

የይዘት ማውጫ

በዚህ መጽሐፍ እና ሐተታ ጥቅም ላይ የዋሉ ምሕጻራ-ቃላት1
 የደራሲው ማስታወሻ፣ የዚህ ትርጓሜ ዘዴ አጭር አጠቃላይ2

መግቢያ

I. ስለ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜ ዝንባሌዎች ልዩ ትምህርት ጥቂት ቃላት4
 II. ትርጓሜን በማስተማር የደራሲው ልምድ7
 III. የሥልጣን ጉዳይ8
 IV. ቴክኒካዊ ያልሆነ የትርጓሜ አገባብ አስፈላጊነት9
 U. የፍላጎት መታጣት በአማኞች መካከል
 ለ. ቀናናዊነት በአማኞች መካከል
 V. መሠረታዊ ቅድመ-ግምቶች ስለ መጽሐፍ ቅዱስ10
 VI. ስለ ዐውደ-ጽሑፋዊ ዘዴው አጠቃላይ መግለጫ11
 VII. አንዳንድ አጠቃላይ አስተያየቶች ለአንባቢው11

መጽሐፍ ቅዱስ

I. ቅቡል ቅዱሳን መጻሕፍት (ካኖን)12
 II. የተመሰጠ ማስረጃ 13
 III. የመጽሐፍ ቅዱስ ዓላማ 13
 U. የሕግ መጽሐፍ አይደለም
 ለ. የሳይንስ መጽሐፍ አይደለም
 ሐ. የጥንቅቅ መጽሐፍ አይደለም
 IV. የደራሲው ቅድመ-ግምት ስለ መጽሐፍ ቅዱስ14
 V. ማስረጃ ለተፈጥሮ በላይ፣ ተመስጧዊ፣ እና ሥልጣናዊ መጽሐፍ ቅዱስ15
 U. ቅድመ-ትንቢያ
 ለ. ቅሬተ-አካላዊ ግኝቶች
 ሐ. የመልእክቶች ቋሚነት
 መ. በቋሚነት የተለወጡ ሰዎች
 VI. ከእኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ ጋር የተያያዙ ችግሮች15
 VII. የዘመናዊ መጽሐፍ ቅዱሳችን ዋና ዋና ጽሑፋዊ ምንጮች16
 U. ብሉይ ኪዳን
 ለ. አዲስ ኪዳን
 ሐ. የጽሑፋዊ ሒስ ንድፈ-ሐሳቦች አጭር ማብራሪያ
 መ. የጽሑፋዊ ሒስ መሠረታዊ የእምነት መግለጫዎች
 ሠ. የእጅ-ጽሑፍ ቅጅ ችግሮች ጥቂት ምሳሌዎች
 ረ. ከአንድ ቋንቋ ወደ ሌላው በመተርጎም ያለ ችግር
 ሰ. እግዚአብሔርን በመግለጥ ላይ የሰው ቋንቋ ችግር

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥልጣን

I. የደራሲው ቅድመ-ግምት መግለጫ 22
 II. የተረጋገጠ ትርጓሜ አስፈላጊነት 22
 III. የትርጓሜ ግድፈት ምሳሌዎች 23

ተርጓሚ

I. ቅድመ-ግምታዊ ሁኔታ 24
 II. የወንጌላዊነት ሁኔታዎች ጥቂት ምሳሌዎች 25

III. ምን ማድረግ ይቻላል?27

IV. የተርጓሚ ኃላፊነቶች28

የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜ ዐውደ-ጽሑፋዊ ዘዴ

I. ታሪኩ እና እድገቱ29

 ሀ. የአይሁድ ትርጓሜ

 ለ. የአሌክሳንደሪያ አስተምህሮት

 ሐ. የአንጻሊያ አስተምህሮት

 መ. የአንጻሊያ አስተምህሮት መሠረታዊ የአምነት መግለጫ

II. የትርጉም ጥያቄዎች31

 ሀ. ዋነኛው ጸሐፊ ምንድን ነበር ያለው?

 ለ. ዋነኛው ጸሐፊ ምን ማለቱ ነበር?

 ሐ. ዋነኛው ጸሐፊ በሌላ ስፍራ በተመሳሳይ ርዕሰ-ጉዳይ ምንድን ነበር ያለው?

 መ. ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች በተመሳሳይ ርዕሰ-ጉዳይ ምንድን ነበር ያሉት?

 ሠ. ዋነኞቹ አድማጮች መልእክቱን እንዴት ተረድተው ምላሽ ሰጡ?

 ረ. ይህ እውነት በእኔ ዘመን እንዴት ይተገበራል?

 ሰ. ይህ እውነት በእኔ ሕይወት እንዴት ይተገበራል?

 ሸ. የተርጓሚ ኃላፊነት

 ቀ. አንዳንድ ረጅም መጻሕፍት

አንዳንድ ታሳቢ የትርጓሜ ችግሮች

I. የሁለቱም፣ የአመክኖአዊ ሂደትና ጽሑፋዊ ትኩረት ለትርጓሜ ማስፈለግ43

 ሀ. ጽሑፋዊ ዐውደ-ጽሑፍ

 ለ. ታሪካዊ ዐውደ-ጽሑፍ

 ሐ. ጽሑፋዊ ዘውግ

 መ. ሰዋሰው/አገባብ

 ሠ. የዋናው ቃል ፍቺዎችና ትርጉሞች

 ረ. የትይዩ አንቀጾች ተገቢ አጠቃቀም

II. የአምስቱ የትርጓሜ ጥያቄዎች ያላገባብ ጠቀሜታ ምሳሌዎች43

የትርጓሜ ተግባራዊ ደንቦች

I. መንፈሳዊ ገጽታ48

 ሀ. ለመንፈስ ርዳታ ለምኑ

 ለ. ለግለሰባዊ ጥራት ለምኑ

 ሐ. ለተሻለ እውቀት እና ለእግዚአብሔር ፍቅር ለምኑ

 መ. አዲስ እውነትን በግል ሕይወትዎ ወዲያውኑ ተግባራዊ ያድርጉ

II. አመክኖአዊ (ሎጂካዊ) ሂደት48

 ሀ. በበርካታ ትርጉሞች አንብቡት

 ለ. ሙሉውን መጽሐፍ ወይም ጽሑፋዊ አሀድ በአንድ ቁጭታ አንብቡ

 ሐ. አስተውሎትዎትን ይጻፉ

 1. የምንባቡ ዋነኛ ዓላማ

 2. የምንባቡ አንቀጽ ዘውግ

 መ. በእነዚህ ነጥቦች ሌሎችን የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ውጤቶችን ያስተያዩ

 ሠ. ሙሉውን መጽሐፍ ወይም ጽሑፋዊ አሀድ ድጋሚ አንብበው የዋነኞቹን ጽሑፋዊ አሀዶች ፍሬ-ሐሳብ ያስፍሩ (ማለትም፡ እውነታዎች) እና ታሪካዊ ጉዳዮችን ይመልከቱ (ማለትም፡ ደራሲ፣ ቀን፣ ተቀባዮች፣ ሁነቱ)

 ረ. ሌሎችን የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ውጤቶችን ያስተያዩ

 ሠ. ጠቃሚ የሆኑትን ትይዩ አንቀጾች ያስተያዩ

 ረ. የምስራቅ ሰዎች እውነትን የሚያቀርቡት በክርክራዊ ዓይነት ጥንዶች ነው

 ሰ. ስልታዊ ሥነ-መለኮት

 ሸ. የትይዩ ምንባቦች አጠቃቀም

III. የምርምር መሣርያዎችን ለመጠቀም ታሳቢ አገባቦች52

ማስታወሻ ለመያዝ ናሙናዊ ምድቦች

I. የንባብ ዑደት	54
II. የትርጓሜ ደንቦች	56
III. መሠረታዊ ደንቦች ለአኪ ትምህርታዊ የቃል ጥናት	57
IV. የትርጓሜ መርሆች አጭር አጠቃሎሽ	58

የተመረጡ ሁነኛ የምርምር መሣርያዎች ዝርዝር በየፈርጃቸው

I. መጽሐፍ ቅዱስ	59
II. ምርምርን እንዴት ስለማካሄድ	59
III. ሥነ-ትርጓሜ	59
IV. ለመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት መሠረታዊ መግቢያ	59
V. የመጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ እና መዝገበ-ቃላት	60
VI. ሐተታዊ ስብስቦች	60
VII. የቃል ጥናት	60
VIII. ባህላዊ መቼቶች	60
IX. ሥነ-መለኮቶች	61
X. የመከላከያ ዶክትሪኖች	61
XI. የመጽሐፍ ቅዱስ አዳጋኞች	62
XII. ጽሑፋዊ ሒስ	62
XIII. የቃላት ፍቺዎች	62
XIV. ዋጋቸው የቀነሰ መጻሕፍት ለመግዛት ድረ-ገጾች	62

ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ መመሪያ: ለተረጋገጠው እውነት ግላዊ ምርምር.....63

በትርጓሜ ላይ ተጽዕኖ ያላቸው የዕብራይስጥ የግሥ ቅርጾች አጭር መግለጫ

I. አጭር የዕብራይስጥ ታሪካዊ እድገት	71
II. የተሳቢ ገጽታዎች	71
U. ግሦች	
A. ግንዶች	
ሐ. ሁኔታዎች	
መ. ዋው (የዕብራይስጥ ፊደል)	
ሠ. ያልተወሰነ	
ረ. ጥያቄአዊ	
ሰ. አሉታዎች	
ሸ. ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገሮች	

ትርጓሜ ላይ ተጽዕኖ ያላቸው የግሪክ ሰዋሰዋዊ ቅርጾች መግለጫ

I. ጊዜ	75
II. ድምጻት	76
III. ሁኔታዎች	76
IV. የግሪክ የምርምር መሣርያዎች	76
V. ስሞች	77
VI. መስተዋድዶች እና አያያዦች	77
VII. ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገሮች	77
VIII. ክልከላዎች	78
IX. አንቀጽ	79
X. አጽንዖት የማሳያ መንገዶች	79

የማስታወሻ አወሳሰድ ናሙናዎች

I. የጽሑፋዊ ምድብ ናሙና — ሮሜ 1-3 82

II. የአኪ መጽሐፍ ናሙና — ቲቶ86

III. ከዶር. አትሌይ ሐተታዎች ዝርዝር ማስታወሻ መያዣ ናሙና

 ሀ. ኤጌሶን 291

 ለ. ሮሜ 5106

 ሐ. ሮሜ 6121

እዝሎች

እዝል አንድ፣ ብሉይ ኪዳን እንደ ታሪክ 131

እዝል ሁለት፣ የብሉይ ኪዳን ታሪካዊ መልክዓ- ምድር ከዘመኑ አቻዎች የቅርብ ምስራቅ ባህሎች ጋር ሲወዳደር134

እዝል ሦስት፣ የብሉይ ኪዳን ትረካ135

እዝል አራት፣ የብሉይ ኪዳን ትንቢያ137

እዝል አምስት፣ የአኪ ትንቢያ 140

እዝል ስድስት፣ የዕብራይስጥ ቅኔ 142

እዝል ሰባት፣ የዕብራይስጥ የጥበብ ሥነ-ጽሑፍ.....144

እዝል ስምንት፣ የፍጻሜ ትንቢት 147

እዝል ዘጠኝ፣ ምሳሌዎችን መፍታት 148

እዝል አስር፣ በትርጓሜ ላይ የዋሉት ቃላት ሙዳየ-ቃላት..... 151

እዝል አስራ አንድ፣ ዋቢ መጻሕፍት እና ተጠቋሚ መጻሕፍት158

እዝል አስራ ሁለት፣ የእምነት መግለጫ 161

የሥነ-ትርጓሜ ግጥም፣ (በቀድሞ ተማሪ).....162

ሐተታው ውስጥ ጥቅም ላይ የዋሉ አሕጽሮተ ቃላት

መመቅ	መልሕቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ፣ ዊሊያም ፎክስ ዌል አልብራይት እና ዳቪድ ፕኤል ፍሪደም ያዘጋጁት
መመቅመዝ.ቃ	መልሕቅ የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት (6ቅጾች)፣ ዴቪድ ፕኤል ፍሪደም ያዘጋጀው
ትቁብሉይ ኪዳን	ትንተናዊ ቁልፍ የብሉይ ኪዳን በጀን ጆሴፍ አውንስ
ጥቅምጽ	ጥንታዊ የቅርብ ምስራቅ ጽሑፎች፣ ጀምስ ቢ. ፕሪቻርድ
ብድብ	እብራይስጥ እና እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል በብሉይ ኪዳን በኤፍ. ብራውን፣ ኤስ. አር. ድራይቨር እና ሲ. ኤ. ብሪግስ
ቢሄስ	ቢብላ ሄብሪካ ስቱትጋርቴንሲያ፣ ጂቢስ፣ 1997
ተመዝመቅ	የተርጓሚ መዝገበ ቃላት፣ የመጽሐፍ ቅዱስ (4 ቅጾች)፣ አዘጋጅ ጆርጅ ኤ. በትሪክ
ዓለመመቅእ	ዓለም አቀፍ መደበኛ የመጽሐፍ ቅዱስ እንግሊዝኛ (5 ቅጾች) አዘጋጅ ጀምስ አር
ኢመቅ	የሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ
አሕማየአ	ቅዱሳን መጻሕፍት እንደ ማሰራተክ ጽሑፍ፣ አዲስ ትርጉም (የአይሁድ የሕትመት ማኅበረሰብ የአሜሪካ)
ኮባ	የእብራይስጥና የአራማዊ ሥርወ-ቃል የብሉይ ኪዳን በሉድዊግ ኮህለር እና ዋልተር ባዉምጋርትነር
ላም	መጽሐፍ ቅዱስ ከጥንታዊ የምስራቅ የብራና ጽሑፎች (ፓሺታ) በጆርጅ ኤም ላም ሰባ ሴፕቱዋጊንት (የግሪክ እንግሊዝኛ) በ ዞንደርቫን፣ 1970
ሞፍ	አዲሱ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም በጀምስ ሞፋት
ማእጽ	ማሰራተክ እብራይስጥ ጽሑፍ
አአመቅ	አዲሱ የአሜሪካ መጽሐፍ ቅዱስ ጽሑፍ
አአመመቅ	አዲሱ የአሜሪካ መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ
አአመቅ	አዲሱ የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ
አእት	አእትመጽሐፍ ቅዱስ፣ አዲሱ የእንግሊዝኛ ትርጉም፣ ሁለተኛ ቤታ ትርጉምii
አዓአመቃብሉይ ኪዳንሥት	አዲሱ ዓለም አቀፍ መዝገበ ቃላት የብሉይ ኪዳን ሥነመለኮት እና ትርጓሜ (5 ቅጾች)፣ አዘጋጅ ዊሊያም ኤ.ቫንጅሚረን
አየመመቅ	አዲሱ የተከለሰው መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ
አአቅ	አዲሱ ዓለም አቀፍ ቅጂ
አአመቅ	አዲሱ የሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ
ብሉይ ኪዳንምመ	የብሉይ ኪዳን የምስጋና መመሪያ በቶድ ኤስ. ቤል፣ ዊሊያም ኤ. ባንክስ እና ኮሊን ስሚዝ
ተእመቅ	የተከለሰ የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ
ተመቅ	የተከለሰ መደበኛ ቅጂ
ሴፕት	ሴፕትዋጊንት (ግሪክ-እንግሊዝኛ) በዞንደርቫን፣ 1970
አእቅ	የአሁን እንግሊዝኛ ቅጂ ከተባበሩት የመጽሐፍ ቅዱስ ኅብረተሰብ
ወጽት	የወጣቶች ጽሑፋዊ ትርጉም የመጽሐፍ ቅዱስ በሮበርት ያንግ
ዞስመቅእ	ዞንደርቫን ስእላዊ መጽሐፍ ቅዱስ እንግሊዝኛ (5ቅጾች)፣ አዘጋጅ ሜሪል ሲ. ቴኒ

የጸሐፊው መልእክት፣ይህ ሐተታ እንዴት ይረዳዎታል?

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜ አስተውሎት እና መንፈሳዊ ሂደት ያለበት የጥንቱን ተመስጢዊ ጸሐፍት በዚህ መልኩ ከእግዚአብሔር የተቀበሉትን መልእክት በዘመናችን ለመረዳትና ለመተግበር የተዘጋጀ ነው።

መንፈሳዊ ሂደቱ ወሳኝ እና ለመግለጽ አስቸጋሪ ነው። ለእግዚአብሔር መስጠትንና ግልጽነትን ይጠይቃል።(1) ለእሱ፣ (2) እሱን ለማወቅ እና (3) እሱን ለማገልገል ጉጉትን ይፈልጋል። ይህ ሂደት ደግሞ ጸሎት፣ ንስሐ እና የሕይወትን አኗኗር ለመለወጥ ፍቃድኝነትን ይጠይቃል። በትርጓሜ ሂደት መንፈስ ወሳኝ ነው፣ ዳሩግን ትሑታንና፣ የእግዚአብሔር ሰዎች የሆኑ ክርስቲያኖች መጽሐፍ ቅዱስን በተለየ መልኩ እንደሚረዱት ምስጢር ነው።

የማስተዋሉን ሂደት ለመግለጽ ቀላል ነው። እኛ ለጽሑፉ የማናወላውልና ተገቢ ልንሆን፣ በራሳችን ወይም በእምነት ክፍላችን አስተሳሰብ ላንወሰድ ይገባል። ሁላችንም በታሪካዊ ሁኔታዎች ውስጥ ነን። ማናችንም ብንሆን ጉዳዩ የማይነካንና ገለልተኛ ተርጓሚዎች አይደሉንም። ይህ ሐተታ በጥንቃቄ ማስተዋል ሂደት የተቀመረ ሦስት የትርጓሜ መርሆችን አዋቅሮ የያዘና አድልዎአዊ የሆኑ አስተሳሰቦቻችንን ለመቅረፍ የሚረዳ ነው።

የመጀመሪያው መርሆ

የመጀመሪያው መርሆ የቅዱሱ መጽሐፍ ክፍል የተጻፈበትን ታሪካዊ መቼት ማጤን ነው። እንዲሁም የጸሐፊውም የወቅቱ ታሪካዊ ሁኔታ ይታያል። ዋነኛው ጸሐፊ ለማስተላለፍ የፈለገው ተግባርም ሆነ መልእክት አለው። ጽሑፉ ለእኛ አንዳች የሚሆን ዋነኛው፣ ጥንታዊው፣ ተመስጢዊው ጸሐፊ የጻፈው አይደለም ማለት ፈጽሞ አይደለም። የእሱ ፍላጎት የእኛ ታሪካዊ፣ ስሜታዊ፣ ባህላዊ፣ ግላዊም ሆነ ክፍለ ሃይማኖታዊ ፍላጎት ይደለም ቁልፉ ነው። ተግባር ዋነኛው ጻደኛ ነው። በትርጓሜ ሰዓት፣ ዳሩግን ሁልጊዜ ትክክለኛ ትርጓሜ ተግባርን መቅደም ይኖርበታል። እሱም ግሞ የሚያጠናክረው እያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ ጽሑፍ አንድ እና አንድ ብቻ ፍቺ እንዲኖረው ነው። ይህም ፍቺ የሚሆነው ዋነኛው የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊ በመንፈስ ተመርቶ በዘመኑ ሊለው የፈለገውና ሊገኝበት ያለውን ነው። ይህም አንዱ ፍቺ ምናልባት በርካታ አማራጭ አግባቦች ለተለያዩ ባህሎችና ሁኔታዎች ሊኖረው ይችላል። እነዚህ አገባቦች ግን ከዋነኛው ጸሐፊ ማእከላዊ እውነት ጋር የተገናኙ መሆን ይኖርባቸዋል። በዚህን ምክንያት፣ ይህ የጥናት መመሪያ ሐተታ የተነደፈው ለእያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ መግቢያ እንዲሆን ነው።

ሁለተኛው መርሆ

ሁለተኛው መርሆ ሥነ ጽሑፋዊ አሀዶችን መለየት ነው። እያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ ሙሉ ዶሴ ነው። ተርጓሚዎች አንደኛውን የእውነት ገጽታ ሊሰጡ የመነጠል መብት የላቸውም። ስለሆነም እያንዳንዱን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ከመተርጎሞችን በፊት የሙሉውን መጽሐፍ ቅዱስ ዓላማ መረዳት ይኖርብናል። ተናጠላዊ የሆኑት ክፍሎች ማለትም ምእራፎች፣ አንቀጾች፣ ወይም ቁጥሮች ሙሉው ክፍል ያላለውን የማይሉ ላይሆኑ ይችላሉ። ርጓሜ ከሙሉ አጠቃላይ አቀራረብ ወደ ዝርዝር ክፍላዊ አቀራረብ መሆን ይኖርበታል። ስለሆነም የዚህ የጥናት መመሪያ ሐተታ የተነደፈው ተማሪዎች የእያንዳንዱን ጽሑፋዊ ክፍል በአንቀጽ በመተንተን እንዲገነዘቡት ለመርዳት ነው። የአንቀጽን ሆነ የምእራፍ ክፍሎች ተመስጢዊ አይደሉም፣ ነገር ግን የዋና ሐሳብ ክፍሎችን ለመገንዘብ ያስችሉናል። ዓረፍተ ነገርን፣ ንዑስ አንቀጽን፣ ሐረግን ወይም በቃል ደረጃ ሳይሆን በሙሉ አንቀጽ ደረጃ መተርጎም፣ የመጽሐፍ ቅዱሱን ጸሐፊ ዋነኛ ሐሳብ መረዳት ቁልፉ ነገር ነው። አንቀጾች ብዙውን ጊዜ የተመሠረቱት አንድነት ባለው ርዕስ፣ ማለትም ጭብጥ ወይም መሪ ዓረፍተ ነገር በሚባለው ነው።

ያንዳንዱ ቃል፣ ሐረግ፣ ንዑስ አንቀጽ፣ እና ዓረፍተ ነገር በአንቀጹ ስጥ ያለው፣ ይብዛም ይነስም ከዋነኛው ጭብጥ ጋር ይገናኛል። ይወስኑታል፣ ስፋፋታል፣ ያብራሩታል፣ ብሎም/ወይም ይጠይቁታል። ለትክክለኛ ትርጓሜ ቁልፉ ነገር የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ መከተል ሆኖ አንቀጽ በአንቀጽ ላይ በተመሠረተ አካሄድ የመጽሐፍ ቅዱሱን መጽሐፍ ባስገኙት በተናጠላዊ የጽሑፍ ክፍል በሚደረግ አግባብ ነው። ይህ የጥናት መመሪያ የሆነ ሐተታ ተዘጋጅው ተማሪዎች አዲሶቹን የእንግሊዝኛ ትርጉሞች እያነጻጸሩ እንዲያዩ ለመርዳት ጭምር ነው። እነዚህ ትርጓሜዎች ተመራጭ የሆኑበት ክንያት የተለያዩ የትርጓሜ ንድፈ-ሐሳቦችን በመጠቀማቸው ነው።

1. የተባበሩት መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበረሰብ የግሪክ ቅጂ የተለከሰው አራተኛ እትም የተመጸማ)። ይህ ጽሑፍ በዘመናዊ የጽሑፍ ሊቃውንት አንቀጽ ተሰናድቶለታል።
2. አዲሱ የኪንግ ጀምስ ቅጂ (አኪጀቅ) ቃል በቃል የተደረገ ጥሬ ርጓም ሲሆን የተመሠረተውም የግሪክ የእጅ ጽሑፍ ባህል በሆነው ቴክኒካል ሪቬፕት በሚባለው ነው። የአንቀጽ አደራደሩ ከሌሎቹ ትርጉሞች ረዘም ይላል። እነዚህ ረጅም ክፍሎች ተማሪዎች የተዋሐዱትን ርዕሶች እንዲረዱ ያስችላቸዋል።
3. አዲሱ የተከለሰው መደበኛ ትርጉም (አየተመት) ልታዊ የሆነ የቃል በቃል ትርጉም ነው። እሱም የሚከተሉት ሁለት ዘመናዊ ቅጂዎች ማእከላዊ የሆነ ነጥብ ይዟል። የአንቀጽ አደራደሩ ርዕስ ጉዳዮችን ለመገንዘብ በእጅጉን ይረዳል።

4. የጊዜው እንግሊዝኛ ትርጉም (የጊዜት) ዋነኛ አቻ ትርጉም ሲሆን በተባበሩት የመጽሐፍ ቅዱስ ሰሳይቲ (ማኅበረሰብ) የታተመ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም የሚሞከረውም ዘመናዊ እንግሊዝኛ አንባቢ ወይም ተናጋሪ የግሪኩን ትርጉም እንዲረዳው ማድረግ ነው። በተለይ ደግሞ የወንጌላትን አንቀጾች የሚደረድረው በርእሰ-ጉዳዩ ሳይሆን በተናጋሪው ቃል ነው የሚደረድረው፤ በአኢ ት እንደተደረገው። ተርጓሚዎች ተግባር ይሄኛው የሚረዳ አይሆንም። እዚህ ላይ ልብ ሊባል የሚገባው ሁለቱም (የተየመቅሶ) እና (የጊዜት) የታተሙት በአንድ ዓይነት ሆኖ አንቀጻቸው ይለያያል።
5. የኢየሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ (ኢ መቅ) ዋነኛው አቻ ትርጉም ሲሆን በፈረንሳይ ካቶሊክ ትርጉም ላይ ነው። የአውሮጳውያንን የአንቀጽ አደራደር ስልት ለማነጻጸር በእጅጉን ይረዳል።
6. በ1995 የታተመው የተሻሻለው አዲሱ የአሜሪካን መደበኛ መጽሐፍ ዱስ (አአመመቅ)፣ የቃል በቃል ትርጉም ነው። ይህንን የአንቀጽ አደራደር ተከትሎም የየቁጥሩ አስተያየቶች ሰፍረዋል።

ሦስተኛው መርሕ

ሦስተኛው መርሕ ደግሞ የመጽሐፍ ቅዱስን የተለያዩ ትርጉሞችን በማንበብ ሰፋ ያለ የትርጉም አገባቦችን ማወቅ ይቻላል (በትርጉም መስክ) መጽሐፍ ቅዱስ ቃላት ወይም ሐረጎች የያዙትን። ብዙ ጊዜ የግሪክ ሐረግ ወይም ቃል በተለያዩ መንገድ ነው መረዳት የሚቻለው። እነዚህ የተለያዩ ትርጉሞች እነዚህን አማራጮች በማቅረብ የተለያዩ የግሪክ አማራጭ ጽሑፎችን ለመለየት ያስችላሉ። ይህም መሠረተ እምነትን አይጻረርም፤ ዳሩግን ተመልሶ ወደ ዋናው ጽሑፍ በመውሰድ በተመሰጠ የጻፈው የጥንቱ ጸሐፊ ጋ እንድንጓዝ ይረዳናል። ይህ ሐተታ፣ ፈጠን ባለ ሁኔታ፣ ተማሪ የራሱን ትርጉሞች ይመረምር ዘንድ እንዲረዳው የታሰበ ነው። ይህም ማለት ግብ ሙሉ ለሙሉ ፍጹም ነው ማለት ሳይሆን መረጃ ሰጪ እና በጥልቀት እንድናስብ የሚያነቃቃ ነው። እርግጥ ሌሎች አማራጭ ትርጉሞችም ይረዳናል፤ አስተጋቢ፣ ቀኖናዊ፣ ወይም በመሠረተ እምነት የታጠርን እንዳንሆን። ተርጓሚዎች ሰፋ ያለ የትርጉም ዳርቻዎች እና አማራጮች ያሟቸዋል፤ የጥንቶቹ ጽሑፎች የቱን ያህል አሻሚ እንደነበሩ ለመረዳት። በጣም የሚረብሸው ነገር መጽሐፍ ቅዱስ የእውነት ምንጫችን ነው የሚሉት ክርስቲያኖችም ያላቸው ስምምነት ጥቂት መሆኑ ነው።

እነዚህ መርሆዎች ብዙዎቹን ታሪካዊ ችግሮቹን እንዳሸነፍ ረድተውኛል፤ ከጥንቱ ጽሑፍ ጋር እንድተጋ በማስገደድ። እርሶንም ደግሞ ደሚባርክዎት ተስፋ አደርጋለው።

ቡብ አትሊ

ሰኔ 27፣1996

1. ስለ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜ ዝንባሌዎች የትርጓሜ ልዩ ትምህርት ጥቂት ቃላት

አስታውሳለሁ፡ እንደ አዲስ አማኝ፣ ስለ ኢየሱስ፣ ስለ ክርስቲያን ሕይወት፣ እና ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ብዙ ማወቅ ያስደስተኝ ነበር። መጽሐፍ ቅዱስን ማጥናት እያንዳንዱ አማኝ ደስታ እና ስታ መሆኑ ይነገረኝም ነበር። መጽሐፍ ቅዱስን ማንበብ ስጅምር ምን ያህል ተስፋ አስቆራጭ መሆኑን አስታውሳለሁ። አስደሳች ጅብድ ይሆናል ብዬ ያሰብኩት ወደ ውዥንብር ቅዠት ተለወጠ።

“የግል የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ሐሳብ ብዙዎቹን ክርስቲያኖች ያስፈራቸዋል። እሱም ያለ መደበኛ ሥልጠና በጣም አስቸጋሪ ይመስላል። መዝሙር 119 በጽናት እንደሚያመለክተው እያንዳንዱ ክርስቲያን የቃሉን መንፈሳዊ ምግብ መመገብ እንዳለበት ያሳያል” (ማይሁ 1986፣ 45)።

ነገር ግን ተስፋ ነበረ። ሃይማኖታዊ ሥልጠና መጽሐፍ ቅዱስን በግሌ ለመረዳት አስፈላጊውን መሣርያና ብልሃት እንደሚሰጠኝ ተነግሮኝ ነበር። ይህም ቢሆን ግን ወደ ግማሽ እውነትነት ተቀየረ። ርግጥ ነው፤ ሃይማኖታዊ ሥልጠና በብዙ አስደናቂ መንገዶች መጽሐፍ ቅዱስን ገልጦልኝ ነበር። ሆኖም፣ ወዲያው ደግሞ የተረጋገጠልኝ፣ ተጨማሪ ትምህርትና ልዩ ትምህርት አስፈላጊ ነበር። መጽሐፍ ቅዱስን በርግጥ ለመረዳት። በድንገት የተገነዘብኩትም የሥነ ቋንቋ፣ የፍቺ፣ የትርጓሜ፣ የትንተና፣ እና የሥነ-መለኮት ልዩ እውቀት ማስፈለጉን ነው። መጽሐፍ ቅዱስን ሙሉ ለሙሉ ለመረዳት። በዚህ ጊዜ፣ በትምህርት ደረጃዬ እንደተገነዘብኩት፣ የሚያሠለጥኑን ባለሙያዎች መጽሐፍ ቅዱስን ወጥነት ባለው መልኩ አለመተርጎማቸውን ነው። (ሲልቫ 1987፣ 2-3)። እያንዳንዳቸውም እንደሚያስረግጡት በየሙያ መስካቸው የተለየ እውቀት ወሳኝ መሆኑን ይገልጻሉ። ለተገቢ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ። እናም አንዳንድ አስቸጋሪ አንቀጾችን እንዴት እንደሚተረጎሙ ሳይስማሙ ቀጠሉ።

እነዚህ አስተያየቶች የክርስትና ትምህርትን በጽኑ ለመሔስ ማለት አይደሉም፤ ነገር ግን የተሰጠውን ተስፋ ሁሉ ሊሰጥ እንደሚችል እውቅና መስጠት ነው። አንዳንዴ፣ አንዱ፣ በአንዳንድ መንገድ ከትምህርት የሚበልጥ ይኖራል።

“መጽሐፍ ቅዱስ እጅግ ቀለል ያለ ነው፤ የመጨረሻው ትምህርት የሌለው እንኳ መሠረታዊ መልእክቱን ሊረዳው የሚችል፣ እንዲሁም ጥልቅ ነው፤ የታወቀው ሊቅ እንኳ ሙሉ ትርጉሙን ሊረዳው የማይችል” (ስኮልትዝ እ ኢንት 1976፣ 9)።

ሳይታወቅም የመጽሐፍ ቅዱስን ትርጓሜ ወደ አልተለየ የሙያተኞች ትምህርታዊ ምድብ እንቀይረዋለን። ለተራ ሰዎች የተጻፈውን መጽሐፍ ቅዱስ ወስደን ለታደሉ፣ በጣም ለሠለጠኑ ባለሙያዎች እንሰጠዋለን።

ዊክሊፍ እንደጻፈው፡ “ክርስቶስና ሐዋርያቱ ሕዝቡን ያስተማሩት በደንብ በሚያውቁት ቋንቋ ነው። ርግጠኛ የሆነው የክርስትና እምነት እውነት እጅግ ግልጽ የሚሆነው እጅግ እምነት ራሱ ሲታወቅ ነው። ስለዚህ፣ ዶክትሬት በላቲን ብቻ መሆን የለበትም፤ በተራ ቋንቋ ደግሞ እንጂ፣ የቤተ-ክርስቲያን እምነት በቃሉ ላይ እንደተመሠረተ፣ እነዚህም ይበልጥ የሚታወቁት በእውነተኛ ስሜት በተሻለ ነው። ተራው ምእመን እምነትን መረዳት ይኖርበታል፤ እንዲሁም የእምነት መግለጫዎቻችን ከቃሉ እንደሆኑ፣ አማኞች ቃሉን ማግኘት ያለባቸው ሙሉ ለሙሉ በሚረዱት ቋንቋ ነው” (ማይሁ 1986፣ 106)።

በትርጓሜ መርሆዎች ያደረግነው ትይዩ የሚሆነው (1) አይሁዶች ከሕግ ባለሙያቸው፣ ከጸሐፊት ጋር አድርገዋል፤ (2) ግኖስቲከኞች ከምሁራዊ አጽንዖት እና ምሥጢራዊ እውቀት ጋር አድርገዋል፤ እነሱ ብቻ የሚከፋፈሉት፣ እና (3) የመካከለኛ ዘመን የሮማ ካቶሊክ ቤተ-ክርስቲያን በካህንና በምዕመን በሁለትዮሽ ያደርጋሉ፤ እስካሁን ዘመን በቀጠለ። እኛም ደግመን መጽሐፍ ቅዱስን ከተራ ሰዎች ወስደነዋል፤ የእሱን እውነት ለባለሙያ እንዲገኝ በማድረግ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜን፣ ሕክምና ለሕኪሞች እንደሆነ አድርገነዋል፤ ለእያንዳንዱ የሰው አካል የተለየ ባለ ም እንዳለው፣ ብሎም እነዚህ ባለሙያዎች በየጊዜው በምርመራና በሕክምና ላይ እንደሚያስማሙ። ባብዛኛው ተመሳሳይ ዝንባሌ በዘመናዊው ሕይወት የትም አካባቢ ተከስቷል፤ በክርስቲያን ኮሌጆችና ሴሚናሪ የትምህርት ዘርፎች ጭምር።

ዛሬ በሚገኘው የተትረፈረፈ መረጃ፣ የተለየ ሙያ ያላቸው በራሳቸው መስክ እንኳ መቆየት አይችሉም። ስለዚህ፣ ተራው ክርስቲያን እንዴት አድርጎ በመጽሐፍ ቅዱሳዊ እውቀት ሊጠበቅ ይችላል፤ “ባለ ሞያ” የተባሉት እንኳ ማድረግ ያልቻሉትን? ጎር ፊ፣ የአግዚአብሔርን ቃል መተርጎም፣ በሚለው መጽሐፍ ይህንን መግለጫ ሰጥቷል፡

“በዚህ ጽሑፍ ላይ የቀረቡት አስተያየቶች ለተራው ሰው በደንብ የተደራጁ ሊመስሉ ይችላሉ፤ በዋነኛነት መጽሐፍ ቅዱስ ለቀረበለት፣ ይኸውም ትርጓሜ የባለሙያዎች ጉዳይ እንደሆነ። ደግነቱ፣ መንፈስ እንደ ነፋስ፣ ‘ወደሚወደው ይነፍሳል’ (ዮሐንስ 3፡8)፤ እና በዚህ አጋጣሚ፣ እሱ ባስደናቂ መንገድ በግርማው ባለሙያውን እኛን በቀጥታ ይደርሳል” (ስኮልትዝ እና ኢንት 1976፣ 126)

በዚህ አካባቢ በትርጓሜ (የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ መርሆዎች) እና በትንተና (ተግባራዊ ትርጓሜ) ላይ የምንስማማው መጽሐፍ ቅዱስን ሳንረዳው ቀደም ብሎ ከተሰጣቸው ስለምንወስድ ነው። ዳንኤል ዌብስተር በዚህ ጉዳይ ላይ አስተያየቱን ሰጥቷል።

“እኔ እንደሚመዘኑት መጽሐፍ ቅዱስ መረዳትም ሆነ መቀበል የሚኖርበት በግልጽ፣ ገሀድ በሆነ የአንቀጾች ፍቺ ነው፤ እናም ራሴን አላግባባም፣ ይኸውም መጽሐፍ የታሰበው ለመላው ዓለም ለደኅንነትና ለመላው ሆኖ ሳለ ፍቺውን ለማግኘት ይህን ያህል ምሥጢራዊና ጥርጣሬ እያሻውም፣ ማንም ሳይሆን ሐይቅንና ፈላስፋዎች የሚያገኙት ዓፄ (ማይሁ 1986፣ 60)።

እሱ የሚመስለው የተሻሻለ ትምህርት የመሻት ግፊት፣ ይኸውም መጽሐፍ ቅዱስን ለመተርጎም ዋነኛ አስፈላጊ መደረጉ በርግጥ ስሕተት ነው። ይኸውም አብዛኛው ብዙኃን ዓለም ፈጽሞ ይህ አልነበረውም፤ ሊኖረውም ፈጽሞ አይችልም፤ ከተሐድሶ በኋላ በአውሮጳና በአሜሪካ ያለው ዓይነት የሥነ-መለኮት ሥልጠና።

“ምናልባትም ብዙዎቹ ሰዎች የሚያስቡት የግጥም ጸሐፊዎች እንደ ሐተታዎችና የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገብ-ቃላት፣ ለመጽሐፍ-ቅዱስ ጥናት አስፈላጊ መሣርያዎች እንደሆኑ ነው። ለረጅነታቸው ምንም ጥርጥር የለም፤ እነሱ የመጽሐፍ ቅዱስ ሊቃውንትን ውስጠት ያሳዩናል። ነገር ግን ብዙ ክርስቲያኖች፣ በተለይም በዝቅተኛ ደረጃ ያሉት ይህንን ርዳታ ሊያገኙ አይችሉም። እነሱን እስኪያገኙ ድረስ መጽሐፍ-ቅዱስን ላያጠኑ ነው? እንደዚህ ከሆነ፣ አንዳንዶች ለዘላለም ሊጠብቁ ነው” (ስቲሪት 1973፣ 33)።

“አንዱ መተማመን ሊኖረው ይችላል፤ የዕለት ተለት ቋንቋ አብዛኛውን ሰዎች ይዘቶች፤ እነሱም የመጽሐፍ-ቅዱስን ጽሑፎች ለመረዳት የሚያስችሉ ይዟል ብሎ። ይህ እውነት ካልሆነ፤ አብዛኛው የክርስቲና ክፍል ለመጽሐፍ-ቅዱስ ጥናት የማይበቃ ይሆናል፤ እናም መጽሐፍ ቅዱስ ለጥቂቶች የተመረጠ ብቻ ይሆናል ማለት ነው” (ትሪ 1985፣ 81)።

ቤተ-ክርስቲያን የግድ ወደ ሚዛናዊ አቋም መመለስ ይኖርባታል (1) ትምህርት እና (2) ከተፈጥሮ በላይ የሆነ ተውህቦ (ተሰጥዖ) መካከል። በርካታ ዋና ነገሮች ይካተታሉ። የመጽሐፍ ቅዱስን መልእክቶች ባግባቡ ለመረዳት፤ ማለትም ቢያንስ መንፈሳዊ መነቃቃት፤ መስጠት፤ እና የተርጓሚው ተሰጥዖ። የሠለጠነ ሰው በአንዳንድ የተግባር ገጽታዎች የተሻለ እውቀት እንደሚኖረው ግልጽ ነው። ነገር ግን ዋነኞቹን ላይሆን ይችላል።

“የመንፈስ ቅዱስ መኖር እና እውነትን ለመገናኘት የሚያስችል የቋንቋ ተግባብ ተዳምረው መጽሐፍ ቅዱስን በራሳችሁ ለማጥናት ለመተርጎም የሚያስፈልጓችሁን ሁሉ ይሰጧችኋል” (ሄንሪክስን 1973፣ 37)

መጽሐፍ ቅዱስን መተርጎም ስጦታ ሊሆን ይችላል። ብሎም የትምህርት ዘርፍ? ይህ ማለት ሁሉም ክርስቲያኖች ቅዱሳን መጻሕፍትን በራሳቸው ለመተርጎም መብትና ኃላፊነት የላቸውም ማለት አይደለም፤ ነገር ግን ከትምህርት በላይ የሆነ ነገር ይኖር ይሆን? የተሻለ ምሳሌ ሊሆን የሚችለው የወንጌላዊነት ስጦታ ነው። በምስክርነት አካባቢ ይህ ስጦታ መኖሩ ግልጽ ነው። የእሱ ውጤታማነትና ፍሬያማነት ግልጽ ነው። ሆኖም፤ ይህ በርግጥ ለምስክርነት የተመረጡትን፤ ጥቂት ባለስጦታዎች ብቻ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ኃላፊነት እንዳለባቸው አያሳይም ወይም ዝቅ አያደርግም። አማኞች ሁሉ ሊማሩና የተሻለ ሊያደርጉ ይችላሉ። በተሻለ መልኩ እምነታችንን ለማካፈል በሥልጠናና በግላዊ ልምዶች። ይህም የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜንን ይመለከታል ብዬ አምናለሁ። በመንፈስ ቅዱስ ላይ ጥንካጃዎችን ማድረግ አለብን (ሲልቫ 1987፣ 24-25) ከትምህርት ውስጠትና ከተግባራዊ ልምዶች ጠቀሜታዎች ጋር።

“እስከዚህ ነጥብ ድረስ ለመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ ትምህርታዊ ያልሆነ አግባብን እንደምደግፍ ሊመስል ይችላል። በርግጥ ጉዳዩ ይህ አይደለም። ስፑርጂዎን ያስጠነቅቀናል እንዲህ ሲል፤ ‘አንዳንዶች መንፈስ ቅዱስ እንደገለጠላቸው ብዙ ሲነገሩ የተለየ ሊመስል ይችላል፤ ለሌሎቹ ደግሞ ጥቂት ብቻ እንደገለጠላቸው እያሰቡ” (ሄንሪክስን 1973፣ 41)።

ይህም እነዚህን ሁለት ግልጽ እውነቶች እንዴት ሚዛን እንደምንጠብቅ ጥያቄ ያጭራል። የእግዚአብሔር ችሎታ፤ በቃሉ በኩል ያልተማሩ ሰዎችን ለመገናኘት እና ትምህርት እንዴት ሂደቱን እንደሚያቀላጥፍ።

አንደኛ፣ ላስረግጥ የምሻው ለመማር ያለን ዕድል በርግጥ ግምት ውስጥ መግባት ይኖርበታል። ብዙ ከተሰጠው፤ ብዙ ይጠበቅበታል (ሉቃስ 12:48)። ብዙ ክርስቲያኖች ለመሻሻል ተነሣሽነቱ ነው የሌለቸው፤ ዕድሉ ሳይሆን። መጋቢታችን ለዕድሎቻችን ብቻ አይደለም፤ ለተነሣሽነትና ለባሕርያችንም ጥምር እንጂ።

“እግዚአብሔር የራሱ ተርጓሚ ነው፤ ነገር ግን የቅዱስ ቃሉ ተማሪ ሥነ-ሥርዓት ያለው አእምሮ እንዲሁም የሞቀ ልብ ይዞ መምጣት ይጠበቅበታል። እምነት ምንም አቋራጭ መንገድ የለውም፤ ኃላፊነት ከተሞላ የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ ሌላ። አልያም የመጽሐፍ ቅዱስን ትርጓሜ ለጥቂት ባለሞያዎች ልንተወውም አይገባም። ማናችንም የትርጓሜን ሥራ ልናስወግደው አንችልም። ሁልጊዜ አንዱ ሲናገር ስንሰማ፤ ወይም አንዱ የጻፈውን ስናነብ፤ የተባለውን እንተተረጎመዋለን። መጽሐፍ ቅዱስን ስንገልጥም ልዩነት የለውም። ጥያቄው ለመተርጎም መፈረጃችን አይደለም፤ ነገር ግን እንዴት ደግሞ አድርገን ወይም አበላሽተን መተርጎማችን ነው” (ጃንስን 1968፣ 17)።

ሞቅ ስላለ ልብ አስፈላጊነት፤ ልጩም የምሻው፤ ምንም እንኳ ልበቻችን ሞቅ ቢሉም ገና ኃጢአተኞች ናቸው (ሲልቫ 1987፣ 23፣ 118)። ጥንቃቄ ልናደርግ ይገባል፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ያለንን መረዳት ከእግዚአብሔር ሐሳብ ጋር ለማገናኘት። ፊትም ሁላችንም ነበርን፤ በቀጣይነትም እንሆናለን፤ በኃጢአት በተንጎሳ ሕይወት። ባለፈው ትንታኔ ምርጫ የትርጓሜ መርሐዎች አልያም የትንታኔ አግባቦች አልያም የሞቀ ልብ ወደ ኃጢአት ያለንን ዝንባሌ ሊያስቀረው አይችልም። ትሕትና ትርጓሜዎቻችንን መስጥት አለበት።

“ጤነኛ የሆነ ትርጓሜ የትሕትና አገባብን ይጠይቃል። ይህም ከሌሎች የመማርን ትሕትና ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን እጅግ ትርጉም ባለው መንገድ፤ አንዱ በሚተረጎመው ቃል ፍርድ ሥር በትሕትና መምጣትም ነው። ምንም እንኳ የተርጓሚ ሥራ ጥናትና ፍርድን ቢጠይቅም፤ የመጨረሻ ግቡ የሚሆነው የሚያጠናው ቃል ወደ እርሱ ደርሶ እንዲጠራውና ለመታዘዝ እንዲያበቃው ነው” (ጎርደን ፊ በስኩልትዝ እና ኢንች እንደተጠቀሰ 1976፣ 127)

ሌላኛው ታሳቢ መፍትሔ የትርጓሜን መጠንና ደረጃዎችን መለየት ነው። ለእኔ ግልጽ የሆነልኝ ያልሠለጠኩ ተራ ሰዎች ጥልቀት ያለው ውስጠት ሊኖራቸው አይችልም፤ የሠለጠነ ተርጓሚ ያለውን ያህል። ሆኖም፤ ይህ ያልተጠናቀቀ እውቀት ስህተት ያለበት እውቀት ነው ማለት አይደለም።

“የእግዚአብሔርን ቃል እንረዳለን ማለት በውስጡ ያለውን ነገር ሁሉ እንረዳለን፤ የትርጓሜን ችግሮች ሁሉ እንፈታለን፤ ለጥያቄዎቻችን ሁሉ መልስ እናገኛለን ማለት አይደለም። ያንዳንድ ነገሮች ቁልጭ ያለ ትርጉም አሁንም ምሥጢር ይመስላል” (ስቲቦት 1973፣ 16)።

እንደዚያ ከሆነ፤ ሁሉም የሰው እውቀት በተመሳሳይ ምድብ ነው። የመንፈስ ተግባር የእግዚአብሔርን ልጆች ወደ እውነት በመምራት (ዮሐንስ 14:26፣ 16:13-14፣ 1 ዮሐንስ 2:20-21) ሊስፋፋ የሚችለው በእኛ የእውቀት ክህሎቶች ብቻ ነው። የክርስትና እምነት መሠረታዊውን በማንም ሊታወቅ ይችላል፤ መጽሐፍ ቅዱስን በቀላሉ በማንበብ፤ እሱ/እሷ ሊረዱት በሚችሉት ትርጉም። የክርስትና ትምህርት በዋጋ የማይገመት ርዳታ የሚሆነው በብስለት እና በሚዛናዊነት አካባቢ ነው። በትርጓሜ አካባቢ በመንፈስ ቅዱስ ልንታመን እንችላለን። በርግጥ የተዛቡ ትርጓሜዎች እና ሥነ-መለኮታዊ ችግሮች ሊኖሩ ይችላሉ፤ ነገር ግን እነዚህ ከሊቃውንት አይገኙምን?

በዘመናዊ ቤተ-ክርስቲያን ዋናው አስፈላጊ ነገር ሁሉንም አማኞች ትርጉም ወደ አለው፣ የግል፣ የየዕለቱ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት በራሳቸው እንዲያካሂዱ ማስቻል ነው። ይህም የቤተ-ክርስቲያን ሥልጠናን ያካትታል። የትርጓሜ ብልሃቶችን፣ እነሱም ሊያውቁትና ሊተገብሩት የሚችሉትን።

“የቤተ-ክርስቲያን ተግዳሮት የሚሆነው የግል የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት፣ መጽሐፍ ቅዱስን በሚያምኑት መካከል በአጽንዖት ማካሄድ ነው” (አስቦርን እና ውድዋርድ 1979፣ 13)።

ይህም ተጨማሪ አጽንዖት ተሰጥቶታል።

“ጥልቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት፣ እንዳየነው፣ መሆን ያለበት ለእያንዳንዱ አማኝ፣ ለተራ የቃሉ ተማሪ ወይም ለባለሞያ ክርስቲያን ሠራተኛ ነው። የግድ ማስታወስ ያለብን እግዚአብሔር ስል አእምሮ እንዲኖረን አልጠየቀንም፣ ነገር ግን ታማኞች እንድንሆን ይጠበቅብናል። የተትረፈረፈ ጊዜ ወስዶ ቅዱሳን መጻሕፍትን ማጥናት አእምሮ ስልነትን አይጠይቅም፣ ነገር ግን ሥነ-ሥርዓት ያለውን አማኝ ይጠይቃል። ታማኝነት እና ሥነ-ሥርዓት የአንድ ሳንቲም ሁለት ገጽታዎች ናቸው” (አስቦርን እና ውድዋርድ 1979፣ 82)።

የትርጓሜ ብልሃቶች ወደ የስሜት መረዳቶች ጽንሰ-ሐሳቦች ዝቅ መደረግ ይኖርባቸዋል። በርግጥ እነሱ የተለየ ነገር አያካትቱም፣ ከሁኔታው የሰዎች አስተሳሰብ አተገባበርና የቋንቋ ክህሎት በቀር (ፊ 1982፣ 16፣ ሲሪ 1980፣ 51)። እግዚአብሔር ከአኛ ጋር እጅግ ሊገናኝ ይፈልጋል፤ ልክ አማኞች መልእክቱን ለመረዳት እንደሚፈልጉት መጠን። ብልሃቶቹ የግለሰቡን የራሱን የትርጓሜ ሂደት ሚዛናዊ ለማድረግ ያስፈልጋሉ፣ መልካም፣ ርግጠኛ ማጣቀሻ ነገሮች በማቅረብ፣ በተቻለ ፍጥነት ለሂደቱ። ይህም በተለይ በታሪካዊና ባህላዊ ዳራ ነገሮች ላይ ይሆናል። ጎርድን ፊ እነዚህን ረጂ ሐሳቦች ይሰነዝራል።

“ባለሞያ ባይሆንም ስልቶ ያልሆነ ይሁን፣ ነገር ግን ደግሞ ለማጥናት ዝግጁ ይሁን፣ እንዲያው ለመሰጠት ብቻ አይደለም። ለማጥናት እነዚህን ዋና መሣሪያዎች መጠቀም ይኖርበታል። (ሀ) ከአንድ በላይ መልካም የዘመኑ ትርጉም። ይህም ለመረጥ የሚችለው አንዳንድ ችግሮች ሲከሰቱ ነው። እሱ ርግጠኛ መሆን አለበት ትርጉሞችን ለመጠቀም፣ እነሱም በሰድ ንባብና በግጥም መካከል ላለው ልዩነት እውቅና ለሚሰጡ፣ እንዲሁም አንቀጾች ላይ ትኩረት የሚሰጡ። (ለ) ቢያንስ አንድ መልካም ሐተታ፣ በተለይም በዚህ ጽሑፍ ላይ የተካተቱትን የትርጓሜ መርሆች ግምት ውስጥ ያስገባ (ምሳ. ሲ.ኤ.ባሬት፣ በቆሮ. ላይ፣ ኤፍ.ኤፍ.ብሩስ፣ በዕብራውያን ላይ፣ አር.ዲ. ብራውን በዮሐንስ ወንጌል)። እንደገናም፣ በርካቶችንም መመርመር የተለያዩትን አማራጮች ማየት ያስችላል። (ሐ) የገዛ ራሱን የስሜት ሕዋሳት። ቅዱስ ቃሉ በተደበቁ ፍቶች የተሞላ አይደለም፣ በማዕድን ቆፋሪዎች በጨለማ ዋሻ ውስጥ ተቆጣጣሪ ሳይነት። በመጽሐፍ ቅዱሳዊ ጸሐፊ በግልጽ ምን ለማለት እንደተፈለገ ለማግኘት ሞክር። ይህም ዓላማ ዘወትር የሚኖረው ወደ ላይኛው ክፍል ሲሆን ለማየት የሚፈልገውም ጥቂት ወደ ሰዋሰው ወይም ታሪክ ውስጠት መመልከት ነው። ዘወትር እሱ የሚገኘው ፊት ለፊት ሲሆን፣ እናም ባለሞያው ያጣቀል፣ ምክንያቱም እሱ የለመደው ቀድሞ መቆፈርና ኋላ ላይ መመልከት ነው። በዚህ ነጥብ ላይ ባለሞያ ያልሆነ ባለሞያውን ብዙ ማስተማር ይችላል (ጎርድን ፊ የእግዚአብሔርን ቃል መተርጎም” በስኩልትዝ እና ኢንት እንደተጠቀሰው 1976፣ 127)።

መልእክት ለተራው ምዕመን

ለብዙ ተራ ሰዎች እያደገ የሚሄድ ስሜት ማጣትና ግዴላሽነት በግል የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ላይ ይታያል። ብዙዎች ሌላው መጽሐፍ ቅዱስን እንዲተረጎሙላቸው ይፈልጋሉ። ይህም የመጽሐፍ ቅዱሳዊ መርሕ ከሆነው “የአማኝ የክህነት ተግባር” ይባራል። ይኸውም የተሰጠው የጋላ ስሜት የተጠናከረ ነበር። እኛ ሁላችንም በክርስቶስ በኩል እግዚአብሔርን ለማወቅ እንዲሁም ለገዛ ራሳችን የእሱን ፍቃድ በሕይወታችን ለመረዳት ኃላፊነት አለብን (ማለትም፣ የነፍስ ብቃት)። ይህንን ኃያል ኃላፊነት ለሌላ ውክልና ለመስጠት መድፈር አይኖርብንም፣ ምንም ያህል ያንን ሰው ብናከብረውም። ሁላችንም ለእግዚአብሔር ምላሻችንን እንሰጣለን፣ ስለ መጽሐፍ ቅዱስ መረዳታችን እና እንዴት እንደኖርንበት (አስተያይ፣ 2ቆሮ. 5፡10)።

ቀደም ብሎ የተባለላ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ላይ (ስብከቶች፣ ሐተታዎች) ማተኮር በዚህ ዘመን ለምን ተስፋፋ? በመጀመሪያ፣ እኔ እንደሚመስለኝ ትልቅ ቁጥር ያላቸው ትርጓሜዎች በምዕራቡ ባህል እጅግ መገኘቱ ትልቅ ውዥንብር ፈጥሯል። ይህም ማንም በመጽሐፍ ቅዱስ እንደማይሰማም ይመስላል። በርግጥ ጉዳዩ ይህ አይደለም። ሆኖም፣ አንዱ የግድ መለየት ይኖርበታል። በዋነኞቹ፣ ታሪካዊ እውነታ መካከልና በተያያዥ ጉዳዮች መካከል። ዋነኞቹ የክርስቲያን እምነት ዐምዶች በሁሉም የክርስቲያን ማኅበራትም ይከፋፈላሉ። ይህን ማለቱ መሠረተ-እምነቶቹ፣ ማለትም ከክርስቶስ ሰው መሆን እና ከሥራው ጋር የተያያዙት፣ እግዚአብሔር ለማዳን ያለው ፍላጎት፣ እንዲሁም የመጽሐፍ ቅዱስ ማዕከልነትና ሌሎች ተመሳሳይ እውነታዎች በሁሉም ክርስቲያኖች ዘንድ የተለመዱ ናቸው። ተራ ሰዎች የግድ መሠልጠን ይኖርባቸዋል፣ ስንዴውን ከገለባው ለመለየት። በርካታ ትርጓሜዎች በኖሩ ምን እንኳ ከተመሰገቧቸው የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊ ሐሳብ፣ እሱም በመጽሐፍ ቅዱሳዊ ይዘት አኳያ የተሻሉ የሆኑትን የመምረጥ ኃላፊነታችንን አያስቀሩትም።

መሰናክል የሚሆነው የተለያየው ትርጉም ብቻ አይደለም፣ ነገር ግን ደግሞ የተርጓሚው ማኅበራትም ይኖራቸዋል ባህል ደግሞ እንጂ። ሁሉ፣ ተራ ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስ ምን እንደሚል ማወቃቸውን ቀድመው ያስባሉ፣ ሳያጠኑ ወይም ጨርሶ በራሳቸው ሳያነቡ። ሁሉ፣ በሥነ-መለኮታዊ ሥርዓቱ በጣም ይመቸናል፣ እነዚህ ሰው-ሠራሽ ሥርዓቶች በቤተ-ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ የፈጠሯቸውን ችግሮች እየረፈ፣ ደግሞም፣ ምን ያህል የተለያዩ፣ ዘወትርም የሚቃረኑ የሚመስሉ፣ ሥርዓቶች በቤተ-ክርስቲያን እንዳሉ እንረሳለን። ግብብነት ካለን ጋር ራሳችንን ለመታቀብ ድፍረቱ የለንም! ራሳችንን ማዘዝ ይኖርብናል፣ የማኅበራትም ደግሞ ግርዶሽን፣ ባህልና ወግን እና በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ያለንን አተያይ በዚህ ዘመን ብርሃን ማስወገድ ይኖርብናል። ማኅበራትም ደግሞ እና ባህላዊ ወጎች ሊረዱ ይችላሉ፣ ነገር ግን እነሱ ዘወትር በመጽሐፍ ቅዱስ ሥር መሆን አለባቸው፣ የተገለቢጠሽ ሳይሆን። ቀድሞ የተነገረን ዳግም መመርመር የሚያም ነው፣ ነገር ግን እንደዚህ ማድረጋችን ወሳኝ ነው፣ በግለሰብ ደረጃ፣ ከወላጆች ለየት ብሎ፣ ከመጋቢም፣ ከመምህርም፣ ከትዳር ጓደኛም፣ ወይም ከጓደኞችም።

የግድ መገንዘብ ያለብን ተጽዕኖ የሚያሳድሩብን ወላጆቻችን፣ የትውልድ ስፍራችን፣ የትውልድ ጊዜያችን ብቻ አይደሉም፣ ነገር ግን በግል ልምዎቻችንና በሰብዕኛችንም ዓይነት እንጂ። እነዚህ ሁሉ እጅግ ተጽዕኖ ያሳድራሉ፣ እንዴት መጽሐፍ ቅዱስን

እንደምንተረጉም። እነዚህን ነገሮች ልንለውጣቸው ወይም ልናጠፋቸው አንችልም፤ ነገር ግን መኖራቸውን ልናውቅ እንችላለን፤ ይህም በቀላሉ በእነሱ ተጽዕኖ ሥር እንዳንወድቅ ያስችለናል። ሁላችንም በታሪካዊ ሁኔታ ውስጥ ነን።

በአሜሪካ ተራው ምዕመንም ሆነ ሰባክያኑ መጽሐፍ ቅዱስን የሚያውቁበት ጊዜ ነበር፤ ነገር ግን በእኛ የልዩ እውቀት ጊዜ እና የመገናኛ ብዙኃን ባለው በእኛ ዘመን፤ ለባለሞያው ተሰጥተናል። ሆኖም፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ በራሳችን የግድ ማድረግ ይኖርብናል። ይህን ማለት ግን ተሰጥቶ ያላቸውን፤ የተጠሩትን፤ እና የሠለጠኑ ክርስቲያን መሪዎችን አናማክርም ማለት አይደለም፤ ነገር ግን የእነሱ ትርጓሜ የእኛ እንዲሆን መፍቀድ የለብንም ማለት ነው፤ ጸሎት የሌለበት፤ ግለሰባዊ ያልሆነ፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ትንታኔ ውጭ። ሁላችንም በኃጢአት ተነድተናል፤ ከዳንን በኋላ እንኳ ቢሆን። ይህም ስለ እግዚአብሔር እና ስለ ሥራው ያለንን መረዳት እያንዳንዳን ገጽታ ተጽዕኖ ያሳድርብታል። ዋነኞቹን ሀቆች መገንዘብ አለብን፤ ማለትም የእኛ መረዳት ፈጽሞ የእግዚአብሔር መረዳት አለመሆኑን። ከዋና ዋናዎቹ የክርስትና ዐምዶች ጋር መጣበቅ ይኖርብናል፤ ነገር ግን ከፍ ያለ የትርጓሜ ገለጻና ተግባር በዳርቻዎች ወይም እጅግም ጠቃሚ ባልሆኑ ስፍራዎች እንዲሆን መፍቀድ ይኖርብናል። ወሰኖቹ የቱጋ እንደሆኑ የግድ መወሰን ይኖርብናል፤ እንዲሁም እንደሚገባው መኖር፤ በአምነት፤ በፍቅር መመላለስ አለብን፤ ከቅዱስ ቃሉ ባገኘነው ብርሃን።

በማጠቃለያም፤ ለእኔ እንደሚመስለኝ ቤተ-ክርስቲያን ብዙ ኃይሏን የመጽሐፍ ቅዱስን ተመስጧዊ ጸሐፊዎች ሐሳብ መርሐዎችን ለማስተላለፍ ለማዋል መስጠት ይኖርባታል። እኛ እንደ መጽሐፍ ቅዱስ አንባቢዎች፤ የራሳችንን ልምድ፤ አስተጋቢነት፤ ማኅበረ-ምዕመናዊነት፤ ወግ-ተኮር ከንቱ አምልኮን መቀነስ ይኖርብናል፤ የተመስጧዊዎቹን የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎችን መልእክት ማኅበረ-ምዕመናዊነት፤ ምንም እንኳ እነዚህ ግለሰባዊ አድሳዊ ፍርዶችን ወይም ማኅበረ-ምዕመናዊ ወገኖችን ቢያናውጡትም። የራሳችንን “ጽሑፍ የማጥራት” ብልሃቶች ሙተው ይኖርብናል፤ ውነተኛ ዐውደ-ጽሑፋዊ ትርጓሜ፤ ለዋናዎቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች። ብቸኛው ተመስጧዊ ግለሰብ በመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ ዋነኛው ጸሐፊ (ዎች) ነው።

አማኞች የግድ ግባቸውንና የውስጥ ሐሳባቸውን ዳግም መመርመር ይኖርባቸዋል፤ በኤፌ. 4፡11-16 መሠረት። እግዚአብሔር ወደ ቃሉ ሙላት በሐሳብም ሆነ በድርጊት እንድንራመድ ይርዳን።

II. የጸሐፊው ልምዶች፤ ትርጓሜን በአጥቢያ አብያተ-ክርስቲያናት፤ በክፍል ውስጥ፤ እና በሴሚናሪዎች በማስተማር

እንደ መጋቢ ለአስራ አምስት ዓመታት፤ እንደ ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰር ለአስራ ስድስት፤ በርካታ እድል አጋጥሞኛል፤ ትርጓሜያዊ ጉዳዮችን ከበርካታ ማኅበረ-ምዕመናዊ ቡድኖች ከመጡ ክርስቲያኖች ዘንድ ለማስተዋልና ለመወያየት። በደቡባዊ የመጥምቃዊ አብያተ-ክርስቲያናት በመጋቢነት አገልግያለሁ፤ እንዲሁም በሦስት በደቡብ የባፕቲስት ትምህርት-ቤቶች አስተምሬአለሁ (ዌይ ላንድ ባፕቲስት ዩኒቨርሲቲ የተከታታይ፤ ሉባክ፤ ቴክሳስ፤ ሂስፓኒክ የሥነ-መለኮት ትምህርት-ቤት፤ ሉባል ቴክሳስ፤ እና ምስራቅ ቴክሳስ ባብቲስት ዩኒቨርሲቲ፤ ማርሻል፤ ቴክሳስ)፤ እና የመንፈስ ቅዱስ-ተኮር መለስተኛ ኮሌጅ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት-ቤት (የሥላሴ የመጽሐፍ ቅዱስ ተቋም፤ ሉባክ፤ ቴክሳስ)። ከጠረታ በኋላ ለብዙ ዓመታት ኮርሶችን አስተምሬአለሁ በአካምኤስ ኢማክስ ሴሚናሪ በኬፕ ሃይቲያን፤ ሃይቲ፤ የባፕቲስት አርሜኒያ ሴሚናሪ በየሪቫን፤ አርሜኒያ፤ እና በይፋ-ማኅበረ-ምዕመናዊ ሴሚናሪ በኖቪሶድ፤ ሰርቢያ። እንዲሁም፤ የተባበረው የሜቶዲስት ቤተ-ክርስቲያንና የአሜሪካ ፕሬስቲቴሪያን ቤተ-ክርስቲያን ተባባሪ አባል ነኝ። የዶክትሬት ሥራዬን በበይነ ማኅበረ-ምዕመናዊ ሴሚናሪ ነው የሠራሁት፤ የሥላሴ ወንጌላዊ መለኮታዊ ትምህርት-ቤት ቼካጎ አካባቢ። ይህም በማኅበረ-ምዕመናዊ መስመሮች ለብዙ ዓመታት እንዳገለግል አስችሎኛል። በእነዚህ ማኅበራሪዎች ላይ አንድ የታወቀ ጭብጥ ዳብሯል፤ እሱም ግልጽ የሆነው በትርጓሜ ጽንሰ-ሐሳቦች እና ደንቦች የሥልጠና አጥረት ነው። አብዛኞቹ ክርስቲያኖች፤ መጽሐፍ ቅዱስን በመተርጎም ረገድ፤ አመኔታቸው

- 1. ጽሑፍን ማጥራት
- 2. በጥሬው መመልከት
- 3. ምሳሌያዊ/ሞራልነክነት
- 4. ማኅበረ-ምዕመናዊ መሠረተ-አምነት
- 5. የግል ልምዶች
- 6. ባህላዊ ሁኔታዊነት ላይ ነው።

የተዳከመ ፍላጎት አለ፤ ጽኑ ለሆነ፤ ለተፈተነ፤ ጽሑፍ-ተኮር ለሆነ የትርጓሜ አግባብ፤ ለመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ። ወሳኝ የሚሆነው የትርጓሜ መርሐዎች የሚቀርቡት (1) ያለ ሙያዊ ቃላት፤ (2) ቀለል ባሉ መርሐዎች፤ እና (3) በበርካታ ጠቃሚ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሳሌዎች ሊገለጹ የሚችሉ መርሐዎች ሲሆን ነው።

ተራ ሰዎች ወዲያውኑ ምላሽ ይሰጣሉ፤ ቀለል ብለው ለቀረቡ የትርጓሜ አግባቦች፤ ማለትም እጅግ ቋሚ የሆነ፤ የተፈተነ መልክ ባለው ሁኔታ የሚቀርቡ አግባቦች፤ ለግላዊ የቃሉ ትርጓሜ የሚሆኑትን። ብዙዎቹ ተራ ሰዎች አብዛኛውን የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት አንጻራዊ በሆነ መልኩ የሚረዱት ከአጥቢያ አብያተ-ክርስቲያናት፤ ከክርስቲያን ሥነ-ጽሑፍ እና ከመገናኛ ብዙኃን (ሬዲዮና ቴሌቪዥን) የሚቀርቡትን ነው። ትርጓሜን በበርካታ መቼቶች አስተምሬአለሁ።

- 1. ከተማ-አቀፍ ትምህርታዊ ጉባኤዎች
- 2. የአጥቢያ ቤተ-ክርስቲያን ትምህርታዊ ጉባኤዎች
- 3. የሰንበት ትምህርት-ቤት ክፍሎች
- 4. መለስተኛ ኮሌጅ ክፍሎች
- 5. የዩኒቨርሲቲ ክፍሎች

በእነዚህ ሁሉ ስፍራዎች ተራ ሰዎችን አግኝቻለሁ፤ ክፍትና ጉጉ ሆነው ምላሽ ሲሰጡ፤ ቋሚ፤ የተፈተነ ለሆነ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት አገባብ። ርግጠኛ የሆነ መራብ አለ፤ መጽሐፍ ቅዱስን ለመረዳት እና በእሱም የትምህርት ብርሃን ለመኖር። ደግሞም የተረጋገጠ ተስፋ መቁረጥ አለ

- 1. በተባዙ ትርጓሜዎች
- 2. በትርጓሜዎች አንጻራዊነት
- 3. ከአንዳንዳንድ ትርጓሜዎች ጋር በተያያዘ በሚኖረው ማኅበረ-ምዕመናዊ ግትርነት
- 4. በእግዚአብሔር ስም ምን እንደተነገራቸው የማጽናት ችሎታ ማጣት ምክንያት።

ይህ ጽሑፍ ቴክኒካዊ፣ ሁሉን ያጠቃለለ፣ የትርጓሜ ትምህርታዊ ገለጻ እንዲሆን አልተነደፈም፤ ነገር ግን በመካከለኛ ደረጃ ላለ አማኝ እንደ መግቢያ ነው፤ ዐውደ-ጽሑፍ/ጽሑፍዊ አግባብ እሱም ጽሑፍ-ተኮር ለሆነ የትርጓሜ ትምህርት-ቤት እንጂ (ማለትም፣ የሶርያ አንቲሆች) እና የእነዚህን መርሐዎች ግለሰባዊ ትግበራ በየቀኑ ለማጥናትና ለመኖር። መግቢያው በአምስት የተለዩ አካባቢዎች የሚያተኩር ይሆናል።

1. የትርጓሜ ሥልጠና አስፈላጊነት
2. የቅዱሳት መጻሕፍት ትርጓሜ ዐውደ-ጽሑፍ/ጽሑፍዊ መርሐዎች
3. አንዳንድ ዋነኛ ችግሮች፣ በዘመናዊ ትርጓሜ
4. አንዳንድ መሪ ዘዴያዊ አገባቦች፣ እና
5. የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ምንጮች፣ እነሱም ለዘመናዊው እንግሊዝኛ ተናጋሪ ተራ ሰው የተዘጋጁ

ይህ ጽሑፍ የተዘጋጀው የክርስቲያኖችን ፍላጎትና መሻቱን ለማስረጃ ነው፤ ቅዱስ ቃሉን በራሳቸው ይተረጉሙ ዘንድ። እሱ መሆን የሚችለው የመጀመሪያ ደረጃ ብቻ ነው፤ ሆኖም ዋነኛው ደረጃ። ዋቢ መጻሕፍት ዝርዝር በርካታ ተጨማሪ ምንጮችን ለተጨማሪ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ብልሃቶችን ያስቀምጣል። መጽሐፍ ቅዱስን በመተርጎም ረገድ በወቅቱ የታወቁት ዘዴዎች ችግር እንዳለ መቀበልና እንዲሁም የተሻለ ቋሚነት፣ የተረጋገጠ አግባብ ለተራው ሰው እንደሚገኝ ማሳየት የዚህ መጽሐፍ ዋነኛ ግብ ነው። ምክንያቱም የሺ ማይል ጉዞ በአንድ ርምጃ ስለሚጀመር፣ ይህም መግቢያ ተራ ሰዎችን በትክክለኛው መንገድ ጉዞ ያስጀምራል፤ አስደሳችና ተፈጻሚነት ያለውን የሕይወት ስልት፣ የየቀኑ፣ ግላዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት በማካሄድ።

III. የሥልጣን ጉዳይ

የእግዚአብሔር የመኖርና ያለመኖር ጥያቄ በግሌ በርግጥ ፈጽሞ ጉዳዩ አይደለም። እኔ፣ የመጽሐፍ ቅዱስን ጸሐፊዎች ተከትሎ የእግዚአብሔርን ሕላዌ እረዳለሁ። በዚህ ነጥብ ላይ ፍልስፍናዊ ክርክሮች ያጠናክሩኝ ዘንድ ፈጽሞ አይሰማኝም። የቶማስ አኪናስ ለእግዚአብሔር አምስት ማረጋገጫዎች ሊረዱ የሚችሉት በምክንያታዊነት ማስረጃ ለሚፈልጉ ነው። ሆኖም፣ የፍልስፍና መሻት ያላቸው ክርክሮችም ቢሆኑ በርግጥ የመጽሐፍ ቅዱስን እግዚአብሔር ሕላዌ፣ አብን፣ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ሊያረጋግጡ አልቻሉም። እነሱ እጅግ የሚያስረግጡት አመክኖአዊ ፍላጎት፣ የማይናወጥ አንቀሳቃሽ፣ ወይም የሁሉም መገኛነቱን ነው።

ደግሞም፣ እኛ እግዚአብሔርን ማወቅ እንችላለን የሚለው ጥያቄ (የግሪክ ፍልስፍና) ለእኔ ዋነኛ መሻት ሆኖ አያውቅም። እኔ የማስበው እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ለመገናኘት እንደሚሞክር ነው። ይህም እውነትነቱ በተፈጥሯዊ መገለጥ ብቻ አይደለም። (1) በተፈጥሮ የእግዚአብሔር ምስክር (መዝ. 19:1-6፣ ሮሜ. 1:19-20) እና (2) የሰው ውስጣዊ የሞራል ምስክር (ሮሜ. 2:14-15)፣ ነገር ግን በተለየ መልኩ የእግዚአብሔር የተጻፈ መገለጥ (2 ጢሞ. 3:15-17)። እግዚአብሔር ለእኛ በሁነቶች፣ በሕግጋት፣ እና በነቢያት በኩል ተናግሮናል (አስተያይ፣ ማቴ. 5:17-19)። እሱም ላኮ ባለ መልኩ በልጁ በኩል ተናግሯል (ዮሐንስ 1:1-14፣ ዕብ. 1:1-3፣ ማቴ. 5:21-48)።

ዋነኞቹ ጥያቄዎቹ እግዚአብሔር ምን አለ በሚለው ተመልሷል። ይህ ሐሳብ በክርስትና ሕይወቴ እጅግ ቀደም ብሎ እያደገ የመጣ ነው። መጽሐፍ ቅዱስን ለማወቅ መፈለግ በሁሉም የተለያዩ የቃላት ትርጓሜዎች የማይመች ስሜት ነበረኝ። እሱም የሚመስለው እያንዳንዱ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የራሱ አስተያየት እንዳለው ነው። ዘወትርም ግለሰባዊ ስብዕና ተኮር ዓይነት፣ ማንበረ ምዕመናዊ ዳራ፣ የግል ልምድ፣ ወይም የወላጆች ሥልጠና። ሁሉም እጅግ አሳማኝና የሚያሳምኑ ነበሩ። እየተደነቅሁ መምጣት ጀመርኩ፣ አንዱ በእውነት ማወቁን፣ በምን ያህል መጠን ርግጠኝነት፣ እግዚአብሔር ምን እንዳለ።

በሴሚናሪ በመጨረሻ “መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥልጣን” ከሚል ጽሑፍ -ሐሳብ ጋር ተዋወቅሁ። ለእኔም ግልጽ ሆነልኝ፣ መጽሐፍ ቅዱስ ለእምነትና ለተግባር ብቸኛው መሠረት እንደሆነ። ይህም የአንዱን ባህላዊ ዘዴዎችና ሥነ-መለኮቶች ለመከላከል አስልቺ ድግግሞሽ አይደለም። እሱ በርግጥ ለሥልጣን ጉዳይ የተለየ መልስ ነበር።

የመጽሐፍ ቅዱስን ሥልጣን ከተቀበሉ እንኳ ቢሆን፣ በአግባቡ መተርጎም ላይ፣ አሁንም ቢሆን አስቸጋሪው ጉዳይ እንዳለ ነው። የትኛው የትርጓሜ ሥርዓት የተሻለ ለመሆኑ። በትርጓሜ ያየሁት ተመሳሳይ ውስብስብ የሆነ ውዥንብር በትንተና አካባቢም ተሰምቶኛል። እንደ እውነቱ ከሆነ፣ የተለያዩ የተብራሩም ሆነ ያልተብራሩ፣ ሆነ ተብለውም ሆነ ባለማወቅ፣ የተደረጉ የትርጓሜ መርሐዎች ምናልባት በርግጥ ለትርጓሜ መብራከት ምክንያት ሆነዋል። የትንተና መርሐዎች ለመተንተን እጅግ አዳጋች ናቸው። ምክንያቱም እነሱ ራሳቸው ተመስጧዊ አይደሉም፣ ነገር ግን በተለየ ሥነ-መለኮታዊ ወጎች እና በታሪካዊ ቀውሶች እያደጉ የመጡ ናቸው። በሁሉም የተለያዩ ሥርዓቶች መልካም ተርጓሚዎች አሉ። አንዱ እንዴት ሊወስን ይችላል፣ የትኛውን ሥርዓት እንደሚጠቀም? ለእኔ ዋነኛው ጉዳይ የሚሆነው “የተፈተነነት” እና “የጻናነት” ነው። ርግጠኛ ነኝ፣ ይህ የሆነው በሳይንሳ ተጽዕኖ ውስጥ በሆነ ጊዜ ውስጥ በመኖሪ ነው። ሆኖም፣ በትርጓሜ ላይ አንዳንድ ወሰኖች መቀመጣቸው ግድ ነው። የተደበለለቀ ስሜት በትርጓሜ ላይ የሚኖርበት ምክንያት፣ እሱ ሁለቱንም ስጦታ (ጥበብ) እና አመክኖአዊ መመሪያ በመቀመጥ ይኸውም የሰውን ቋንቋ (ሳይንስን) በመረዳት መሆኑ ነው። ምንም ዓይነት የትርጓሜ መርሐዎች ቢሆኑ፣ እነዚህን ሁለት አተያዮች ሚዛናዊ ማድረግ ይኖርባቸዋል።

አንቲሆቹያን (ሶርያዊ) የትርጓሜ ትምህርት-ቤት ምርጡን ሁነኛ ሚዛን አቅርቧል። የእሱ ዐውደ-ጽሑፍ/ጽሑፍዊ ትኩረት ቢያንስ ጥቂት የርግጠኝነት መለኪያዎችን ይይዛል። ስምምነት ፈጽሞ አይኖርም፣ ነገር ግን ቢያንስ ቅዱሳት መጻሕፍትን ግልጽ በሆነው፣ ሁነኛ መልኩ መተርጎም እንደሚገባ አጽንዖት ይሰጣል።

አገባቡ በመሠረቱ ተምሳሌታዊ ለሆነው የአሌክሳንደሪያ (ግብፅ) ትምህርት-ቤት ታሪካዊ ምላሽ መሆኑን የግድ መቀበል ያስፈልጋል። ይህ እጅግ ቀለል የተደረገ ነው (ሲልቫ 1987፣ 52-53)፣ ነገር ግን እሱ አሁንም ቢሆን ረጂ ነው። ሁለቱን የቤተ-ክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜ ዋነኛ አገባቦች ለመተንተን። የአንቲሆች ትምህርት ቤት፣ ከአርስቶጥላዊ ዘዴው ጋር፣ በቂ የሆነ ምክንያታዊነት ለተሐድሶ/ሬናሰንስ ትርጓሜ ይሰጣል፣ ይኸውም ለዘመናዊው ሳይንሳዊ አስተሳሰባችን ደረጃዎችን በመቀመጥ። ዐውደ-ጽሑፍ/ጽሑፍዊ አገባብ ለትርጓሜ፣ መጽሐፍ ቅዱስ በቅድሚያ ስለ ራሱ ጊዜ (አንድ ትርጉም) እንዲናገር ይፈቅዳል፣ ከዚያም በኋላ ስለ እኛ ጊዜ (በርካታ ድርጊቶች/ገለጻዎች)። እሱም የጊዜና የባህል ክፍተቶችን ድልድይ በመሆን በዘዴ ያገናኛል፣ በዘመናችን ላለው የተማሪ ማንበረሰብ ተቀባይነት ባለው መልኩ። እነሱ የሚቀበሉት በመሠረቱ ተመሳሳይ ዘዴዎችን፣ ማለትም

ሁሉንም ጥንታዊ ሥነ-ጽሑፎች ለመተንተን የሚጠቀሙበት በመሆኑና ከእኛ ዘመናዊ ትምህርታዊ አስተሳሰብ መልካች ጋር ስለሚገጥም ነው።

ለአገልግሎቴ ትርጓሜ ዋነኛው ጉዳይ እንደሆነ፣ ስብከትን፣ ትምህርትን፣ እና ሃይማኖታዊ ጽሑፎችን በጥንቃቄ መመርመር ጀመርኩ። በእግዚአብሔር ስም የተፈጠረው አግባብ ያልሆነ ነገር የማይመች ነበር። ቤተ-ክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስን እያመሰገነች ከዚያም በኋላ መልእክቱን አዛብታው ነበር። ይህም እውነትነቱ ለተራው ሰው ብቻ አልነበረም፣ ግን ደግሞ ለቤተ-ክርስቲያን አመራርም እንጂ። ጉዳዩ የአክብሮት አልነበረም፣ ነገር ግን በመሠረታዊ የትርጓሜ መርሆች ላይ ግልጽ አላዋቂነት ነበር። የዋነኞቹን ጸሐፊዎች ዓላማ (ሐሳብ) በመረዳት በኩል መጽሐፍ ቅዱስን በማወቅ የማገኘው ደስታ እንዲሁ በቀላሉ ከበርካታ አስደናቂዎች፣ የተሰጡ፣ አፍቃሪ አማኞች የተለየ መልክ አልነበረውም። መጽሐፍ ለማዘጋጀት ወሰንኩ፣ ለተራ ሰዎች ዋነኞቹን መርሆች ለማስተዋወቅ፣ የአንቲሆችን፣ ዐውደ-ጽሑፋዊ/ጽሑፋዊ-ተኮር ዘዴ። በዚያን ጊዜ (1977) ትርጓሜን በተመለከተ በርካታ መጻሕፍት አይገኙም ነበር። ይህም በተለይ ለምዕመኑ እውነት ነበር። ፍላጎት ማዳበር ሞከርኩ፣ የተሳሳተ ትርጓሜያችንን ብሎም ሆን ብለን የምናደርገውን ቅድመ-ውሳኔ በማጋለጥ። ይህም ዐውደ-ጽሑፋዊ/ጽሑፋዊ ዘዴውን እና በትርጓሜ የሚታዩትን ተራ የሥነ-መለኮት ስህተቶችን ባጭሩ በማብራራት የታጀበ ነበር። በመጨረሻም፣ ቅድም ተከተላዊ አግባብ ተሰነዘረ፣ አንዱ በተለያዩ የትንታኔ ተግባራት ውስጥ ለመሄድ የሚያስችለው፣ እንዲሁም የምርምር መሣርያዎችን ለመቃኘት የሚያስችል ተገቢ ሰዓት ተቀመጠ።

IV. ቴክኒካዊ ያልሆኑ የትርጓሜ አግባቦች አስፈላጊነት

U. የፍላጎት መታጣት በአማኞች መካከል

ይህ ችግር እንደ መጋቢና ፕሮፌሰር በልቤ ውስጥ ለብዙ ዓመታት ኖሯል። በዘመናችን በአማኞች መካከል ስላለው አጠቃላይ የመጽሐፍ ቅዱስ እውቀት እያሸቆለቆለ መምጣት እያሰመኝም ቢሆን ተረድቻለሁ። እውቀት ማጣት የብዙዎቹ ችግሮች ዋነኛ ምክንያት ሆኗል፤ ለዘመነኛ ቤተ-ክርስቲያን። ዘመናዊዎቹ አማኞች እግዚአብሔርን እንደሚወዱ እውቃለሁ፤ ያለፉት ትውልዶች እሱንና ቃሉን እንደወደዱት ሁሉ። ታዲያ ምክንያቱ ምንድን ነው፣ የትውልዱ መውረድ በእኛ መረዳት ላይ፣ የቅዱስ ቃሉን ይዘት ብቻም አይደለም፣ ነገር ግን ምን እንደሚልና አሁን እንዴት እንደሚተገበር?

በእኔ አስተያየት ተስፋ የመቁረጥ ስሜት አብዛኞቹን ክርስቲያኖች ስልቹ እና ግዴላሽ እንዲሆኑ አድርጓቸዋል፤ መጽሐፍ ቅዱስን ማጥናትና መተርጎም በተመለከተ። ይህ ስልቹን በዘመናዊው ሕይወት በበርካታ አካባቢዎች በግልጽ ይታያል። አንደኛው ዋነኛ ችግር በፍጆታዊነት (ኢኮኖሚያዊ ተጠቃሚነት) ላይ ያለን ባህላዊ ዝንባሌ ነው። እኛም እንደ ሕዝቡ እያንዳንዱ መሻታችን ቅጽበታዊ መተማመኛ እንዲኖረው ለምደናል። ባህላችን ወደ “ትኩስ ምግብ” እንዲሰጥ አስተሳሰብ ተቀይሮ ባህላዊ ደንብ ሆኗል። ዝግጁ ሆኖ የሚገኝ እና በቅጽበት ጥቅም ላይ የሚውል ምርት መጠቀምን ተለማምደናል። ክርስቲያናዊ ብስለት እሱም በመጽሐፍ ቅዱስ እውቀት እና የየቀኑ የሕይወት ስልት ላይ የተመሠረተ ይህን መሰሉን ባህላዊ መሻት እያስተናግደም። የመጽሐፍ ቅዱስ እውቀት ሊገኝ የሚችለው ለጸሎት ግለሰባዊ ዋጋ በመክፈል፣ በጽናት፣ በሥልጠና፣ በመደበኛ ጥናት፣ እና በግል ትግበራ ብቻ ነው። እውነታው፣ አብዛኞቹ ዘመናዊ አማኞች በሃያ አንደኛው ክፍለ-ዘመን ፈጣን መስመር ላይ ናቸው፤ በቁሳካዊቷ አሜሪካ፣ እናም እንዲህ ዓይነቱን ግለሰባዊ ዋጋ መክፈል አይፈልጉም።

ደግሞም፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ያልሆነው ሁለትዮሽ በካህንና በተራው ምዕመን መካከል ችግሩን በአጽዖት ያሳያል። እሱ ከሞላ ጎደል የሚመስለው የ“ከራይ ጠመንጃ” አስተሳሰባችን ብዙዎቹን ተራ ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን በግላቸው እንዳይረዱ አሳንፏቸዋል። “ሰባኪው ያደርገው ሆኗል አስተሳሰባችን። የዚህ አስተሳሰብ ችግር የሚሆነው፣ “ፓስተር አዛብቶ ቢተረጎምስ?” ወይም “እናንተ ፓስተር ብትለውጡስ?” የሚል ነው። ይህ ስሜት የማጣት አዝማሚያ መጽሐፍ ዱሳዊውን እውነት እና የተሐድሶን ዳግም አጽንዖት (ሉተር) የሆነውን “የነፍስን ፍጽምና” ዶክትሪን ያጨናገላል (1ጴጥ. 2:5፣9፣ ራዕ. 1:6)። እሱም የእኛን “ተጃምሎ ሂያሹ ጎብረተሰብ” ዝንባሌ ያጠናክራል። እሱም መንፈሳዊ ኃላፊነትን ከእኛ ላይ ወስዶ ወደ ሌሎች መሰጠት ላይ ያተኩራል። የቤተ-ክርስቲያን መሪዎች አደራዳሪ ወይም ሃይማኖተኛ ሆነዋል “የጸሎት አሠልጣኝ” በመሆን ፈንታ (ኤፌ. 4:11-12)። በባህል የተከፋፈለ ሕይወት ብቻ አይደለም ያለን፣ ሃይማኖታዊ ያልሆነና የተቀደሰ በሚል የተከፋፈለ፣ ግን የተቀደሰውን ለተተኪው ወክለነዋል።

በመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ዙሪያ ሌላኛው በአብዛኞቹ አማኞች ዘንድ ያለው ዋነኛው የመሰላቸው ምክንያት በተለየው ደረጃ (ስፔሻላይዜሽን) ላይ እያደገ እየመጣ ያለው ዝንባሌያችን ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት የሠለጠኑ ባለሙያዎች ቴክኒካዊ ክልል ሆኗል። መርሆቹና ደንቦቹ እጅግ የተወሰዱ ናቸው። እናም አንዱ በርካታ ዶክትሬት ዲግሪ። በሊንጉስቲክስ፣ በግሪክ፣ በዕብራይስጥ፣ በትርጓሜ፣ እና በሥነ-መለኮት ከሌለው ብቁ እንደሆነ አይሰማውም። ይህም የ“ዘመናዊውን ግኖስቲሲዝም።” አደጋ ያመለክታል፤ ይኸውም መንፈሳዊ እውነታ ከተማረ ምሁር ዘንድ ብቻ የሚገኝ ያደርገዋል። እርግጥ፣ ምሁሩም አይሰማም። ይኸም የሚመስለው ቴክኒካዊ ክህሎቶች እንኳ የጋራ መግባባት እንደማይመጡ ነው።

ይህም የመሰላቸው ቀጣዩ ምክንያት ለወስደናል፣ ማለትም የትርጓሜዎች መብራከት። የማኅበራዊ ምዕመናዊ ልዩነት ውዝግብ ብቻ አይደለም፣ ነገር ግን በየማኅበራዊ ምዕመናኑ ውስጥም የተራራቁ አስተያየቶችም ይኖራሉ። በዚህ አለመግባባት ውስጥ አብዛኞቹ አማኞች ግራ ቢጋቡ የሚያስገርም አይሆንም፣ እሱም ዘወትር ኃይል በተሞላው፣ ቀኖናዊ መልክ የሚቀርብ ነው።

A. ቀኖናዊነት በአማኞች መካከል

በትርጓሜ ሂደት ውስጥ ለመሳተፍ ውዥንብርና እምቢ ባይነት መኖሩ የሚያስገርም ነው? ከዚህም በላይ ከእነዚህ ቀደም ብለው ከተጠቀሱት ውጫዊ ዋና ነገሮች፣ ሌሎች በርካታ ውስጣዊ አሉ። በመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ላይ ከመሳተፍ መሰላቸው ካለ፣ እሱ የሚመስለው አንድ ጊዜ ውሳኔ ከተደረገ፣ ያንን መሰላቸው ለማሸነፍ፣ ወዲያውኑ ተቃራኒነት እና መለየት ይከተላል። የቀኖናዊነት ደረጃ በዘመናዊዎቹ ምዕራባዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪዎች መካከል እጅግ ከፍተኛ ነው።

ይህም በርካታ ነገሮችን የሚያካትት ይመስላል። የመጀመሪያው ዘወትር የሚያያዘው አንዱ ካደገበት መንፈሳዊ ባህል ጋር ነው። ቀኖናዊነት ዘወትር ከወላጆቻችን ወይም ከቤተ-ክርስቲያን መምህራን የምንማረው ምላሽ ነው። ይህም የሚሆነው አንድም ከእነሱ አስተሳሰብ እና ተግባራት የተጠናቀቀ መለያ መያዝ ወይም የእነሱን አቋም ሙሉ ለሙሉ አለመቀበል ነው። ይህ መለወጥ፣ መመሰል፣ ወይም አሉታዊ ምላሽ በግል የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ላይ ዘወትር አይገለጥም። ዘወትር ቅድመ-አቋማችን፣ ቅድመ-ግምታችን፣ እና የምናስቀድማቸው ከቤተሰብ የሚተላለፉ ናቸው።

ቤተሰቦቻችን በመንፈሳዊ አተያያቸው ካልተጫኑን፤ ከዚያም በጣም በርግጠኝነት ማኅበረ-ምዕመናችን ያደርገዋል። አብዛኛው የምናምነው የግላዊ መጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ውጤት አይደለም፤ ነገር ግን ማኅበረ-ምዕመናዊ መሠረተ-እምነት ነክ እንጂ። ዛሬ በጣም ጥቂት ቤተ-ክርስቲያኖች ናቸው ስልታዊ በሆነ መንገድ ምን እና ለምን እንደሚያምኑ የሚያስተምሩት። ይህ ችግር ተጽዕኖ ያለበት በማኅበረ-ምዕመናዊነት ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን በማኅበረ-ምዕመናዊው ቤተ-ክርስቲያን መልክዓ ምድራዊ አቀማመጥም እንጂ። ግልጽ የሆነው፤ ጊዜው (ድኅረ-ዘመናዊነት) ኑሯችን በእምነት ሥርዓታችን ላይ ተጽዕኖ አለው። እንዲሁም በእጅጉ መልክዓ ምድራዊ አቀማመጣችን። አስተጋቢነት እንደ ወላጆች እና ማኅበረ ምዕመናዊ ወግ ተጽዕኖ አለው። ከሠላሳ ዓመት በላይ በተጻፉት ወንጌላዊነት ተሳትፎአለሁ፤ እናም የቤተ-ክርስቲያን አባላትንና ተማሪዎችን በተልዕኮዊ ጉዞዎች ይገዩ ሄጃለሁ፤ በውጭ አገር ካሉ ከማኅበረ ምዕመናዊ አብያተ-ክርስቲያናት ጋር ለመሥራት። የተገረምኩትም ከተመሳሳይ ማኅበረ ምዕመናን ባህል ቤተ-ክርስቲያኖች በተለያየ መንገድ እምነታቸውን እንደሚፈጽሙት ነው! ይህ በርግጥ ዓይኖቼን ከፍቶልኛል። ለማኅበረ ምዕመናዊ፣ የደከትሪን አስተጋቢነት (የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ ሳይሆን) ሁላችንም ላይ ተጽዕኖውን እንዳሳረፈ።

በአማኞች መካከል ያለው የቀኖናዊነት ሁለተኛው ዋና ምክንያት ከግለሰባዊ ሁኔታዎች ጋር ይያያዛል። በጊዜ፣ በቦታ፣ እና በወላጆች ተጽዕኖ እንደሚያደርጉበት ሁሉ በገዛ ራሳችንም ግለሰባዊ ስልት ተጽዕኖ ያደርገናል። ይህ ጽንሰ-ሐሳብ በዝርዝር በዚህ መጽሐፍ ኋለኛ ክፍል ይስፋፋል። ነገር ግን በመጀመሪያው ላይ ግለሰባዊ ዓይነታችን፣ የግል ልምዶቻችን፣ እና መንፈሳዊ ስጦታ ትርጓሜዎቻችን ላይ የቱን ያህል ተጽዕኖ እንደሚያሳርፉ መግለጽ አስፈላጊ ነው። ቀኖናዊነታችን ዘወትር የሚገለጠው፣ “በእኔ ላይ የሚደርስ ከሆነ፣ በእናንተ ላይም መድረሱ አይቀርም” እና “እኔ ላይ ፈጽሞ ካልደረሰ እናንተም ላይ ደግሞ ፣ አይደረስም።” በሚል ሲሆን፣ ሁለቱም ስህተት ናቸው

V. መሠረታዊ ቅድመ-ግምቶች ስለ መጽሐፍ ቅዱስ

በዚህ ነጥብ ላይ በተቻለ መጠን ግልጽ መሆን እሻለሁ፤ እናም የገዛ ራሴን መሥሪያ ግምቶች ማሳየት እሞክራለሁ። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ባልሆኑ ሁኔታዎች እጅግ ተጽዕኖ የሚያደርጉበት ከሆነ፣ ይህ መጽሐፍ ለምን በዚህ ተከታታይ ጽሑፍ አንዱ አልሆነም? ከእኔ ጋር እንድትስማሙ እየሞከርኩ አይደለም፤ ነገር ግን የተሻለ ቋሚነት ያለው፣ የተፈተነ ዘፎ ለግላዊ፣ ቴክኒካዊ ላልሆነ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ለመስጠት ነው። ዘዴው ተመስጧዊ አይደለም፤ ነገር ግን የተሻሻለ ጥንታዊ የክርስቲያን ማሳያ ነው። የእኔ መሠረታዊ ቅድመ-ግምቶች የሚሆኑት

- ሀ. መጽሐፍ ቅዱስ፣ ሁለቱም ብሉይና አዲስ ኪዳናት፣ ከአንዱ ብቸኛ ፈጣሪ፣ ተቤገዢ እግዚአብሔር ነው። እሱም በሰዎች መሣርያነት በኩል ለእኛ ሰጠን፤ እሱንና ፍቃዱን በሕይወታችን እንድናውቅ እና እንድንረዳ (2 ጢሞ. 3:15-17)። እሱ ፍጹም ሥልጣናዊ ነው።
- ለ. መጽሐፍ ቅዱስ፣ እንደ ሥነ-ትርጓሜ በራሱ ፍጻሜ አይደለም፤ ነገር ግን ከእግዚአብሔር ጋር የምንገናኝበት ግለሰባዊ አገባብ ነው (ግራንትና ትሬሲ 1984፣ 177፣ ካርሰን 1984፣ 11፣ ሲልቫ 1987፣ vi)። እግዚአብሔር አስቀድሞ በመጽሐፍ ቅዱስ ተናግሮናል እንዲሁም እጅግ በግልጽ በልጁ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል (ዕብ. 1:1-3)። ክርስቶስ የቅዱስ ቃሉ ሁሉ ትኩረት ነው። እሱ የእሱ የዘውድ ፍጻሜና ግብ ነው። እሱ የቅዱስ ቃል ጌታ ነው። በእሱም ራዕይ ይጠናቀቃል ይፈጸምማል (ዮሐንስ 1:1-18፣ 1ቆሮ. 8:6፣ ቆላ. 1:13-20)።
- ሐ. መጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈው በተለመደ፣ ቴክኒካዊ ባልሆነ ቋንቋ ነው። ትኩረቱም ግልጽ የሆነ፣ የተለመደ ፍቺ ነው፣ የቃላት፣ የሐረጎች፣ የዓረፍተ-ነገሮች (ሲልቫ 1987፣ 42)። መንፈስ ቅዱስ ቀለል ያሉ የእውነት መግለጫዎችን ነው የሚሰጠው። ይህ ማለት መጽሐፍ ቅዱስ አያሻማም ማለት አይደለም፤ ባህላዊ ፈሊጦች የሉትም፤ ወይም አስቸጋሪ ምንባቦች የሉትም ማለት አይደለም፤ በዚህ ነጥብና ጊዜ ጽሑፋዊ ስሕተቶች። ሆኖም፣ የተሸሸገ ወይም ምሥጢራዊ ፍቺ የለውም። የሚቃረን አይደለም (የእምነት ምሳሌ) ምንም እንኳ አያዎአዊ ወይም ዴያሌክቲካዊ ተቃርኖዎች በእውነቶች መሐል ቢኖረውም።
- መ. የመጽሐፍ ቅዱስ መልእክት በቀዳሚነት የሚቢኻገ ነው፤ ማለትም ለሰዎች ሁሉ (ሕዝቅ. 18:23፣32፣ ዮሐንስ 4:42፣ 1 ጢሞ. 2:4፣ 4:10፣ 11 ጴጥ. 3:9)። እሱም ለዓለም ነው፤ በተለየ ለእስራኤል ሳይሆን (ዘፍ. 3:15፣ 12:3፣ ዘዳ. 19:5-6)። “ለጠፋው” ነው (ለወደቀው) ዓለም፤ ለቤተ ክርስቲያን ብቻ ሳይሆን፤ ለተራው ነው፤ ለማንኛውም የሰው ልጅ፣ በመንፈሳዊነት ወይም በአዋቂነት ተሰጥኦ ላላቸው ብቻ ሳይሆን።
- ሠ. መንፈስ ቅዱስ ወደ ጎን ሊባል የማይቻል መሪ ነው፤ ለተገቢ መረዳት።
 1. በሰው ጥረትና ጽድቅ (2 ጢሞ. 2:15) እና በመንፈስ መሪነት መካከል ሚዛን የግድ መኖር አለበት (ዮሐንስ 14:26፣ 16:13-14፣ 1 ዮሐንስ 2:20-21፣27)።
 2. በጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጉም መንፈሳዊ ስጦታ ነው ሊሆን የሚችለው (እንደ ወንጌላዊነት፣ መስጠት፣ ወይም ጸሎት)፤ እንዲሁም እሱ የእያንዳንዱ አማኝ ተግባር ነው። ምንም እንኳ ስጦታ ቢሆንም፣ ተሰጥቶውን በመተንተን፣ ሁላችንም የተሻለ ሥራ መሥራት እንችላለን።
 3. መንፈሳዊ ገጽታ አለ፣ ከሰዎች የእውቀት አድማስ በላይ የሆነ። ዋነኞቹ ጸሐፊዎች ዘወትር የሚመዘገቡት ከሚረዱት በላይ የሆነ ነው (መጻፊ ሁነቶች፣ በሂደት ላይ ያሉ የራዕይ ገጽታዎች፣ ከአንድ በላይ ተፈጻሚነት ያለው ትንቢት)። ዋነኞቹ ሰሚዎች ዘወትር ተመስጧዊውን መልእክትና አንድምታውን አይገነዘቡትም። መንፈስ ቅዱስ መሠረታዊውን የቅዱስ ቃሉ ጸሐፊዎች ሐሳብ እንድንረዳ ያብራራልናል። ሁሉንም ዝርዝር ላንረዳ እንችላለን፤ ከዚያስ፣ ማነው? መንፈስ ቅዱስ የቅዱስ ቃሉ ሁሉ እውነተኛ ደራሲ ነው።
- ረ. መጽሐፍ ቅዱስ ለእያንዳንዱ ዘመናዊ ጥያቄ በቀጥታ አይናገርም (ሰፒሪ 1980፣ 82-82)። በበርካታ ስፍራዎች ያሻማል። እንዳንዱም በዋነኛው ታሪካዊ መቼት ተቆልፎበታል (ምሳ. 1 ቆሮ. 15:29) ሌሎቹ ክፍሎችም ተሸሽገዋል። “ገና ነው” በሚል ታሪክ ጀርባ (ምሳ. ዳን. 12:4)። መታወስ ያለበት፣ መጽሐፍ ቅዱስ አንጻራዊ እውነት መሆኑ ነው፤ የተጠናቀቀ እውነት ሳይሆን። እሱም ለእምነትና ለሕይወት በቂ ነው። ሁሉንም ነገር ልናውቅ እንችልም፤ ስለ እግዚአብሔርም ሆነ ስለ ተለየ የቅዱስ ቃሉ ደክትሪን፣ አስፈላጊ የሆነውን ግን ማወቅ እንችላለን (ሲልቫ 1987፣ 80)።

VI. ስለ ዐውደ-ጽሑፋዊ/ጽሑፋዊ ዘዴ አጠቃላይ መግለጫዎች

ይህ መጽሐፍ በመሠረቱ የዐውደ-ጽሑፋዊ/ጽሑፋዊ ወይም የፊትለፊቱ ዘዴ መግቢያ ነው፤ መጽሐፍ ቅዱስን በመተርጎም፤ ይህ ዘዴ እያደገ የመጣው በሦስተኛ ክፍለ-ዘመን ዓ.ም ነው፤ በአንቲሆኖች ስርዓት፤ ተምሳሌታዊ ዘዴን በመቃረን፤ እሱም ቀደም ሲል በአሌክሳንደርያ ግብፅ ተስፋፋቶ የነበረ። የዚህ የጥንት ዘዴ ታሪካዊ ዕድገትና ገለጻው በቀጣዮቹ ክፍሎች ይታያል። በዚህ የመግቢያ ክፍል ስለ አንቲሆኖቹ ዘዴ አንዳንድ አጠቃላይ መግለጫዎችን ላድርግ።

ሀ. እሱ የሚገኘው ብቸኛው ዘዴ ነው፤ ይኸውም በትርጉም ላይ ቁጥጥርን የሚሰጥ፤ ሌሎች እንዲያረጋግጡ የሚያስችል፤ ከጽሑፉ፤ የተሰጠውን ትርጉም። ይህም ቋሚነትና ዋስትና ያለው መለኪያ ይሰጣል፤ አንዱ ምንባቡን በሚገባ እንዲተረጎም፤ ከዋናው ተመስጧዊ ጸሐፊ ሐሳብ አኳያ። ጎርድን ፊ እንደሚለው፤ “ማንኛውንም ነገር የሚል መጽሐፍ ቅዱስ፤ ምንም ነገር አይልም።”

ለ. ይህ ዘዴ ለሊቃውንት ወይም ለቤተ-ክርስቲያን መሪዎች ብቻ የሚሆን አይደለም፤ ነገር ግን ዋነኞቹን አድማጮች ተመልሰን የምናገኝበት አግባብ ነው። እነዚህ ዋነኛ አድማጮች መልእክቱን በራሳቸው ነባራዊ ዐውደ-ጽሑፍ እና ባህላዊ ሁኔታ ተረድተውታል። በጊዜ፤ ቋንቋ፤ እና ባህል ምክንያት ዋነኛውን መቼትና መልእክት የመረዳቱ ተግባር አስቸጋሪነቱ እየጨመረ በመምጣት ላይ ነው (ቪርክለር 1981፤ 19-20)። እሱም በአጠቃላይ የጠፋው ታሪክ፤ ባህል፤ ወይም ፈሊጥ ነው። ስለሆነም፤ የታሪክና የባህል እውቀት ዓይነተኛ ነው። የዋነኛው ቋንቋ እውቀት፤ አወቃቀር፤ እና ፈሊጦቹ እጅግ ይረዳሉ። ከባህላዊና ቋንቋዊ ክፍተት የተነሣ አጥኚዎች ሆነናል፤ ወይም ቢያንስ የተሻሉ አጥኚዎችን የምናነብ።

ሐ. በትርጓሜ ላይ ቀዳሚውና የመጨረሻው ተግባራትን የቅዱስ ቃሉ ጸሐፊዎች በጊዜያቸው ምን እንዳሉ በተቻለ መጠን በግልጽ መረዳት ነው። ዋነኞቹ አድማጮችም ምን እንደተረዱ፤ እና እነዚህ እውነቶች በምን መልኩ በእኛ ባህል እና የግል ሕይወት ላይ እንደሚተገበሩ ነው። ከእነዚህ መሰረቶች በመለስ የተሻለ ትርጓሜ አይኖርም!

በዚህ ነጥብ ላይ በርካታ የዐውደ-ጽሑፍ እና የይዘት ጥያቄዎችን ላስቀምጥ፤ አንዱ እያንዳንዱን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጽሑፍ መጠየቅ ያለበት።

1. ዋነኛው ጸሐፊ ምን አለ? (ጽሑፋዊ ሒስ)
2. ዋነኛው ጸሐፊ ምን ማለቱ ነው? (ትርጓሜ)
3. ዋነኛው ጸሐፊ በሌላ ስፍራ በተመሳሳይ ርዕሰ-ጉዳይ ምን አለ? (ትይዩአዊ አንቀጾች)
4. ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ጸሐፍት በተመሳሳይ ርዕሰ-ጉዳይ ምን አለ? (ትይዩአዊ አንቀጾች)
5. ዋነኞቹ አድማጮች መልእክቱን እንዴት ተረዱት፤ እንዴትስ ምላሽ ሰጡ? (ዋነኛ አተገባበር)
6. ዋነኛው መልእክት በእኔ ጊዜ እንዴት ይተገበራል? (ዘመናዊ አተገባበር)
7. ዋነኛው መልእክት በሕይወቴ እንዴት ይተገበራል? (ግላዊ አተገባበር)

VII. ለአንባቢው አንዳንድ አጠቃላይ አስተያየቶች

ሀ. ኃጢአት የእያንዳንዱን ትርጉም ይጎዳዋል (ከደገንነት በኋላም)፤ ትምህርት፤ ጸሎት፤ እና ስልቶች። እኔንም እንደጎዳኝ አውቃለሁ፤ ነገር ግን ዘወትር የትና እንዴት እንደሆነ አይገባኝም። ስለዚህ፤ እያንዳንዳችን ጥናታችንን በሚያድርብን መንፈስ ቅዱስ ማጣራት አለብን። ምሳሌዎቹን ተመልከቱ፤ ሎጂኮቹን መርምሩ፤ ጽንሰ-ሐሳቦቻችሁን አስፋፋ ዘንድ ፍቀዱልኝ።

ለ. እባካችሁን በዚህ መጽሐፍ ላይ አትፍረዱ ወይም አትቃወሙ። ዘወትር በምትሰሙት ወይም በምታምኑት ላይ በመመሥረት። ቢያንስ ባህላዊ መረዳታችሁን እቋቋም ዘንድ ዕድል ስጡኝ። በክፍል ውስጥ ዘወትር እላለሁ። “ፈጽሞ ሰምታችሁ የማታውቁትን ነገር በመናገሪያ ምክንያት ወጣ ያልኩ ሰው አይደለሁም!”

ሐ. የምጠቀምባቸው ምሳሌዎች አነጋጋሪ ናቸው። እነሱም የግል ሥነ-መለኮችሁንና የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ዘዴያችሁን ዳግም እንድትመረምሩ የሚያስችሏችሁ ናቸው። እባካችሁን በእነዚህ የትርጓሜ መርሆዎች ወይም የትንታኔ አግባቦች መግለጫዎች እጅግ አትወሰዱ። ለማቅረብ የምጠቀሙትን ዘዴ እንዳትስቱት። ምሳሌዎቹ የሚሉትም

1. አማራጭ ትርጓሜዎችን ማሳየት
2. የትርጓሜዎችን ተገቢ ያለመሆን ማሳየት
3. የትርጓሜ መርሆችን ማሳየት
4. ስሜታችሁን ማግኘትና መያዝ

መ. እባክዎን ያስታውሱ፤ እየሞከርኩ ያለሁት የግሌን ሥነ-መለኮት በእናንተ ላይ ለማስተላለፍ እንዳልሆነ፤ ነገር ግን ጥንታዊውን የክርስቲያን የትርጓሜ ዘዴና አተገባበርን እንጂ። የእናንተን ስምምነት አልሻም፤ ግን ልቋቋማችሁ እሞክራለሁ። የትርጓሜያዊ አገባቦችን እነሱም ዘወትር ጥያቄዎቻችንን የማይመልሱትን፤ ግን አንዱ ስለ ቅዱስ ቃሉ ምንባብ እጅግ ብዙ ወይም እጅግ ትንሽ ለማለት መሞከሩን ለመገንዘብ እንዲረዳችሁ።

ሠ. ይህ መጽሐፍ በቅድሚያ ለአዳዲስ ክርስቲያኖች አልተሰናዳም። እሱ የተሰናዳው ከመብሰል ጋር ለሚታገሉት አማኞች ነው። እናም እምነታቸውም በመጽሐፍ ቅዱስ ምድቦች ለመግለጽ ለሚሞክሩት። ብስለት ተቃርኖ-ሞል ሂደት ነው። ራስን የመፈተንና የሕይወት ስልት እምነት። እሱ መንፈሳዊ ጉዞ ነው ፈጽሞ የማያቆም።

መጽሐፍ ቅዱስ

1. ቅቡል ቅዱሳን መጻሕፍት (ካኖን)

ይህ መጽሐፍ በመሠረቱ መጽሐፍ ቅዱስን ለመተርጎም የዐውደ-ጽሑፋዊና ጽሑፋዊ መርሆች መግቢያ ከመሆኑ የተነሣ፤ በቅድሚያ መጽሐፍ ቅዱስን ራሱን መመልከታችን ማስፈለጉ ግልጽ ነው። ለዚህ ጥናት ዓላማ የምንወስደው የመንፈስ ቅዱስን መሪነት ነው ቅዱሳን መጻሕፍትን ቅቡል ለማድረግ (ታላቁ ቅድመ-ግምት)።

ሀ. የደራሲው አጠቃላይ ቅድመ-ግምቶች

1. እግዚአብሔር ሕይወት ነው፤ እናም እንድናውቀው ይፈልጋል።
2. እሱ ራሱን ለእኛ ገልጧል።

ሀ. በታሪክ አድርጓል (መገለጥ)

ለ. የተወሰኑ ሰዎችን መርጧል፤ ድርጊቱን እንዲመዘገቡና እንዲያስረዱ (ተመስጦ)

ሐ. መንፈሱ አንባቢውን (አድማጩን) ይረዳል የዚህን የተጻፈ መገለጥ ዋነኛ እውነት እንዲረዳ (ማብራራት)

3. መጽሐፍ ቅዱስ ብቸኛው የታመነ ምንጭ ነው፤ ስለ እግዚአብሔር እውነት (ስለ ኢየሱስ ሕይወትና ትምህርቶቹ በመጽሐፍ ቅዱስ በኩል ብቻ ነው የማውቀው)። እሱ ብቸኛው የተጠናቀረ የእምነትና የተግባር ምንጫችን ነው። የብሉይ ኪዳን እና አኪ መጻሕፍት የተጻፉት ለተወሰኑ ሁኔታዎች ጊዜያዊ ሆኖ አሁን በተመስጧዊነት ለሁሉም ሁኔታዎች ዘመናት መመሪያ ይሆናል። ሆኖም፤ አንዳንድ ባህላዊ እውነቶችን ይዘዋል፤ ከየራሳቸው ጊዜና ባህል ላቅ ያላሉ (ማለትም፤ ከአንድ በላይ ጋብቻ፤ ቅዱስ ጦርነት፤ ባርነት፤ ድንግልና፤ የሴቶች ቦታ፤ መንገደገዳዎች ከንብንብ፤ ቅዱስ ስሞች፤ ወዘተ)።

- ለ. የቅዱስ ቃል ቅቡልነት ሂደት ታሪካዊ ሂደት መሆኑን እንደሚያሳዩ፤ ከአንዳንድ መልካም ካልሆኑ ገጠሞችና ሁኔታዎች ጋር፤ ይህ ግን የእኔ ቅድመ-ግምት ነው፤ እግዚአብሔር እድገቱን የመራብት። የጥንቷ ቤተ-ክርስቲያን እውቅና ያገኙትን የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ተቀብላለች፤ በይሁዲነት ተቀባይነት ያገኙትን። ከታሪካዊ ምርምር አንጻር የሚመስለው፤ የጥንት አብያተ-ክርስቲያናት፤ የጥንት ጉባኤያት ብቻ ሳይሆኑ፤ የብሉይ ኪዳንን ቅቡል-ቅዱሳን መጻሕፍት ወሰኑ። በአጠቃላይ የሚከተለው መሰፈርት ተካቷል፤ ሆኖ ተብሎም ሆነ በክፍል ሆኖ ተብሎ።

1. የፕሮቴስታንት ቅቡል ቅዱሳን መጻሕፍት ሁሉንም ተመስጧዊ መጻሕፍት ይዟል፤ ቅቡል ቅዱስ መጻሕፍቱም ተዘግቷል! (ማለትም፤ “እምነት፤” ሐዋርያት ሥራ 6:7፤ 13:8፤ 14:22፤ ገላ. 1:23፤ 6:10፤ ይሁዳ ቁ. 3፤20)

ሀ. ብሉይ ኪዳንን ከአይሁድ ተቀብሏል

ለ. ሃያ ሰባት መጻሕፍት ከአኪ (ቀጣይነት ባለው ታሪካዊ ሂደት)

2. የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች ከኢየሱስ ወይም ከሐዋርያ ጋር ይያያዛሉ (ቀጣይነት ያለው ታሪካዊ ሂደት)

ሀ. ያዕቆብና ይሁዳ ከኢየሱስ ጋር (ክፍል ወንድሞቹ)

ለ. ማርቆስ ከጴጥሮስ ጋር (ስብከቶቹን በሮሜ ወደ ወንጌል የለወጣቸው)

ሐ. ሉቃስ ከጳውሎስ ጋር (ሚሲዮናዊ ባልደረቦች)

መ. ዕብራውያን ከባህል አኳያ ከጳውሎስ ጋር

3. ሥነ-መለኮታዊ አንድነት ከሐዋርያዊ ሥልጠና ጋር (ኋላ ላይ “የእምነት ሕግ” የብሎ የተጠራ)። ወንጌላት የተጻፉት ከአብዛኞቹ የአኪ መጻሕፍት በኋላ ነው።

ሀ. በመናፍቅነት መካከት ምክንያት (ማለትም፤ ተጠራጣሪነት፤ ግኖስቲሲዝም፤ ማርሲኦኒዝም፤ እና ሞንታኒዝም)

ለ. በዳግም ምጽአቱ መዘግየት ምክንያት

ሐ. በአስራ ሁለቱ ሐዋርያት ሞት ምክንያት

4. ቋሚነት ባለውና ከሞራል አኳያ የአድማጮች የተለወጠ ሕይወት፤ እነዚህ መጻሕፍት ሲነበቡና ተቀባይነት ሲያገኙ

5. የጥንት አብያተ-ክርስቲያናት እና ኋለኞቹ የቤተ-ክርስቲያን ጉባኤዎች አጠቃላይ መግባባት በድሮው ቅቡል ቅዱሳን መጻሕፍት ዝርዝር ውስጥ ሊታይ ይችላል

ሀ. ኦሪጅን (185-254 ዓ.ም) አራት ወንጌላትና የሐዋርያት መልእክቶች በአብያተ-ክርስቲያናት ይሰራጩ እንደነበር ያስረግጣል።

- ለ. የሞራቶሪያን ፍራግሜንት (ቅሪቶች) 180-200 ዓ.ም መካከል ያለ፤ ከሮሜ (ብቸኛው ዛሬ የሚገኘው ቅጂ ጉዳት ደርሶበታል፤ ኋለኛው የላቲን ጽሑፍ)። እሱም እነዛት 27 መጻሕፍት ይዘረዝራል፤ እንደ ፕሮቴስታንት አኪ (ግን የጴጥሮስን ራዕይና የሺፐርድ ሄርማስንም ይጨምራል)።

ሐ. የቂሳርያው ኢዩሲብስ (265-340 ዓ.ም) ሦስትዮሽ መለያ አስተዋውቋል (ኦሪጅን እንዳደረገው) ክርቲያናዊ ጽሑፎችን ለመግለጽ፡ (1) “ተረክበዋል” እና ስለዚህ ተቀብለዋል፤ (2) “ተወዛግበዋል” እና ስለዚህ ፍችው አንዳንድ አብያተ-ክርስቲያናት፤ ሁሉም ሳይሆኑ፤ ተቀብለዋቸዋል፤ እና (3) “ተጠራጥረዋል” እና ስለዚህ እጅግ ባብዛኞቹ አብያተ-ክርስቲያናት ዘንድ ተቀባይነት አላገኙም፤ አይነበቡምም። አንደኛው የአወዛጋቢ ምድብ የነበሩት እነሱም በመጨረሻ የተቀበሏቸው፤ ያዕቆብ፤ ይሁዳ፤ 2 ጴጥሮስ፤ እና 2 እና 3 ዮሐንስ ናቸው።

መ. የቼልተንሐም ዝርዝር (በላቲን) ከሰሜን አፍሪካ (360 ዓ.ም) ተመሳሳይ 27 መጻሕፍት አለው (ከዕብራውያን፤ ያዕቆብ፤ እና ይሁዳ በቀር [ዕብራውያን ተለይቶ አልተጠቀሰም፤ ግን ምናልባት በጳውሎስ መልእክቶች ተካቶ ይሆናል])፤ እንደ ፕሮቴስታንት አዲስ ኪዳን፤ ግን ባልተለመደ ቅደም ተከተል።

- ሠ. የአትናስዮስ የፋሲካ መልእክቶች 367 ዓ.ም 27 መጻሕፍትን በትክክል በመዘርዘር ቀዳሚው ነው (ሳይጨምር ሳይቀንስ) እንደ ፕሮቴስታንት አኪ።

ረ. የተለዩ መጻሕፍት ጽንሰ-ሐሳብና ይዘት ሥልጣናዊ ዝርዝር የታሪካዊና ሥነ-መለኮታዊ እድገት ነው።

6. ተጠቋሚ ንባቦች

ሀ. የአዲስ ኪዳን ቅቡል ቅዱሳን መጻሕፍት በብሩስ ሜትዝገር፤ በአክስፎርድ ፕሬስ ታተመ

ለ. የቅቡል ቅዱሳን መጻሕፍት አንቀጾች፤ ዘንደርሻን ስዕላዊ መጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ ቅጽ፤ ገጽ 709-745

ሐ. የመጽሐፍ ቅዱስ መቅደም በዊሊየም ኢ.ኒክስ እና ኖርማን ጌስለር፤ በሞዲ ፕሬስ ታተመ፤ 1968 (በተለይ ቻርት ገጽ 22)

መ. ቅዱስ ጽሑፎች — ቅዱስ ጽሑፍ፡ ካኖን በጥንት ክርስቲና በጀን ባርቶን፣ በዌስት ሚኒስተር ጀን ኖክስ አሳታሚዎች ታተመ።

7. ብሉይና አዲስ ኪዳናት ብቸኞቹ የጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ጽሑፋዊ ውጤቶች ናቸው። “ካናናዊ” የሆኑ፣ በተለይም መለኮታዊ ዓላማዎችን የሚገልጡና ከዛም የመጡ። ሌላ ሃይማኖታዊ ዝርዝር የለም። ከካናናዊ (ማለትም፣ ሥልጣናዊ) መካከልና ካናናዊ ካልሆኑ ሃይማኖታዊ ጽሑፎች ልዩነት የሚያደርግ። እንዴት፣ ለምን፣ እና መቼ ይህ ታሪካዊ ሂደት ተካሂዶ?

ሀ. በሦስተኛና አራተኛ ክፍለ-ዘመን ዓ.ም በቤተ-ክርስቲያን ጉባኤዎች ውሳኔ ነውን?

ለ. በሁለተኛው ክፍለ-ዘመን ክርስቲያን ጸሐፊዎች ጥቅም ላይ መዋሉ ነውን?

ሐ. በአንደኛው ክፍለ-ዘመን መጨረሻ እስከ አራተኛው ክፍለ-ዘመን አብያተ ክርስቲያናት ነውን?

II. የተመስጦ ጉዳይ

በእኛ ጊዜ በመጽሐፍ ቅዱስ፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣን፣ እና ትርጓሜ ላይ በሚነሱት አወዛጋቢ ጥያቄዎችና መግለጫዎች የተነሣ፣ በጽሑፍ ቅዱስ ስለ ራሱ በሚለው ላይ ማተኮሩ እጅግ ጠቃሚ እየሆነ መጥቷል። ሥነ-መለኮታዊና ፍልስፍናዊ ውይይቶች እና የእነሱም ጥያቄዎች ማራኪ ናቸው። ተመስጦዊ ግን አይደሉም። የሰዎች ፍራጃዎችና ቀመሮች ዘወትር የማጋነን ጥፋት ይታይባቸዋል። መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ራሱ ይናገር ዘንድ መተው ዋነኛ ነገር ነው።

ኢየሱስ የእምነታችንን የደክታሪኖችን ትኩረት እስከሆነ ድረስ፣ በዚህ ርዕሰ-ጉዳይ ሲናገር ካገኘው እጅግ አስረጅ ይሆናል። ይህንንም ማቴ. 5፡17-19 ላይ አድርጓል። “የተራራው ስብከት” እየተባለ በሚጠራው ክፍል መግቢያ ላይ (ማቴዎስ 5-7)። እሱ በግልጽ ዘርዘሯል። ቅዱስ ጽሑፍ ስለሚባለው ዋነኛ አካል ያለውን አተያይ፣ ብሉይ ኪዳን ብለን የምንጠራው። አጽንዖቱም በእሱ ዘላለማዊነትና ለአማኞች ሕይወትና እምነት ባለው ጠቀሜታ ላይ መሆኑን ተገንዝቡ። እንዲሁም የእሱን ማዕከላዊ ስፍራ በእሱ ዓላማና ተፈጻሚነት ላይ። ይህ ምንባብ መለኮታዊ ተመስጦ ያለውን ብሉይ ኪዳንን ብቻ አይደግፍም፣ ነገር ግን የዛን መገለጥ ጽኑ አትኩሮት በራሱ መሆኑን እንጂ (ክርስቶስ-ተኮር ምድብ)። ሆኖም፣ እሱ ደግሞ በቀላሉ ሊገነዘቡት የሚረዳ ነው ቁ. 21-26፣ 27-31፣ 33-37፣ እና 38-40 ላይ። እሱ ባጠቃላይ ዳግም ያስረዳበት ነው። የብሉይ ኪዳንን ባህላዊ ትርጓሜ፣ በሱ ዘመን ከነበረው ራቢያዊ ይሁዲነት አንጻር። ቅዱስ ቃሉ ራሱ ተመስጦዊ፣ ዘላለማዊ፣ እና ክርስቶስ-ተኮር ነው። የእኛ ሰዎች ትርጓሜ ግን አይደለም። ይህ ፍጹም ዋጋ ያለው መሠረተ-እምነት ነው። መጽሐፍ ቅዱስ፣ በእሱ ላይ ያለን መረዳት አይደለም፣ ዘላለማዊና ተመስጦዊ የሆነው። ኢየሱስ ባህላዊውን፣ ሕግ-ተኮሩን የቶራ ትግበራ አጠናክረው፣ እናም እማይቻልበት የዝንባሌ፣ መነሣነት፣ እና የውስጥ ሐሳብ ደረጃ አደረሰው።

ጥንታዊው የቅዱስ ቃሉ ተመስጦ መግለጫ ከሐዋርያው ወደ አሕዛብ ነው የመጣው፣ የጠርሴት ሳኦል። በ2 ጢሞቴዎስ 3፡15-16 ጳውሎስ ለይቶ ያስቀምጠዋል “የእግዚአብሔር ስጥነቱን” (በጥሬው፣ እግዚአብሔር የተነፈሰው) የቅዱስ ቃሉን። በዚህ ነጥብ ላይ፣ ከጽሑፉ አኳያ ርግጠኝነት የለም፣ ሁሉንም የአዲስ ኪዳን ጽሑፎች ማካተቱን፣ በዚህ መግለጫ የምናውቃቸውን። ሆኖም፣ አንድምታው በርግጥ እንደተካተቱ ነው። ደግሞም፣ 2 ጴጥ. 3፡15-16 የጳውሎስን ጽሑፎች በ “ቅዱስ ቃሉ” ምድብ ውስጥ ያካትታል።

ሌላኛው ደጋፊ የቅዱስ ቃሉ ምንባብ፣ ከጳውሎስ፣ ተመስጦን በተመለከተ የሚገኘው በ1 ተሰ. 2፡13 ላይ ነው። እዚህ እንደ በፊቱ፣ ትኩረቱ በእግዚአብሔር ላይ ነው፣ ለሐዋርያው ቃላት እውነተኛ ምንጭ እንደሆነ። ይኸው ተመሳሳይ እውነት በሐዋርያው ጴጥሮስ ተስተጋብቷል። በ2 ጴጥ. 1፡20-21።

ቅዱሳን መጻሕፍት ብቻ አልነበሩም በመነሻው ላይ እንደ መለኮት ይቀርቡ የነበሩት፣ ዓላማውም ደግሞ እንጂ። ቅዱስ ቃሉ ለአማኞች የተሰጠው ለእምነታቸውና ለሕይወታቸው ነው (ሮሜ. 4፡23-24፣ 15፡4፣ 1 ቆሮ. 10፡6፣ 11፣ 1 ጴጥ. 1፡10-12)።

III. የመጽሐፍ ቅዱስ ዓላማ

ሀ. የሕግ መጽሐፍ አይደለም

ቅዱስ ቃሉን በተመለከተ አብዛኞቹ የተዛቡ መረዳቶቻችን የሚጀምሩት ከተሳሳተ ሐሳብ ነው። ዓላማውን በተመለከተ። አንድ ነገር ምን እንደሆነ ለማረጋገጥ አንደኛው መንገድ፣ እሱ ያልሆነውን ማስቀመጥ ነው። የወደቀው ሰው ዝንባሌ ወደ ሕጋዊነት፣ እጅግ አስረጅ ነው። በፈሪሳውያን መካከል፣ ሕይወትና ደኅን ሆኖ በአጥቢያ ቤተ ክርስቲያናቸውም ይኖራል። ይህ ዝንባሌ መጽሐፍ ቅዱስን ወደ ተጠናክረ የሕግ ማዕቀፍ ይቀይረዋል። ዘመናዊውን አማኞች ቅዱስ ቃሉን ከሞላ ጎደል ወደ ሕግ ደንብ መጽሐፍ ቀይረውታል። ‘የክርስቲያን ታልሙድ’ ዓይነት። እሱ የግድ በኃይል መቀመጥ ይኖርበታል። ቅዱስ ቃሉ በቅድሚያ የሚያተኩረው መቤገጥ እንደሆነ። ማለትም ለመከራከር፣ ማሳመን፣ እና የሰው ልጅን መልሶ ወደ እግዚአብሔር ማምጣት (ሚኪ ኪዩልኪን 183፣ 49)። ቀዳሚው ትኩረት ደኅንነት ነው (2 ጢሞ. 3፡15)፣ እሱም ክርስቶስን ወደ ማምሰል የሚያመራ (2 ጢሞ. 3፡17)። ይህ ክርስቶስን ማምሰል ደግሞ ዋነኛ ግብ ነው (ሮሜ. 8፡28-29፣ 11 ቆሮ. 3፡18፣ 7ላ. 4፡19፣ ኤፌ. 1፡4፣ 1 ተሰ. 3፡3፣ 4፡3፣ 1 ጴጥ. 1፡15)፣ ግን እሱ የመጀመሪያው ግብ ውጤት ነው። ቢያንስ አንደኛው ታሳቢ ለመጽሐፍ ቅዱስ መዋቅርና ባሕርይ የመዋጀት ዓላማው ነው እንጂ ስልታዊ የሕግ መጽሐፍ አይደለም ወይም የደክታሪን መጽሐፍ (ማለትም፣ የክርስቲያን ታልሙድ ያልሆነ)። መጽሐፍ ቅዱስ ለሁሉም የአዋቂነት ጥያቄዎች ምላሽ አይሰጥም። በርካታ ጉዳዮች በአሻሚነት ወይም ባልተጠናቀቁ መንገዶች ነው የቀረቡት። መጽሐፍ ቅዱስ በዋነኛነት የተዋቀረው አንድ ስልታዊ የሥነ መለኮት መጽሐፍ አይደለም፣ ነገር ግን እግዚአብሔር ከመጻው ፍጥረቱ ጋር የተገናኘበት የተመረጠ ታሪክ ነው እንጂ። ዓላማው ተራ ሕግ አይደለም፣ ግንኙነት እንጂ። እሱም ስፍራዎችን ይገላልጣል፣ በፍቅር ለመጓዝ እንገደድ ዘንድ (1 ቆሮንቶስ 13)፣ ሕግ አይደለም (ቆላ. 2፡16-23)። በቅድሚያ መመልከት ያለብን በአምሳሉ የተሠሩትን ሰዎች መሆን አለበት (ዘፍ. 1፡26-27)፣ ሕግጋት አይደለም። የሕግጋት ስብስብ አይደለም፣ አዲስ ባሕርይ እንጂ፣ አዲስ አትኩሮት፣ አዲስ ሕይወትን ነው የሚያበረክተው።

ይህ ማለት መጽሐፍ ቅዱስ ሕግጋትን አልያዘም ማለት አይደለም፣ ስለያዘ፣ ነገር ግን እነሱ ሁሉንም ስፍራ አይሸፍኑም። ሕግጋት ዘወትር ማስናከያ ነው የሚሆኑት፣ ድልድይ ከመሆን ይልቅ፣ የሰው ልጅ እግዚአብሔርን በመፈለግ ላይ። መጽሐፍ ቅዱስ በቂ መረጃ ይሰጠናል፣ እግዚአብሔርን የሚያስደስት ሕይወት እንድንኖር፣ እሱም ደግሞ አንዳንድ መመሪያዎችን ገደቦችን

ይሰጠናል። ሆኖም፣ የእሱ ቀዳሚ ስጦታ፣ “መሪነት” ነው መመሪያ ሳይሆን። መሪውን ማወቅና መከተል እሱን እስክትመስሉ ድረስ ሁለተኛው የቅዱስ ቃሉ ግብ ነው።

ለ. የሳይንስ መጽሐፍ አይደለም

ለሌላኛው የዘመናዊው ሰው መጽሐፍ ቅዱስን የመጠየቅ ሙከራ ምሳሌ፣ ለእሱም ምላሽ ለመስጠት ያልተነደደ አካባቢ የዘመናዊው ሳይንሳዊ መጠይቅ ነው። ብዙዎች ቅዱስ ቃሉን ያስገድዱታል፣ ለተፈጥሮ ሕግጋት፣ ፍልስፍናዊ ዘርፍ ይሆን ዘንድ፣ በተለይም “ለሳይንሳዊ ዘዴ” ዝርዝር አስተሳሰብ። መጽሐፍ ቅዱስ ለተፈጥሮ ሕግጋት መለኮታዊ መጽሐፍ አይደለም። እሱ ጸረ-ሳይንሳዊ አይደለም፣ ቅድመ-ሳይንሳዊ ነው። ቀዳሚ ዓላማው በዚህ አካባቢ አይደለም። መጽሐፍ ቅዱስ ምንም እንኳን ለእነዚህ ጥያቄዎች በቀጥታ ባይናገርም፣ ስለ አካላዊ እውነታ ይናገራል፣ እንደዚህ የሚያደርገው ግን በገለጻ ቋንቋ ነው (ማለትም፣ ክስተታዊ ቋንቋ)፣ ሳይንስ ሳይሆን። እውነታን ይገልጻል፣ በገዛ ራሱ ጊዜ። “የዓለም አተያይን” ያቀርባል፣ “ከዓለም ስዕል” ይልቅ። ይህም ማለት በጣም የሚያተኩረው “ማን” በሚለው ላይ ነው፣ “እንዴት” ከሚለው ይልቅ። ነገሮች የሚገለጹት እንዴት እንደሆኑ ነው (ማለትም፣ አምስቱ የስሜት ሕዋሳት) ለተራው ሰው። አንዳንድ ምሳሌዎች

- 1. ሙታን በእውነቱ ምድር ውስጥ ይኖራሉን? የዕብራውያን ባህል፣ እንደ እኛ ሁሉ፣ ሙታናቸውን ይቀብራሉ። ስለዚህ፣ በገለጻ ቋንቋ፣ እነሱ በምድር ውስጥ ናቸው (ሲኦል ወይም ገሃነም)።
- 2. ምድሩ በርግጥ በውኃ ላይ ተንሳፏልን? ይህ ዘወትር የሚያያዘው በባለ ሦስት ወለል ዩኒቨርስ ሞዴል ነው። ጥንታውያኑ ውኃ ከምድር በታች እንደነበረ አውቀዋል (ማለትም የበረሀ ምንጭ)። ማጠቃለያቸውም የሚገለጸው በቅኔያዊ ቋንቋ ነበር።
- 3. እኛም ብንሆን፣ በጊዜያቸን፣ በእነዚህ ምድቦች ነው የምንናገረው።

ሀ. “ፀሐይ ወጣች”

ለ. “ጤዛው ወደቀ”

በዚህ አካባቢ የረዱኝ መጻሕፍት እኒህ ናቸው

- 1) ሃይማኖትና የዘመናዊ ሳይንስ መካከት በአር. ሆይካስ
- 2) ሳይንሳዊ ተቋምና የክርስቲያን እምነት በማልኮም ኤ. ጂቨስ
- 3) የክርስቲያን አተያይ በሳይንስና በቅዱስ ቃሉ ላይ በቤርናርድ ራም
- 4) ሳይንስና ትርጓሜ በቪርጂን ኤስ. ፖይትረስ
- 5) ዳርዊናዊነት ሲመረመር በፊሊፕ ጆንስን
- 6) በርካታ መልካም መጻሕፍት በሁፍ ሮስ፣ ፔንሳኮላ የመጽሐፍ ቅዱስ ቤተ ክርስቲያን፣ ፔንሳኮላ፣ ኤፍኤል
- 7) ሳይንስና እምነት፣ ወንጌላዊ ምልልስ በሄንሪ ፖ እና ጄሚ ዴቪስ
- 8) የጅምሬዎቹ ውጊያ በዴል ራዝስት
- 9) ከሳይንስ ጋር ወደ ሰላም መምጣት በዳንኤል ፎክ
- 10) ቀላል ክርስትና፣ ሳይንስና አውቀት በዊሊየም ዴሞስኪ እንደተዘጋጀ

ሐ. የጥንቆላ መጽሐፍ አይደለም

መጽሐፍ ቅዱስ የሕግ መጽሐፍ አይደለም ወይም የሳይንስ መጽሐፍም አይደለም፣ የጥንቆላ መጽሐፍም አይደለም እንጂ። ለመጽሐፍ ቅዱስ ያለን ፍቅር በተለየ መንገድ እንድንይዘው አድርጎናል። የእግዚአብሔርን ፍቃድ አይታችሁ አታውቁምን ከጸለያችሁ በኋላ መጽሐፍ ቅዱሱን ጣታችሁን የሆነ ገጽ ላይ ከፍታችሁ ቁጥሩ ላይ በመጠቀም? ይህ ተራ ልምምድ መጽሐፍ ቅዱስን እንደ ያስማተኞች ግሎብ ወይም መለኮታዊ የአስማት ስሌዳ ያስመስለዋል። መጽሐፍ ቅዱስ መልእክት ነው፣ ዘመናዊ ኡሪምና ቱሚም ሳይሆን (ዘጸ. 28:30)። የእሱ ፋይዳ መልእክቱ ላይ ነው፣ ሥጋዊ መገኘቱ ሳይሆን። እንደ ክርስቲያኖች፣ መጽሐፍ ቅዱሳችንን ይዘን ወደ ሆስፒታል እንሄዳለን፣ ልናነበው አንችልም፣ በጣም ከመታመማችን የተነሣ። እንዲያ የምናደርገው የእግዚአብሔር ሕልውና ከእኛ ጋር መሆኑን ስለሚወክል ነው። ለብዙዎች ዘመናዊ ክርስቲያኖች መጽሐፍ ቅዱስ አካላዊ ጣዖት ሆኖብናል። አካላዊ መገኘቱ ኃይሉ አይደለም፣ ነገር ግን ስለ እግዚአብሔር ያለው መልእክቱ በኢየሱስ ክርስቶስ እንጂ። መጽሐፍ ቅዱሳችሁን ቀደ-ጥገና የተደረገበት ላይ ማድረግ ፈጥኖ እንዲፈወስ አያደርገውም። እመኝታችን አጠገብ ብቻ መጽሐፍ ቅዱስ አያስፈልገንም፣ መልእክቱ ለልባችን ያስፈልገናል።

ቅር የሚሰኙ ሰዎች እንዳሉ ሰምቻለሁ፣ አንዱ መጽሐፍ ቅዱሱ ሲወድቅበት፣ ወይም በላዩ ላይ ሲጽፍ። መጽሐፍ ቅዱስ ምንም ማለት አይደለም፣ ከላም ቆዳ የሚበልጥ (ውዳ ካላችሁ)፣ የዛፍ ለክ፣ እና ቀለም። እሱ ቅዱስ የሚሆነው ከእግዚአብሔር ጋር ባለው ግንኙነት ብቻ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ፋይዳ የለውም እስካልተነበበና እስካልተከተልነው ድረስ። ባህላችን ለመጽሐፍ ቅዱስ ክብር ሲሰጥ በእግዚአብሔር ላይ ግን ያምጻል። ቀደም ሲል በፍርድ-ቤት ሥርዓታችን አንዱ እውነቱን ለመናገር እጁን መጽሐፍ ቅዱስ ላይ አኖሮ ይምላል። አማኝ ከሆነ መቼም አይሞሽም። አንዱ በዚህ ጥንታዊ መጽሐፍ ላይ ቢምል፣ በማያምንበትና ይዘቱንም በማያውቀው፣ አልሞሽም ብለን እንድንወስድ ሊያደርገን ይችላልን?

መጽሐፍ ቅዱስ የጥንቆላ ቀመር አይደለም። እሱም ዝርዝር የሆነ፣ የተጠናቀቀ፣ ያልተጨመቀ መጽሐፍ አይደለም፣ በተፈጥሮ ክስተቶች ላይ፣ እሱም “የሆይል” የኮከብ ቆጠራ ቀመር መጽሐፍ አይደለም፣ በሕይወት ላይ ዝርዝር መመሪያ የሚሰጥ፣ በሁሉም ስፍራ። እሱ ከእግዚአብሔር የሆነ መልእክት ነው፣ በሰዎች ታሪክ ውስጥ የሚሠራ። እሱ ወደ ልጁ የሚያመለክት ነው፣ እሱም ጣቱን ወደ ዐመጸኝነታችን የሚጠቀም ነው።

IV. የጸሐፊው ቅድመ-ግምት ስለ መጽሐፍ ቅዱስ

ምንም እንኳን መጽሐፍ ቅዱስ በሰው ልጅ መሻቶችና አጠቃቀም ያላግባብ ቢያዝም፣ እሱ አሁንም ቢሆን ብቸኛው የእምነትና የተግባር መመሪያችን ነው። ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ያለኝን ቅድመ-ግምት ላቀርብ እሻለሁ። መጽሐፍ ቅዱስ፣ ሁለቱም ብሉይና አዲስ ኪዳን፣ ብቸኛው የእግዚአብሔር ግለ-መገለጥ እንደሆነ አምናለሁ። አዲስ ኪዳን የብሉይ ኪዳን ፍጹም መጠናቀቅ እና ትርጓሜ ነው (ብሉይ ኪዳንን መመልከት ያለብን በአዲሱ የኢየሱስ መገለጥና በአኪ በኩል ነው። እሱም ሥር-ነቀል በሆነ መልኩ የእስራኤልን ተስፋዎች ወደ ዓለም አቀፍ የቀየረ)። አንዱና ብቸኛው ዘላለማዊ፣ ፈጣሪ፣ የሚቤዥ እግዚአብሔር የእኛን ካኖኒካል ቅዱስ ቃል ለመጻፍ መነሻ መሆኑን አምናለሁ፣ የተመረጡ ሰዎችን ተመሳሳይ በማድረግ የእሱን ድርጊት እንዲመዘገቡና እንዲገልጹ፣ በግለሰቦችም ሆነ በሕዝቦች ሕይወት ውስጥ። መጽሐፍ ቅዱስ ብቸኛው ስለ እግዚአብሔርና ዓላማው ግልጽ የሆነ የመረጃ ምንጫችን ነው (ስለ ኢየሱስ የማውቀው ከአኪ ገጾች ብቻ ነው)። የተፈጥሮ መገለጥ (ኢዮብ 38-39፣ መዝ. 19:1-6፣ ሮሜ 1:19-20፣ 2:14-15) ዋጋ አለው፣ ግን አልተጠናቀቀም። ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር መገለጥ የድምድማት-ድንጋይ ነው፣ ስለ ራሱ (ዮሐንስ 1:18፣ ቆሊ

1:14-16፣ ዕብ. 1:2-3)። መጽሐፍ ቅዱስ መብራራት የሚኖርበት በመንፈስ ቅዱስ ነው (ዮሐንስ 14:23፣ 16:20-21፣ 1 ቆሮ. 2:6-16) በትክክል ለመረዳት (መንፈሳዊ ገጽታውን)። መልእክቱ ሥልጣናዊ፣ በቂ፣ ዘላለማዊ፣ የማይወድቅ፣ እና የታመነ ነው። በሁሉም አማኞች ዘንድ። የተመሰገኑት ርግጠኛ ሁኔታ ለእኛ አልተገለጠልንም። ነገር ግን ለአማኞች ግልጽ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ከተፈጥሮ በላይ የሆነ መጽሐፍ ለመሆኑ፣ በተፈጥሮ ሰዎች የተጻፈ በተለየ ምሪት።

V. ከተፈጥሮ በላይ ተመስጧዊ እና ሥልጣናዊ ለሆነው መጽሐፍ ቅዱስ ማስረጃ

ምንም እንኳን የላይኛው መግለጫ ቅድመ-ግምታዊ ቢሆንም፣ እንደ ሌላው የሰው እውቀት ሁሉ፣ ተቀባይነት ያለው ደጋፊ ማስረጃ የለም ማለት አይደለም። በዚህ ነጥብ ላይ አንዳንድ ማስረጃዎችን እንመርምር።

ሀ. መጽሐፍ ቅዱስ ግልጽ የሆኑ ትንቢቶችን ይዟል (ታሪካዊ፣ ምድባዊ ሳይሆን [ሆሴዕ 11:1] ወይም የፍጻሜ ትንቢት [ዘካርያስ 9]) ስለ መጻፈው ሁነቶች፣ አሻሚ ባልሆኑ ቀመሮች፣ ነገር ግን በተለየ ዘወትርም በሚያስፈራ ግልጽነት። ሁለት መልካም ምሳሌዎች ይከተላሉ።

1. የኢየሱስ የአገልግሎት ስፍራ ገሊላ መሆኑ ተተንብዮ ነበር፣ ኢሳ. 9:1። ይህም በአይሁድ ማኅበረሰብ እጅግ ያልተጠበቀ ነበር፣ ምክንያቱም ገሊላ ሕጋዊ ነው ተብሎ ስለማይጠበቅ፣ ከቤተ-መቅደሱ ራቅ ያለ ስፍራ በመሆኑ። ሆኖም፣ አብዛኛው የኢየሱስ አገልግሎት የተደረገው በዚህ መልክዓ ምድራዊ ስፍራ ነው።
2. የኢየሱስ የትውልድ ስፍራ ተለይቶ ተመዝግቧል፣ ሚክያስ 5:2 ላይ። ቤተሰቡም አነስተኛ መንደር ነበረች፣ የሚወራላት ዝናምም የእሴይ ቤተሰቦች እዛ መኖራቸው ነው። ሆኖም፣ ከኢየሱስ ልደት ከ750 ዓመት በፊት መጽሐፍ ቅዱስ ይህ ስፍራ መሲሁ የሚወለድበት እንደሆነ ለይቶ አመላክቷል። ይቸላሉ የ8ኛውን ቤተ-መንግሥት ራቢያዊ ሊቃውንት እንኳ ይሄንን አውቀውታል (ማቴ. 2:4-6)። አንዳንዶች ሊጠራጠሩ ይችላሉ የ8ኛውን ክፍለ-ዘመን ዓ.ዓ ጊዜ የሁለቱንም ኢሳይያስና ሚክያስ፣ ሆኖም፣ በሴፕቱዋጂንት ምክንያት (እሱም የግሪክ ትርጉም የሆነ የዕብራይስጥ ቅዱስ ቃል፣ 250-200 ዓ.ዓ አካባቢ የተጀመረ)፣ በጣም በትንሹ እንኳ ሲታይ እነዚህ ትንቢቶች ከፍጻሜያቸው ከ200 ዓመት በፊት ነው የተተነቡባቸው።

ለ. ሌላው ማስረጃ ከዘመናዊው የሳይንሳዊ የጥንታዊ ቅርስ ምርምር የእውቀት ዘርፍ ጋር ይዛመዳል። የመጨረሻዎች ጥቂት አስርተ-ዓመታት እጅግ ከፍ ያለ የጥንታዊ ቅርስ ተገኝቶባቸዋል። እኔ እስከማውቀው ድረስ የመጽሐፍ ቅዱስን ታሪካዊ እውነታ ውድቅ የሚያደርግ ምንም ግኝት የለም (ኒልሰን ግሉክ፣ ወንዞች በበረሃ፣ ገጽ 31፣ “ምንም ዓይነት የጥንታዊ ቅርስ ግኝት የቅዱስ ቃሉን መግለጫዎች ሊቃረን ወይም ውድቅ ሊያደርግ ፈጽሞ አልቻለም”)፣ ፍጹም በተቃራኒው። የጥንታዊ ቅርስ ምርምር ደግሞ ደጋግሞ ማረጋገጫዎችን እያመጣ ነው። ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ታሪካዊነት።

1. አንዱ ምሳሌ፣ የሜሶፖታሚያ ስሞችን በኩዚና ማሪ የጽሑፍ ገበታዎች ላይ መጠቀሙ ነው። በሁለተኛው ሚሊኒየም ዓ.ዓ፣ እሱም በዘፍጥረት ላይ ደግሞ የታየ። እንግዲህ እነዚህ አንድ ዓይነት ሕዝቦች አይደሉም፣ ግን ተመሳሳይ ስሞች አሏቸው። ስሞች የተለየ ጊዜና ስፍራ ባሕርያት ናቸው። “ታራ” እና “ናሆር” ያሉት ስሞች በመጽሐፍ ቅዱሳዊ መዝገቦች እና በእነዚህ ጥንታዊ የጽሑፍ ገበታዎች የተለመዱ ናቸው
2. በትንሹ እስያ የኬጢያውያን ሥልጣኔ መኖር ሌላኛው ምሳሌ ነው። ለብዙ ዓመታት (19^ኛ ክፍለ ዘመን) ሃይማኖታዊ ያልሆነ ታሪክ ምንም ማጣቀሻ አልነበረውም፣ ለጸና፣ እጅግ ለአደገ ባህል፣ በዚህ ስም የሚጠራ (አርከር 1982፣ 96-98፣ 210)። ሆኖም፣ ዘፍጥረት 10 እና የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪካዊ መጻሕፍት ብዙ ጊዜ ጠቅሰዋቸዋል (2 ነገሥት 7:6፣7፣ 2 ዜና. 1:17)። ጥንታዊ ቅርስ ምርምር መኖራቸውን ብቻ አይደለም ያረጋገጠው፣ ግን ደግሞ የጊዜ ርዝመታቸውንና ኃይላቸውንም ጭምር እንጂ (ማለትም፣ 1950 የጥንታዊ ቅርስ ተመራማሪዎች የንጉሣዊ ቤተ-መጻሕፍት አግኝተዋል፣ 2000 የቅጠል ቅርጽ ያላቸው የጽሑፍ ገበታዎች፣ ሕዝቡም አናቶልያ እና ኬጢያዊ ተብሎ ይጠራ የነበር)።
3. የብልጣሶር መኖር፣ የመጨረሻው የባቢሎን ንጉሥ (ዳንኤል 5)፣ ዘወትር ይካድ ነበር። የአስር ባቢሎናውያን ነገሥታት ዝርዝር በዓለማዊው ታሪክ ላይ አለ፣ ከባቢሎን ሰነዶች ላይ የተወሰደ፣ አንዳቸውም ግን የብጣሶን ስም አልያዙም። በተጨማሪ በተደረገ የጥንታዊ ቅርስ ምርምር ግኝት ብልጣሶር በዛን ሰዓት ምክትል ገዥ እና ተጠሪ ባለሥልጣን እንደነበረ ግልጽ ሆኗል። አባቱ፣ ናቦኒደስ፣ እናቱም የጨረቃዎ አማልክት፣ ዚን፣ አስመላኪ የነበረች፣ በዚን (ናና) አምልኮ ላይ እጅግ ይሳተፍ ነበረ፣ በዛውም ወደ ቴማ (ዓረቢያ) ተሻገረ፣ የአሳ ቅዱስ ከተማ፣ የአስር ዓመት ወታደራዊ ዘመቻ በግብፅ ላይ በነበረበት ጊዜ። ልጁን ብልጣሶርን ተወው፣ እሱ በሌለበት ጊዜ በባቢሎን ላይ እንዲገዛ።

ሐ. መጽሐፍ ቅዱስ ከተፈጥሮ በላይ የሆነበት ሌላኛው ማስረጃ የመልእክቱ አለመዛነፍ ነው። ይህ ማለት፣ መጽሐፍ ቅዱስ አያዎአዊ (አሻሚ) ነገሮች የሉትም ማለት አይደለም፣ ራሱን አይቃረንም እንጂ። ይህ ያስደንቃል፣ ከ1600/1400 ዓመት ጊዜ ውስጥ መጻፉ ግንዛቤ ውስጥ ሲገባ (በዘጸአት ጊዜ ላይ በመመሥረት፣ ማለትም፣ 1495 ዓ.ዓ) እጅግ የተራራቀ የትምህርትና የባህል የኋላ ታሪክ ልዩነት ባላቸው ጸሐፊዎች መጻፉ፣ ከሜሶፖታሚያ እስከ ግብፅ። እሱም በርካታ ሥነ-ጽሑፍዊ ዘውጎችን ያካትታል፣ ብሎም በተለያዩ ሦስት ቋንቋዎች ነው የተጻፈው (ዕብራይስጥ፣ አራምኛ፣ እና ኮኔ ግሪክ)። በእነዚህ ሁሉ ልዩነቶች መሐል ኅብር ያለው መልእክት ነው የቀረበው (ማለትም፣ የታሪክ መስመር)።

መ. በመጨረሻም፣ መጽሐፍ ቅዱስ የተለየ ተመስጦ እንደሆነ አንደኛው አስደናቂ ማስረጃ፣ ወንዶችም ሆኑ ሴቶች ከግራል አኳያ በቋሚነት የተለወጠ ሕይወት መኖራቸው ነው። በታሪክ ውስጥ ከተለያዩ ባህል፣ ከተለያዩ የትምህርት ደረጃ፣ እና ከተለያዩ ማኅበራዊ-ኢኮኖሚያዊ ደረጃ የመጡ ሆነው ሳለ። መጽሐፍ ቅዱስ ዝም ብሎ ሲነበብ ሥር-ነቀል፣ ቋሚ የሕይወት ስልት ለውጦች ይፈጠራሉ። መጽሐፍ ቅዱስ የገዛ ራሱ ምርጥ አጽዳቂ ነው።

VI. መጽሐፍ ቅዱስን ከመተርጎማችን ጋር የተያያዙ ችግሮች

ከፍ ብሎ የተጠቀሰው፣ ለመረዳት ቀላል ነው ወይም ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር የተያያዙ አንዳንድ ችግሮች የሉም ማለት አይደለም። ከሰው ልጆች ቋንቋ አፈጣጠር የተነሣ፣ የእጅ ጽሑፍ ቅጂዎች፣ ከትርጉም ችግሮች ጋር ተደባልቀው፣ ዘመናዊው መጽሐፍ ቅዱሳችን የግድ መተርጎም የሚኖርበት በመሠረታዊ ዝርዝር የትንታኔ መርሕ ነው።

ዘመናዊውን መጽሐፍ ቅዱስ አንባቢ የሚገጥመው የመጀመሪያው ችግር የጽሑፎች የተለያዩ መሆን ነው። ይህም እውነትነቱ ለዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን ብቻ አይደለም፣ ለግሪኩም አዲስ ኪዳን ደግሞ እንጂ። ይህ ርዕሰ-ጉዳይ ከፍ ባለ ተግባራዊ መልኩ በቀጣይ ምዕራፍ ይብራራል፣ ለአሁኑ ግን ችግሩን እንመልከት። እሱም ዘወትር ጽሑፍዊ ሒስ ተብሎ ይጠራል። እሱ በመሠረቱ የሚሞከረው ዋነኛውን የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል ለመወሰን ነው። ይህን ችግር በተመለከተ አንዳንድ ጠቃሚ መጻሕፍት፡

ሀ. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሒስ፡ ታሪካዊ፣ ሥነ-ጽሑፍዊ እና ጽሑፍዊ በቤ. ኬ. ዋልኬ፣ ዲ. ጉትሪ፣ ጎርደን ፊ፣ እና አር. ኤች. ሃሪስን

- ለ. የአዲስ ኪዳን መጽሐፍ፡ የመልእክቱ መተላለፍ፣ መበላሸቱ እና መመለሱ በብሩስ ኤም. ሚዝገር
- ሐ. የአዲስ ኪዳን ጽሑፋዊ ትንታኔ እና ጸሐፊዎች፣ ጥቅል ጽሑፎች፣ እና ቅዱሳን መጻሕፍት መግቢያ፣ በጄ. ኤች. ግሪንሊ.
- መ. መጻሕፍትና ብራና በኤፍ. ኤፍ. ብሩስ
- ሠ. የአዲስ ኪዳን የጥንት ቅጂዎች በብሩስ ሚዝገር
- ረ. የአዲስ ኪዳን ሰነዶች፡ ርግጠኞች ናቸውን? በኤፍ. ኤፍ. ብሩስ
- ሰ. የኪንግ ጆምስ ቅጂ ክርክር፡ ለእውነታዊነት ምላሽ በዲ. ኤ. ካርሰን
- ሸ. ጥንታዊው ምስራቅ እና ብሉይ ኪዳን በኤ.ኤ. ኪችን
- ቀ. የቃሎ ቀጥተኛ ብልሽት በባርት ዲ. ኢ.ኸርማን
- በ. የአዲስ ኪዳን ጽሑፋዊ ሒሰን ዳግም ማጤን በዴቪድ አለን ቢች ተዘጋጀ

VII. የዘመናዊ መጽሐፍ ቅዱሳችን ዋነኞቹ ጽሑፋዊ ምንጮች

የዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን ዘመናዊው ጽሑፍ ማሰራተኛ ጽሑፍ ይባላል (ተስማሚ ተናባቢ ጽሑፍ፣ በራቢ አኩባ በ100 ዓ.ም የተጠናቀረ)። እሱ ምናልባት በኢየሱስ ጊዜ በፈሪሳውያን ጥቅም ላይ የዋለ ጽሑፍ ሊሆን ይችላል፤ እነርሱም በ70 ዓ. ም አዲሳለም በቲቶ ከተደመሰሰች በኋላ በሕይወት የተረፉ ብቸኛ ሃይማኖታዊ ቡድኖች ሳይሆኑ አይቀሩም። ስያሜውም የመጣው ከአይሁድ ሊቃውንት ቡድን ነው፤ አናባቢ ነጥቦችን፣ ሥርዓተ-ነጥቦችን፣ እና ጽሑፋዊ አስተያየቶችን፣ ለጥንታዊው፣ ላልተጠቆመው (አናባቢ ለሌለው) የዕብራይስጥ ጽሑፍ ለሚጠቀሙ (በ9^ኛ ክፍለ-ዘመን የተጠናቀቀ ዓ.ዓ)። ቀጣዩ የብሉይ ኪዳን እና አኪ ምንጮች አጭር የዋና ሐሳቦች ዝርዝር ነው።

ሀ. ብሉይ ኪዳን

1. ማሰራተኛ ጽሑፍ (ኤምቲ) — የዕብራይስጥ ተስማሚ ተናባቢ ጽሑፋዊ መልክ የተጠናቀረው በራቢ አኩባ ነበር፤ በ100 ዓ. ም። ተጨማሪ አናባቢ ነጥቦች፣ ዘዬዎች፣ የኅዳግ ማስታወሻዎች፣ ሥርዓተ-ነጥቦች፣ እና የማሳያ ማስታወሻዎች የተጠናቀቁት በ9ኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም በማሰራተኛ ሊቃውንት ነው። ይህ ጽሑፋዊ መልክ በሚሸናፍ፣ ታልሙድ፣ ታርጉምስ (የዓረብኛ ትርጉም)፣ ፔሺታ (የሶርያ ትርጉም)፣ እና ቫልጌት (የላቲን ትርጉም) ላይ ተጠቅሷል።
2. ሴፕቱዋጂንት (LXX) — እንደ ወጉ የሚባለው በ70 የአይሁድ ሊቃውንት በ70 ቀናት፣ በአሌክሳንደርያ፣ ግብፅ ቤተ-መጻሕፍት ነው የተዘጋጀው። እሱ ተጠቀሞ የሚባለውም በአይሁድ መሪ ነበር፤ በንጉሥ ፕቶሌሚ 2ኛ፣ አሌክሳንደርያ ይኖር በነበረ (285-246 ዓ. ዓ)። የፕቶሌሚ የግብፅ ገዥዎች በዓለም ዓይ ትልቁ ቤተ-መጻሕፍት እንዳላቸው ይመኩ ነበር። ወጉ የመጣው ከ“ከአርሰቲያስ ደብዳቤ” ነው። LXX ከራቢ አኩባ (ኤምቲ) የተለየ የዕብራይስጥ ጽሑፋዊ ወግ ይሰጣል። ሁለቱም ወጎች በሙት ባሕር ጥቅሎች ተካተዋል።

ችግር የሚፈጠረው እነዚህ ሁለት ጽሑፎች ሳይሰማሙ ነው። እናም፣ በኤርምያስና በሆሴዕ መጻሕፍት ፍጹም ይለያያሉ። የሙት ባሕር ጥቅሎች በ1947 ከተገኙ ወዲህ፣ ሁለቱም ማሰራተኛ ጽሑፍ እና ሴፕቱዋጂንት ጥንታዊ የእጅ ጽሑፍ ማረጋገጫ እንዳላቸው ግልጽ ሆነ። የማሰራተኛ ጽሑፍ ዘወትር እንደ መሠረታዊ ጽሑፍ ተቀባይነት አለው፤ ለብሉይ ኪዳንና ለሴፕቱዋጂንት፣ እናም በአስቸጋሪ ምንባቦች ወይም በተበላሹ ንባቦች ላይ እንደ ድጋፍ ያገለግላል።

ሀ. LXX ኤምቲን ለመገንዘብ ይረዳል (አንድ ምሳሌ)፡

- (1) LXX የኢሳ. 52:14፣ “በዙዎችም በአርሰ. ይደነቃሉ”
- (2) ኤምቲ የኢሳ. 52:14፣ “በዙዎችም ባንተ ላይ እንደሚደነቁብህ”

ለ. ሙባጥ ኤምቲን ለመገንዘብ ረድቷል (አንድ ምሳሌ)፡

- (1) ሙባጥ (አይኪው ኢሳይያስ) የኢሳ. 21:8 — “ከዚያም ነቢዩ ጮኸ፣ በቆምኩበት የመጠበቂያ ማማ ላይ...”
- (2) ኤምቲ የኢሳ. 21:8 — “እናም አንበሳ ብዬ ጮኸኩ! ጌታዬ፣ ዘወትር በመጠበቂያ ማማ ላይ አቆማለሁ፣ በቀን...”

ሐ. ሁለቱም LXX እና ሙባጥ ግንዛቤያችንን ረድተዋል የኢሳ. 53:11

- (1) LXX እና ሙባጥ — “ከነፍሱ መከራ በኋላ ብርሃንን ያያል፣ ይረካልም”
- (2) ኤምቲ — “የነፍሱን መከራ ያያል፣ ይረካል” (ኤምቲ ግሙን ደግሞታል፣ የመጀመሪያውን ተሳቢ ግን ገድፎታል)።

የእጅ ጽሑፎችም ሆነ ዋናዎቹ ጽሑፎች የሉንም፣ የዋነኞቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ደራሲዎች፣ የቅጂ ቅጂ ቅጂ ብቻ ነው ያለን።

3. የሙት ባሕር ጥቅሎች (ሙባጥ) — የተጻፈው በሮማውያን ዓ.ዓ ዘመን ነው፤ ከአዲስ ኪዳን ጊዜ ጋር ተቀራርቦ፣ በአይሁድ የተለዩት ወገን (እነሱ የቤተ-መቅደስ አምልኮን አቋርጠው ነበር፣ የወቅቱ ሊቀ-ካህናት ከአሮን ወገን ስላልሆነ)፣ “ኢሴነስ” የሚባል። የዕብራይስጥ የእጅ ጽሑፍ (ኤምኤስኤስ) በ1947 ነው የተገኘው፣ በበርካታ ዋሻ አካባቢዎች፣ ሙት ባሕር አጠገብ። እነሱም የዕብራይስጥ ጽሑፋዊ ቤተሰብ ይዘዋል፣ በሁለቱም ኤምቲ እና LXX ጀርባ።

በዚህ አካባቢ ሌላው ችግር በአዲስ ኪዳን የተጠቀሰው ማሰራተኛ ጽሑፍና ብሉይ ኪዳን መካከል ያለው አለመጣጣም ነው። አንድ ጥሩ ምሳሌ የሚሆነው ዘኁ. 25:9 እና 1 ቆሮ. 10:8ን ማነጻጸር ነው። የብሉይ ኪዳን ማጣቀሻ 24,000 እንደሞቱ ሲያስቀምጥ፣ ጳውሎስ ደግሞ 23,000 ሞቱ ይላል። እዚህ የገጠመን ችግር በእጅ የተጻፈው ጥንታዊ ጽሑፍ ነው። ይህ በማስተላለፍ የተፈጠረ ጽሑፋዊ ስህተት ሊሆን ይችላል፣ ወይም ጳውሎስ ከሚያስታውሰው የጠቀሰው ይሆናል፣ ከራቢያዊ ልማድ። ይህ በጣም እንደሚሰማን አውቃለሁ (ስለ ተመስጦ ካለን ቅድመ-ግምት የተነሣ) ይህን የመሰለ መፋለስ ማግኘት፣ የነገሩ እውነታ ግን ዘመናዊዎቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞቻችን ይህን የመሳሰሉ አነስተኛ ችግሮች መያዙ ነው።

ተመሳሳይ ችግር ማቴ. 27:9 ላይ ይገኛል፣ ይኸውም ከብሉይ ኪዳን ከኤርምያስ የተጠቀሰው፣ ከዘካርያስ የመጣ የሚመስል ሆኖ ሳለ። ምን ያህል አለመጣጣም እንዳለ ሳሳይቸሁ፣ ለዚህ መፋለስ ታሳቢ የሆኑ አንዳንድ ምክንያቶችን ልስጣችሁ።

1. የ5ኛው ክፍለ-ዘመን የሶርያ ቅጂ፣ ፔሺታ የሚባለው “ኤርምያስ” የሚለውን ስም እንዲያው ያስቀረዋል።
2. አውግስጢኖስ፣ ሉተር፣ እና ኬይል በማቴዎስ ጽሑፍ ላይ ስሕተት መኖሩን አስረግጠዋል።

3. አረጅን እና ኢዩሴቢዩስ በገልባጩ ስሕተት መፈጸሙን አስርግጠዋል።
4. ጀርም እና ኢዋልድ የኤርምያስ ከሆነና ከጠፋ ተጓዳኝ ሥራ መጠቀሱን ያስረግጣሉ፤ ከዘካርያስ ፈጽሞ የተጠቀሰ ሳይሆን።
5. ሜዲ ያስረግጣል፤ ኤርምያስ፤ ዘካርያስ 9-11ን መጻፉን።
6. ላይትፋት ያስረግጣል፤ ኤርምያስ ከነቢያት ዝርዝር ቀዳሚ ሆኖ መመዘገቡን፤ በዚህ ስያሜ ሌሎች ነቢያት ሁሉ አንድምታ ይኖራቸዋል።
7. ሄንግስተንበርግ ዘካርያስ ኤርምያስን መጥቀሱን ያስረግጣል።
8. ካልቪን ስሕተት ባልታወቀ መንገድ ወደ ጽሑፉ መምጣቱን ያስረግጣል።

ከበርካታ ንድፈ-ሐሳቦች፣ ከተማሩ፣ መልካም ሰዎች ግልጽ የሆነው ጉዳይ እንዲያው አለማወቃችን ነው። ችግሩን መከራ (#1) መልስ ሊሆን አይችልም። ከድግግሞሽ ወይም ከቅድመ-ግምት ጀርባ መደበኛ ችግሩን ሊያቃልለው አይችልም። ዘመናዊዎቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞቻችን አንዳንድ ችግሮች አሉባቸው፤ የግድ መልክ ማስያዝ የሚኖርብን። ለተራው ሰው ይህ ሊከናወን የሚችለው ዘመናዊ ትርጉሞቻችን በማነጻጸር ነው። ቀላል ተግባራዊ ሐሳብ ሊሆን የሚችለው፤ በዘመናዊ የጥናት መጽሐፍ ቅዱሳችሁ ጎዳግ ላይ፤ “በድሮውና በተሻለው የግሪክ ጽሑፎች ላይ የሌሉ” የሚል ካለበት፤ በዚህ ጽሑፍ ላይ ዶክትሪናችሁን አትመሥርቱ። ትይዩአዊ ምንጫዎችን ፈልጉ፤ ዶክትሪን በግልጽ መማር የሚቻልበት።

ለ. ብሉይ ኪዳን

ከ5300 በላይ የእጅ ጽሑፎች (በሙሉም ሆነ በከፊል) የግሪክ አዲስ ኪዳን ዛሬ ይገኛሉ። ከእነዚህ መሐከል 85 ያህሉ በፓፒረስ ላይ ገጽ የተጻፉት። 268 (በክብ የተጻፉ) የእጅ ጽሑፎች በትልቁ ፊደል የተጻፉ ይገኛሉ። ኋላ ላይ፤ ዘጠነኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም ገደማ፤ ቅጥልጣይ ጽሑፍ (አነስተኛ) እየተሰፋፋ መጣ። በዚህ መልክ የተጻፉት የግሪክ የእጅ ጽሑፎች 2,700 ገደማ ይሆናሉ። ደግሞም 2100 የቅዱሳን መጻሕፍት ቅጂዎች ዝርዝር ይኖረናል፤ በአምልኮ ጊዜ ጥቅም ላይ የሚውሉ፤ ትምህርቶች ተብለው የሚጠሩ። ቀጣዩ የአኪ ምንጮች የፍሬ-ሐሳብ ዝርዝር ነው።

1. ፓፒረስ — 85 የሚሆኑ የግሪክ የእጅ ጽሑፎች የአዲስ ኪዳንን ክፍሎች የያዙ፤ በፓፒረስ ላይ የተጻፉ፤ ከሁለተኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም ዕድሜ ያስቆጠሩ አሁንም ይገኛሉ፤ አብዛኞቹ ግን ከሦስተኛውና ከአራተኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም ናቸው። ከእነዚህ አንዳቸውም የእጅ ጽሑፍ ሙሉውን አዲስ ኪዳን አልያዙም። አንዳንዶቹ የተዘጋጁት በባለሞያ ጸሐፊዎች ሲሆን፤ አብዛኞቹ ግን በመለስተኛ የቅጂ ሰዎች በችኮላ የተቀዱ ናቸው። ድሮ መሆኑ ብቻውን፤ በራሱ፤ የተሻለ ትክክለኛ አያስብለውም።
2. ኮዴክስ ሲናቲክስ — በዕብራይስጡ “አ” (አልፋ)፤ ነ፤ ወይም (01) የሚታወቅ ነው። እሱም በቅድስት ካተሪኒ ገዳም በሲና ተራራ ይገኛል፤ በቲስቼንዶርፍ። እሱም ከአራተኛው ክፍለ ዘመን ዓ.ም ዘመን ያለው ነው። እሱም ሁለቱንም ብሉይንና አዲስ ኪዳንን ይይዛል። እሱም “የአሌክሳንደርያ ጽሑፍ” ዓይነት ነው፤ እንደ ኮዴክስ ለ።
3. የአሌክሳንደርያ ሕግጋት — እሱም “አ” (አልፋ) ወይም (02) በመባል ይታወቃል። እሱም የአምስተኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም የእጅ ጽሑፍ ሲሆን በአሌክሳንደርያ ግብፅ ነው የተገኘው። ወንጌላቱ ብቻ ናቸው “የአሌክሳንደርያ ጽሑፍ” ዓይነት የሆኑት።
4. ኮዴክስ ቫቲካኒስ — እሱም “በ” ወይም (03) በመባል ይታወቃል፤ እሱም በቫቲካን ቤተ-መጻሕፍት በሮም ይገኛል፤ ጊዜውም ከአራተኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም እኩሌታ ወዲህ ነው። እሱም ሁለቱንም ብሉይ እና አዲስ ኪዳንን ይይዛል። እሱም “የአሌክሳንደርያ ጽሑፍ” ዓይነት፤ እንደ ኮዴክድ ነ፤ ነው። የእሱም ሥር ተመልሶ ወደ ሁለተኛው ክፍለ-ዘመን ይሄዳል፤ ፒ⁷⁵
5. ኮዴክስ ኢፍራሚ — እሱም “ሲ” ወይም (04) በመባል ይታወቃል፤ የአምስተኛ ክፍለ-ዘመን ዓ.ም የእጅ ጽሑፍ ሲሆን፤ በከፊል የጠፋ ነው። ሥሩም ተመልሶ ወደ ሦስተኛ ክፍለ-ዘመን ፒ⁴⁵ ይጓዛል። ኮዴክስ ደብልዩ፤ ከአምስተኛው ክፍለ-ዘመን ደግሞ ከዚህ ጽሑፋዊ ቤተሰብ ነው።
6. ኮዴክስ ቤዜ — እሱም “ዲ” ወይም (05) በመባል ይታወቃል፤ እሱም የአምስተኛ ወይም ስድስተኛ ክፍለ-ዘመን የእጅ ጽሑፍ ነው። ሥሩም፤ እንደ ኤልደን ጄይ ኢፕ ወደ ሁለተኛው ክፍለ-ዘመን ተመልሶ ይሄዳል፤ በድሮው ላቲንና በድሮው ሶርያ ትርጉሞች ላይ በመመርኮዝ፤ እንዲሁም ከበርካቶች የፓፒረስ ቁርጥራጮች ጋር። ሆኖም፤ ኩርት እና ባርባራ ኢላንድ ምንም ፓፒረስ አልመዘገቡም፤ ከዚህ ጽሑፋዊ ቤተሰብ ጋር በተያያዘ፤ እነሱም የሚያስቀምጡት አራተኛው ክፍለ-ዘመን ላይ ነው፤ ከዛ ሳይርቅ፤ ነገር ግን እነሱ ጥቂት ቀድሞ አስረጁ ፓፒረስ ዘርዘረዋል (ማለትም፤ ፒ³⁸፤ ፒ⁴⁸፤ ፒ⁶⁹)። እሱም ዋነኛው ተወካይ ነው፤ “ምዕራባዊ ጽሑፍ” ለሚባለው። እሱም በርካታ ተጨማሪዎችን ይይዛል፤ እንዲሁም ዋነኛው የግሪክ ምስክር ነው፤ ከአራስመስ ሦስተኛ እትም ግሪክ አዲስ ኪዳን ጀርባ፤ እሱም የግሪክ ምስክር የነበረ፤ ለኪንግ ጀምስ ትርጉም።

የአኪ የእጅ ጽሑፎች በሦስት፤ ወይም በአራት የእጅ ጽሑፍ ቤተሰቦች ሊመደቡ ይችላሉ፤ የተወሰኑ ባሕርያትን የሚጋሩ።

1. የአሌክሳንደርያ “አጥቢያ” ጽሑፍ፤ እሱም የሚያካትተው
 - ሀ. ፒ⁷³፤ ፒ⁶⁶ (200 ዓ.ም ገደማ)፤ ወንጌላት
 - ለ. ፒ⁴⁶ (225 ዓ.ም ገደማ) የጳውሎስ መልእክቶች
 - ሐ. ፒ⁷² (225-250 ዓ.ም ገደማ) ጴጥሮስና ይሁዳ
 - መ. ኮዴክስ ቢ፤ ቫቲካኒስ የሚባለው (325 ዓ.ም ገደማ)፤ እሱም ሙሉውን ብሉይ ኪዳን እና አኪ የሚያካትት
 - ሠ. በአረጅን የተጠቀሱ
 - ረ. ሌሎች የእጅ ጽሑፎች የመጽሐፉን ዓይነት የሚያሳዩ ነ፤ ኤል፤ ደብልዩ፤ 33
2. ከሰሜን አፍሪካ ምዕራባዊ ጽሑፍ የሚያካትቱት
 - ሀ. ከሰሜን አፍሪካ የተጠቀሱ፤ ተርቱሊያን፤ ሳይፕሪያን፤ እና የድሮው ላቲን
 - ለ. ከኤሪናኦስ የተጠቀሰ
 - ሐ. ከታቲያን እና ከድሮ ግሪክ የተጠቀሰ
 - መ. ኮዴክስ ዲ “ቤዚ”
3. የባይዛንቲን ጽሑፍ

ሀ. ከ5300 የእጅ ጽሑፎች ከ80% በላይ የተንጸባረቀ (ባመዛኙ ትንንሽ ክባዊ ጽሑፍ)
ለ. በአንቲሆች ሶሪያ መሪዎች የተጠቀሰ፡ ካፕዶቅያ፣ ክሪስቶስ፣ እና ቴርዶራት
ሐ. ኮዴክስ ኤ በወንጌላት ብቻ
መ. ኮዴክስ ኢ (ስምንተኛ ክፍለ-ዘመን) ለሙሉው አኪ

4. አራተኛው ታሳቢ ዓይነት “ቄሳርያ” ነው
ሀ. በቅድሚያ በማርቆስ የታየ

ለ. አንዳንድ የአሱ ምስክሮች ፒ⁴⁵፣ ደብሊዩ፣ ኤች ናቸው

ሐ. የችግሮቹ አጭር ማብራሪያ እና “የመለስተኛ ትንታኔ” ንድፈ-ሐሳቦች እንዲሁም “ጽሑፉ ትንታኔ” በመባል ይታወቃል።

1. ልዩነቶቹ እንዴት ሊፈጠሩ ቻሉ?

ሀ. ሳይታሰብ ወይም በድንገት (የአብዛኞቹ አፈጣጠር)

(1) በዓይን የተፈጠረ ስሕተት

(ሀ) በእጅ በሚጻፍበት ጊዜ፣ ተመሳሳይ የሆኑ ቃላት ላይና ታች ሆነው በሚመጡበት አጋጣሚ በመሐል ያሉትን ቃላት እንዳለ መግደፍ (ሆሞቲሊቶን)

(ለ) ጥንድ ቃልን ወይም ሐረግን መግደፍ (ሆሞቲሊቶን)

(ሐ) በእጅ በሚጻፍበት ጊዜ የአእምሮ መሰረቅ፣ ሐረግን ወይም መስመርን መድገም፣ የግሪክ ጽሑፍ (ዲቶግራፊ)

(2) የጀር ስሕተት፣ በእጅ በሚጻፍበት ጊዜ፣ በቃል እየተነገረ፣ የንባብ ስሕተት ሲፈጠር (ኢታሊክም) ተመሳሳይ ድምጽ ባላቸው ቃላት። ብዙውን ጊዜ ይህ የተሳሳተ ንባብ ተመሳሳይ ድምጽ ባላቸው የግሪክ ቃላት ይፈጠራል።

(3) የቀድሞዎቹ የግሪክ ጽሑፎች ምዕራፍም ሆነ የሰድ ንባብ ክፍሎች አልነበሯቸውም፣ ጥቂት ወይም ምንም ሥርዓተ-ነጥብ ነበራቸው፣ በፊደልና ፊደል መካከልም ክፍተት አልነበረም

ለ. ሆን ተብሎ

(1) የሚቀዳውን ጽሑፍ ሰዋሰዋዊ ቅርፅ ለማሻሻል ሲባል የተደረጉ ለውጦች

(2) ከሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ጽሑፎች ጋር አረጋጋጭ እንዲሆኑ ይደረጉ የነበሩ ለውጦች (የትይዩዎች ኅብር)

(3) ሁለት ወይም ከዛ በላይ የሆኑ የተለያዩ ምንባቦችን ወደ አንድ ወጥ ጽሑፍ ለመቀየር ሲባል የተደረጉ ለውጦች (ድብረት)

(4) በጽሑፉ ውስጥ ስሕተት ያለ መስሎ ሲታሰብ ለማስተካከል የተደረጉ ለውጦች (ባርት ኢሌርማን፣ የቅዱስ ቃላት ቀጥተኛ ብልሽት፣ ገጽ 146-50፣ ዕብ. 2፡9ን በተመለከተ)

(5) ለውጦች ይደረጉ ነበር፣ ጽሑፉን ከደክትሪን አኳያ ቀጥተኛ ለማድረግ (1 ዮሐንስ 5፡7-8)

(6) ከተጨማሪ መረጃ፣ ከታሪካዊ አቀማመጥ ወይም ከተገቢ ትርጓሜ አንጻር በአንድ ጸሐፊ የሰፈረ የግርጌ ማስታወሻ በሌለኛው ጸሐፊ ደግሞ በጽሑፉ ውስጥ እንዲካተት ሲደረግ (1 ዮሐንስ 5፡4)

መ. የጽሑፉ ትንታኔ መሠረታዊ ሃይማኖታዊ መርሆዎች (የቅጂ አጋጣሚዎች)

1. በጣም አስቸጋሪው ወይም ሰዋሰዋዊ አገባቡ እንግዳ የሆነው ዋነኛው ጽሑፍ ሊሆን ይችላል፣ ምክንያቱም ጸሐፊዎቹ ጽሑፉን ለማለዘብ ስለሚፈልጉ

2. አጭሩ ጽሑፍ ዋነኛው ሊሆን ይችላል፣ ምክንያቱም ጸሐፊዎቹ ተጨማሪ መረጃ ወይም ሐረግ ከትይዩ ምንባቦች ለመጨመር ስለሚፈልጉ (ይህ በቅርቡ በፓፕሪስ ንጽጽራዊ ጥናት ተቃውሞ ቀርቦታል)

3. የድሮው ጽሑፍ ክፍ ያለ ክብደት ይሰጠዋል፣ ከዋናው ጋር ታሪካዊ ቅርጽ በሆነ ይኖረዋል በሚል፣ ቀሪው ነገር እኩል ሆኖ

4. በመልክዓ ምድራዊ ሁኔታ የሚለያዩ ጽሑፎች ዘወትር ዋነኛው ምንባብ ይኖራቸዋል

5. ልዩነቶች እንዴት እንደተፈጠሩ የሚያብራሩ ሙከራዎች። ይህ በብዙዎቹ ሊቃውንት ዘንድ እጅግ ጠቃሚ የሆነ ሃይማኖታዊ ዶክትሪን ተደርጎ ተወስኗል።

6. የአንዱን የቅዱስ ቃላትን ጸሐፊ ስልት፣ ቃላት፣ እና ሥነ-መለኮት ትንታኔ ማድረግ ዋነኛውን ቃል ለመወሰን ዕድል ይሰጣል።

7. ከደክትሪን አኳያ ደክም ያሉ ጽሑፎች፣ በተለይም ከዋነኞቹ ሥነ-መለኮታዊ ውይይቶች ጋር የተያያዙት፣ የእጅ ጽሑፍ ለውጥ በሚደረግበት ጊዜ፣ 1 ዮሐንስ 5፡7-8 እንዳለው ሥላሴ ዓይነት፣ ተመራጭ ይሆናሉ። በዚህ ነጥብ ላይ ከጄ. ሀርልድ ግሪንሊ መጽሐፍ፣ የአዲስ ኪዳን ጽሑፉ ትንታኔ መግቢያ ላይ ልጠቅስ እወዳለሁ።

“ማንኛውም ዓይነት የክርስትና ዶክትሪን አከራካሪ በሆኑ ጽሑፎች ላይ መንጠላጠል አይኖርበትም፣ እናም የአዲስ ኪዳን ተማሪ መጠንቀቅ ያለበት የእሱ ጽሑፍ እጅግ ቀጥተኛ ወይም ከደክትሪን አኳያ ከዋነኛው ተመስጧዊ ጠንካራ እንዲሆን ከመፈለግ ነው” (ገጽ 68)።

8. ደብሊዩ. ኤ. ክሪስቶስ ለግረግ ጋሪስን ስለ በርሚንግሀም ኒውስ ሲነግረው፣ ማለት እሱ (ክሪስቶስ) በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኘው እያንዳንዱ ቃል ተመስጧዊ ነው ብሎ አለማመኑን ነው። “ቢያንስ እያንዳንዱ ቃል ለዘመናዊው ሕዝብ የተሰጠት፣ በዘመናት ተርጓሚዎች።” ክሪስቶስ ጨምሮ ሲናገርም፣ “እኔ ራሴ በጽሑፉ ትንታኔ እጅግ የማምን ነኝ። ለአብነት እንደማስበው፣ ማርቆስ ምዕራፍ 16 የመጨረሻው ግማሽ ተቀጥላ ነው። ተመስጧዊ ሳይሆን፣ እንዲያው የተጨመረ ነው... እነዚያን ጽሑፎች መለስ ብላችሁ ለይታችሁ ስታነጻጽሯቸው፣ እንደ ማርቆስ ማጠቃለያ ዓይነት አይገኝም። አንዱ ጨምሮት ይሆናል...”

የኤስቢሲ አባቶች በእውነት እንደሚያስረግጡት “ተጨማሪ” ለመደረጉ የሐንስ 5፡4 ማስረጃ ነው፣ ስለ ኢየሱስ የተሰጠው ገለጻ፣ በቤተሳይዳ መጠመቅያ፣ እሱም ሁለቱን የተለያዩ ሐሳቦች ይሁዳ ራሱን ስለማጥፋቱ አብራርቷል (ማቴ. 27 እና ሐዋርያት ሥራ 1)። “ይሄም የተለየ አተያይ ነው ራሱን ስለማጥፋት፣” ብሏል ክሪስቶስ። “በመጽሐፍ ቅዱስ ቢሆን ማብራሪያ ይኖረዋል። እናም ሁለቱ የይሁዳ ራሱን የማጥፋት ሐሳቦች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ናቸው።” ክሪስቶስም ሊያከልበት፣ “ጽሑፉ ትንታኔ በራሱ አስደናቂ ሳይንስ ነው። ጊዜያዊ አይደለም፣ ያላግባብ የሚያዝም አይደለም። ንቁና ማዕከላዊ ነው...”

በዘመናዊ የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ቅጂዎች ያለው ተጨማሪ ችግር፣ ከዋነኞቹ ደራሲዎች ጊዜ አንሥቶ እስከ ማተሚያ መኪና መፈልግ ድረስ፣ መጽሐፍ ቅዱስ በእጅ ነበር የሚቀዳው። እነዚህ ገልባጮች የገዛ ራሳቸውን ሐሳብ ይጨምሩ

ነበር፣ ወይም የሚገለብጡትን የእጅ ጽሑፍ “ያስተካክሉት” ነበር። ይህም በርካታ ዋነኛ ያልሆኑ ተጨማሪዎችን በአዲስ ኪዳን ላይ አስከትሏል።

ሠ. በግሪክ አዲስ ኪዳን የእጅ ቅጂ ጽሑፎች ላይ ካሉት ችግሮች አንዳንድ ምሳሌዎች።

1. ማርቆስ 16፡9 — በግሪክ የእጅ ጽሑፎች ላይ ማርቆስ አራት የተለያዩ ፍጻሜዎች አሉት። ኪንግ ጀምስ ላይ የሚገኘው ዘለግ ያለ ባለ አስራ ሁለት ቁጥሮች ፍጻሜ ነፍ እና ቢ ላይ አይገኝም። የግሪኩ ጽሑፎች፣ በአሌክሳንደሪያው ክሌሙንት፣ አራጅን፣ ኢዩሲቢዩስ፣ እና ጀሮም ጥቅም ላይ የዋሉት፣ ይህ ረጅም ፍጻሜ ይጎድላቸዋል። ረጅም ፍጻሜው የሚገኝባቸው የእጅ ጽሑፎች ኤ፣ ሲ፣ ዲ፣ ኬ፣ ዩ፣ እና ነፍ ናቸው። ለዚህ ረጅም ፍጻሜ እጅግ ጥንታዊው ፍጻሜ፣ ከአባቶች በኩል ኢሬናኦስ ነው (ከ177-190 ዓ.ም ያገለገለ) እና ዲያትሳሮን (ዓ.ም 180)። ምንባቡ ማርቆስ ላይ አለመሆኑ ግልጽ ነው (ማለትም፣ ተመስጧዊ ያልሆነ)።

እነዚህ ቁጥሮች ቃላትንና ሥነ-መለኮትን ይዘዋል፣ ማርቆስ ውስጥ ሌላ ስፍራ የማይገኝ። እነሱ ደግሞ ቀጥተኛ ያልሆኑ አስተያየቶችን ጭምር ይዘዋል (ማለትም፣ መርዝ መጠጣት እና አባቦችን መያዝ)።

2. ዮሐንስ 5፡4 — ይህ ቁጥር በ፲፮፣ ፲፯ ውስጥ የለም፤ እንዲሁም በተለየ የእጅ ጽሑፎች ውስጥ ነፍ፣ ቢ፣ ሲ፣ ወይም ዲ፣ ሆኖም፣ ኤ ውስጥ ይገኛል። እሱም ታሪካዊ መቼቱን ለማብራራት በጸሐፊ የተጨመረ መሆኑ ግልጽ ነው። ይህ የሚመስለው የአይሁድ ሥነ-ቃል ነው፣ በርካታ ሕሙማን ሰዎች በዚህ የመጥመቂያ ስፍራ ለምን ተገኙ የሚለውን ጥያቄ ለመመለስ። እግዚአብሔር መላእክት በሚያናወጡት ውኃ አይፈውስም፣ ቀድሞ የገባ ሥጋዊ ፈውስን እንዲቀበል።

3. ዮሐንስ 7፡53-8፡11 — ይህ ምንባብ በማናቸውም ጥንታዊ የግሪክ የእጅ ጽሑፎች ወይም በድሮዎቹ የቤተ ክርስቲያን አባቶች ዘንድ አይገኝም፤ እስከ ስድስተኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም ቢዚ ተብሎ ከሚጠራው “ዲ” የእጅ ጽሑፍ ድረስ። አንዳቸውም የግሪክ ቤተ ክርስቲያን አባት፣ እስከ እስከ አስራ ሁለተኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም ድረስ በዚህ ምንባብ ላይ አስተያየት አልሰጡም። ሐሳቡ በበርካታ ሌሎች ስፍራዎች በግሪክ የእጅ ጽሑፎች ዮሐንስ ላይ ይገኛል፣ ከ7፡36 በኋላ፣ ከ7፡44 በኋላ፣ እና ከ21፡25 በኋላ። ደግሞም በሉቃስ ወንጌል ይገኛል፣ ከሉቃስ 21፡38 በኋላ። እሱ በርግጥ ዮሐንሳዊ አይደለም (ማለትም፣ ተመስጧዊ ያልሆነ)። እሱ ምናልባት ሥነ-ቃል ሊሆን ይችላል፣ ከኢዩሲቢ ሕይወት፣ ድምጽቱ እጅግ አሱን ይመስላል፣ ነገር ግን ከተመስጧዊ ሐዋርያ ብዕር አይደለም፣ ስለዚህ እንደ ቃሉ አልወሰደውም።

4. ማቴዎስ 6፡13 — ይህ ቁጥር በ ነፍ፣ ቢ፣ ወይም ዲ የእጅ ጽሑፎች ላይ አይገኝም። እሱ ኬ፣ ኤል፣ እና ደብሊዩ የእጅ ጽሑፎች ላይ ይገኛል፣ ግን በልዩነቶች። እሱም ከድሮ ቤተ ክርስቲያን አባቶች አስተያየት፣ በጌታ ጸሎት ላይ አይገኝም (ማለትም፣ ቴርቱሊያን [150-230 ዓ.ም]፣ አራጅን [182-251]፣ እና ሳይፕሪያን [248-258 ዓ.ም])። እሱም በኪንግ ጀምስ ትርጉም ላይ ይገኛል፣ በኢራስመስ ሦስተኛ እትም የግሪክ ጽሑፍ ላይ በመካተቱ ምክንያት።

5. ሉቃስ 22፡43-44 — እነዚህ ቁጥሮች በጥንታዊ ግሪክ የተለየ የእጅ ጽሑፎች ውስጥ ተገኝተዋል ነፍ፣ ነፍ፣ ዲ፣ ኬ፣ ኤል፣ ኤክስ፣ እና ዴልታ። እነሱ ደግሞ በጀስቲን ማርቲር፣ ኤሪናኦስ፣ ሂፖሊተስ፣ ኢዩሲቢዩስ፣ እና ጀሮም ላይ ተጠቅሰው ተገኝተዋል። ሆኖም፣ እነሱ ኤምኤስኤስ ፲፮^{[69]ምናልባት} 75፣ ነፍ፣ ኤ፣ ኤን፣ ቲ፣ እና ደብሊዩ ላይ ተገድፈዋል። እንዲሁም በአሌክሳንደሪያው ክሌሙንትና በአራጅን የእጅ ጽሑፎች ውስጥ። የተመቅሶ⁴ የእነሱን መገደፍ “ርግጠኛ” (ሀ) ደረጃ ሰጥቶታል።

ባርት ዲ. አህርማን፣ የቃሉ ቀጥተኛ ብልሽት፣ 178 187-194፣ እነዚህን ቁጥሮች የድሮ የሁለተኛው ክፍለ-ዘመን ተጨማሪዎች እንደሆኑ ይገምታሉ፣ የደክቲክ (አግኖስቲክ) ክርስቲያናውያንን ለመንቀፍ፣ እነሱም የክርስቶስን ሰው መሆንና መከራውን የሚከዱ። የቤተ ክርስቲያንና የክርስቲያናውያን መናፍቃን ግጭት ለበርካቶቹ የድሮ የእጅ ጽሑፎች መቀየር ምንጭ ሆኗል።

አለመመቅ እና አየተመት እነዚህን ቁጥሮች በቅንፍ ውስጥ ሲያስቀምጧቸው፣ አኪጀት፣ አእት፣ እና አዓአት ደግሞ እንዲህ የሚል የግርጌ ማስታወሻ አላቸው። “አንዳንድ የጥንት የእጅ ጽሑፎች ቁጥር 43 እና 44ን ይገድፋሉ።” ይህ መረጃ ለሉቃስ ወንጌል የተለየ ነው።

6. 1 ዮሐንስ 5፡7-8 — እነዚህ ቁጥሮች ነፍ፣ ኤ፣ ወይም ቢ ላይ አይገኝም፤ እንዲሁም በሌላ በማናቸውም የግሪክ የእጅ ጽሑፍ፣ በአስራ ሁለተኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም ከሆኑ ከአራቱ በቀር። ይህ ጽሑፍ በግሪክ አባቶች በአንዳቸውም አልተጠቀሰም፣ የኢዩሲቢን መለኮትነት ጽንሰ-ሐሳብ ምላሽ ሲሰጡበት እንኳ ወይም ሥላሴን። እነሱም በሁሉም ጥንታዊውያን ትርጉሞች ላይ አልተገኙም፣ የጀሮምን ቫልጌት ጨምሮ። እነሱ ባጠቃላይ ኋላ ላይ የተጨመሩ ናቸው፣ መልካም በሚያስቡ የቅጂ ሰዎች፣ የሥላሴን ዶክትሪን ለመደገፍ። በኪንግ ጀምስ ትርጉም ላይ ይገኛሉ፣ በኢራስመስ ሦስተኛ እትም ላይ በመካተታቸው ምክንያት (ይህ እትም ብቻ) የግሪክ አዲስ ኪዳን።

የመጽሐፍ ቅዱስ ዘመናዊዎቹ ትርጉሞቻችን አንዳንድ ጽሑፋዊ ችግሮች አሏቸው። ሆኖም፣ ይህ ግን በዋነኛው ዶክትሪን ላይ ተጽዕኖ አያሳርፍም። እነዚህን ዘመናዊዎቹን የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች ለአምነትና ለተግባር አስፈላጊ ለሆነው ሁሉ ልንታመንባቸው እንችላለን። አንደኛው የየተመት ተርጓሚ፣ ኤፍ. ሲ. ግራንት እንዲህ ይላል፣ “ማንኛውም የክርስቲያን እምነት በክላሳ ተጽዕኖ ሊያድርበት አይችልም፣ ቀላል ምክንያት፣ ከሺዎች የተለያዩ የእጅ ጽሑፍ ምንባቦች መሆኑ፣ አንዳቸውም የክርስቲያን ዶክትሪንን ለመከላከል በሚያስችል መልኩ የሚቀይር ርቀት አልሄዱም።” “ለአብዛኞቹ ሊቃውንት የማይጠቅመው ነገር ከ90% በላይ የሚሆኑት የተለያዩ የእስኪ ጽሑፎች ሁሉ ምላሽ አግኝተዋል፣ ምክንያቱም አብዛኛውን ጊዜ የተለየ የሌሎቹን ዋነኞች በተሻለ ስለሚገልጹ ነው። ይህም በቀድሞዎቹ በተሻሉት ምስክሮች ድጋፍ አግኝቷል” (ጎርደን ፊ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ ማብራሪያ፣ ቅጽ 1፣ 178 430)።

እነዚህን ምሳሌዎች የጠቀስኩት የአንግሊካኛ ትርጉሞቻችንን መመርመር እንደሚኖርብን ለማሳየት ነው (ፊ እና ስቲዋርት 1982፣ 30-34)። ጽሑፋዊ ችግሮች አሏቸው። በእነዚህ ጽሑፋዊ ልዩነቶች ደስ አልሰኝም፣ እነሱ ግን ይኖራሉ። እሱም ዳግመኛ የተረጋገጠ ነው፣ እነሱ አነስተኛ መሆናቸውና በማንኛቸውም ዋነኛ የክርስቲያን ዶክትሪን ተጽዕኖ አለማሳደራቸው። ደግሞም፣ ከሌሎቹ ጥንታዊ ሥነ-ጽሑፎች ጋር ሲነጻጸር፣ መጽሐፍ ቅዱስ ጥቂት የሚባሉ ልዩነቶች ነው የሚኖሩት።

ረ. ከአንድ ቋንቋ ወደ ሌላ የመተርጎም ችግር።

ከእጅ ጽሑፍ ልዩነቶች ችግር በተጨማሪ ከአንድ ቋንቋ ወደ ሌላ የመተርጎም ችግር አለ። በእውነታው፣ ሁሉም ትርጉሞች ያጠፉ ሐተታዎች ናቸው። የትርጉምን ንድፈ-ሐሳብ ለመረዳት እንዲቻል (1) በጥናታችን ላይ ከአንድ በላይ የሆነ ትርጉም እንድንጠቀም ያበረታታል (2) የትኞቹን ዓይነቶች ለማነጻጻሪያ እንድንጠቀም ይረዳናል። ለተርጓሚዎች ሦስት መሠረታዊ ዘዴዎች አሉ።

1. ጥሬ አገባብ ቃል በቃል አቻዎችን ለማስቀመጥ ይሞክራል።
2. ፈሊጥ በፈሊጥ አገባብ ሐረጎችን ወይም ስንኞችን መጠቀም ይሞክራል፤ ቃላትን ሳይሆን፣ ከጥንታዊ ጽሑፍ ጋር መሠረታዊ ተግባራት ለመፍጠር።
3. ሐሳብ ለሐሳብ አገባብ ጽንሰ-ሐሳቦችን ለመጠቀም ይሞክራል፤ በተጨማሪም ከሚገኙት ከዋነኞቹ ቃላት እና ሐረጎች ምትክ፣ ይህንን በሚከተለው ግራፍ በግልጽ መመልከት እንችላለን።

ኪጀት አመት አለመመቅ የተመት	አሳኦት አአመቅ አአት አመቅ አአመቅ የዊሊያምስ ትርጉም	የተበራራ መጽሐፍ ቅዱስ የፈሊጥስ ትርጉም ኤልቢ
በጥሬው ቃል በቃል መደበኛ አቻ	ፈሊጥ ለፈሊጥ ሐረግ በሐረግ ተለዋዋጭ አቻ	ሐሳብ ለሐሳብ ነጻ ትርጉም አጽሕሮት

የተሻለ የትርጉም ንድፈ-ሐሳብ ማበራሪያ ይገኛል፤ በጎርድን ፊ እና ዳግላስ ስቱዋርት፣ መጽሐፍ ቅዱስ ከነሙሉ ጠቀሜታው አንደኛ ይነገራል፤ ገጽ 34-41። ደግሞም በዚህ አካባቢ ከፍ ያለ እርዳታ ይገኛል፤ በተባበሩት የመጽሐፍ ቅዱስ ሰሳይቲ በታተመው፣ በኡጊኔ ኤ. ኒዳ በትርጉም ንድፈ-ሐሳብና ተግባር።

- ሰ. እግዚአብሔርን በመግለጥ ረገድ የሰው ቋንቋ ችግር።
- በአንዳንድ ቦታዎች ርግጠኛ ያልሆኑ ጽሑፎች ብቻ አይገጥሙም፤ ግን ደግሞ፣ በጥንታዊ ዕብራይስጥና ኮኔ ግሪክ አቀላጥፈን ካላወቅን የተለያዩ የአንግሊዝኛ ትርጉሞች ይገጥሙናል። ችግሩን እጅግ የሚያወሳስበው የገዛ ሰብአዊነታችን ውስንነትና ኃጢአተኝነት ነው። የሰው ቋንቋ ራሱ የመለኮታዊውን መገለጥ ምድብና ዳርቻውን ይገድባል፤ ይወስነዋልም። እግዚአብሔር በምሳሌ ይነግረናል። የሰው ቋንቋ ስለ እግዚአብሔር ለመንገር በቂ ነው፤ ነገር ግን ሁሉን ያጠቃለለ ወይም መዳረሻ አይደለም። እግዚአብሔርን ማወቅ እንችላለን፤ ግን በአንዳንድ ውስንነቶች፣ የዚህ ውስንነት ጥሩ ምሳሌ የሚሆንን አንትሮፖሞርፊዝም ነው፤ ማለትም፣ ስለ እግዚአብሔር በሰውኛ፣ በሥጋዊ፣ ወይም ሥነ-ልቦናዊ ቃላት መግለጥ። ሌላ ምንም የምንጠቀምበት የለም። እግዚአብሔር አካል እንደሆነ ነው የምናስረግጠው፤ እናም ስለ አካላዊነቱ የምናውቀው ሁሉ በሰዎቹ ምድቦች ነው። የዚህ ችግር አንዳንድ ምሳሌዎች ይከተላሉ።
1. አንትሮፖሞርፊዝም (እግዚአብሔር በሰውኛ ቃል ሲገለጥ)
 - ሀ. እግዚአብሔር በሰው አካል
 - (1) መራመድ - ዘፍ. 3:8፣ 18:33፣ ሌዋ. 26:12፣ ዘዳ. 23:14
 - (2) ዓይኖች - ዘፍ. 6:8፣ ዘዳ. 33:17
 - (3) በዙፋን የተቀመጠ ሰው - ኢሳ. 6:1፣ ዳን.7:9
 - ለ. እግዚአብሔር እንደ አንስታይ
 - (1) ዘፍ. 1:2 (መንፈስ እንደ ሴት ወፍ)
 - (2) ዘዳ. 32:18 (እግዚአብሔር እንደ እናት)
 - (3) ዘጸ. 19:4 (እግዚአብሔር እንደ እናት ንስር)
 - (4) ኢሳ. 49:14-15፣ 66:9-13 (እግዚአብሔር እንደሚያጠባ እናት፣ ደግሞም ሆሴ. 11:4 ሊሆን ይችላል)
 - ሐ. እግዚአብሔር ማሳሳትን እንደሚገፋፋ (1 ነገ. 22:19-23)

መ. “የእግዚአብሔር ቀኝ እጅ” የአኪ ምሳሌዎች (ሉቃስ 22:69፣ ሐዋ. 7:55-56፣ ሮሜ 8:34፣ ኤፌ. 1:20፣ ቆላ. 3:1፣ ዕብ. 13:1፣ 8:1፣ 10:12፣ 12:2፣ 1 ጴጥ. 3:22)
 2. የሰው ስያሜዎች እግዚአብሔርን ለመጥራት ጥቅም ላይ የዋሉ
 - ሀ. እረኛ (መዝሙር 23)
 - ለ. አባት (ኢሳይያስ 63:16፣ መዝሙር 103:13)
 - ሐ. ጎል - የሚቤኸዎ ዘመድ (ዘጸ. 6:6)
 - መ. አፍቃሪ - ባል (ሆሴዕ 1-3)
 - ሠ. ወላጅ፣ አባት፣ እና እናት (ሆሴ. 11:3-4)
 3. እግዚአብሔርን ለመግለጽ ጥቅም ላይ የዋሉ ሥጋዊ አካላት
 - ሀ. ዐለት (መዝሙር 18)
 - ለ. ምሽግና መሸሸጊያ (መዝሙር 18)
 - ሐ. ጋሻ (ዘፍ. 15:1፣ መዝሙር 18)
 - መ. የመዳን ቀንድ (መዝሙር 18)
 - ሠ. ዛፍ (ሆሴ. 14:8)

4. ቋንቋ በሰው ልጅ የእግዚአብሔር መልክ መግለጫ ነው። ኃጢአት ግን የሕልውናችንን ሁሉንም ገጽታዎች አበላሸ፤ ቀንቋችንንም ጭምር።
5. እግዚአብሔር ታማኝ ነው። እኛንም በበቂ ተገናኘን፤ ያም ባይሆን በተቻለ መጠን፤ ስለ ገዛ ራሱ እውቀት። ይህም ዘወትር በተቃርኖ፤ ምሳሌ፤ ወይም በዘይቤ መልክ ነው።

መጽሐፍ ቅዱስን በመተርጎም ረገድ የገጠመን ትልቁ ችግር፤ ከተጠቀሱት ባሻገር፤ የእኛ ኃጢአተኝነት ነው። ሁሉንም ነገር እንጠመዝዘዋለን፤ መጽሐፍ ቅዱስንም ጭምር፤ ከራሳችን መሻት ጋር እንዲገጥምና እንዲስማማ። ግብ ፈጽሞ የለንም፤ ስለ እግዚአብሔር ያለን አተያይ ያልተለወጠ ነው፤ ስለ ዓለማችንም፤ ስለ ራሳችንም። በእነዚህ ሁሉ ስንኩልነታችን እግዚአብሔር ታማኝ ነው። እግዚአብሔርንና ቃሉን ማወቅ የምንችለው እግዚአብሔር እንደናደርግ ስለፈቀደ ነው (ሲልቫ 1987፣ 118)። እሱ የሚያስፈልገንን ሁሉ ሰጥቶናል፤ በመንፈስ ቅዱስ በማብራራት (ካልቪን)። አዎን፤ ችግሮች አሉ፤ ግን ደግሞ የተትረፈረፉ ስጦታዎች አሉ። ችግሮቹ ቀኖናዊነታችንን ገድበው፤ በጸሎት ምስጋና ማቅረብን፤ በጥንቃቄ መጽሐፍ ቅዱስን ማንበብን ይጨምሩልናል። መንገዱ ቀላል አይደለም፤ እሱ ግን ከእኛ ጋር ይራመዳል። ግብ ክርስቶስን መምሰል ነው እንጂ ትክክለኛ ትርጉም ብቻ አይደለም። ትርጉም የግቡ መሣርያ ነው፤ እሱን፤ በልጁ በኩል ከጨለማ የጠራንን ለማወቅ፤ ለማገልገል፤ እና ለማመስገን (ቆላ. 1፡13)።

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥልጣን

I. የጸሐፊው ቅድመ-ግምታዊ ማብራሪያ

አብዛኞቹ ክርስቲያኖች መጽሐፍ ቅዱስ ለእምነትና ለተግባር ብቸኛው ምንጭ እንደሆነ ይስማማሉ። ይህ እውነት ከሆነ ለምን በርካታ የተለያዩ ትርጉሞች ይኖራሉ? በርካቶች በእግዚአብሔር ስም የሚቃረኑ ትርጉሞች እንዳሉ ይናገራሉ። ማን እንደሚታመን እንዴት እናውቃለን? እነዚህ ጥያቄዎች ዘመናዊው ክርስቲያን ማኅበረሰብ ያለበትን ውዥንብር ያንጸባርቃሉ፤ አሳሳቢ ጉዳይም ናቸው። ተራው አማኞች የሚሰሙትን የሚያነቡትን እንዴት ሊገመገሙ ይችላሉ— ሁሉም የእግዚአብሔር እውነት ነን እያሉ? ለእኔ፣ መልሱ የሚመጣው “መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥልጣን” የሚያካትተው በሚለው ቅድመ-ግምታዊ ማብራሪያዬ ላይ ነው። በራሴ ነባራዊ ሁኔታ ዙሪያ ምላሽ እንደሰጠሁ ተገንዝቤአለሁ። ለአሁኑ ሌላ አማራጭ ስለሌለኝ። ስለ “ቅድመ-ግምቶች” በመናገሪያ አሰልጥኛቸው ይሆናል። እናም፣ አብዛኛው፣ ሁሉም እንኳ ባይሆን፣ የሕይወት ዋነኛ ጥያቄዎች በዚህ ሁኔታ ነው የሚቀርቡት፤ በእኛ በሰው ልጆች ተፈጥሮ ሁኔታ ምክንያት። አጠቃላይ ነባራዊነት የማይቻል ነው። አንዱ ሊያሰብ ይችላል፤ ከባህል “የተሰጠንን” ሳንመረምር እንደተመሳሰለን ዓይነት። ወሰን ለማበጀት ያህል፣ ለገዛ ራሴ “የተሰጠኝን” ብቻ ሳይሆን ግን ደግሞ የሌሎችንም፣ አንዳንድ ወሰኖችን ለማስቀመጥ ሞክራለሁ። መጽሐፍ ቅዱስን በመተርጎም ላይ። እንደተገነዘብኩት፣ ይህ ማለት የሚሆነው አንዳንድ እውነቶችን መቀበል እንደማልችል ነው። ግን እሱ ከባህላዊ፣ ክፍለ-ሃይማኖታዊ፣ እና ከተሞክሮ የተሳሳተ ትርጓሜ እንደሚጠብቀኝ ይሰማኛል። በእውነቱ፣ ዐውደ-ጽሑፋዊ/ጽሑፋዊ ዘዴ ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ጥቂት እንድንል ያስገድደናል፤ ነገር ግን በዋነኞቹ የክርስትና እምነት ዐምዶች ላይ እንድናተኩር ይረዳናል።

ለእኔ፣ “መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥልጣን” እንዲያው የሚብራራው እግዚአብሔር-ሰጥ መጽሐፍ ቅዱስ በሆነ እምነት ነው። እንዲሁም፣ ሥልጣኑንም። ለእኔ ማስተዋል የሚሆነው የቅዱስ ቃሉ ጸሐፊ በጊዜው ምን እንዳለና ያንን እውነት በዘመኔ መተግበር ነው። ይህም ማለት ራሴን በእሱ ጊዜ፣ በእሱ አስተሳሰብ፣ እና በእሱ ተግባር(ሮች) ለማስቀመጥ አሞክራለሁ ማለት ነው። ዋነኞቹ አድማጮች እንዳደረግኩት ለማድመጥ እሞክራለሁ። “ከዚያም” ከሚለው የቅዱስ ቃሉ ጸሐፊ፣ መጽሐፍ፣ ሁነት፣ ምሳሌ፣ ወዘተ ጋር እታገላለሁ። ለሌሎች ማሳየት መቻል የሚኖርብኝም፣ ከራሱ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጽሑፍ፣ እንዴት፣ ለምን፣ እና የት በሚል ትርጓሜዬ ነው። ለመፍቀድ፣ ወይም ለማድረግ፣ ማለት የምፈልገውን ለማለት ነጻ አይደለሁም (ሊፊልድ 1984፣ 6)። ለመናገር ነጻ መሆን አለብኝ፣ ይህንን እውነት ለማድመጥ ለዘመኔ ሰዎች ለማስተላለፍ ዝግጁ መሆን አለብኝ። የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ ከተረዳሁ ብቻ፣ እንዲሁም ዘላለማዊውን እውነት ለዘመኔ ለሕይወቴ ካስተላለፍኩ ብቻ ነው በእውነተኛው “የመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣን” ላይ ተሳትፎአለሁ የሚባለው። በርግጥ በ “ከዚያም” እና “አሁን” የትርጓሜ ገጽታዎች አንዳንድ አለመግባባቶች ይኖራሉ፤ ነገር ግን ትርጓሜያችንን በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ መወሰን ይኖርብናል፤ እንዲሁም አስተውሎታችንን በገጾቹ ላይ ማስረገጥ።

II. የተረጋገጡ ትርጓሜዎች አስፈላጊነት

ከፕሮቴስታንት ተሐድሶ ጥፋቶች አንዱ የትርጓሜዎች መበራከት ነው (በዘመናዊዎቹ ክፍለ-ሃይማኖታዊነት የተፈጠሩ)፤ ይህም “ወደ መጽሐፍ ቅዱስ እንመለስ” ከሚለው ንቅናቄ የተፈጠረ። በዚህ መንፈሳዊነት በኩል ርግጠኛ ስምምነት ይኖራል ብዬ ተስፋ አላደርገም፤ ነገር ግን ወደ ቅዱስ ቃሉ መመለስ ይኖርብናል፤ በጽኑነት እና በርግጠኝነት የተተረጎመ። ሁላችንም በየራሳችን ብርሃን መጻክ ይኖርብናል፤ ነገር ግን ተስፋ ሰጭ በሆነ መልኩ ይከትሪያችንን (እምነት) እና ተግባር (ሕይወት) በቅዱስ ቃሉ ማስጠበቅ መቻል ይኖርብናል። ቅዱስ ቃሉ እንዲናገር መፈቀድ አለበት፤ በራሱ ጽሑፋዊ፣ ሰዎችን፣ እና ታሪካዊ ዐውደ-ጽሑፍ እንዲናገር። ትርጓሜዎቻችንን ማስጠበቅ የሚኖርብን

- ሀ. በሰው ልጅ መደበኛ የቋንቋ አጠቃቀም
 - ለ. የዋናው ጸሐፊ ሐሳብ በአንቀጽ
 - ሐ. በቃሉ ሁሉ ሚዛን
 - መ. ክርስቶስን በመምሰል ብርሃን ነው።
- ዘመነኛ ሂደት የሆነው ጽሑፍ-ማጥራት እና መንፈሳዊ ማድረግ ቤተ ክርስቲያንን ጎድቷታል። መናፍቃን ዘዴዎቻችንን ተምረዋል፤ ብሉም እንዴት ተደርገው በተሻለ ውጤታማነት እንደሚጠቀሙ (ሲሪ፣ 1980፣ ቃሉን ማጠገን/ዘገ፣ ካርሰን 1984፣ የትርጓሜ ተፋላሳቾች፣ ሲልቫ 1983፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃላትና ፍቺዎቻቸው)። የዚህ መጽሐፍ ተስፋ ለትርጓሜ ዘዴ መስጠት ብቻ አይደለም፤ ግን ደግሞ ሌሎችን ትርጓሜዎች መገምገም እንዲያስችል እንጂ። የራሳችንን ትርጉሞች በሚገባ ማስረዳትና የሌሎችን ትርጉሞች መተንተን መቻል ይኖርብናል። እንዴት እንደምናደርገው እዚህ አለ።
- ሀ. የቅዱስ ቃሉ ጸሐፊዎች የተለመደ የሰው ቋንቋ ተጠቅመዋል፤ መረዳት እንደሚቻልም ይታመናል።
 - ለ. ዘመናዊ ተርጓሚዎች የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ ይሻሉ፤ በርካታ ዓይነት መረጃዎችን በማጠናቀር።
 1. የዘመኑን ታሪካዊና ባህላዊ መቼት
 2. ጽሑፋዊ ዐውደ-ጽሑፍ (ሙሉው መጽሐፍ፣ ጽሑፋዊ አሀድ፣ አንቀጽ)
 3. ዘውግ (ታሪካዊ ትረካ፣ ትንቢት፣ ሕግ፣ ቅኔ፣ ምሳሌ፣ የፍጻሜ ትንቢት)
 4. ጽሑፋዊ ንድፍ (ምሳ. ዮሐንስ 3 - ሚስተር ሃይማኖታዊ እና ዮሐንስ 4 - ሚስ. ሃይማኖት-የለሽ)
 5. አገባብ (ሰዎችን ግንኙነቶችና መልኮች)
 6. የዋነኛ ቃል ፍቺዎች
 - ሀ. ብሉይ ኪዳን
 - (1) ተዛማጅ ቋንቋዎች (ሴማዊ ቋንቋዎች)
 - (2) የሙት ባሕር ጥቅሎች
 - (3) ሳማሪታን ፔንታቲቶች (የኦሪት ሕግጋት መጻሕፍት)
 - (4) ራቢያዊ ጽሑፎች
 - ለ. አዲስ ኪዳን
 - (1) ሴፕቱዋጂንት (የአኪ ጸሐፊዎች የዕብራይስጥ ምሑራን ነበሩ፤ በተለመደው ግሪክ የሚጻፉ)
 - (2) ፓፕረስ ከግብፅ ተገኝቷል

(3) የግሪክ ሥነ-ጽሑፍ

ሐ. የሁሉም ቅዱስ ቃል ሚዛን (ትይዩአዊ ምንባቦች) አንድ መለኮታዊ ደራሲ ስላለው (መንፈስ)።
መ. ክርስቶስን መምሰል (ኢየሱስ የቅዱስ ቃሉ ግብና ፍጻሜ ነው። እሱም የመለኮት ፍጹም መገለጥና የእውነተኛው ሰው ፍጹም ምሳሌ ነው)።
መሠረታዊ የሆነው ቅድመ-ግምት እያንዳንዱ ጽሑፍ አንድና አንድ ብቻ ሁነኛ ትርጉም እንዳለው ነው፤ ያም የዋናው ጸሐፊ ሐሳብ ነው። ይህም የደራሲው ፍቺ አንድ ዋነኛ አተገባበር አለው። ይህ አተገባበር (ጠቀሜታ) በተለያዩ ሁኔታዎች ሊባዛ ይችላል፤ ነገር ግን እያንዳንዱ ሳይነጣጠል ከዋናው ሐሳብ ጋር መያያዝ ይኖርበታል (የትርጓሜ ዓላማ በኢ.ዲ.ሂርስት)።

III. የትርጓሜ መዛባት ምሳሌዎች

ተገቢ ያልሆኑ ትርጓሜዎች መንስራፋታቸውን በተመለከተ ነጥቤን ለማስረዳት (በወንጌላውያን መሐከል ጭምር)፤ ተከታዮቹን የተመረጡ ምሳሌዎች ተገንዘቡ።
ሀ. ዘዳግም 23:18 ጥቅም ላይ የዋለው አማኞች ውሸቻቸውን “መሸጥ” እንደሌለባቸው ለማሳየት ነው። ውሸቻዎች በዘዳግም ወንድ ዝሙተኞች ናቸው፤ የከነዓን የመራባት አምልኮ።
ለ. 2 ሳሙኤል 9 ጥቅም ላይ የዋለው ኃጢአታችንን እንደሸፈነው የጻጋ ዘይቤ ነው፤ የሚምፊቦስቴን ሽባ እግር “የእኛን ኃጢአት” ተምሳሌት እንደሆነ፤ እንዲሁም የዳዊት ጠረጴዛ እነሱን ከእይታ እንደ ከለለ እንደ እግዚአብሔር ጸጋ ተምሳሌት ነው (የጥንት ሰዎች እግራቸውን ከጠረጴዛ ሥር አድርገው አይቀመጡም)።
ሐ. ዮሐንስ 11:44 ጥቅም ላይ የዋለው “ስለሚታሰሩ ነገሮች” ነው፤ ተገቢ ያልሆኑ ልማዶች፣ ፍላጎቶች፣ እና ድርጊቶች።
መ. 1 ቆሮንቶስ 13:8 ጥቅም ላይ የዋለው ልሳኖች ቀድመው እንደሚቀሩ ለማሳየት ነው፤ እናም በራሳቸው፤ ከወደ ጽሑፉ አኳያ ከሁሉም ፍቅር ብቻ ነው የማይጠፋው።
ሠ. ቆላስሶስ 2:21 ጥቅም ላይ የዋለው አጠቃላይ መታቀብን ለማሳየት ነው፤ ከሐሰተኛ መምህራን በሚጠቀሱበት ጊዜ!
ረ. ራዕይ 3:20 ጥቅም ላይ የዋለው እንደ ወንጌላዊ ምንባብ ነው፤ ከሰባቱ አብያተ-ክርስቲያናት ለአንደኛው ሲላክ። ጽሑፍን የማጥራት እና የመንፈሳውያንነት መበራከት ጉዳዮች።
ሀ. “ዓረፍተ-ነገሮችን፣ አስተሳሰቦችን፣ ሐሳብን ከዋነኛው ዐውደ-ጽሑፍ የመነጠል ሥራ ዘወትር አደገኛ ነው በጳውሎስ ላይ በሚተገበርበት ሰዓት። ‘ተናጠላዊ ጽሑፍ-ማጥራት’ ይላል ፕሮፌሰር ኤቶ.ኤ.ኤ. ኬኔዲ፤ ‘ከሁሉም ቀጥተኛ ካልሆኑ አስተያየቶች ይልቅ የበዛ ምስቅልቅል በሥነ-መለኮት ላይ ያስከትላል።’ ሰው በክርስቶስ፣ በጀምስ ስቲዋርድ፣ ገጽ 15።
ለ. “የጳውሎስን መልእክቶች ለመተርጎም ጽሑፍን የማጥራት ዘዴ፣ እነሱንም ከተፈጥሮ በላይ እንደሆነው የእግዚአብሔር ፍቃድ ቀጥተኛ መገለጥ አድርጎ መመልከት፣ ወደ ሰዎችም ዘላለማዊ፣ የጊዜ ወሰን የሌለው እውነት ሆኖ የተላለፈ፣ ያም ስልታዊ ሆኖ የተጠናቀቀ ሥነ-መለኮትን ለማስገኘት የሚያስችል፣ እግዚአብሔር ቃሉን ለሰዎች መስጠት የሚያስደስተውን አግባብ ወደ ጎን ይላል።” ጄ. ኢ. ላድ፣ የአኪ ሥነ-መለኮት፣ ገጽ 379።
ስለዚህ፣ ምን ሊደረግ ይችላል? ሁላችንም የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥልጣን የተግባር መመሪያችንን ዳግም መመርመር ይኖርብናል። ትርጉማችን ዋነኛውን ደራሲ ወይም ሰሚዎቹን የሚያስገርም ከሆነ፣ ምናልባት እግዚአብሔርንም ያስገርም ይሆናል። በእርሱ ስም የምንናገር ከሆነ፣ እኛ በርግጥ የግል ኑዛዜ፣ ጸሎት፣ እና የጸና ጥናት ዋጋ መክፈል ይኖርብናል። ሁላችንም ሊቃውንት መሆን አይጠበቅብንም፤ ነገር ግን ትጉህ፣ መደበኛ፣ ብቁ የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪዎች መሆን ይገባናል (ማለትም፣ መልካም የመጽሐፍ ቅዱስ አንባቢዎች፣ የይዘት ማውጫውን ተመልክት፣ “የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ መልካም መመሪያ”)። ትሕትና፣ ተማሪነት፣ እና የየዕለቱ የእምነት ርምጃ ከብዙ ወጥመድ ይጠብቀናል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድ ዋነኛ እውነት እንዳለው አስታውሱ (ቃላት በዓረፍተ-ነገሮች ፍቺ ብቻ ይኖራቸዋል፤ ዓረፍተ-ነገሮች በአንቀጾች ፍቺ ብቻ ይኖራቸዋል፤ አንቀጾች ከተወሰነ ጽሑፋዊ ምድብ ጋር መዛመድ ይኖርባቸዋል)። ዝርዝሮችን ከመተርጎም ትምክህት ተጠበቁ (መንፈስ አማኞችን ይረዳቸዋል የአንቀጾቹን ዋነኛ እውነቶች ያገኙ ዘንድ)!

ተርጓሚ

1. ቅድመ-ግምታዊ ሁኔታ

ሁላችንም በታሪካዊ ሁኔታ ውስጥ ነን። አጠቃላይ ነባራዊነት የሚቻል አይደለም (ካርሰን፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜና ቤተ-ክርስቲያን 1984፣ 12)። ሆኖም፣ አድላዊነታችንን መለየት ከቻልን፣ ወይም ቢያንስ የሚገኙበትን አካባቢ፣ የእነሱን ተጽዕኖ ለመቆጣጠር የተሻለን እንሆናለን። ግሩም የሆነ ማብራሪያ ይገኛል፣ በቅድመ-መረዳታችን ላይ፣ በዱንካን ፈርገሰን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-ትርጓሜ፣ ገጽ 6-22።

“ሁላችንም ቀዳሜ-ፍርድ እና የተዛባ ጽንሰ-ሐሳብ ስላለብን ከቅዱስ ቃሉ ውስጥ ለማየት የምንፈልገውን ብቻ በቀላሉ ማየት እንችላለን። እናም አዲሱን የሚያገኝውን መገለጥ፣ እሱም ሙሉ እውነት የሆነውን እግዚአብሔር ለእኛ ያለውን ዓላማ እንስታለን... የገዛ ራሳችንን ሐሳብ በቅዱስ ቃሉ ላይ ማንበብ በጣም ቀላል ነው። ከቅዱስ ቃሉ ውስጥ የሚያስተምረውን ከማግኘት ይልቅ፣ እሱም የእኛን ሐሳብ አሸቀንጥሮ ሊጥል የሚችለውን (ስቲብስ 1950፣ 10-11)።”

በርካታ ቦታዎች አሉ፣ ቅድመ-ግምታዊ ሁኔታ ለመጠጥ የሚችሉበት።

ሀ. አንደኛው ዋነኛ ምክንያት የስብዕናችን ዓይነት ነው። ይህም በአማኞች መካከል በርካታ ውዥንብርንና አለመግባባትን ይፈጥራል። ማንኛውም ሰው እንደ እኛ እንዲያስብና እንዲያስተነትን እንጠብቃለን። በዚህ ዙሪያ እጅግ ዋጋ ያለው መጽሐፍ፣ ክርስቲያኖች በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ስለምን ይግለጹ የሚለው ነው። በጆን ኒውፖርት እና ዊሊያም ካኖን። አንዳንድ አማኞች እጅግ ሎጂካል ናቸው። እንዲሁም በራሳቸው የአስተሳሰብ ሂደት የተዋቀሩ፣ ሌሎች ደግሞ ባመዘኙ ስሜታዊና ለዝርዝር ነገሮች እና ሥርዓት ብዙ የማያስቡ። ሆኖም አማኞች ሁሉ መጽሐፍ ቅዱስን ለመተርጎምና በእሱ እውነት ብርሃን የመኖር ኃላፊነት አለባቸው።

ለ. ሌላኛው ዋነኛ ነገር የእኛ ግላዊ አስተሳሰብ ነው። ስለ ዓለማችንና ስለ እሱ ያለን ልምድ። ግለሰባዊ ነገሮች ብቻ ጉዳት አያደርሱብንም። ግን ደግሞ ወንድና ሴት መሆናችንም እንጂ። ስለ አእምሮ አሠራር ስናጠና እንደተማርነው ወንዶችና ሴቶች ዓለምን የሚያዩበት አግባብ ይለያያል። ይህም መጽሐፍ ቅዱስን እንዴት እንደምንተረጎም ተጽዕኖ ይኖረዋል። ደግሞም ግላዊ ልምዳችን፣ ወይም ቀረብ የሚሉን ሰዎች ልምድ ትርጓሜዎቻችን ላይ ተጽዕኖ ያሳድራሉ። የተለየ መንፈሳዊ ልምድ ከደረሰብን፣ ያንን ከመጽሐፍ ቅዱስ ገጾች ላይ በርግጥ እንፈልገዋለን፣ እንዲሁም በሌሎች ሕይወት።

ሐ. በግለሰባዊ ልዩነት ላይ ቀረብ ያለ ዝምድና ካለ መንፈሳዊ ተሰጥፖ ነው (1 ቆሮንቶስ 12-14፣ ሮሜ 12:3-8፣ ኤፌ. 4:7፣ 11-12)። ተሰጥፖዎችን ዘወትር በቀጥታ ከስብዕናችን ዓይነት ጋር ይዛመዳል (መዝ. 139:13-16)። ተሰጥፖ የሚመጣው በደንበኝነት ነው (1 ቆሮ. 12:4፣7፣11)። በሥጋ ልደት ሳይሆን። ሆኖም፣ ሊዛመዱም ይችላሉ። መንፈሳዊ ተሰጥፖ ማለት የከበረ አገልግሎት መሆን ነው (1 ቆሮ. 12:7) ለባልንጀራ አማኞች፣ ነገር ግን ዘወትር ወደ ግጭት ያመራል (1 ቆሮ. 12:12-30)። በተለይም በመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ አካባቢ። የስብዕናችን ዓይነት ደግሞ ቃሉን እንዴት እንደምንይዝ ተጽዕኖ ያሳድርብናል። አንዳንዶች ቅዱስ ቃሉን የሚቀርቡት ስልታዊ ምድቦችን በመፈለግ ሲሆን፣ ሌሎች ደግሞ የሚቀርቡት ነባራዊ በሆነ፣ የተሰጠ ስልት ነው። ወደ መጽሐፍ ቅዱስ የምንመጣበት ምክንያት ዘወትር መረዳታችን ላይ ተጽዕኖውን ያሳርፋል። የሰንበት ትምህርትን ለአምስት ዓመታት ማስተማር መካከልና ለዩኒቨርሲቲ ተከታታይ ትምህርት ማዘጋጀት ልዩነት አለው። ሆኖም፣ የትርጓሜ ሂደት አንድ ዓይነት መሆን አለበት።

መ. ሌላኛው ዋነኛ ፍሬ ነገር የትውልድ ስፍራችን ነው። እጅግ በርካታ ባህላዊና ሥነ-መለኮታዊ ልዩነቶች አሉ፣ በአሜሪካን ውስጥ እንኳ፣ ይህም በሌሎች ባህሎች እና ብሔረሰቦች እየተባዛ ይሄዳል። ጠንካሮቹን አድላዊነቶች ዘወትር የምንማረው ከባህላችን ነው እንጂ ከመጽሐፍ ቅዱስ አይደለም። የዚህ ሁለት መልካም ዘመናዊ ምሳሌዎች፣ የአሜሪካ ግለሰባዊነትና ካፒታሊዝም ናቸው።

ሠ. የትውልድ ስፍራችን ተጽዕኖ እንደሚያሳድርብን ሁሉ፣ የትውልድ ጊዜያችንም እንዲሁ ነው። ባህል ተለዋዋጭ ነገር ነው። በተመሳሳይ ባህል እና መልክዓ ምድራዊ አካባቢ ያሉት እንኳ “በትውልድ ክፍተት” ተጽዕኖ ሊያደርግባቸው ይችላል። አንዱ ይሄንን የትውልድ ክፍተት በክፍለ ዘመናትና ባህሎች ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ቀናት ተመልሶ ቢያባዛው፣ ስህተት የመፈጠር ዕድሉ ከፍ ይላል። በሃያ አንደኛው ክፍለ-ዘመን ሳይንሳዊ አስተሳሰብ ተጽዕኖ ያድርብናል፣ እንዲሁም በማኅበራዊ መልክና ደንቦች። እያንዳንዱ ዘመን የራሱ የሆነ “መዓዛ” አለው። ሆኖም፣ ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ስንመጣ፣ ባህላዊ መቼቱን መረዳት ይኖርብናል፣ ለትርጓሜ ተግባር።

ረ. ተጽዕኖ የሚያሳድርብን መልክዓ-ምድር፣ ጊዜ፣ እና ባህል ብቻ አይደለም፣ የወላጆች አሠልጣኖቻችን ደግሞ እንጂ። ወላጆች ተጽዕኖቸው እጅግ ነው፣ አንዳንዴም በተቃራኒ መልኩ። አድላዊነታቸው ዘወትር ወደ ልጆቻቸው ይተላለፋል አለበለዚያም ልጆች የወላጆቻቸውን ትምህርትና የሕይወት ስልት ፈጽመው ላይቀበሉ ይችላሉ። አንዱ በዚህ ድብልቅ ላይ ክፍለ-ሃይማኖታዊ ይዘቶችን ሲጨምርበት፣ እንዴት ዓይነቶቹ ቅድመ-ግምታዊውን እንደምንሆን ግልጽ ነው። አሳዛኙ የክርስትና ወደ ተለያዩ ቡድኖች መሰበጠጠር፣ እያንዳንዱም በሌሎቹ ላይ ሥልጣን እና ብልጫ እንዳለው የሚናገረው፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ ላይ ታላቅ ችግሮች ፈጥሯል። ብዙዎች መጽሐፍ ቅዱስ የሚለውን ያውቁታል፣ ፈጽመው ከማንበባቸው ወይም በግላቸው ከማጥናታቸው ቀደም ብለው፣ ምክንያቱም በተወሰነ አስተሳሰብ ዶክትሪናዊ ስሌቶች። ልማድ መልካምም መጥፎም አይደለም። እሱ ገለልተኛ ነው፣ እናም እጅግ ሊረዳ ይችላል። ሆኖም፣ እያንዳንዱ የአማኞች ትውልድ በመጽሐፍ ቅዱስ ብርሃን ይመረምረው ዘንድ ሊፈቀድለት ይገባል፣ ልማድ ሊጠብቀን ወይም ሊያስረን ይችላል (“አላቀቁ በጣሪያው ላይ” የሚለው ፊልም)።

ሰ. እያንዳንዳችን በኃጢአትና በዐመጸኝነት የምንጎዳ ነበርን በቀጣይነትም ነን። በገሀድ እና ሳናስበው፣ አውቀንም ሆነ ሳናውቅ። እናም ትርጉሞቻችን በወትር በመንፈሳዊ ብስለታችን ወይም እጥረታችን ይወሰናሉ። እጅግ ክርስቶስን የሚመስሉት አማኞች እንኳ በኃጢአት ሊጎዱ ይችላሉ፣ እንዲሁም የባሰባቸው ሥጋውያን አማኞች የሚያድረው መንፈስ ብርሃን ሊኖርባቸው ይችላል። ሁላችንም፣ በሙሉ ተስፋ፣ እድገታችንን እንቀጥላለን፣ በክርስቶስ ከእግዚአብሔር ጋር ባለን ግንኙነት፣ በመንፈስ ቅዱስ አማካኝነት። ባለን ብርሃን መራመድ ይኖርብናል፣ ከቃሉ በሚገኝ ተጨማሪ ብርሃን፣ በመንፈስ ቅዱስ አማካኝነት። ትርጉሞቻችን በርግጥ ይለወጣሉ ይሻሻላሉም፣ ከእግዚአብሔር ሕዝብና ከራሱ ከእግዚአብሔር ጋር ብዙ ጊዜ ከኖርንና የተሻለ ግንኙነት ካለን።

በዓመታት ውስጥ ስለ እግዚአብሔር አዲስ ሐሳብ ካሌላችሁ፣ “የአእምሮ ሙታን” ናችሁ!

II. የወንጌላዊነት ሁኔታዎች አንዳንድ ምሳሌዎች

በዚህ ነጥብ ላይ አንዳንድ ተጨባጭ ምሳሌዎችን መስጠት አፈልጋለሁ፤ ከአንጻራዊነት አኳያ ከላይ ከተጠቀሱት ነጥቦች።
 U. ተደባልቆ መዋናት (ወንዶች ልጆችና ልጃገረዶች ተደባልቀው ሲዋድ) በአንዳንድ አብያተ ክርስቲያናት አነጋጋሪ ጉዳይ ነው፤ ዘወትርም ከመልክዓ ምድር አኳያ ከስፍራቸው ለተወገዱ፤ ማለትም ዋና በቀላሉ ከሚካሄድበት።
 ለ. ትምህርት መጠቀም በአንዳንድ አብያተ ክርስቲያናት አነጋጋሪ ጉዳይ ነው (በተለይም በደቡብ አሜሪካ)፤ ዘወትር በእነዚያ መልክዓ ምድራዊ ስፍራዎች፤ ዋና የሽያጭ ሰብል ባልሆነበት (አማኞች፤ ዘወትር ሰውነታቸው ቅርጸ-ቢስ ነው፤ ትምህርት መጠቀም ሌሎች ሥጋቸውን ለመጉዳታቸው መክሰሻ ምክንያት ነው)።
 ሐ. በአሜሪካ አልኮል መጠቀም በበርካታ የቤተ ክርስቲያን ወገኖች ዋና ጉዳይ ነው፤ በአንዳንድ የአውሮፓና የደቡብ አሜሪካ ክፍሎች ከጉዳይ አይገባም። አሜሪካ በ1920ዎቹ የልክኛ ንቅናቄ ተጽዕኖ አርፎታል፤ ከመጽሐፍ ቅዱስ ይልቅ። ኢየሱስ በርግጥ የኮመጠጠ ወይን ጠጥቷል። እናንተ ከኢየሱስ ይልቅ “መንፈሳዊ” ናችሁን?
 የሚከተለው ልዩ ርዕስ ከደክተር አትሌይ ሐተታዎች የተወሰደ ነው። እናንተም መመልከትና ሁሉንም በነጻ መገልበጥ ትችላላችሁ www.freebiblecommentary.org ላይ።

ልዩ ርዕስ: መጽሐፍ ቅዱሳዊ አዝማሚያ በአልኮል እና በአልኮላኝነት

- I. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃላት
 - U. ብሉይ ኪዳን
 1. ያይን - ይህ የወይን አጠቃላይ ቃል ነው (ቢዲቢ 406)፤ እሱም 141 ጊዜ ጥቅም ላይ የዋለ። ሥርወ ቃሉ ርግጠኛ አይደለም፤ ምክንያቱም ከዕብራይስጥ ሥርወ ቃል ስላልሆነ። እሱም የሚሆነው የኮመጠጠ የፍራፍሬ ጭማቂ፤ ባብዛኛውም ወይን ነው። ጥቂት ሁነኛ ምንባቦች፤ ዘፍ. 9:21፤ ዘጸ. 29:40፤ ዘኁ. 15:5፤10።
 2. ቲሮሽ - ይህ “ጉሽ የወይን ጠጅ” ነው (ቢዲቢ 440)። በቅርብ ምስራቅ የዓየር ሁኔታ ምክንያት፤ ኩምጠጣ የሚጀምረው ጭማቂው ከተሰናዳ ከስድስት ሰዓት በኋላ ነው። ይህ ቃል የሚያመለክተው በመኮምጠጥ ሂደት ላይ ላለ ወይን ነው። ለሁነኛ ምንባቦች፤ ዘዳ. 12:17፤ 18:4፤ ኢሳ. 62:8-9፤ ሆሴ. 4:11 ተመልከት።
 3. አሲስ - ይህ የአልኮል መጠጥ ነው፤ (“ጣፋጭ ወይን” ቢዲቢ 7799፤ ምሳ. ኢዩኤል 1:5፤ ኢሳ. 49:26)።
 4. ሴካር - ይህ “ጠንካራ መጠጥ” ነው (ቢዲቢ 1016)። የዕብራይስጡ ሥር ጥቅም ላይ የሚውለው “ስካራም” ወይም “ስካር” በሚል ነው። እሱም አንዳች የተጨመረበት ይኖራል የበለጠ አስካሪ እንዲሆን። እሱም ከያይን ጋር ትይዩ ነው (ምሳ. 20:1፤ 31:6፤ ኢሳ. 28:7)።
 - ለ. አዲስ ኪዳን
 1. አዩኖስ - ከግሪኩ ያይን ጋር አቻ ነው
 2. ኒኦስ አዩኖስ (ጉሽ ወይን) የግሪኩ አቻ ቲሮሽ (ማርቆስ 2:22)
 3. ግሊዩኮስ ቪኖስ (ጣፋጭ ወይን፤ ኤሲስ) - በአዲስነት መፍላት ላይ ያለ ወይን (ሐዋ. 2:13)
- II. መጽሐፍ ቅዱሳዊ አጠቃቀሙ
 - U. ብሉይ ኪዳን
 1. ወይን የእግዚአብሔር ስጦታ ነው (ዘፍ. 27:28፤ መዝ. 104:14-15፤ መከ. 9:7፤ ሆሴ. 2:8-9፤ ኢዩ. 2:19፤24፤ አሞጽ 9:13፤ ዘካ. 10:7)።
 2. ወይን የመሥዋዕታዊ ስጦታው አንደኛው አካል ነው (ዘጸ. 29:40፤ ሌዋ. 23:13፤ ዘኁ. 15:7፤10፤ 28:14፤ ዘዳ. 14:26፤ መሳ 9:13)።
 3. ወይን እንደ መድኃኒት ያገለግላል (2ኛ ሳሙ. 16:2፤ ምሳ. 31:6-7)።
 4. ወይን ተጨባጭ ችግር ሊሆን ይችላል (ኖህ - ዘፍ. 9:21፤ ሎጥ - ዘፍ. 19:33፤35፤ ሳምሶን- መሳ. 16:19፤ ናባል- 1ኛ ሳሙ. 25:36፤ ኦርዮ- 2ኛ ሳሙ. 11:13፤ አምሮን- 2ኛ ሳሙ. 13:28፤ ኢላህ- 1ኛ ነገሥ. 16:9፤ ቤነሃዳድ- 1ኛ ነገሥ. 20:12፤ ገዥዎች- አሞጽ 6:6፤ እና ሴቶች- አሞጽ 4)።
 5. ወይን ሊያዛባ ይችላል (ምሳ. 20:1፤ 23:29-35፤ 31:4-5፤ ኢሳ. 5:11፤22፤ 19:14፤ 28:7-8፤ ሆሴዕ 4:11)።
 6. ወይን ለተወሰኑ ወገኖች ክልክል ነው (ካህናት በሥራ ላይ፤ ሌዋ. 10:9፤ ሕዝ. 44:21፤ ናዝራውያን፤ ዘኁልቁ 6፤ እና ገዥዎች፤ ምሳ. 31:4-5፤ ኢሳ.56:11-12፤ ሆሴዕ 7:5)።
 7. ወይም እንደ የፍጻሜ መዳረሻነት መቼት ተደርጎ ተወስዷል፤ (አሞጽ 9:13፤ አዩኤል 3:18፤ ዘካ. 9:17)።
 - ለ. ተረፈ መጽሐፍ ቅዱስ
 1. ወይን በልኩ በጣም ይረዳል (መክብብ 31:27-30)።
 2. ራቢዎች የሚሉት፤ “ወይን ከመድኃኒት ሁሉ ታላቁ ነው፤ ወይን ሲያልቅ ነው ሌላ መድኃኒት የሚያስፈልገው።” (ባባ ባዝራ 58ለ)
 - ሐ. አዲስ ኪዳን
 1. ኢየሱስ በርካታ ውኃ ወደ ወይን ቀይሯል (ዮሐንስ 2:1-11)።
 2. ኢየሱስ ወይን ጠጥቷል (ማቴ. 11:18-19፤ ሉቃስ 7:33-34፤ 22:17)።
 3. ጴጥሮስ በስካር ተከሷል፤ በጳጳስጤ “ጉሽ ወይን”፤ (ሐዋ. 2:13)።
 4. ወይን እንደ መድኃኒት ያገለግላል (ማርቆስ15:23፤ ሉቃስ 10:34፤ 1ኛ ጢሞ. 5:23)።

- 5. መሪዎች ጠጪ መሆን አይኖርባቸውም። ይህም ባጠቃላይ መጠጥን አለመቅመስ ማለት አይደለም (1ኛ ጢሞ. 3:3፣8፣ ቲቶ 1:7፣ 2:3፣ 1ኛ ጴጥ. 4:3)።
- 6. ወይን መንፈሳዊ ለሆነ መቼት ያገለግላል (ማቴ. 22:1፣ ራዕ. 19:9)።
- 7. ጠጪነት የተወገዘ ነው (ማቴ. 24:49፣ ሉቃስ 12:45፣ 21:34፣ 1ኛ ቆሮ. 5:11-13፣ 6:10፣ ገላ. 5:21፣ 1ኛ ጴጥ. 4:3፣ ሮሜ 13:13-14)።

III. ሥነ መለኮታዊ ይዘት

ሀ. ተቃርኗዊ ክርክር

- 1. ወይን የእግዚአብሔር ስጦታ ነው።
- 2. ሰካራምነት ዋናው ችግር ነው።
- 3. አማኞች በአንዳንድ ባህሎች ነጻነታቸውን መገደብ ይኖርባቸዋል፤ ለወንጌል ብለው (ማቴ. 15:1-20፣ ማርቆስ 7:1-23፣ 1ኛ ቆሮንቶስ 8-10፣ ሮሜ 14)።

ለ. ከተወሰነው ገደብ በላይ የመውጣት ዝንባሌ

- 1. እግዚአብሔር የመልካም ነገር ሁሉ ምንጭ ነው።
- 2. የወደቀው የሰው ልጅ ሁሉንም የእግዚአብሔር ስጦታዎች እግዚአብሔር ካስቀመጠለት ገደብ በላይ በመውሰድ አበላሽቷቸዋል።

ሐ. ያላግባብ መጠቀሙ ከእኛ እንጂ ከነገሮች አይደለም። በሥጋዊ ተፈጥሮ ምንም ክፉ የለም (ማርቆስ 7:18-23፣ ሮሜ 14:14፣ 20፣ 1ኛ ቆሮ. 10:25-26፣ 1ኛ ጢሞ. 4:4፣ ቲቶ 1:15)።

IV. የአንደኛው ክፍለ ዘመን የአይሁድ ባህልና አልኮል (ሆምጣጤ)

ሀ. መኮምጠጥ የሚጀምረው ወዲያው ነው፤ በግምት ከ6 ሰዓት በኋላ፤ ወይኑ ተረግጦ ሲያበቃ።

ለ. የአይሁድ ባህል እንደሚለው ከበስተላዩ ልክኛ አረፋ መታየት ሲጀምር (የመፍላት ምልክት)፣ የወይን መባ ለመስጠት ይደርሳል (ማ አሴሮዝ 1:7)። እሱም “አዲስ ወይን” ወይም “ጣፋጭ ወይን” ይባላል።

ሐ. የመጀመሪያው አስካሪ ፍላጎት የሚያበቃው ከአንድ ሳምንት በኋላ ነው።

መ. ሁለተኛው ፍላጎት 40 ቀን ይወስዳል። በዚህ ጊዜ “ያረጀ ወይን” እንደ ሆነ ይቆጠራል፤ በመሠዊያው ላይም ለመሥዋዕትነት ይቀርባል (ኢድሁዮዝ 6:1)።

ሠ. ሰፈፉ ላይ የረጋ ወይን (ያረጀ ወይን) መልካን እንደሆነ ይቆጠራል፤ ነገር ግን ጥቅም ላይ ከመዋሉ በፊት መከለስ አለበት።

ረ. ወይን በተገቢው አረጃ የሚባለው ከፍላጎት ከአንድ ዓመት በኋላ ነው። ሦስት ዓመት ትልቁ ጊዜ ነው፤ ወይንን በተገቢው ለማስቀመጥ። እሱም “ያረጀ ወይን” ይባላል፤ ስለሆነም በውሀ መበረዝ ይኖርበታል።

ሰ. ባለፉት 100 ዓመታት በንጹሕ ቦታ እና ቅመም በመጨመር ኮምጣጥነቱን ማሻሻል ተችሏል። የጥንቱ ዓለም የኩምጣጥን ተፈጥሯዊ ሂደት ሊያስቀረው አልቻለም።

V. የመዝጊያ መግለጫ

ሀ. ያንተ ልምድ፣ ሥነ መለኮት፣ እና የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ የኢየሱስንና የአንደኛውን ክፍለ ዘመን አይሁድ/ወይም ክርስቲያናዊ ባህል እንዳያንጋሥስ ተጠንቀቅ! እነሱ ጨርሰው አልኮል የማይቀምሱ አልነበሩም።

ለ. እኔ የአልኮል ማህበራዊ ጠቀሜታ ተከራካሪ አይደለሁም። ሆኖም፣ ብዙዎች በዚህ ጉዳይ ላይ የመጽሐፍ ቅዱስን አቋም ስለሚያጋንኑ እናም አሁን ልዕለ ጽድቅ የተመሠረተው በባህል/በመሠረተ እምነት ላይ ባለ አድሏዊነት በመሆኑ።

ሐ. ለእኔ፣ ሮሜ 14 እና 1ኛ ቆሮ. 8-10 በፍቅርና በአክብሮት ላይ የተመሠረተ ይዘትና መመሪያ ይሰጡኛል፤ ይህም ለአማኞችና ለወንጌል ስርጭት በሁሉም ባህል፣ ግለሰባዊ ነጻነት ወይም ፍርዳዊ ሂስ ሳይሆን። መጽሐፍ ቅዱስ ብቻውን የእምነትና የተግባር ምንጭ ከሆነ፣ እናም ሁላችንም ይህንን ጉዳይ ዳግም ልናጤነው ይገባል።

መ. ጨርሶ መታቀብን እንደ እግዚአብሔር ፍቃድ ብንወስደው፣ ስለ ኢየሱስ ምን እንላለን፣ እንዲሁም ስለ ዘመናዊዎቹ ባህሎች በመደበኛነት ወይንን የሚጠቀሙ፣ (ለምሳሌ፣ አውሮጳ፣ እስራኤል፣ አርጀንቲና)?

መ. አስራት ዘወትር የሚገለጸው (1) እንደ ግል ብጽግና መንገድ ነው፣ ነገር ግን ብልጽግና ቢቻልባቸው ባህሎች ወይም (2) የእግዚአብሔርን ፍርድ የማስወገጃ መንገድ። ቀጥሎ ያለው ልዩ ርዕስ ከዶክተር አትሌይ ሐተታ ላይ ተወስዷል።

ልዩ ርዕስ፡ አስራት

ማቴዎስ 23:23 እና ሉቃስ 11:42 ስለ አስራት የአዲስ ኪዳን ብቸኛ ጥቅሶች ናቸው ። ይህ ለአስራት ብቸኛው የአዲስ ኪዳን ማጣቀሻ ነው። አዲስ ኪዳን አስራትን የሚያስተምር አይመስለንም፤ ምክንያቱም ይህ አጠቃላይ መቼት “ፀጉር ስንጠቃን” በመቃወሙ፣ የአይሁድን ሕግነት እና የራስን ጻድቅነት። በአዲስ ኪዳን መመሪያ አምናለሁ በመደበኛነት ስለ መስጠት (የሚገኝ ከሆነ) የሚገኙትም በ2ቆሮንቶስ 8 እና 9 ነው። እሱም ከአስራት አልፎ የሚሄድ! አንድ አይሁድ፣ የቡሉይ ኪዳን መረጃ ብቻ ኖሮት ከአስር እስከ ሠላሳ በመቶ

እንዲሰጥ ቢጠየቅ (ሁለት፣ ምናልባትም ሦስት የታዘዙ አስራዎች በብሉይ ኪዳን ይገኛሉ)፣ ከዚያም ክርስቲያኖች ከዚያ የበለጠ መስጠት ይጠበቅባቸዋል። እንዲያውም ስለ መባ ለመነጋገር ጊዜ አያጠፉም!

የአዲስ ኪዳን አማኞች መጠንቀቅ ይኖርባቸዋል። ክርስትናን ወደ አዲስ ሕጋዊ አፈጻጸም-ተኮር ደንብ (የክርስቲያን ታላላቅ) እንዳይቀይሩት። እግዚአብሔርን ማስደሰት መሻታቸው ለእያንዳንዱ የሕይወት አካባቢ መመሪያ እንዲፈልጉ ያደርጋቸዋል። ሆኖም፣ ከሥነ-መለኮት አኳያ የ ብሉይ ኪዳን ን ሕግጋት መጎተት አደገኛ ነው። እነሱም በአዲስ ኪዳን ያልጸኑት (ሐዋ. 15) እናም ቀናናዊ መስፈርት ማድረግ፣ በተለይም እነሱ (በዘመናዊ ሰባኪዎች) ሲጠየቁ፣ የጥፋት ምክንያቶች ወይም የብልጽግና ተስፋዎች እንደሆኑ (ሚልክያስ 3)።

እዚህ መልካም ጥቅስ ይኖራል ከFrank Stagg፣ *New Testament Theology*፣ (የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት) ገጽ 292-293።
“አዲስ ኪዳን አንዴም አስራትን የመስጠት ጸጋ እንደሆነ አላስተዋወቀም። መባዎች በአዲስ ኪዳን ሦስት ጊዜ ብቻ ተጠቅሰዋል። (1) ፈሪሳውያንን ለመቃወም፣ ፍርድ፣ ምሕረት፣ እና እምነትን ችላ ብለው የተለየ ጥቃቅን ከብካቤ ለመባ በመስጠታቸው፣ ከጓሮ ምርት ሳይቀር (ማቴ. 23:23፣ ሉቃስ 11:42)፣ (2) ኩሩውን ፈሪሳዊ በማጋለጥ ጊዜ፣ እሱም ‘ለራሱ የሚጻፈይ’፣ እየተኩራራ በሰላምነት ሁለት ቀናት መጸሙን፣ እንዲሁም ካለው ሀብት ሁሉ አስራት እንደሚያወጣ (ሉቃስ 18: 12)፣ እና (3) የመልክ ጼዴቅን ልዕልና በማስረዳት ጊዜ፣ እናም ክርስቶስ ከሌዊ (ዕብ. 7:6-9)።

“አየሱስ አስራትን ማጽደቁ ግልጽ ነው። እንደ ቤተ-መቅደስ ሥርዓት፣ እንደ መርሕ እና ልምምድ፣ አጠቃላይን የመቅደስ እና ምክርብ ልምምድ ለመደገፍ፣ ነገር ግን ምንም ዓይነት አመለካከት የለም፣ የትኛውንም የመቅደስ ሥርዓት በግዳጅ በተከታዮቹ ላይ የሆነ። መባዎች በዋነኛነት የተደረጉት፣ በቅድሚያ በመቅደስ ይበሉ ነበር፣ መባውን በሚያቀርበው፣ ኋላ ቆይቶም በካህናት ይበላ ጀመር። በ ብሉይ ኪዳን የተበጀው አስራት በሃይማኖታዊ ሥርዓት ብቻ ነበር የሚከናወነው፣ እሱም በእንስሳ መሥዋዕት ሥርዓት ዙሪያ የተደነባ።

“አብዛኞቹ ክርስቲያኖች አስራትን የሚወስዱት ለስጦታ ተገቢ እንደሆነና እንደሚሠራ ዕቅድ ነው። ከዚያም ወዲህ ቢሆን ጫና ያለበትን ሕጋዊ ሥርዓት መሆን አይኖርበትም፣ ደስ የሚያሰኝ ዕቅድ መሆን አለበት። ሆኖም፣ አንዱ አስራት ለአዲስ ኪዳን እንዲሆን የታሰበ ነው ብሎ ጸንቶ መከራከር አይቻልም። እሱ እውቅና ያለው በአይሁድ አምልኮ ነው (ማቴ. 23:23፣ ሉቃስ 11:42)፣ ነገር ግን በክርስቲያኖች ላይ ሊጫን አይገባም። በርግጥ፣ አሁን ለአይሁድም ሆነ ለክርስቲያን በ ብሉይ ኪዳን እሳቤ አስራትን መፈጸም አይቻልም። ዛሬ አስራት የቀድሞውን የአምልኮ ሥርዓት በተቆጣጠረ መልኩ ነው የሚመስለው፣ እሱም የአይሁድን የመሥዋዕታዊ ሥርዓት የሚመስለውን።”

ጳውሎስ ገለጻውን ያጠቃልላል።

“በፍቃድኝነት አስራትን ስለ ማውጣት ብዙ ቢባልም፣ አንዱ ግትር ሳይሆን እንዲሰጥ በሚለው መለኪያ በሌሎቹ ክርስቲያኖች ላይ እንደ መስፈርት መጫን፣ አንዱ መሸከም የማይችለውን ልምምዶች እንደ መጫን ነው። በ ብሉይ ኪዳን ልምምድ። በተለይም አንዱ በርቀት ከሚመሰሰለው የ ብሉይ ኪዳን የአስራት ልምምድ እንዲሠራ ማድረግ ነው። እሱም መቅደስን ለመደገፍ ከሚደረግ ታክስ እና የካህን ሥርዓት፣ ማኅበራዊና ሃይማኖታዊ ሥርዓቶች፣ እነሱም ከዚያ ወዲያ ለማይኖሩ። መባ በይሁዲነት አስገዳጆች ነበሩ፣ ልክ እንደ ታክስ እስከ መቅደሱ መፍረስ ድረስ፣ በ70 ዓ .ም፣ ነገር ግን እነሱ በክርስቲያኖች ላይ አስገዳጆች አልነበሩም።”

ይህ አስራትን ዋጋ ለማሳጣት አይደለም፣ ነገር ግን ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለውን ዝምድና ግልጽ ለማድረግ ነው እንጂ። እሱም ለማስተባበል ነው፣ አዲስ ኪዳን በግፊት፣ በሕጋዊነት፣ ጥቅምን በመሻት፣ እና በመደራደር እንደማይደረግ፣ ይኸውም በዚህ

ዘመን ዘወትር አስራት ሲጠየቅ እንደሚደረገው ያለ ባሕርይ። እንደ ፍቃደኛ ሥርዓት መባ ብዙ ይሰጣል፣ ነገር ግን መሆን ያለበት በጸ. መዳኑ ነው ክርስቲያን የሆነ እንደሁ። ‘ይሠራል’ በሚል መጠየቁ የዓለምን ተግባራዊ ሙከራዎች መውረስ ብቻ ነው። ብዙ ‘ሥራዎች’ ክርስቲያን አይደለም። አስራት፣ ከአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት ጋር እንዲሰማማ ከሆነ፣ መተካል የሚኖርበት በእግዚአብሔር ጸጋና ፍቅር ነው።”

III. ምን ሊደረግ ይችላል?

የላይኛው ዝርዝር ሊቀጥል፣ ሊቀጥል ይችላል። በግልጽ መቀመጥ የሚኖርበት እነዚህ ግለሰባዊ ነጥቦች ዘወትር ተጽዕኖ የሚያሳድሩት የዳርቻ አካባቢን ነው። ለእያንዳንዳችንም ይረዱናል፣ ምን ማመን እንዳለብን በማስተንተን፣ ከክርስትና እምነት ሊቀነሱ የማይችሉትን መነሻዎች፣ ዋነኞቹ የቤተ ክርስቲያን ዐምዶን ምንድናቸው፣ በእያንዳንዱ ዘመንና ባህል? ይህ ቀላል ጥያቄ አይደለም፣ ነገር ግን አስፈላጊ ይመስለኛል። ለታሪካዊ ክርስትና ዋነኛ አንጻር የተሰጠን መሆን ይኖርብናል፣ ነገር ግን ባህላዊና ግለሰባዊ ልዩነቶቻችንን በፍቅር መወያየት ይኖርብናል። ወሳኝ ባልሆኑት አካባቢዎች ላይ (ሮሜ. 14:1-15:13፣ 1 ቆሮንቶስ 8-10)። ራሴን እና መጽሐፍ ቅዱስን ይበልጥ በተረዳሁ መጠን፣ የማይቀነሱት አንጻሮች አነስተኛ ይሆናሉ። ለእኔ በቅድሚያ፣ የሚገደኝ በሦስትነቱ አንድ የሆነው አምላክ አካልና ሥራ እና አንዱ ከእርሱ ጋር እንዴት ወደ ኅብረት እንደሚመጣ ነው። የተቀሩት ሁሉ በአነስተኛ ነው የሚያስፈልጉት፣ ከእነዚህ ዋነኛ ጉዳዮች አንጻር። ብስለት፣ ቀናናዊነትና ፈራጅነታችንን አነስተኛ ያደርገዋል!

ሁላችንም ቅድመ-ግምገማች አሉን፣ ነገር ግን ጥቂቶች ብቻ ነን የምንገልጸው፣ የምንተነትነው ወይም የምንመድባው። ሆኖም፣ የእነሱን መኖር መገንዘብ ይኖርብናል። ሁላችንም መነጻጸር ወይም ማጣርያ እናደርጋለን፣ አንድ ዓይነት ወይም ሌላ። በዘላለማዊውና በባህላዊው ገጽታዎች መካከል ያሉትን ልዩነቶች፣ እነርሱም በቅዱስ ቃሉ የተመዘገቡትን ለመለየት የረዳኝ መጽሐፍ የጎርደን ፊ እና ደውንግ መጽሐፍ ቅዱስ ከነሙሉ ጠቀሜታው እንዴት ይነበባል፣ በተለይም ምዕራፍ 4 እና 5 ነው። መጽሐፍ ቅዱስ አንዳንድ ነገሮችን መዝግቧል፣ የማይተኩርበትን!

IV. የተርጓሚ ኃላፊነት

እላይ ካለው ውይይት መሠረት እንደ ተርጓሚ ኃላፊነታችን ምንድነው? የሚከተሉትን ያካትታል።

1. ክርስቲያኖች እንደ ግለሰብ ኃላፊነት አለባቸው፤ መጽሐፍ ቅዱስን ለገዛ ራሳቸው ለመተርጎም። ይህም ዘወትር ተዘውትሮ የአማኞች ክህነት በመባል ይታወቃል (የነፍስ ብቃት)። ይህ ሐረግ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በነጠላ ቁጥር ቀርቦ አያውቅም፤ ነገር ግን ዘወትር በብዙ ቁጥር እንጂ (ዘጸ. 19:5፣ 1 ጴጥ. 2:5፣ 9፣ ራዕ. 1:6)። ተርጓሜ የእምነት ተግባር ነው። በምዕራባዊ ግለሰባዊነት እጅግ ተጽዕኖ ውስጥ እንዳትወድቁ ተጠንቀቁ። ይህንን ኃላፊነት ለሌላ ሰው ልናደርገው አንደፍርም (1 ቆሮ. 12:7)።
2. መጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሜ የሚጠይቅ መጽሐፍ ነው (ማለትም፣ ማቴ. 5:29-30)። እሱም እንደ ጧት ጋዜጣ ሊነበብ አይችልም። የእሱ እውነት በታሪካዊ ሁኔታ ውስጥ ነው፤ እኛ እንደሆንነው ሁሉ። “ከዛም” እና “አሁን” መካከል ላለው ክፍተት ድልድይ ማበጀት ይኖርብናል።
3. የተቻለንን ከአደረግን በኋላ እንኳ ትርጉሞቻችን በአንዳንድ መልኩ ላይሰምሩ ይችላሉ። ባለን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። የተለየ መረዳት ያላቸውን ሌሎቹን አማኞች ማፍቀርና ማክበር ይኖርብናል (ማለትም፣ ሮሜ 14:1-15:3፣ 1 ቆሮንቶስ 8-10)።
4. “ተግባር ብቁ ያደርጋል።” ይህም በትርጉም አካባቢ እውነት ነው። ጸሎትና ተግባር የአንዱን የመተርጎም ችሎታ ያሻሽላሉ።
5. ሥነ-መለኮት ለአንዱ በትክክል እያንዳንዱ ጽሑፍ ምን እንደሚል ሊነግረው አይችልም፤ ነገር ግን ሊሆን የማይችለውን ሊያሳየው ይችላል!

የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ ዐውደ-ጽሑፋዊ ዘዴ

1. ታሪኩና ዕድገቱ

ሀ. የአይሁድ ትርጓሜ

እጅግ የጻፈው የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት አጠቃቀም ዘዴ ታሪካዊ-ሰዋሰዋዊ-ሥርወ-ቃላዊ ዘዴ ይባላል (በዚህ መጽሐፍ ዐውደ-ጽሑፋዊ/ጽሑፋዊ ዘዴ ተብሎ የሚጠራው) የተጀመረው በእንቲሆች ሶርያ ነበር፤ በሦስተኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም፤ ተምሳሌታዊ ዘዴን በመቃወም፤ እሱም በርካታ መቶ ዓመታት ቀደም ብሎ በአሌክሳንደርያ ግብፅ ደርጅቶ የነበረ። የአሌክሳንደርያ ዘዴ የፊሎን ዘዴ በማሻሻል የተገኘ ነው፤ እሱም የአይሁድ ተርጓሚ፤ ከ20 ዓ.ዓ እስከ 55 ዓ.ም ድረስ የኖረ። ፊሎ ደግሞ በአሌክሳንደርያ ኖሯል። እሱ፤ የአይሁድ ዲያስፖራ እንደመሆኑ መጠን በራቢዎች መካከል እጅግ ተጽዕኖ አልነበረውም፤ ነገር ግን በአሌክሳንደርያ ሔሊናዊ ምሑራን ዘንድ ታላቅ ተጽዕኖ ነበረው። እሱም በዛን ጊዜ የመግርያ ወንበር የነበረበት። ፊሎ ከራቢዎች ጋር ተስማምቷል፤ ማለትም ብሉይ ኪዳን በእግዚአብሔር ስለመሰጠቱ። እሱም፤ እግዚአብሔር በተለየ መንገድ በአይሁድ ቅዱስ ቃል በኩል እንደሚናገር ያምን ነበር፤ በግሪክ ፈላስፎችም፤ በተለይ በፕላቶ፤ ስለዚህ፤ እያንዳንዱ የጽሑፍ ገጽታ ትርጉም አለው— እያንዳንዱ ዓረፍተ ነገር፤ ሐረግ፤ ቃል፤ ሆኖ፤ እንዲያውም የጽሑፍ ትንሹ ምዕላድ (ተጨማሪ) ወይም አስተዋጽኦ ጭምር።

የራቢዎች ትርጓሜ ባሕርይ የሚያደርገው “አንዴት” በሚለው ላይ በማተኮር ነው፤ በተለይም ከሙሴ ሕግ ጋር በተዛመደ። ፊሎ እንዳንዶቹን ተመሳሳይ አስተዋጽኦዎች፤ ሰዋሰወና የቃላት አጻጻፍ፤ እነሱም የተሸሸገ ትርጉም ያላቸው በጽሑፍ ተጠቅሟል፤ ከፕላቶናዊነት ጋር በተዛመደ። ራቢዎች የሚፈቅዱት የሙሴን ሕግ በየቀኑ ሕይወት እንዲተገበር ነው፤ ፊሎ ደግሞ የእስራኤልን ታሪክ ዳግም ለመተርጎም ይሻል፤ በፕላቶናዊ የዓለም አተያይ። ይህንን ለማድረግም ብሉይ ኪዳንን ከታሪካዊ ዐውደ-ጽሑፍ ጨርሶ አስወገደው።

“በአእምሮው አብዛኞቹ የይሁዲነት ይዘቶች በተገቢው ስፍራ ይዘዋል፤ ከግሪክ ፍልስፍና ከፍተኛ ይዘት የማይለዩት። እግዚአብሔር ራሱን ለተመረጠው የእስራኤል ሕዝብ ገልጧል፤ ነገር ግን ራሱን የገለጠው የተለየ ልዩነት ባለው መንገድ አይደለም፤ ለግሪክ ራሱን ከገለጸበት መንገድ” (ግራንትና ትሬሲ 1984፣ 53-54)።

የእሱ መሠረታዊ አገባብ ጽሑፉን ምሳሌያዊ ማድረግ ነበር፡

1. ጽሑፉ ስለ እግዚአብሔር የሚናገረው የማይገባ ሆኖ የሚመስል ሲሆን (ስለ እግዚአብሔር ሥጋዊነት)
2. ጽሑፉ አንዳች ታሳቢ የሚሞክሩ ነገር የያዘ ከሆነ
3. ጽሑፉ አንዳች ታሳቢ ታሪካዊ ችግሮች ከያዘ
4. ጽሑፉ ለሰዎች (ምሳሌያዊ) ሊደረግ ይችላል፤ ለእርሱ ፍልስፍናዊ የዓለም አተያይ (ግራንት እና ትሬሲ 1984፣ 53)

ለ. የአሌክሳንደርያ ትምህርት ቤት

ለትርጓሜ የፊሎ መሠረታዊ አገባብ በክርስቲያን የትርጓሜ ትምህርት ቤቶችም ቀጥሏል፤ በዚህ ከተማ እያደገ የመጣው። አንደኛው ቀዳሚ መሪውም የአሌክሳንደርያ ክሌመንት ነበር (150-215 ዓ.ም)። እሱ የሚያምነው መጽሐፍ ቅዱስ የተለያዩ የትርጉም ደረጃዎችን እንደያዘ ነበር፤ ቅዱስ ቃሉ የተለያዩ ዓይነት ሕዝቦችን፤ ባህሎችን፤ እና የዘመናት ጊዜያቶችን ደርሶ ጥቅም እንዲሰጥ። እነዚህም ደረጃዎች

1. ታሪካዊ፣ ጽሑፋዊ መልክ
2. ዶክትሪናዊ መልክ
3. ትንቢታዊ ወይም ዋነኛ ምድባዊ መልክ
4. ፍልስፍናዊ መልክ
5. ምሥጢራዊ ወይም ምሳሌያዊ መልክ (ግራንት እና ትሬሲ 1984፣ 55-56)

ይህ መሠረታዊ አገባብ በአረጅንም ቀጥሏል (185-254 ዓ.ም)፤ እሱም ምናልባት የጥንታዊዋ ቤተ ክርስቲያን ታላቁ ባለ አእምሮ ነበር (ሲልቫ 1987፣ 36-37)። እሱ የመጀመሪያው ጽሑፋዊ ሐያሲ፤ አራማጅ፤ አስተያየት ሰጭ፤ እና ስልታዊ ሥነ-መለኮታዊ ነበር። የእሱ አገባብ መልካም ምሳሌ በእሱ የምሳ. 22፣20-21 ላይ ሊገኝ ይችላል። እሱም ከ1 5፣23 ጋር አዋህዶታል። በዚህ መልኩ የመጽሐፍ ቅዱስ እያንዳንዱ ምንባብ ሦስት ደረጃ ትርጓሜ ይኖረዋል።

1. “ሥጋዊ” ወይም የላይ ላይ መልኩ
2. “ነፍሳዊ” ወይም ሞራላዊ መልክ
3. “መንፈሳዊ ወይም ምሳሌያዊ/ምሥጢራዊ” መልክ (ግራንት እና ትሬሲ 1984፣ 59)

የአሌክሳንደርያ ትርጓሜ በአብዛኞቹ አብያተ ክርስቲያናት በትርጓሜ ረገድ ገንኖ ነበር፤ እስከ ፕሮቴስታንት ተሐድሶ ድረስ። እሱም በባሕርይ የጎለበተው የአውግስጢኖስ ዓይነት ነው (354-430 ዓ.ም) በእርሱ ባለ አራትዮሽ ደረጃ ትርጓሜ።

1. የላይ ላይ— ታሪካዊ ሁነቶችን ያስተምራል
2. ምሳሌያዊ— ማመን የሚገባህን ያስተምራል
3. ሞራል— ማድረግ ያለብህን ያስተምራል
4. ምሥጢራዊ— ተስፋ የምታደርገውን ያስተምራል

ለቤተ ክርስቲያን በሞላው፤ የላይ የላይ ያልሆነው (#2፣3፣4) ንጹሑን መንፈሳዊ ይዘት ይዟል። ሆኖም፤ ታሪካዊ ያልሆነ፤ ሰዋሰዋዊ ያልሆነውን ዘዴ አዛብቶ መጠቀም ሌላኛ የትርጓሜ ትምህርት ቤት ወደ መመሥረት ያመራል። ታሪካዊ ሰዋሰዋዊ ጽሑፋዊ ተኮር የሆነው የእንቲሆች ሶርያ ትምህርት ቤት (ሦስተኛ ክፍለ-ዘመን) ምሳሌያዊውን ይከሳል

1. ትርጉምን ወደ ጽሑፍ በማስገባቱ
2. ለእያንዳንዱ ጽሑፍ የተሸሸገ ትርጉም እንዲኖር በማስገደዱ
3. እውነት ያልሆነና ከሐቅ የራቀ ትርጓሜ በማስቀመጡ
4. ቃላትም ሆነ ዓረፍተ-ነገሮች የራሳቸውን ግልጽ የሆነ፤ ሁነኛ ትርጉም እንዲይዙ አለመፍቀዱ (ሲሪ 1980፣ 107)
5. ግልጽ በሆነው የዋናው ጸሐፊ መልእክት ላይ የሰዎች ሕሊናዊነት ተጽዕኖ እንዲያሳርፍበት መፍቀድ

ምስያ (አሊጎሪ) በሚገባ በሠለጠነና፣ በመልካም ተርጓሚ ሲቀርብ ትልቅ ዋጋ ሊኖረው ይችላል። እሱም ግልጽ ነው፣ ኢየሱስ በ(ማቴ. 13:18-23) እና ጳውሎስ በ(1 ቆሮ. 9:9-10፣ 10:1-4፣ ገላ. 4:21-31) ላይ ሁለቱም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምሳሌ ለዚህ አገባብ አስቀምጠዋል። ሆኖም የአንዱን ተወዳጅ ሥነ-መለኮታዊ ዶክትሪን ለማረጋገጫ እንደ ምሳሌ ጥቅም ላይ ሲውል ወይም የአንዱን ተገቢ ያልሆነ ድርጊት መከላከያ ሲሆን ታላቅ የማሰናከያ ዐለት ይሆናል። ዋነኛው ችግር የሚሆነው ከራሱ ክፍሉ ላይ ትርጉሙን ማግኘት የሚቻልበት መንገድ አለመኖሩ ነው (ሲልቫ 1987፣ 74)። የሰው ልጅ ኃጢአተኝነት ይህንን ዘዴ ቀይሮታል (እንዲሁም ሁሎቹንም ዘዴዎች፣ በተወሰነ ደረጃ) ከሞላ ጎደል ማናቸውንም ነገር ለማረጋገጫና፣ ከዚያም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ብሎ ለመጥራት።

“የግል ሐሳብ አደጋ ዘወትር ይኖራል፣ ከየትም ያገኘውን ሐሳብ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ማንበብ፣ ከዚያም እነዛን እያንዳንዳቸውን በሥልጣን መቀበል፣ ከዚያም መጽሐፉን ወደ መክበብ እንመጣለን” (ለአሁን ዘመን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥልጣን የዓለም አብያተ ክርስቲያናት ሲምጋዚየም፣ ኦክስፎርድ፣ 1949)።

“አራጅን እና ሌሎች በርካቶችም ከእርሱ ጋር፣ ቅዱስ ቃሉን ጠልፈው ያሠቃዩበት አጋጣሚ አለ፣ በተቻለው ሁኔታ ሁሉ፣ ከእውነተኛው መልኩ በራቀ ሁኔታ። እነርሱም የደመደሙት በጥሬው መልኩ ተራና ደካማ ነው፣ እናም ከመልእክቱ ውጫዊ ጀርባ ሥር፣ ጥልቅ ምሥጢር አድፍጧል፣ እሱም በምሳሌ (አሊጎሪ) ካልሆነ በምንም የማይደረስበት። እናም ይህን ለመፈጸም ችግር የለባቸውም፣ ግምታዊ ለሆነ የጥበብ ክስተት ዘወትር የሚመረጠው፣ ወደፊትም የሚመረጠው፣ በዓለም ተጨባጭ ዶክትሪን ነው... ከአጽዳቂና ፍቃድ ሰጪ ሥርዓት፣ ቀስ በቀስም ወደዚህ ከፍታ ይመጣል፣ እሱም ቅዱስ ቃሉን ያስያዘው ለገዛ ራሱ መደነቅ፣ ሳይቀጣ ለማለፍ መጣጣሩ ብቻ አይደለም፣ ግን ከፍተኛውን ጭብጨባ ያገኛል። ለበርካታ ክፍለ-ዘመናት ማንም ሰው ጥበበኛ ተደርጎ አይወሰድም ነበር፣ ጥበቡ የሌለውና ቅዱሱን የአግዚአብሔርን ቃል ወደ በርካታ ቅርጾች ለመቀየር የማይደፍር ከሆነ። ይህ ያለ ምንም ጥርጥር የሰይጣን መሣርያ ነው፣ የቅዱስ ቃሉን ሥልጣን በመናቅ፣ እሱንም ከእውነተኛ ጠቀሜታው ምንባብ በማግለል። እግዚአብሔር ይህንን ስድብ በጽድቅ ፍርድ ይገባል። ንጹሕ የሆነው የቃሉ ፍቺ በሐሰተኛ ትርጉሞች ሲቀበር። ቅዱስ ቃሉ፣ ይላሉ እነሱ፣ ለም ነው፣ እናም የተለያዩ ፍቺዎችን ያፈራል። እኔም እውቅና እስጣለሁ፣ ቅዱስ ቃሉ እጅግ ሀብታምና ሙሉ ለሙሉ የማይደረስበት የሁሉም ጥበቦች ፏፏፏ ለመሆኑ፣ እኔ የማልቀበለው ግን፣ ለምነቱ በበርካታ ፍቺዎች ተይዟል፣ ማንኛውም ሰው፣ ደስ እንዳለው የሚያስቀምጠው። እንግዲያውስ እንወቅ፣ የቅዱስ ቃሉ እውነተኛ ፍቺ ተፈጥሯዊውና ግልጽ የሆነው ፍቺ ነው፣ እናም በእርሱ በቀርጠኝነት እንታቀፍና እንኑር። እንደ ተጠራጣሪ ችልተኛ ብቻ አንሁን፣ ነገር ግን በግልጽ ወደ ጎን እንበለው ፈጽሞ እንደ ተበላሽ ነገር፣ የማስመሰል ገለጻዎችን፣ እነርሱም ከተፈጥሯዊው ትርጉም እንድንርቅ የሚመሩንን” (ጆን ኒውፖርት ጥናት፣ ኤን.ዲ፣ 16-17)።

ሐ. የአንቲሆች ትምህርት ቤት

ግልጽ የሆነው ጉዳይ፣ የአሌክሳንደርያ ትምህርት ቤት የተረጋገጠለትና ለመጠየቅ ክፍት የሆነው፣ ትርጓሜው ባብዛኛው የሚተማመንበት በተርጓሚው ብልህነት ላይ ነው፣ ከዋናው ተመስጢዊ ደራሲ ሐሳብ ይልቅ። አንዱ ማንኛውንም ትርጓሜ ሊያቀርብና “ሊያረጋግጥ” ይችላል፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ይህንን ዘዴ በመጠቀም። የአንቲሆችአዊ ዘዴ የሚያተኩረው ፊት ለፊት ባለው፣ ግልጽ በሆነው የቅዱስ ቃሉ ጽሑፍ ፍቺ ላይ ነው (ኮሌ 1964፣ 87)። የእሱም መሠረታዊ ትኩረት የዋናውን ደራሲ መልእክት መረዳት ነው። በዚህ ምክንያት ነው ታሪካዊ ሰዋሰዋዊ የትርጓሜ አገባብ ተብሎ የሚጠራው። አንቲሆች የሚያስረግጠው ሁለቱንም፣ ታሪካዊ ዐውደ-ጽሑፍና የተለመደውን የሰዎች ቋንቋ አጠቃቀም ነው። እሱም ዘይቤዎችን፣ ትንቢትን፣ ወይም ተምሳሌቶችን እያስወግድም፣ ነገር ግን እነሱ ከዋናው ደራሲ ዓላማ፣ ታሪካዊ መቼት፣ እና ስልት ጋር፣ ብሎም ከዋናው ደራሲ የዘውግ ምርጫ ጋር እንዲሰማሙ ያደርጋቸዋል።

“የአንቲሆች ትምህርት ቤት የሚገፋፋው ከመጽሐፍ ቅዱስ መገለጥ ታሪካዊ እውነታ ጋር ነው። እነሱ በዓለም ተምሳሌቶችና ጥላዎች እንዲያጡት ፍቃደኛ አልነበሩም። እነሱ ባመዛኙ አርስቶትላዊ ነበሩ ከጥላቶናዊ ይልቅ” (ግራንት እና ትሬሲ 1984፣ 66)።

አንዳንዶቹ የዚህ የትርጓሜ ትምህርት ቤት መሪዎች፣ ሉሲያን፣ የጠርሴሱ ዲዮዶረስ፣ የሞሱስቲያው ቴዎዶር፣ እና ዮሐንስ ክሪስቶስም ነበሩ። ይህ ትምህርት ቤት በኢየሱስ ሥጋዊነት ላይ እጅግ አጽንዖት በመስጠት ይሠራ ነበር። ይህም የኔስቶሪያን ሄርሴ (የንስጥሮስ መናፍቅነት) ነቅፎ ነበር (ኢየሱስ ሁለት ባሕርይ አለው፣ አንደኛው መለኮታዊ አንደኛው ሰዋዊ) — እናም እሱ መናፍቅ ነበር (ዮሐንስ 4:1-3)። በዚህ ምክንያት ትምህርት ቤቱ ተጽዕኖውንና አብዛኞቹን ተከታዮቹን አጥቷል። ዋና ማዕከሉም ከሶርያ ወደ ፋርስ ተዛወረ፣ ከሮሜ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓት ውጭ ለመሆን።

መ. የአንቲሆች ትምህርት ቤት መሠረታዊ አስተምህሮት

ምንም እንኳ የአንቲሆች ትምህርት ቤት መሠረታዊ አስተምህሮት በተገለሉ ስፍራዎች ቢቀጥልም፣ እንደገና በሙሉ ፍካቱ የፈነዳው በማርቲን ሉተርና በጆን ካልቪን ነበር። ቀደም ሲል በሊራው ኒኮላስ አቆንጉሎ (ያልፈነዳ አበባ) እንደነበረ። እሱም በመሠረቱ ይኸው ታሪካዊና ጽሑፋዊ-ተኮር የትርጓሜ አገባብ ነው፣ ይህ መጽሐፍ ለማስተዋወቅ እንደሚሞክረው። በአተገባበር ላይ ከሚደረግ ተጨማሪ አጽንዖት ሌላ፣ ይኸውም የአራጅን ጥንካሬ የነበረ፣ የአንቲሆች አገባብ ትርጓሜንና አተገባበርን በግልጽ ለይቶታል (ሲልቫ 1987፣ 101)። ይህ መጽሐፍ በቅድሚያ ምንም ሥነ-መለኮታዊ ሥልጠና ላላገኙ አማኞች በመሆኑ ምክንያት፣ ዘዴው የሚያተኩረው በቅዱስ ቃሉ ጽሑፍ ትርጉም ዙሪያ ነው፣ ከዋነኞቹ ቋንቋዎች ይልቅ። የጥናት ረጅሞች ይተዋወቃሉ፣ ይታዘዛሉም፣ ነገር ግን የዋነኛው ደራሲ ግልጽ ፍቺ፣ በበርካታ ጉዳዮች ላይ፣ ከፍ ያለ የውጭ እገዛ ሳይደረግ ማስረገጥ ይቻላል። የመልካምና የትጉህን ሊቃውንት ሥራ በከባቢያዊ ነገር፣ አስቸጋሪ ምንባቦች ዙሪያ፣ እንዲሁም ተለቅ ያለውን ስዕል በማሳየት ይረዳናል፣ ነገር ግን እኛው እራሳችን ቀድመን ግልጽ የሆነውን የቃሉን ትርጉም ለማግኘት መታገል ይኖርብናል። የእኛው ፈንታ፣ የእኛው ኃላፊነት፣ እና የእኛው ጥበቃ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ፣ መንፈስ ቅዱስ፣ እና እናገተ ቀዳሚ ናችሁ! የሰውን ቋንቋ ቴክኒካዊ ባልሆነ ደረጃ ውስጡን መመርመር፣ በሚያድረው መንፈስ ቅዱስ ኃይል፣ መንታ ዐምዶች ናቸው፣ የዚህ ዐውደ-ጽሑፋዊ/ጽሑፋዊ አገባብ። የእናንተ ችሎታ በመጠኑም ቢሆን ለራሳችሁ መጽሐፍ ቅዱስን ለመተርጎም ነጻ ነው፣ የዚህ መጽሐፍ ቀዳሚ ግብም ይህ ነው። ጀምስ ደብልዩ ሲሪ በመጽሐፍ ቅዱስ ቃሉን መጠምዘዝ ሁለት መልካም ነጥቦችን ያደርጋል።

“ማብራሪያው ወደ እግዚአብሔር ሕዝቦች አእምሮ ይመጣል — መንፈሳዊ ምሑር ወደ ሆነው ሳይሆን። በመጽሐፍ ቅዱሳዊ ክርስትና የሃይማኖት መሪ ክፍል የለም፣ ምንም አብራሪ፣ ምንም ዓይነት ሰዎች ሁነኛው ትርጓሜ በእነርሱ በኩል የሚመጣ። እና ስለዚህ፣ መንፈስ ቅዱስ የተለየ የጥበብ፣ የእውቀት፣ እና መናፍቅነትን የመለየት

ስጦታዎች ሲሰጡ፣ እነዚህን ባለ ተሰጥቶ ክርስቲያኖች የቃሉ ብቸኛ ሥልጣናዊ ተርጓሚ አድርጎ አልሾማቸውም። ሕዝቡ እያንዳንዱ መግር የራሱ ፈንታ ነው፤ መፍረድና መገንዘብ፣ መጽሐፍ ቅዱስን በማጣቀስ፣ እሱም በሥልጣን የሚቆመው፣ እግዚአብሔር ልዩ ችሎታ በሰጣቸው ላይ እንኳ።”

“ለማጠቃለል፣ በሙሉ መጽሐፍ ለማስቀመጥ የሞከርኩት፣ መጽሐፍ ቅዱስ ለሰዎች ሁሉ የሚሆን እውነተኛ የእግዚአብሔር መገለጥ ነው፤ እሱ በሚናገረው ነገር ሁሉ የመጨረሻው ሥልጣን ይኖረናል፤ ማለትም ሙሉ ለሙሉ ምሥጢር አይደለም፤ ነገር ግን በበቂ ሁኔታ በተራው ሰዎች፣ በየባህሉ ልንረዳው የምንችል ነው” (ገጽ 17-18)።

ማንኛውንም ሰው ሆነ ክፍለ-ሃይማኖት በየዋህነት ልናምን አንደኛም፣ በቅዱስ ቃሉ ትርጓሜ ላይ፣ እሱም ሕይወትን ብቻ የሚጎዳ አይደለም፤ የሚመጣውንም ሕይወት ደግሞ እንጂ። ሁለተኛው የዚህ መጽሐፍ ግብ የሌሎችን ትርጓሜዎች ለመተንተን ችሎታ ማካበት ነው። ይህ መጽሐፍ ለግለሰብ አማኝ መስጠት የሚሻው በግል የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ዘዴና የሌሎችን ትርጓሜዎች መከላከያ ጋሻ ነው። በእውቀት የሆነ እርዳታ ይደገፋል፤ ነገር ግን ያለ ተገቢ ትንተናና ጽሑፋዊ መረጃ ከሆነ ተቀባይነት አይኖረውም።

II. ትርጓሜያዊ ጥያቄዎች

በታሪካዊ መረጃና ጽሑፋዊ-ተኮር ዘዴ የሆነው ውይይታችን በሰባት ትርጓሜያዊ ጥያቄዎች ዙሪያ ይሸከረከራል፤ አንዱ እያንዳንዱን ቅዱስ ቃላዊ ጽሑፍ ሲያጠና የግድ መጠየቅ የሚኖርበት።

1. ዋነኛው ደራሲ ምን አለ? (ጽሑፋዊ ትንታኔ)
2. ዋነኛው ደራሲ ምን ማለቱ ነው? (ትርጓሜ)
3. ዋነኛው ደራሲ በሌላ ስፍራ በተመሳሳይ ርዕሰ-ጉዳይ ምን ብሏል? (ትይዩአዊ ምንባቦች)
4. ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊት በተመሳሳይ ርዕሰ-ጉዳይ ምን አሉ? (ትይዩአዊ ምንባቦች)
5. ዋነኞቹ ሰሚዎች መልእክቱን እንዴት ተረድተው ምላሽ ሰጡ? (ታሪካዊ አተገባበር)
6. ይህ እውነት በዘመኔ እንዴት ይተገበራል? (ዘመናዊ አተገባበር)
7. ይህ እውነት በሕይወቴ እንዴት ይተገበራል? (ግለሰባዊ አተገባበር)

U. የመጀመሪያው ትርጓሜያዊ ጥያቄ

1. ቅዱስ ቃሉን ለመተርጎም ዕብራይስጥና ግሪክ ማንበብ ማስፈለግ።
መነሻው ደረጃ ዋናውን ጽሑፍ ማደርጀት ነው። እዚህ ፊት ለፊት የምንጋጠመው ርዕሰ-ጉዳይ ዋነኞቹን ቋንቋዎች ጥንታዊ ዕብራይስጥ፣ አራማዊ፣ እና ኮኔ ግሪክ ነው። አንዱ እነዚህን ቋንቋዎች፣ እና የሁሉንም ጽሑፋዊ ልዩነቶች የግድ ማወቅ ይኖርበታል። ቅዱስ ቃሉን በበቂ ከመተርጎሙ በፊት? ስለ መጽሐፍ ቅዱስ የእኔን ቅድመ-ግምት በድጋሚ ላካፍል።

- U. እግዚአብሔር የሰው ልጅ እንዲያውቀው ይፈልጋል (የተፈጥሮ ዋነኛ ዓላማ፣ ዘፍ. 1:26-27)።
- ለ. እሱም የእሱን ባሕርይ፣ ዓላማ፣ እና ድርጊት እንድናውቅ የተጻፈ ሰነድ ሰጥቶናል።
- ሐ. እሱም ልዕላ ማለጡን፣ ልጁን፣ የናዝሬቱ ኢየሱስን ልኮልናል። አዲስ ኪዳን የእሱን ሕይወት እና ትምህርት ብሎም ትርጓሜያቸውን ይዟል።
- መ. እግዚአብሔር ለተራው ሰው ይናገራል። እሱ ሰዎች ሁሉ እንዲድኑ ይፈልጋል (ሕዝ. 18:23፣ 32፣ ዮሐንስ 3:16፣ 1 ጢሞ. 2:4፣ ዘ ጴጥ. 3:9)።
- ሠ. የዓለም አብዛኛው ሰፊ ክፍል የእግዚአብሔርን መገለጥ አያውቅም፤ ከትርጉም በቀር (ስትሬት 1973፣ 28)።
- ረ. ሊቃውንትን እንደማይሳሳቱ ተርጓሚዎች አድርገን መውሰድ የለብንም። ሊቃውንት እንኳ በሌሎች ሊቃውንት ይታመናሉ። ሊቃውንት እንኳ በተመሳሳይ መስክ ሆነው ዘወትር አይስማሙም (ትሪሪስ 1985፣ 9)።
- ሰ. ሊቃውንት ሊረዱ ይችላሉ። ክርስቲያን ሊቃውንት እግዚአብሔር ለቤተ ክርስቲያን የሰጣቸው ስጦታዎች ናቸው (1 ቆሮ. 12:28፣ ኤፌ. 4:11)። ቢሆንም፣ ካለ አነርሱ ዕርዳታ እንኳ አማኞች ግልጽ የሆነውን፣ ቀላሉን የቅዱስ ቃሉን እውቀት ሊረዱ ይችላሉ። እነሱ የተጠናቀቀና ሁሉን-አካታች እውቀት የላቸውም። የመጽሐፍ ቅዱስ ሊቅ በዝርዝር የሚያውቀውን ብልጽግና ባይመለከቱም፣ አማኞች ለእምነትና ለተግባር የሚበቃቸውን ማወቅ ይችላሉ።

2. የዘመናዊ ትርጉሞች አጠቃቀም

ዘመናዊ ትርጉሞች የምሁራዊ ምርምር ውጤቶች ናቸው። እነሱም በትርጉም ላይ ፍልስፍናን ይለያሉ። አንዳንዶቹ ጽንሰ-ሐሳቦችን ለመተርጎም ነጻ ናቸው (አጽሕጥሮት) ለቃሎች ይልቅ (ቃል በቃል) ወይም ሐረጎች (ተለዋዋጭ አቻ)። በዚህ ምርምርና ጥረት በሆነ ብልጽግና ምክንያት አማኞች እነዚህን ትርጉሞች በማወዳደር፣ የተለያዩ ቴክኒካዊ መረጃዎች ይኖራቸዋል፤ ምንም እንኳ አማኞች ቴክኒካዊ ሂደቱን ወይም በጀርባቸው ያሉትን ትድፈ-ሐሳቦች ባይረዱም። ዘመናዊዎቹን ትርጉሞች በማወዳደር የዋናውን ደራሲ ሐሳብ በሙላት ሊረዱ ይችላሉ። ይህም ማለት ግን አደጋ የለም ማለት አይደለም።

“በእንግሊዝኛ ብቻ መጽሐፍ ቅዱስን የሚያነብ ሰው በተርጓሚ(ዎች) ስሜት ሥር ነው፤ ተርጓሚዎችም ዘወትር ምርጫዎችን ያደርጋሉ፤ ዋነኞቹ ዕብራይስጥ ወይም ግሪክ በርግጥ ለማለት እንደፈለጉት ያለ” ፊ እና ስቱዋርት 1982፣ 29)።

“የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪ ይህንን ጎዶሎ መሙላት ይችላል (ዋነኞቹን ሳያውቅ፣ ትርጉሞቹን በመጠቀም) በእውቀት ላይ በተመሠረተ የተሻሉ ሐተታዎችን በመጠቀም። ከሁሉም በላይ፣ እያንዳንዱ አደጋዎችን መጠበቅ አለበት። ተማሪው ትርጉሞችን ማነጻጸር ይኖርበታል ምንባቦቹን ሲያጠና፣ እናም አንዳቸውንም ባስተማማኝነት መውሰድ የለበትም” (አስበርን እና ውድ ዋርድ 1979፣ 53)።

በላይኛው ማብራሪያ እንደየተበረታታችሁ አስባለሁ፣ ስለ እንግሊዝኛ ትርጉሞች በቂነት። እኔ የምለው ለመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ዓላማ ቢያንስ ሁለት የተለያዩ ትርጉሞችን እንድትጠቀሙ ነው። በትርጉም ንድፈ-ሐሳብ የሚለያዩትን። በቅድመ-ሚያ አጅግ በጥሬው የሆነውን ተጠቀሙ (ማለትም፣ ቃል በቃል) ከዚያም ከፈሊጣዊ ትርጉም ጋር አነጻጽሩት

(ተለዋዋጭ አቻ)። እነዚህን ሁለት ዓይነት ትርጉሞች በማነጻጸር፣ አብዛኞቹ ችግሮች፣ በቃል ፍቺ፣ ዓረፍተ ነገር አወቃቀር፣ እና ጽሑፋዊ ልዩነቶች ግልጽ ይሆናሉ። ዋነኛ ችግሮች ሲከሰቱ፣ ቴክኒካዊ ሐተታዎችንና የምርምር መሣርያዎችን አጣቅሱ።

3. የዕብራይስጥና የግሪክ የእጅ ጽሑፍ ልዩነቶች

ሌላኛው አሸካሚ ችግር “ዋነኛው ደራሲ ምን አለ?” በሚለው ዙሪያ ዋነኞቹን የእጅ ጽሑፎች የሚመለከት ጉዳይ ነው። አንዳቸውም ዋነኞቹ ጽሑፎች የሉንም፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ደራሲዎች (የእጅ ጽሑፎች)። እንደ እውነቱ፣ በመቶዎች ዓመታት ከእነዚህ ዋነኛ ጽሑፎች (የእጅ ጽሑፎች) ርቀናል። የሙት ባሕር ጥቅሎች እስከተገኙበት እስከ 1947 ድረስ በጣም ያረጅው የብሉይ ኪዳን የእጅ ጽሑፋችን ከዘጠነኛው ክፍለ ዘመን ዓ.ም የሆነው ማሪሪቲክ ጽሑፍ የሚባለው ነው። ማሪሪቲክ የአይሁድ ሊቃውንት ቡድኖች ሲሆኑ እነርሱም እናባቢዎችን (እናባቢ ነጥቦች) በተናባቢው የዕብራይስጥ ጽሑፍ ላይ ያስገቡ ናቸው። ይህ ዕቅድም እስከ ዘጠነኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም ድረስ አልተጠናቀቀም ነበር። የሙት ባሕር ጥቅሎች ይህንን የዕብራይስጥ ጽሑፍ ወደ ዓ.ዓ ዘመን መልሰን እንድናረጋግጥ አስችለንናል። እነሱ ብሉይ ኪዳናችንን በማጽ ላይ በመመሥረት ትክክለኝነቱን አረጋግጠውልናል። ይህም ሊቃውንት የዕብራይስጥ እጅ-ጽሑፎችን ከግሪክ ትርጉሞች ጋር እንዲያነጻጽሩ አስችሏቸዋል። ሴፕቱዋጂንት፣ እና አኩላ፣ ሲማቼስ፣ እና ቲምዶቲያን። የዚህ ሁሉ ነጥብ፣ በእነዚህ ቅጂዎች መሐል በርካታ ልዩነቶች መኖራቸው ነው።

አዲስ ኪዳንም ተመሳሳይ ችግር አለበት። የሐዋርያት ጽሑፎች የሉንም፣ እንደ እውነቱ ከሆነ ቅጂዎቻችን በርካታ መቶ ዓመታት ከእነርሱ ተነጥለዋል። በጣም አሮጌዎቹ የእጅ ጽሑፎች ከግሪክ አዲስ ኪዳን የሚገኙት፣ በፓሮሪስ ላይ የተጻፉት መጻሕፈት ቁርጥራጭ ናቸው። የእነዚህ ቀናትም ከሁለተኛው እና ሦስተኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም ሲሆን አንዳቸውም የተጠናቀቀው አዲስ ኪዳን የሏቸውም። ቀጣዩ በጣም አሮጌ የግሪክ እጅ ጽሑፍ ምድብ የሚመጣው ከአራተኛው እስከ ስድስተኛው ክፍለ-ዘመን ነው። እነሱ የተጻፉት በትልልቅ ፊደላት ያለ ምንም ሥርዓተ-ነጥብ ምልክቶች ወይም የአንቀጽ ምድቦች ነው። ከዚህ ቀጥሎ በሺዎች የሚቆጠሩ የእጅ ጽሑፎች ይመጣሉ፣ ከኋለኞቹ ክፍለ-ዘመናት፣ ባብዛኛውም ከ12^ኛ-16^ኛ (በትንንሹ ፊደላት የተጻፉ)። ከእነዚህ አንዳቸውም ሙሉ ለሙሉ አይሰማሙም። ሆኖም፣ እጅግ አጽንዖት መስጠት የሚኖርበት የትኞቹም ልዩነቶች ዋነኞቹን የክርስትና ዶክትሪኖች ሊጎዱ አለመቻላቸው ነው (ብሩስ 1969፣ 19-20)።

እዚህ ነው የጽሑፋዊ ሒሳስ ሳይንስ ወደ አይታ የሚመጣው። በዚህ አካባቢ ያሉ ሊቃውንት እነዚህን የተለያዩ ጽሑፎች ተንትነውና መድበው “በየወገናቸው” አስቀምጠዋቸዋል። እነሱም የአንዳንድ ተራ ስሕተቶች ወይም ተጨማሪዎች ባሕርይ ያላቸው። በዚህ ርዕሰ-ጉዳይ ላይ ተጨማሪ መረጃ ከፈለጋችሁ የምታነቡት

U. መጻሕፍቶቹ እና ብራናዎቹ በኤፍ. ኤፍ. ብሩስ

1. “የብሉይ ኪዳን ጽሑፎችና የእጅ-ጽሑፎች።” *ዘንደርቫን የመጽሐፍ ቅዱስ ስዕላዊ ኢንሳይክሎፔዲያ*፣ ቅጽ 5፣ ገጽ 683 ሐ. “የአዲስ ኪዳን ጽሑፎችና የእጅ-ጽሑፎች።” *ዘንደርቫን የመጽሐፍ ቅዱስ ስዕላዊ ኢንሳይክሎፔዲያ*፣ ቅጽ 5፣ ገጽ 697 መ. የአዲስ ኪዳን ጽሑፋዊ ሒሳስ መግቢያ በጄ. ኤች. ግሪንሊ

የጽሑፋዊ ሒሳስ ችግር አልተቀረፈም፣ ነገር ግን ሥራው በርግጥ ይረዳል። በዚህ አካባቢ ያለውን ውዥንብር ለማጥራት።

“የጽሑፋዊ ሒሳስን ሥራዎች አንዱ አልፎ አልፎ ነው የሚደግመው፣ አማራጭ ምንባብ በግርጌ ማስታወሻ በቅጂው ላይ እስካልተጠቀሰ ድረስ፣ ብዙ ጊዜ እንደሚደረገው” (ለፊልድ 1984፣ 41)።

እነዚህ የእጅ ጽሑፍ ችግሮች በቀላሉ ሊገኙ የሚችሉት የኅዳግ ማስታወሻዎችን በመመልከት እንደሆነ ተረድቻለሁ፣ በዘመናዊ የእንግሊዝኛ የጥናት መጽሐፍ ቅዱሳች። የተከለሰው መደበኛ ትርጉም እና የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ በርካታ አስደናቂ አማራጭ ትርጉሞችን ይሰጣሉ። ሁሉም ዘመናዊ ትርጉሞች በተወሰነ መልኩ አማራጭ ምንባቦችን ይሰጣሉ። በዚህ ነጥብ ላይ ሌላኛው ረጂ ምንጭ አዲሱ ሃያ ስድስት የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች ነው፣ በክርቲስ ቫዩገን የተዘጋጀውና በኤኤምጂ አታሚዎች የታተመው። ይህ ባለ ሦስት ቅጽ ስብስብ ኪንግ ጀምስ ትርጉምን በጉልህ ዕትም ይሰጣል። እንዲሁም ከሦስት እስከ አምስት አማራጭ ትርጉሞችን በሃያ ስድስት ትርጉሞች ስብስብ ይሰጣል። ይህ መሣርያ ጽሑፋዊ ልዩነቶችን በፍጥነት ያሳያል። ከዚያም እነዚህ ልዩነቶች ሐተታዎችንና ሌሎቹን የምርምር መሣርያዎችን በበቂ ሁኔታ ያስገኛሉ።

4. የሰው ቋንቋ ውስንነት

“ዋነኛው ደራሲ ምን አለ?” በሚለው ጥያቄ ዙሪያ ሌላው ነጥብ የሚያካትተው የሰውን ቋንቋ አሻሚነት ነው። የሰው ቋንቋ፣ እሱም በመሠረቱ በቃላትና በጽንሰ-ሐሳቦች መሐል የምስደዊ ግንኙነቶች ቅንብር የሆነው፣ አግዚአብሔርንና መንፈሳዊ ነገሮችን ለማስረዳት ሲገደድ ዋነኞቹ ችግሮች ይፈጠራሉ። የእኛ ውስንነት፣ የእኛ ኃጢአተኝነት፣ እና የእኛ የጊዜ ልምድ (ያለፈ፣ የአሁን፣ የሚመጣው) ሁሉም በቋንቋችን ላይ ተጽዕኖ ያሳድራሉ፣ ከተፈጥሮ በላይ የሆነውን ለመግለጽ ስንሞክር። እነዚህን ጽንሰ-ሐሳቦች በሰው ምድብ ነው ለመግለጽ የምንገደደው (ፈርጉስን 1937፣ 100)። የእነዚህ ሞታዊሪያዊ (ዘይቤያዊ) ምድቦች አንደኛው ዓይነት አንትሮፖሞርፊዝም ነው (ስዋዊ-መልክ)። እነዚህ ምድቦች አንድ ምክንያት ናቸው፣ ራቢዎች፣ ፊሎ እና ኦሪጅን (ሲልቫ 1987፣ 61) አሊጎሪን መጠቀም የጀመሩበት። በተጨማሪም፣ ስለ እግዚአብሔር እና ከተፈጥሮ በላይ ስለ ሆነ ነገር ያለን መግለጫና መረዳት ምስያ ብቻ ነው (ማለትም፣ ተቃርኖ፣ ምስያ፣ እና ሜታፎር (ዘይቤ))። እሱም ፈጽሞ የተጠናቀቀ ወይም የተጠቃለለ አይሆንም። እሱ ቅድመ-ግምታዊ ነው፣ ነገር ግን ክርስቲያኖች በእምነት በቂ እንደሆነ ያምናሉ።

ይህ የሰዎች ቋንቋ ችግር ይበልጥ ይወሳሰባል፣ በጽሑፍ መልክ ሲቀመጥ። የድምጽ መቀያየር አዘውትሮ ወይም የአካል እንቅስቃሴ የሰዎችን ግንኙነት በማዳበር ለመገንዘብ ይረዳናል። ነገር ግን ይህ እነዚህ በጽሑፍ ላይ አይገኙም። በእነዚህ ግልጽ ውስንነቶች እንኳ፣ ባመዛኙ ችለናል። እርስ በርሳችን ለመረዳት። የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናታችን በእነዚህ አሻሚዎቹ ውስንነት አለበት፣ በተጨማሪም በሦስቱ የተለያዩ ቋንቋዎች መተርጎም ላይ ካለው ችግር ጋር (ዕብራይስጥ፣ አሮጌዎች፣ እና ኮኔ ግሪክ)። በርግጠኝነት የሁሉንም ምንባቦች የተጠናቀቀ ፍቺ ልናውቀው አንችልም። በዚህ ዙሪያ የተሻለ መጽሐፍ የእግዚአብሔር ቃል በሰዎች ቋንቋ በኢድጊኒ ኒዳ ነው። በመንፈስ ቅዱስ ርዳታ አማካኝነት አብዛኛውን የቃሉን ግልጽ ስሜት መረዳት እንችላለን። አሻሚዎቹ ምናልባት እዚያ የሆኑት እኛን ትሑት ሊያደርጉን ይሆናል። በእግዚአብሔር ምሕረት ላይ ጥገኛ እንድንሆን።

ለ. ሁለተኛው ትርጓሜያዊ ጥያቄ (ለትርጓሜ አገባቦች ጽሑፍ፣ ገጽ 96 እና 97 ተመልከት)

1. የፍሬ ሐሳብ ጽሑፋዊ አሀዶች የጽሑፍን ስነድ ለመረዳት አንደኛው መንገድ፣ የተሻለ ሊሆን የሚችለው መንገድ፣ የደራሲውን ዓላማና ዋናዎቹን ምድቦች መለየት ነው (ማለትም፣ ጽሑፋዊ አሀድ) በአቅርቦቱ ላይ። የምንጽፈው በአእምሮችን ባለው ዓላማና ግብ ነው። እንዲሁ ደግሞ የመጽሐፍ ቅዱስ ደራሲያን። የዚህን ማዕከላዊ ዓላማ እና የሱንም ዋና ምድቦች የመለየት ችሎታችን አነስተኛ ክፍሎቹን (አንቀጾቹንና ቃላትን) የመረዳት አቅማችንን እጅግ ያመቻችልናል። የዚህ የጥቅል ወደ ዝርዝር የመሄድ አግባብ (አስቦርን እና ውድቀርን 1979፣ 21) ፍሬ-ሐሳብ ተደርጓል (ቴኔ 1950፣ 52)። አንዱ አንቀጽን ከመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ ውስጥ ለመተርጎም ከመሞከሩ በፊት፣ የጽሑፋዊ አሀዱን ዓላማ ማወቅ ይኖርበታል፤ ክፍሉን በዙሪያው ባሉ ምንጫቶች ብርሃንና በሙሉ መጽሐፍ አወቃቀር። ይህ አግባብ በመጀመሪያ አድካሚ እንደሚመስል አውቃለሁ፤ ወደ ተግባር በምናመጣበት ጊዜ፣ ነገር ግን ወሳኝ ነው፣ ትርጓሜ የሚገደን ከሆነ።

“ከመጽሐፍ ቅዱስ ወይም ከሥነ-ጽሑፍ አንጻር፣ የምንባብ ቀላሉ ስሕተት የውዲያው የሆነውን ዐውደ-ጽሑፍ ቁጥር ወይም ምንጫቶችን መረዳት አለመቻል ነው” (ሰሪ 1980፣ 52)።

“የዐውደ-ጽሑፋዊ ትርጓሜ መርሕ ቢያንስ በንድፈ-ሐሳብ ደረጃ፣ በዓለም አቀፍ ደረጃ ተቀባይነት ያገኙ ጥቂት የሥነ-ትርጓሜ መመሪያዎች ናቸው። ምንም እንኳን የመርሆቹ የጻፉ አተገባበር እጅግ አስቸጋሪ መስክ ቢሆንም” (ሲልቫ 1983፣ 138)።

“ዐውደ ጽሑፍ ፍቺውን ለመረዳት በቀላሉ አይረዳንም— እሱ ትርጉሙን አቃንቶ ይሰጣል” (ሲልቫ 1983፣ 139)።

“ምንጫቶች በውስጡ እንዴት እንደሚገጥሙ— ለአጠቃላይ የመጽሐፍ ፍላጎት ምን አስተዋጽዖ እንደሚኖረው፣ እንዲሁም የመጽሐፍ አወቃቀር ምን ዓይነት አስተዋጽዖ እንዳደረገ— በትርጓሜ ላይ የላቀ ድርሻ ይፈጥራል፤ በጽሑፋዊ ደረጃው” (ስቴብርት 1980፣ 54)።

ይህን ተግባር እጅግ ቀላል በሆነ መንገድ መድረስ ይቻላል። አንዱ በአንድ ጊዜ በርካታ የትርጓሜ ደረጃዎችን ሊያደርግ ይችላል። ግልጽ የሆነው ነገር፣ አንዱ ምንጫቶችን ከዋናው ደራሲ ሐሳብ አንጻር መተርጎም ሲፈልግ፣ የደራሲውን ሙሉ መልእክት (መጽሐፉን) ማንበብና መረዳት ይኖርበታል። አንዱ የቅዱሳን መጻሕፍትን መጽሐፍ ደጋግሞ ሲያነብ፣ ከይዘቶቹ ጋር ቅርጸቦች እንዲኖረው፣ የአስተውሎቱ ማስታወሻ መያዝ ይኖርበታል። በመጀመሪያው ንባብ የመጽሐፉንና የዘውጉን ዋና ዓላማ ፈልጎ። በሁለተኛው ንባብ የተጓዳኝ ነገሮችን ተለቅ ያለ ክፍል፣ ጽሑፋዊ አሀድ የምንለውን፣ ማስታወሻ ያዝ። ከሮሜ መጽሐፍ የሆነው ምሳሌ ዋናዎቹን ጭብጦች ያሳያል።

- ሀ. አጭር መግቢያና ጭብጥ (1፡1-17)
- ለ. የሁሉም ሰዎች መጥፋት (1፡18-3፡21)
- ሐ. ጽድቅ ስጦታ ነው (4፡1-5፡21)
- መ. ጽድቅ በሕይወት ስልታችን ላይ ተጽዕኖ አለው (6፡1-8፡39)
- ሠ. አይሁድ ከጽድቅ ጋር ያላቸው ግንኙነት (9፡1-11፡36)
- ረ. ጽድቅን በየቀኑ የመኖር ተግባራዊ ክፍል (12፡1-15፡37)
- ሰ. ሰላምታ፣ ስንብቻ፣ እና ማሳሰቢያዎች (16፡1-27)

“የመረጃዎቹን ዋና ክፍሎች ባግባቡ የሚወክሉ የፍሬ-ሐሳብ ዝርዝሮችን ለማሰናዳት ሞክር። በሌላ አነጋገር፣ የፍሬ ሐሳብ ዝርዝር ተፈጥሯዊ መሆን አለበት፣ ሰው-ሠራሽ ሳይሆን፣ ከምንጫቶች የተገኘ። በእያንዳንዱ ርዕስ ላይ (ቁጥራዊ) የትኞቹ ነገሮች እንደሚካተቱ መዝግብ፣ እንዲሁም ደግሞ የነገሮቹን የጠቀሜታ ጥንካሬ (ይዘታዊ)። ምንጫቶች ስለ ራሱ ይናገር። አዲስ ርዕስ፣ ርዕስ-ጉዳይ፣ ጉዳይ፣ ጽንሰ-ሐሳብ ወይም የመሳሰለውን ስታገኝ ለፍሬ-ሐሳብ ዝርዝር አዲስ ርዕስ መጀመር ይኖርብሃል። ዋናዎቹን ምድቦች የፍሬ ሐሳብ ዝርዝር ካወጣህ በኋላ በአነስተኞቹ ምድቦች ላይ ሥራ፣ እንደ ዓረፍተ-ነገር፣ ስንኝና ሐረግ በመሳሰሉት” (ስቴብርት 1980፣ 32-33)።

በአንቀጽ ደረጃ (ከዛም ባነሰ) የፍሬ-ሐሳብ ዝርዝሮችን ማዘጋጀት፣ ዋናው ደራሲ እንዲናገር ለመፍቀድ ቁልፍ ነው። እሱም መለስተኞቹን ክፍተኛ እንዳናደርግ ወይም በዘርፎቹ እንዳንወሰድ ይጠበቀናል። የእናንተ የተጠናቀቀ የፍሬ ሐሳብ ዝርዝር ከዚያም ከመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ጋር መነጻጸር ይኖርበታል። እንደ አሊት የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ ወይም አለመመቅ የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ፣ የምጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ፣ ወይም ሐተታ ከመሳሰሉት ጋር፣ ነገር ግን መጽሐፉን በርካታ ጊዜ ካነበቡና የራስዎን ጊዜያዊ የፍሬ ሐሳብ ዝርዝር ካደራጁ በኋላ ነው።

“ይህ በትርጓሜ ዋና ሥራ ነው፣ እንደ መታደል ሆኖም ማንም ‘ባለሞያዎችን’ ሳይማክር ሊሠራው የሚችለው ዓይነት ነው” (ፊ እና ስቴብርት 1980፣ 24)።

አንዴ ትልልቆቹ ጽሑፋዊ ግድግዳዎች ከተገለሉ፣ ከዚያም አነስተኞቹ ክፍሎች ሊለዩና ማጠቃለያ ሊበጅላቸው ይችላል። እነዚህ የሐሳብ አነስተኛ ክፍሎች ምናልባት በርካታ አንቀጾች ወይም ምዕራፍና ከዚያም በላይ ሊሆኑ ይችላሉ። በአብዛኞቹ ጽሑፋዊ ዘውጎች አንቀጽ ቁልፍ ነው (ሊፊልድ 1984፣ 90) ለትርጓሜ። ማንም ከአንቀጽ ያነሰን ለመተርጎም መሞከር የለበትም። ዓረፍተ-ነገር በዐውደ-ጽሑፍ ከቃላት እንደሚመሠረት፣ እንዲሁ አንቀጾችም በዐውደ-ጽሑፍ ከዓረፍተ-ነገሮች ይመሠረታሉ። ዓላማ ያለው ጽሑፍ መሠረታዊ ክፍል አንቀጽ ነው። በሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት መሪ ዓረፍተ-ነገሩን ከአንቀጽ አንዴት አንደምንለይ እንማራለን። ይኸው ተመሳሳይ መርሕ በመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ ላይ እጅግ ይረዳናል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድ ዋና ዓላማ ይኖረዋል፤ በደራሲው አጠቃላይ የእውነት አቅርቦት ላይ። ይህንን ዓላማ መለየት ከቻልንና እውነቱን በአንድ ቀለል፣ ገላጭ ዓረፍተ-ነገር ማጠቃለል ከቻልን፣ የደራሲውን መዋቅር የፍሬ ሐሳብ ዝርዝር ማጠቃለል እንችላለን። ትርጉማችን ከዋናው ደራሲ ዓላማ

ወይም መታመን የተለየ ከሆነ፣ መጽሐፍ ቅዱስን ያላግባብ እየተጠቀምንበት ነው ማለት ነው፤ እናም ምንም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥልጣን የለንም!

“ምዕራፍንና የቁጥር ክፍሎችን አትታመኗቸው። እነሱ ዋና አይደሉም እናም ዘወትር ባጠቃላይ ስሕተት ነው” (ስቱዋርት 1980፣ 23)።

“አንቀጽ መመሥረትን በተመለከተ የሚደረጉት ውሳኔዎች አንዳንዴ ሕሊናዊ ናቸው፤ እናም የተለያዩ አርታኪዎች የይዘት ምድብ ሁሉ ላይሰማማ ይችላሉ። ነገር ግን የራስህን አንቀጽ ምሥረታ ማድረግ ስትጀምር፣ ምንም አርታኪ አንቀጽ ማድረግ ያልጀመረውን፣ ወይም ማንም አርታኪ ያልጨረሰውን አንቀጽ ብትጨርስ፣ ከዚያም ለውሳኔህ ሙሉ ማብራሪያ መስጠት ያንተ ኃላፊነት ነው” (ስቱዋርት 1980፣ 45)።

2. ታሪካዊና ባህላዊ መቼቱን ተገንዝብ

የፊተኛው የጽሑፋዊ ምድብ ውሳኔ ጠቃሚ ነው፤ ለመጀመሪያው ጥያቄ ብቻ ሳይሆን፣ “ዋነኛው ደራሲ ምን አለ” (ጽሑፋዊ ሒስ)፣ ግን ደግሞ ለሁለተኛውም ጭምር፣ “ዋነኛው ደራሲ ምን ማለቱ ነው?” (ትርጓሜ)። እነዚህ ጥያቄዎች ዝምድና አላቸው፤ ነገር ግን ይለያያሉ። የመጀመሪያው የሚያተኩረው በዋነኛው ጸሐፊ ቃላት ላይ ነው (ጽሑፋዊ ሒስ)። ሁለተኛው የሚያተኩረው በሦስት እጅግ ወሳኝ በሆኑ የትርጓሜ ገጽታዎች ላይ ነው፤ እነርሱም ከትርጉም ጋር የሚዛመዱ።

- ሀ. የደራሲው ታሪካዊ ዳራ እና/ወይም የመጽሐፍ ሁነቶች
- ለ. የጽሑፋዊ ቅርጽ ዓይነቱ (ዘውግ) በእርሱም መልእክቱ የተሰጠበት
- ሐ. የጽሑፉ መሠረታዊ ስዋሰዎቹና የሊንግስቲክስ ገጽታዎች

የአሊጎሪ (ምሳሌያዊ) አንዱ ባሕርይ የጽሑፉን ትርጓሜ ከታሪካዊ መቼቱ ፈጽሞ መለየቱ ነው። እሱ የዐውደ-ጽሑፋዊ/ጽሑፋዊ ወይም የአንቲሆፎኖን ዘዴ ዋነኛ አስተምህሮት ነው፤ ታሪካዊ ዐውደ-ጽሑፉን አንዱ የሚያስናዳው። ይህ መርሕ በማርቲን ሉተር ዳግም እጅግ ተሰጥቶታል። ይህ ዳራዊ በሆነ ነገር ላይ የሚያተኩር፣ በትርጓሜ ላይ፣ ሰፊ ባለ መልኩ መጠራት የጀመረው “የላቀ ትንታኔ” በሚል ነው፤ በሌላ መልኩ የሞናው ጽሑፍ መረጃ “ዝቅተኛ ትንታኔ” በመባል ይጠራል። በላቀ ትንታኔ አንዱ ለማስረገጥ የሚሞከረው ከሁለቱም፣ ከውስጣዊ (ከቅዱስ ቃሉ መጽሐፍ ከራሱ) እና ከውጫዊ (ሃይማኖታዊ ካልሆነ ታሪክ፣ ከጥንታዊ ቅርስ ምርምር፣ ወዘተ ነው) የሚከተሉት ዓይነቶች።

- ሀ. ስለ ደራሲው መረጃ
 - ለ. ስለ ተጻፈበት ጊዜ መረጃ
 - ሐ. ስለ ጽሑፉ ተቀባዮች መረጃ
 - መ. ስለ ጽሑፉ ሁነት መረጃ
 - ሠ. ስለ ራሱ ስለ ጽሑፉ መረጃ
1. ተደጋጋሚ ወይም የተለየ ቃላት
 2. ተደጋጋሚ ወይም የተለየ ጽንሰ-ሐሳቦች
 3. የመልእክቱ መሠረታዊ አፈሳሰስ
 4. መልእክቱ የቀረበበት መልክ (ዘውግ)

“የዓለም አተያይ የሆነ ውዥን-ብር... የሚፈጠረው የቅዱስ ቃሉ አንባቢ መጽሐፍ ቅዱስን በእውቀትና በባህላዊ አወቃቀር መተርጎም ሲሳነው ነው፤ ራሱን መጽሐፍ ቅዱስን፣ ነገር ግን የባዕድ ማጣቀሻ ቅንብር በምትኩ ሲጠቀም። የሚከሰትበት የተለመደው መንገድ የቅዱስ ቃላዊ ጽሑፍ፣ ታሪኮች፣ ትእዛዛት፣ ወይም ተምሳሌቶች ነው፤ እነርሱም የተወሰነ ፍቺ ወይም ተዛማጅ የሆኑ የትርጉም ስብስቦች በራሱ በመጽሐፍ ቅዱስ የማጣቀሻ ቅንብሮች ኖሮት ወደ ዳር እየተገፉ በሌላ የማጣቀሻ ቅንብር የሚተካ። ውጤቱም ዋነኛው ሁነኛ ፍቺ ይጠፋል ወይም ይወገዳል፤ እናም አዲስና ፈጽሞ ልዩ የሆነ ፍቺ ይተካል” (ስሪ 1980፣ 128)።

ይህ ዓይነቱ መረጃ ዘወትር (ግን ሁልጊዜ አይደለም) ጽሑፎችን ለመተርጎም ይረዳል። ይህ ከታሪክ አንጻር የሆነ ትርጓሜ፣ እንደ ርዕሰ-ጉዳዮች ዝርዝር፣ ያለ “ባለ ሙያዎች” ርዳታ በተወሰነ መልኩ ሊሠራ ይችላል። ቅዱስ ቃላዊውን መጽሐፍ እንዳይበባችሁ፣ ከራሱ ከመጽሐፍ ቅዱስ የታሪካዊ ዳራውን መረጃ ጻፉ፤ እናም ያሰባሰባችሁት የመረጃ መጠን ያስደንቃችኋል። እንደ እውነቱ ከሆነ፣ አብዛኛው ይህ መረጃ የሚገኘው ከመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ ከራሱ ብቻ ነው (አዘውትሮም የመጀመሪያዎቹ ጥቂት ቁጥሮች)። ዘወትር በርካታ ንድፈ-ሐሳቦች ይኖራሉ፣ በሐተታዎች ላይ የሚገለጹ፣ እነርሱም በርግጥ ቅድመ-ግምቶች ናቸው፤ በጥቂት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ወይም ታሪካዊ ማስረጃ የተደገፉ። አንድ ጊዜ ሁሉንም መረጃዎች ከሰበሰባችሁ፣ ከቅዱስ ቃሉ መጽሐፍ ግልጽ የሆነላችሁን፣ ይዘቱን የምታሰፉበት ጊዜ ነው፤ የሚከተሉትን የምርምር ረጂ ዓይነቶችን በመጠቀም።

- ሀ. የመግቢያ መጻሕፍት ዘወትር በሁለት የተለዩ መጻሕፍት ይከፈላሉ፣ ብሉይና አዲስ ኪዳናት
 - ለ. በመጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ፣ በመዘገበ ቃላት፣ ወይም የመማሪያ መጻሕፍት ላይ ያሉ ጽሑፎች ዘወትር በቅዱስ ቃሉ መጽሐፍ ሥር ናቸው
 - ሐ. መግቢያዎቹ በሐተታዎቹ ውስጥ ይገኛሉ
 - መ. መግቢያዎቹ በጥናት መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ይገኛሉ
- እነዚህ ዓይነቶቹ የምርምር መሣርያዎች ታሪካዊ መቼቱን ለአጭር የጥናት ጊዜ የሚሰጧችሁ ናቸው። በጣም በተደጋጋሚ እነዚህ ነገሮች አንጻራዊ በሆነ መልኩ አጭር ናቸው፤ ምክንያቱም ስለ ጥንታዊ ታሪክ በርካታ ገጽታዎች ብዙ መረጃ ስለሌለን ነው። ደግሞም፣ እንደነዚህ ዓይነት ነገሮች ዘወትር የሚጻፉት ቴክኒካዊ ባልሆነ ቋንቋ ነው። በድጋሚም፣ ለእናንተ ግልጽ እንደሆነው፣ የእኔ መሠረታዊ የትርጓሜ አገባብ ትልቁን ስዕል ቀድሞ መመልከት ነው ከዛም በኋላ ክፍሎቹን በዝርዝር መተንተን።

3. ጽሑፋዊ ዓይነቱ (ዘውግ)

ቀጣዩ የትርጓሜ አካባቢ ከዋናው ደራሲ ፍች ጋር በተያያዘ የሚዘመደው ከጽሑፋዊ ዘውግ ጋር ነው። ይህ የፈረንሳይ ቃል ሲሆን ፍችውም የተለየ የሥነ-ጽሑፍ ምድብ ማለት ነው። በስልት፣ ቅርጽ፣ ወይም ይዘት ባሕርይ የተመሠረተ። ይህ ጠቃሚ ነው። ምክንያቱም አንዱ የሚጻፍበትን ስልት ሲመርጥ፣ እኛ እንዴት እንደምንረዳው ተጽዕኖ ስለሚያሳድርብን ነው። ዘወትር የትንቢት ወይም የቅኔ ያለ እውቀት የሆኑ ትርጓሜዎች የሚሰነዘሩት “የላይ ላዩ” ዘዴ በሚባለው ትርጓሜ ነው። ሆኖም፣ ከአንቲሆች የሆነው “የላይ ላዩ” ዘዴ ፍችው የሰው ቋንቋን በተለመደው ፍችው መተርጎም ነው። የፍጻሜ ዘመን ሥነ-ጽሑፍ ቢሆን ላይ ላይን መተርጎም አይቻልም ማለት ነው። ይህም ደግሞ በቅኔ፣ ፈሊጦች፣ እና በዘይቤዎች እውነት ነው።

መሠረታዊው የሐሳብ ምድብ፣ በስድ-ንባብ ላይ ሁነኛው፣ አንቀጽ ሲሆን በዘውግ መልክ ይዟል። የሐሳብ አሀዳዊ ጥቅሎችን በመለየት ረገድ የዚህ ጠቃሚ ነገር አንዳንድ ምሳሌዎች፣ ለትርጓሜ ዓላማ ይቀጥላሉ።

- ሀ. ለቅኔ መሠረታዊ ክፍሉ የቅኔ ክፍል ወይም አንጓ ነው። እሱም የተከታታይ መስመሮች አንድ ላይ መያያዝ፣ እንደ ፈርጃዊ ክፍል (ዕዝል ስድስትን ተመልከት)።
- ለ. ለ ምሳሌ ዋነኛ ክፍሉ የቁጥሩ ማዕከላዊ ወይም ማጠቃለያ ጭብጥ ነው። በተመሳሳይ መጽሐፍ፣ በደራሲው ሌላ መጽሐፍ፣ ወይም ከሌላ የጥበብ መጽሐፍ ካለ ተመሳሳይ ጭብጥ ጋር ባለው ግንኙነት ነው። እዚህ፣ የጭብጡ ርዕሰ-ጉዳይ፣ ከተነጠለው ምሳሌ ይልቅ ለትርጓሜ ቁልፍ ነው። ተመሳሳይ ጭብጦች ብቻ አይደሉም (አንድ ዓይነት)፣ ግን ደግሞ ተቃርኗዊ ጭብጦችም (ተቃራኒ) ወይም የተደባለቁ መሻሻሎች (ተጨማሪ መረጃ)፣ የአንድ ዓይነት ጭብጥ፣ የዕብራይስጥ የጥበብ ሥነ-ጽሑፍን በአግባቡ ለመተርጎም አስፈላጊዎች ናቸው (ዕዝል ስባትን ተመልከት)።
- ሐ. ለትንቢት መሠረታዊው ምድብ መሆን ያለበት አጠቃላይ ትንቢያው ነው። ይህ ከአንቀጽ፣ ምዕራፍ፣ በርካታ ምዕራፎች እስከ ሙሉው መጽሐፍ ሊለያይ ይችላል። እንደገናም፣ መሠረታዊው ጭብጥ እና ስልት የትንቢታዊ ክፍሉን ሊለየው ይችላል (ዕዝል አራት እና አምስትን ተመልከት)።
- መ. ለወንጌል ትይዩዎች መሠረታዊው ክፍል የሚዘመደው ምን ዓይነት ሥነ-ጽሑፍ እንደሚካተት ነው። ክፍሉ ዘወትር የሚዘመደው ከአንድ ሁነት፣ ከአንድ የትምህርት ክፍል፣ ከአንድ ርዕሰ-ጉዳይ ጋር ነው። ወዘተ። ይህም የሚያካትተው አንድ ሁነት ወይም ተከታታይ ሁነቶችን፣ ምሳሌ ወይም ተከታታይ ምሳሌዎችን፣ ትንቢት ወይም ተከታታይ ትንቢቶችን ነው። ግን ሁሉም የሚያተኩሩት በአንድ ዋነኛ ጭብጥ ላይ ነው። ዘወትር የተሻለ የሚሆነው የአያንዳንዱን ወንጌል ጽሑፋዊ ፍሰት ነው። በሌሎች ወንጌላት ላይ ካሉ ትይዩአዊ ምንባቦች ይልቅ።
- ሠ. ለመልእክቶች እና ለታሪካዊ ትረካዎች ዘወትር መሠረታዊው ክፍል አንቀጽ ነው። ሆኖም፣ በርካታ አንቀጾች ዘወትር ትልቅ ጽሑፋዊ ክፍሎችን ይፈጥራሉ። እነዚህ የግድ መለየትና መልክ መያዝ የሚኖርባቸው እንደ ሙሉ ጽሑፋዊ ክፍል ነው። እነስተኞቹ ክፍሎች ባግባቡ ከመተርጎማቸው በፊት። የእነዚህ ትላልቅ ጽሑፋዊ ምድቦች አንዳንድ ምሳሌዎች ይከተላሉ።

- (1) ማቴዎስ 5-7 (የተራራው ስብከት)
- (2) ሮሜ 9-11 (ስለ እማያምነው እስራኤል)
- (3) 1 ቆሮንቶስ 12-14 (መንፈሳዊ ስጦታዎች) [ወይም 1 ቆሮንቶስ 11-14 ለአደባባይ አምልኮ መመሪያ]
- (4) ራዕይ 2-3 (ለቤተ ክርስቲያን መልእክቶች) ወይም 4-5 (መንግሥተ ሰማያት)

የጽሑፋዊ ዓይነቶች ትንታኔ ለተገቢ ትርጓሜአቸው ዋነኛ ነው (ፊ እና ስቱዋርት 1982፣ 105)። የፍሬ ሐሳብ ዝርዝር ሲወጣ፣ እና ባንዳንድ መልኩ፣ ታሪካዊ ዳራው፣ ይህም በመካከለኛ አንባቢ ሊደረግ ይችላል። በትርጉም እገዛ፣ እሱም ቅኔንና አንቀጾችን በሚለይ (ፊ እና ስቱዋርት 1982፣ 24)። የጽሑፋዊ ዘውግ ምድብ እጅግ አስፈላጊነት፣ ለትርጓሜ አጠቃላይ መመሪያ ከመሆኑ በመለስ፣ ለአያንዳንዱ ጽሑፋዊ ዓይነት ልዩ ፍላጎት በመሆኑ ነው። ይህ ከሎጂክ አኳያ ብቻ ነው። አያንዳንዱ ዓይነት የተለየ አገባብ ያለው የሰዎችን ተግባር የሚወክል ከሆነ፣ እንግዲያውስ የጸሐፊውን ሐሳብ ለመድረስ ልዩ አያያዝ መጠየቁ ግልጽ ነው። ከዋናው የቅዱስ ቃል ጸሐፊ ሐሳብ ላይ መጨመር እንደተወገዘ ሁሉ ልክ እንደዚያው ከእርሱም መራቅ።

4. ከዘውግ ጋር የተያያዙ ልዩ የትርጉም አገባቦች በእነዚህ ልዩ ዘውጎች ላይ ያሉትን የተለዩ አንዳንድ መመሪያዎች ላጠቃላቸው።

- ሀ. ቅኔ
 - (1) መዋቅር ዋነኛ ነው። ጥንታዊ ዕብራይስጥ ቅኔዎዊ አወቃቀሩን አሳድጎታል ወይም በሐሳቡ ዙሪያ ፈርጅ ያበጃሉ (በአያንዳንዱ መስመር መግለጽ)፣ በስንጉ ሳይሆን።
 - (ሀ) ተመሳሳሉ (ተመሳሳይ ሐሳብ)
 - (ለ) ተቃርኖ (ተቃራኒ ሐሳብ)
 - (ሐ) ድብልቅ (የሐሳብ እድገት)
 - (2) ቅኔ ዘወትር ዘይቤአዊ ነው። በጥሬው ሳይሆን። ለማለት የሚሞከረውም የእኛን የጋራ ሰዎዊ ፍላጎቶች እና ልምዶችን ነው። ዘይቤዎችን ለመለየት ሞክሩ (ስቲሬት 1973፣ 93-100) ተግባራቸውን ወይም ዓላማቸውን ተረዱ።
 - (3) ሁለንተናዊ ገጽታ ለማግኘት ለማግኘት ሞክሩ፣ የጽሑፋዊ ምድቡን፣ ዝርዝሩን ወይም የንግግር ክፍሎቹን ወደ ዶክትሪናዊ ቀመሮች አትግፉ ።
- ለ. ምሳሌዎች
 - (1) በዕለታዊ ሕይወት ላይ ከማተኮራቸው የተነሣ፣ ተግባራዊ አፈጻጸም ፈልጉ።
 - (2) ትይዩ አንቀጾች እዚህ እጅግ ይጠቅማሉ። ከወውደ-ጽሑፉ ወይም ከታሪካዊ መቼት ይልቅ። ከተመሳሳይ ተግባራዊ አፈጻጸም የምሳሌዎችን ዝርዝር ለማጠናቀር ሞክሩ። ብሎም ከሌሎች አንቀጾች ጋር፣ እነሱም ይሄንን ተመሳሳይ፣ ተቃራኒ ወይም የጎለበተ እውነትን ከሚያሻሽሉ ወይም ከሚያሳድጉ።
 - (3) ዘይቤዎችን ለመለየት ሞክሩ፣ ጠቃሚታቸውንም በምሳሌው ለዩ።
 - (4) ምሳሌዎችን በተለየ መልኩ አለመተርጎማቸውን ርግጠኞች ሁኑ፣ ግን እንደ ሁለንተናዊ እውነት ይሁን።

ሐ. ትንቢት

- (1) ይህ ዓይነቱ ዘውግ የግድ መታየት የሚኖርበት በገዛ ራሱ ታሪካዊ መቼት አኳያ ነው። በቅድሚያ የሚዘመደውም ከገዛ ራሱ ቀን ጋር ነው፤ እንዲሁም ከዛን ጊዜ የቅርብ ታሪክ ጋር። ለዚህ ዘውግ ታሪካዊ መቼት ዓይነተኛ ነው።
- (2) ማዕከላዊ እውነቱን መፈለግ ያሻል። በጥቂት ዝርዝሮች ላይ ማተኮር፣ እነርሱም ከጊዜያቸው ጋር የሚጣጣሙ ወይም ከመጨረሻው ቀን፣ እና የንግድን አጠቃላይ መልዕክት ችላ ማለት ተራ ስሕተት ነው።
- (3) ነቢያት ዘወትር የሚናገሩት ለወደፊት መቼት ነው፤ ምናልባትም በርካታ። ከትንቢት መዛባት የተነሣ የብሉይ ኪዳንን ትንቢት ትርጓሜ መወሰን የተሻለ ይመስለኛል፤ በተወሰኑ ጉዳዮች በአዲስ ኪዳን ላይ ከተመዘገቡት ጋር። የአዲስ ኪዳን ትንቢት መተርጎም ያለበት ሁኔታ
 - (ሀ) ከእርሱ የብሉይ ኪዳን አጠቃቀም ወይም ጠቃሽ ጋር
 - (ለ) ከኢየሱስ አስተምህሮት ጋር
 - (ሐ) ከሌሎች የእኪ ትይዩ አንቀጾች
 - (መ) ከገዛ ራሱ ዐውደ-ጽሑፋዊ መቼት ጋር
- (4) አስታውሱ፣ አብዛኛው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢት በተለይም የብሉይ ኪዳን መሰረዳዊ ትንቢት፣ ሁለት ትኩረቶች አሉት፣ ሥጋዊ እና ዳግም ምጽዓት (ሲልቫ 1987፣ 104-108)።

መ. አራቱ ወንጌላት

- (1) ምንም እንኳ አራት ወንጌላት ቢኖሩንና ማወዳደር ብንችልም፣ ይህ ግን ዘወትር የተሻለው ዘዴ አይደለም፤ ዓላማና ፍቺውን ለማግኘት ከመሞከር አኳያ፣ የአንዱን የተለየ ወንጌል ጸሐፊ። ነገሩን እንዴት አድርጎ እንደተጠቀመበት የግድ ማየት አለብን፤ ሌሎቹ የወንጌል ጸሐፊዎች እንዴት እንደተጠቀሙበት ወይም እንዳሳደጉት ከማየት ይልቅ። ማወዳደር ይጠቅማል፤ ግን የተለየውን ጸሐፊ ትርጉም ከወሰነክ በኋላ መሆን አለበት።
- (2) ሥነ-ጽሑፍ ወይም ታሪካዊ ዐውደ-ጽሑፍ ዋነኛ ነገር ነው፤ ወንጌላትን በመተርጎም። የአጠቃላይን ፍሬ-ሐሳብ ጽሑፋዊ ወሰን ለመለየት መሞከር፣ የተብራራውን፣ የተለየውን ክፍል ሳይሆን። ፍሬ-ሐሳቡን በአንደኛው ክፍለ-ዘመን የፍልስጥኤም ይሁዲነት አኳያ ለመመልከት ሞክሩ።
- (3) ማስታወስ ጠቃሚ የሚሆነው ወንጌላት የኢየሱስን ቃልና ድርጊት መመዘገባቸውን ነው፤ ግን መልእክቶች ናቸው ወደ ተለየ ቤተ-ክርስቲያን መቼት የተረጎሟቸው። የመልእክቶችን ትይዩነት ቃፍ።
- (4) ኢየሱስ አንዳንድ አሻሚና አስቸጋሪ ነገሮችን ተናግሯል፤ አንዳንዶቹንም በሙላት ልንረዳቸው አንችልም፤ እሱን አስከላየን ድረስ። ደግሞም እሱ ጉልህና ግልጽ የሆኑትን ተናግሯል— ከዚያ ጀምሮ። በምታውቀው ተንቀሳቀስ፣ ቀሪው ግልጽ እየሆነ ይመጣልሃል። እንደዚህ ካልሆነ መልእክቱ ለእኛ ሳይሆን ይችላል፤ ለዘመናችን (ዳን. 12:4)።
- (5) ከምሳሌዎች ጋር በተያያዘ
 - (ሀ) ዐውደ-ጽሑፍን ርግጠኛ ሁን። ተገንዘብ (1) ኢየሱስ ምሳሌውን የተናገረው ለማን ነው፤ (2) ኢየሱስ ምሳሌውን የተናገረበት ዓላማ እና (3) በተከታታይ ምን ያህል ምሳሌዎች ናቸው የተነገሩት። ሰፊ አድርገህ አንብብ፤ ተርጉሟቸው እንደሆነ።
 - (ለ) ዝርዝሮችን አትግፋ። ዋነኛ ነጥቡ(ቶቹ)ን በዋነኛነት እይ። ዘወትር አንድ ማዕከላዊ እውነት ነው የሚኖረው፤ በእያንዳንዱ ምሳሌ ወይም ዋነኛ ገጽ-ባሕርያት።
 - (ሐ) ዋነኛ ዶክትሪንን በምሳሌዎች ላይ አትገንባ። ዶክትሪኖች መመሥረት ያለባቸው በተስፋፋ ግልጽ ትምህርቶች ምንባባት ላይ ነው።

ሠ. መልእክቶችና ታሪካዊ ትረካዎች

- (1) ከሌሎቹ ጽሑፋዊ ዘውጎች ጋር ሲተያይ እነዚህ የድሮ ናቸው፤ ለመተርጎም።
- (2) ዐውደ-ጽሑፋዊ መቼቱ ቁልፍ ነው፤ በታሪካዊነቱም በጽሑፋዊነቱም።
- (3) ጽሑፋዊ አህድና አንቀጽ ቁልፍ ጽሑፋዊ አህድ ይሆናሉ።

እነዚህ የተለዩ ትርጓሜዎች ከጽሑፋዊ ዓይነቶች ጋር የተያያዙት፣ በተከታታዮቹ ግሩም መጻሕፍት በዝርዝር ተብራርተዋል።

1. መጽሐፍ ቅዱስ ከሙሉ ጠቃሚታው ስለ ማንበብ ሰጠን ፊ እና ዳግላስ ስቱዋርት
2. የፕሮቴስታንት የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ በቤርናንድ ራም
3. ሊንጎስቲክስና የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ በፒተር ኮተሬል እና ማክስ ተርነር
4. ጽሑፋዊ አገባብ ለመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ በትሬምፕር ሎንግማን III
5. የትርጓሜ ተፋላሳቾች በዲ.ኤ.ካርሰን
6. ማረሻና የመግረግ ማንጠ በዲ. ብሪንት ሳንዲ
7. መሠረታዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ መመሪያ በሮበርት ኤች. ስቲይን

5. አገባብና ሰዋሰዋዊ ገጽታዎች
የጸሐፊውን ዋነኛ ሐሳብ ወይም ትርጉም ለማግኘት ሌላኛው ገጽታ አገባብ ወይም ሰዋሰዋዊ መዋቅር ይባላል። ይህ ዘወትር አስቸጋሪ ነው፤ በፈሊጣዊና መዋቅራዊ ልዩነቶች ሳቢያ፣ በመጽሐፍ ቅዱሳዊ ቋንቋና በራሳችን የአፍ መፍቻ ቋንቋ መካከል። ሆኖም፣ ፍሬአማ አካባቢ ነው፤ በትርጓሜ ላይ፣ እናም በዝርዝር መታየት ይኖርበታል። ዘወትር ዘመናዊ ትርጓሜዎችንና መሠረታዊ የሰዋሰው እውቀትን ማወዳደር እጅግ ይረዳል።

“ሰዋሰው ዘወትር ትክክለኛውን ፍቺ ላያሳየን ይችላል፤ ነገር ግን ታሳቢ ፍቺዎችን ሊያሳየን ይችላል። እሱን የሚበጠብጥ ማናቸውንም ትርጉም አንቀበልም። ይህ ሰዋሰው በጣም ጠቃሚ ነው፤ መጽሐፍ ቅዱስን ለመረዳት። ይህ እንግዳ ነገር አይደለም። በመሠረቱ እሱ የሚለው መጽሐፍ ቅዱስን በሰዎች ቋንቋ የተለመዱ ሕግጋት መረዳት እንችላለን ነው” (ስቲሪት 1973፣ 63)።

ሰዋሰው፣ ተራው ሰው በአጠቃቀሙ የሚያውቀው ነው፣ በቴክኒካዊ መግለጫ ሳይሆን። ሰዋሰውን የምንማረው መናገርን ስንማር ነው። ሰዋሰው ዓረፍተ-ነገሮችን መመሥረት ነው፣ በሐሳብ ለመግባባት። የሰዋሰው ዝምድና ባለሞያዎች መሆን አይጠበቅብንም፣ መጽሐፍ ቅዱስን ለመተርጎም፣ ሆኖም ዋነኛው ጸሐፊ ለምን እንደዛ እንዳለ ለመገንዘብ ጥረት ማድረግ አለብን። ዘወትር የዓረፍተ ነገሩ አወቃቀር ጸሐፊው ለምን አጽንዖት እንደሰጠ ያሳየናል። ይህም በበርካታ መንገዶች ሊረጋገጥ ይችላል።

ሀ. ምንባቡን በበርካታ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች ስታነቡ፣ የቃሉን ቅደም ተከተል ልብ በሉ። ለዚህ ጥሩ ምሳሌ የሚሆነን ዕብ. 1፣ ነው። በኪንግ ጆምስ ትርጉም የዓረፍተ ነገሩ ባለቤት፣ “እግዚአብሔር” ቀድሞ ይመጣል፣ ነገር ግን የተከለሰው መደበኛ ትርጉም ገላጭ የሆነው ሐረግ፣ “ብዝሃን የተለያዩ መንገዶች፣” ቀድሞ ይመጣል። ይህ ወሳኝ ነው፣ ምክንያቱም የጸሐፊውን እውነተኛ ሐሳብ ስለሚያንጸባርቅ። የዚህ ጽሑፍ ዋነኛ ይዘት እግዚአብሔር የተናገረው ነውን (ራዕይ) ወይስ እግዚአብሔር እንዴት እንደተናገረ (ተመስጦ)? ኋለኛው እውነት ነው፣ ምክንያቱም የተከለሰው መደበኛ ትርጉም የኮኔ ግሪክን የቃላት ቅደም ተከተል ስለሚያንጸባርቅ (በጽሑፉ መሐል የተጻፈውን ስለሚጠቀም)። ደግሞም ቴክኒካዊ ሐተታ በእነዚህ የቃላት ቅደም ተከተልና ሰዋሰዋዊ ጉዳዮች ላይ ይረዳል።

ለ. ምንባቡን በበርካታ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች እንዳነበባችሁ፣ የትርጉሙን ግሥ አስተውሉ። ግሥ በትርጉም ላይ በጣም ጠቃሚ ናቸው። ጥሩ ምሳሌ የሚሆነን 1ዮሐንስ 3፡6፣9 ነው። አንዱ የኪንግ ጆምስን ትርጉም ከዘመናዊ ትርጉሞች ጋር ሲያወዳድር ልዩነቱ ግልጽ ይሆናል። ይህ የአሁን ጊዜ ግሥ ነው። እነዚህ ግሥ “ኃጢአት የለሽነትን” አያስተምሩም “ኃጢአት አለማድረግን” እንጂ። በዚህ መጽሐፍ ማጠቃለያ ላይ የዕብራይስጥና የግሪክ ሰዋሰዋዊ ቃላት አጭር ማብራሪያዎች ተካተዋል (የይዘት ማውጫውን ተመልከት)።

ሐ. በበርካታ የእንግሊዝኛ ፍቶች ምንባባቸውን ባነበብክ ቁጥር የሐሳብ አያያዣችን አስተውል። እነዚህ ዘወትር ይረዱናል፣ የሐረጉን ዓላማ ወይም ዓረፍተ ነገሮችና ዐውደ-ጽሑፎች እንደሚዛመዱ ለማወቅ። ተከታዮቹን አያያዣች ተገንዘብ (ትራይና 1985፣ 42-43)።

- (1) ጊዜያዊ ወይም ቅደም ተከተላዊ አያያዣች
 - (ሀ) በኋላ (ራዕ. 11:11)
 - (ለ) እንደ (ሐዋ. 16:16)
 - (ሐ) በፊት (1ዮሐንስ 8:58)
 - (መ) አሁን (ሉቃስ 16:25)
 - (ሠ) ከዚያም (1 ቆሮ. 15:6)
 - (ረ) እስከ (ማርቆስ 14:25)
 - (ሰ) ከመቼ (1ዮሐንስ 11:31)
 - (ሸ) ወዲያው (ለጊዜ) (ማርቆስ 14:43)
- (2) ካባቢያዊ ወይም መልክዓ ምድራዊ አያያዣች (የት፣ ዕብ. 6:20)
- (3) ሎጂካዊ አያያዣች
 - (ሀ) ምክንያት
 - በ-ምክንያት (ሮሜ 1:25)
 - ለ (ሮሜ 1:11)
 - ከ-ጀምሮ (ሮሜ 1:28)
 - (ለ) ውጤት
 - ስለዚህ (ሮሜ 9:16)
 - ከዚያም (ገላ. 2:21)
 - ስለዚህ (1 ቆሮ. 10:12)
 - እናም (1 ቆሮ. 8:12)
 - (ሐ) ተግባር
 - ስለዚህም (ሮሜ 4:16)
 - ስለዚህ (ሮሜ 5:21)
 - (መ) ተቃርኖ
 - ምንም እንኳ (ሮሜ 1:21)
 - ነገር ግን (ሮሜ 2:8)
 - ከዚህም በላይ (ሮሜ 5:15)
 - ምንም እንኳ (1 ቆሮ. 10:5)
 - አለበለዚያ (1 ቆሮ. 14:16)
 - ገና (ሮሜ. 5:14)
 - (ሠ) ማነጻጸሪያ
 - ደግሞም (11 ቆሮ. 1:11)
 - እንደ (ሮሜ 9:25)
 - እንደ - ሆነ (ሮሜ 5:18)
 - እንደዚያው (ሮሜ 11:30-31)
 - በተመሳሳይ መልኩ (ሮሜ 1:27)
 - ስለዚህ- ደግሞ (ሮሜ 4:6)
 - (ረ) ተለጣጣቂ ሐቆች
 - እና (ሮሜ 2:19)
 - ከሁሉ አስቀድሞ (1 ጢሞ. 2:1)
 - በመጨረሻም (1 ቆሮ. 15:8)

ወይም (ዘ ቆሮ. 6:15)

(ሰ) ሁኔታ (ምሳ. “እንደ፤” ሮሜ 2:9)

(4) አጽንዖታዊ አያያዣዎች

(ሀ) በርግጥ (ሮሜ 9:25)

(ለ) ብቻ (1 ቆሮ. 8:9)

እነዚህ የሐሳብ አመለካከት አያያዣዎች የተወሰዱት ከስልታዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት በሮበርት ኤ. ትራይና፤ ገጽ 42-43 ላይ ነው። ምንም እንኳን የእሱ አመለካከቶች ባብዛኛው ከጳውሎስ ጽሑፎች ባመዛኙም ከሮሜ መጽሐፍ የተወሰዱ ቢሆኑም መልካም ምሳሌ በመሆን ያገለግላሉ። በእነዚህ የሐሳብ አያያዣዎች እንዴት አድርገን ሐሳባችንን እንደምናዋቅር። ዘመናዊዎቹን ትርጉሞች በማነጻጸር፤ የሁለቱንም የብሉይና የአዲስ ኪዳናት፤ እነዚህ የሚያመለክቱትና የሚገልጹት ዝምድና ግልጽ ይሆናል። ትራይና ደግሞ ግሩም የሆነ ማጠቃለያ አለው፤ ስለ ሰዋሰዋዊ አወቃቀር ገጽ 63-68 ላይ። ጥንቁቅ የመጽሐፍ ቅዱስ አንባቢ ሁን!

መ. የተለያዩ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች ምንባቦችን ባነበባችሁ ጊዜ፤ የቃላትንና የሐረጎችን መደጋገም ተገንዝቡ። ይህ ሊለኛው መንገድ ነው፤ የዋናውን ደራሲ መዋቅር ለማስረገጥ፤ የፈገገውን ፍቺ ለማስተላለፍ ዓላማ እንዴት እንደሚዋቀር። አንዳንድ ምሳሌዎች፡

- (1) በዘፍጥረት የተደገሙ ሐረጎች፤ “እነዚህ የ... ትውልዶች ናቸው” (2:1፤ 5:1፤ 6:9፤ 10:1፤ 11:10፤27፤ 25:12፤19፤ 36:1፤9፤ 37:2)። ይህ ሐረግ የሚያሳየን ደራሲው ራሱ መጽሐፉን እንዴት እንደ ከፋፈለው ነው።
- (2) የ “ዕረፍት” ደግግሞ ስለ አጠቃቀም በዕብራይስጥ 3-4። ቃሉ በሦስት የተለዩ ትርጉሞች ጥቅም ላይ ውሏል።
 - (ሀ) የሰንበት ዕረፍት በዘፍጥረት 1-2 እንደተመለከተው
 - (ለ) የተስፋይቱ ምድር የዘጸአት በኢያሱ በኩል
 - (ሐ) መንግሥተ ሰማያት
 እንዲሁ አወቃቀሩን ከሳተ ከዚያም የጸሐፊውን ሐሳብ ሊስት ይችላል፤ ምናልባትም በምድረ-በዳ የሞቱት ሰዎች ሁሉ በመንፈሳዊነት የጠፉ ናቸው ብሎ ሊያስብ ይችላል።

6. ፈሊጦችና የቃል ጥናት

ምንባቡን በበርካታ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች አንብብ፤ በተለይም የቃል በቃል ዓይነቱን፤ እንደ አዲሱ የአሜሪካን መደበኛ ትርጉም፤ ከተለዋዋጭ አቻ ጋር፤ ከአዲስ ዓለም አቀፍ ትርጉም ከመሳሰሉት ጋር። በዚህ መንገድ ፈሊጦችን መለየት ይቻላል። እያንዳንዱ ቋንቋ የገዛ ራሱ የተለየ ጠባይት ወይም ገለጻዎች አሉት። ፈሊጥን በጥሬው ለመተርጎም መሞከር ነጥቡን ሙሉ ለሙሉ መሳት ይሆናል። ደጎና ምሳሌ የሚሆነን የዕብራይስጡ ቃል “ጥላቻ” ነው። የአዲስ ኪዳንን አጠቃቀም ብንመለከት፤ በተለይም ሮሜ 9:13፤ ሉቃስ 14:26፤ ወይም ዮሐንስ 12:25፤ ይህ ፈሊጥ ባጣባቡ እንዳልተረዳ መመልከት እንችላለን። ሆኖም የዕብራይስጥ ዳራና አጠቃቀም በዘፍ. 29:31፤33 ወይም ዘዳ. 21:15 ተገልጧል፤ ከዚያም “ጥላቻ” አለመሆኑ ግልጽ ነው። በእኛ የእንግሊዝኛ ቃል ስሜት፤ ነገር ግን የማነጻጸሪያ ፈሊጥ ነው። ቴክኒካዊ ሐተታዎች በዚህ ረገድ በርግጥ ይረዳሉ። የእነዚህ ሐተታዎች ሁለት መልካም ምሳሌዎች (1) ቴንዳሌ ተከታታይ ሐተታ እና (2) አዲሱ ዓለም አቀፍ ተከታታይ ሐተታ ናቸው።

የዚህ የሁለተኛው ጥያቄ የመጨረሻው ገጽታ፤ “ዋነኛው ደራሲ ምን ማለቱ ነበር?” የሚለው የቃል ጥናቶች ነው። እሱን በመጨረሻ ለማየት አድርጌአለሁ። ምክንያቱም የቃል ጥናቶች እጅግ ስለሚዘቡ ነው! ሥርወ-ቃል ዘወትር ብቸኛ የትርጉም ገጽታ ተደርጎ ስለ ተወሰደ፤ አንዱ ምንባቡን ለመተርጎም የሚጠቀምበት። የጀምስ ባር ጽሑፎች፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ቋንቋ ፍቺ፤ ዲ. ኤ. ካርሰን፤ የትርጓሜ ተፋላሳቾች፤ ከሞይስስ ሲልቫ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃላት እና ፍቺዎቻቸው፤ ዘመናዊውን ተርጓሚዎችን የቃላት ጥናት ቴክኒካቸውን ዳግም እንዲገመግሙ ረድተዋል። የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች እንደ ቡድን ለበርካታ ሊንጉስቲክ ተፋላሳቾች ተወቃሽ ናቸው።

“ምናልባት የቃል ጥናቶች ለትርጓሜ መፋለስ በተለይ ዋነኛ ምንጭ የሆኑበት ዐቢይ ምክንያቶች፤ በርካታ ሰባኪዎችና የመጽሐፍ ቅዱስ መምህራን ግሪክን ብቻ በጥሩ ሁኔታ በማወቃቸው ነው። የዋነኛ ቃላትን ፍቺ ወይም ከዚያ ጥቂት ከፍ ያለ። ስለ ግሪክ ቋንቋ ያለው ስሜት ትንሽ ነው፤ እና ስለዚህ በጥናት የተማረው መሬታተን መታየት ይጀምራል” (ካርሰን 1984፤ 66)።

በአጽንዖት መቀመጥ የሚኖርበት ዐውደ-ጽሑፍ፤ ሥርወ-ቃል ሳይሆን፤ ፍቺን እንደሚወስን ነው!

“የተፋለሱ ሥር ቅድመ-ግምት እያንዳንዱ ቃል ፍቺ እንደሚኖረው ነው፤ ከቅርጹ ወይም ከተጓዳኞቹ ጋር የተሳሰረ። በዚህ እይታ ፍቺ የሚወሰነው በሥርወ-ቃል ነው” (ካርሰን 1984፤ 26)።

“መስማማት የሚኖርብን ግልጽ በሆነው ሐቅ፤ እሱም የቋንቋው ተናጋሪዎች በቀላሉ የሚያውቁትን ነው፤ ቀጥሎ ስለሚመጣው ዕድገቱ ሳይሆን፤ እናም ይህ በርግጥ ከጸሐፊዎች እና ከቃሉ አንባቢዎች ጋር ያለ ጉዳይ ነው... የእኛ ርግጠኛ ፍላጎት የግሪክ ወይም ዕብራይስጥ ጠቀሜታ ነው፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች ንቃተ-ሕሊና ውስጥ፤ በግልጽ ለማስቀመጥ፤ ታሪካዊ ግምት የሚገቡ ነገሮች ጠቃሚ ናቸው የኮኔን ይዘታ ለመመርመር፤ በክርስቶስ ጊዜ” (ሲልቫ 1983፤ 38)።

“አጠቃቀም በጣም ጠቃሚ እንደመሆኑ፤ ለትርጓሚ የሚሆንም ደንብ፤ ሥርወ-ቃልን በባለሞያ እጅ በመተው፤ ራሱን በትጋት ለዐውደ-ጽሑፍ ለአጠቃቀሙ ማዋል አለበት” (ሚክልሰን 1963፤ 121-122)።

ዋነኛውን አጠቃቀም መፈለግ አለብን፤ ወይም በሌላ መንገድ ለማስቀመጥ— በዋናው ደራሲ የተረዳና ሆነ ተብሎ የተቀመጠ ፍቺ እና ዋናዎቹ ሰሚዎች የተረዱት። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃላት በርካታ የተለያዩ አጠቃቀሞች አሏቸው (የፍቺ መስክ)። የዲ. ኤ. ካርሰን የትርጓሜ ተፋላሳቾች፤ ገጽ 25-66፤ በዚህ ነጥብ ላይ በጣም ረጂ ነው— የሚያሳምም፤ ግን የሚረዱ፤ ለማሳየት፤ የእንግሊዝኛ ፍቺዎች በጊዜ ሂደት እንዴት እንደተለወጡ ተገንዝብ።

ሀ. በዘ ተሰ. 4:15፣ የኪንግ ጀምስ ትርጉም “የተኙትን እነሱን አይከላከልላቸውም” ይላል። በአሜሪካ መደበኛ ትርጉም ቃሉ የተተረጎመው “መቅደም” በሚል ነው። የ “መከላከል” ፍቺ እንዴት እንደተቀየረ ተገንዝብ።

ለ. በኤፌ. 4:22 የኪንግ ጀምስ ትርጉም “የቀድሞ የአሮጌውን ሰው ንግግር አውልቃችሁ ጣሉ...” ይላል። በአሜሪካ መደበኛ ትርጉም ቃሉ የሚተረጎመው “የሕይወት ስልት” በሚል ነው። “የንግግር” ትርጉም እንዴት እንደተቀየረ ተገንዝቡ።

ሐ. በዘ ቆሮ. 11:29 ኪንግ ጀምስ “ሳይገባው የሚበላና የሚጠጣ፣ ለራሱ ኩነት ይበላል ይጠጣማል” ይላል። በአሜሪካን መደበኛ ትርጉም “ኩነት” የሚለው ቃል “ፍርድ” በሚል ተተርጉሟል። ቃሉ እንደ ተቀየረ አስተውሉ።

አብዛኞቻችን የመጽሐፍ ቅዱስ ቃላትን በራሳችን የመረዳት ብርሃን የመፍታት ዝንባሌ አለን፣ ቃሉን በራሳችን ክፍለ-ሃይማኖት ወይም ሥነ-መለኮታዊ ሥርዓት። እዚህ ላይ ሆኖ ችግር ሁለትዮሽ ነው።

ሀ. መጠንቀቅ ያለብን፣ ፍቸውን ከዋናው ደራሲ ሐሳብ መጠቀማችንን ነው፣ ከራሳችን ክፍለ-ሃይማኖት ወይም ባህላዊ ዳራ ሳይሆን።

ለ. መጠንቀቅ ያለብን፣ ቃሉ የራሳችንን ቴክኒካዊ ሃይማኖታዊ ፍቺ እንዲይዝ አለማስገደዳችንን ነው፣ በእያንዳንዱ ዐውደ-ጽሑፍ በሚከሰትበት ጊዜ። ተመሳሳይ ደራሲ ያንኑ ቃል በተለያዩ ስሜት ሊጠቀምበት ይችላል።

ሐ. የዚህ ምሳሌዎች ይቀጥላሉ።

- (1) የዮሐንስ የ“ዓለም” አጠቃቀም
 - (ሀ) ሥጋዊ ዓለም (ዮሐንስ 3:16፣ 1 ዮሐንስ 4:1፣14)
 - (ለ) የሰዎች ማኅበረሰብ ከእግዚአብሔር ርቆ የተደራጀ የሚሠራ (1 ዮሐንስ 2:15፣ 3:1፣ 5:4-5)
- (2) የጳውሎስ የ “አካል” አጠቃቀም
 - (ሀ) ሥጋዊ አካል (ሮሜ 1:3)
 - (ለ) የኃጢአት ተፈጥሮ (ሮሜ 8:3-4)
- (3) የጳውሎስ የ“መቅደስ” አጠቃቀም
 - (ሀ) ቤተ ክርስቲያን በሞላዋ (1 ቆሮ. 3:16-17)
 - (ለ) ተራው አማኝ (1 ቆሮ. 6:19)
- (4) የያዕቆብ የ “መዳን” አጠቃቀም
 - (ሀ) መንፈሳዊ ደኅንነት 1:21፣ 2:14)
 - (ለ) ሥጋዊ መታደግ (ያዕቆብ 5:15፣20)

የቃልን ፍቺ ለመወሰን የሚከድበት መንገድ በርካታ ትርጉሞችን መመልከትና ልዩነታቸውን መመዘገብ ነው። የቃሉን ዝርዝር የተጠናቀቀ ኅብር ባለው ላይ ተመልከቱ፣ ለአብነትም የመጽሐፍ ቅዱስ የቃላት ዝርዝር ትንተና በሮበርት ያንግ ወይም የመጽሐፍ ቅዱስ የተጠናቀቀ የቃላት ዝርዝር በጀምስ ስትሮንግ። ሌሎችን አጠቃቀሞች ሁሉ በምታጠብቅ በተመሳሳይ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መጽሐፍ ላይ ተመልከቱ፣ ሁሉንም አጠቃቀሞች በአንድ ዓይነት ደራሲ ተመልከቱ። ሌላውን አጠቃቀም ከተመሳሳይ ኪዳን ላይ ናሙና ውሰዱ። ዋልተር ሔንሪክስን፣ በመጽሐፍ ቅዱስን ለተራው ሰው ለመተርጎም መመሪያ፣ 1973፣ ገጽ 54-56፣ እነዚህን ደረጃዎች ይሰጣል።

ሀ. የቃሉ አጠቃቀም በደራሲው።

ለ. የቃሉ ዝምድና ከቅርብ ዐውደ-ጽሑፍ ጋር።

ሐ. የቃሉ ጥንታዊ አጠቃቀም በተጻፈበት ጊዜ።

መ. የቃሉ ሥረ-ፍቺ።

መሠረታዊ ፍቸውን ከሌለኛው ኪዳን ለማረጋገጥ ሞክር (የአኪ ጸሐፊዎች የዕብራይስጥ አስተሳሰብ ያላቸውና በኮኔ ግሪክ የጻፉ መሆናቸውን አስታውሱ)። ከዚያም ወደ ሥነ-መለኮታዊ ቃል መጽሐፍ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ፣ ዲክሽነሪ፣ ወይም ሐተታ ማምራት ነው። ፍቸህን ለማረጋገጥ (ዝርዝር VII ገጽ 103 ተመልከት)። ናሙናዊ የትምህርት መመሪያ ጽፌአለሁ፣ ለአዲስ ኪዳን የቃል ጥናት፣ ገጽ 98 ላይ በተወሰነ ዐውደ-ጽሑፍ ላይ የቃልን ፍቺ ለማስረገጥ የቱን ያህል ጥረት መደረግ እንዳለበት ለማሳየት።

ሐ.-መ. ሦስተኛና አራተኛ የትርጓሜ ጥያቄዎች
ቀጣዮቹ ጥያቄዎች ተርጓሚ ለመመለስ መሞከር ያለበት “ተመሳሳይ ደራሲ በተመሳሳይ ርዕሰ-ጉዳይ ሌላ ምን ብሏል?” የሚለው ነው። እሱም ከአራተኛው መሠረታዊ ጥያቄ ጋር በቅርበት ይዛመዳል፣ “ሌሎች ተመስጧዊ ደራስያን በተመሳሳይ ርዕሰ-ጉዳይ ምን አሉ?” ከሚለው። እነዚህ ሁለት ጥያቄዎች የጋራ ማዕከል ባላቸው ትይዩ ምንባቦች ገላጭ ጽንሰ-ሐሳብ ሊዋህዱ ይችላሉ። በመሠረቱ እኛ እየተናገርን ያለነው ቃል ወይም ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳብ እንዴት አድርጎ ሌላ ስፍራ በተመስጧዊ ደራሲ ጥቅም ላይ እንደ ዋለ ነው። ይህን ዓይነቱ የትርጓሜ መርሕ “የቅዱስ ቃሉ ተመሳሳሎ” በመባል ይጠራል።

“የማይወድቅ የቅዱስ ቃሉ ትርጓሜ ሕግ ቅዱስ ቃሉ ራሱ ነው፣ እና ስለዚህ፣ ስለ ማንኛውም ቅዱስ ቃል እውነተኛና ሙሉ ስሜት ጥያቄ በሚኖርበት ጊዜ (ብዙና የተለያዩ ሳይሆን አንድ ብቻ) ሊደረስበት እና ሊታወቅ የሚችለው እጅግ ግልጽ አድርገው በሚናገሩ በሌሎች ስፍራዎች ነው” (ዌስትሚኒስቴር ኑዛዜ፣ ምዕ. 9)።

- እሱ በሦስት ግምቶች ይመሠረታል።
 - ቅዱስ ቃሉ ሁሉ በእግዚአብሔር ተመስጦ ነው (1 ጢሞ. 3:15-17፣ ፊ እና ስቱዋርት 1982፣ 209 አወዳድር)
 - ቅዱስ ቃሉ ራሱን አይቃረንም
 - በጣም የተሻለው የቅዱስ ቃሉ ተርጓሚ ቅዱስ ቃሉ ነው (ሲልቫ 1987፣ 68፣93፣94)
- እነዚህ እውነት ከሆኑ፣ እንግዲያውስ ምንባቡን ለመረዳት እጅግ የተሻለው መንገድ የተመስጧዊ ጽሑፎች ዐውደ-ጽሑፋዊ ማዕከላዊ ክብብ ነው።

1. ተመሳሳይ ርዕስ ወይም ቃል በተመሳሳይ የቅርብ ዐውደ-ጽሑፍ (አንቀጽ ወይም ጽሑፋዊ ምድብ)
2. ተመሳሳይ ርዕስ ወይም ቃላት በተመሳሳይ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መጽሐፍ
3. ተመሳሳይ ርዕስ ወይም ቃላት በተመሳሳይ ደራሲ
4. ተመሳሳይ ርዕስ ወይም ቃላት በተመሳሳይ ጊዜ፣ ዘውግ፣ ወይም ኪዳን
5. ተመሳሳይ ርዕስ ወይም ቃላት በመጽሐፍ ቅዱስ በጥቅሉ

ከተወሰኑ ምንባቦች ወደፊት በተራመድን ቁጥር፣ ለመተርጎም ከምንሞከራቸው፣ በጣም አጠቃላይና፣ ይልቁንም፣ መልክ ያልያዘ ይሆናል፣ የትይዩ ውጤታማነት።

“ከሰፊው በፊት ጠበብ ያለውን ዐውደ-ጽሑፍ ለመተርጎም ሞክር። የጋራ ስምምነት የተደረሰበት፣ ቅዱስ ቃሉ ቅዱስ ቃሉን መተርጎም እንዳለበት ነው። ሆኖም፣ ግንዛቤ ውስጥ መግባት የሚኖርበት ቃል ወይም ምንባብ የግድ መተርጎም የሚኖርበት በቅድሚያ ከቅርቡ ዐውደ-ጽሑፍ ነው፣ ከሞላው መጽሐፍ ቅዱስ አኳያ ሰፊ ባለው የጥናት አተገባበር በፊት” (አሰቦርን እና ውድዋርድ 1979፣ 154)።

የዚህ አካባቢ ትርጓሜ በጣም የሚያግዝ ይሆናል፣ ምንባቦችን እንዴት ከሙሉው መገለጥ ጋር እንደሚዛመድ (ኤምሲኩልኪን 1983፣ ሲልቫ 1987፣ 83፣ ስቲሪት 1973፣ 86)። በመሠረቱ የምንንቀሳቀሰው ከ

1. ትርጉም (ከላይ ቁጥር 1) ወደ
2. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-መለኮት (ከላይ ቁጥር 2፣3፣ እና 4) ወደ
3. ስልታዊ ዶክትሪን (ከላይ ቁጥር 5)

የምንንቀሳቀሰው ከአጉሊ መነጽር ወደ አቅርቦ ማሳያ (ቴሌስኮፕ) ነው። በቅድሚያ አንጻራዊ በሆነ መልኩ በያዘነው ምንባብ ፍች ላይ ርግጠኞች መሆን አለብን፣ ወደ ስልታዊ ዶክትሪን ከማቅናታችን በፊት። ይህ አንደኛው ነው፣ ብቸኛው ባይሆንም፣ የስልታዊ ሥነ-መለኮት መጻሕፍት ዓላማ (ዝርዝር IX ሥነ-መለኮቶች ገጽ 105 ተመልከት)። እንቅስቃሴው አስፈላጊ ነው፣ ግን አደገኛ። ዳራዎቻችን፣ ቀዳሚ-ፍርዳችን፣ እና ክፍለ-ሃይማኖታዊ ዶክትሪኖቻችን ዘወትር ሾልከው ሊገቡ ዝግጁና የሚችሉ ናቸው። ትይዩአዊ ምንባቦችን የምንጠቀም ከሆነ (መጠቀምም አለብን) ትክክለኛ ትዩዎች ለመሆናቸው ርግጠኞች መሆን ይጠበቅብናል፣ ተመሳሳይ ቃል ወይም ሐረግ ሳይሆን።

ዘወትር ልክ የሚሆነው ትይዩ ምንባቦች ለትርጉማችን ሁለንተናዊ ሚዛን ማምጣታቸው ነው። በትርጓሜ ላይ የእኔ ልምድ የሆነው፣ መጽሐፍ ቅዱስ ዘወትር በአያዎአዊ (ፓራዶክሲካዊ) ወይም ተቃራኒ ጥንዶች (የምስራቅ አስተሳሰብ) መጻፉ ነው። አንዱ በርዕሰ-ጉዳዮች ዙሪያ ያሉ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ተቃርኖዎች እውቅና መስጠት አለበት፣ ቀለል ያሉ መግለጫዎችን ለመፍጠር በሚል ዓላማ ሳያስወድግ፣ እውነትን በፈርጁ ለማስቀመጥ እየሞከረ፣ ወይም የሚወደውን የሥነ-መለኮት አቋም እየጠበቀ ሳይሆን። አንደኛው ተመስጧዊ ጽሑፍ ሌላውን ለመቃረን ወይም ለማንኳስ ጥቅም ላይ መዋል አይኖርበትም! እዚህ አንዳንድ ምሳሌዎች ይገኛሉ፣ በመጻሕፍ ቅዱስ እውነቶች መካከል ባሉ ተቃርኖዎች።

1. ዕጣ-ፈንታ አልያም የሰው ነጻ ፍቃድ
2. የአማኝ ደኅንነት አልያም የጽናት አስፈላጊነት
3. የተፈጥሮ ኃጢአት አልያም የፍቃድ ኃጢአት
4. ኢየሱስ እንደ አምላክ አልያም ኢየሱስ እንደ ሰው
5. ኢየሱስ ከአብ እኩል መሆኑ አልያም ኢየሱስ እንደ አብ ረዳት
6. መጽሐፍ ቅዱስ እንደ እግዚአብሔር ቃል አልያም በሰዎች ሥልጣን
7. ኃጢአት የለሽነት አልያም ኃጢአት አለመሥራት
8. የመኻኛ የወዲያው ጽድቅና መቀደስ አልያም ቀጣይነት ያለው መቀደስ
9. ጽድቅ በእምነት (ሮሜ 4) አልያም በሥራ የተረጋገጠ ጽድቅ (ያዕቆብ 2:14-26)
10. ክርስቲያናዊ ነጻነት (ሮሜ 14:1-23፣ 1 ቆሮ. 8:1-13፣ 10:23-33) አልያም ክርስቲያናዊ ኃላፊነት (ገላ. 5:16-21፣ ኤፌ. 4:1)
11. የእግዚአብሔር ወሰን-የለሽነት አልያም የእርሱ ውስንነት
12. የእግዚአብሔር ተጠቃሎ አይታወቁት አልያም በቅዱስ ቃሉና በክርስቶስ ታዋቂነት
13. የጳውሎስ በርካታ የደኅንነት ዘይቤዎች

- ሀ. ልጅነት
- ለ. መቀደስ
- ሐ. መጽደቅ
- መ. መቤዠት
- ሠ. መከበር
- ረ. ዕጣ ፈንታ
- ሰ. መታረቅ

14. የእግዚአብሔር መንግሥት አሁን አልያም ወደፊት የሚቀዳጁት
15. ንስሐ እንደ እግዚአብሔር ስጦታ አልያም ንስሐ ለደኅንነት አስገዳጅ እንደሆነ ምላሽ
16. ብሉይ ኪዳን ቋሚ ነው አልያም ብሉይ ኪዳን አልፏል እናም ባዶና ዋጋ-ቢስ ነው (ማቴ. 3:17-19 አልያም 5:21-48፣ ሮሜ 7 አልያም ገላትያ 3)
17. አማኞች አገልጋይ/ባሮች ናቸው ወይም ልጆች/ወራሾች

ሞደሰስ ሲልቫ በጣም የሚረዳ የተቃርኖ ዝርዝር አለው፣ ቅዱስ ቃሉን በመረዳታችን ላይ የሚኖር።

1. መጽሐፍ ቅዱስ መለኮታዊ ነው፣ ሆኖም ወደ እኛ የደረሰው በሰዎች ቅርጽ ነው።
2. የእግዚአብሔር ትእዛዛት ፍጹም ናቸው፣ ሆኖም የጽሑፎቹ ታሪካዊ ዐውደ-ጽሑፍ የቀረበው በአንጻራዊ መልኩ በተወሰኑ ነገሮች ነው።

3. መለኮታዊ መልእክቱ ግልጽ መሆን አለበት፤ ሆኖም በርካታ ምንባቦች አሻሚ ይመስላሉ።
4. ለትእዛዝ የመንፈስ ቅዱስ ጥገኞች ነን፤ ሆኖም የተማሩ መሆን በርግጥ ያስፈልጋል።
5. ቅዱሳን መጻሕፍቱ የላይላዩንና ታሪካዊ ምንባብ ታሳቢ ያደረጉ ይመስላሉ፤ ሆኖም ዘይቤአዊና ታሪካዊ ያልሆኑ ያጋጥሙናል (ምሳ. ምሳሌዎች)።
6. ተገቢ የሆነ ትርጉም የተርጓሚውን ግላዊ ነጻነት ይጠይቃል፤ ሆኖም የተወሰነ ደረጃ ውጫዊ፤ የተጠቃለለ ሥልጣን አትኩሮት ይከስታል።
7. የመጽሐፍ ቅዱስ መልእክት ተጨባጭነት ያስፈልጋል፤ ሆኖም የእኛ ቀዳሜ-ግምቶች የተወሰነ ሕሊናዊነት በትርጓሜው ሂደት ላይ የሚጨምሩ ይመስላል (ሲልቫ 1987፣ 36-38)።

የእነዚህ ፓራዶክሶች የትኛው ገጽታቸው ነው ትክክል? ለእነዚህ ሁሉ እኔ የምመልሰው “አዎን፤” ነው፤ ምክንያቱም ሁሉም እውነት ስለሆኑ። ሁሉም ወገኖች መጽሐፍ ቅዱሳዊ ናቸው። እንደ ተርጓሚ ተግባራችን ትልቁን ስዕል ለመመልከት ነው፤ እንዲሁም ሁሉንም ክፍሎቹን አንድ ለማድረግ፤ የምንወደውን ብቻ አይደለም፤ ወይም በጣም የምናውቃቸውን። ለትርጓሜ ችግሮች ምላሽ የሚገኘው ተቃርኖዎቹን አስወግዶ የክርክሩን አንዱን ወገን ብቻ በማጽናት አይደለም (ሲልቫ 1987፣ 38)። ይህ ሚዛን ሊገኝ የሚችለው ከሐሳብ ስምምነት ወይም ከስልታዊ የሥነ-መለኮት መጻሕፍት ነው። አንተ ከመጣህበት ወይም ከምትሰማህበት ክፍለ-ሃይማኖታዊ እይታ ከሆነ ስልታዊ ሥነ-መለኮት ብቻ መደገፍ ተጠንቀቅ። መጽሐፍ ቅዱስ ይከራከርህ፤ ይጨክብህም— በቀስታ ሳይሆን። እሱም የወደድከውን አሻሚ ሐሳብ ያስወግድልሃል።

ርግጥ ነው፤ ዶክትሪንን መልክ የማስያዝ ሙከራ፤ ወይም ተቃርኖዎች የሚመስሉ የመጽሐፍ ቅዱስን አንዳንድ ነገሮች ማዘመድ ቀዳሜ-ግምት ነው፤ ዘወትርም ከዶክትሪናዊ አቋም ጋር ይመሳሰላል። ይህ በቀዳሚነት ገላጭ ለሆነው የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-መለኮት ያነሰ እውነት ሊሆን ይገባል። ይህ ዘዴ (መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-መለኮት) የጥናቱ፤ ከመጽሐፍ ቅዱሳዊ ነገሮች አነስተኛውን ጉራጅ ነው የሚወስደው። እሱም ራሱን በአንድ ደራሲ፤ ዘመን፤ ወይም ዘውግ ይወስናል። እሱም የራሱን ሥነ-መለኮታዊ ምድብ ከተከለለ የመጽሐፍ ቅዱስ የማጣቀሻ ገደብ ብቻ ለማውጣት ይሞክራል። የመጽሐፍ ቅዱስ ነገሮችን በመወሰን ተግባር ላይ፤ እኛ የቃሉን አስቸጋሪ መግለጫዎችን አጥብቀን አንድንወስድ እንገደዳለን፤ ትርጉማቸውን ከሌሎች ቁጥሮች ጋር ለማብራራት ሳናጣቅስ። ይህም ደራሲው ያለውን አጥብቀን አንድንወስድ ያስገደድናል። እሱም ሚዛን መፈለግ አይደለም፤ ነገር ግን የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ደራሲውን ያሸበረቁ፤ ግልጽ መግለጫዎችን ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ፓራዶክስ ሁለቱንም ዳርቻዎች ማረጋገጥ ከባድ ትግል ነው። የትይዩ ምንባቦችን እነዚህን ሦስቱንም ማዕከላዊ ከበቦች እናያለን። አንዱ በእያንዳንዱ ዐውደ-ጽሑፍ በእያንዳንዱ ደረጃ ማለፍ ይችላል።

1. ደራሲው ምን አለ ምንስ ማለቱ ነው? (ትርጓሜ)
 2. በሌላ ስፍራ በተመሳሳይ ርዕሰ-ጉዳይ ምን አለ? ሌሎች የተመሳሳይ ዘመናዊ ምን አሉ? (መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-መለኮት)
 3. ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ ስለዚህና ተመሳሳይ ርዕሰ-ጉዳዮች ምን አለ? (ስልታዊ ዶክትሪን)
- ሌላኛው ዋነኛ ችግር ትይዩአዊ ምንባቦችን በመጠቀም ረገድ “የሚወድቁ ዐውደ-ጽሑፎች ተፋለስ” በመባል ይጠራል።

“ሁላት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ የማይዛመዱ ጽሑፎችን አንድ እንደሆኑ ለማድረግ ሲሞከር፤ የሚወድቅ ዐውደ-ጽሑፍ ተፋለስ ይኖረናል። ይህ የንባብ ስሕተት በተለይ ለመፍታት አስቸጋሪ የሚሆንበት ምክንያት፤ እሱ ፍጹም የሆነው የመልካም ንባብ መርሕ ብልሽት በመሆኑ ነው። ቅዱስ ቃሉን ከቅዱስ ቃሉ ጋር ማወዳደር። እንደ መልካም የመጽሐፍ ቅዱስ አንባቢ ኃላፊነት አለብን፤ እያንዳንዱ ጽሑፍ የያዘውን ልንረዳው ከምንፈልገው ርዕሰ-ጉዳይ ጋር የመጠቀም። (ሲሪ 1980፣ 140)።

“ለተርጓሚዎች የተወሰኑ ቁጥሮችን አንድ ላይ ማድረግና ሌሎቹን የመተው ሥልጣን ምን ይሰጣቸዋል? ነጥቡ እነዚህ የተገጣጠሙት ሁሉ ፈርጅ ያበጃሉ፤ በሌሎች ጽሑፎች ትርጓሜ ላይ ተጽዕኖ የሚያሳድሩ” (ካርሰን 1984፣ 140)።

ለዚህ ችግር ጥሩ ምሳሌ የሚሆነን ቀደም ሲል በዚህ መጽሐፍ ላይ ተጠቅሷል— የአራጅን የምንባቦች ማያያዝ፤ በምሳሌ ላይ፤ ከማይዛመደው ጽሑፍ ጋር፤ በገሰሎንቄ መጽሐፍ።

ሠ. ዋነኞቹ ሰሚዎች መልእክቱን እንዴት ተረዱት፤ እንዴትስ ምላሽ ሰጡ? ይህ አራተኛው ትርጓሜያዊ ጥያቄ ነው። እሱም ከተወሰኑ ዓይነት ዘውጎች ጋር ይዛመዳል (ማለትም፤ ታሪካዊ ትረካዎች፤ ወንጌላት፤ እና የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ)። መረጃው የሚገኝ ከሆነ እጅግ ይረዳል ምክንያቱም፤ እንደ ተርጓሚ ግባችን ይህ ነውና፤ “እንደተሰማው ስማ።”

ረ.-ሰ. አምስተኛና ስድስተኛ ትርጓሜያዊ ጥያቄዎች

1. አተገባበር

እስከዚህ ነጥብ ድረስ የተመለከትነው ከዋናው ደራሲ ሐሳብ ጋር የተያያዙትን ትርጓሜያዊ ጥያቄዎችን ነበር። አሁን እኩል ጠቀሜታ ወደ አላቸው አትኩሮቶች እንዘራለን፤ ለእኔ ጊዜና ለእኔ ሕይወት የሚኖራቸውን ትርጉም በተመለከተ። ማንም ትርጉም ፍጹም አይደለም፤ ይህ ደረጃ ካልተደረሰበትና በበቂ ሁኔታ እስካልተጠቃለለ ድረስ። የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ግብ እውቀት ብቻ አይደለም፤ ግን በየዕለቱ ክርስቶስን መምሰል እንጂ። የመጽሐፍ ቅዱስ ግብ ጥልቅ፤ ቀረብ ያለ ግንኙነት በሦስትነቱ አንድ ከሆነው አምላክ ጋር ማድረግ ነው። ሥነ-መለኮት ተግባራዊ መሆን ይኖርበታል።

“እንደ ኬሪኩጋርድ ከሆነ ሰዋሰዋዊ፤ ሥርወ-ቃላዊ፤ እና ታሪካዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት አስፈላጊ ነው፤ ነገር ግን በቀዳሚነት የመጽሐፍ ቅዱስ እውነተኛ ንባብ። ‘መጽሐፍ ቅዱስን እንደ እግዚአብሔር ቃል ለማንበብ፤ አንዱ በልብና በአፍ፤ በእውራ ጣቱ ቆሞ፤ በጉንት በመጠባበቅ፤ ከእግዚአብሔር ጋር በመነጋገር መሆን አለበት። መጽሐፍ ቅዱስን ሐሳብ-የለሽ ወይም ግዴለሽ ሆኖ ወይም በአዋቂነት ወይም በባለሙያነት ማንበብ፤ መጽሐፍ ቅዱስን እንደ እግዚአብሔር ቃል ማንበብ አይደለም። አንዱ የፍቅር ደብዳቤ አንደሚነብ ቢያነበው፤ እንደ እግዚአብሔርን ቃል ያነበዋል” (ከ ፕሮፊሰታንት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜ በራም፣ ገጽ 75)።

ትግበራ አማራጭ አይደለም (አስቦርን እና ውድቀርድ 1979፣ 150)። ሆኖም፣ ትግበራ ከትርጓሜ ባነሰ ተቀቅሯል (ይህ ነው የተርጓሚ እና አዋጅ ነጋሪ ፈጠራና የሕይወት ልምድ ወደ ትኩረት መምጣት ያለበት)። በቅዱስ ቃሉ አንድ ብቻ ዋነኛ ሐሳብ አለ። ይህ ወደ ሁለት ሊስፋፋ ይችላል (የትንቢት በብዝሃ መፈጸም ወይም የተራዘሙ ምሳሌዎች)። የዋናው ደራሲ ሐሳብ ዘወትር እውነት ነው፣ ነገር ግን የመንፈስ ቅዱስን ሐሳብ በተሟላ መያዝ አይቻልም። ትግበራ ዘወትር የሚወሰነው በአንዱ ግላዊ

- ሀ. ፍላጎት
- ለ. ሁኔታ
- ሐ. የብስለት ደረጃ
- መ. እግዚአብሔርን ለማወቅ እና ለመከተል ባለው መሻት
- ሠ. ባህላዊና ክፍለ-ሃይማኖታዊ ወጎች
- ረ. የወቅቱ ታሪካዊ ሁኔታ

ከ “ከዚያም” ወደ “አሁን” ያለው እመርታ አሻሚ ነው። በርካታ ዋና ነገሮች አሉ፣ ሊገለጡና ሊቆጣጠሯቸው የማይቻል። የአሊጎሪያዊ ዘዴ ዕድገት አንደኛው ምክንያት ለመጽሐፍ ቅዱስ የጊዜውን መሻቶች የመተግበር ፍላጎት ነው። አንዳንዶች ይላሉ፣ አሊጎሪ ለተግባር ያስፈልጋል (ሲልቫ 1987፣ 63፣65)፣ እኔ ግን ይህንን አልቀበልም። መንፈስ ቅዱስ በተግባር ላይ ሥልጣናዊ መሪዎችን ነው፣ በትርጓሜ ላይ እንደሆነ ሁሉ። ትግበራ ከዋነኛው ተመስጧዊ ደራሲ ሐሳብ ሁነኛ ትርጉም ጋር በጽኑ መዛመድ አለበት!

2. አንዳንድ ረጂ መመሪያዎች

- ሀ. የመጽሐፍ ቅዱስ ደራሲ ዋነኛ ሐሳብን ለመተግበር ርግጠኛ ሁን፣ የምንባቡን አናሳ ዝርዝሮች ሳይሆን።
- ለ. የአሁኑ ሁኔታችን እያንዳንዱ ገጽታ በዝርዝር እንዲቀርብ አትጠብቅ። መጽሐፍ ቅዱሳዊ “መርሐች” ብቸኛ መሪዎችን ናቸው። ሆኖም፣ እነዚህን በተመለከተ የእኛ ቀመር፣ አንድ ተጨማሪ ደረጃ ነው፣ ከተመሰጠ የተወሰደ። ደግሞም፣ የእነርሱ ትግበራ ዘወትር እጅግ ቀዳሚ-ግምት ነው። አንዳንድ ተርጓሚዎች በእያንዳንዱ ጽሑፍ ላይ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መርሐዎችን ይፈልጋሉ። መርሐዎችን ለተራዘሙ የማስተማሪያ ምንባቦች መወሰን ደኅና ነው፣ አለበለዚያ መርሐዎች ጽሑፍ-ማጥራት (አቃቂር ማውጣት) ይሆናሉ።
- ሐ. ሁሉም እውነት ለየወዲያው ወይም ግላዊ ተግባር ሊሆን አይችልም። መጽሐፍ ቅዱስ ዘወትር መዝግቦታል፣ ገፋፍቶ የማይቆምለትን። ደግሞም፣ የመጽሐፍ ቅዱስ እውነት ሁሉ ለሁሉም ዘመን፣ ለሁሉ ሁኔታ፣ እና ለእያንዳንዱ አማኝ አይተገበርም።
- መ. ትግበራ ከሌሎች ግልጽ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች ፈጽሞ ተቃራኒ መሆን የለበትም።
- ሠ. ትግበራ ክርስቶስን ከመምሰል ጠባይ ፈጽሞ ተቃራኒ መምሰል የለበትም። በትግበራ ላይ ያለ ጽንፈኝነት በትርጓሜ ላይ እንዳለ ሁሉ አደገኛ ነው።
- ረ. አንዳንድ መሠረታዊ የትግበራ ጥያቄዎች፣ ሁሉም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምንባቦች የሚጠየቁት፣ በሪቻርድ ሜይሁ የቀረቡ በመጽሐፍ ቅዱስን እንዴት ለገዛ ራስህ እንደምትተረጉም፣ 1986 ፣ ገጽ 64
 - (1) የምንከተላቸው ምሳሌዎች አሉ?
 - (2) የምናከብራቸው ትዕዛዛት አሉ?
 - (3) የምናስወግዳቸው ስሕተቶች አሉ?
 - (4) የምንተዋቸው ኃጢአት አሉ?
 - (5) የምንጠይቃቸው ተስፋዎች አሉ?
 - (6) ስለ እግዚአብሔር አዲስ አስተሳሰቦች አሉ?
 - (7) የምንኖርባቸው መርሐዎች አሉ?

ሸ. የተርጓሚ ኃላፊነት

በዚህ ነጥብ ላይ የግለሰብ ተርጓሚ ኃላፊነትን ማብራራት የሚረዳ ይሆናል፣ ከመጽሐፍ ቅዱስ ዘላለማዊ፣ ጠቃሚ እውነቶች ጋር፣ ተገቢ ከሆነ ትግበራ ጋር በተዛመደ። ቀደም ሲል እንደተመለከተው ይህ አገባብ አሻሚ ነው፣ ስለሆነም መንፈስ ቅዱስ መሪዎችን መሆን ይገባል። እንደኔ በዚህ አካባቢ ቁልፉ ነገር የእኛ ሐሳብና አዝማሚያ ነው። ባለን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። እኔ ለእናንተ የእምነት ርምጃ ተጠያቂ አይደለሁም፣ እናንተም ለእኔ። አስተሳሰባችንን በፍቅርና በተስፋኝነት፣ በተወሰነ የቅዱስ ቃሉ ምንባቦች ካለን መረዳት ልንካፈል እንችላለን። ከቅዱስ ቃሉ አዲስ ብርሃን ለመፈለግ ፍቃደኞች መሆን አለብን፣ ኃላፊነታችን ግን ለተረዳነው ነው። ባለን ብርሃን በእምነት ከተራመድን፣ ብዙ ብርሃን ይጨመርልናል (ሮሜ 1:17)። በዚህ ነጥብ ላይ መጠንቀቅ ያለብን፣ የእኛ መረዳት ዘወትር ከሌሎቹ መረዳት አለመብለጡን እንድናስታውስ ነው። ሮሜ 14:1-15:3 በዚህ አካባቢ ዋነኛ ነው፣ እኔን ግን ዘወትር ይገርመኛል፣ እኛ ሁልጊዜ የምናስበው የእኛ ቡድን ጠንካራ ወንድም እንደሆነና ሌላው ከእኛ ጋር የማይስማማው የደካማው ቡድን እንደሆነ ነው፣ የእኛን ድጋፍ የሚሻ። ሁላችንም ዕርዳታ ያስፈልገናል። ሁላችንም የጥንካሬ አካባቢዎችና የድካም አካባቢዎች አሉን፣ መንፈሳዊ እውነትን በመረዳትና በመተርጎም ላይ። እኔ ሲነገር ሰምቻለሁ፣ መጽሐፍ ቅዱስ ያዘኑትን እንደሚያጽናና እና የተመቻቹትን ምቹት እንደሚያሳጣ። የመንፈሳዊ እድገትን ተቃርኖ-ሞል መንገድ መጓዝ ይኖርብናል። ሁላችንም በኃጢአት እንጎዳለን፣ እናም በዚህ ዓይነቱ መንፈሳዊነት አኳያ ወደ አለ ፍጹምና ፈጽሞ ልንደርስ አንችልም። ባላችሁ ብርሃን ተራመዱ— በመጽሐፍ ቅዱስ ብርሃን ውስጥ። “በብርሃን ተራመዱ እሱ በብርሃን ውስጥ እንዳለ” (1 ዮሐንስ 1:7)። ርምጃችሁን ቀጥሉ።

ቀ. አንዳንድ ረጂ መጻሕፍት

- 1. መጽሐፍ ቅዱስን መተግበር በጃክ ኩህትስኪክ
- 2. መጽሐፍ ቅዱስን መረዳትና መተግበር በጆ. ሮበርትሰን ሚክሐልኪን
- 3. በመጽሐፍ መኖር በሆዋርድ ጄ. ሄንድሪክስ
- 4. ክርስቲያኖች ለምን በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ይግላሉ በጆን ኒውፖርት

አንዳንድ ታሳቢ ትርጓሜያዊ ድንገቴ ችግሮች

I. የሁለቱም የሎጂካዊ ሂደት እና ጽሑፋዊ ትኩረት በትርጓሜ አሰፈላጊነት

እነዚህ የትርጓሜ መርሆች ያላግባብ ጥቅም ላይ ሊውሉ መቻላቸው ግልጽ ነው። ሥነ-ትርጓሜ ሳይንስ ስላልሆነ። አንዳንዶቹን ግልጽ የሆኑትን ድንገቴ ችግሮች ማስቀመጡ ዋነኛ ነገር ነው። እነርሱም ተገቢ ባልሆነ አጠቃቀም ወይም ዐውደ-ጽሑፋዊ/ጽሑፋዊ-ተኮር መርሆችን አለመጠቀም፤ በዚህ መጽሐፍ ቀደም ሲል የቀረበው። ይህ ዐውደ-ጽሑፋዊ/ጽሑፋዊ ዘዴ እንደ ሳይንሳዊ ዘዴ ያለ ነው። የእሱ ውጤቶችም በሌሎች ይረጋገጣሉ ይደገማሉም። በእኛ አገባቢያዊ ዘዴ፣ የትርጓሜ ነጥቦችና ሎጂክ ግልጽ የሆነ ፍተሻ ያስፈልጋል። እነዚህ ማስረጃዎች የሚመጡት ከበርካታ ዐውደ-ጽሑፋዊና ጽሑፋዊ-ተኮር አካባቢዎች ነው።

ሀ. የምንባቡ ሥነ-ጽሑፋዊ ዐውደ-ጽሑፍ

1. የቅርብ (አንቀጽ)
2. በርካታ ተዛማጅ አንቀጾች
3. ትልቅ ጽሑፋዊ ምድብ (የአስተሳሰብ ምድብ)
4. ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ (የደራሲው ዓላማ)

ለ. የምንባቡ ታሪካዊ ዐውደ-ጽሑፍ

1. የደራሲው ዳራ እና መቼት
2. የሰሚው ወይም የአንባቢው ዳራ እና መቼት
3. የባህላቸው ዳራ እና መቼት
4. በምንባቡ የተመለከቱት አንዳች ችግሮች ዳራ እና መቼት

ሐ. ጽሑፋዊ ዘውጉ (የሥነ-ጽሑፍ ዓይነት)

መ. ሰዋሰው/አገባብ (የዓረፍተ-ነገሩ ክፍሎች እርስ በርስና ከአካባቢው ዓረፍተ-ነገር ጋር ግንኙነት)

ሠ. የዋነኞቹ ቃላት ትርጉሞች እና ፍቺዎች (የዋናዎቹ ቃላት ማብራርያዎች)

1. የፍቺ መስክ
2. የደራሲው አጠቃቀም
3. ሌሎች ደራሲዎች በተመሳሳይ ጊዜ
4. ሌሎች መጽሐፍ ቅዱሳዊ ደራሲዎች

ረ. ተገቢ የሆነ የትይዩ ምንባቦች አጠቃቀም (የጠቀሜታው ማዕከላዊ ክብቦች)

1. ተመሳሳይ ጽሑፋዊ ምድብ
2. ተመሳሳይ መጽሐፍ
3. ተመሳሳይ ደራሲ
4. ተመሳሳይ ጊዜ
5. ተመሳሳይ ኪዳን
6. ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ

አንዱ የደራሲውን ትርጓሜ እነዚህን ዝርዝር ክፍሎች ላይ በመመሥረት እንዴት እንደ ተጠቀሙበት መተንተን ይቻላል። አሁንም ቢሆን አለመግባባት አለ፤ ነገር ግን ቢያንስ ከራሱ ክፍሎች ሊሆን ይችላል። እጅግ በርካታ የተለያዩ የአግዚአብሔር ቃል ትርጓሜዎችን እናደምጣለን እናነባለንም፤ እነሱም ዓይነተኛ የሆኑና ትንተናዊ በሆነ መልኩ የምንገመግማቸው፣ በተቻለ መጠን ማስረጃ ባለውና በተገቢ አገባብ፣ ከእነሱ ጋር በግል የምንሰማማዋቸውን ባንሆንም።

እንደ ሁሉም የሰዎች ቋንቋ ተግባቦት (የቃልና የጽሑፍ)፣ ላለመግባባት ብርቱ ሁኔታ አለ። ምክንያቱም ሥነ-ትርጓሜ የጥንት ሥነ-ጽሑፍን የመተርጎም መርሕ በመሆኑ ነው። እነሱን ያላግባብ መጠቀሙም ግልጽ ነው። ለእያንዳንዱ መሠረታዊ የትርጓሜ መርሕ ሆነ ተብሎም ይሁን ባለማወቅ አላግባብ መጠቀም አለ። የቀዳሜ-ግምታችንን ዋነኛ ስፍራዎች የምንለያቸው ከሆነ፣ ወደ ራሳችን ትርጉሞች ስንመጣ እንድንጠነቀቃቸው ያደርገናል።

II. የመጀመሪያ የአምስቱ ትርጓሜያዊ ጥያቄዎች ያላግባብ መጠቀም ምሳሌዎች

ሀ. ቅድመ-ግምታቸውን — ዘወትርም ስብዕናችን፣ ልምዳችን፣ ክፍለ-ሃይማኖታችን፣ ወይም ባህላችን መጽሐፍ ቅዱስን በመነጽራቸው ወይም በማጣርያቸው እንድንተረጎም ያደርጉናል። የምንፈቅድለትም እኛ እንዲናገር የምንፈልገውን እንዲል ነው። ይህ የሚኖር አድሏዊነት ሁላችንም ላይ ተጽዕኖ አለው፣ ነገር ግን ከነቃንበት ለእሱ ማካካሻ ይሆንን ዘንድ መጽሐፍ ቅዱስ እና የእሱ ጊዜ ስለ ራሳቸው እንዲናገሩ እንፈቅዳለን፤ መልዕክቱን በራሳችንና በባህላችን ለመተግበር ከመሞከራችን በፊት። የዚህ ድንገቴ ችግር አንዳንድ ምሳሌዎች ሊታዩ ይችላሉ

1. የዊሊያም ባርክሌይ የማቴ. 15:37-39 ትርጉም፣ ማለትም ተአምራዊው የኢየሱስ ምግቡን ማብዛት ሰዎቹ ያመጡትን እርስ በርስ መካፈላቸውን ነው። የባርክሌይ ፍልስፍናዊ ማጣርያ፣ የሎጂክ ሐሳብ የማቴዎስን ግልጽ የሆነ ሐሳብ ቀየረው። ሰባት ቅርጫት ሙሉ ቁርስራሽ እንጂ መትረፉን አስታውሱ (ማቴ. 16:37)።
2. የሴቶች በአገልግሎት መስክ መሰለፍ ሊታይ ይችላል በዘጸ. 15:20፣ መሳ. 4:4፣ ዘገ. 22:14፣ ዘዩ. 2:22፣ ኢሳ. 8:3፣ ሉቃስ 2:36፣ ሐዋ. 21:9፣ ሮሜ. 16:1፣ ዘፍ. 11:5፣ እና 1 ጢሞ. 3:11። ይህ ያልተመቻቸው ዘመናዊዎቹ ወንጌላውያን፣ አንድም ቀድሞ በታሰበው አመለካከት ወይም በ1 ቆሮ. 14:34 እና 1 ጢሞ. 2:11-15 ጠንካራ መግለጫዎች፣ የእነዚህን ሌሎች ምንባቦች ተገቢና ግልጽ ትርጓሜዎች መቀየር አይኖርባቸውም።

ቀጣዩ ልዩ ርዕስ በርዕስ-ጉዳዩ ዙሪያ በእኔ ሐተታ ላይ የሚገኝ ነው።

ልዩ ርዕስ፡ ሴቶች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ

I. ብሉይ ኪዳን

ሀ. ከባህል አንጻር ሴቶች እንደ ንብረት ይታያሉ

1. በንብረት ዝርዝር ውስጥ ተካተዋል (ዘፀ 20÷17)
2. የባሪ ሴቶች አያያዝ (ዘፀ.21÷7-11)
3. የሴቶች መሃላዎች ወይም ቃል ኪዳኖች በማህበረሰቡ ኃላፊነት ባለባቸው ወንዶች ሊሻር ይችላል (ዘሐ.30)::
4. ሴቶች በጦርነት ወቅት እንደ ዘረፉ ይቆጠሩ ነበር (ዘዳ.20÷10-14፣21÷10-14)

ለ. በተግባር የጋራ የሆኑ ባህሪያት

1. ወንድና ሴት በእግዚአብሔር አምሳል ተፈጠሩ (ዘፍ.1÷26-27)
2. አባትና እናትን አክብር (ማክበር ዘፀ 20÷12 ዘዳ. 5÷16)
3. እናትንና አባትን መፍራት (ዘሌ. 19÷3፣20÷9)
4. ወንድና ሴት ናዝራውያን ሊሆኑ ይችላሉ (ዘሐ. 6÷1-2)
5. ሴት ልጆች የመውረስ መብት አላቸው (ዘሐ.27÷1-11)
6. የቃል ኪዳን ሕዝብ ክፍል ናቸው (ዘዳ.29፣10-12)
7. የአባትንና የእናትን ትምህርት (ቃል መከተል (ምሳ.1÷8፣6÷20)
8. የሐዋን ወንድና ሴት ልጆች የሌዊ ብተሰብ) በቤተመቅደስ ውስጥ አምልኮን ይመሩ ነበር (1ኛ ዜና 25÷5-6)
9. በመጨረሻው ዘመን ወንድና ሴት ልጆች ይተነብያሉ (ኢዮጴ.2÷28-29)::

ሐ. ሴቶች በአመራር በታላሚና

1. ማርያም፣ የሙሴ እህት ነብይት ተብላ ነበር (ዘፀ. 15÷20-21) እንዲሁም ሚክ.6÷4ን ይመልከቱ::
2. ለማደሪው ድንኳን የሚያገልግሉ ነገሮችን ለመሸመን እግዚአብሔር ሥጦታን ሰጥቷቸው ነበር (ዘፀ.35÷25-26)::
3. ሁሉንም የእሥራኤል ነገዶች የመራች ዲቦራ የተባለች ሴት ነብይት ነበረች (መሳ.4÷4-5፣ 5÷7)
4. ጠፍቶ የነበረውን እና በኋላም የተገኘውን የ«ሕጉን መጽሐፍ» ታነበው እና ትተረጉመው ዘንድ ንጉሥ ኢዮሲያስ የለመናት ህልዳና ነብይት ነበረች (2ኛ ነገ.22÷14፣2ኛ ዜና 34÷22-27)::
1. የእግዚአብሔር ሰው ንግሥት አስቴር በፋርስ የነበሩትን አይሁድ ከሞት ታደገች::

II. አዲስ ኪዳን

ሀ. ከባህል አንጻር በአይሁድ እና በግሪኩሮማን ዓለም ከተወሰኑ መብቶች ጋር እንደ ሁለተኛ ዜጎች ይቆጠሩ ነበር/ መቁደንያ ግን በዚህ አትካካትም)/(ከመቁደንያበስተቀር)

ለ. ሴቶች በአመራር ሚና

1. ኤልሳቤጥና ማርያም፣ ለእግዚአብሔር የተገኙ የእግዚአብሔር ሰዎች (ሉቃ.1፣2)
2. የእግዚአብሔር ሰው ሃና በቤተመቅደስ ታገለግል ነበር (ሉቃ.2፣36)
3. ሊዲያ አማኝና የቤት ውስጥ ቤተክርስቲያን መሪ (የሐዋ.16፣14-40)
4. የፊልጶስ አራት ደናግለ ሴቶች ነብይት ነበሩ (የሐዋ.21፣8-9)
5. ፌቮን በ ክንክራኦስ ላለቸው ቤተክርስቲያን የሴት ዲያቆን ነበረች (ሮሜ. 16÷1)::
6. ጵርስቅላ ከውሎስ ጋር አብራ የምትሠራና የአጵሎስ አስተማሪ (የሐዋ.18፣26፣ ሮሜ 16፣3)
7. ማርያ፣ ዩሊያን፣ ብልያጦን፣ ስንጣክ፣ የኔረስ እህት፣ እና ከጳውሎስ ጋር ይሰሩ የነበሩ በርካታ ሴቶች ነበሩ (ሮሜ 16÷6-16)::
8. ዩሊያ (KJV)፣ ምናልባትም የሴት የሴት ሐዋርያ ነበረች (ሮሜ. 16÷7)::
9. ኢዮዲያና ሊንጢኬ ከጳውሎስ ጋር አብረው የሚሰሩ (ፊልጵ.4÷2-3)::

III. የዘመናችን አማኝ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምሳሌዎችን ሚዛናቸውን እንዴት ይጠብቃል?

ሀ. የመጀመሪያዎቹን የመልእክቱን ተቀባዮች ብቻ የሚመለከቱትን ታሪካዊና ባህላዊ እውነቶችን ከዘላለማዊእውነት አንፃር ለሁሉም ቤተክርስቲያናት በሁሉም ዘመንለሚገኙ ሁሉም አማኞች እውነቱን እንዴትማስተላለፍ ይቻላል?

1. በመንፈስ ቅዱስ መነዳት መልዕክቱን የጻፈውን የመጀመሪያውን ጸሐፊ ዋና ሃሳብ/ሃላማ በደንብ ማጤን አለብን:: መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ነው፣ በመሆኑም ለእምነትና ለተግባር ብቻኛው ምንጭ ነው::
2. ታሪክ ቀመስ የሆኑ እና በእግዚአብሔር መንፈስ መሪት የተፃፉትን ጽሑፎች ማጤን አለብን::

ሀ. የአስራኤል (የሐዋ.15፣ገላ.3፣ልማዶች (የቤተክርስቲያ ሥርዓት))

ለ. የመጀመሪያውን ክፍለ ዘመን የአይሁድ ኃይማኖት የሚያመለክት

ሐ. የ1ኛ ቆርንጦስ ውስጥ የተጠቀሱትን ታሪክ ቀመስ የሆኑ የጳውሎስንጸሐፊዎች

- 1) የአረማዊው የሮም መንግሥት የህግ ሥርዓት (1ኛ ቆር.6)

- 2) ባሪ መሆን (1ኛ ቆሮ.7÷20-24)
- 3) ጃንደረባነት (1ኛ ቆሮ.7÷1-35)
- 4) ደናግል (1ኛ ቆሮ.7÷36-38)
- 5) ለጣኦት የሚሰጠው ምግብ (1ኛ ቆሮ. 8፣ 10÷23-33)
- 6) በጌታ ራት ላይ የሚከናወኑ ያልተገቡ ነገሮች /ድርጊቶች (1ኛ ቆሮ.11)

3. በተወሰነ ወቅትና በተወሰነ ባህል ውስጥ እግዚአብሔር ራሱን ግልጽ በሆነ ሁኔታ ገልጧል። እኛ ግን በትኩረት መቀበል ያለብን መገለጡን እንጂ ማንኛውንም ከመገለጹ ጋር የተቆራኙትን ታሪካዊ ሁኔታዎችን አይደለም። የእግዚአብሔር ቃል የተጻፈው በተወሰነ ወቅት በተወሰነ ባህል ውስጥ በሰው ቃል የተጻፈ ነው።

ለ. መጽሐፍ ቅዱሳዊ አተረጓጎም የመጀመሪያው ጽሑፍ ዓላማ/ሐሳብ መፈለግ አለበት። በጊዜው ለማለት የፈለገው ምን ነበር? ለትክክለኛ አተረጓጎም ይህ ወሳኝናመሠረታዊ ጉዳይ ነው። ይሁን እንጂ ይህን እውነት እኛ ለዘመናችን ሥራ ላይ ላይናውለው ይገባል። አሁን በዚህ ክፍል ላይ በአመራር ላይ ሰላሉት ሴቶች ላይ ጥቅም አለ (እውነተኛው የአተረጓጎም ችግር የሚከሰተው ቃሉን መተርጎም ላይ ነው። እንደመሪዎች ከሚሉዎት መጋቢዎች ይልቅ ብዙ አገልግሎቶች ነበሩ ማለት ነው? ወይስ ሴት ዲያቆናትና ሴት ነብያት እንደጨዋዎች ይታዩ ይሆን? ጳውሎስ በ1ኛ ቆሮንጦስ 14:34-35 እና 1ኛ ጢሞቴዎስ 2:9-15 ላይ ሴቶች በጉባኤ አምልኮ ላይ መምራት እንዳይችሉባቸው አስረግጦ መናገሩ በጣም የተገለጠ ነው! ይሁን እንጂ ያንን እውነት ወይስ እንዴት ነው ሥራ ላይ የማውለው? የጳውሎስም ሆነ የእኔ ባህል የእግዚአብሔርን ቃልና ፈቃዱን ዝም እንዲያሰኘው አልፈልግም። ምናልባት የጳውሎስ ዘመን ገደብ የበዛበት ሊሆን ይችላል፤ በአንጻሩም ደግሞ እኔ ያለሁበት ዘመን ደግሞ ገደብ የለበትም። የጳውሎስ ቃላትና አስተምሮዎች ሁኔታዊና የመጀመሪያው ክፍለዘመን እውነቶች ብቻ ናቸው ማለት ለእኔ አይመቻኝም። የእኔ አእምሮና የእኔ ባህል በመንፈስ ቅዱስ ምሪት የጻፈን ጸሐፊ መቃወም አለበት ለማለት እኔ ማንኛውን?

ይሁን እንጂ የሴተር መሪዎችን በሚመለከት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምሳሌዎች ሲኖሩ ታዲያ ምንድን ነው የማደርገው? (በጳውሎስ ጽሑፎች በሮሜ 16 እንኳ)። ለዚህ ጥሩ ምሳሌ የሚሆነው ጳውሎስ በ1ኛ ቆሮንጦስ ምዕ. 11-14 ላይ የሰጠው ትንታኔ ነው። በ11÷5 ላይ ሴቶች ራሳቸውን ሸፍነው በጉባኤ ላይ እንዲሰብኩ እንዲጸልዩ የሚፈቅድ ይመስላል፤ ይሁን እንጂ በ14÷34-35 ላይ ደግሞ ጸጥ እንዲሉ ይፈልጋል። ሴት ዲያቆናትና (ሮሜ. 16) እና ሴት ነብያት ነበሩ (የሐዋ.21÷9)። ይህ ልዩነት ነው እንግዲህ ጳውሎስ የሰጠው ማብራሪያ (በሴቶች ላይ ከሚደረገው ማዕቀብ ሰላሚገናኝ) በመጀመሪያው ክፍለዘመን ለነበሩ የቆሮንጦስና የኤፌሶን ቤተክርስቲያን ብቻ የተወሰነ ነው እንደሌላ ነገትን የሚሰጠኝ። በሁለቱም ቤተክርስቲያናት ውስጥ አዲስ የተመሰረተውን ነገት ሴቶች ለመጠቀም ችግሮች ነበሩ። ይህም በጊዜው የነበረው ቤተክርስቲያን የጠፉትን በክርስቶስ ወንጌል ለመድረስ ችግር በፈጠረ ነበር፤ ወንጌል ይስፋፋና ፍሬያማ ይሆን ዘንድ የነበራቸው ነገት መገደብ ነበረበት።

እኔ ያለሁበት ዘመን ከጳውሎስ አንጻር ተቃራኒ ነው። እኔ ባለሁበት ዘመን ወንጌል ምናልባት ሊገደብ የሚችለው የሰለጠኑና የተማሩ ሴቶች ወንጌልን ካለሰበኩ እንጂ ካልመሩ አይደለም! የጉባኤ አምልኮ ዋነኛ ግብ ምንድን ነው? ወንጌልና ደቀመዝሙርነት አይደለም? እግዚአብሔር በሴት መሪዎች ሊከብርና ደስ ሊሰኝ ይችላል? መጽሐፍ ቅዱስ በጠቅላላው «አዎን» የሚል ይመስላል።

ለጳውሎስ ሐሳብ ራሴን ማስገዛት እፈልጋለሁ። ምክንያቱም የእኔ ሥነ-መለኮት ከመጀመሪያው የጳውሎስ ነውና። አሁን በሚታየው የሴቶች እንቅስቃሴ ተፅዕኖ እንዲደርስብኝ ወይም ማስመሰል አልፈልግም! ይሁን እንጂ ቤተክርስቲያን በግል የሚታዩ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነቶችን ለምሳሌ የባርነትን ተገቢ አለመሆን፣ ዘረኝነትን፣ ልቅ ወሲብን እና አክራሪነት ላይ ምላሽ ለመስጠት ለዘብተኛ ናት። እንዲሁም ባለንበት ዘመን በሴቶች ላይ በሚደረገው ጥቃት ላይ ተገቢውን መላሽ ለመስጠት ቸልተኛ ናት። እግዚአብሔር ባሪያንም ሆነ ሴትን በክርስቶስ ነፃ አውጥቷል። በቤተክርስቲያን የተሠራ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅስ እንዲያሰራቸው አልፈቅድም።

አንድ ሌላ ነጥብ ላንሳ፣ አንድ ተርጓሚ የቆሮንጦስ ቤተክርስቲያን በጣም የተበጠጠጠች ቤተክርስቲያን ነበረች። የካሪዝማቲክ ስጦታዎች (የጸጋ) ሽልማት ያሰጡና ያኮሩ ነበር። ምናልባትም ሴቶች በዚህ ሁኔታ ቴዘውም ሊሆን ይችላል። በኤፌሶን ባሉ የሴት ውስጥ ቤተክርስቲያናት ሴቶችን ለግል ጥቅማቸው መጠቀሚያ የሚያደርጉና ቅጥረኛ ሰባኪዎች አድርገው የሚጠቀሟቸው የሐሰት መምህራን በኤፌሶን ተጽእኖ እንደደረሰ ጭምር አምናለሁ።

ሐ. ለተጨማሪ ምንባብ አስተያየት

How to Read the Bible for All Its Worth በጎርደን ሊ እና ዳግላስ ስቱዋርት (1ጽ 61-77)

Gospel and Spirit: Issues in New Testament Hermeneutics በጎርደን ሊ እና ዳግላስ ስቱዋርት (1ጽ 613-616፣ 665-667)።

- 3. የሮማን ካቶሊካዊነት፣ የኤጲስቆጶስን የአመራር ሥርዓት ለመደገፍ በሚል፣ የኮሎስ 2:15-17 ጽሑፍ ይጠቀማል። ከራሱ ከጽሑፉ “ጠበት” እና “በግ” የሚሉትን ቃላት መጠቀሙ ተገቢ አይደለም፤ ከጳጳሳት እና ካህናት ከእነርሱም ያገልግሎት ምድብ ተግባር ጋር በተያያዘ።
- ለ. የእኛ ዐውደ-ጽሑፉን ያላገባብ መያዝ — ይህ የሚያመለክተው የምንባቡን ሁለቱንም ታሪካዊ ዐውደ-ጽሑፍ እና ጽሑፋዊ ዐውደ-ጽሑፍ ነው። ይህ ምናልባት በዘመናችን በጣም የተለመደው ቃሉን ማዘባት ነው። ምንባቡን ከደራሲው ቀንና ከደራሲው ተፈላጊ ዓላማ በመገመገም፣ አንዱ መጽሐፍ ቅዱስ ምንም እንዳይል የሚያደርግበት ነው። እሱም በጣም ያልተለመደና አደገኛ ባይሆን ኖሮ፣ የዚህ ድንገቱ ችግር ምሳሌዎች አስቂኝ በሆኑ ነበር።

1. ያለፉት ጊዜያት ሰባኪ የውሻዎችን መሸጥ ተቃውሞ ይሰብክ ነበር፤ ዘዳ. 23:18 ላይ በመመሥረት። ታሪካዊና ጽሑፋዊ መጽሐፍት ትላ ተብለዋል። “ውሻ” የሚለው ቃል ከወንድ፣ አመንዝራት (ዘዳግም) ወደ እንስሳ ተቀይሯል (ዛሬ)።
 2. ዘመናዊዎቹ ሕጋውያን ቆላ. 2:21ን ሲጠቀሙ፣ አንዳንድ ድርጊቶችን ሕገ-ወጥ ለማድረግ ሲፈልጉ፣ ይህ ቁጥር ጳውሎስ ከሐሰተኛ መምህራን መልእክት እንደጠቀሰው ባለመገንዘብ፣ ችግሩ ማስረጃ ይሆናል።
 3. የራዕ. 3:20 ነፍሳት ማራኪ ዘመናዊ አጠቃቀም እንደ መዝጊያ ሆኖ ለ “ለደኅንነት ዕቅድ” ቀርቧል፤ በክርስቲያን አብያተ-ክርስቲያናት ዐውደ-ጽሑፍ ውስጥ መሆኑ እንኳ ግንዛቤ ሳያገኝ (ራዕይ 2-3)። ይህ ጽሑፍ የመሻ ደኅንነትን ብቻ አያመለክትም፤ ግን የቤተ ክርስቲያንን ዳግም ግዳጅ እንጂ፣ ከማኅበረ-ምዕመናኑ በግለሰብ የሚጀምር።
 4. ዘመናዊዎቹ የሞርሞናውያን አራማጆች 1 ቆሮ. 15:29ን ይጠቅሳሉ “ስለ ሙታን መጠመቅ።” ለዚህ ቁጥር ምንም ትይዩ ምንባብ የለም። የቅርቡ ዐውደ-ጽሑፍ የትንሣኤ ዋጋ ያለው መሆን ነው፤ ይህ ቁጥርም ይህንን እውነት ከሚያስረግጡት በርካታ ምሳሌዎች አንዱ ነው።
 5. ሲ. አይ. ስኮፊልድ 2 ጢሞ. 2:15ን ጠቅሷል፤ “የእውነትን ቃል በቅንነት መካፈል።” እንደ ቅዱስ ቃላዊ ድጋፍ አድርጎ ወስዶታል፤ መጽሐፍ ቅዱስን ወደ ሰባት የተለያዩ ኪዳናት ለመከፋፈል።
 6. የዮሐንስ 6:52 አጠቃቀም በሮማ ካቶሊክ የቅዱስ ቁርባንን ዶክትሪን ለማጠናከር (የቅዱስ ቁርባኑ ነገሮች የክርስቶስ ሥጋና ደም ይሆናሉ) ለለኛው የዚህ ድንገቱ ችግር ምሳሌ ነው። የሐንስ የኔታን ራት ራሱን አልመዘገበም፤ ነገር ግን በደርቡ ቤት ላይ የተደረገውን ንግግር ልምድ እንጂ (ዮሐንስ 13-17)። ይህ ምንባብ አምስት ሺዎችን የመመገብ ዐውደ-ጽሑፍ እንጂ የኔታ ራት አይደለም።
7. በመቀደስ ላይ መስበክ ከገላ. 2:20፣ የዐውደ-ጽሑፍ ትኩረት የመጽደቅ ፍጹም ውጤታማነት መሆኑን ባለመገንዘብ።
- ሐ. ጽሑፋዊ ዘውግን አላግባብ ስለመጠቀማችን — ይህ የሚያካትተው የሞናውን ደራሲ መልእክት አለመረዳትን ነው፤ የሚናገርበትን ጽሑፋዊ ቅርጽ ለመለየት ካለመቻል የተነሳ። እያንዳንዱ ጽሑፋዊ ቅርጽ የተለየ የትርጓሜ ነገሮች አሉት። የዚህ መዛባት አንዳንድ ምሳሌዎች ይከተላሉ።
1. አንዳንድ የጥሬ ትርጉም አራማጆች መዝ. 114:3-6 ላይ ያለውን ቅኔ ወደ ታሪካዊ ትረካ ሊቀይሩት ይሞክራሉ— ሌሎችን በጽሑፋዊ ትርጓሜአቸው ላይ እየፈረዱባቸው።
 2. አንዳንዶች የራዕይ 12 እና 13 የፍጻሜ ዘመን ክፍሎችን እንደ ሰዎችና እንስሳት በጥሬው ለመተርጎም ይሞክራሉ።
 3. አንዳንዶች “ገሃነምን” ከሉቃስ 16:19-31 ምሳሌ ጋር ለመገለጽ ይሞክራሉ። ይህ ተከታታይ ከሆኑት አምስት ምሳሌዎች አምስተኛው ነው፤ እነሱም ከአንድ ማዕከላዊ ሐሳብ ጋር የሚዛመዱ፤ ኢየሱስ ስለ ሃይማኖት መሪዎች (ፈሪሳውያን) የተናገረበት፣ ሉቃስ 15:1-2 ላይ። ደግሞም፣ ጥቅም ላይ የዋለው ቃል Hades (የሙታን ዓለም) ነው እንጂ Gehenna (ገሃነም) አይደለም።
- መ. ዘይቤዎችን ወይም ባህላዊ ፈሊጦችን ማዛባታችን ሌለኛው ድንገቱ ችግር ነው። ሁላችንም የምንናገረው በተምሳሌታዊ ቋንቋ ነው። አድማጮቻችን በተመሳሳይ ባህል ስለሚኖሩ፣ ፈሊጣዊ ሐረጎቻችንን ይገነዘባሉ። ፈሊጦቻችንና ዘይቤዎቻችን ያልተለመዱ የሚሆኑት ከሌላ ባህል ለሆኑት ነው። አንድ የህንዳዊ ፓስተር የነገረች ትዝ ይለኛል፤ በጣም ያዘነበትን “እስከ ሞት ተኮርኩሬአለሁ” በሚለው። ለእኛ በገዛ ራሳችን አሸብራቂ ሐረጎች ማንጸባረቅ መልካም ነው፤ ለአብነትም “ያ እንደ ጉድ መልካም ነው”፤ “ሁሉንም አድምጬዋለሁ”፤ “ያ ይገድለኛል (በሳቅ)”፤ ወይም “ልቤን አመሳቅለህ ለመሞት ተስፋ አድርግ።”
1. መጽሐፍ ቅዱስ ፈሊጦችን ደግሞ አለው።
 - ሀ. “መጥላት” የሚለው ቃል ሉቃስ 14:26፣ ዮሐንስ 12:25፣ ሮሜ 9:13፣ እና ሚል. 1:2-3 የዕብራይስጥ የማወዳደሪያ ፈሊጥ ነው፤ በዘፍ. 29:31፣33 እና ዘዳ. 21:15 ላይ ለማየት እንደሚቻለው፣ ነገር ግን ይህንን ካላወቅን የበዛ አለመረዳት ይፈጥራል።
 - ለ. “እጆችህን ቀረጥ” እና “ዳይኖችህን አውጣ” የሚሉት በማቴ. 5:29-30 የሚገኙት ሐረጎች ምስራቃዊ የግነት መግለጫዎች ናቸው እንጂ የጥሬው ትእዛዞች አይደሉም።
 - ሐ. መንፈስ ቅዱስ በርግብ አምሳል ነው፤ ማርቆስ 1:10 ላይ፣ ሆኖም፣ ቅዱስ ቃሉ የሚለው፣ “ርግብ መስሎ” ወይም “እንደ ርግብ፤” ነው፤ ሉቃስ 3:22።
- ሠ. ቀለል ያለ በማድረግ የምንፈጥረው መዛባት። ወንጌል ቀለል ያለ ነው ብለናል፤ ይህን ማለታችንም እሱ ለመረዳት ቀለል ነው ማለታችን ነው፤ ሆኖም፣ በርካታ የወንጌል ማጠቃለያዎች ስህተት አላቸው፤ ባለመጠናቀቃቸው ምክንያት።
1. እግዚአብሔር ፍቅር ነው፤ ይህ ግን የእግዚአብሔርን ቁጣ ጽንሰ-ሐሳብ ገድፎታል (ሮሜ 1:18-2:16)።
 2. በጸጋ ብቻ ድነናል፤ ይህ ግን ግለሰቦች ንስሐ መግባትና ማመን እንዳለባቸው የሚያመለክተውን ጽንሰ-ሐሳብ ገድፎታል (ማርቆስ 1:15፣ ሐዋ. 20:21)።
 3. ደኅንነት ነጻ ነው (ኤፌ. 2:8-9)፤ ይህ ግን የሕይወት ስልት ለውጥ እንደሚያስፈልግ የሚያሳየውን ሐሳብ ሙሉ ለሙሉ ገድፎታል (ኤፌ. 2:10)።
 4. ኢየሱስ አምላክ ነው፤ ይህ ግን እሱ በእውነት ሰው መሆኑን ገድፎታል (1 ዮሐንስ 4:2)።
- ረ. በአመራረጣችን የምናዛባው — ይህ በጣም ከማቅለልና ጽሑፍ-ከማጥራት (ጸጉር ስንጠቃ) ተመሳሳይ ነው። ሁልጊዜ የምንመርጠው ወይም የምንደባለቀው የእኛን ሥነ-መለኮት የሚደግፉትን ቅዱስ ቃሎችን ብቻ ነው።
1. ምሳሌ ይገኛል በዮሐንስ 14:13-14፣ 15:7፣16፣ 16:23 ላይ፤ “የምትፈልጉትን ሁሉ በጸሎት ብትለምኑ ትቀበላላችሁ።” ለተገቢው ሚዛን ሌለኛውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ መስፈርት ማስረገጥ ይኖርበታል፤ ይህንን ርዕሰ-ጉዳይ በተመለከተ።
 - (ሀ) “መለመናችሁን፣ መፈለጋችሁን፣ ማንኳኳታችሁን ቀጥሉ።” ማቴ. 7:7-8
 - (ለ) “እንደ እግዚአብሔር ፍቃድ።” 1 ዮሐንስ 5:14-15፤ እሱም በርግጥ “በኢየሱስ ስም” አንድምታው
 - (ሐ) “ሳትጠራጠሩ።” ያዕቆብ 1:6
 - (መ) “ያለ ግለኝነት ግቦች።” ያዕቆብ 4:1-3
 2. የ1 ቆሮ. 11:6 ጽሑፍን መጠቀም፣ ፀጉራቸውን የሚያሳድጉትን ወንዶች ለመንቀፍ፣ ዘኑ. 6:5፣ ሌዋ. 19:27ን ባለመገንዘብ፣ እና የኢየሱስን ጊዜ ባህል፣ ተገቢ አይደለም።
 3. ሴቶች በቤተ ክርስቲያን እንዲናገሩ ወይም እንዲያስተምሩ አለመፍቀድ በ1 ቆሮ. 14:34 ላይ በመመሥረት፣ 1 ቆሮ. 11:5ን ግምት ውስጥ ባለማስገባት፣ እሱም ተመሳሳይ ጽሑፋዊ ምድብ የሆነ፣ የተጋነነ መግለጫ ነው።

4. ልሳናትን አለመፍቀድ ወይም ማንኳሰስ፣ በገ ቆሮ. 13፡8 (1 ቆሮንቶስ 13 ያስረግጣል፣ ከፍቅር በቀር ሁሉም ነገር ያልፋል)፣ 1 ቆሮ. 14፡5፣ 18፡39 ትምህርትን ባለመገንዘብ፣ ተገቢ አይደለም።
 5. የሌዋውያን ስን የምግብ ሕግጋት ማጋነን፣ ማቴ. 15፡11 ያለመገንዘብና ሐዋ. 10፡10-16ን በተጣመመ መንገድ በመውሰድ፣ ተገቢ ያልሆነ።
- ሰ. አነስተኛውን እንደ ዋነኛ አድርጎ በመውሰድ አላግባብ መጠቀሚያን — ዘወትር የዋነኛውን ደራሲ ሐሳብ እንስተዋለን፣ ደስ በሚለን ግን ማዕከላዊ ጉዳይ ባልሆነ በመጠመዳችን። ይህ በሚከተለው ይታያል።
1. ቃየን ማንን አገባ? ዘፍ. 4፡17
 2. ብዙዎች የሚገዳቸው ስለ ኢየሱስ ስብከት ተቀባዮች ነው፣ እሱ በሲኦል በነበረበት ወቅት። 1ጴጥሮስ 3፡19
 3. ሌላኛው ጥያቄ የሚገደው እግዚአብሔር ዓለምን እንዴት እንደሚያጠፋ ነው። 2 ጴጥሮስ 3፡10
- ሸ. በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ያለን እንደ ታሪክ ያላግባብ መጠቀም — መጽሐፍ ቅዱስ ዘወትር የሚመዘግበው ጥብቅና የማይቆምለትን ነው (ፊ እና ስቱዋርት 1982፣ 85)። ማተኮር የሚኖርብን ግልጽ የመማርያ ምንባቦች ላይ ነው፣ በታሪካዊ ሁኔታዎች ላይ ሳይሆን፣ ለራሳችን ሥነ-መለኮት እና ሥነ-ምግባር።
- ቀ. በብሉይና አዲስ ኪዳን፣ እስራኤልና ቤተ ክርስቲያን፣ ሕግና ጸጋ መካከል ያለን ተገቢ ያልሆነ አጠቃቀም። በቅድመ-ግምታዊነት፣ ክርስቶስ የቅዱስ ቃላት ኔታ ነው (ግራንት እና ትሬሲ 1984፣ 95)። ቃላት ሁሉ ዞሮ ዞሮ ወደ እሱ ማመልከት ይኖርበታል። እሱ፣ እግዚአብሔር ለሰዎች ያለው ዕቅድ ፍጻሜ ነው (ቆላ. 1፡15-23)። ይህ ማለት፣ ምንም እንኳን ብሉይ ኪዳን በገዛ ራሱ እግር ቢቆምም፣ እሱ የሚያመለክተው ወደ ክርስቶስ ነው (ስቲሪት 1973፣ 157-171)። ብሉይ ኪዳንን በአዲሱ መገለጥ በአኪ በኩል መተርጎም እንዳለብን አስባለሁ። የብሉይ ኪዳን አጽንዖቶች ተለውጠዋል፣ ሁለንተናዊም ሆነዋል። አዲሱ ኪዳን የሙሴን ኪዳን ተክቶታል (የዕብራውያን መጽሐፍና ገላትያ 3)
- የእነዚህ ድንገጥ አደጋዎች ምሳሌዎች በርካታ ነው። ሆኖም፣ አንዳንዶች ከሚገባው በላይ በመተርጎማቸው እና አንዳንዶች አሳንሰው በመተርጎማቸው፣ እና አንዳንዶች በስሕተት በመተርጎማቸው ምክንያት ምንም ትርጉም አያስፈልግም ማለት አይደለም። ከዋናው ደራሲ ዋነኛ ሐሳብ ጋር የምንቆይ ከሆነ፣ በዐውደ-ጽሑፉ የተጠቀሰው፣ እንዲሁም ወደ መጽሐፍ ቅዱስ በጸሎትና በትሕትና የምንቀርብ ከሆነ ከእነዚህ ድንገጥ-አደጋዎች ሰፊውን ክፍል ማስወገድ እንችላለን።
- “ሰዎች አዘውትረው ከመጽሐፍ ቅዱስ ትረካዎች፣ በርግጥ እዛ የሌሉትን ነገሮች ለምን ይፈልጋሉ— የራሳቸውን ሐሳብ በመጽሐፍ ቅዱስ ያነባሉ፣ እግዚአብሔር ከመጽሐፍ ቅዱስ እንዲያውቁ የሚፈልገውን ከማንበብ ይልቅ?
1. እነሱ ደክመዋል፣ ለገዛ ራሳቸው ሁኔታ ለሚተገበር መረጃ ደክመዋል
 2. እነሱ ትዕግሥት የላቸውም፣ መልሳቸውን አሁን ይፈልጋሉ፣ ከዚህ መጽሐፍ፣ ከዚህ ምዕራፍ
 3. እነሱ በስሕተት ተስፋ ያደርጋሉ፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያለው ነገር ሁሉ በቀጥታ እንደ መመሪያ እንዲተገበር፣ ለገዛ ራሳቸው ግለሰባዊ ሕይወት” (ፊ እና ስቱዋርት 1980፣ 84)።

የትርጓሜ የተግባር ደንብ

I. መንፈሳዊ ገጽታዎች

የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት በመንፈስ ቅዱስ ላይ ጥገኛ የመሆንና እግዚአብሔር የሰጣችሁን የማሰብና የመተንተን ችሎታችሁን የማስለት ድብልቅ ነው። መጽሐፍ ቅዱስን የማጥናት መንፈሳዊ ገጽታን ለማብራራት አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም የተለያዩ ሰፊ ቅንብር ያላቸው ትርጓሜዎች በመልካም፣ በተማሩ፣ እውነተኛ አማኞች አጽንዖት ተሰጥቶት በመቅረቡ ነው። ይህን ያህል የበዛ አለመግባባት፣ ይልቁንም ባላንጣነት በአማኞች መሐል መኖሩ ምሥጢር ነው። ሁሉም ቅዱስ ቃሉን ለመረዳትና ለማጽናት የሚሞክሩ ሆነው ሳለ። መንፈስ ቅዱስ ወሳኝ ነው። ሁሉም አማኞች ግን መንፈስ ቅዱስ አላቸው። የሚከተለው የእኔ ሙከራ ነው። ለእያንዳንዱ ተርጓሚ አስፈላጊ የሆነው መንፈሳዊ አዝማሚያ።

- ሀ. ጸሎት “የመጀመሪያው ቀዳሚ” ነው በትርጓሜና በትግበራ ላይ። ጸሎት አውቶማቲክ መያያዣ አይደለም፤ ለእውነተኛ ትርጓሜ፣ በጥራቱም ሆነ በብዛቱ፣ ነገር ግን የመጀመሪያው ዋና ደረጃ ነው። ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ያለ መንፈስ ቅዱስ መጓዝ ውኃ ባሌለበት ለመጥኘት እንደመሄድ ነው። እንደገናም፣ ይህን ማለት፣ ጸሎት በቀጥታ ከትርጓሜያችን ጥራት ጋር ይዛመዳል ማለት አይደለም— ያ የሚወስነው በተጨማሪ ይዘቶች ነው። አንድ ነገር ግን ርግጠኛ የሚሆነው— በእግዚአብሔር ያልተረዳ ሰው መንፈሳዊውን እውነት ሊያውቅ አለመቻሉን (ካልቪን) ነው። ጸሎት አንዳንድ አስቸጋሪዎችን በእግዚአብሔር በኩል አሸንፎ ለእኛ መጽሐፍን መግለጥ አይደለም፤ ነገር ግን በእርሱ ላይ ጥገኛ ለመሆናችን እውቅና መስጠት ነው። መንፈስ ቅዱስ የተሰጠን የእግዚአብሔርን ቃል እንድንረዳ ሊያግዝን ነው (ዮሐንስ 14:26፣ 16:13-14፣ 1 ቆሮ. 2:10-16)።
- ለ. ግለሰባዊ መንጻት ደግሞ ጠቃሚ ነው። ያወቅነውና ያልተናዘዘው ኃጢአት ከእግዚአብሔር ጋር ያለንን ግንኙነት ይዘጋጃል። እሱ ኃጢአት የለሽነትን ከእኛ አይጠብቅም፤ መጽሐፍ ቅዱስን ለመረዳት፣ መጽሐፍ ቅዱስ ግን መንፈሳዊ እውነት በመሆኑ ኃጢአት ለመንፈሳዊ ነገሮች ኬላ ስለሚሆን ነው። የሚታወቅ ኃጢአትን መናዘዝ ይኖርብናል (1 ዮሐንስ 1:9)። ራሳችንን ለጌታ ክፍት ማድረግ ይኖርብናል፤ እንዲመረምረን (መዝ. 139:1፣23-24)። አብዛኞቹ የእርሱ ተስፋዎች ሁኔታዊ ናቸው፤ በእምነት ምላሻችን ላይ፣ እንዲሁ ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስን ለመረዳት ያለን ችሎታ።
- ሐ. እግዚአብሔርንና ቃሉን ለማወቅ ያለንን ፍላጎት ማዳበር ይኖርብናል (መዝ. 9:7-14፣ 42:1፣ 119:1)። ከእግዚአብሔር ጋር የምር ስንሆን፣ እሱም ወደ እኛ ሊቀርብና ለሕይወታችን ያለውን ፍቃድ ሊገልጽልን ይችላል (ዘካ. 1:3-4፣ ያዕቆብ 4:8)።
- መ. ከመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት የሰበሰብነውን እውነት ወዲያውኑ ተግባራዊ ማድረግ ይኖርብናል (እውነት እንደሆነ ያመንነውን በተግባር ላይ ማዋል) በሕይወታችን። አብዛኞቻችን ገና ድሮ መጽሐፍ ቅዱሳዊውን እውነት አውቀናል፤ ከምንኖረው ይልቅ (1 ዮሐንስ 1:7)። ለበዛ እውነት መስፈርቱ፣ ቀደም ሲል ባለን እውነት መራመድ ነው። ተግባር አማራጭ አይደለም፤ ዕለታዊ እንጂ። ባለሀ ብርሃን ተራመድ፣ በርካታ ብርሃን ይጨመርልሃል (ሮሜ. 1:17)።

“ይሆናል ተብሎ የሚታሰበው፣ ምንም ዓይነት የመጽሐፍ ቅዱስ የመረዳት እውቀት፣ ምንም ፍጹም ቢሆን፣ ሁሉንም ሀብት መውረስ አይችልም። ይህን መሰሉን መረዳት ዝቅ ሊያደርገው አይችልም፤ ፍጹም ለሆነ መረዳት እሱ አስፈላጊ ነው። እሱ ግን ማምራት ያለበት ወደ መንፈሳዊ መረዳት ነው፤ ወደ እዚህ መጽሐፍ መንፈሳዊ ሀብት፣ ፍጹም ሊሆን ከተፈለገ። ለዛም መንፈሳዊ መረዳት ከእውቀታዊ ንቃት ከፍ ያለ ነገር ያስፈልጋል። መንፈሳዊ ነገሮች በመንፈሳዊነት ሊረዱቸው የሚችሏቸው ናቸው፤ እናም የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪ የመንፈሳዊ ተቀባይነት አዝማሚያ ሊኖረው ይገባል፤ እግዚአብሔርን ለማወቅ ጉጉት፣ ራሱን ለእርሱ ይሰጥ ዘንድ፣ ከሳይንሳዊ ጥናቱ አለፍ ለማለት ከፈለገ፣ ወደዚህ ከሁሉም መጻሕፍት ታላቅ ወደ ሆነው የብልጽግና ውርስ” የመጽሐፍ ቅዱስ ጠቀሜታ፣ ኤች. ኤች. ሮውሊ (ገጽ 19)።

II. ሎጂካዊ ሂደት

መጽሐፍ ቅዱስን አንብብ! አንዱ ምን ማለት እንደሆነ ሊያውቅ አይችልም፤ እሱ ምን እንደሚል ካላወቀ። ትንተናዊ ንባብና የፍሬ-ሐሳቡን ዝርዝር ማውጣት ለመረዳት ቁልፍ ናቸው። በዚህ ደረጃ በርካታ ዑደቶች (አራት) ሙሉውን የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ በአንድ ቁጭታ ማንበብ ተካቷል።

- ሀ. በተለያዩ ትርጉሞች አንብብ። የሚታሰበው የተለያዩ የትርጓሜ ንድፈ-ሐሳቦችን የተጠቀሙ ትርጉሞችን ታነባለህ ተብሎ ነው።
 - 1. መደበኛ መጻጻፍ (ቃል በቃል) ለአብነትም
 - ሀ. ኪንግ ጆምስ ዕትም
 - ለ. የአሜሪካ መደበኛ ትርጉም
 - ሐ. አዲሱ የአሜሪካ መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ
 - መ. የተከለለው መደበኛ ትርጉም
 - 2. ተለዋዋጭ አቻ ትርጉሞች፣ ለአብነትም
 - ሀ. አዲሱ ዓለም አቀፍ ትርጉም
 - ለ. አዲሱ የአሜሪካን መጽሐፍ ቅዱስ
 - ሐ. መልካም የምስራች (ወንጌል) ለዘመናዊው ሰው (አዲሱ እንግሊዝኛ ትርጉም)
 - መ. ኢየሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ
 - ሠ. አዲሱ እንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ
 - ረ. ዊሊየምስ ትርጉም
 - 3. ጽንሰ-ሐሳብ ለጽንሰ-ሐሳብ ትርጉሞች፣ ለአብነትም
 - ሀ. የተብራራው መጽሐፍ ቅዱስ
 - ለ. ፊሊፕስ ትርጉም
 - ሐ. ሕያው መጽሐፍ ቅዱስ
- የአንተ የግል መጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ከምድብ (1) ወይም (2) መሆን አለበት። ደግሞም ትይዩ መጽሐፍ ቅዱስ፣ እሱም በርካታ ትርጉሞችን የሚጠቀመው በተመሳሳይ ገጽ እጅግ ረጂ ነው።

ለ. ሙሉውን መጽሐፍ ወይም ጽሑፋዊ ክፍል በአንድ ቁጭታ አንብብ

1. ስታኑብ የተራዘመ የጥናት ጊዜ እንዲኖርህ አድርግ፣ የጊዜ ሰሌዳ ወይም መደበኛ ሰዓት እና ጸጥታማ ስፍራ ይኑርህ። ንባብ የሌለ ሰውን አስተሳሰብ ለመረዳት መሞከር ነው። የግል ደብዳቤን በየክፍሉ ለማንበብ አታስብም። የመጽሐፍ ቅዱስን መጻሕፍት በአንድ ቁጭታ ማንበብ ሞክር።
2. ለዚህ ቴክኒካዊ ላልሆነ፣ ጽሑፋዊ-ተኮር ዘዴ አንደኛው ቁልፍ፣ ማንበብና ድጋሚ ማንበብ ነው። መረዳት ሁነኛ ከመሆን (ከመቀራረብ) ጋር እንዴት እንደሚዛመድ ትገረማለህ። የዚህ መጽሐፍ ተግባራዊ ዘዴ የሚያተኩረው በዚህ አገባብ ዙሪያ ነው።

- ሀ. ሰባት ትርጓሜያዊ ጥያቄዎች
- ለ. ከተግባር ጋር ማንበብ አራት ደረጃዎች
- ሐ. የምርምር መሣርያዎችን በተገቢው ቦታ መጠቀም

ሐ. ጽሑፋዊ አስተውሎትህን ጻፍ (ማለትም፣ መልካም የማስታወሻ አያያዝ) ያነበብከውን ማስታወሻ ያዝ። በዚህ ክፍል አንዳንድ ደረጃዎች አሉ። እነሱ ችግር ለመፍጠር አይደሉም፣ ነገር ግን የወዲያው ከሆነ መጽሐፍ ቅዱስን ከማወቅ ፍላጎት ራሳችንን መቆጣጠር አለብን፣ በሌሎች ትርጉሞች ላይ እጅግ ጥንኛ ከመሆን። የግል መጽሐፍ ቅዱስ ጥናት፣ ጸሎት፣ ጊዜ፣ ሥልጠና፣ እና ጽናትን ይጠይቃል። መንገዱ ቀላል አይደለም፣ ጠቀሜታዎቹ ግን ምርጥ ናቸው።

1. ለማጥናት የፈለግከውን መጽሐፍ በአንድ ጊዜ አንብበው። እኔ የምመከረው አጭሩን የአዲስ ኪዳን መጽሐፍ ቀድመህ እንድትመርጥ ነው። ሙሉውን መጽሐፍ ማጥናት እጅግ የተሻለ ነው። በሁነኛ ጊዜህ ቢሆን ይመረጣል እናም ዳራዊ መረጃዎችንና ዐውደ-ጽሑፍን በጥናት ጊዜያት መካከል መያዝ ይቻላል። በተወሰነ ጊዜ የሚሆኑ የመጽሐፍ ጥናቶች፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሚዛን ይሰጡሃል። እሱም በአስቸጋሪ፣ ባልተለመደ፣ እና በአያያዝ አውነት ላይ እንድትቆቁም ያስገድድሃል።

በዝ ራስህ ቃላት፣ በአንድ አጽጋቢነት፣ ቁልጭ ባለ ዓረፍተ-ነገር ለማስቀመጥ ሞክር፣ ደራሲው መጽሐፍን ለመጻፍ የፈለገበት ዋነኛ ዓላማ። ደግሞም፣ ይህን ማዕከላዊ ጭብጥ በቁልፍ ቁጥር፣ አንቀጽ፣ ወይም ምዕራፍ ለመለየት ሞክር። ዓላማው ዘወትር የሚገለጸው ጥቅም ላይ በዋለው ጽሑፋዊ ዘውግ መሆኑን አስታውሱ። መጻሕፍቱ በሌሎች ዘውጎች ከተዘጋጁ፣ ከታሪካዊ ትረካ ይልቅ፣ ልዩ የሥነ-ትርጓሜ አገባብ ምድብን ቃን፣ ጽሑፋዊ ዘውግን በተመለከተ (መጽሐፍ ቅዱስን ከነ ሙሉ ጠቀሜታው አንዴት ማንበብ እንደሚቻል በፊ እና ስቱዋርት)።

2. በተመሳሳይ ትርጉም ደግመህ አንብበው። በዚህ ጊዜ ዋነኞቹን ምድቦች ተገንዝብ (ጽሑፋዊ ምድብ) የደራሲው አስተሳሰቦች። ይህም የሚታወቀው በርዕሰ-ጉዳይ፣ ጊዜ፣ ርዕስ፣ ቃና፣ ስፍራ፣ ስልት፣ ወዘተ ለውጥ ነው። በዚህ ነጥብ ላይ የመጽሐፍን መዋቅር ፍሬ-ሐሳብ ዝርዝር ለማውጣት አትሞክር፣ ግልጹን የርዕሰ-ጉዳይ ለውጥ ብቻ። ምድቦችህን በእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ምዕራፍ እና ቁጥር ላይ አትመሥርት። እነዚህ ዋነኞች አይደሉም፣ ዘወትርም የሚያሳስቱና ስሕተት ናቸው። እያንዳንዱን ምድቦችህን አጠቃልል፣ አጭር፣ ገላጭ ዓረፍተ-ነገሮችን በመጠቀም፣ እነርሱም በባሕርያቸው የክፍሉ ርዕሰ-ጉዳይ ወይም ርዕስ የሆኑ። አንድ ጊዜ ምድቦችን ከለየህ በኋላ፣ ወደ ተዛማጅ ርዕሶች፣ ተቃርኖች፣ ማወዳደሪያዎች፣ ግለሰቦች፣ ሁነቶች፣ ወዘተ ጋር ለማያያዝ ትችል እንደሆነ ተመልከት። ይህ ደረጃ ትልልቅ ክፍል የሆኑትን፣ የሚዛመዱ የማይመስሉትን ነገሮች፣ በተጨማሪ ግን፣ የደራሲው ማዕከላዊ መዋቅር ጽሑፋዊ ምድብ የሆኑትን ለመለየትና ለማዛመድ ሙከራ ይሆናል። እነዚህ ጽሑፋዊ ምድቦች የሚያሳዩን የዋናውን ደራሲ የሐሳብ ፍሰት ሲሆን ወደ ዋነኛ ሐሳቡም ይጠቁሙናል።

መ. በዚህ ነጥብ ላይ የፍሬ-ሐሳብህን ዝርዝር እና ማዕከላዊ ዓላማህን ከሌሎች አማኞች ጋር ማመሳከር ይረዳሃል።

“የግል ትርጓሜህ፣ የእግዚአብሔር ሰዎች ለምንባቡ ከሰጡት ከታሪካዊ ፍቺ የተለየ ድምዳሜ የሚመራህ ከሆነ፣ ደብዛዛ የማስጠንቀቂያ ብርሃን በአእምሮህ ሙብራት አለበት” (ሐሪክስን 1973፣ 38)።

“ትርጓሜ ተግባርህ እንዲሆን ከሆነ፣ እናም የሌሎች አመለካከት መካከላዊ ጥንቅር ካላሰፈለገህ፣ የዝ ራስህን አስተሳሰብ ማራመድ ብልህነት ነው፣ ወደ ራስህ ድምዳሜ ለመድረስ፣ በተቻለ መጠን በዚህ ደረጃ ላይ” (ስቱዋርት 1980፣ 39)።

“በቋሚነት ቅዱስ ቃሉን መያዛችንን የምናረጋግጥባቸው፡

1. ፓስተራችን
2. ሌሎች ባልንጀራ ክርስቲያኖች
3. የቃሉ ታሪካዊ መረዳት በቀጥተኛ ክርስቲያኖች” (ሲሪ 1980፣ 15)

የጥናት መጽሐፍ ቅዱስህ የፍሬ-ሐሳብ ዝርዝር አለው፣ በየእያንዳንዱ መጽሐፍ መግቢያ ላይ። ከሌለው፣ አብዛኞቹ የእያንዳንዱ ምዕራፍ ርዕሰ-ጉዳይ አላቸው፣ በገጹ ራስ ወይም በጽሑፉ አንዱ ስፍራ። የእነርሱን ፈጽመህ አትመልከት፣ የዝ ራስህን ከመጻፍ በፊት። የራስህን ልታሻሽል ትችላለህ፣ ነገር ግን በዚህ ደረጃ አቋራጭ መንገድ ጽሑፋዊ ምድቦቹን በዝ ራስህ እንዳታደርግ የራስህን የመተንተን ችሎታ ሽባ ያደርገዋል።

የጥናት መጽሐፍ ቅዱሶች፣ የቅዱሳን መጻሕፍትን የፍሬ ሐሳብ ዝርዝሮች ብቻ አይዘገቡም፣ ግን ደግሞ

1. ሐተታዎችን
 2. ለብሉይና ለአዲስ ኪዳን መቅደም
 3. የመጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ ወይም መዝገብ-ቃላት በቅዱስ ቃሉ መጽሐፍ ስም
- ሠ. ቅዱስ ቃላዊ መጽሐፍን በድጋሚ አንብበውና

1. በተለየ ወረቀት ላይ የመጽሐፍ ቅዱስህን የአንቀጽ ምድቦች በጽሑፋዊ ክፍሎች ጻፍ (የተለያዩ ርዕሶች)፣ የለየሃቸውንና የፍሬ ሐሳብ ዝርዝራቸውን ያወጣኸውን። የፍሬ-ሐሳብ ዝርዝር ምንም ማለት አይደለም፣ የዋናውን ደራሲ አስተሳሰቦች እና እነርሱም እርስ በርስ ያላቸውን ግንኙነት ከመገንዘብ ያለፈ። አንቀጾች ቀጣዩን ሎጂካዊ ምድብ ይመሠርታሉ፣ በጽሑፋዊ ምድቦቹ ሥር። በእያንዳንዱ ጽሑፋዊ ምድብ አንቀጹን ስትለይ፣ ዐውደ-ጽሑፉን በአንድ ዓረፍተ-ነገር አስፍር፣ ቀደም ሲል በመጽሐፉ ተለቅ ያለ ምድብ ላይ እንዳደረግከው። ይህ ቀላል የፍሬ-ሐሳብ ዝርዝር አገባብ መለስተኞቹን ዋነኛ እንዳታደርግ ይጠብቅሃል።

እስከዚህ ነጥብ ድረስ በአንድ ትርጉም ነው የሠራኸው። እንግዲህ፣ ምድቦችህን ከሌሎች ትርጉሞች ጋር አወዳድር።

- ሀ. ተለቅ ያሉት ክፍሎች
- ለ. የአንቀጽ ምድቦች
- ባፈነገጡ ስፍራዎች ላይ ምልክት አኑር።
- ሀ. የርዕሰ-ጉዳይ ምድቦች
- ለ. የአንቀጽ ምድቦች
- ሐ. የቃል ምርጫ
- መ. የዓረፍተ-ነገር አወቃቀር
- ሠ. የጎዳግ ማስታወሻዎች (ይህ ዘወትር የሚያካትተው የእጅ-ጽሑፍ ልዩነቶችን ነው። ለዚህ ቴክኒካዊ መረጃ ሐተታዎችን ቃኝ)

2. በዚህ ነጥብ ላይ ከመጽሐፍ ቅዱሳዊ ጽሑፍ ላይ ተመልከት፣ እነዚህን ጥያቄዎች ለመመለስ (ታሪካዊ መቼት)።

- ሀ. ምንባቡን ማን ጻፈው
- ለ. ምንባቡ ለማን ነው የተላከው
- ሐ. ምንባቡ ለምን ለእነርሱ ተጻፈ
- መ. ምንባቡ መቼ ነው የተጻፈው
- ሠ. ምን ዓይነት ታሪካዊ ሁኔታዎች ተካተዋል

ይህ ዓይነቱ ነገር ሊገኝ የሚችለው ከራሱ ከመጽሐፍ ነው። የቅዱስ ቃላዊ መጻሕፍት ታሪካዊ መቼት እንደሚገኝ ለማወቅ የምንችለው ዘወትር ከራሱ ከመጽሐፍ ነው (ውስጣዊ ማስረጃ) ወይም ትይዩአዊ ከሆኑ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች። በርግጥ በዚህ ነጥብ ላይ “ባለሙያ” ተንታኝ መጠየቁ ፍጥነት ይኖረዋል፤ ግን ይህን ማድረግን ተቃወሙ። ይህንን ለራስህ ልታደርግ ትችላለህ። ደስታን ይሰጥሃል፤ በራስ መተማመንን ይጨምርሃል፤ “ከባለሙያዎችም” ነጻ እንድትሆን ይረዳሃል (አስበርን እና ውድቀርድ 1979፣ 139፣ ጄንሰን 1963፣ 20)። ይረዳሉ ብለህ የምታስባቸውን ጥያቄዎች ጻፍ፤ ለአብነትም፡ የተደገሙ ቃላት ወይም ሐረጎች ይኖራሉን? ሊታወስ የሚችል መዋቅር አለውን? ተከታታይ የሆኑ ትይዩአዊ ምንባቦች ከሌላ የተለየ የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ ጋር አላቸውን? ጥያቄዎችን ከፊትህ አኑረህ አጠቃላይ መጽሐፍን ደግመህ አንብበው። ከእነዚህ ጥያቄዎች ከማናቸውም ጋር ቢሆን የሚዛመድ ካገኘህ፤ በአዛው ክፍል ሥር ጻፈው። በተግባርና በጥንቃቄ ንባብ ከራሱ ከጽሑፍ የቱን ያህል አንደምትማር ይደንቅሃል።

ረ. አስተውሎትህን አረጋግጥ

አሁን አስተውሎትህን የምትመረምርበት ጊዜ ነው፤ የመጽሐፍ ቅዱስን መጽሐፍ፣ የእግዚአብሔር ስጦታ ካላቸው ወንጀሎች ሴቶች ጋር፣ ያለፉትና ያሁኖቹ።

“ትርጓሜ ማኅበራዊ ሂደት ነው። እጅግ የተሻለው ውጤት ሊገኝ የሚችለው በብዙ አእምሮዎች ኅብረት ነው። በአንድ ዘመን ሊቃውንት መኖር ተፈጥሯዊና መልካም ውርስ ነው። በተመሳሳይ መስክ ቀደም ባሉት ዘመናት የደከሙት፣ እናም በእነሱ ሊጠቀሙ ይገባል። ማንኛውም የአዲስ ኪዳን ተርጓሚ ባለፉት ትውልዶች የተገኘውን ውጤት ችላ ሊለው አይገባም፤ በሁሉም ነጥቦች ራሳቸውን የቻሉና ዋነኛ መደምደሚያዎችን ሊደርግ አይገባም። ባለፈው ጊዜ በተገኙት በተቻለ መጠን በቂ ቅርርብ ሊኖረው ይገባል... ባለፉት ሊቃውንት የተገኙት ሐተታዎች እጅግ ጠቃሚ የሆነ ነገሮችን ለትርጓሜ አበጅተዋል” (ዳና 1946፣ 237)።

“ቻርለስ ኤች. ስፖርጅኦን... ‘አንዳንድ ሰዎች አብዛተው የሚናገሩት ወጣ ያለ ነው፤ ይኸውም፣ መንፈስ ቅዱስ ለእነርሱ በብዛት ሲገልጥላቸው፣ ለሌሎቹ ደግሞ አነስተኛ እንደገለጠላቸው አድርገው ያስባሉ’” (ሄሪክስን 1973፣ 41)።

“ይህ የቀዳሚ ጥናት መጀመሪያ አጽንዖት የማያመለክተው ሐተታዎችን መመርመር ተደጋፊነት እንዳሌለው አይደለም። በተቃራኒው፣ በተገቢው ስፍራ ሲደረግ፣ ሊቀር እንደማይቻል ደረጃ ይታያል፤ በዘዴአዊ አገባብ። ስፑርጅኦን በትክክል ጠቁሞታል ‘ሁለት ተቃራኒ ስሕተቶች የቅዱስ ቃሉን ተማሪ ያስቸግሩታል፡ ሁሉንም ነገር ውራጅ የሆነውን ከሌሎች መውሰድ፣ እና ከሌሎች አንዳንድ ነገሮችን ላለመውሰድ እምቢተኛ መሆን ናቸው’” (ትራይና 1985፣ 9)።

በቋንቋቸው ሐተታዎች ወይም የምርምር መሣርያዎች ለሌላቸው፣ ለእነርሱ ደረጃቸውን መቀጠል የሚቻላቸው ተመሳሳይ የቅዱስ ቃሉን መጽሐፍ በማጥናት ነው፤ በአካባቢህ ካሉ የበሰሉ ክርስቲያኖች ጋር፣ እንዲሁም ማስታወሻዎችን ማወዳደር። የተለየ አስተሳሰብ ካላቸው ሰዎች ጋር ለማጥናት ርግጠኛ ሁን።

ስለ ታሪካዊ መቼት የተቀመጠውን የአታቾችን ንድፈ-ሐሳቦች አልያም የእነርሱን የታሪካዊ ሁኔታዎች ስነድ አያያዝ ለመገንዘብ ተጠንቀቅ። ከራሱ ከመጽሐፍ ቅዱስ ወይም ከታሪካዊ ምንጮች። አንዱ የአንዱን ቀዳሚ-ግምት ካልተጠነቀቀ፣ ስለ ደራሲው ዓላማ እና መቼት የእርሱን/እርሷን ትርጉም ሊጎዳው ይችላል። ለዚህ መልካም ምሳሌ የሚሆነን የዕብራውያን መጽሐፍ ታሳቢ ዳራ ነው። ምዕራፍ ስድስትና አስር በጣም አስቸጋሪ ናቸው። ዘወትር፣ አንድ ትርጓሜ የሚሰነዘረው በታሳቢ ታሪካዊ ሁኔታዎች ላይ ወይም ክፍለ-ሃይማኖታዊ ወገኖች ላይ መሠረት አድርጎ ነው።

ሰ. ዋነኞቹን ትይዩ ምንባቦች መርምር

የማዕከላዊ ክበቦቹን (ትይዩ ምንባቦች) ትርጓሜያዊ ጠቀሜታ ተገንዝብ። ትርጓሜ ላይ አንደኛው ታላቅ አደጋ፣ ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች አንድ የተለየ ጽሑፍ ምን እንደሆነ እንዲወስኑ መፍቀድ ነው፤ ግን ደግሞ በተመሳሳይ ጊዜ፣ አንደኛው ዋነኛ ረዳታችን። አሱ የጊዜ ጉዳይ ነው። በምን ነጥብ ላይ ነው የመጽሐፍ ቅዱስ እውነትን ሰፊ ባለ መልኩ የምትመለከተው? በዚህ ነጥብ ላይ አለመግባባት አለ (ፈርጉሰን 1937፣ 101)፤ ለእኔ ግን የትኩረት ነጥብ በመጀመሪያ መሆን ያለበት ዋነኛው ደራሲ እና የምታጠኑት ዐውደ-ጽሑፋዊው መጽሐፍ ነው። እግዚአብሔር የመጽሐፍ ቅዱስ ደራስያንን ተመስጦ ያደረጋቸው ለዘመናቸው አንድ ነገር አንዲሉ ነው። ይህን መልእክት ቀድመን ባጠቃላይ መረዳት አለብን።

ከምናውቃቸው ከሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች ጋር ከማዛመዳችን በፊት። እንደዚህ ካልሆነ፤ ደስ የሚለንን፤ የምናውቀውን እና ክፍለ-ሃይማኖታዊ አመለካከቶችን በእያንዳንዱ ምንባብ ላይ ማንባብ እንጀምራለን። የራሳችንን ስልታዊ ሥነ-መለኮት ወይም ክፍለ-ሃይማኖታዊ አድልዎዎች፣ ተመስጢዊ ጽሑፎችን እንዲሰብሩና እንዲተኩ እንፈቅዳለን! ጽሑፎች ቅድሚያ አላቸው! እነዚህ ማዕከላዊ ክብቦች፣ እኔ እንደምጠራቸው፣ ከአንድ የተለየ ምንባብ ወደ ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ ይራመዳሉ፤ ነገር ግን በዕርከንና በተለየ ደረጃዎች ብቻ።

1. በመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ ውስጥ የአንቀጽህን ሎጂካዊና ጽሑፋዊ አቋም በጥንቃቄ አስተውል። ሙሉውን የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ ማጥናት ዋነኛ ነው። ሙሉውን መመልከት ይኖርብናል ከክፍሎቹ ጠቀሜታ በፊት። ደራሲው በመቼቱ እና ለዓላማው እንዲናገር መፍቀድ አለብን። ከተለየ ምንባብና ከእሱም የቅርብ ዐውደ-ጽሑፍ ፈቀቅ ብለህ አትራመድ፤ በገዛ ራሱ ኃይል እንዲናገር አስከትፈቅድለት ድረስ። እኛ ዘወትር ችግሮችን ሁሉ ለመቅረፍ እንፈልጋለን፤ በተለየ ተመስጢዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ደራሲ ምን እንደተባለ የምር ከመውሰዳችን በፊት። እኛ ዘወትር ሥነ-መለኮታዊ አድልዎቻችንን ለመከላከል ጥረት እናደርጋለን!
2. መሠረታዊውን መልእክት ለመረዳት ከጽሑፉ ጋር በበቂ ሁኔታ የታገልን ከመሰለን፤ ወደሚቀጥለው ሎጂካዊ ደረጃ እንራመዳለን፤ እሱም ተመሳሳይ ደራሲ፤ በሌሎች ጽሑፎቹ። ይህ አጅግ የሚረዳ ነው፤ በመንታ ጽሑፎች ላይ፤ እንደ ዕዝራ እና ነህምያ፤ ማርቆስ እና 1 እና 2 ጴጥ.፤ ሉቃስ እና ሐዋርያት ሥራ፤ ዮሐንስ እና 1 ዮሐንስ፤ ቆላስይስ እና ኤፌሶን፤ ገላትያ እና ሮሜ የመሳሰሉት።
3. ቀጣዩ ማዕከላዊ ክብብ የተለያዩ ጸሐፊዎችን በተመለከተ ነው፤ ነገር ግን በተመሳሳይ ታሪካዊ መቼት የጻፉትን፤ እንደ ዐዋጽ እና ሆሲዕ ወይም ኢሳይያስና ሚኪያስ፤ ወይም ሐኒ እና ዘካርያስ የመሳሰሉት። ይህ ማዕከላዊ ክብብ ከተመሳሳይ ዓይነት ጽሑፋዊ ዘውግ ጋር ሊዛመድ ይችላል፤ ከተመሳሳይ ርዕሰ-ጉዳይ። ምሳሌ የሚሆነን ማቴዎስ 24፤ ማርቆስ 13፤ እና ሉቃስ 21ን ከዳንኤል፤ ዘካርያስ፤ እና ከራዕይ መጽሐፍ ጋር ማያያዝ ነው። እነዚህ ሁሉ፤ ምንም እንኳ በተለያዩ ደራሲያን ቢጻፉም፤ ከዘመን ፍጻሜ ጋር ይዛመዳሉ፤ የተጻፉትም በፍጻሜ ዘመን ዘውግ ነው። ይህ ክብብ ዘወትር የሚታወቀው እንደ “መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-መለኮት” ነው። እሱም የቅዱስ ቃሉን የተወሰኑ ክፍሎች ቁጥጥር ባለው መልኩ እርስ በርስ የማዛመድ ሙከራ ነው። ትርጓሜ ከድፎ ላይ ጉርሻ ከሆነ፤ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-መለኮት ተቆራጭ (ጉራጅ) ነው። ትርጓሜ ብቸኛ ዘማሪ ከሆነ፤ ከዚያም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-መለኮት ኅብረ-ዘማሪ (ኳየር) ነው። የተመለከተው ጊዜ፤ ጽሑፋዊ ዘውግ፤ ርዕሰ-ጉዳይ፤ ወይም ደራሲ አዝማሚያዎች፤ ጭብጦች፤ የውስጥ ሐሳቦች፤ የቃላት ባሕርያት፤ ሐረጎች፤ ወይም መዋቅሮች እየፈለግን ነው።
4. ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ ተመስጢዊ እንደመሆኑ መጠን (2 ጢሞ. 3፡16)፤ የእኛም መሠረታዊ ቀዳሚ-ግምት እሱን የሚያቃረን ከሆነ (የቅዱስ ቃሉ ተመሳሰሎ)፤ እንግዲያስ መጽሐፍ ቅዱስም በተወሰነ ርዕሰ-ጉዳይ በሙላት ራሱን እንዲገልጽ መፍቀድ አለብን። ትርጓሜ ጉርሻ ከሆነና የመጽሐፍ ቅዱስ ሥነ-መለኮት ተቆራጭ (ጉራጅ) ከሆነ እንግዲያውስ ስልታዊ ዶክትሪን ሙሉው ድፎ ነው። ትርጓሜ ብቸኛ ዘማሪ ከሆነና የመጽሐፍ ቅዱስ ሥነ-መለኮት ኅብረ-ዘማሪ ከሆነ፤ እንግዲያውስ ስልታዊ ዶክትሪን ሙሉው ኅብረ-ዘማሪ (ኳየር) ነው። “መጽሐፍ ቅዱስ ...እንዲህ ይላል” ከማለት ተጠበቅ፤ ተጠንቀቅ፤ በእያንዳንዱ ማዕከላዊ የትርጓሜ ክብብ ውስጥ በጥንቃቄ አስከታልፍ ድረስ።

ሸ. የምስራቅ ሰዎች እውነትን የሚያቀርቡት ተቃርኖ ሞል በሆኑ ጥንዶች ነው። መጽሐፍ ቅዱስ እውነትን ዘወትር የሚያቀርበው በዲያሌክቲካዊ ጥንዶች ነው። ሚዛናዊውን እውነት (ፓራዶክስ) ካጣነው፤ ከዋነኛው መጽሐፍ ቅዱሳዊ መልእክት እናፈነጣጣለን። ሚዛኑን ያለጠበቀ የእውነት አቅርቦት ዘመናዊዎቹን ክፍለ-ሃይማኖቶች ተጠናውቷቸዋል። የመጽሐፍ ቅዱስ ደራሲያን እንዲናገሩ መፍቀድ ይኖርብናል፤ ግን ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስ በሙላቱ (ሌሎች ተመስጢዊ ደራሲያን)። በዚህ የትርጓሜ ደረጃ ጠቃሚ የሆኑ ትይዩ ምንባቦች፤ የሚያረጋግጡ ቢሆኑ፤ የሚያሻሽሉ፤ ወይም ተቃርኖዊ ቢመስሉ፤ እጅግ የሚያግዙ ናቸው። በአጽንዖት መቀመጥ የሚኖርበት፤ በመጽሐፍ ቅዱስ መልእክት ላይ መጨመር ጎጂ መሆኑን ነው፤ ከእሱ መቀነስ እንደሆነ ሁሉ። የመጽሐፍ ቅዱስ እውነት የቀረበው በግልጽ፤ ቀላል መግለጫዎች ነው፤ ነገር ግን በእነዚህ ግልጽ መግለጫዎች መካከል ያለው ዝምድና ዘወትር የተካተተ ነው። የትርጓሜ የክብር ዘውድ ትልቁ ስዕል ነው፤ ሚዛናዊው እውነት።

ቀ. ስልታዊ ሥነ-መለኮት

አንዱ ዶክትሪንን ስልታዊ በሆነ መልኩ እንዴት ሊያቀርብ ይችላል? ከመጽሐፍ ቅዱስ ሥነ-መለኮት ጋር ተመሳሳይ ነው፤ ጽንሰ-ሐሳቦችን፤ ጭብጦችን፤ እና ቃላትን እንዲካተቱ የምንፈቅድበት፤ እንዲመሩን የሚፈለገውም ወደ

1. ሌሎች ተዛማጅ ምንባቦች (በድጋፍም ሆነ በተቃውሞ)
2. በርዕሰ-ጉዳዩ ላይ የተወሰነው የመማርያ ምንባብ
3. የተመሳሳዩ እውነት ሌሎች ነገሮች
4. የሁለቱ ኪዳናት ውስጣዊ-ተለዋዋጭነት

መጽሐፍ ቅዱስ በእውነት ይናገራል፤ ነገር ግን በተሰጠው ዐውደ-ጽሑፍ ባለው ርዕሰ-ጉዳይ ዘወትር በሙላት አይደለም። ስለ ተሰጠው እውነት ግልጽ የሆነ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አቅርቦትን መፈለግ ይኖርብናል። ይህ የሚደረገው አንዳንድ የምርምር መሣርያዎችን በመጠቀም ነው። እንደገናም፤ አነስ ባለው የትርጓሜ ርዳታ ለመሥራት መሞከር ይኖርብናል። በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የተደረሰበት የተጠናቀረ ኅብር ያለው አስተያየት እጅግ ጠቃሚ ነው። እሱም የቃል ትይዩዎችን ለማግኘት ይረዳችኋል። ይህም ትይዩዎችን አስተሳሰቦች ወይም ጽንሰ-ሐሳቦችን ለማግኘት የሚያስፈልገን ነው። ኅብር ያለው አስተያየት የተለያዩ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃላትን ያሳየናል፤ ወደ እንግሊዝኛ የተተረጎሙትን። ኅብር ያላቸው አስተያየቶች አሁን ለኪንግ ጀምስ ትርጉም፤ አዲሱ አሜሪካን መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ፤ እና አዲሱ ዓለም አቀፍ ትርጉም አላቸው። እንግሊዝኛ ቃላትን ከዕብራይስጥ ወይም ከግሪክ አቻቸው ጋር እንዳናምታታ መጠንቀቅ ይኖርብናል። መልካም ኅብር ያለው አስተያየት የተለያዩ ዋነኛ ቃላትንና የሚከሰቱበትን ስፍራ ዝርዝር ይይዛል። ማዕከላዊ ክብቦቹ (ትይዩ ምንባቦች) እዚህ ለጠቀሜታ ዳግም ይመጣሉ። የቅደም ተከተሉ አቀማመጥ

1. የጽሑፋዊ ምድቡ የቅርብ ዐውደ-ጽሑፍ
2. የሙሉው መጽሐፍ ተለቅ ያለ ዐውደ-ጽሑፍ
3. ተመሳሳይ ደራሲ

4. ተመሳሳይ ጊዜ፣ ሥነ-ጽሑፋዊ ዘውግ፣ ወይም ኪዳን
5. ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ

ስልታዊ ሥነ-መለኮት መጻሕፍት ክርስቲያናዊ እውነትን ወደ ምድቦች ለመከፋፈል ይሞክራሉ፤ ከዚያም በእዛው ዕርስ-ጉዳይ ሁሉንም ማጣቀሻዎች ያቀርባሉ። እነዚህን ዘወትር አንድ ላይ የሚያያይዙት እጅግ ክፍለ-ሃይማኖታዊ በሆኑ መንገዶች ነው። ስልታዊ ሥነ-መለኮቶች ከሁሉም የማጣቀሻ መጻሕፍት ይልቅ አድላዊ ናቸው። ፈጽሞ አንዱን ብቻ አትቃኙ። ዘወትር ከሌላ ሥነ-መለኮታዊ እይታዎች የሆኑትን ተጠቀም፣ ምን እንደምታምን፣ ለምን እንደምታምን፣ እና ከቅዱስ ቃሉ የትኛው ስፍራ ተጨባጭ እንደምታደርገው ግፊት ለማግኘት ደግመህ እንድታሰብ።

በ. የትይዩ ምንባቦች አጠቃቀም

ስለምታጠናው ቃል ጥቂት ማጣቀሻዎች ብቻ ካሉ፣ ሁሉንም አንብባቸው እና ደግሞም እነሱ የሚከሰቱበትን ሙሉውን አንቀጽ። በርካታ ማጣቀሻዎች ካሉ፣ ማዕከላዊ ክበቦቹን በድጋሚ ቃኛቸው፣ በጽሑፋዊ ምድብ የቅርብ ዐውደ-ጽሑፍ ላይ የሚከሰቱትን ማጣቀሻዎችን በማንበብ፣ እንዲሁም የሙሉውን መጽሐፍ ተለቅ ያለ ዐውደ-ጽሑፍ እናም ከሌሎቹ የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት የተለያዩ ለማንበብ ምረጥ፣ በተመሳሳይ ደረሲ፣ ወይም በተመሳሳይ ጊዜ፣ ሥነ-ጽሑፋዊ ዘውግ፣ ኪዳን፣ ወይም ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ። አንድ ዓይነት ቃል በተለያዩ ስሜቶች በተለያዩ ዐውደ-ጽሑፎች ጥቅም ላይ እንደሚውል ተጠንቀቅ። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጽሑፎችን በተናጠል ለማኖርህ ርግጠኛ ሁን። የጽሑፎችን ድብልቅ ከተለያዩ ዘውጎች በመጽሐፍ ቅዱስ እንዲኖሩ ፈጽሞ አትፍቀድ፣ የእያንዳንዱን ዐውደ-ጽሑፍ በጥንቃቄ ሳታረጋግጥ! ይልቁንስ ትይዩአዊ እውነቶችን ለማግኘት ሞክር (በድጋፍም ሆነ በተቃውሞ)። አንዳንድ የዚህ ምሳሌዎች ይከተላሉ

1. “ሰማያዊ” የሚለው ቃል አጠቃቀም በኤፌሶን መጽሐፍ። በመጀመሪያ እሱ የሚመስለው “ስንሞት መንግሥተ ሰማያት፣” ነው፣ ነገር ግን አምስቱም አጠቃቀሞች ሲነጻጸሩ፣ እሱ የሚለው “መንፈሳዊ ግዛት፣ አሁን ከእኛ ጋር አንድጋ የሚኖር” ማለት ነው (ኤፌ. 1:3፣ 20፣ 2:6፣ 3:10፣ 6:12)።
2. “በመንፈስ መሞላት” የሚለው ሐረግ ኤፌ. 5:18 ጥቅም ላይ ውሏል። ይህ የትልቅ ውዝግብ ትኩረት ነበር። የቆላስያስ መጽሐፍ በትክክለኛ ትይዩው ያግዘናል። የቆላስያስ ትይዩው “የክርስቶስ ሐሳብ በእናንተ ውስጥ በሙላት ይኑር” የሚል አለው፣ ቆላ. 3:16)።

ቀጣዩ የርዳታ ምንጭ እነዚህን መሰሎቹን ትርጉም ያላቸው ትይዩዎች በማስቀመጥ የሚረዱን፣ መልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ማጣቀሻ ነው። እንደ ሁሉም መልካም ነገሮች፣ ተግባር ፍጹም ያደርጋል። እነዚህን ደንቦች በተለማመዳችሁ ቁጥር ቀላል ይሆናሉ። ይህም ደግሞ ለምርምር መሣርያዎች እውነት ነው።

በዚህ ደረጃ ላይ ከእናንተ ጋር ለመካፈል የምፈልገው ተግባራዊ መንገድ አንድ ዓይነት የምርምር መሣርያ መጠቀም ነው፣ አብዛኞቹ አማኞች ፈጽሞ የማይጠቀሙበት— ስልታዊ ሥነ-መለኮት መጻሕፍት። እነዚህ መጻሕፍት በተስፋፋ መልኩ የማጠቃለያ ዝርዝሮች (ኢንዴክስ) አሏቸው፣ በጽሑፍና በርዕስ። ኢንዴክሱን ለጽሑፋችሁ ተጠቀሙ። የገጽ ቁጥሮቹን ጻፉ። በምን ዓይነት “ሥነ-መለኮታዊ ምድብ” ውስጥ እንደሆኑ ተገንዝቡ። ገጹን ተመልክታችሁ ጽሑፋችሁን ፈልጉ። አንቀጹን አንብቡ፣ የሚረዱና ሐሳብ ቀስቃሽ ከሆነ ገጹን አንብቡ (ሙሉውን ክፍል)።

ለራሳችሁ ጽሑፍ ኢንዴክሱን ተመልከቱ። የገጾቹን ቁጥሮች ጻፉ። በምን “ሥነ-መለኮታዊ ምድቦች” ውስጥ እንደሆኑ ተመልከቱ። ገጹን ተመልክታችሁ ጽሑፋችሁን ፈልጉ። አንቀጹን አንብቡ፣ የሚረዱና ሐሳብ ቀስቃሽ ከሆነ ገጹን አንብቡ (ሙሉውን ክፍል)። የእናንተ ዐውደ-ጽሑፍ ከሞላው የክርስቲያን ሥነ-መለኮት ጋር እንዴት እንደሚሰማማ ተመልከቱ። እሱም በዚህ ርዕስ ላይ ብቸኛ ጽሑፍ ወይም ከበርካቶች አንዱ ሊሆን ይችላል። እሱም ከሌላ ዶክትሪን ጋር ዲያሌክቲካዊ ፓራዶክስ ሊሆን ይችላል። እነዚህ መጻሕፍት ትልቁን ስዕል ለማየት በብዙ ሊረዱ ይችላሉ፣ ትንተናዊ በሆነ መልኩ እና ከበርካታ ደራሲያን፣ ክፍለ-ሃይማኖቶች፣ ስልታዊ ሥነ-መለኮቶች ጋር ኅብር ባለው መልኩ ጥቅም ላይ ከዋሉ! የተሻሉት የተጠናቀቀው ዝርዝር በዚህ መጽሐፍ ማጠቃለያ ላይ ይገኛል (IX ገጽ 105)። እነዚህ መጻሕፍት ለማብራራት፣ የመሰጠት ንባብ አይሆኑም፣ ነገር ግን እነሱ የትልቁን ስዕላችሁን አነዳደፍ ለመፈተሽ እጅግ የሚረዱ ናቸው። እዚህ ጋ የማስጠንቀቂያ ማስታወሻ መሰጠት ይኖርበታል። እነዚህ መጻሕፍት እጅግ ተርጓሚ ናቸው። የእኛን ሥነ-መለኮት መዋቅሩ ላይ ስናስቀምጥ አድላዊና ቅድመ-ግምታዊ ይሆናል። ይህ ሊወገድ የማይቻል ነው። ስለዚህ፣ አንዱን ደራሲ ብቻ አትቃኙ፣ ግን በርካቶችን (ይህም ለሐተታዎችም ነው)። ስልታዊ ሥነ-መለኮትን ከማትስማሟቸው ደራሲያን አንብቡ፣ ወይም ከሌላ ዓይነት ክፍለ-ሃይማኖታዊ ዳራዎች። ማስረጃዎቻቸውን ተመልከቱ፣ ሎጂካቸውንም በጥልቀት መርምሩ። እድገት የሚመጣው በትግል ነው። የሚሉትን ከመጽሐፍ ቅዱስ እንዲያሳዩ አስገድዷቸው።

1. ዐውደ-ጽሑፍ (የቅርብና ተለቅ ያለ)
2. አገባብ (ሰዋሰዋዊ መዋቅር)
3. ሥርወ-ቃል እና ወቅታዊ አጠቃቀም
4. ትይዩአዊ ምንባቦች (ማዕከላዊ ክበቦች)
5. የዋናው መቼት ታሪክና ባህል

እግዚአብሔር በአስራኤል፣ ኢየሱስ፣ እና ሐዋርያት በኩል ተናግሯል፣ እንዲሁም አነስ ባለ መንገድ፣ እሱ ለቤተ ክርስቲያን ማብራራቱን ቀጥሏል፣ ቅዱስ ቃሉን እንድትረዱ (ሲልቫ 1987፣ 21)። የሚያምን ማኅበረሰብ የተለየ፣ ጽንፈኛ ትርጉሞች ዘብ ነው። ያለፉትን ጊዜያት እና ያሁኖቹን ባለተሰጥዎ ወንዶችና ሴቶችን አንብቡ። የጻፉትን ሁሉ አትመኑ፣ ነገር ግን መንፈስ-መር በሆነው ማጣሪያችሁ በኩል አድምጧቸው። እኛ ሁላችን በታሪካዊ ሁኔታዎች ውስጥ ነን።

III. የምርምር መሣርያዎችን ለመጠቀም ታሳቢ ደንብ

በዚህ መጽሐፍ ሁሉ የራሳችሁን ትንታኔ እንድታደርጉ ትበረታታላችሁ። ነገር ግን አንዳችንም ብንሆን በግላችን መጓዝ የማንችልበት ነጥብ አለ። በሁሉም አካባቢዎች ሊቃዊ የተለየ ሙያ ያለን መሆን አንችልም። ብቁ፣ መልካም፣ ተሰጥቶ ያላቸው ተመራማሪዎች እንዲያግዙን መፈለግ አለብን። ይህ ማለት ግን እነሱን ግኝታቸውን አንሔስም የሚል አንድምታ ለማስተላለፍ አይደለም። ዛሬ በርካታ የእንግሊዝኛ ቋንቋ የምርምር መሣርያዎች ይገኛሉ፣ ይኸውም፣ የእነዚህ መሣርያዎች ብልጥግና የሚያጠቃልቅ ሊሆን የሚችል። እዚህ ታሳቢው ደንብ አለ። ራሳችሁ የምንባቡን ቀዳሚ ምልክታ ሁሉ ካደረጋችሁ በኋላ፣ ከዚያም መረጃችሁን ጨምረው በሚከተለው (ለማስታወሻችሁ የተለያዩ ቀለም ያላቸው መጻፊያዎች ተጠቀሙ፣ እንዲሁም ከእያንዳንዱ አካባቢ ከሚረዱችሁ)።

ሀ. በታሪካዊ መጽሐፍ ጀምሩ

1. የመጽሐፍ ቅዱስ መግቢያዎች
2. በመጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ፣ የመግሪያ መጻሕፍት፣ ወይም መዝገበ-ቃላት ላይ የተጻፉ መጣጥፎች
3. የሐተታዎች የመግቢያ ምዕራፎች

ለ. በርካታ ዓይነት ሐተታዎችን ተጠቀሙ

1. አጭር ሐተታዎች
2. ቴክኒካዊ ሐተታዎች
3. የአገልግሎት ሐተታዎች

ሐ. ተጨማሪ ልዩ የማጣቀሻ ነገሮችን ተጠቀሙ

1. የቃል ጥናት መጻሕፍት
2. ባህላዊ ዳራ መጻሕፍት
3. መልክዓ-ምድራዊ-ተኮር መጻሕፍት
4. የጥንታዊ ቅርስ ጥናት መጻሕፍት
5. የእምነት መግለጫዎች መጻሕፍት

መ. በመጨረሻም፣ ትልቁን ስዕል ለማግኘት ሞክሩ

እውነትን የምንቀበለው እየተጨመረ እንደሆነ አስታውሱ፤ በጥናታችሁ ላይ አቋራጭ መንገድ አትፈልጉ— የወዲያው የሆነ ውጤት አትጠብቁ— በፕሮግራሙ ቆይቶ በትርጓሜ ላይ ክርክርና አለመግባባትን ጠብቁ። ትርጓሜ መንፈስ-መር ተግባር እና ሎጂካዊ ሂደት መሆኑን አስታውሱ። መጽሐፍ ቅዱስን ትንታኔያዊ በሆነ መልኩ አንብቡ፤ እንዲሁም የምርምር መሣርያዎችን በሒሳብ፣ ተግባር ፍጹም ያደርጋል። አሁን ጀምሩ። በቀን ቢያንስ ሠላሳ ደቂቃ ቃል ግብ፣ ጸጥተኛ ስፍራ ፈልጉ፣ ሰዓትም መድቡ፣ ትንሹን አዲስ ኪዳን መቅድሚያ ውሰዱ፤ በርካታ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜዎች እና የጥናት መጽሐፍ ቅዱሶች አሰባስቡ፤ ወረቀትና እርሳስ ይዛችሁ ጸልዩና ጀምሩ።

ማስታወሻ ለመውሰድ ናሙናዊ ምድቦች

የመጀመሪያው ማሳሰቢያ የተጻፈ የመሥሪያ ወረቀት ወይም ቅጽ ነው። ይህ አንዳንድ መረጃዎችን ለመመዘገብ ይረዳችኋል፤ የቅዱስ ቃሉን መጽሐፍ በምታነቡበት ጊዜ። የግል ምልክታ ማስታወሻችሁን በአንድ ዓይነት ቀለም ከጻፋችሁ፤ ከዚያም ሌሎች ቀለሞችን ለተለያዩ የምርምር መሣሪያዎች ይዘት ተጠቀሙ። ቀጣዩ የመሥሪያ ወረቀት ጊዜያዊ ነው፤ እሱ ግን ለእኔ እጅግ የረዳኝ ነው። እናንተ የራሳችሁን ቅደም ተከተልና ርዕስ ልታዘጋጁ ትችላላችሁ። ቀጣዩ የመጻፊያ ወረቀት የመረጃ ምድቦች ዝርዝር ነው። እሱም ለትርጓሜ ሊረዳ የሚችል። በመሥሪያ ወረቀታችሁ ላይ በነገሮች መካከል በቂ ቦታ አስቀሩ። አቃፊው ናሙና ቅጽ በቅድሚያ ለአርዕስት እና፤ እነሱም ለአራቱ የንባብ ዑደቶች ላላቸው ዝምድና ነው። በዚህ መጽሐፍ መጨረሻ ላይ የተካተተው የሮሜ መጽሐፍ፤ ምዕራፍ 1-3 ናሙና ነው (ጽሑፋዊ ምድብ) እና የቲቶ መጽሐፍ (የመጽሐፍ አጠቃላይ)።

ማስታወሻ አወሳሰድ

1. የንባብ ዑደት

ሀ. የመጀመሪያ ንባብ

1. የሙሉው መጽሐፍ ዋነኛ ጭብጥ ወይም ዓላማ፡ (አጭር መግለጫ)
2. ይህ ጭብጥ ምሳሌያዊ ሆኗል (አንድ ምረጥ)

- ሀ. ቁጥር
- ለ. አንቀጽ
- ሐ. ምዕራፍ

3. የጽሑፋዊ ዘውግ ዓይነት

ለ. ሁለተኛ ምንባብ

1. ዋነኛ ጽሑፋዊ ምድቦች ወይም የይዘት ምድቦች
 - ሀ.
 - ለ.
 - ሐ.
 - ወዘተ.
2. ርዕሰ-ጉዳዩን አጠቃል (በገላጭ ዓረፍተ-ነገሮች) የዋነኞቹን ምድቦች፤ እናም እርስ በርሳቸው ያላቸውን ግንኙነት ማስታወሻ ያዝ (ቅደም ተከተላዊ፣ ሎጂካዊ፣ ሥነ-መለኮታዊ፣ ወዘተ.)
3. የዋና ሐሳብ ዝርዝሮችህን ያረጋገጥከባቸውን ስፍራዎች አስፍር

ሐ. ሦስተኛ ምንባብ

1. ታሪካዊ መቼቱን በተመለከተ ውስጣዊ መረጃ (ምዕራፍና ቁጥር ስጥ)
 - ሀ. የመጽሐፉ ደራሲ
 - (1)
 - (2)
 - (3)
 - ለ. የተጻፈበት ጊዜ ወይም የሁነቱ ጊዜ
 - (1)
 - (2)
 - (3)
 - ሐ. የመጽሐፉ ተቀባዮች
 - (1)
 - (2)
 - (3)
 - መ. የጽሑፉ አጋጣሚ
2. በፍሬ ሐሳብ ዝርዝር ማውጫችሁ የመሥሪያ ይዘት ላይ ሙሉ የአንቀጽ ምድቦችን በመደመር። ትርጉሞችን አወዳድሩ፤ ከተለያዩ የትርጉም ንድፈ-ሐሳብ ቡድኖች፤ በተለይም ከጥሬ እና ከፈሊጣዊ (ተለዋዋጭ አቻ)። ከዚያም የራሳችሁን የፍሬ-ሐሳብ ዝርዝር ጻፉ።
3. እያንዳንዱን አንቀጽ በገላጭ ዓረፍተ-ነገር አጠቃሉት።
4. ታሳቢ የአተገባበር ነጥቦችን ዘርዝሩ፤ በእያንዳንዱ ዋነኛ ምድብ ላይ እና/ወይም አንቀጾች።

መ. አራተኛ ንባብ

1. የዋነኞቹን ትይዩ ምንባቦች ማስታወሻ ያዙ (ሁለቱንም አዎንታና አሉታ)። የእነዚህን ማዕከላዊ ክብቦች ጠቀሜታ ቃኙ።
 - ሀ. ተመሳሳይ መጽሐፍ ወይም ጽሑፋዊ ምድብ
 - ለ. ተመሳሳይ ደራሲ
 - ሐ. ተመሳሳይ ጊዜ፣ ርዕሰ-ጉዳይ ወይም ጽሑፋዊ ዘውግ
 - መ. ተመሳሳይ ኪዳን
 - ሠ. ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ
2. የስልታዊ ሥነ-መለኮት መጻሕፍትን ቃኙ።
3. የተለዩ ዝርዝሮችን አብጁ መዋቅሩን መለየት ትችሉ ዘንድ።
 - ሀ. ዋነኛና አናሳ ገጸ-ባሕርያትን ዘርዝሩ

ለ. ቁልፍ ቃላትን ዘርዝሩ (ሥነ-መለኮታዊ፣ ተደጋጋሚ ወይም ያልተለመዱ ቃላትን)።

ሐ. ዋነኞቹን ሁነቶች አስፍሩ።

መ. መልክዓ ምድራዊ እንቅስቃሴዎችን አስፍሩ

4. የአስቸጋሪ ምንባቦችን ማስታወሻ ያዙ።
 - ሀ. ጽሑፋዊ ችግሮች
 - (1) ከመጽሐፍ ቅዱሳችሁ ጎዳግ
 - (2) የእንግሊዝኛ ትርጉሞችን ከማወዳደር

ለ. ታሪካዊ ችግሮች እና የተለየነት

ሐ. የተለየነት ሥነ-መለኮታዊ ችግሮች

መ. ውዥንብር የፈጠሩባችሁ ቁጥሮች

ሠ. የትግበራ እውነታዎች

1. የተብራራ የፍሬ-ሐሳብ ዝርዝራችሁን ከወረቀቱ በስተግራ በኩል ጻፉ።
2. በስተቀኝ በኩል (በአርሳስ) ታሳቢ የትግበራ እውነቶችን ጻፉ፤ ለዋነኞቹ ጽሑፋዊ ምድቦች እና/ወይም ለአንቀጾች።

ረ. የምርምር መሣርያዎች አጠቃቀም

1. የምርምር መሣርያዎችን በተገቢው ቅደም ተከተል አንብብ። ማስታወሻዎችን “በመሥሪያ ወረቀቶች” ላይ ውሰድ። ፈልግ
 - ሀ. የስምምነት ነጥቦችን
 - ለ. ያለመስማማት ነጥቦችን
 - ሐ. አዲስ አስተሳሰቦችን ወይም ድርጊቶችን
 - መ. ታሳቢ ትርጓሜዎችን በአስቸጋሪ ምንባቦች ላይ አስፍር
2. ይዘቶችን ከምርምር መሣርያዎች ተንትን፤ እንዲሁም የመጨረሻውን ዝርዝር የፍሬ-ሐሳብ ዝርዝር ከትግበራ ነጥቦች ጋር አዘጋጅ። ይህ ዋነኛ የፍሬ-ሐሳብ ዝርዝር የዋናውን ደራሲ መዋቅርና ዓላማ ለመለየት ይረዳሃል።
 - ሀ. አናሳዎቹን ዋነኛ አታድርግ።
 - ለ. ዐውደ-ጽሑፉን አትርሳ።
 - ሐ. ወደ ጽሑፉ ውስጥ ከፍ ባለ፣ ወይም ዝቅ ባለ አታንብብ፤ ከዋናው ደራሲ ሐሳብ።
 - መ. የትግበራ ነጥቦች በሦስት ደረጃዎች መደረግ ይኖርባቸዋል።
 - (1) የሙሉ መጽሐፍ ጭብጥ— የመጀመሪያ ንባብ
 - (2) ዋነኛ ጽሑፋዊ ምድቦች— ሁለተኛ ንባብ
 - (3) አንቀጾች— ሦስተኛ ንባብ
 - ሠ. ትይዩ ምንባቦች ትርጓሜህን እንዲያረጋግጡልህና እንዲያጸኑልህ ፍቀድ፤ እንደ መጨረሻ ደረጃ። ይህም መጽሐፍ ቅዱስ ራሱን እንዲተረጎም ያስችለዋል። ሆኖም፣ ይህን በመጨረሻ ማድረግ ሁለንተናዊ የሆነውን የመጽሐፍ ቅዱስ ስልታዊ ሥነ-መለኮታዊ መረዳታችንን፣ ከአስቸጋሪ ምንባቦች ከዝምታ፣ ችላ ከማለት፣ ወይም ከመዘር ይጠብቀናል።

ሰ. ሥነ-መለኮታዊ ውስጠት

1. ስልታዊ ሥነ-መለኮት መጻሕፍትን ተጠቀም፣ ያንተ ጽሑፍ ከዋነኞቹ የመጽሐፍ ቅዱስ እውነቶች ጋር እንዴት እንደሚዛመዱ ለማወቅ።
2. በራስህ ቃላት የምንባብህን ዋነኛ እውነት(ቶች) ግለጽ። ስብከትህ ወይም የማስተማሪያ ጽሑፍህ ይህንን እውነት ማንጸባረቅ ይኖርበታል!

II. የትርጓሜ ደንቦች

ሀ. ጽሑፉ (ቢያንስ አንድ አንቀጽ፣ በአንግሊዝኛ)

1. ዋናውን ጽሑፍ አደራጅ (አንዳች የጽሑፍ ልዩነቶችን አስፍር)
2. የትርጉም አማራጮች
 - ሀ. ቃል ሊቃል (ኪጀት፣ አመት፣ አስመዳጅ፣ የተመት፣ አየተመት)
 - ለ. ተለዋዋጭ አቻ (አኢት፣ አስመቅ፣ ኢየሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ፣ ዊሊያምስ፣ አእት)
 - ሐ. ሌሎች የቀድሞ ትርጉሞች (LXX፣ ቫልጌት፣ ፔሺታ፣ ወዘተ.)
 - መ. ያልተባራሩ ትርጉሞች (ማለትም፣ ሐተታዎች) በዚህ ደረጃ ላይ
3. ዋነኛ የሆኑትን ተለዋዋጮች በትርጓሜው ላይ አረጋግጥ እናም ለምን እንደሆኑ
 - ሀ. የግሪክ የአጅ-ጽሑፍ ችግር(ሮች)
 - ለ. አስቸጋሪ ቃል(ላት)
 - ሐ. የተለየ ግንባታ(ዎች)
 - መ. ሥነ-መለኮታዊ እውነት(ቶች)

ለ. መረጋገጥ የሚገባው ትርጓሜያዊ ዓይነት

1. የቅርቡን ዐውደ-ጽሑፍዊ ምድብ መዝግብ (ያንተ አንቀጽ ከጽሑፍዊ ምድቡ ጋር እንዴት እንደሚዛመድ እና ከአካባቢው አንቀጾች ጋር እንዴት እንደሚዛመድ)።
2. ታሳቢ መዋቅራዊ ነገሮችን መዝግብ
 - ሀ. ትይዩአዊ መዋቅሮች
 - ለ. ጥቅሶች/ጠቃሾች
 - ሐ. ዘይቤዎች
 - መ. ማሳያዎች
 - ሠ. ግጥም/ውዳሴ/ዝማሬ
3. ሰዋሰዋዊ ነገሮችን (አገባብ) አስፍር
 - ሀ. ግሎቶችና የግሥ መልኮች (ጊዜ፣ ድምጻት፣ አኳኋን፣ ቁጥር፣ ጾታ)
 - ለ. ልዩ ግንባታ (ሁኔታዊ ዓረፍተ-ነገሮች፣ ክልከላዎች፣ ወዘተ.)
 - ሐ. ቃል ወይም ሐረግ ቅደም ተከተል
4. ቁልፍ ቃላትን መዝግቡ
 - ሀ. ሙሉ የፍቺ መስክ ስጡ
 - ለ. የትኛው ትርጉም(ሞች) ለዐውደ-ጽሑፉ ይበልጥ ይስማማል
 - ሐ. ሥነ-መለኮታዊ መግለጫዎችን ለማዘጋጀት ተጠንቀቅ
5. ዋነኞቹን መጽሐፍ ቅዱሳዊ የቃላት፣ አርዕስት፣ ወይም ጥቅሶች ትይዩዎች መዝግብ
 - ሀ. አንድ ዓይነት ዐውደ-ጽሑፍ
 - ለ. አንድ ዓይነት መጽሐፍ
 - ሐ. አንድ ዓይነት ደራሲ
 - መ. አንድ ዓይነት ዘውግ
 - ሠ. አንድ ዓይነት ጊዜ
 - ረ. ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ

ሐ. ታሪካዊ ማጠቃለያ

1. የጽሑፉ የተለየ ሁኔታ እንዴት የመግለጫዎቹን እውነቶች ተጽዕኖ እንደሚያሳድር።
2. ባህላዊ ሁኔታው እንዴት የመግለጫዎቹን እውነቶች ተጽዕኖ እንደሚያሳድር።
3. ተቀባዮች እንዴት የመግለጫዎቹን እውነቶች ተጽዕኖ እንደሚያሳድሩ።

መ. ሥነ-መለኮታዊ ማጠቃለያ

1. ሥነ-መለኮታዊ እውነቶች
 - ሀ. የደራሲውን ሥነ-መለኮታዊ መታመኛዎች በግልጽ አስቀምጥ፡
 - (1) ልዩ ቃላት
 - (2) ዋነኞቹ ስንኞች ወይም ሐረጎች

(3) የዓረፍተ-ነገሩ(ሮቹ) ወይም አንቀጽ(ጾቹ) ማዕከላዊ እውነት

ለ. ይህ ከርዕሰ-ጉዳዩ ወይም ከጽሑፋዊ ምድቡ እውነት ጋር እንዴት ይዛመዳል?

ሐ. ይህ ከርዕሰ-ጉዳዩ ወይም ከሙሉው መጽሐፍ እውነት ጋር እንዴት ይዛመዳል?

መ. ይህ ከርዕሰ-ጉዳዩ ወይም በቅዱስ ቃሉ ከተገለጠው እውነት ጋር እንዴት ይዛመዳል?

2. የተለዩ ነጥቦች ትኩረት
3. ግላዊ ውስጠቶች
4. ውስጠቶች ከሐተታዎች

ሠ. የድርጊት እውነቶች

1. የጽሑፋዊ ምድብ የትግበራ እውነት
2. የትግበራ እውነት(ቶች) በአንቀጽ(ጾች) ደረጃ
3. በጽሑፉ ውስጥ የሥነ-መለኮታዊ ነገሮች የትግበራ እውነት

III. የአኪ ትምህርታዊ የቃል ጥናት መሠረታዊ ደንቦች

ሀ. መሠረታዊውን ፍቺ እና የፍቺ መስክን አደራጅ

የግሪክ-እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል በባዮር፣ አርንድት፣ ጊንግሪች፣ ዳንከር ተጠቀም

ለ. ወቅታዊ አጠቃቀሙን አደራጅ (ኮኔ ግሪክ)

1. የግሪክ ኪዳን መዝገብ-ቃላት በሞልቶን፣ ሚሊጋን ለግብፅ ፓፒረስ ተጠቀም
2. ሴፕቱዋጂንትና የሬድፓዝን የLXX ኅብር አስተያየት ለፍልስጥኤም ይሁዲነት ተጠቀም

ሐ. የፍቺ ክልሉን አደራጅ

የግሪክ-እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል የአዲስ ኪዳን አጠቃቀም በሎው፣ ኒዳ ወይም የአዲስ ኪዳን ቃላት ማብራሪያ መዝገብ ቃላት በቫይን ተጠቀም

መ. የዕብራይስጥ ዳራ አደራጅ

የስትሮንግን ኅብራዊ አስተያየት ከነቁጥሮቹ፣ የዕብራይስጥና እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል የበሉይ ኪዳን በብራውን፣ ድራይቨር፣ ብሪጅስ አያይዘህ ተጠቀም፣ የበሉይ ኪዳን ሥነ-መለኮት እና ትርጓሜ አዲሱ ኢንተርናሽናል መዝገብ-ቃላት፣ በቫን ጄምነርን (5 ቅጾች) ተጠቀም፣ ወይም የበሉይ ኪዳን ተመሳሳሪ በጊርድልስቶን

ሠ. በወውደ-ጽሑፍ የቃሉን ሰዋሰዋዊ ቅርጽ አደራጅ

በጽሑፍ መሐል የተጻፈ የግሪክ-እንግሊዝኛ አዲስ ኪዳን እና ትንተናዊ ሥርወ-ቃል ወይም ትንተናዊ የግሪክ አዲስ ኪዳን በቲሞቲ እና ባርባራ ፍሪበርግ ተጠቀም

ረ. የዘውዳቸውን፣ ደራሲዎቻቸውን፣ ርዕሰ-ጉዳዮቻቸውን፣ ወዘተ ያጠቃቀም ድግግሞሽ አረጋግጥ

ኅብራዊ አስተያየቱን ተጠቀም

ሰ. ጥናትህን ቃኝ፣ ከ...ጋር

- የመጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ — የሆንደርቫንን የመጽሐፍ ቅዱስ ስዕላዊ ኢንሳይክሎፔዲያ ተጠቀም (5 ቅጾች) ወይም ኢንተርናሽናል የመጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ (5 ቅጾች)
- የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገብ-ቃላት — አንከር የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገብ-ቃላት ወይም የተርጓሚዎች የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገብ-ቃላት
- ሥነ-መለኮታዊ የቃል መጽሐፍ — የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት አዲስ ኢንተርናሽናል መዝገብ-ቃላት (3 ቅጽ) በኮሊን ብራውን የተዘጋጀ ተጠቀም፣ ወይም የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮታዊ መዝገብ-ቃላት (ያጠረው) በብሮሚሊ
- ስልታዊ የሥነ-መለኮት መጽሐፍ — ስልታዊ ሥነ-መለኮት በበርክሆፍ፣ የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት በላድ፣ የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት በስቴጅ፣ ወይም ሌሎች በርካቶችን ተጠቀም

ሸ. ዋነኞቹን የትርጓሜ ግኝቶችህን ማጠቃለያ ጻፍ

IV. የሥነ-ትርጓሜ መርሆች አጭር ማጠቃለያ

ሀ. በቅድሚያ ሁልጊዜ ጸልይ። መንፈስ ቅዱስ አስፈላጊ ነው። እግዚአብሔር እንድትገነዘብ ይፈልጋል።

ለ. ዋነኛውን ጽሑፍ አደራጅ

1. የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ ላይ የሕዳግ ማስታወሻ ላይ ያሉትን ማስታወሻዎች ተመልከት፤ ለግሪክ የተለያዩ የእጅ ጽሑፎች።
2. ዶክትሪንን አወዛጋቢ በሆነው ጽሑፍ ላይ አትገንባ፤ ግልጽ ትይዩ ምንባብ ፈልግ።

ሐ. ጽሑፍን መረዳት

1. መላውን ዐውደ-ጽሑፍ አንብብ (ሥነ-ጽሑፋዊ ዐውደ-ጽሑፍ ዋነኛ ነው)። የዋነኛ ሐሳቡን ዝርዝር በጥናት መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ወይም ሐተታ ላይ ቃኝ፤ ጽሑፋዊ ምድቡን ለመወሰን።
2. ከአንቀጽ ያነሰ ለመተርጎም ፈጽሞ አትሞክር። ከጽሑፋዊ ምድቡ የአንቀጾቹን ዋነኛ እውነቶች የፍሬ-ሐሳብ ዝርዝር ለማውጣት ሞክር። በዚህ መንገድ የዋነኛውን ደራሲ ሐሳቦች እና የአነሱንም እድገት መከታተል ያስችላል።
3. አንቀጹን በበርካታ ትርጉሞች አንብብ፤ የተለያዩ የትርጉም ንድፈ-ሐሳቦችን በሚጠቀሙ።
4. የተሻሉ ሐተታዎችንና ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ረጂዎችን ተመልከት፤ በቅድሚያ ጽሑፉን ካጠናህ በኋላ ብቻ (መጽሐፍ ቅዱስ፣ መንፈስ ቅዱስ፣ እና አንተ በቅዱስ ቃሉ ትርጓሜ ቀዳሚ እንደሆናችሁ አስታውስ)።

መ. ቃላቶችን መገንዘብ

1. የእኪ ጸሐፊት የቅብራይስጥ አስተሳሰብ ያላቸው በኮኔ (በተራ) ግሪክ የሚጻፉ ነበሩ።
2. የዘመኑን ፍቺዎችን ትርጉሞችን መፈለግ ይኖርብናል፤ የዘመናዊውን እንግሊዝኛ ፍቺዎች ሳይሆን (ሴፕቱዋጂንት እና የግብፅን ፓፒረስ ተመልከት)።
3. ቃላት ፍቺ የሚኖራቸው በዓረፍተ-ነገሮች ውስጥ ብቻ ነው። ዓረፍተ-ነገሮች ፍቺ የሚኖራቸው በአንቀጾች ውስጥ ብቻ ነው። አንቀጾች ፍቺ የሚኖራቸው በጽሑፋዊ ምድቦች ብቻ ነው። የፍቺ መስኩን ቃኝ (ማለትም፣ የቃላትን የተለያዩ ትርጉሞች)።

ሠ. ትይዩ ምንባቦችን ተጠቀም

1. መጽሐፍ ቅዱስ የመጽሐፍ ቅዱስ ምርጫ ተርጓሚ ነው። እሱም አንድ ተርጓሚ ብቻ አለው፤ መንፈስ ቅዱስ።
2. የተሻለ ግልጽ የሆነውን የመማር ጽሑፍ ፈልግ፤ በአንቀጽ ላይ (የመጽሐፍ ቅዱስ ማጣቀሻ ወይም የተስማማ አስተያየት ያለው)።
3. ፓራዶክስካል (አያዎአዊ) እውነቶችን ፈልግ (የምስራቅ ሥነ-ጽሑፍ ክርክር-ሞል ጥንዶች)።

ረ. አተገባበር

1. መጽሐፍ ቅዱስን በአንተ ዘመን ላይ ልትተገብረው አትችልም፤ ተመስጧዊው ደራሲ ለራሱ/ሷ ጊዜ ምን እንዳለ እስካልተረዳህ ድረስ (ታሪካዊ ዐውደ-ጽሑፍ ዋነኛ ነው)።
2. ከግል አድሏዊነት፣ ሥነ-መለኮታዊ ሥርዓቶች፣ ወይም አጀንዳዎች ተጠንቀቅ። መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ራሱ ይናገር!
3. እያንዳንዱን ቁጥር መርሐአዊ ከማድረግ ተጠንቀቅ። ሁሉም ጽሑፎች ሁለንተናዊ ጠቀሜታ አይኖራቸውም። ሁሉም ጽሑፎች በዘመናዊ ግለሰቦች አይተገበሩም።
4. ለአዲስ እውነት ወይም ይዘት ወዲያውኑ ምላሽ ሰጥ። የመጽሐፍ ቅዱስ እውቀት ማለት በየዕለቱ ክርስቶስን መምሰል እና የመንግሥቱን አገልግሎት መፍጠር ነው።

የተመረጡ ተደጋፊ የምርምር መሣርያዎች ዝርዝር በየምድባቸው

I. መጽሐፍ ቅዱስ

ሀ. የትርጉምን ሂደት መረዳት።

1. ጄ. ቢክማን እና ጄ. ካሎው፣ የእግዚአብሔርን ቃል መተርጎም
2. ኢዩጊኒ ኒዳ፣ የእግዚአብሔር ቃል በሰዎች ቋንቋ (ዊሊየም ካሪ፣ ኤን.ዲ.)
3. ሳክ ኩቦ እና ዋልተር ስፒችት፣ እጅግ በርካታ ትርጉሞች (ዞንደርቫን፣ 1983)
4. ኤፍ. ኤፍ. ብሩስ፣ መጽሐፍና ብራና (ሪቪል፣ 1963)

ለ. የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ

1. ኤፍ. ኤፍ. ብሩስ የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ፣ የትርጓሜዎች ታሪክ፣ ኪድሮ ትርጉሞች እስከ አዲሱ የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ (አክስፎርድ፣ 1970)
2. ኢራ ማካራይስ ፕራይስ፣ የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ውርሳችን (ሃርተር፣ 1956)

II. ምርምርን ስለ ማካሄድ

ሀ. ዋልተር ጄ. ክላርክ፣ የግሪክ አዲስ ኪዳን የጥናት ረጅሞችን ስለ መጠቀም (ሎይዚዩክስ ብራዘርስ፣ 1983)

ለ. ኤፍ.ደ-ብልዩ. ዳንክር፣ ለመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ሁለንተኛው መሣርያዎች (ኮንኮርዲያ፣ 1970)

ሐ. አር.ቲ. ፍራንስ፣ የአዲስ ኪዳን ምርምር ዋቢ-ምንጮች መመሪያ (ጄኔራሊቲ አታሚዎች፣ 1970)

መ. ዲ. ደ-ብልዩ. ስኮለር፣ የአዲስ ኪዳን ትርጓሜ መሠረታዊ ዋቢ-ምንጮች መመሪያ (ኤርድማንስ፣ 1973)

III. ሥነ-ትርጓሜ

ሀ. ጀምስ ብራጋ፣ መጽሐፍ ቅዱስን ስለ ማጥናት (ሙልትኖማህ፣ 1982)

ለ. ጎርደን ፊ እና ዳግላስ ስቱዋርት፣ መጽሐፍ ቅዱስን ከነሙሉ ጠቀሜታው ስለ ማንበብ (ዞንደርቫን፣ 1982)

ሐ. ሪቻርድ ሜይሁ፣ መጽሐፍ ቅዱስን በግልህ ስለ መተርጎም (ሙዲ፣ 1986)

መ. ጄ.ሮበርትስን ኤምሲ.ኩይልኪን፣ መጽሐፍ ቅዱስን መረዳትና መተግበር (ሙዲ፣ 1983)

ሠ. ኤ. በርክሌይ ሚክልስን፣ መጽሐፍ ቅዱስን መተርጎም (ኢርድማንስ፣ 1963)

ረ. ጆን ማክ አርተር፣ ጄ.አር.፣ ገላጭ ስብከትን ዳግም ስለማግኘት (ወርድ፣ 1992)

ሰ. ብሩስ ኮርሊ፣ ስቲቭ ሌምኬ፣ እና ግራንት ላቭጆይ፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜ (ብሮድማን እና ሆልማን፣ 1996)

ሸ. ሮበርት ስቲን፣ የመጽሐፍ ቅዱስን ትርጓሜ መሠረታዊ መመሪያ

IV. የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት መሠረታዊ መግቢያ

ሀ. ብሉይ ኪዳን

1. አር.ኬ. ሃሪስን፣ የብሉይ ኪዳን መግቢያ (ኢርድማንስ፣ 1969)
2. ዊሊየም ሳንፎርድ ላሶር፣ ዴቪድ አለን ሁባርድ እና ፍሬደሪክ ደ-ብልዩ ኤም. ቡሽ፣ የብሉይ ኪዳን ጥናት (ኢርድማንስ፣ 1982)
3. ኤድዋርድ ጄ. ያንግ፣ የብሉይ ኪዳን መቅደም (ኢርድማንስ፣ 1949)
4. ቲ. አርኖልድ እና ብራያን ኢ. ባየር፣ ብሉይ ኪዳንን መጋጠም (ቤክር፣ 1998)
5. ፒተር ሲ. ክሬጊ፣ ብሉይ ኪዳን፣ ዳራው፣ እድገቱ እና ዐውደ-ጸሐፊ (አቢንግዶን፣ 1990)

ለ. አዲስ ኪዳን

1. ዶናልድ ጉትሪ፣ የአዲስ ኪዳን መግቢያ (አይቪ.ፒ፣ 1970)
2. ብሩስ ኤም. ሜተዝገር፣ አዲስ ኪዳን፣ ዳራው፣ እድገቱ እና ይዘቱ (አቢንግዶን፣ 1965)
3. ዲ. ኤ. ካርሰን፣ ዳግላስ ጄ. ሞ፣ እና ሊኦን ሞሪስ፣ የአዲስ ኪዳን መግቢያ (ዞንደርቫን 1992)
4. ዋልተር ኤ. ኢልዌል እና ሮበርት ደ-ብልዩ. ያርብራፍ፣ አዲስ ኪዳንን መጋጠም (ቤክር 1998)
5. ሮበርት ኤቸ. ገንድራይ፣ የአዲስ ኪዳን ዳሰሳ (ዞንደርቫን፣ 1994)

V. የመጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያዎች እና መዝገበ-ቃላት (በርካታ ቅጽ)

- ሀ. ኤም. ቴኒ፣ አዘጋጅ፣ ማንኛውንም ስራ ላይ የመጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ፣ 5 ቅጾች (ዞንደርቫን፣ 1976)
- ለ. ጄ. ኤ. በትሪክ፣ አዘጋጅ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ እና ተጨማሪዎች የተርጓሚ መዝገበ-ቃላት፣ 5 ቅጾች (አቢንግድን፣ 1962-1977)
- ሐ. ጆናል ደብልዩ. ብርሚሌ፣ አዘጋጅ፣ መደበኛ ዓለም-አቀፍ መጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ፣ 5 ቅጾች፣ የተከለሰ እትም (ኢ.ር.ድ.ማንስ፣ 1979-1987)
- መ. ጆኤል ቢ. ግሪን፣ ስኮት ሚኪናይት እና ጄ. ሃዋርድ ማርቫል አዘጋጆች፣ የኢየሱስና የወንጌላት መዝገበ-ቃላት (አይቪ.ፒ፣ 1992)
- ሠ. ጆራልድ ኤፍ. ሀውቶርን፣ ራልፍ ፒ. ማርቲን እና ዳንኤል ጄ. ሬይድ አዘጋጆች፣ የጳውሎስና የመልአክቶቹ መዝገበ-ቃላት (አይቪ.ፒ፣ 1993)
- ረ. ዴቪድ ኖኤል ፍራድማን፣ አዘጋጅ፣ መልአክቶች መጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ-ቃላት፣ 6 ቅጾች (ደብልዴይ፣ 1992)

VI. የሐተታ ስብስቦች

- ሀ. ብሉይ ኪዳን
 - 1. ዲ.ጄ. ዋይዘማን፣ አዘጋጅ፣ ቲንዳሌ ብሉይ ኪዳን ሐተታዎች (ኢንተር ቫርሲቲ፣ 1970)
 - 2. ተከታታይ የሐተታ ጥናት መመሪያ (ዞንደርቫን፣ 1977)
 - 3. አር.ኪ. ሀሪሰን፣ አዘጋጅ፣ ሐዲሱ ዓለም-አቀፍ ሐተታ (ኢ.ር.ድ.ማንስ፣ 1976)
 - 4. ፍራንክ ኢ. ጌቢለን፣ አዘጋጅ፣ የአሰሪዎች መጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ (ዞንደርቫን፣ 1958)
 - 5. ቦብ አትሌይ፣ www.freebiblecommentary.org
- ለ. አዲስ ኪዳን
 - 1. አር. ቪ. ጄ. ታስከር፣ አዘጋጅ፣ ቲንዳሌ አዲስ ኪዳን ሐተታዎች ኢ.ር.ድ.ማንስ፣ 1959)
 - 2. ተከታታይ የሐተታ ጥናት መመሪያ (ዞንደርቫን፣ 1977)
 - 3. ፍራንክ ኢ. ጌቢለን፣ አዘጋጅ፣ የአሰሪዎች መጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ (ዞንደርቫን፣ 1958)
 - 4. ሐዲሱ ዓለም-አቀፍ ሐተታ (ኢ.ር.ድ.ማንስ፣ 1976)
 - 5. ቦብ አትሌይ፣ www.freebiblecommentary.org

VII. የቃል ጥናቶች

- ሀ. ብሉይ ኪዳን
 - 1. ሮበርት ቢ. ጊርድልስቶን፣ የብሉይ ኪዳን መመሳሰል (ኢ.ር.ድ.ማንስ፣ 1897)
 - 2. አሮን ፒክ፣ የብሉይ ኪዳን ቃላት መዝገበ-ቃላት (ክሬገል፣ 1977)
 - 3. አር. ለዩርድ ሀሪሰን፣ ግሊሰን ኤል. አርከር፣ ጄ.አር. እና ብሩስ ኬ. ዋልትክ፣ የብሉይ ኪዳን ሥነ-መለኮታዊ የቃል መጽሐፍ (ሞዲ፣ 1980)
 - 4. ዊሊያም ኤ. ቫን ጄመረን፣ አዘጋጅ፣ የብሉይ ኪዳን ሥነ-መለኮት መዝገበ-ቃላት እና ትርጓሜ፣ 5 ቅጾች (ዞንደርቫን፣ 1997)
- ለ. አዲስ ኪዳን
 - 1. ኤ. ቲ. ሮበርትሰን፣ የአዲስ ኪዳን የቃል ስዕሎች (ብርድማን፣ 1930)
 - 2. ኤም. አር. ቪንሰንት፣ የቃል ጥናቶች በአዲስ ኪዳን (ማክ ዶናልድ፣ 1888)
 - 3. ደብልዩ. ኢ. ቫይን፣ የአዲስ ኪዳን ቃላት የቫይን የማሰራሪያ መዝገበ-ቃላት (ሪቪል፣ 1968)
 - 4. ዊሊያም ባርክሌይ፣ የአዲስ ኪዳን የቃል መጽሐፍ፣ (ኤስሲኤም፣ 1955)
 - 5. _____ ፣ ተጨማሪ የአዲስ ኪዳን ቃላት (ሃርፐር፣ 1958)
 - 6. ሲ. ብራውን፣ ኢ.ቲ. ኤኤል.፣ የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት አዲስ መዝገበ-ቃላት፣ 5 ቅጾች (ዞንደርቫን፣ 1975-1979)

- ሐ. ሥነ-መለኮታዊ
 - 1. አለን ሪቻርድሰን፣ አዘጋጅ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ሥነ-መለኮታዊ የቃል መጽሐፍ (ማክሚላን፣ 1950)
 - 2. ኢቨሪት ኤፍ. ሃሪሰን፣ አዘጋጅ፣ የቤከር የሥነ-መለኮት መዝገበ-ቃላት (ቤከር፣ 1975)

VIII. ባህላዊ መጻፍት

- ሀ. ልማዶች
 - 1. አዶልፍ ዲስማን፣ ብርሃን ከከጥንታዊው ምስራቅ (ቤከር፣ 1978)
 - 2. ሮላንድ ዲ ቫዩክስ፣ ጥንታዊው አሰራር፣ 2 ቅጾች (ማክግራው-ሂል፣ 1961)
 - 3. ጀምስ ኤም. ፍሪማን፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ልማድና ጠባይ (ሎጎስ፣ 1972)
 - 4. ፍሪድ ኤች. ራይት፣ የመጽሐፍ ቅዱስ አገሮች ጠባይና ልማዶች (ሞዲ፣ 1953)
 - 5. ጆክ ፊኔጋን፣ ብርሃን ካለፈው ጥንታዊ፣ 2 ቅጾች (ፕሪንስቶን ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣ 1974)
 - 6. ቪክቶር ኤች. ማቴዎስ፣ ጠባይና ልማዶች በመጽሐፍ ቅዱስ (ሄንድሪክስ፣ 1988)

ለ. ታሪኮች

1. ጆን ብራይት፣ የአሰራሪ ስራ ስርዓት (ዌስትሚኒስትር፣ 1981)
2. ዲ. ጆ. ዋይዝማን አዘጋጅ፣ የብሉይ ኪዳን ጊዜያት ሕዝቦች (አክሲዮን፣ 1973)
3. ፒ. አር. አክሮይድ እና ሲ. ኤፍ. ኢቫንስ፣ አዘጋጅ፣ የካምብሪጅ የመጽሐፍ ቅዱስ ስራ፣ ቅጽ 1 (ካምብሪጅ፣ 1970)

ሐ. አዲስ ኪዳን

1. አድልፍ ዲስማን፣ ብርሃን ከከጥንታዊው ምስራቅ (ቤከር፣ 1978)
2. ኤፍ. ኤፍ. ብሩስ፣ የአዲስ ኪዳን ስራ (ደብልዴይ፣ 1969)
3. ኤድዊን ኤም. ያማኤቺ፣ የሃርተር ዓለም አዲስ ኪዳን (ሃርተር እና ሮው፣ 1981)
4. አልፍሬድ ኢደርሺም፣ የመሲሐ ኢየሱስ ሕይወትና ጊዜ (ኢርድማንስ፣ 1971)
5. ኤ. ኤን. ቨርዊን-ጳይት፣ የሮሜ ኅብረተሰብ እና የሮሜ ሕግ በአዲስ ኪዳን (አክሲዮን፣ 1963)
6. ጆ. ደብልዴይ. ሺፓርድ፣ የወንጌላት ክርስቶስ (ኢርድማንስ፣ 1939)

መ. ጥንታዊ ቅርስ ምርምር

1. ጄክ ሌኒጋን፣ ብርሃን ካለፈው ጥንታዊ፣ 2 ቅጾች (ፕሪንስቶን ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣ 1946)
2. ኤች. ቲ. ቮስ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ አገሮች ጥንታዊ ቅርስ ምርምር (ሙዲ፣ 1977)
3. ኤድዊን ኤም. ያማኤቺ፣ ድንጋጎችና ቅዱሳት መጻሕፍት (ሆልማን፣ 1972)
4. ኬ. ኤ. ኪችን፣ የጥንታዊው ምስራቅና ብሉይ ኪዳን (ኢንተር ቫርሲቲ ፕሬስ፣ 1966)
5. ጆን ኤች. ዋልተን፣ የጥንታዊው አሰራሪ ሥነ-ጽሑፍ በባህላዊ ዐውደ-ጽሑፍ (ዞንደርቫን፣ 1989)

ሠ. መልካም-ምድር

1. ሲ. ኤፍ. ፕሬደር እና ኤች. ኤፍ. ቮስ፣ ዊክሊፍ የመጽሐፍ ቅዱስ አገሮች ስራዎች መልካም-ምድር (ሙዲ፣ 1967)
2. ባሪ ጆ. ቤትዚል፣ የመጽሐፍ ቅዱስ አገሮች የሙዲ አትላስ (ካርታ) (ሙዲ፣ 1985)
3. ቶማስ ቪ. ብሪስኮ አዘጋጅ፣ ሆልማን የመጽሐፍ ቅዱስ አትላስ (ካርታ) (ብርድማን እና ሆልማን፣ 1998)

IX. ሥነ-መለኮቶች

ሀ. ብሉይ ኪዳን

1. ኤ. ቢ. ዴቪድስን፣ የብሉይ ኪዳን ሥነ-መለኮት (ክላርክ፣ 1904)
2. ኤድዊንድ ቫኮብ፣ የብሉይ ኪዳን ሥነ-መለኮት (ሃርተር እና ሮው፣ 1958)
3. ዋልተር ሲ. ኬይሰር፣ ወደ ብሉይ ኪዳን ሥነ-መለኮት (ዞንደርቫን፣ 1978)
4. ፖል አር. ሀውስ፣ የብሉይ ኪዳን ሥነ-መለኮት (አይቪ.ፒ፣ 1998)

ለ. አዲስ ኪዳን

1. ዶናልድ ጉዝሪ፣ የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት (ኢንተር ቫርሲቲ፣ 1981)
2. ጆርጅ ኤልደን ላድ፣ የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት (ኢርድማንስ፣ 1974)
3. ፍራንክ ስታግ፣ የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት (ብርድማን፣ 1962)
4. ዶናልድ ጂ. ብሎስት፣ የወንጌላዊ ሥነ-መለኮት አሰራሪነት፣ ቅጽ 2 (ሃርተር እና ሮው፣ 1978)

ሐ. ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ

1. ጌርሃርዱስ ቮስ፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-መለኮት (ኢርድማንስ፣ 1948)
2. ኤል. በርክሆፍ፣ ሥልታዊ ሥነ-መለኮት (ኢርድማንስ፣ 1939)
3. ኤች. አርተን ዊሌይ፣ የክርስቲያን ሥነ-መለኮት (ቤከን ሂል ፕሬስ፣ 1940)
4. ሚላርድ ጆ. ኢሪክስን፣ የክርስቲያን ሥነ-መለኮት፣ 2^ኛ ዕትም (ቤከር፣ 1998)

መ. ዶክትሪን (መሠረተ-እምነት) — በታሪካዊ እድገት

1. ኤል. በርክሆፍ፣ የክርስቲያን ዶክትሪኖች ስራ (ቤከር፣ 1975)
2. ጃስቶ ኤል. ጎንዛሌዝ፣ የክርስቲያን አስተሳሰብ ስራ፣ ቅጽ 1 (አቢንዲን፣ 1970)

X. መከላከያዎች (የክርስቲያን ዶክትሪን)

ሀ. ኖርማን ጌስለር፣ የክርስቲያን መከላከያዎች (ቤከር፣ 1976)

ለ. ቤርናርድ ራም፣ የክርስቲያን መከላከያ ዓይነቶች (ቤከር፣ 1962)

ሐ. ጆ. ቢ. ፊሊፕስ፣ አምላካችሁ በጣም ትንሽ ነው (ማክሚላን፣ 1953)

መ. ሲ. ኤስ. ሊዊስ፣ ጸሐፊ ክርስትና (ማክሚላን፣ 1978)

ሠ. ኮሊን ብራውን፣ አዘጋጅ፣ ስራ፣ ሒስ እና እምነት (ኢንተር ቫርሲቲ፣ 1976)

ረ. ኤፍ. ኤፍ. ብሩስ፣ ለጥያቄዎች መልሶች (ዞንደርቫን፣ 1972)

ሰ. ዋልተር ሲ. ኬይሰር ጆአር.፣ ፒተር ኤች. ዳቪድስ፣ ኤፍ. ኤፍ. ብሩስ እና ማንፍሪድ ቲ. ብራይት፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ጠንካራ አባባሎች (አይቪ.ፒ፣ 1996)

XI. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ችግሮች

ሀ. ኤፍ. ኤፍ. ብሩስ፣ ጥያቄዎችና መልሶች

ለ. ግሊሰን ኤል. አርከር፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ችግሮች ኢንሳይክሎፔዲያ (ዞንደርቫን፣ 1982)

ሐ. ኖርማን ጌስለር እና ቶማስ ሆዊ፣ ሐያሲያን ሲጠይቁ (ቪክቶር፣ 1992)

መ. ዋልተር ሲ.፣ ኬይሰር፣ ጄኦር፣ ፒተር ኤች. ዳቪድስ፣ ኤፍ. ኤፍ. ብሩስ እና ማንፍሪድ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ጠንካራ አባባሎች (አይቪ.ፒ፣ 1996) እና ተጨማሪ የመጽሐፍ ቅዱስ ጠንካራ አባባሎች

XII. ጽሑፋዊ ሒሰ

ሀ. ብሩስ ኤም. ሜትዝር፣ የአዲስ ኪዳን ጽሑፍ፣ መተላለፉ፣ መባላሽቱ እና መመለሱ (አክስፎርድ፣ 1964)

ለ. ጄ. ሀርልድ ግሪንሊ፣ የአዲስ ኪዳን ጽሑፋዊ ሒሰ መግቢያ (ኢ.ር.ድ.ማንስ፣ 1964)

ሐ. ብሩስ ኤም. ሜትዝር፣ የግሪክ አዲስ ኪዳን ጽሑፋዊ ሒሰ (የተባበሩት የመጽሐፍ ቅዱስ ሰሳይቲ።)

XIII. ሥርወ-ቃላት

ሀ. ብሉይ ኪዳን (ዕብራይስጥ)

1. ፍራንሲስ ብራውን፣ ኤስ. አር. ድራይቨር፣ እና ቻርለስ ኤ. ብሪጅስ፣ የዕብራይስጥ እና እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃላት፣ (ክላሬንዶን ፕሬስ፣ 1951)
2. ብሩስ ኢንስፓህር፣ የብራውን፣ ድራይቨር እና ብሪጅስ የዕብራይስጥ ሥርወ-ቃል ኢንዴክስ
3. ቤንጃሚን ዴቪድስ፣ ትንተናዊ የዕብራይስጥና ካልዲ ሥርወ-ቃል (ማክዶናልድ)
4. ሉድዊግ ኮህለር እና ዋልተር ባኦምጋርትነር፣ የብሉይ ኪዳን ዕብራይስጥ እና አራምኛ ሥርወ-ቃል፣ 2 ቅጾች

ለ. አዲስ ኪዳን (ግሪክ)

1. ዋልተር ባኦር፣ ዊሊያም ኤፍ. አርንድት፣ ኤፍ. ዊልቡር ጊንግሪች እና ፍሬዴሪክ ደብልዩ. ዳንከር፣ ግሪክ-እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል (ቺካጎ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣ 1979)
2. ጆሀንስ ፒ. ሎው እና ኢዩጊኒ ኤ. ኒዳ፣ አዘጋጆች፣ ግሪክ-እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል፣ 2 ቅጾች (የተባበረው የመጽሐፍ ቅዱስ ሰሳይቲ፣ 1989)
3. ጆምስ ሆፕ ሞውልተን እና ጆርጅ ማሊጋን፣ የግሪክ ኪዳን ሙዳዮ-ቃላት (ኢ.ር.ድ.ማንስ፣ 1974)
4. ዊሊያም ዲ. ሞኡንሲ፣ የግሪክ አዲስ ኪዳን ትንተናዊ ሥርወ-ቃል (ዞንደርቫን፣ 1993)

XIV. የታተሙ፣ ያለገሉ፣ እና የዋጋ ቅናሽ ያላቸውን መጻሕፍት ለመግዛት የሚገኙ ድረ-ገጾች

- ሀ. www.Christianbooks.com
- ለ. www.Half.com
- ሐ. www.Overstock.com
- መ. www.Alibris.com
- ሠ. www.Amazon.com
- ረ. www.BakerBooksRetain.com
- ሰ. www.ChristianUsedBooks.net

ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ መመሪያ፡ የተፈተነ እውነትን በግል ለመፈለግ

እውነትን ለማወቅ እንችላለን? የት ይገኛል? ምክንያታዊ በሆነ መንገድ ለማረጋገጥ እንችላለን? የመጨረሻ ወሳኝ ይኖር ይሆን? ሕይወታችንንም ሆነ ዓለማችንን ሊመሩ የሚችሉ የተሟሉ (ፍጹማን) ይኖራሉ? ለሕይወት ትርጉም አለው? እዚህ መሆናችን ለምድኑው? የትስ እንሄዳለን? እነዚህ ጥያቄዎች፣ አስተዋይ ሰዎች የሚሰላሰሏቸውና ከዘመናት መጀመሪያ አንሥቶ የሰዎችን እውቀት የሚፈትሹ ናቸው (መክ. 1:13-18፣ 3:9-11)። የኔን ግላዊ ጥናት የማስታወሻው የሕይወት ዋና ማእከል አድርጌ ነው። በደብዳቤ አማኝ የሆንኩት በወጣትነት ጊዜዬ ነው፣ በቅድሚያም በዋናነት በሌሎች የቤተሰቤ አባላት ምስክርነት። እየሰለመድኩ ስመጣ ስለራሴም ሆነ ስለ ዓለሜ ያሉኝ ጥያቄዎች እያደጉ መጡ። ተራ ባህላዊና ሃይማኖታዊ ድግግሞሾች ስለ አነበብኳቸውና ስለተረዳኳቸው የሕይወት ልምዶች፣ ትርጉም ሊሰጡ አልቻሉም። የውክግንብር ፣ የምርምር፣ የመናፈቅ እና ብዙውን ጊዜም ተስፋ የመቁረጥ ስሜት ነበር፣ በምኖርበት በድን በሆነው ደንዳና ዓለም ውስጥ።

ለእነዚህ ዋና ጥያቄዎች ብዙዎች ምላሽ እንዳላቸው ይናገራሉ፣ ነገር ግን ከፍተኛ እና ከማገናዘብ በኋላ የአነሱ መልሶች የተመሠረቱት (1) በግል የሕይወት ፍልስፍናዎች፣ (2) በጥንታዊ አፈ-ታሪኮች፣ (3) በግል የሕይወት ልምዶች፣ ወይም (4) በሥነልቦናዊ ቅድመ እይታዎች ላይ ነው። በማስተዋል የሆነና ስለ ዓለም ያለኝ አመለካከት መሠረት፣ የሕይወት ዋና ማእከል፣ የመኖሪያ ዋና ምክንያት ላይ ማረጋገጫ አስፈልጎኝ ነበር፣ ማስረጃ። እነዚህን መጽሐፍ ቅዱስን ሳጠና አገኘኋቸው።

ታማኝ እንዲሆንም ማስረጃ መፈለግን ጀምሮ ያገኘሁትም፡ (1) በጥንታዊ ቅርስ ምርምር ስለ መጽሐፍ ቅዱስ የተገኘው ታሪካዊ ማረጋገጫ፣ (2) የብሉይ ኪዳን ትንቢቶች ትክክለኛነት፣ (3) በአስራ ስድስት መቶ የመጻፍ ጊዜው ውስጥ የመጽሐፍ ቅዱስ የመልእክት ኅብርና መኖር እና (4) ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ከተገናኙ በኋላ ፍጹም የሕይወት ለውጥ ያገኙት ሰዎች የግል ምስክርነት ናቸው። ክርስትና ኅብር እንዳለው የእምነትና የሃይማኖት ሥርዓት የሰው ልጆችን ውስብስብ ጥያቄዎች የመመለስ ችሎታ አላቸው። ይህን ማድረግም የማስተዋል ውቅር ብቻ አይሰጥም፣ ነገር ግን በፍትነታዊ ገጽታው የመጽሐፍ ቅዱስ እምነት የስሜት ደስታ እና መረጋጋትን ይሰጣል።

እንደማስብወ፣ የሕይወት ዋና ማእከል— ክርስቶስን በቃሉ ውስጥ አግኝቼዋለሁ። በሕይወት ልምዴ ንቁ እና ስሜተ-ስሱ ነበርኩ። ቢሆንም እስካሁን ድረስ የማስታወሻው ወገግ ሊልልኝ ሲል የነበረብኝን ነውጥ እና ሥቃይ ሲሆን፣ የቱን ያህል የመጽሐፍ ትርጓሜዎች እንደሚከራከሩና፣ አልፎ አልፎም በአንድ አብያተ ክርስቲያን እና አስተምህሮዎች እንዳሉ ሳይ ነው። መጽሐፍ ቅዱስን የተመሰጠ መሆንና ጠቃሚነቱን ማረጋገጥ የመጨረሻው ሳይሆን የመጀመሪያው ብቻ ነው። የተለያዩ እና ተቃርኖ ያላቸውን የመጽሐፍን ከባባድ አንቀጾች ትርጓሜዎች፣ ሁሉም ትክክለኛ እና በሥልጣን ነን እያሉ እንዴት አድርጌ እንደምቀበል ወይም እንደምተው ላውቅ እችላለሁ? ይህም ተግባር የሕይወት ግብ እና የእምነት ምናልባት ሆኖ። የተረዳሁት ነገር በክርስቶስ ያለኝ እምነት፣ (1) ታላቅ ሰላምና ደስታ እንዳመጣልኝ፣ (2) የተቀናቃኝ ሃይማኖታዊ ሥርዓቶች (የዓለም ሃይማኖቶች) ቀናጥኩት፣ እና (3) የአንድ ክፍለ ሃይማኖት አብራተኝነት እንዳለበት ተረድቻለሁ።

የጥንታዊውን ሥነ ጽሑፍ ትርጓሜ ተገቢ ዋጋ ያለው ፍለጋዬን ሳካሂድ ያስደነቀኝ ነገር ቢኖር የራሴን የግሉን ታሪካዊ፣ ባህላዊ፣ ክፍለ ሃይማኖታዊ እና በሕይወት ልምድ አድልዎዎች መለየት ነው። የራሴን አመለካከት ለማጠናከር መጽሐፍ ቅዱስን እንደዋክ አዘውትራ አነባለሁ። የራሴን ያልተሟላ ዋስትናና የብቃት ማነስ ያመለክተኝ ሌሎችን የማጠቃበት ቀናጥኩ ምንጭ አድርጌ እወስደዋለሁ። ይህንን ሀቅ መረዳት ለእኔ የቱን ያህል አስቸጋሪ ነበር! ምንም እንኳ የተሟላ ተጨባጭነት ባይኖረኝም የመጽሐፍ ቅዱስ ደኅና አንባቢ ለመሆን እችላለሁ። ያሉብኝን አድሏዊነቶች ለመለየትና እንዳሉም እውቅና በመስጠት የተወሰኑ ላደርጋቸው እችላለሁ። ከእነሱ ገና አሁንም ነጻ አይደለሁም፣ ነገር ግን ከራሴ ድክመት ተግባራዊ ሆኑ። ተርጓሚ ዘወትር የመልካም መጽሐፍ ቅዱስ ንባብ ጠላት እንደሆነ ነው! እስቲ ጥቂት ቅድመ ግምቶችን፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ገኘኋቸውን እርሶ አንባቢው ከእኔ ጋር ሆነው ይመረምሯቸው ዘንድ ልዘርዘራቸው፡

1. ቅድመ ግምቶች

- ሀ. መጽሐፍ ቅዱስ ተመስጧዊ የሆነ የእውነተኛው አምላክ የራሱ መግለጫ መሆኑን አምናለሁ። ስለሆነም፣ መተርጎም ያለበት በዋናው መነሻ ብርሃን ለኮታዊ ጸሐፊ (መንፈስ) ሆኖ በተወሰነ ታሪካዊ ወቅት በነበረ ሰው ጸሐፊነት ነው።
- ለ. መጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈው ለተራ ሰዎች፣ ለሁሉም ሰዎች እንደተጻፈ አምናለሁ! እግዚአብሔር ለእኛ በግልጽ ለመናገር በታሪካዊና በባህላዊ ግብብ ራሱን አዘጋጅቶልናል። እግዚአብሔር እውነትን አይሸሽግም— እንደጊዜው ይፈልጋል! ስለሆነም በእኛ ሳይሆን በራሱ ጊዜ ብርሃን የግድ ተርጓም አለበት። መጽሐፍ ቅዱስ በመጀመሪያ ከሰሙት ወይም ካነበቡት በተለየ መንገድ የምንረዳው ማለት አይደለም። በተራ ሰው ልቦና ሊረዱት የሚችል እና ተገቢ የሆነ የሰው ልጆች መግባቢያ አግባቦችና ስልቶችን የሚጠቀም ነው።
- ሐ. መጽሐፍ ቅዱስ ኅብር ያለው መልእክትና ተግባር እንዳለው አምናለሁ። ምንም እንኳ አያለም የሆኑ አንቀጾች ቢኖሩትም ራሱን በራሱ ይቃረንም። ስለሆነም፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ዋናው ተርጓሚ መጽሐፍ ቅዱስ ራሱ ነው።

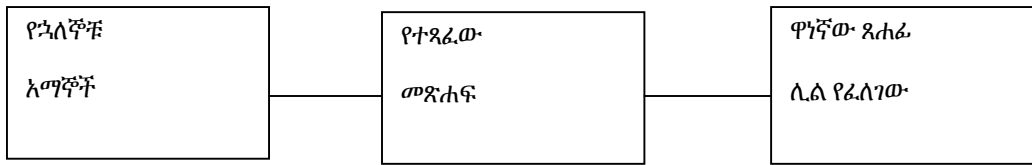
መ. እያንዳንዱ አንቀጽ (ትንቢታትን ጨምሮ) አንድ እና አንድ ብቻ ትርጉም እንዳላቸውና ይህም በዓይነተኛው ተመስጧዊ ጸሐፊ መነሻ ሐሳብ ሆኑን አምናለሁ። ምንም እንኳን ፍጹም ርግጠኞች ባንሆንም የዓይነተኛውን ጸሐፊ ሐሳብ እንረዳለን፤ ብዙ ጠቋሚዎች አቅጣጫውን ስለሚያመለክቱን፡

1. የዘውግ (የሥነ ጽሑፋዊ) ዓይነቱ፤ መልእክቱን ለማስተላለፍ የተፈለገበት
2. ጽሑፉ ሊያወጣ የፈለገው እውነት ታሪካዊ ዳራ እና /ወይም የተለየ አውድ
3. የአጠቃላይ የመጽሐፍ ሥነ ጽሑፋዊ ሁኔታ እና እንዲሁም የእያንዳንዱ የጽሑፍ አሀድ
4. ጽሑፋዊ ንድፍ (ዋና ዋና ይዘቱ) ማለትም እያንዳንዱ ጽሑፍ አሀድ ከአጠቃላይ መልእክቱ ጋር ያለው ዝምድና
5. መልእክቱን ለማስተላለፍ የተጠቀመበት የተለየ ሰዎችዎ ባሕርይ
6. መልእክቱን ለማቅረብ የተመረጡት ቃላት ትይዩ አንቀጾች

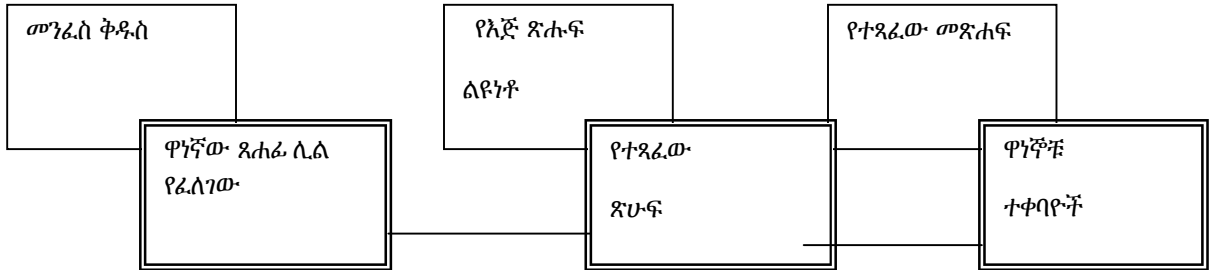
በእነዚህ በእያንዳንዳቸው አካባቢ የሚደረገው ጥናት በአንቀጽ ላይ የምናደርገው ጥናት ላማ ሆኗል። ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት የሚሆነውን የእኔን ዘዴ ከመግለጫ በፊት ጥቂት ተገቢ ያልሆኑ በአሁን ጊዜ ጥቅም ላይ በመዋል ላይ ያሉትንና በርካታ የተለያዩ ትርጉሞች እንዲፈጠሩ ያደረጉትና ግድ መወገድ ያለባቸውን ላመለከት፡

II. ተገቢ ያልሆኑ ዘዴዎች

- ሀ. የመጽሐፍ ቅዱስን መጻሕፍት ሥነጽሑፋዊ አውድ ችላ በማለት እያንዳንዱን ዓረፍተ ነገር፤ ሐረግ እንዲያውም ግለሰባዊ ቃላትን እንደ እውነታዊ ግለጫ፤ ከጸሐፊው ዓላማ ባልተገናኘ መልኩ ወይም ከሰፊው የጽሑፍ ክፍል ጋር ባልተያያዘ ሁኔታ መውሰድ። ይህም ዘወትር “የጽሑፍ ማጣራት” ይባላል።
- ለ. የመጻሕፍቱን ታሪካዊ አውድ ችላ በማለት እና በግምታዊ ታሪካዊ ዳራ በመቀየር ከጽሑፉ ጋር መጠነኛ ግንኙነት ወይም ምንም ዓይነት ድጋፍ በሌላቸው ጋር ማያያዝ
- ሐ. የመጻሕፍቱን ታሪካዊ አውድ ችላ በማለት እንደ አካባቢያዊ የጧት ጋዜጣ ዓይነት ቀድሞውኑ ለዘመናዊ ክርስቲያን እንደተጻፈ ዓይነት ማንበብ
- መ. የመጻሕፍቱን ታሪካዊ አውድ ችላ በማለት ለጽሑፉ ተምሳሌታዊ ፍቺ በመስጠት ፍልስፍናዊ/ሥነ- መለኮታዊ በማድረግ በመጀመሪያ ቃሉን ከሰሙት እና ዋናው ጸሐፊ ሊል ከፈለገው ሐሳብ በማይገናኝ መልኩ መያዝ
- ሠ. ዋነኛውን መልእክት ችላ በማለትና የራስን የሥነ-መለኮት ሥርዓት፤ አባባይ መሠረተ- እምነት፤ ወይም የወቅቱን ጉዳይ በመቀየር፤ እና ከማይገናኝ ጋር በማያያዝና፤ ዋናው ጸሐፊ ሊል ከፈለገው ቁምነገርና ከተቀመጠው መልእክት መውጣት። ይህ የአካሄድ ከስተትም ዘወትር የሚደረገው የተናጋዊውን ሐሳብ ለማጠናከር በቅድሚያ ከመጽሐፍ ቅዱስ ማንበብን ነው። ይህን ዘወትር፤ “የአንባቢ ምላሽ” (“ጽሑፉ ለእኔ የሚሰጠኝ” ትርጉም ተብሎ ይታወቃል። በሰዎች የጽሑፍ መግባቢያ ላይ ቢያንስ ሦስት አካላት ያስፈልጋሉ፡

ቀደም ሲል የተለያዩ የምንባብ ስልቶች ከሦስቱ በአንደኛው ክፍሎች አተኩረው ነበር። ነገር ግን በእውነት ለማጽናት ልዩ የሆነው የመጽሐፍ ቅዱስ መስጠ የተሻሻለው ንድፍ ይበልጥ ተገቢነት አለው።

እንደ እውነቱ ሦስቱም አካሎች በትርጓሜ ሂደት የግድ መካተት ይኖርባቸዋል። ለማረጋገጥ ያህልም የእኔ ትርጓሜ ያተኮረው በቀዳሚዎቹ በሁለቱ ካላት ላይ ነው። ዋነኛው ጸሐፊ እና ጽሑፉ። ምናልባት የእኔ ተቃርኖ ባስተዋልኩት ተገቢ ያልሆነ ሁኔታ ላይ ይሆናል። (1) ተምሳሌታዊ ወይም መንፈሳዊ በተደረጉ ጽሑፎች እና (2) “የአንባቢ ምላሽ” (ለእኔ የሚረዳኝ) ትርጓሜዎች። በዛባት በሁሉም ደረጃ ላይ ሊከሰት ይችላል። ዘወትር የእኛን መሻት፣ አድሏዊነት፣ አግባብ፣ እና አፈጻጸማችንን መመርመር ይኖርብናል። ምንም ዓይነት ወሰኖች ለትርጉሞች በሌሉበት፣ ገደብና መስፈርት በሌለበት እንዴት አድርገን መፈተሽ እንችላለን? ለዚህ ነው የጸሐፊው መነሻ ሐሳብና የጽሑፉ አወቃቀር የተወሰኑ መስፈርቶችን ሰጥቶኝ ዳራውን ለመወሰንና ተገቢ የሆነ ይሁንታ ያለው ትርጓሜ እንዳደርግ ያስቻለኝ።

በእነዚህም ተገቢ ባልሆኑ ስልቶች ጭላንጭል ምን ዓይነት ታሳቢ አግባቦች ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ እና ትርጓሜ በተረጋገጠ ደረጃ የሚያመጡ እና ቋሚነት ያላቸው ሊኖሩ ይችላሉ?

III. ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ ተገቢ አገባቦች

በዚህ ነጥብ የተወሰኑ የትርጓሜ ዘወጎችን የተለዩ ስልቶችን አላብራራም፤ ነገር ግን ለሁሉም ዓይነት የቅዱሳን መጻሕፍት አጠቃላይ የጽሑፍ ትርጓሜ ተገቢ መርሆዎች ላይ ነው። ለተወሰኑ ዘወጋዊ አግባብ መልካም የሆነው መጽሐፍ፣ መጽሐፍ ቅዱስን በሙሉ ጠቀሜታው እንዴት እንደሚነበብ፣ በጎርዶን ፊ እና ዳግላስ ስቱኦርት፣ በዘንደርቫን የታተመው ነው። የኔ ዘዴ በመነሻው ያተኮረው አንባቢ ለመንፈስ ቅዱስ መጽሐፍ ቅዱስን ያበራላቸው ዘንድ ሲፈቅዱ የሚያልፉባቸውን አራት የግል የንባብ ሀደቶችን ነው። ይህም መንፈስን፣ ጽሑፉን እና አንባቢውን ቀዳሚ ያደርጋቸዋል፣ ተከታይ ሳይሆን፤ ይህም ደግሞ አንባቢው በተንታኞች ሐሳብ አለቅጥ እንዳይወሰድ ያደርገዋል። ሲባል የሰማሁትም፣ “መጽሐፍ ቅዱስ እጅግ ብርሃን በሐተታዎች ላይ ያበራል” የሚል ነው። ይህም ማለት ግን የጥናት መርጃዎችን ለማንኳስስ አይደለም፣ ነገር ግን ለአጠቃቀማቸው ተገቢ ጊዜ ማስፈለጉን ለማመላከት ነው እንጂ። ትርጓሜዎቻችንን ከቃሉ ከራሱ ለማስደገፍ መቻል ይኖርብናል።

ስድስቱ አካባቢዎች ምናልባት የተወሰኑ የእውነት ማረጋገጫ ይሰጡናል።

1. የዋናው ጸሐፊ
 - ሀ. ታሪካዊ መቼት
 - ለ. ሥነ-ጽሑፋዊ አውድ
2. የዋናው ጸሐፊ ምርጫ
 - ሀ. ሰዋሰዋዊ መዋቅር (አገባብ)
 - ለ. የተመሳሳይ ሥራዎች አጠቃቀም
 - ሐ. የጽሑፍ ዓይነት (ዘውግ)
3. የእኛ ተገቢ የሆነውን የመረዳት ችሎታ
 - ሀ. የጊዜው ትይዩ አንቀጾች
 - ለ. ከአስተምህሮቶች ጋር ያለው ግንኙነት

ከትርጓሜአችን ጀርባ ምክንያቶችንና አመክኖዎችን (ሎጂክ) ማሳየት መቻል አለብን። መጽሐፍ ቅዱስ ብቸኛው የእምነትና የድርጊት ምንጫችን ነው። ቢያሳዝን መልኩ፣ ክርስቲያኖች በሚያስተምረው ወይም በሚያጸናው ላይ ዘወትር አይሰማሙም። ይህም መጽሐፍ ቅዱስ ተመስጧዊ መሆኑን ተቀብሎ ከዚያም አማኞች ለሚያስተምረውም ሆነ ለሚጠይቀው ላለመስማማት መቻል በራስ እንደመሸነፍ ነው!

አራቱ የንባብ ሀደቶች የተነደፉት የሚከተለውን ጠለቅ ያለ ትርጓሜ ለመስጠት ነው።

- ሀ. የመጀመሪያው የንባብ አድድቅ
 1. መጽሐፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ ያንብቡት። ከተለያዩ የትርጉም ንድፈ ሐሳቦች አገኛለሁ ብለው ተስፋ በማድረግ በድጋሚ በተለያዩ ትርጉሞች ያንብቡት
 - ሀ. ቃል በቃል (NKJV, NASB, NRSV)
 - ለ. ንቁ ቀጥተኛ TEV, JB)
 - ሐ. ማብራሪያ (ሕያው ቃል፣ የተብራራ መጽሐፍ ቅዱስ)
 2. የሙሉ ንባቡን ማአከላዊ ሐሳብ ይፈልጉ። ጭብጡን ይግለጡት።
 3. የጽሑፋዊ አሀዱን (ከተቻለ) ይለዩት፣ ምእራፍ፣ አንቀጽ ወይም ዓረፍተ ነገር በትክክል ሊያብራራ የሚችለውን፣ የጭብጡን ማአከላዊ ሐሳብ ለማግኘት።
 4. ዋነኛውን ገዢ የሥነ-ጽሑፋዊ ጭብጥ ዘውግ (ዓይነት) ይግለጡት

ሀ. ብሉይ ኪዳን

- (1) ይአብራይስጥ ትረካ
- (2) የአብራይስጥ ቅኔ (መጽሐፈ- ጥበብ፣ መዝሙራት)
- (3) የአብራይስጥ ትንቢት (ስድ ንባብ፣ ቅኔ)
- (4) ሕግጋት

ለ. አዲስ ኪዳን

- (1) ተራኪ (ወንጌላት፣ ግብረ-ሐዋርያት)
- (2) ምሳሌዎች (ወንጌላት)
- (3) ደብዳቤዎች/መልእክቶች
- (4) ትንቢታዊ ሥነ-ጽሑፍ

ለ. ሁለተኛው የንባብ ሀይት

- 1. ሙሉ መጽሐፉን እንዳለ በድጋሚ ያንብቡት፣ ዋናውን ርዕስ-ጉዳይ፣ ቁም-ነገሮች ለመለየት ፈልጉ
- 2. ዋናዎቹን ርዕሶች በዋና ሐሳብ ለይተው አጠር ባለ እና በቀላል መግለጫ ይዘቱን ያስቀምጡ
- 3. የድርጊት መግለጫውን ይፈትሹና ሰፊ ያለ የርእስ ጉዳይ ዝርዝር በጥናት መርጃ ይጠቀሙ

ሐ. ሦስተኛው የንባብ ሀይት

- 1. ሙሉ መጽሐፉን በድጋሚ ያንብቡት፣ ለጽሑፉ ታሪካዊ መጽሐፍ የተለየ አውድ ለማግኘትና ለመለየት ከራሱ ከመጽሐፍ ቅዱስ ይሞክሩ
- 2. በመጽሐፍ ቅዱስ የተጠቀሱትን ታሪካዊ ዓይነቶች ይዘርዝሩ
 - ሀ. ጸሐፊው
 - ለ. ዘመኑ
 - ሐ. ተቀባዮች
 - መ. ለመጻፍ የተለየ ምክንያት
 - ሠ. ከመጽሐፉ ዓላማ ጋር የተያያዙ ባህላዊ መጽሐፍ ገጽታ
 - ረ. ከታሪካዊ ሰዎችና ሁነቶች የሚጠቀሱ
- 3. የምትተረጎሙትን ያንን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል የዋና ፍሬ ሐሳቡን ዝርዝር ወደ አንቀጽ ደረጃ አስፋፉት። ዘወትር የሥነ ጽሑፉን አህድ ለይት፣ እንዲሁም የፍሬ ሐሳቡን ዝርዝር አውጡ። ይህም ምናልባት በርካታ ምሥራቆች ወይም አንቀጾች ይሆናል። ይህም የዋናውን ጸሐፊ የሐሳብ ተገቢነት (ሎጂክ) ጽሑፉን ንድፍ ለመከተል ያስችልዎታል።66
- 4. የጥናት መረጃዎችን በመጠቀም የርሶን ታሪካዊ መጽሐፍ ይፈትሹ።

መ. አራተኛው የንባብ ሀይት

- 1. የተለየውን የጽሑፍ ክፍል በልዩ ልዩ ትርጉሞች ያንብቡት
 - ሀ. ቃል በቃል (አኪጀት፣ አአሰመቅ፣ አየተመት)
 - ለ. ንቁ አቻ (የአእቅ፣ 1መቅ)
 - ሐ. ማብራሪያ (ሕያው ቃል፣ የተብራራ መጽሐፍ ቅዱስ)
- 2. ሥነ-ጽሑፉ ወይም ስዋሰዋዊ መዋቅሮችን ይፈልጉ
 - ሀ. ተደጋጋሚ ሐረጎች፣ ኤፌ. 1፡6፣12፣13
 - ለ. ተደጋጋሚ ስዋሰዋዊ መዋቅሮች፣ ሮሜ. 8፡31
 - ሐ. ተጻጻሪ ጽንሰ-ሐሳቦች
- 3. የሚከተሉትን ዓይነቶች ይመዘግቡ
 - ሀ. ወሳኝ ቃላት
 - ለ. ያልተለመዱ ቃላት
 - ሐ. ዋናዎቹ ስዋሰዋዊ መዋቅሮች
 - መ. የተለዩ አስቸጋሪ ቃላት፣ ሐረጎች፣ እና ዓረፍተ ነገሮች
- 4. ዋናዎቹን ትይዩ አንቀጾች ይለዩ
 - ሀ. ከርእስ ጉዳዩ ጋር በጣም ግልጽ የሆነውን የማስተማሪያ አንቀጽ ይፈልጉ
 - (1) “ስልታዊ ሥነ-መለኮት” መጻሕፍት
 - (2) የማጣቀሻ መጽሐፍ ቅዱስ

(3) የቃላት ዝርዝር

ለ. በርእሰ ሐሳብ ዙሪያ ተስማሚ አያዎአዊ ጥንዶችን ከጽሑፉ ይፈልጉ። አብዛኞቹ የቅዱሳን መጻሕፍት እውነታዎች ማቀርበት በአከራካሪ ጥንዶች ነው። በርካታ የመሠረተ እምነት ግጭቶች የሚመነጩት ከጽሑፍ አቃቂር ማውጣት ለትም ከፊል ከሆነ የመጽሐፍ ቅዱስ ክርክሮች ነው። መላው መጽሐፍ ቅዱስ ተመስጧዊ ነው፤ እኛም የተሟላውን መልእክት በመፈለግ፣የመጽሐፍ ቅዱስን ሚዛን በትርጓሜአችን መጠበቅ ይኖርብናል።

ሐ. በዛው በመጽሐፍ ውስጥ ፣ በዛው ጸሐፊ ወይም በዛው የሥነ ጽሑፍ ዓይነት፣ አቻዊ ትይዩ ይፈልጉ። መጽሐፍ ቅዱስ የራሱ ምርጥ ተርጓሚ ነው፤ ምክንያቱም፣ አንድ ብቸኛ ጸሐፊ ስላለው— መንፈስ ቅዱስ።

5. ታሪካዊ መቼቱንና የተለየ እውዱን ለመፈተሽና ለማስተዋል የጥናት መረጃዎችን ይጠቀሙ።

ሀ. የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ

ለ. የመጽሐፍ ቅዱስ አውደ-ጥበባት፣ መምሪያ መጻሕፍ እና መዝገበ ቃላት

ሐ. የመጽሐፍ ቅዱስ መግቢያዎች

መ. የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታዎች (በዚህ ነጥብ ላይ በጥናትም፣ አማኝ የኅብረተሰብ ክፍሎችን፣ ለትም የቀደምቱም ሆኑ የሁኖቹ የራስዎን ጥናት ለማገዝና ለማረም ይጠቀሙባቸው።)

IV. የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ አተገባበር

በዚህ ነጥብ ወደ አተገባበር እንቃኛለን። ጽሑፉን ከዋናው መቼት አንጻር ለመረዳት ጊዜ ወስደዋል። አሁን ደግሞ ይህንኑ በሕይወትም፣ በባህልም ተገብሩት ይገባል። የመጽሐፍ ቅዱስ የመረዳት ሥልጣን ማለት በእኔ አገላለጽ፣ “ዋናው የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊ በእሱ ጊዜ ሊለው የፈለገውን መረዳትና ያንን በራሳችን ጊዜ መተርበር” ማለት ነው። ድርጊት መከተል ያለበት የዋናውን ጸሐፊ የትርጓሜ ሐሳብ በጊዜም ሆነ በሎጂክ አኳያ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስን አንቀጽ በጊዜው ምን ለማለት እንደፈለገ እስካላወቅን ድረስ በዘመናችን ልንተገብረው አንችልም! የመጽሐፍ ቅዱስ አንቀጽ ለው ያልፈለገውን ፈጽሞ ሊሆን አይችልም! የእርስዎ የተዘረዘረ የዋና ሐሳቦች ዝርዝር በአንቀጽ ደረጃ (የንባብ ሀይት ቁጥር 3)፣ የእርስዎ መመሪያ ይሆናል። ትግበራ መደረግ ያለበት በአንቀጽ ደረጃ እንጂ በቃላት ደረጃ መሆን የለበትም። ቃላት ትርጉም የሚኖራቸው በከፊል- ጽሑፍ ደረጃ ነው፤ ሐረጎች ትርጉም የሚኖራቸው በከፊል- ጽሑፍ ደረጃ ነው፤ ዓረፍተ ነገሮች ትርጉም የሚኖራቸው በከፊል- ጽሑፍ ደረጃ ነው።

ብቸኛው ተመስጧዊ ሰው በትርጓሜው ሂደት ውስጥ ዋነኛ ጸሐፊው ነው። በመንፈስ ቅዱስ አብራሪነት (ማብራሪያ) የእሱን ምሪት ብቻ መከተል ይኖርብናል። ማብራሪያ ግን ተመስጦ ማለት አይደለም። “እግዚአብሔር እንደዚህ ይላል።” ለማለት ከዋናው ጸሐፊ ሐሳብ ጋር የግድ መኖር አለበት። ትግበራ በተለይ መያያዝ ያለበት በሙሉ መጽሐፍ ሐሳብ ላይ ሲሆን፣ የተለየው የጽሑፍ አሁን እና በአንቀጽ ደረጃ እያደገ በሚሄድ መልኩ። የዘመናችን ጉዳዮች መጽሐፍ ቅዱስን እንዲተረጎሙ አትፍቀዱ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገር! ይህ ምናልባት የተወሰኑ ከጽሑፉ እንድናወጣ ይጠይቀን ይሆናል። ይህም ተገቢ የሚሆነው ጽሑፉ ለመርሶቹ ድጋፍ ሲሆን ነው። በሚያሳዝን መልኩ ግን፣ ብዙውን ጊዜ የእኛ መርሶዎች፣ “የእኛ” መርሶዎች ናቸው— የጽሑፉ መርሶ በመሆን ፈንታ።

መጽሐፍ ቅዱስን ለመተግበር፣ (ከትንቢት ብቻ በቀር) ማስታወስ የሚገባን ጠቃሚ ነገር ለእያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል አንድና አንድ ብቻ ርጉም እንዳለው ነው። ያም ትርጉም ግንኙነቱ ከዋናው ጸሐፊ ሐሳብ ጋር፣ እሱም የዘመኑን ውድቀትም ሆነ ፍላጎት እንዴት እንዳቀረበው ነው። በርካታ ተስማሚ ድርጊቶች ከዚህ ከአንዱ ትርጉም ሊመነጩ ይችላሉ። አተገባበርም የሚመሠረተው በተቀባዮቹ መሻት ላይ ሆኖ፣ መገናኘት ያለበት ግን ከዋናው ጸሐፊ ሐሳብ ላይ ነው።

V. የትርጓሜ መንፈሳዊ ገጽታዎች

እስካሁን አመክኖአዊ የሆነ እና የሥነ ጽሑፋዊ ሂደት በምን መልኩ በትርጉምና በአተገባበር ላይ መሆን እንዳለበት ለማብራራት ሞክራለሁ። አሁን ደግሞ ስለ ትርጉም መንፈሳዊ ገጽታ በአጭሩ ላብራራ። የሚከተሉት የመቆጣጠሪያ ዝርዝሮች ረድተውኛል።

ሀ. ለመንፈስ ርዳታ ይጸልዩ (1ኛ ቆሮ. 1:26-2:16)።

ለ. ከሚታወቅ ኃጢአት በግልጽ ምሕረትንና መንጻትን እንዲያገኙ ይጸልዩ (1ኛ ዮሐንስ 1:9)።

ሐ. ስለ እግዚአብሔር ለማወቅ ከፍተኛ ፍላጎት እንዲያደርግዎ ይጸልዩ (መዝ. 19:7-14፣ 42:1፣ 119:1)።

መ. አዲስ ማስተዋልን በሕይወትዎ ወዲያውኑ ይተግብሩ።

ሠ. ትሑትና ለመማር የተዘጋጁ ይሁኑ።

በሎጂካዊ ሂደት እና በመንፈስ ቅዱስ መንፈሳዊ መሪነት መካከል ያለውን ሚዛን ለመጠበቅ በጣም አዳጋች ነው። የሁለቱን ሚዛን ለመጠበቅ የሚከተሉት ጥቅሶች ረድተውኛል።

ሀ. ከ ጀምሮ ደብሊዩ ሲር፣ ቃሉን መጠምዘዝ (ማጣመም) ገጽ 17-18

“ማብራሪያ የሚመጣው ወደ እግዚአብሔር ሕዝቦች ሐሳብ ነው— ወደ መንፈሳዊ ምሕር ሳይሆን። በመጽሐፍ ቅዱስ ክርስቲናት የተለየ የመማሪያ ክፍል የለም። ምንም የተለየ የሚያብራራ፣ ተገቢው ትርጓሜ የሚመጣላቸው የተለየ ሰዎች የሉም። እና ስለዚህ፣ መንፈስ ቅዱስ ልዩ የጥበብ፣ እውቀት፣ እና መንፈስን የመለየት ጸጋ ሲሰጥ፣ እነዚህ ባለጸጋ ክርስቲያኖች ብቻ የቃሉ ሥልጣናዊ ተርጓሚዎች እንዲሆኑ መመደቡ አይደለም። ሁሉም የራሱ ሕዝቦች ሊማሩ፣ ሊዳኙ እና ሊለዩ፣ በእነሱ፣ እግዚአብሔር የተለየ ችሎታ ለሰጣቸው እንኳ ሥልጣን ያለውን መጽሐፍ ቅዱስ መጥቀስ እንደሚችሉ ነው። ለማጠቃለል፣ በሙሉው መጽሐፍ ያቀረብኩት ሐሳቤ መጽሐፍ ቅዱስ እውነተኛው የእግዚአብሔር መገለጥ ለሰው ልጆች ሁሉ ነው፣ በሚናገረው ሁሉ የመጨረሻው ባለሥልጣን ነው፣ በጥቅሉ ምሥጢራዊ ሳይሆን በማንኛውም ባህል ባሉ ተራ ሰዎች በበቂ መልኩ ለመረዳት የሚቻል ነው።”

ለ. በኬርከጋርድ፣ በቤርናንድ ራም በሚገኘው፣ የፕሮቴስታንት የቅዱሳን መጻሕፍት ትርጓሜ፣ ገጽ 75፡

እንደ ኬርከጋርድ ከሆነ ሰዎችም፣ ቃላቱ፣ እና ታሪካዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናቶች አስፈላጊ ናቸው፣ መቅደም ያለበት ግን የመጽሐፍ ቅዱስ ልባዊ ንባብ ነው። “መጽሐፍ ቅዱስን እንደ እግዚአብሔር ቃል ለማንበብ፣ ማንም አፍ ከልብ ሆኖ፣ በተጠንቀቅ ሆኖ፣ በጉጉትና ተስፋ በማድረግ፣ ከእግዚአብሔር ጋር አየተነጋገረ ማንበብ አለበት። መጽሐፍ ቅዱስን በሐሳብ ቢስነት ወይም በግዴታ ለሸነት ወይም እንደ ትምህርት ወይም እንደ ልዩ ሞያ ማንበብ መጽሐፍ ቅዱስን እንደ እግዚአብሔር ቃል ማንበብ አይደለም። አንዱ የፍቅር ደብዳቤ እንደሚነበብ የሚያነበው ከሆነ እሱ እንደ እግዚአብሔር ቃል እያነበበው ነው።”

ሐ. ኤች. ኤች. ሮውሊ በየመጽሐፍ ቅዱስ ጠቀሜታ፣ ገጽ 19፡

“የተሻለ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሕራዊ መረዳት፣ ምንም ያህል ፍጹም ቢሆን ሁሉንም ሀብቶች ሊያስገኝ አይችልም። ይህን መሰሉን መረዳት ዝቅ ለማድረግ አይደለም፣ ለፍጹም መረዳት አስፈላጊ ነው። ነገር ግን ፍጹም ይሆን ዘንድ ወደ መጽሐፍ መንፈሳዊ ሀብቶች የሚያመራ መንፈሳዊ መረዳት ማስፈለጉን ለማሳየት ነው። እናም ለዛ መንፈሳዊ መረዳት ከምሕራዊ ንቁነት የተሻለ ነገር ያስፈልጋል። መንፈሳዊ ነገሮች በመንፈሳዊነት የሚለዩ ናቸው፣ እናም የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪ የመንፈሳዊ ተቀባይነት አዝማሚያ ሊኖረው ይገባል፣ ራሱን ይሰጥ ዘንድ እግዚአብሔርን ለመፈለግ ጉጉት ያለው፣ ከሳይንሳዊ ጥናቱ ባሻገር ወደ ተትረፈሬ ሀብት ወራሽነት ወደሚያስገኝ ወደዚህ ከመጻሕፍት ሁሉ ታላቅ ወደ ሆነ።”

VI. የሐተታው ዘዴ

የጥናት መመሪያ ሐተታው የተሰናዳው የእርስዎን የትርጉም አግባብ በሚከተሉት መንገዶች ለማገዝ ነው፡

ሀ. እያንዳንዱን መጽሐፍ የሚያስተዋውቅ አጭር ታሪካዊ የዋና ሐሳብ መግለጫ። “የንባብ ሀደት ቁጥር 3” ካነበበሱ በኋላ ይህን መረጃ ያረጋግጡት።

ለ. ጽሑፋዊ ማብራሪያዎች በየአንዳንዱ ምእራፍ መጀመሪያ ላይ ይገኛል። ይህም ሥነ ጽሑፋዊ አሀዱ እንዴት እንደተዋቀረ ለመመልከት ይረዳል።

ሐ. በእያንዳንዱ ምእራፍ ወይም ሥነ ጽሑፋዊ አሀድ፣ የአንቀጽ ክፍሎች እና መግለጫ ጽሑፎች ከተለያዩ በርካታ ዘመናዊ ትርጉሞች ተሰጥተዋል፡

1. የመጽሐፍ ቅዱስ ኅብረት ሶሳይቲ የግሪክ ጽሑፍ፣ አራተኛ እትም (የተመቅሶ)
2. አዲሱ የአሜሪካ መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ፣ 1995 የተሻሻለ (አእመቅ)
3. አዲሱ ኪንግ ጀምስ እትም (አኪጀእ)
4. አዲሱ የተከለሰው መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ (አየመቅ)
5. አዲሱ የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ (አእመቅ)
6. የኢሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ (አመቅ)

የአንቀጽ ክፍሎች ተመስጧዊ አይደሉም። ከጽሑፉ መረጃ ለማግኘት ይኖርባቸዋል። ከተለያዩ የትርጉም ንድፈ ሐሳቦች እና ሥነመለኮታዊ አስተሳሰቦች የተለያዩ ዘመናዊ ትርጉሞችን በማወዳደር የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን ለመተንተን እንችላለን። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድ ዋና ሐሳብ ይዟል። ይህም “መሪ ዓረፍተ ነገር” ወይም “የጽሑፉ ማእከላዊ ሐሳብ” ተብሎ ይጠራል። ይህም ኅብር ያለው ሐሳብ አግባብነት ላለው ታሪካዊ፣ ሰዎችም ርጉም ቁልፍ ነው። ማንም ከአንድ አንቀጽ ባነሰ መተርጎም፣ መስበክ ወይም ማስተማር ይኖርበትም! በተጨማሪም እያንዳንዱ አንቀጽ ከአካባቢው አንቀጾች ጋር እንደሚዛመድ አስታውሱ። ለዚህ ነው በአንቀጽ ደረጃ ያለ የዋና ሐሳቦች ርዝር ለሙሉ መጽሐፍ በጣም አስፈላጊ የሆነው። በዋናው ተመስጧዊ ጸሐፊ የተገለጠውን ርዝብ ጉዳይ አመክኖአዊ ፍላጎት መከተል መቻል ኖርብናል።

መ. የቦብ ማስታወሻዎች በትርጓሜ የሚከተሉት ቁጥር በቁጥር የሆነውን አግባብ ነው። ይህም የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ እንድንከተል ያስገድደናል። ማስታወሻዎቹ ከብዙ አካባቢዎች መረጃዎችን ይሰጡናል።

1. ሀ. ሥነ ጽሑፋዊ ተጓዳኝ ጽሑፍ
2. ለ. ታሪካዊ፣ ባህላዊ መረዳቶች
3. ሐ. ሰዋሰዋዊ መረጃ
4. መ. የቃላት ጥናቶች
5. ሠ. ጠቃሚ ትይዩ አንቀጾች

ሠ. በተወሰኑ ነጥቦች በሐተታው ውስጥ፣ አዲሱ የአሜሪካን መደበኛ ትርጉም (በ1995 የተሻሻለ) የጎትመትጽሑፍ፣ ከሌሎች በርካታ ዘመናዊ ትርጉሞች በደጋፊነት ይኖራሉ።

ሀ. አዲሱ የኪንግ ጀምስ ቅጂ (አኪጀቅ)፣ የጽሑፋዊ እጅ ጽሑፎችን ማለት “ቴክኒካል ሪፎርም” የሚከተል ነው።

ለ. አዲሱ የተከለሰው መደበኛ ቅጂ (አየተመቅ)፣ ማለትም ቃል በቃል የሆነ ትርጉም ሲሆን፣ እሱም የተከለሰው መደበኛ ትርጉም ከቤተክርስቲያን ብሔራዊ ምክር ቤት ነው።

ሐ. የጊዜው እንግሊዝኛ ትርጉም (የጊእት)፣ ከአሜሪካን የመጽሐፍ ቅዱስ ሰሳይቲ የተሻሻለ አቻ ትርጉም ነው።

መ. የየዮሳፊም መጽሐፍ ቅዱስ (1መቅ)፣ ከፈረንሳይ ካቶሊክ የተሻሻለ አቻ ትርጉም ላይ የተመሠረተ የእንግሊዝኛ ትርጉም ነው።

ረ. ግሪክኛን ለማያነቡ፣ ተነጻጻሪ እንግሊዝኛ ትርጉሞች በጽሑፉ ውስጥ ያሉትን አስቸጋሪ ክፍሎች ለመረዳት ይጠቅማሉ።

ሀ. የእጅ ጽሑፍ ልዩነቶች

ለ. አማራጭ የቃላት ፍቺዎች

ሐ. ሰዋሰዋዊ አስቸጋሪ ጽሑፎችና አወቃቀሮች

መ. አሻሚ ጽሑፎች የእንግሊዝኛ ትርጉም እነዚህን ችግሮች ባያቃልልም እንኳ፣ ጠለቅ እና ውስጣዊ የሆነ ጥናት ይደረግ ዘንድ አላማና ስፍራውን ያሳያሉ።

ሸ. በእያንዳንዱ ምእራፍ መዘገያ ላይ ጠቃሚ የውይይት ጥያቄዎች ተሰጥተዋል፣ እነዚህም የምእራፉን ዋነኞቹን የትርጓሜ ጉዳዮች ላላማ ለማድረግ የሚሞክሩ።

“መጽሐፍ ቅዱስን መረዳት ትችላለህ” በሚለው የብሉይ ኪዳን ተከታታይ ትርጓሜ ሐተታ ጥቅም ላይ የዋሉ ሞያዊ ቃላት አጭር መግለጫ

I. የቃላት

በርካታ በጣም ጥሩ የሆኑ የጥንታዊ ዕብራይስጥ መዝገብ ቃላት ይገኛሉ።

ሀ. የዕብራይስጥና እንግሊዝኛ የብሉይ ኪዳን የቃላት ዝርዝር በ ፍራንሲስ ብራውን፣ ኤስ. አር. ድራይቨር፣ እና ቻርለስ ኤ. ብራግስ። እሱም የተመሠረተው በጀርመን የቃላት ዝርዝር በዊሊየም ጌሴኒዩስ። እሱም ቢዲቢ በሚል ምሕጻረ ቃል ይታወቃል።

ለ. የዕብራይስጥና አራማዊ የብሉይ ኪዳን የቃላት ዝርዝር በሉድዊግ ኮህለር እና ዋልተር ባዩምጋርትነር፣ በኤም. ኢ. ጄ. ሪቻርድስን የተተረጎመ። እሱም ኬቢ በሚል ምሕጻረ ቃል ይታወቃል።

ሐ. የዕብራይስጥና አራማዊ የብሉይ ኪዳን የቃላት ዝርዝር በዊሊየም ኤል. ሆላዴይ እናም ከላይ ካለው የጀርመን የቃላት ዝርዝር ላይ የተመሠረተ።

መ. አዲሱ ባለ አምስት ቅጽ ሥነ መለኮታዊ የቃላት ጥናት አዲሱ ዓለም አቀፍ የብሉይ ኪዳን ሥነ መለኮት እና ትርጓሜ፣ በዊሊየም ኤ. ቫን ጄመራን። እሱም ኒዶቲ በሚል ምሕጻረ ቃል ይታወቃል።

ትርጉም ያለው የቃላት ልዩነት በሚኖርበት ጊዜ በርካታ የእንግሊዝኛ ትርጉሞችን ለማሳየት ሞክራለሁ (አለመመቅ፣ አኪጀት፣ አየተመት፣ አእት፣ አኢመቅ) ከሁለቱም “ቃል በቃል” እና “የተለወጠ አቻ” ትርጓሜዎችን (ጎርዶን ፊ እና ዳግላስ ስቱዋርት፣ መጽሐፍ ቅዱስን ከነመሉ ጠቀሜታው እንዴት ማንበብ ይቻላል፣ ገጽ 28-44)።

II. ሰዋሰዋዊ

ሰዋሰዋዊ መለያው ዘወትር የተመሠረተው በጀን ጆሴፍ ኦውንስ የብሉይ ኪዳን የትንታኔ ቁልፍ በአራት ቅጽ ነው። ይህም በቤንጃሚን ዴቪድስን የብሉይ ኪዳን ትንታኔ፣ የዕብራይስጥና ከላዳውያን የቃላት ዝርዝር በሚለው እንዲቃኝ ተደርጓል።

ሌለኛው ጠቃሚ ምንጭ፣ ለሰዋሰዋዊውም ሆነ ለአገባብ መልኩ፣ እሱም “መጽሐፍ ቅዱስን ልትረዳው ትችላለህ” በሚለው ተከታታይ ጽሑፍ በአብዛኛዎቹ የብሉይ ኪዳን ቅጾች ጥቅም ላይ የዋለ ሲሆን፣ እሱም “ለተርጓሚዎች ተከታታይ ጽሑፍ ጠቀሜታ”፣ ከተባበሩት የመጽሐፍ ቅዱስ ሰሳይቲ ነው።

III. ጽሑፋዊ

እኔ ተመስጧዊ ለሆነው ለዕብራይስጥ ተናባቢ ጽሑፍ አትኩሮት አለኝ (ለምሥጢራዊ ጽሑፍ አናባቢ ሳይሆን፣ ለማመልከትም ሆነ አስተያየት ለመስጠት)። በሁሉም የእጅ ጽሑፎች፣ ጥንታዊ ጽሑፎች አጠያያቂ ምንባቦች አሏቸው። ይህም የሆነበት ምክንያት ሀ. ሃገክስ ሌጋሜና (በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን አንድ ጊዜ ብቻ ጥቅም ላይ የዋለ)

ለ. ፊሊጣዊ ቃላት (ቃላትና ሐረጎች፣ ጥሬ ትርጉማቸው የጠፋ)

ሐ. ታሪካዊ ርግጠኝነት የሌላቸው (ስለ ጥንታዊው ዓለም ያለን መረጃ እጥረት ስላለበት)

መ. ብዙሐሱ ማዊ የፍቺ መስክ ውስን የዕብራይስጥ መዝገብ ቃላት መኖሩ

ሠ. የቀድሞዎቹ ጸሐፊዎች የእጅ ጽሑፍ፣ በጥንታዊ የዕብራይስጥ ጽሑፎች ላይ የተያያዙ ችግሮች

ረ. የዕብራይስጥ ጸሐፊዎች በግብፅ የሠለጠኑት፣ እነሱም ጽሑፎቹን ለማሻሻል ነጻነት የሚሰጣቸው፣ በሚቀዱበት ጊዜ ለዘመናቸው የተሟላ እንዲሆኑና የሚረዱ እንዲሆኑ በማድረጋቸው (ኒዶቲ ገጽ 52-54)።

በርካታ የዕብራይስጥ ቃላት እና ጽሑፎች ምንጮች ከምሥጢራዊ ጽሑፋዊ ባህል ውጭ ይገኛሉ።

ሀ. ሰማሪያዊ ፔንታቲሁች

ለ. የሙት ባሕር ጥቅሎች

ሐ. አንዳንድ የኋለኛ ሳንቲሞች፣ ደብዳቤዎች፣ እና ሸክላ (ለጽሑፍ ያገለግሉ የነበሩ ያልተተኩሱ የሸክላ ስብርባሪዎች)

ነገር ግን በአብዛኛው ክፍል፣ በብሉይ ኪዳን የእጅ ጽሑፍ ምድቦች የሉም፣ በግሪክ አኪ የእጅ ጽሑፎች እንዳሉት። አጠር ላለ ጽሑፍ፣ በጽሑፉ ተጨባጭነት፣ እሱም በምሥጢራዊ ጽሑፍ (የ900 ዓ.ም) “የብሉይ ኪዳን ጽሑፍ ተጨባጭነት” በብሩስ ኬ. ዋልተኬ በኒዶቲ፣ ቅጽ 1፣ ገጽ 51-67 ተመልከት።

ጥቅም ላይ የዋለው የዕብራይስጡ ጽሑፍ ቢብሊያ ሔብራይካ ስቱትጋርቴንሲያ ከጀርመን የመጽሐፍ ቅዱስ ሰሳይቲ፣ 1997፣ እሱም በሌሊንግራድ ኮዴክስ ላይ የተመሠረተ ነው (1009 ዓ.ም)። ከጊዜ ወደ ጊዜ የጥንት ትርጉሞች (ግሪክ፣ ሴፕቱዋጂንት፣ አዋሚክ ታርጉምስ፣ ሶሪያዊ ፔሺታ፣ እና ላቲን ቫልጌት) ተቃኝተዋል፣ ዕብራይስጡ አሻሚ ወይም በግልጽ አወዛጋዊ ሲሆን።

ትርጓሜው ላይ ተጽዕኖ የሚያሳድሩ የዕብራይስጥ ግሣዊ ቅርጾች አጭር ማብራሪያ

I. የዕብራይስጥ አጭር ታሪካዊ እድገት

ዕብራይስጥ የሼማቲክ (ሴማዊ) የደቡባዊ ምዕራብ እስያ ቋንቋ ቤተሰብ ክፍል ነው። ስሙ (በዘመናዊ ሊቃውንት የተሰጠው) የመጣው ከኖኅ ልጅ ከሴም ነው (ዘፍ. 5:32፣ 6:10)። የሴም ዝርያዎች በዘፍ. 10:21-31 ተዘርዘረዋል፤ እንደ ዓረቦች፣ ዕብራውያን፣ ሶርያውያን፣ አርማናውያን፣ እና ሴሪናውያን። በተጨማሪም፣ አንዳንድ ሴማዊ ቋንቋዎች በካም የዘር ሐረግ በተዘረዘሩት ሕዝቦች ይነገሩ ነበር (ዘፍ. 10:6-14)፤ ከነዓን፣ ፍንቄአዊ፣ እና ኢትዮጵያ።

ዕብራይስጥ የእነዚህ ሰሜን ምዕራብ ምድብ ሴማዊ ቋንቋዎች ክፍል ነው። ዘመናዊ ሊቃውንት የዚህ የጥንት የቋንቋ ምድብ ናሙናዎችን ያገኙት፡

- ሀ. አሞራውያን (የማሪ የገበታ ጽሑፎች ከ18^ኛ ክፍለ ዘመን ዓ.ዓ በአካድያን)
- ለ. ከነዓናዊ (ራስ ሻምራ የገበታ ጽሑፎች ከ15^ኛ ክፍለ ዘመን በዩጋሪቲክ)
- ሐ. ከነዓናዊ (አማርና ደብዳቤዎች ከ14^ኛ ክፍለ ዘመን በከነዓናዊ አካዲያን)
- መ. ፍንቄአውያን (ዕብራይስጥ የፎንቄውያንን ፊደላት ይጠቀማል)
- ሠ. ሞአባዊ (ማሻ ድንጋይ፣ 840 ዓ.ዓ)

ረ. አራምኛ (የፋርስ ሰፊ ግዛት ብሔራዊ ቋንቋ ነበር ዘፍ. 31:47 ጥቅም ላይ የዋለ [2 ቃላት]፣ ኤር. 10:11፣ ዳን. 2:4ሰ-6፣ 7:28፣ እዝራ 4:8-6:18፣ 7:12-26 እንዲሁም በአይሁድ ይነገር ነበር፤ በአንደኛው ክፍለ ዘመን በፍልስጥኤም) የዕብራይስጡ ቋንቋ “የከነዓን ከንፈር” ተብሎ ይጠራል በኢሳ. 19:18። እሱም በመጀመሪያ የሚጠራው “ዕብራይስጥ” ተብሎ ነው፤ በጥብብ መጽሐፍ መግቢያ ላይ (የቢን ሲራክ ጥበብ) በግምት 180 ዓ.ዓ (እና ሌሎች የጥንት ስፍራዎች፣ መልሕቅ የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገብ ቃላት፣ ቅጽ 4፣ ገጽ 205)። እሱም በአጅጉን የሚዛመደው ከሞአባዊ እና በዩጋሪቲ በሚነገረው ቋንቋ ነው። ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ የሚገኙት ጥንታዊ ዕብራይስጥ ምሳሌዎች የሚሆኑት

- 1. የጋዘር ዘመን መቁጠሪያ፣ 925 ዓ.ዓ (የትምህርት ቤት ልጅ ጽሑፍ)
- 2. የሲሎም ጽሑፍ፣ 705 ዓ.ዓ (የሞሻ ጽሑፎች)
- 3. ሰማሪያዊ አስትራካ፣ 770 ዓ.ዓ (በተሰባበረ ሸክላ የግብር መዝገቦች)
- 4. ላቺሽ ደብዳቤዎች፣ 587 ዓ.ዓ (የጦርነት መገናኛዎች)
- 5. የመቃብያን ሳንቲሞች እና ማኅተሞች
- 6. አንዳንድ የሙት ባሕር ጥቅል ጽሑፎች
- 7. የቁጥር ጽሑፎች (“ቋንቋዎች [ዕብራይስጥ]፣ ኤቢዲ 4:203)

እሱ፣ እንደሌሎቹ ሴማዊ ቋንቋዎች፣ ከሦስት ተናባቢዎች የተመሠረተ ቃላት ባሕርይ ያለው ነው (የሦስት ተናባቢ ሥሮች)። እሱ የማይተጣጠፍ ቋንቋ ነው። ባለ ሦስት ተናባቢ የቃሉን ዋና ፍቺ ይይዛል፤ ቅድመ ቅጥያ፣ ድሕረ ቅጥያ ወይም የውስጥ ምዕላዶች (ተጨማሪዎች) ሲደረጉበት፣ ይህም የአገባቡን ተግባር ያመለክታል (እናባቢዎች ኋላ ላይ ነው የሚጨመሩት፣ ሱ ግሪን፣ የሥነ ቋንቋ (ሊንጉስቲክ) ትንታኔ የዕብራይስጥ ቅዱሳት መጻሕፍት፣ ገጽ 46-49)።

የዕብራይስጥ መዝገብ ቃላት በስድ ንባብና በቅኔ መካከል ልዩነትን ያመለክታል። የቃላት ትርጉሞች ከቃላዊ ሥርወ ቃል ጋር ይያያዛል (ከሥነ ቋንቋ መነሻ ያልሆነ)። የቃላት አግባብ እና የድምጽ አግባብ የተለመዱ ናቸው (ፓሮኖማሲያ)።

II. የአንቀጽ ገጽታዎች

ሀ. ግሦች

ሁነኛው የቃላት ቅደም ተከተል የሚሆነው ግሥ፣ ተውላጠ ስም፣ ባለቤት (ከአጉሊዎች ጋር)፣ ተሳቢ (ከአጉሊዎች ጋር)። መሠረታዊው ምልክት አልባ ግሥ የተጠናቀቀው ነው። ተባዕታይ ጸታ፣ ነጠላ ቁጥር ቅርጽ ነው። የዕብራይስጥና አራማዊ የቃላት ዝርዝሮች የተቀመሩት እንዲህ ነው። ግሦች ረብተው የሚያሳዩት

- 1. ቁጥር— ነጠላ፣ የብዙ፣ ሁለቱንም
- 2. ጸታ— ተባዕታይ እና አንስታይ (ገለልተኛ የለውም)
- 3. ሁኔታን— አመለካኝ፣ ሁኔታን ገላጭ፣ ተተካሪ (አስገዳጅ) በምስያነት ከዘመናዊው የምዕራባውያን ቋንቋ ጋር፣ የድርጊቱ ዝምድና ከተጨባጩ ጋር ነው)
- 4. ጊዜ (ገጽታ)

ሀ. የተጠናቀቀ፣ ይህም የሚያሳየው የተጠናቀቀ፣ የሱም አግባብ አጀማመሩን፣ ቀጣይነቱን፣ እና አደማደሙን ነው የአንድን ድርጊት። ይህ ቅርጽ ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ለሀላፊ ጊዜ ነው፤ ነገሩ የተደረገበት።

ጄ. ሞሽ ዋትስ፣ በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን አገባብ ጥናት ላይ፣ የሚለው “በተጠናቀቀ የተገለጠ የነጠላ አጠቃሎሽ እንደ ትክክለኛ ይወሰዳል። ያልተጠናቀቀ ምናልባት ሊሆን የሚችለውን የምስል ሁኔታ ያሳያል ወይም የሚፈለገውን ወይም ተስፋ የሚደረገውን ነው። ነገር ግን የተጠናቀቀው እንደ ትክክለኛ፣ እውናዊና ርግጠኛነት ያመለክታል” (ገጽ 36)።

ኤስ. አር. ድራይቨር፣ የዕብራይስጥ ጊዜያት አጠቃቀም ጽሑፍ፣ እንዲህ ይገልጻል፡ “የተጠናቀቀው ጥቅም ላይ የሚውለው ድርጊትን ለማመልከት ነው። እሱም ወደፊት ሊያዝ የሚችለውን ሲሁን፣ ግን የሚታየው ጥገኛ ሆኖ ነው። በዚህ በማይለወጥ ውሳኔ ያለው ፍቃድ፣ እሱም ምናልባት የሚናገረው በርግጥ

የተከናወነውን ነው። እንዲሁም ውሳኔው፣ ተሰፋው፣ ወይም ደንቡ፣ በተለይም መለኮታዊ የሆነው፣ በተደጋጋሚ የሚነገረው በተጠናቀቀ ጊዜ ነው” ገጽ17፣ ምሳ. የተጠናቀቀ ትንቢታዊ)።

ሮበርት ቢ. ቺሾልም፣ ጄ.አር. ከማብራሪያ እስከ መግለጫ፣ ይህንን የግሥ ቅርጽ በዚህ መንገድ ይገልጻል፡

“...ሁኔታውን ከውጭ በኩል ይመለከተዋል፣ በጥቅሉ። ቀላል ሐቅን እንደሚገልጽ፣ ድርጊትም ቢሆን ወይም ሁኔታ (የሕላዌ ነገር ወይም የአዕምሮ)። ለድርጊቶች ጥቅም ላይ ሲውል፣ እሱ ዘወትር ድርጊትን የሚመለከተው እንደ ተጠናቀቀ ነው፣ ከአንደበተ ርቱዕነት አኳያ፣ ከተናጋሪው ወይም ከተራኪው (እሱም ቢሆንም ሆነ ባይሆንም፣ የተጠናቀቀ ሐቅ ወይም እውነታ ዋናው ነጥብ አይደለም)። የተጠናቀቀው የድርጊት/ሁኔታ አጋዥ ሊሆን ይችላል፣ ያለውን፣ የአሁኑን ወይም የወደፊቱን። ከላይ እንደተጠቀሰው፣ የጊዜ ቅምብብ፣ እሱም፣ ማንም የተጠናቀቀውን የሚተረጎምበት ላይ ተጽዕኖ የሚኖረው፣ ወደ እንግሊዝኛ መሰል፣ ጊዜ-ተኮር ቋንቋ፣ የግድ መወሰን የሚኖርበት ከወውደ ጽሑፉ ነው” (ገጽ 86)።

- ለ. ያልተጠናቀቀ፣ ይህ የሚያሳየው በእድገት ላይ ያለ ድርጊትን ነው (ያልተጠናቀቀ፣ ተደጋጋሚ፣ ቀጣይ ወይም ተያያዥነት ያለው)፣ የዘወትር እንቅስቃሴው ወደ ግቡ ነው። ይህ ቅርጽ ጥቅም ላይ የሚውለው ለአሁንና ለትንቢት ድርጊት ነው።

ጄ. ሞሽ ዋትስ፣ በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን አገባብ ጥናት ላይ፣ የሚለው

“ሁሉም ያልተጠናቀቁት የሚወክሉት ያልተጠናቀቁ ሁኔታን ነው። እነሱም አንድም የተደጋገሙ ወይም በእድገት ላይ ያሉ ወይም ተያያዥ የሆኑ ናቸው። በሌላ አገላለጽ፣ ወይም በከፊል እድገት ያለው፣ ወይም በከፊል የተረጋገጠ። በሁሉም ጉዳዮች እነሱ ከፊል ናቸው፣ በተወሰነ መልኩ፣ ማለትም ያልተጠናቀቁ” (ገጽ 55)። ሮበርት ቢ. ቺሾልም፣ ጄ.አር. ከማብራሪያ እስከ መግለጫ፣ የሚለው

“ያልተጠናቀቀን ጠቀሜታ በነጠላ ጽንሰ ሐሳብ ለመቀነስ አስቸጋሪ ነው፣ እሱም ሁለቱንም ገጽታዎችና ሁኔታዎች ስለሚያካልል። አንዳንድ ጊዜ ያልተጠናቀቀ ጥቅም ላይ የሚውለው በአመላካች ሁኔታ ነው እናም ተጨባጭ መግለጫ ይሰጣል። በሌላ ጊዜ እሱ አንድን ድርጊት የሚመለከተው በተያያዥነት፣ በመላምታዊ፣ በተያያዥ፣ ሊሆን በሚችል እና በመሳሰለው ነው” (ገጽ 89)።

ሐ. ተጨማሪ የሆነው ዋው፣ እሱም ግሙን ያያዘው ከፊተኛው ግሥ(ሦች) ድርጊት ጋር ነው።

መ. ተተካሪ፣ እሱም የተመሠረተው በተናጋሪው ፍቃድ ላይ እና በሰሚው ብቃታዊ ድርጊት ላይ ነው።

ሠ. የጥንታዊ ዕብራይስጥ ትልቁ ጽሑፍ ብቻ ሥልጣናዊ የሆነ የጊዜ አስረጅዎችን ሊወስን የሚችለው።

- ለ. ሰባቱ የአረባብ ቅርጾች እና የእነሱ መሠረታዊ ፍቺ። በተጨማሪም እነዚህ ቅርጾች የሚሠሩት እርስ በርሳቸው በጽሑፍ በመያያዝ ነው፣ እናም መለያየት አይኖርባቸውም።

1. (ቃል)፣ ዋነኛው የተለመደውና መሠረታዊ የሆነ የሁሉም ቅርጾች። እሱም የሚገልጸው ቀላል ድርጊትን ወይም የመሆን ሁኔታን ነው። ምንም ዓይነት ምክንያታዊነት ወይም የተለየነት አልተደረገም።
2. ኒፋል፣ ሁለተኛው በጣም የተለመደው ቅርጽ። እሱም ዘወትር ተገብሮ ነው፣ ግን ይህ ቅርጽ እንደ ተገባቢጦሽና አገናዛቢ ይሠራል። እሱም ደግሞ ምንም ምክንያታዊነት ወይም የተለየነት አልተደረገበትም።
3. ፔይል፣ ይህ ቅርጽ ድርጊታዊ ሲሆን የአንድን ድርጊት ወደ ተግባር መምጣት የሚገልጽ ነው። መሠረታዊ የሆነው የቃል ግንድ ወደ ሕላዌ አቋም ያድጋል ወይም ይሰፋፋል።
4. ፑአል፣ ይህ ተገብሮ ሲሆን የፔይል ተቃርኖ አካል ነው። እሱም ዘወትር የሚገለጸው በባዝ አንቀጽ ነው።
5. ሂዘፔል፣ እሱም አገናዛቢ ወይም የተገባቢጦሽ ግንድ (የግሥ) ነው። እሱም የሚገልጸው የፔል ግንድን የድርጊት ደጋጋሚነት ወይም የጊዜ መጠን ነው። አልፎ አልፎ የተገብሮ ቅርጽ ሆዝፓል ተብሎ ይጠራል።
6. ሂፊል፣ የምክንያታዊው ግንድ የድርጊት ቅርጽ ከፔል ጋር ይቃረናል። የፊቃጅነት ገጽታ ሊኖረው ይችላል፣ ግን ዘወትር የሚያመለክተው የአንድን ሁኔታ ምክንያት ነው። ኤርነስት ጄኒ፣ የጀርመን ዕብራይስጥ ሰዋሰዋዊ ፣ እንደሚያምነው ፔይል አንድ ነገር ወደ መሆን እንደሚመጣ ሲገልጽ ሂፋል የሚያሳየው እንዴት እንደሆነ ነው።
7. ሆፋል፣ ተገብሮ የሂፋል ተቃርኗዊ አካል ነው። እነዚህ የመጨረሻዎቹ ሁለት ግንዶች ከሰባቱ ግንዶች በአነስተኛ ጥቅም ላይ የሚውሉ ናቸው።

ኡብዛኛው ይህ መረጃ የመጣው የዕብራይስጥ ቅዱስ መጽሐፍ አገባብ መግቢያ፣ በብሩስ ኬ. ዋልትኬ እና ኤም. ኦ ኮኖር፣ ገጽ 343-452 ላይ ነው።

የወኪልና የምክንያት መግለጫ። የዕብራይስጥን የግሥ ሥርዓት ለመረዳት አንደኛው ቁልፍ፣ እሱን እንደ የድምጻት ዝምድና ፈርጅ መመልከት ነው። አንዳንድ ግንዶች ከሌሎች ግንዶች ጋር ይቃረናሉ (ማለትም፣ ቃል - ኒፋል፣ ፔይል - ሂፋል) ከታች ያለው መግለጫ የግሥ ግንዶችን መሠረታዊ ተግባር ከምክንያትነት አኳያ ለማሳየት ይሞክራል።

ድምጻት ወይም ርዕስ ጉዳይ	ሁለተኛ ወኪል የሌለው ወኪል	ንቁ ሁለተኛ ሁለተኛ ወኪል	ተገባራዊ ሁለተኛ ወኪል
የድርጊት	ቃል	ሂፊል	ፔይል
መካከለኛ ተገብሮ	ኒፋል	ሆፋል	ፑአል
አገናዛቢ/የተገባቢጦሽ	ኒፋል	ኒፊል	ሂዘፔል

ይህ መግለጫ የተወሰደው በጣም ጥሩ ከሆነው ማብራሪያ ከግሳዊ ሥርዓት ሲሆን፤ በአዲሱ የአካዲያን ጥናት እይታ ነው (ብሩስ ኪ. ዋልትኬ፣ ኤም. አ ኮነር፣ የዕብራይስጥ ቅዱስ መጽሐፍ አገባብ መግቢያ፣ ገጽ 354-359)።

አር. ኤች. ኬኒት፣ የዕብራይስጥ ጊዜያት አጭር ሐተታ፣ አስፈላጊውን ማስጠንቀቂያ ይሰጠናል።

“በማስተማር ላይ እንዳገኘሁት፣የተማሪዎች ዋና ችግራቸው በዕብራይስጥ ግሦች የሚሆነው፣ ፍቶዎቻቸውን ማግኘት ነው፣ በራሳቸው በዕብራይስጥ አዕምሮ ውስጥ ያለውን፣ ይህም ማለት፣ ለእያንዳንዱ የዕብራይስጥ ጊዜ (የግሥ) የሆነ ቁጥር ያለው የላቲን ወይም እንግሊዝኛ ቅርጾችን የመጠቀም ዝንባሌ መኖሩ ነው። እኩል ይሆናል ተብሎ የሚገመተውን፣ እሱም የተለየ ጊዜ ምናልባት እንደሁኔታው የሚተረጎም ይሆናል። ውጤቱም በርካቶቹን የትርጉም ድባቦች መሳት ነው፣ እሱም ሕይወትና ጥንካሬ ለብሉይ ኪዳን የሚሰጠውን።

የዕብራይስጡን ግሦች አጠቃቀም አስቸጋሪ የሚያደርገው በአንጻር ላይ ብቻ ነው፣ ስለዚህም ከእኛ ፈጽሞ ይለያል፣ እሱም ዕብራይስጥን አንድን ድርጊት ከሚመለከቱበት፣ ጊዜው፣ ከእኛ ጋር ያለው ቀዳሚ ግምት ውስጥ የሚገባ ነው፣ እሱም በዛው ቃል፣ ‘ጊዜ’ የሚያሳየው ለእነሱ እንደ ሁለተኛ ጠቀሜታ ነው። እሱም፣ የሚጠቅመው ተማሪው ጥርት አድርጎ እንዲረዳ ያደርገዋል፣ ይህም የላቲንንም ሆነ የእንግሊዝኛውን ቅርጽ ሳይሆን፣ እነሱም እያንዳንዱን የዕብራይስጥ ጊዜ ለመተርጎም፣ ነገር ግን የእያንዳንዱ ድርጊት ገጽታ፣ ልክ በዕብራይስጥ አዕምሮ እንደታሰበው ባለ መልኩ።

‘ጊዜያት’ የሚለው ስም በዕብራይስጥ ግሦች ጥቅም ላይ ሲውል ያሳስታል። የዕብራይስጥ ‘ጊዜያት’ ጊዜውን የሚገልጽ አይደለም ነገር ግን የአንድን ድርጊት ሁኔታ ነው። በርግጥ እዚህ ለማድነጋገር አይደለም፣ ‘ሁኔታ’ የሚለውን ቃል በምንጠቀምበት ጊዜ፣ እሱም በስምም ሆነ በግሥ ላይ፣ ‘ሁኔታዎች’ ከ‘ጊዜያት’ በተሻለ መልኩ ያሳያሉ። ዘወትር መታሰብ ያለበት የዕብራይስጥን ግሥ አንዳች ገደብ ሳያደርጉበት ወደ እንግሊዝኛ ለመተርጎም አለመቻሉን ነው። (ጊዜን በተመለከተ) ይህም ሙሉ ለሙሉ በዕብራይስጥ የሌለ ነው። ጥንታዊዎቹ ዕብራይስጥን አንድን ድርጊት በሀላፊ ጊዜ፣ በአሁን ጊዜ፣ ወይም በትንቢት ጊዜ አያውቁትም፣ በተጠናቀቀ እንጂ፣ ማለትም፣ የተጠናቀቀ ወይም ያልተጠናቀቀ ማለትም፣ በእድገት ሂደት ላይ እንዳለ። አንድ የዕብራይስጥ ጊዜ (የግሥ) ከተጠናቀቀ፣ የሀላፊ የተጠናቀቀ፣ ወይም የእንግሊዝኛ የትንቢት ጊዜ ጋር የመሳሰሉ በምንልበት ጊዜ፣ የአሁኑ የዕብራይስጥ አስተሳሰብ፣ እንደ የተጠናቀቀ፣ የሀላፊ የተጠናቀቀ፣ ወይም የትንቢት ማለታችን አይደለም፣ ነገር ግን እንዲያው በእንግሊዝኛ ተተርጎሟል ማለታችን ነው። የአንድን ድርጊት ጊዜ ዕብራይስጥን በምንም ዓይነት የግሥ ቅርጽ ሊገልጹት አይገባቸውም” (መቅደም እና ገጽ 1)።

ለሁለተኛው መልካም ማስጠንቀቂያ፣ ሱ ግሩም፣ የዕብራይስጥ ቅዱስ መጽሐፍ ሥነ-ቋንቋ ትንታኔ፣ የሚያሳስበን፣

“ምንም ዓይነት የማወቂያ መንገድ የለውም፣ የዘመናዊ ሊቃውንት የሴማዊ መስኮችን ዳግም ግንባታ ቢሆን እንዲሁም የጥንታዊ ምውት ቋንቋዎች የአገባብ ዝምድናዎች ቢሆን፣ የራሳቸው የሰሜን ነጸብራቅ፣ ወይም የዛግ ራሳቸው አፍ መፍቻ ቋንቋ፣ ወይም ደግሞ እነዚህ መስኮች በጥንታዊ ዕብራይስጥ ይኖሩ እንደሆነ” (ገጽ 128)።

ሐ. ሁኔታዎች (እነዚህ ከዘመናዊ የምዕራባውያን ቋንቋዎች የተቀዱ ምስጢሮች ናቸው)

1. እሱ ሆኗል፣ እየሆነም ነው (አመላካች)፣ ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው (የተጠናቀቀ ጊዜ ወይም በዛ አንቀጽ (ሁሉም በዛ አንቀጾች አመላካች ናቸው)።
2. ይሆናል፣ ሊሆን ይችላል (ሁኔታ ገላጭ)
 - ሀ. የተመለከተ ያልተጠናቀቀ ጊዜን ይጠቀማል
 - (1) ውህደት ያለው (ኤች የተጨመረበት)፣ አንደኛ መደብ ያልተጠናቀቀ እሱም በእውነቱ ፍላጎትን፣ ጥያቄን፣ በራስ መተማመንን የሚገልጽ (ማለትም፣ በተናጋሪው ፍላጎት የሆነ ድርጊት)
 - (2) የግሥ ቅርጽ (ውስጣዊ ለውጥ) ሦስተኛ መደብ ያልተጠናቀቀ (ሦስተኛ መደብም ሊሆን ይችላል፣ በአሁኑ ዓረፍተ ነገሮች) እሱም በተለምዶ የሚገልጸው ጥያቄን፣ ፍቃድን፣ ማስጠንቀቂያን፣ ወይም ምክርን ነው

ለ. የተጠናቀቀ ጊዜን ይጠቀማል ከሉ እና ሉሊ ጋር
እነዚህ ግንባታዎች ከሁለተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገሮች፣ በኮኔ ግሪክ ተመሳሳይ ናቸው። የሐሰት መግለጫ (protasis ፕሮቲሲስ) የሚፈጠረው ከተሳሳተ ድምዳሜ ነው (apodosis አፖዶሲስ)።

ሐ. ያልተጠናቀቀ ጊዜን ሉን ይጠቀማል
ይዘትና ሉ፣ እንዲሁም የትንቢት ማሳየ፣ ይህንን ሁኔታ ገላጭ አጠቃቀም ምልክት ያደርጋል። ከጄ. ዋሽ ዋትስ ጥቂት ምሳሌ፣ የዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን ሰዋሰዋዊ አገባብ ጥናት ዘፍ. 13፡6፣ዘዲ. 1፡12፣ 1ኛ ነገሥ. 13፡8፣ መዘ. 24፡3፣ ኢሳ. 1፡18 (ዝኪ. 76-77)።

መ. ዋው - የተገለጠሽ/ተከታታይ/አገናዛቢ። ይህ የተለየ የዕብራይስጥ (ከነዓናዊ) የሰዋሰው አገባብ ለዓመታት ታላቅ ውዥንብር ፈጥሯል። እሱም ጥቅም ላይ የዋለው ጽሑፋዊ-ዘውግን በተከተሉ የተለያዩ መንገዶችን በመከተል ነው። የውዥንብር ምክንያት የድሮ ሊቃውንት አውሮጳዊ መሆናቸውና ትርጓሜአቸውም በራሳቸው የአፍ መፍቻ ቋንቋ ቅኝት በመሆኑ ነው። ይህም ሲረጋገጥ፣ ለትግሩ የሚጠይቁት የዕብራይስጥ “ታሳቢ” ጥንታዊ፣ የድሮውን ቋንቋ ነው። የአውሮጳ ቋንቋዎች ጊዜ (ጊዜ) ተኮር ግሦች ናቸው። አንዳንድ ልዩነት እና ሰዋሰዋዊ አንድምታዎች የሚለዩት ዋው በሚለው ፊደል ነው፣ እሱም በተጠናቀቀው ወይም በልተጠናቀቀ የግሥ ግንድ ላይ ነው። ይህም ድርጊቱ የታየበትን መንገድ ይቀይረዋል።

1. በታሪካዊ ትረካ ግሦቹ አንድ ላይ የሚያያዙት በመደበኛ ፈርጅ ባለ ሰንሰለት ነው።
2. የዋው ቅድመ-ቅጥያ ቀደም ሲል ከነበረው ግሥ (ሦች) የተለየ ዝምድና ያሳያል።

3. ትልቁ ጽሑፍ የሚሆነው ዘወትር የግሥን ሰንሰለት ለማስረዳት ቁልፍ የሆነው ነው። ሴማዊ ግሥቶች ተለይተው ሊተነተኑ አይችሉም።

ጄ. ዋሽ ዋትስ፣ በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን የሰዋሰዋዊ አግባብ ቅኝት፣ የሚያስረዳው የዕብራይስጥን የዋው አጠቃቀም ከተጠናቀቀና ካልተጠናቀቀ በፊት ነው (ገጽ 52-53)። የተጠናቀቀ የሀላፊ ሐሳብ መሠረታዊነት እንዳለው፣ የዋው ተጨማሪነትም እሱን ዘወትር ወደ ትንቢት ጊዜ ገጽታ ያመራዋል። ይህም ደግሞ ባልተጠናቀቀውም እውነት ነው። እሱም መሠረታዊ ሐሳብ የአሁን ወይም የትንቢት ጊዜ የሆነው፣ የዋው መጨመር ወደ ሀላፊ ያደርገዋል። ይህ ያልተለመደ የጊዜ ለውጥ ነው፣ የዋው ተጨማሪን የሚገልጸው እንጂ፣ በግሥ በራሱ ላይ የሆነ የመሠረታዊ ትርጉም ለውጥ አይደለም። የዋው የተጠናቀቁ በትንቢት ላይ በደንብ የሚሠሩ ሲሆን፣ የዋው ያልተጠናቀቁ ደግሞ ከትረካ ጋር ደኅና ይሠራሉ (ገጽ 54፣ 68)።

ዋትስ ገለጻውን ይቀጥላል፡
“በዋው መስተዋድድና በዋው ተከታታይ መካከል ላለው መሠረታዊ ልዩነት የሚከተሉት ትርጓሜዎች ቀርበዋል፡

- 1. ዋው መስተዋድድ ዘወትር የሚከሰተው ትይዩዎችን ለማመላከት ነው።
- 2. ዋው ተከታታይ ዘወትር የሚከሰተው ቅደም ተከተልን ለማመላከት ነው። እሱም በተከታታይ ያልተጠናቀቁ ላይ ጥቅም ላይ የዋለ ብቸኛ ቅርጽ ነው። ባልተጠናቀቁ መካከል ያለው ዝምድና በእሱ የተያያዘው ምናልባት በጊዜ ቅደም ተከተል፣ በአመክኖአዊ (ሎጂክ) ውጤት፣ በአመክኖአዊ ሳቢያ፣ ወይም በአመክኖአዊ ተቃርኖ ነው። በሁሉም ጉዳዮች ቅደም ተከተል አለ” (ገጽ 103)።

ሠ. ያልተጠናቀቀ - ሁለት ዓይነት ያልተጠናቀቁ አሉ

- 1. ፍጹም ያልተጠናቀቀ፣ እነሱም “ጠንካራ፣ ነጻ፣ አስገራሚ ገለጻዎች እነሱም ለድራማዊ ውጤት ጥቅም ላይ የዋሉ... እንደ ባለቤት፣ እሱ የተጻፈ ግሥ የለውም፣ ‘መሆን’ ግሥ፣ በርግጥ ግልጽ ነው፣ ነገር ግን ቃሉ ድራማዊ መልኩ ብቻውን ነው የቆመው።” (ጄ. ዋሽ ዋትስ፣ በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን የሰዋሰዋዊ አግባብ ቅኝት፣” ገጽ 92)።
- 2. ያልተጠናቀቀ አገነባብ፣ እነሱም “በሰዋሰዋዊ የሚዛመዱት በዓረፍተ ነገራቸው ከመስተዋድድ፣ አገናዛቢ ተውላጠ ስም፣ እና ያገነባብ ዝምድናዎች ጋር ነው” ገጽ 91)።
ጄ. ዌንግሪን፣ ለጥንታዊ ዕብራይስጥ ተግባራዊ ሰዋሰው፣ ተቃርኖውን አቋም ይገልጻል፡
“ሁለት (ወይም ከዚያም በላይ) ቃላት በጣም በሚያያዙበት ጊዜ፣ ሁለቱ አንድ የተዋሐደ ሐሳብ ይፈጥራሉ፣ ጥገኛው ቃል (ቃላት) የሚሆነው (የሚሆኑት) በግንባታ አቋም ላይ ናቸው ይባላል” (ገጽ 44)።

ረ. ጠያቂዎች

- 1. እነሱ ዘወትር በዓረፍተ ነገር መጀመሪያ ላይ ይከሰታሉ።
- 2. ትርጓሜአዊ ጠቀሜታ
ሀ. ሃ - ምላሽን አይጠብቅም
ለ. ሃሎ - ጸሐፊው “አዎን” የሚል ምላሽን ይጠብቃል

አሉታዎች

- 1. እነሱም ዘወትር ከሚቃረኑት ቃላት በፊት ይከሰታሉ።
- 2. በጣም የታወቀው አሉታ ሎ ነው።
- 3. አል የሚለው ቃል ያለው ተያያዥ ፍቺ አለው፣ እሱም ጥቅም ላይ የሚውለው ከውህደታዊ እና ከግሥ ቅደም ተከተል ጋር ነው።
- 4. ሌብሂልቲ የሚለው ቃል፣ ፍቺው “በመሠረቱ... አይደለም።” የሚል ሲሆን ካልተወሰኑ ጋር ጥቅም ላይ ይውላል።
- 5. ኢን የሚለው ቃል ጥቅም ላይ የሚውለው ከቦዝ አንቀጽ ጋር ነው።

ሰ. ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገሮች

- 1. አራት ዓይነት ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገሮች ሲኖሩ እነሱም በመሠረቱ ከኮኔ ግሪክ ጋር ትይዩ ናቸው።
ሀ. አንድ ነገር ሊፈጸም እንደሚሆን ወይም እንደሚታሰብ አድርጎ መገመት (አንደኛ መደብ በግሪክ)
ለ. አንድ ነገር ከሐቅ ጋር የተቃረነ፣ የሱም ፍጻሜ የማይቻል (ሁለተኛ መደብ)
ሐ. አንድ ነገር የሚቻል፣ እንዲያውም ደግሞ የመሆን ዕድል ያለው (ሦስተኛ መደብ)
መ. አንድ ነገር ያነሰ የመሆን ዕድል ያለው፣ ስለዚህም፣ መፈጸሙ የሚያጠራጥር (አራተኛ መደብ)
- 2. ሰዋሰዋዊ መለያዎች
ሀ. እውነተኛ ወይም ርግጠኛ ሁኔታው ይሆናል ብሎ የሚገመተው፣ አመልካች የተጠናቀቀ ወይም ቦዝ አንቀጽ ዘወትር ሲጠቀም ነው፣ እንዲሁም ቀዳሚ ቃሉ የሚታወቀው በ
(1) ኢም
(2) ኪ (ወይም አሸር)
(3) ሂን ወይም ሂኔህ
ለ. ከሐቅ ጋር የሚቃረነው ሁኔታ ዘወትር የሚጠቀመው የተጠናቀቀ ገጽታ ግሥ ወይም ቦዝ አንቀጽ እሱም ከሉ ወይም ሉሊ መቅድማዊ ቦዝ አንቀጽ ጋር ይሆናል
ሐ. በጣም የይሆናሉ ሁኔታ ዘወትር የሚጠቀመው ያልተጠናቀቀ ግሥ ወይም በቅድመ ቃሉ ያለ ቦዝ አንቀጽ ሲሆን፣ ዘወትር፣ ኢም ወይም ኪ እንደ መግቢያ ቦዝ አንቀጾች ጥቅም ላይ ይውላሉ
መ. በአነስተኛ የይሆናሉ ሁኔታ የሚጠቀመው ያልተጠናቀቀ ሁኔታ ገላጭ፣ እሱም በቅድመ ቃሉ እና ዘወትር የሚጠቀመውም ኢም እንደ መቅድማዊ አገባብ ነው።

ተጨማሪ መግለጫ አንድ

የግሪክ ሰዋሰዋዊ ቃላት አጭር መግለጫዎች

የኮኔ ግሪክ፣ ዘወትር ሔለናዊ ግሪክ የሚባለው፣ በሜዲትራኒያን የዓለም ክፍል አካባቢ ከታላቁ አሌክሳንደር ጀምሮ (336-323 ቅልክ) ዋነኛ ቋንቋ በመሆን አገልግሏል፣ ለ800 ዓመታት ገና ሆኖ አክትማል (300 ቅልክ — 500 ዓም)። እሱም ቀለል ያለ የጥንታዊ ግሪክ አልነበረም፣ ነገር ግን በብዙ መንገዶች አዲሱ ግሪክ ሆኖ በጥንታዊው ቅርብ ምስራቅና በሜዲትራኒያን የዓለም ክፍል ሁለተኛ ቋንቋ ሆኖ ነበር።

የግሪኩ አዲስ ኪዳን በአንዳንድ መንገዳዎች የተለየ ነበር፣ ምክንያቱም ተጠቃሚዎቹ ከሉቃስና ከዕብራውያን ጸሐፊ በተቀር፣ ምናልባት አራማዊን እንደ አፍ መፍቻ ቋንቋቸው ተጠቅመው ይሆናል። ስለዚህ፣ ጽሑፎቻቸው የአራማዊ ፈሊጦችና መዋቅራዊ ቅርጾች ስላሉባቸው ነው። በተጨማሪም፣ ከሴፕቱዋጊንት (የግሪኩ የብሉይ ኪዳን ትርጉም) ያነበም ይጠቅሱም ነበር፣ ይህም ደግሞ በኮኔ ግሪክ የተጻፈው። ነገር ግን ሴፕቱዋጊንት ደግሞ የተጻፈው የአፍ መፍቻ ቋንቋቸው ግሪክ ባልሆነ የአይሁድ ሊቃውንት ነው።

ይህም አዲስ ኪዳንን ወደ ጥብቅ ሰዋሰዋዊ መዋቅር ወዳለው እንዳንገፋው እንደ ማስታወሻ ያገለግላል። እሱ የተለየ ያልሆነና ብዙ የሚጋራው ያለው ነው (1) ሴፕቱዋጊንት፣ (2) የግሪክ ጽሑፎች ለአብነትም የጀሴፊስ፣ እና (3) በግብፅ የተገኘው የወረቀት ጽሑፍ። ታዲያ እንዴት አድርገን የአዲስ ኪዳንን ሰዋሰዋዊ ትንታኔ እናካሂዳለን?

የኮኔ ግሪክ ሰዋሰዋዊ ባሕርይና የአዲስ ኪዳን ኮኔ ግሪክ ተወራራሽ ናቸው። በብዙ መንገዳዎች ሰዋሰውን በቀላል መልክ የማቅረብ ጊዜ ነበር። ጽሑፉ ዋነኛው መመሪያችን ይሆናል። ቃላቶች ትርጉም የሚኖራቸው በሰፊ ጽሑፍ ነው፣ ስለሆነም፣ ሰዋሰዋዊ መዋቅርን መረዳት የሚቻልበት ብርሃን (1) የጽሑፉ የተለየ ያጻጻፍ ስልት፣ እና (2) የተለየ የጽሑፍ አካል ነው። በግሪክ ቅርጾችና መዋቅሮች ላይ ለድምዳሜ የሚሆን ተስማሚ መግለጫ የለም።

ኮኔ ግሪክ በመጀመሪያ ግሣዊ ቋንቋ ነበር። ዘወትር ለትርጓሜው ቁልፉ የግሣ ዓይነትና ቅርጽ ነው። በብዙ ዋነኛ ሐረጎች ግሣ በመጀመሪያ ይመጣና፣ ዋነኛ ጠቀሜታውን ያስከትላል። የግሪክን ግሣ ለመተንተን ሦስት የሚሆኑ መረጃዎች የግድ ያሻሉ፡ (1) መሠረታዊ አጽንኦት የሰጠው ጊዜ፣ ድምጻት (ገቢር/ተገቢር) እና ሁኔታው (ገጠመኛ ወይም የግሣ ርባታ)፣ (2) የተለየው ግሣ መሠረታዊ ፍቺ (ሥርወ ቃል)፣ እና (3) የጽሑፉ አወራረድ (አገባብ)።

1. ጊዜ

ሀ. ጊዜ ወይም ገጽታ የሚያካትተው የግሥን የተጠናቀቀ ድርጊትና ያልተጠናቀቀ ድርጊትን ግንኙነት ነው። ይህም ዘወትር “የተጠናቀቀ” እና “ያልተጠናቀቀ” በመባል ይታወቃል።

1. የተጠናቀቀ ጊዜ የሚያተኩረው የድርጊትን መከናወን ነው። አንድ ነገር ከመሆኑ ውጪ ተጨማሪ መረጃ አይሰጥም! አጀማመር፣ አካሄድ ወይም ማብቃቱ አይካተትም።
2. ያልተጠናቀቀ ጊዜ የሚያተኩረው የአንድን ድርጊት ቀጣይነት ነው። linear action (ተሸጋጋሪ ድርጊት፣ በመካሄድ ላይ ያለ ድርጊት፣ ቀጣይ ድርጊት፣ ወዘተ።

ለ. ጊዜያቶች፣ ጸሐፊው ድርጊቶች እንዴት እንደተካሄዱ በተመለከተበት አግባብ ሊመደቡ ይችላሉ

1. ሆኗል = ያልተጠናቀቀ ግሥ
2. ሆኖአል እናም ውጤቱም ይገኛል = የተጠናቀቀ
3. ባለፈው ጊዜ ተጠናቋል እናም ውጤቱ ይኖራል፣ አሁን ግን አይደለም = በኃላፊ ጊዜ የተጠናቀቀ
4. እየሆነ ነው = የአሁን
5. ሆኗል = ያልተጠናቀቀ
6. ይሆናል = የወደፊት

እነዚህ ጊዜያቶች ለትርጓሜ እንዴት እንደሚረዱ ተጨማሪ ምሳሌ ሊሆኑ የሚችሉው “መዳን” የሚለው ቃል ነው። እሱም በበርካታ የጊዜያት ዓይነቶች ጥቅም ላይ የዋለ ሲሆን ከሂደቱንም ሆነ ፍጻሜውን ያመለክታል።

1. የድርጊት ግሥ — “ድኗል” (ሮሜ. 8:24)
2. የተጠናቀቀ — “ድኗል እናም ውጤቱ ይቀጥላል” (ኤፌ. 2:5:8)
3. የአሁን — “የዳን” (1ኛ ቆሮ. 1:18፣ 15:2)
4. የወደፊት (የትንቢት) — “ይድናል” (ሮሜ. 5:9፣ 10፣ 10:9)

ሐ. በግሥ ጊዜያቶች ላይ በማተኮር፣ ተርጓሚዎች፣ ዋናው ጸሐፊ ራሱን ለመግለጽ የመረጠበትን ምክንያት ይቃኛሉ። መደበኛው “ከስም በፊት የሚመጣቅ ግሥ” ጊዜያቱ ያልተጠናቀቀ የተግባር ግሥ ነበር። እሱም መደበኛው “ያልተወሰነ፣” “ያልተለየ፣” ወይም “ዘወትር ከስም በፊት” የሆነ ግሥ ነው። በበርካታ የተለያዩ መንገዶች ጥቅም ላይ ሊውል ይችላል ጽሑፉ በሚወስነው መሠረት። እሱም አንድ ነገር መሆኑን ያሳያል። የኃላፊ ጊዜው ገጽታ ጥቅም ላይ የዋለው በአመለካኝ ተግባር ነው። ሌላ ጊዜ ጥቅም ላይ ከዋለ አንድ ልዩ ነገር አጽንዖት ተሰጥቶታል ማለት ነው። ግን ምን?

1. የተጠናቀቀ ጊዜ። ይህ የሚናገረው የተጠናቀቀ ድርጊትን ከሚኖረው ውጤት ጋር ነው። በአንዳንድ አገባቦች ያልተፈጸመ ጊዜ (የድርጊት ግሥ) እና የአሁን ጊዜን የደባለቀ ነው። ብዙውን ጊዜ የሚያተኩረው የተገኘው ውጤት ላይ ወይም የድርጊት መጠናቀቅ ላይ ነው። ለምሳሌ፡ ኤፌ. 2:5 እና 8፣ “ድናችኋል፣ በመዳናችሁም ቀጥላችኋል።”
2. በኃላፊ ጊዜ የተጠናቀቀ። ይህም እንደ ተጠናቀቀ ጊዜ ሆኖ የሚኖረው ውጤት ያበቃበት ነው። ለምሳሌ፡ “ጴጥሮስ ከበሩ በስተውጭ ቆሞ ነበር” (ዮሐንስ 18:16)።
3. የአሁን ጊዜ። ይህ የሚያሳየው ያላበቃለት ወይም ያልተጠናቀቀ ድርጊትን ነው። ትኩረቱም ብዙውን ጊዜ በሁኔታው ቀጣይነት ላይ ነው። ለምሳሌ፡ “በእርሱ የሚኖር ሁሉ ኃጢአትን በመሥራት አይቀጥልም።” “ማንም ከእግዚአብሔር የተወለደ ኃጢአትን በመፈጸም አይቀጥልም” (1ኛ ዮሐንስ 3:6 እና 9)።
4. ያልተጠናቀቀ ጊዜ። በዚህ ጊዜ ከአሁን ጊዜ ጋር ያለው ግንኙነት ከተጠናቀቀ እና በኃላፊ ጊዜ ከተጠናቀቀው ጊዜ ጋር ያለው ግንኙነት ተመሳሳይ ነው። ያልተጠናቀቀው የሚያሳየው ያላበቃለትን ድርጊት ማለትም ተጀምሮ አሁን ያበቃለትን ወይም

ባለፈው ጊዜ የነበረውን ድርጊት መጀመሪያ ነው። ለምሳሌ፡ “ከዚያም ሙሉው ኢየሩሳሌም ወደ እሱ መውጣታቸውን ቀጠሉ” ወይም “ከዚያም ሞላው ኢየሩሳሌም ወደ እሱ መውጣት ጀመሩ” (ማቴ. 3:5)።

- 5. የትንቢት ጊዜ። ይህ የሚያሳየው ዘወትር በመጨረሻ ጊዜ የሚፈጸምን ንድፍ አመለካከት ነው። የሚያተኩረውም አሁን በተፈጠረው ሁኔታ ሳይሆን ወደፊት ሊፈጠር በሚችለው ላይ ነው። ዘወትር የሚናገረውም የሁኔታዎቹን እውነት ነው። ለምሳሌ፡ “ብፁዓን ናቸው... እነሱ ወደፊት...” (ማቴ. 5:4-9)።

II. የግሥ ጊዜያት (ድምጸት)

ሀ. የግሥ ጊዜያት የሚገልጸው የግሥን ድርጊትና የባለቤቱን ግንኙነት ነው።

ለ. የአሁን ጊዜ ተራ፣ የሚጠበቅ፣ ያልተጋነነ መንገድን ይዞ ለማለት የሚፈልገውን ባለቤቱ የግሥን ድርጊት ሲከውን ነው።

ሐ. ተገብሯል ጊዜ ማለት ባለቤቱ የድርጊቱ ተቀባይ ሲሆን ማለት በውጭ አካል የተደረገውን። በውጭ አካል የሚፈጸመው ድርጊት በግሪክ እኪ ሲመለከት በሚከተለው መስተጻምራት እና አግባቦች ላይ ይታያል፡

- 1. ቀጥተኛ ሰዋዊ አድራጊ በ(hupo) ሲፈጸምና በስም፣ በተውላጠ ስምና በቅጽል የሚታይበት አግባብ ስከሰት (ማቴ. 1:22፣ ሐዋ. 22:30)።
- 2. ሰዋዊ መካከለኛ ፈጻሚ በ(dia) በስም፣ በተውላጠ ስምና በቅጽል የሚታይበት አግባብ ሲከሰት (ማቴ. 1:22)።
- 3. ሰዋዊ ያልሆነ ፈጻሚ፣ ዘወትር በ(en) በቁሳቁሳዊ አግባብ።
- 4. አንዳንድ ጊዜ በሰዋዊ ሆነ ሰዋዊ ባልሆነ ፈጻሚ፣ በቁሳቁሳዊ አግባብ ብቻ።

መ. መካከለኛ ጊዜ ማለት ባለቤት የግሥን ተግባር ሲፈጸም እና እንዲሁም በቀጥታ በግሥ ድርጊት ላይ በቀጥታ ሲገባ ነው። ዘወትር ከፍተኛ ሰዋዊ ፍላጎት የግሥ ድምጸት ተብሎ ይጠራል። ይህ አወቃቀር በተመሳሳይ መንገድ ለሐረግ ወይም ለዓረፍተ ነገሩ ባለቤት አጽንዖት ይሰጣል። ይህ አወቃቀር በእንግሊዝኛ አይገኝም። እሱም ሰፊ ያለ የግሪክ ፍቺ እና ትርጉም አግባብ አለው። ለዚህ ዓይነት የሚሆኑ ጥቂት ምሳሌዎች፡

- 1. እንጻጻፊ — የባለቤቱ ቀጥተኛ ድርጊት በራሱ ላይ። ምሳሌ፡ “ራሱን ሰቀለ” (ማቴ. 27:5)።
- 2. የታሰበበት — ባለቤት ድርጊቱን ለራሱ ይፈጽማል። ምሳሌ፡ “ሰይጣን ራሱን እንደ ብርሃን መልአክ ይለውጣል” (2ኛ ቆሮ. 11:14)።
- 3. ባለ ሁለት ወገን — የሁለት ባለቤቶች ውስጣዊ ድርጊት። ምሳሌ፡ “እርስ በርሳቸው ተመካከሩ” (ማቴ. 26:4)።

III. አኳኋን (ወይም አገባብ)

ሀ. በኮኔ ግሪክ አራት አገባቦች አሉ። እነርሱም የግሥን እውነታዊ ግንኙነት ይጠቁማሉ፣ ይህም በተቻለ መጠን ጸሐፊው በራሱ ሐሳብ። አገባቦች በሁለት ሰፊ ምድቦች ይከፈላሉ፣ እውነታን የሚጠቁሙ (ጠቋሚ) እና በውስጥ ያለ አቅም ጠቋሚዎች (መሻታዊ ሁኔታ (አጠራጣሪ)፣ ትዕዛዝ አንቀጽ እና አማራጫዊ ናቸው።)

ለ. አመለካከት አገባብ ሁነኛ አገባብ ሲሆን የተከናወነን ወይም ተከናወኖ የነበረን ማለትም ቢያንስ በጸሐፊው ልቦና የነበረን ለመግለጽ የሚያገለግል ነው። ይህም ብቸኛው የግሪክ አገባብ ሆኖ ትክክለኛ ጊዜ የሚገልጽ ነው፣ እዚህም ቢሆን ይህ ገጽታ ሁለተኛ ነው።

ሐ. ተያያዥ አኳኋን የሚገለጠው በምናልባታዊ የትንቢት ድርጊት ነው። አንድ ነገር ገና አልሆነም፣ ነገር ግን የመሆን ዕድል አለው። ከትንቢታዊ አመለካከት ጋር በርካታ የሚጋራው አለው። ልዩነቱ መሻታዊው የሚገልጸው የተወሰነ ደረጃ ያለው አጠራጣሪነትን ነው። በእንግሊዝኛ ይህ ዘወትር “ይችላል፣” “ነበር፣” “ምናልባት፣” “ምናልባት።”

መ. አማራጫዊ ሁኔታ የሚገልጸው በንድፈ ሐሳባዊ ደረጃ ሊሆን የሚችለውን ነው። ከመሻታዊው አንድ ደረጃ ከእውነታ ቀደም ብሎ ይገኛል። አማራጫዊው አጠራጣሪነትን የሚገልጸው በተወሰኑ ሁኔታዎች ነው። አማራጫዊው በአዲስ ኪዳን አልፎ አልፎ ነው የሚገኘው። በጣም የታወቀው ደግሞሞሻዊ አጠቃቀም የሚገኘው በታወቀው የጳውሎስ ሐረግ፣ “እንዲህስ አይሁን” (ኪጀቅ፣ “እግዚአብሔር አያርገው”)፣ የሚለው አስራ አምስት ጊዜ (ሮሜ. 3:4፣ 6: 31፣ 6:2፣ 15፣ 7:7፣ 13፣ 9:14፣ 11:1፣ 11፣ 1ኛ ቆሮ. 6: 15፣ 7ላ. 2:17፣ 3:21፣ 6:14) ጥቅም ላይ ውሏል። ሌሎች ምሳሌዎችም ተሰ. (?) 1:38፣ 20:16፣ ሐዋ. 8:20፣ እና 1ኛ ተሰ. 3:11።

ሠ. ትዕዛዛዊ ሁኔታ አጽንዖት የሚሰጠው ሊሆን የሚችል ትዕዛዝ ላይ ሆኖ አጽንዖቱ ግን በተናጋሪው ፍላጎት ላይ ነው። እሱም በፍቃድ ላይ የተመሠረተውን ብቻ አማራጭ አመለካከት እንዲሁም በሌላው ሁኔታዊ አማራጭ ላይ ነው። ትዕዛዛዊ ሁኔታ በጸሎት እና በሦስተኛ መደብ ጥያቄዎች ላይ ልዩ አጠቃቀም አለው። እነዚህ ትዕዛዛት በእኪ የሚገኙት በአሁን እና በግብር ግሥት ነው።

ረ. አንዳንድ ሰዋዎች ሰዋ አንቀጽን እንደሌለኛው ሁኔታዊ ዕይነት ይመድቧቸዋል። እነዚህም በግሪክ እኪ የተለመዱ ናቸው፣ ብዙውን ጊዜ ግሳዊ ቅጽል በሚል። ከሚቀረቡት ከዋናው ግሥ ጋር ተጣምረው ይተረጎማሉ። ሰዋ አንቀጽን ለመተርጎም የተለያየ ሰፊ ያለ አማራጭ አለ። እዚህ ላይ በርካታ የእንግሊዝኛ ትርጓሜዎችን መቃኘቱ ይበጃል። መጽሐፍ ቅዱስ በሃያ ስድስት ትርጉሞች በቤከር የታተመው ደኅና አድርጎ ይረዳል።

ሰ. የድርጊት አንቀጽ አመለካከት ሁነኛ ወይም “ያልተለየ” አንድን ሁኔታ (ድርጊት) ለመመዘገብ ይሆን ነበር። ማንኛውንም ጊዜ፣ ድምጸት ወይም የተለየ ትርጓሜያዊ ጠቀሜታ ያለው ሲሆን ይህም ዋናው ጸሐፊ ለማለት የፈለገውን ነው።

IV. የግሪክኛ ችሎታ ለሌለው ሰው የሚከተሉት የጥናት መርጃዎች አስፈላጊውን መረጃ ሊሰጡት ይችላሉ፡

- ሀ. ፍሪበርግ፣ ባርባራ እና ጢሞቴ። የተተነተነ የግሪክ አዲስ ኪዳን። ግራንድ ራፒድስ፡ ቤከር፣ 1988።
- ለ. ማርሻል፣ አልፍሬድ። ኢንተርላይነር (መስመራዊ) የግሪክ እንግሊዝኛ አዲስ ኪዳን። ግራንድ ራፒድስ፡ ዞንደርቫን፣ 1976።
- ሐ. ሞውንሲ፣ ዊሊየም ዲ. የግሪክ አዲስ ኪዳን ቃላታዊ ትንታኔ። ግራንድ ራፒድስ፡ ዞንደርቫን፣ 1993።
- መ. ጭምቅ ሐሳቦች፣ ሬይ. የግሪክ አዲስ ኪዳን ጠቀሜታዎች። ናቫሲ. ሰሮድማን፣ 1950።
- ሠ. በከፍተኛ ትምህርት ተቀባይነት ያለው የኮኔ ግሪክ የተልእኮ ኮርስ ከሞዲ መጽሐፍ ቅዱስ ተቋም፣ ቺካጎ፣ IL ይገኛል።

V. ስሞች

ሀ. ከአገባብ አኳያ፣ ስሞች የሚመደቡት በየጉዳዩ ነው። ጉዳዩ ከስሙ አኳያ መልኩ የተቀየረ ሲሆን ይህም ከግሙ እና ከሌሎቹ የዓረፍተ ነገሩ ክፍሎች ጋር ያለውን ግንኙነት ያመለክታል። በኮኔ ግሪክ ብዙዎቹ የጉዳዩ ተግባራት የሚጠቀሙት በመስተጻምሮች ነው። የጉዳዩ መልክ የተለያዩ በርካታ ግንኙነቶችን እንደመግለጡ መጠን፣ መስተጻምሮች ለአንዚህ ተግባራት የሚሆኑ ግልጽ መለያዎችን ያስቀምጣሉ።

ለ. የግሪክ ጉዳዮች በሚከተሉት ስምንት መንገዶች ይመደባሉ፡

1. ሳቢዎቹ ጉዳይ ጥቅም ላይ የሚውሉት ለስያሜ ሲሆን ዘወትርም የዓረፍተ ነገሩ ወይም የሐረጉ ባለቤት ይሆናሉ። በተጨማሪም ስም አመልካች ግሦችን እና ቅጽሎችን ከአያያዥ ግሦች ጋር “የመሆን” ወይም “የመኖር” ለመጠቀም ያስችላል።
2. አገናዛቢ ጉዳይ ጥቅም ላይ የሚውሉት የተለየ ባሕርይ ወይም ይዘት ሊቃሉ እና ከእሱም ጋር ለተጎዳኙት የሚሰጥ መሆኑን ለመግለጽ ነው። “ምን ዓይነት?” የሚለውን ጥያቄ ይመልሳል። ብዙውን ጊዜም የእንግሊዝኛውን መስተጻምር “የ”ን በመጠቀም ይታወቃል።
3. የስም፣ የተውላጠ ስምና የቅጽል ጉዳዮች ተመሳሳይ የሆነ መልኩ የተቀየረ እንደ አገናዛቢ ያለ ይጠቀማል፤ ነገር ግን መለያዎችን ነው የሚያሳዩው። ዘወትር የሚገለጸውም በጊዜ፣ በቦታ፣ በምንጭ፣ በመነሻ ወይም በደረጃ ያለውን ልዩነት ለማሳየት ነው። ብዙውን ጊዜም የእንግሊዝኛውን መስተጻምር “ከ”ን በመጠቀም ይታወቃል።
4. ቀጥተኛ ያልሆነ ተሳቢ (የስም) ጥቅም ላይ የሚውሉው ግላዊ መሻትን ነው። ይህም አዎንታዊም ሆነ አሉታዊ ግጽታዎችን ያሳያል። ይህም ዘወትር ቀጥተኛ ያልሆነ ተሳቢ ነው። ብዙውን ጊዜም የእንግሊዝኛውን መስተጻምር “ወደ”ን በመጠቀም ይታወቃል።
5. አቅጣጫዊ ጉዳይ ቀጥተኛ ያልሆነ ተሳቢ ተመሳሳይ የስም፣ የተውላጠ ስምና የቅጽል ጉዳዮች ዓይነት ሲሆን፣ ነገር ግን የሚያሳዩው አቅጣጫን በቦታ፣ በጊዜ፣ ወይም በአመክኖአዊ ወሰን ነው። ብዙውን ጊዜም በእንግሊዝኛው መስተጻምር “በውስጥ፣ በላይ፣ በፊት፣ በመሐል፣ በጊዜ፣ በ፣ በላይ እና በላይ”ን በመጠቀም ይታወቃል።
6. መገልገያዊ ጉዳይ ቀጥተኛ ካልሆነው ተሳቢ እና ለመገልገያዊ ጉዳዮች መልኩ የተቀየረ ተመሳሳይ ነው። እሱ የሚገልጸው ምንነቱንና መስተጋብሩን (ተያያዥነቱን) ነው። ብዙውን ጊዜም የእንግሊዝኛውን መስተጻምር “በ”ን ወይም “ጋር”ን በመጠቀም ይታወቃል።
7. ቀጥተኛ ባለቤታዊ ጉዳዮች ጥቅም ላይ የሚውሉት የአንድን ድርጊት ድምዳሜ ለመግለጽ ነው። ዋናው ጠቀሜታው ለቀጥተኛ ባለቤት ነው። “ምን ያህል ፍቅር?” ወይም “እስከ ምን ድረስ?” የሚለውን ጥያቄ ይመልሳል።
8. የስም መልኮች ጉዳይ ጥቅም ላይ የሚውሉው ቀጥተኛ ባለቤትን ነው።

VI. መስተዋድድ እና አያያዥ

1. ግሪክ በጣም ቁልጭ ያለ ቋንቋ ነው፤ ምክንያቱም በርካታ አያያዦች ስላሉት። እነሱም ሐሳቦችን ያያይዛሉ (ሐረጎች፣ ዓረፍተ ነገሮች፣ እና አንቀጾችን)። በጣም የተለመዱ ስለሆኑ፣ በሚቀሩበት ጊዜ በተለይ በትንታኔ ጊዜ ትርጉም ይኖረዋል። እንደ እውነቱ ከሆነ እነዚህ መስተዋድዶች እና አያያዦች የጻሐፊውን ሐሳብ አቅጣጫ ያመለክታሉ። ብዙውን ጊዜ ጻሐፊው በትክክል ምን ለማለት እንደፈለገ ለመወሰን በጣም ጠቃሚ ናቸው።
2. ከዚህ ቀጥሎ የጥቂት መስተዋድዶች እና አያያዦች እና ትርጉሞቻቸው ይቀርባል፤ (ይህ መረጃ ባብዛኛው የተገኘው ከ ኤች. ኢ ዳና እና ጆሊየስ ኬ. ማንቲ የግሪክ አዲስ ኪዳን የሰዋሰው መመሪያ) ላይ ነው።

ሀ. ጊዜ አያያዦች

- 1) epei፣ epeid e፣ hopote፣ hote፣ hotan (ተሳቢ) - “መቼ”
- 2) hoes፣ - “በ... ጊዜ”
- 3) hotan፣ epan (ተሳቢ) - “መቼም ቢሆን”
- 4) hoes፣ achiri፣ mechri (ተሳቢ) - “እስከ... መቼ”
- 5) priv (ንዑስ አንቀጽ) - “በፊት”
- 6) hos - “ከ... ጀምሮ” “መቼ” “እንደ”

ለ. አመክኖአዊ አያያዦች

- 1) ተግባር
 - a) hina (ተሳቢ)፣ hopos (ተሳቢ)፣ hos - “እንደ...መሆኑ” “እንደ”
 - b) hoste (አቀላጣፊ ንዑስ አንቀጽ ተሳቢ) “እንደ”
 - c) pros (አቀላጣፊ ንዑስ አንቀጽ ተሳቢ) ወይም eis (አቀላጣፊ ንዑስ አንቀጽ ተሳቢ) “እንደ”
- 2) ውጤት (በሰዋሰዋዊ ቅርጾች ተግባርና ውጤት መካከል የቀረበ ተወራራሽነት አለ)
 - a) (ንዑስ አንቀጽ ይህ በጣም የተለመደ ነው) - “እንደ...መሆኑ” “እንደ”
 - b) hiva (ተሳቢ) - “ስለሆነም”
 - c) ara - “ስለዚህ”
- 3) መንገድ ወይም ምክንያት
 - a) (ምክንያት/መነሻ ወይም ሳቢያ/ድምዳሜ) - “ለ፣” “ምክንያት”
 - b) dioti፣ hotij - “ምክንያቱም”
 - c) epei፣ epeide፣ hos - “ከ... ጀምሮ”
 - d) (ከ ተሳቢ) እና (አቀላጣፊ ተሳቢ ንዑስ አንቀጽ) “ምክንያት”
- 4) ተገቢ አስተያየት
 - a) ara፣ poinum፣ hoste - “ስለሆነም”
 - b) dio (ጠንካራው ምርመራዊ ተገቢ አስተያየት) - “በዚህም ምክንያት”

- c) *oun* “ስለሆነም” “ስለዚህ” “ከዚያም” “በዚህም ሳቢያ”
- d) *toinoun* “በመሠረቱ”
- 5) ተጻራሪ ወይም ተቃርኖ
 - a) *alla* (ጠንካራ ተቃርኖ) - “ግን፣” “በተቀር”
 - b) *de* - “ግን፣” “ቢሆንም፣” “ገና፣” “በሌላ በኩል”
 - c) *kai* - “ግን”
 - d) *mentoi፣ oun* - “ቢሆንም”
 - e) *plén* “ቢሆንም ግን” (በአብዛኛው ሉቃስ ላይ)
 - f) *oun* - “ሆኖም”
- 6) አወዳዳሪ
 - a) *hós፣* (አወዳዳሪ ሐረጎችን ያሳያል)
 - b) *kata* (በድብልቆች *kathó፣ kathotí፣ kathósper፣ kathaper*)
 - c) *hosos* (በዕብራይስጥ)
 - d) *ê* - “ከ...ይልቅ”
- 7) ተከታታይ ወይም ተለጣጣቂ
 - a) *de* - “እና” “አሁን”
 - b) *kai* - “እና”
 - c) *tei* - “እና”
 - d) *hina፣ oun* - “እንደ”
 - e) *oun* “ከዚያም” (በዮሐንስ)

ሐ. ግነታዊ አግባብ

- 1) *alla* - “በርግጠኝነት” “አዎን” “በእውነቱ”
- 2) *ara* - “በርግጥ” “በእውነቱ” “በርግጥ”
- 3) *gar* - “ግን በርግጥ” “በርግጠኝነት” “በርግጥ”
- 4) *de* - “በርግጥ”
- 5) *ean* - “እንኳን”
- 6) *kai* - “እንኳን” “በርግጥ” “በእውነቱ”
- 7) *mentoi* “በርግጥ”
- 8) *oun* “በርግጥ” “እንደ ምንም”

VII. ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገሮች

ሀ. ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር አንድ ወይም ከዚያም በላይ የሆኑ ሐረጎችን የያዘ ነው። ይህ ሰዋሰዋዊ መዋቅር ለትርጓሜ ይረዳል። ምክንያቱም እሱ ነባሩ ግሥ ድርጊቱን ያደረገበትን ወይም ያላደረገበትን ሁኔታዎች፣ ምክንያቶች ወይም መንግሥቶች ስለሚያሳይ ነው። አራት ዓይነት ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገሮች አሉ። አካሄዳቸውም ከጸሐፊው አስተሳሰብ ወይም ሊል ለፈለገው እውነት ወደ ሆነው መሻት ነው።

ለ. አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር የሚገልጸው ድርጊትን ወይም ከጸሐፊው አስተሳሰብ አኳያ ትክክል ይሆናል ተብሎ የሚታመንበትን ወይም ሊል ከፈለገው አንጻር ነው— ምንም እንኳ “እንደሁ” በሚል ቢገለጥም። በብዙ ጽሑፎች “ከ... ጀምሮ” በሚል ቢተረጎምም (ማቴ. 4:3፣ ሮሜ.8:31)። ቢሆንም ይህ ግን ሁሉም አንደኛ መደቦች ከእውነታ ጋር ትክክል ናቸው ማለት አይደለም። ብዙውን ጊዜ ጥቅም ላይ የሚውሉት አንድን ነጥብ በክርክራዊ መንገድ ወይም ስህተት ያለበትን አጉልቶ በማሳየት ነው (ማቴ. 12:27)።

ሐ. ሁለተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ብዙውን ጊዜ “ከሐቅ ጋር ተጻራሪ” በመባል ይታወቃል። እሱም ነጥቡን ለመጥቀስ ትክክል ያልሆነን ነገር ወደ እውነት ያመጣል። ለምሳሌ፡

- 1. “በርግጥ ነቢይ ቢሆን ኖሮ፣ አይደለም እንጂ፣ ማን እና እንዴት ያለች ሴት እንደያዘችው ባወቀ ነበር፣ ግን አይደለም” (ተሰ. 7:39)።
- 2. “መጠንቀቅ ብታምኑት፣ አታምኑትም እንጂ እኔን ታምኑኝ ነበር፣ ግን አታምኑም” (ዮሐንስ 5:46)።
- 3. “ሰዎችን ባስደስት ኖሮ ግን፣ አላደርገውም እንጂ የኢየሱስ ክርስቶስ ባርያ ጨርሶ ባልሆነኩን ነበር፣ ነገር ግን ነኝ” (ገላ. 1:10)

መ. ሦስተኛ መደብ ሊሆን የሚችል የትንቢት ድርጊትን ያመለክታል። ዘወትር የድርጊቱን የመሆን ግምት ያስቀምጣል። ዘወትርም ሊደርስ የሚችልን ያሳያል። የነባሩ ግሥ ድርጊት ርግጠኛ ባልሆነ መልኩ በሐረጉ ላይ ተመልክቷል። ምሳሌዎች ከገና ዮሐንስ፡ 1:6-10፣ 2:4፣ 6፣ 15፣ 20፣ 21፣ 24፣ 29፣ 3፣ 21፣ 4፣ 20፣ 5፣ 14፣ 16።

ሠ. አራተኛው መደብ ሊደርስ ከሚችል ራቅ ያለ ነው። በአኪ እምብዛም አይገኝ። እንደ እውነቱ ከሆነ የተሟላ አራተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር አይገኝም። ሁለቱንም የሁኔታዊ ክፍሎች መግለጫ ሊያሟላ የሚችል። ለከፊል አራተኛ መደብ ምሳሌ የሚሆን የመክፈቻ ሐረግ በገኛ ጴጥ. 3:14። ለከፊል አራተኛ መደብ መዝጊያ ሐረግ የሚሆን ምሳሌ ሐዋ. 8:31።

VIII. ክልከሎች

ሀ. የአሁን ጊዜ ያልተጠናቀቀ፣ እኔ በሚል አገባብ (ግን የተለየ ያልሆነ) በሂደት ላይ ያለ ድርጊት መቆሙን አጽንዖት ይሰጣል። ጥቂት ምሳሌዎች፡ “ሀብታችሁን በምድር ላይ ማከማቻታችሁን አቁሙ...” (ማቴ. 6:19)፣ “ስለ ሕይወታችሁ መጨነቃችሁን አቁሙ...”

(ማቴ. 6:25)፣ “ሥጋችሁን ለኃጢአት በመስጠት ክፉ የመፈጸሚያ መሣርያ አታድርጉ...” (ሮሜ. 6:13)፣ “የእግዚአብሔርን ቅዱስ መንፈስ ማሳዘን አይኖርባችሁም...” (ኤፌ. 4:30)፣ እና “በወይን ጠጅ አትስከሩ...” (5:18)

ለ. ያልተጠናቀቀ ድርጊት እኔ በሚል አገባብ “አንድን ድርጊት ወይም አትጀምር ወይም አትፈልግም” ለሚለው አጽንዖት ይሰጣል። ምሳሌዎች፡ “እንደዛለማድረግ እንኳ አታስቡ...” (ማቴ. 5:17)፣ “አትጨነቁ...” (ማቴ. 6:31)፣ “አሳፋሪ መሆን አይኖርባችሁም...” (2ኛ ጢሞ. 1:8)።

ሐ. ጥንድ አሉታ በተያያዥ አካላት የሚገለጠው በእጅጉን አጽንዖታዊ አሉታ ነው። “ፈጽሞ በፍጹም” ወይም “በምንም ምክንያት ቢሆን” ምሳሌዎች፡ “እሱ ፈጽሞ፣ በፍጹም ሞትን አይይም” (ዮሐንስ 8:51)፣ “እኔ በፍጹም፣ ፈጽሞ...” (1ኛ ቆሮ. 8:13)።

IX. መስተአምር

ሀ. በኮኔ ግሪክ የተወሰነ መስተአምር “ው” (the) ከእንግሊዝኛው ጋር ተመሳሳይ ጠቀሜታ ነው ያለው። ዋነኛው ተግባሩ “አመላካችነት” ሆኖ ለሚመለከተው ቃል፣ ስም ወይም ሐረግ አጽንዖት ማስጠን ነው። አጠቃቀሙ በአዲስ ኪዳን ከጸሐፊ ጸሐፊ ይለያያል። የተወሰነው መስተአምር ለሌሎች ተግባራትም ሲውል፡

1. እንደ አመላካች ተውላጠ ስም ለተቃርኗዊ አግባብ፣
2. ቀደም ሲል ለተጠቀሰ ባለቤት ወይም ሰው እንደ ማጣቀሻ ምልክት
3. የግሪፍተ ነገሩን ባለቤት በአያያዥ ግሥ በሚገልጽ በሆነ መንገድ። ምሳሌዎች፡ “እግዚአብሔር መንፈስ ነው።” ዮሐንስ 4:24፣ “እግዚአብሔር ብርሃን ነው።” 1ኛ ዮሐንስ 1:5፣ “እግዚአብሔር ፍቅር ነው።” 4:8፣16።

ለ. የኮኔ ግሪክ እንደ እንግሊዝ “አንድ” (a እና an) ዓይነት የተወሰነ መስተአምር የለውም። የዚህ ያልተወሰነ መስተአምር አለመኖር ማለት፡

1. በአንድ ነገር ባሕርይ ወይም ዓይነት ላይ ያተኩራል።
2. በአንድ ነገር ምድብ ላይ ያተኩራል።

ሐ. የአኪ ጸሐፍት በስፋት የሚለያዩት በመስተአምር አጠቃቀማቸው ነው።

X. በግሪክ አዲስ ኪዳን አጽንዖት የሚታዩባቸው መንገዶች

ሀ. በአዲስ ኪዳን አጽንዖት የሚሰጥባቸው ስልቶች ከጸሐፊ ጸሐፊ ይለያያሉ። ከሁሉም የተሻሉት ቋሚ እና መደበኛ ጸሐፍት ሉቃስ እና የዕብራውያን ጸሐፊ ናቸው።

ለ. ቀደም ሲል ያልተጠናቀቀ ድርጊት የአሁን አመላካች መደበኛና ለአጽንዖት ያለተለየ ዳሩግን ሌላ ማንኛው ግሥ፣ ድምጻት ወይም አካላት ትርጉማዊ ጠቀሜታ እንዳለው ተመልክተናል። ይህም ማለት ያልተጠናቀቀ ድርጊት የአሁን አመላካች ተገቢያዊ በሆነ የሰዋሰው ሁኔታ ጥቅም ላይ አይውልም ማለት አይደለም። ለምሳሌ፡ ሮሜ. 6:10 (ሁለት ጊዜ)

ሐ. በኮኔ ግሪክ የቃላት ቅደም ተከተል

1. የኮኔ ግሪክ ተለዋዋጭ የሆነ የቃላት ቅርጽ ያለው ቋንቋ ሲሆን እንደ እንግሊዝኛው የቃላት ሥርዓት ሳይሆን ራሱን የቻለ ነው። ስለዚህም ጸሐፊው መደበኛውን የቃላት ቅደም ተከተል እነዚህን ለማሳየት ይለዋውጠዋል...

- ሀ. ጸሐፊው ለአንባቢው አጽንዖት እንዲሰጥ የፈለገውን
- ለ. ጸሐፊው ለአንባቢው ያስገርማል ብሎ ያሰበውን
- ሐ. ጸሐፊው በጥልቀት የተሰማውን ጉዳይ

2. ተገቢው የግሪክ የቃላት ቅደም ተከተል ጉዳይ ገና እልባት አላገኘም። ቢሆንም፡ ይሆናል የብሎ የታሰበው ተገቢ ቅደም ተከተል

- ሀ. ለአያያዥ ግሥች
 - (1) ግሥ
 - (2) ባለቤት
 - (3) ማሟያ

- ለ. ለተሻጋሪ ግሥች
 - (1) ግሥ
 - (2) ባለቤት
 - (3) ተሳቢ
 - (4) ቀጥተኛ ያልሆነ ተሳቢ
 - (5) መስተጻምራዊ ሐረግ

- ሐ. ለስማዊ ሐረጎች
 - (1) ስም
 - (2) አጎላማሽ
 - (3) መስተጻምራዊ ሐረግ

3. የቃላት ሥርዓት ለማብራራት (ለትርጓሜ) ፍጹም ጠቃሚ ነጥብ ሊሆን ይችላል። ለምሳሌ፡

ሀ. “ለእኔና ለበርናባስ የኅብረት ቀኝ እጃቸውን ሰጡን” (ገላ. 2:9)። “የኅብረት ቀኝ እጃቸውን” ተከፍሎ ጠቀሜታውን ለማመልከት ከፊት ለፊት ሆኗል።

ለ. “ከክርስቶስ ጋር” (ገላ. 2:20)፣ ከፊት ሆኗል። ሞቱ ማዕከላዊ ነው።

ሐ. “ጥቂት በጥቂት እና በበርካታ የተለያዩ መንገዶች ነበር” (ዕብ. 1:1)፣ ከፊት ሆኗል። ይህም እግዚአብሔር ራሱን እንዴት እንደገለጠ ነው አከራካሪ የሆነው እንጂ የመገለጥን እውነት በመቃረን አይደለም።

መ. ዘወትር የተወሰነ መጠን ያለው አጽንዖት ያሳያል

1. የተውላጠ ስሞች መደጋገም፣ በግሁ በተለያዩ መልኩ ቀደም ሲል የነበረው። ምሳሌ፡ “እኔ፣ ራሴ፣ ከእናንተ ጋር በርግጥ እሆናለሁ...” (ማቴ. 28:20)።
2. በቃላት፣ በሐረጎች፣ በዐቢይ ሐረጎች ወይም በዓረፍተ ነገሮች መካከል መኖር የሚገባው መስተጻምር ወይም ሌሎች አያያዥ ቃላት አለመኖር። ይህም (asyndeton) (“ያልታሰረ”) በመባል ይታወቃል። አያያዥ ቃል እንዲኖር ተጠብቆ መቅረቱ ትኩረትን ይሰጣል። ለምሳሌ፡
 - ሀ. የብፁአን ትሩፋቶች (ሰባቱ)፣ ማቴ. 5:3 (ዝርዝሩን ለማግነን)
 - ለ. የሐንስ 14:1 (አዲስ ርዕስ)
 - ሐ. ሮሜ. 9:1 (አዲስ ክፍል)
 መ. 2ኛ ቆሮ. 12:20 (ዝርዝሩን ለማግነን)
3. በተመለከተው ጽሑፍ ውስጥ የሚገኝ የቃላት ወይም የሐረጎች መደጋገም። ምሳሌ፡ “ለክብሩ ምስጋና” (ኤፌ. 1:6፣ 12 እና 14)። ምስጋናው ጥቅም ላይ የዋለው የአያያዥን የሥላሴ አካል ሥራ ለማሳየት ነው።
4. ጥቅም ላይ የዋለ ፈሊጥ ወይም ቃል (ድምጽ) በቃላት በካከል የሚኖረው ሚና
 - ሀ. ተለዋጭ ቃል - ስም አይጠፎ ቃላትን ቀይሮ በሌላ መጠቀም ለምሳሌ “እንቅልፍ” ን ለምት (የሐንስ 11:11-14) ወይም “እግሮች” ለወንድ ብልት (ሩት 3:7-8፣ 1ኛ ሳሙ. 24:3)።
 - ለ. ጎናዊ አገላለጽ - ለእግዚአብሔር ስም ቃላትን መለወጥ፣ ምሳሌ “የሰማይ መንግሥት” (ማቴ. 3:21) ወይም “ከሰማይ የሆነ ድምፅ” (ማቴ. 3:17)።
 - ሐ. ዘይቤያዊ አገላለጾች
 - (1) የማይቻል ግነት (ማቴ. 3:9፣ 5:29-30፣ 19:24)።
 - (2) የተለዩ ግነታዊ አገላለጾች (ማቴ. 3:5፣ ሐዋ. 2:36)።
 - (3) ሰዋዊ ዘይቤዎች (1ኛ ቆሮ. 15:55)።
 - (4) ውስጠ ወይራ (ገላ. 5:12)
 - (5) ቅኔያዊ አንቀጾች (ፊሊ. 2:6-11)።
 - (6) በቃላት መካከል ያሉ ድምጾች
 - (ሀ) “ቤተ ክርስቲያን”
 - i. “ቤተ ክርስቲያን” (ኤፌ. 3:21)
 - ii. “ጥሪ” (ኤፌ. 4:1፣4)
 - iii. “የተጠራ” (ኤፌ. 4:1፣4)
 - (ለ) “ነጻ”
 - i. “ነጻ ሴት” (ገላ. 4:31)
 - ii. “ነጻነት” (ገላ. 5:1)
 - iii. “ነጻ” (ገላ. 5:1)

መ. ዘይቤያዊ ቋንቋ - ብዙውን ጊዜ ባህላዊ እና የተለየ ቋንቋን (ዘዬ) የሚያሳይ ነው።

- 1) ይህ የ “ምግብ” ዘይቤያዊ አጠቃቀም ነበር (የሐንስ 4:31-34)።
- 2) ይህ የ “መቅደስ” ዘይቤያዊ አጠቃቀም ነበር (የሐንስ 2:19፣ ማቴ. 26:6)።
- 3) ይህ የዕብራይስጥ የማወዳደሪያ ፈሊጥ ነው። “ጠላ” (ዘፍ. 29:31፣ ዘዳ. 21:15፣ ተሰ. 14:36፣ የሐንስ 12:25፣ ሮሜ. 9:13)
- 4) “ሁሉም” ወይም (በተቃርኖ) “ብዙ።” ኢሳ. 53:6 (“ሁሉም”)ን ከ53:11 እና 12 (“ብዙ”) ጋር አነጻጽር። ቃላቶቹ እንደ ሮሜ. 5:18 እና 19 እንደታዩው ተመሳሳይነትን ያመለክታሉ።

5. በነጠላ ቃል ምትክ ሙሉ ሐረጋዊ ቋንቋ መጠቀም። ምሳሌ፡ “ኔታ ኢየሱስ ክርስቶስ።”

6. የስሞች፣ የቅጽሎች፣ የተውሳክ ግሥት (የርስ በርስ) ልዩ አጠቃቀም
 - ሀ. መስተአምሩ (ጠባያዊ ቦታ) ሲይዝ “አንድ ዓይነት” በሚል ይተረጎማል።
 - ለ. ያለ መስተአምር (በአንቀጹ ቦታ) ሲይዝ አረጋጋጭ አገናዛቢ ተውላጠ ስም በሚል ይተረጎማል— “ራሱ።” “ራሷ።” ወይም “ራሱ።”

ሠ. ግሪክኛ ያልሆነ የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪ አጽንዖትን በተለያዩ መንገድ ሊረዳ ይችላል፡

1. በትንተናዊ ቃላት አጠቃቀም፣ ማለትም በግሪክኛውና በእንግሊዝኛው ጽሁፍ በየመስመሩ በተጻፈው።
2. የእንግሊዝኛን ትርጓሜዎች በማነጻጸር፣ በተለይም ከተለያዩ የትርጓሜ ንድፈ ሐሳቦች አኳያ። ምሳሌ፡ “የቃል በቃል” ትርጓሜዎችን በማነጻጸር (ኪጆት፣ አኪጆት፣ አመት፣ አላስመቅ፣ የተመት፣ አየተመት) ከ “ታደሰው አቻ” (ዊሊያምስ፣ አዓአት፣ አእመቅ፣ የተእመቅ፣ አብቅ፣ አኢመቅ፣ አእት ?እት)። ሻል ያለ ማብራሪያ ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስ በሂያ ስድስት ትርጉሞች በቤከር የታተመው ላይ ይገኛል።
3. ባለ አጽንዖታዊ መጽሐፍ ቅዱስ ቢጆሴፍ ብራያንት ሮዘርሃም (ክሪገል፣ 1994)
4. የጥሬ ትርጉም አጠቃቀም
 - ሀ. የአሜሪካ መደበኛ ትርጉም የ1901
 - ለ. ለወጣቶች ተስማሚ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም በሮበርት ያንግ (ጋርዲያን አሳታሚ፣ 1976)።

ለተገቢ ትርጓሜ ሰዋሰዋዊ ጥናት አስፈላጊ ነው። አስቸጋሪ ቢሆንም። እነዚህ አጠር ያሉ መግለጫዎች፣ አስተያየቶች እና ምሳሌዎች የተፈለጉት ግሪክኛ አንባቢ ያልሆኑ ሰዎችን ለማበረታታትና በቅጹ ውስጥ የተመለከቱትን ሰዋሰዋዊ መግለጫዎች እንዲያገናኙበት ነው። በርግጥ እነዚህ መግለጫዎች ቀለል ብለው ነው የቀረቡት። ቀናናዊና ሊተጣጠፍ በማይችል መልኩ ጥቅም ላይ መዋል አይኖርባቸውም። ዳሩግን ወደ አዲስ ኪዳን አገባብ የተሻለ መረዳት የሚወስዱ ደረጃዎች ናቸው። እነዚህ መግለጫዎች አንባቢዎች የሌሎችን የጥናት መርጃዎች አስተያየቶችን ለምሳሌም፣ የአዲስ ኪዳን ስልታዊ ሐተታዎችን ለመረዳት ያስችሏቸዋል።

የራሳችንን ትርጓሜ ከመጽሐፍ ቅዱስ በምናገኛቸው ጽሑፎች ላይ በመመሥረት ልንመረምረው ይገባል። ሰዋሰው በጣም ከሚረዱን ዓይነቶች መካከል አንዱ ነው። ሌሎች ዓይነቶች ደግሞ እንደ ታሪካዊ መጻፍት፣ ሥነጽሑፋዊ ጽሑፎች፣ የየዘመኑ የቃላት አጠቃቀም፣ እና አቻዊ አንቀጾች ይገኙባቸዋል።

ሮሜ 1-3 ናሙናዊ የጽሑፍ ማሳያ

I. ምንባብ አንድ

- ሀ. ማዕከላዊ ዓላማ፡ ሰው እንዴት ከእግዚአብሔር ጋር ትክክለኛ ይሆናል፤ በመነሻውም ሆነ በርምጃው?
- ለ. ቁልፍ ጭብጥ፡ 1:16-17
- ሐ. ጽሑፋዊ ዘውጉ፡ ደብዳቤ

II. ምንባብ ሁለት

ሀ. ዋነኛ ጽሑፋዊ አሀዶች

1. 1:1-17
2. 1:18-3:21
3. 4:1-5:21
4. 6:1-8:39
5. 9:1-11:36
6. 12:1-15:37
7. 16:1-27

ለ. የዋነኞቹ ጽሑፋዊ አሀዶች ጭማቂ

1. መግቢያና ጭብጥ፡ 1:1-17
2. የሰው ሁሉ ጠፊነት፡ 1:18-3:21
3. ጽድቅ ጸጋ ነው፡ 4:1-5:21
4. ጽድቅ የሕይወት ስልት ነው፡ 6:1-8:39
5. የአይሁድ ግንኙነት ለጽድቅ፡ 9:1-11:36
6. ጽድቅን በየዕለቱ ሕይወት እንዴት መኖር ይቻላል፡ 12:1-15:37
7. የመዝጊያ ስንብቻና ማስጠንቀቂያዎች፡ 16:1-27

III. ምንባብ ሦስት

ሀ. ታሪካዊ መቼቱን በተመለከተ ውስጣዊ መረጃ

1. ደራሲው
 - ሀ. ጳውሎስ፡ 1:1
 - ለ. የክርስቶስ ኢየሱስ አገልጋይ፡ 1:1
 - ሐ. ሐዋርያ፡ 1:1፤5
 - መ. ለአሕዛብ፡ 1:5፤14
2. ቀኑ
 - ሀ. ከጳውሎስ መለወጥና መጠራት በኋላ፡ 1:1።
 - ለ. በሮሜ የቤተ-ክርስቲያን መጀመር ጊዜ በኋላና ተጽዕኖዋ እያደገ ሲሄድ፡ 1:8።
3. ተቀባዮች
 - ሀ. ቅዱሳን፡ 1:7
 - ለ. በሮሜ፡ 1:7
4. ሁኔታ
 - ሀ. እምነታቸው በደንብ ታውቋል፡ 1:8
 - ለ. ጳውሎስ ለእነሱ ዘወትር ይጸልያል፡ 1:9-10።
 - ሐ. ጳውሎስ በግሉ ሊገናኛቸው ይፈልጋል፡ 1:11
 - መ. ጳውሎስ መንፈሳዊ ስጦታዎችን ሊከፍላቸው ይፈልጋል፡ 1:11፤ 15
 - ሠ. ስብሰባቸው ሁለቱንም ያበረታታል፡ 1:12
 - ረ. ጳውሎስ ከመምጣት ተከልክሏል፡ 1:13።
5. ታሪካዊ መቼት
 - ሀ. በሮሜ ሰፊ ግዛት ዋና ከተማ ላለች ቤተ-ክርስቲያን የተጻፈ።
 - ለ. ጳውሎስ እዛ ፈጽሞ እንዳልነበር ግልጽ ነው፡ 1:1-13
 - ሐ. የሮሜ ሰፊ ግዛት፡ እና በተለይም ሮሜ ራሷ፤ እጅግ ሞራሏ የወደቀና ግልሙትና አንደነበር ግልጽ ነው፡ 1:11
 - (1) ጣዖታት፡ 1:21-23
 - (2) ግብረ-ሰዶማዊነት፡ 1:26-27
 - (3) ሞራሉ የወደቀ አእምሮ 1:28-31
 - መ. ባጠቃላይ ከፍተኛ ቁጥር ያለው የአይሁድ ሕዝብ ሮሜ ነበር፡ 2:17-2:31፤ 9-11 (በአማኝ አይሁዶችና በአማኝ አሕዛብ መካከል እየደገ የሚሄድ ውጥረት ሊኖር ይችላል።)

ለ. የተለያዩ የአንቀጽ ምድቦች

- አመት (አሜሪካ መደበኛ ትርጉም) ኢየሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ ዊሊያምስ

(በጥሬው)

(ፈሊጣዊ)

(ፈሊጣዊ)

1ኛ ምድብ፣ 1:1-17

1:1-7
1:8-15
1:16-17

2ኛ ምድብ 1:18-3:31

1:18-23
1:24-25
1:26-27
1:28-32
2:1-16
2:17-29
3:1-8
3:9-18
3:19-20
3:21-30
3:31

1ኛ ምድብ፣ 1:1-17

1:1-2
1:3-7
1:8-15

2ኛ ምድብ፣ 1:16-3:31

1:16-17
1:18-25
1:26-27
1:28-32
2:1-11
2:12-16
2:17-24
2:25-29
3:1-8
3:9-18
3:19-20
3:21-26
3:27-31

1ኛ ምድብ 1:1-17

1:1-7
1:8-15

2ኛ ምድብ

1:16-23

3ኛ ምድብ

1:24-32

4ኛ ምድብ

2:1-16

2:1-11

2:12-26

5ኛ ምድብ

2:17-29

2:17-24

2:25-29

6ኛ ምድብ

3:1-18

3:1-8

3:9-18

7ኛ ምድብ

3:19-31

3:19-20

3:21-26

3:27-31

ሐ. የይዘት ማውጫ ከነ ማጠቃለያው

1. መግቢያና ጭብጥ፣ 1:1-17
 - ሀ. የጸሐፊው መግቢያ፣ 1:1-2
 - ለ. የተቀባዮች መግቢያ፣ 1:3-7
 - ሐ. የመግቢያ ጸሎት፣ 1:8-15
 - መ. ጭብጡ፣ 1:16-17
2. የሰዎች ሁሉ መጥፋት፣ 1:18-3:21
 - ሀ. የጣዖት አምላኪዎች መጥፋት በሥራቸው ይታያል፣ 1:18-32
 - ለ. የአይሁድ መጥፋት በሥራቸው ይታያል፣ 2:1-11
 - ሐ. ብሔራዊ ተስፋቸው፣ 2:12-3:8
 - (1) ሕጎቻቸው ሊያድናቸው አይችልም፣ 2:12-24
 - (2) መገረዛቸው ሊያድናቸው አይችልም፣ 2:25-29
 - (3) ውርሳቸው ሊያድናቸው አይችልም፣ 3:1-8
 - መ. የሰዎች ሁሉ መጥፋት፣ 3:9-20
 - ሠ. የሰዎች ሁሉ ተስፋ፣ 3:21-31

IV. ምንባብ አራት (ናሙና፣ 1:1-3:21፣ ተተካሪ ጽሑፍ ብቻ)

ሀ. የተለየ ዝርዝር

1. (ምንም እንኳ ይህ ናሙና በ1:1-3:21 የተወሰነ ቢሆንም የተሻለ ልዩ ዝርዝር ምሳሌ “ስለዚህ” በሚለው ቃል ይገኛል፣ 2:1፣ 5:1፣ 8:1፣ 12:1፣ እሱም ለጳውሎስ የሐሳብ ፍሰት ማጠቃለያ መንገድ ጥቅም ላይ ውሏል።)
2. የ“ወንጌል” አጠቃቀም
 - ሀ. 1:1፣ ለእግዚአብሔር ወንጌል ተለየ
 - ለ. 2:9፣ የልጁ ወንጌል
 - ሐ. 1:15፣ ወንጌልን ለመስበክ
 - መ. 1:16፣ በወንጌል አላፍርምና
 - ሠ. 2:16፣ በወንጌሌ መሠረት

[ከዚህ ዝርዝር እና ዐውደ-ጽሑፍ ስለ ራሱ ስለ ወንጌል ማስረገጥ ይቻላል።]
3. ለእግዚአብሔር ቁጣና ፍርድ ማመላከቻዎች

- ሀ. 1:18፣ የእግዚአብሔር ቁጣ
- ለ. 1:24፣ 26፣ 28፣ እግዚአብሔር አሳልፎ ሰጣቸው
- ሐ. 2:1፣ የእግዚአብሔር ፍርድ እንዲህ በሚያደርጉ ላይ ይሆናል
- መ. 2:3፣ የእግዚአብሔር ፍርድ
- ሠ. 2:5-6፣ (ሁለቱም ቁጥሮች)
- ረ. 2:12፣ ይጠፋል
- ሰ. 2:16፣ ቀኑ . . እግዚአብሔር በሰዎች ምሥጢራት ላይ ይፈርዳል
- ሸ. 3:6፣ እግዚአብሔር በዓለም ይፈርዳል

ለ. ቁልፍ ቃላት ወይም ሐረጎች

1. 1:1፣ ሐዋርያ
2. 1:1፣ የእግዚአብሔር ወንጌል
3. 1:4፣ የእግዚአብሔር ልጅ
4. 1:5፣ ጸጋ . . እምነት
5. 1:6፣ የተጠራ
6. 1:7፣ ቅዱሳን
7. 1:11፣ መንፈሳዊ ስጦታ . . ፍሬዎች (ቁ. 13)
8. 1:16፣ ደኅንነት
9. 1:17፣ ጽድቅ
10. 1:18፣ የእግዚአብሔር ቁጣ . . የእግዚአብሔር ፍርድ (2:2)
11. 2:4፣ ንስሐ
12. 2:7፣ ሕያውነት፣ የዘላለም ሕይወት
13. 2:12፣ ሕግ
14. 2:15፣ ሕሊና
15. 3:4፣ የጸደቀ
16. 3:24፣ መቤዠታት
17. 3:25፣ ስርየት

ሐ. አስቸጋሪ ምንባቦች

1. ጽሑፋዊ ወይም ትርጓሜያዊ
 - 1:4፣ “የቅድስና መንፈስ” ወይም “የቅድስና መንፈስ”
2. የዕን. 2:4 ተገቢ ትርጉም ሮሜ. 1:1-7 ላይ ይገኛል??
3. ታሪካዊ
 - 2:21-23፣ “እናንተ የምትሰብኩ...” (መቼ፣ እንዴት እና የት አይሁድ እነዚህን ነገሮች አደረጉ?)
4. ሥነ-መለኮታዊ
 - ሀ. 1:4፣ “...እሱም በኃይል የእግዚአብሔር ልጅ ይሆን ዘንድ የተገለጠ...” (ወይም ኢየሱስ መለኮት ሆኖ ተወልዷል??)
 - ለ. 2:14-15 (2:27)፣ “ሕግ የሌላቸው አሕዛብ በልቦናቸው የሕግን ነገር ቢያደርጉ፣ ለእነሱ ሕግ ይሆናል...” (ሕግን ፈጽመው የማያውቁና ግን እንዳንዱን የሚፈጽሙትስ?)
 - ሐ. 3:1፣ “አይሁድ ምን ጠቀሜታ አለው?”

መ. ሁነኛ ትይዩዎች

1. ተመሳሳይ መጽሐፍ
 - 1:18-3:21 አንድ ጽሑፋዊ ምድብ ነው
2. ተመሳሳይ ደራሲ
 - የገላትያ መጽሐፍ የመሳሳይ ዶክትሪናዊ እውነትን ያስፋፋል
3. ተመሳሳይ ጊዜ - ቀጥተኛ ትይዩ ያይደሉ።
4. ተመሳሳይ ኪዳን - ቀጥተኛ ትይዩ ያይደሉ።
5. ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ - ጳውሎስ ዕን. 1:4ን ይጠቀማል። (እሱም ምዕራፍ 4 ላይ በዋነኛነት የብሉይ ኪዳን ገጸ-ባሕርያትን ይጠቀማል።)

ሠ. ሥነ-መለኮታዊ የተለይነት

1. የተፈጥሮ መገለጥ
 - ሀ. በፍጥረት፣ 1:18-23
 - ለ. በውስጣዊው የሞራል ሕሊና፣ 2:14-16
2. ሁሉም የሰው ዘር ጠፍቷል

V. ትግበራ (ናሙና 1:1-3:21)

ዝርዝር የይዘት ፍሬ-ሐሳብ
ሀ. መግቢያና ጭብጥ (1:1-17)

የትግበራ ነጥቦች
ሀ. የእግዚአብሔር ነጻ ስጦታ በኢየሱስ ክርስቶስ

1. የደራሲው መግቢያ፡
1:1-2	የሁለቱም የጳውሎስና የሮማውያን መጠራት
እንደሆነ ታምኗል ተቀባይነትም አግኝቷል።
2. የተቀባዮቹ መግቢያ፡
1:3-7	ይህ ስጦታ ለሁሉም ክፍት ነው።
3. የመግቢያ ጸሎት፡ 1:8-15	
4. ጭብጡ፡ 1:16-17	

ለ. የሰው ልጆች ሁሉ መጥፋት፡ 1:18-3:21	ለ. ሰዎች ሁሉ ምንም ዓይነት ውጫዊ	
1. የጣያት አምላኪዎች መጥፋት
አለመኖር፡ በክርስቶስ የተጠናቀቀ ሥራ	ሃይማኖታዊ ሕይወት፡ ወይም የዚህ	በድርጊታቸው ይታያል፡ 1:18-3:21
2. የአይሁድ መጥፋት በድርጊታቸው
ይታወቃል ሐዋ. 2:1-11	እስካመኑ፡ በራሳቸው ሳይሆን።	
3. ብሔራዊ ተስፋቸው፡ 2:12-3:8		
ሀ. ሕጎቻቸው ሊያድናቸው አይችልም	ቁልፍ የማጠቃለያ ምንባብ የ1:18-3:31፡
2:12-24	3:21-30 ነው።
ለ. መገረዛቸው ሊያድናቸው አይችልም፡
2:25-29		
ሐ. የዘር ሐረጎቻቸው ሊያድናቸው
አይችልም፡ 3:1-8		
4. የሰዎች ሁሉ መጥፋት፡
3:9-20		
5. የሰዎች ሁሉ ተስፋ፡ 3:21-31		

በቲቶ ላይ ናሙናዊ የጽሑፍ ማሳያ (ሙሉው መጽሐፍ)

I. ምንባብ አንድ

ሀ. የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ ማዕከላዊ ዓላማ:

አጥቢያ አብያተ-ክርስቲያናትን ከሽማግሌዎቻቸው በማቋቋም ሂደት፣ የማያቋርጥ ኦርቶዶክሲ (ቀጥተኝነትና) ኦርቶዶክሲ አጽንዖት ይሰጠዋል።

ለ. ቁልፍ ጭብጥ

1. አጥቢያ አብያተ-ክርስቲያናትንና ሽማግሌዎችን ማቋቋም፣ 1:5።

2. አጽንዖት የሚሰጣቸውን

ሀ. ኦርቶዶክሲ - 1:9-11፣ 14፣ 2:1

ለ. ኦርቶዶክሲ - 1:16፣ 3:8

ሐ. ጽሑፋዊ ዘውጥ፡ ደብዳቤ

1. መክፈቻ 1:1-4

2. መዝጊያ 3:12-15

II. ምንባብ ሁለት

ሀ. ዋነኞቹ ጽሑፋዊ አሀዶች ወይም የይዘት ምድቦች:

1. 1:14

5. 2:10b-15

2. 1:5-9

6. 3:1-11

3. 1:10-16

7. 3:12-15

4. 2:1-10ሀ

ለ. የዋነኞቹ ጽሑፋዊ አሀዶች ወይም የይዘት ምድቦች ጭብጦች ጭምቅ-ሐሳብ።

1. ልማዳዊ ክርስቲያናዊ የደብዳቤው መግቢያ፣ 1:1-4

2. የሽማግሌዎች መመሪያ፣ 1:5-9።

3. ሐሰተኛ መምህራንን ለመወሰን መመሪያ፣ 1:10-16

4. ለአማኞች በአጠቃላይ መመሪያ፣ 2:1-10ሀ።

5. ለመመሪያዎቹ ሥነ-መለኮታዊ መሠረቶች፣ 2:10ለ-15

6. ችግር ፈጣሪ ለሆኑት መመሪያ፣ 3:1-11

7. የደብዳቤው ልማዳዊ ክርስቲያናዊ መዝጊያ፣ 3:12-15

III. ምንባብ ሦስት

ሀ. ስለ መጽሐፉ ታሪካዊ መጻገፍ ውስጣዊ መረጃን በተመለከተ

1. ደራሲው

ሀ. ጳውሎስ፣ 1:1

ለ. የእግዚአብሔር ባርያ፣ 1:1

ሐ. የኢየሱስ ክርስቶስ ሐዋርያ፣ 1:1

2. ጊዜው

ሀ. ለቲቶ የተጻፈ፣ 1:4

(1) እሱ በሐዋርያት ሥራ ላይ ፈጽሞ አልተጠቀሰም

(2) እሱ ከጳውሎስ ሚሲዮናዊ ጉዞዎች በአንደኛው የተለወጠና የተመለመለ ነበር፣ ገላ. 2:1።

(3) እሱም ያልተገረዘ አሕዛብ ነበር፣ ገላ. 2:3።

(4) እሱም የጳውሎስ ረዳት ነበር፣ ዘ ቆሮ. 2:13፣ ዘ ጢሞ. 4:10፣ ቲቶ 1:4.

ለ. ጳውሎስ በቀርጤስ ተወው፣ 1:5

(1) መጋቢያዊ መልእክቶች የጉዞውን መስመር ባለማመልከታቸው ምክንያት፣ ከሐዋርያት ሥራ ቅደም ተከተል ጋር ሊገጥም አልቻለም፣ ይህ ምናልባት የጳውሎስ አራተኛው ሚሲዮናዊ ጉዞ ሊሆን ይችላል።

(2) ጳውሎስ በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ መዝጊያ ላይ ከእስር እንደተፈታ ይታሰባል። ሆኖም፣ ድጋሚ ታስሮ በኔሮ ተገደለ፣ እሱም በ68 ዓ.ም የሞተ።

3. ተቀባይ፡ የጳውሎስ ታማኝ ባልደረባ፣ ቲቶ፣ ግን ደግሞ ለአጥቢያ ማኅበረ-ምዕመናን የሚነበብ።

4. ሁነቱ፡ በቀርጤስ ደሴት አጥቢያ አብያተ-ክርስቲያናትን የማቋቋም ቀጣይነት ያለው አገልግሎት።

ሀ. ሽማግሌዎችን መሾም፣ 1:5

ለ. ሐሰተኛ መምህራንን መቃወም፣ 1:9-11፣ 14-16፣ 3:9-11

ሐ. የታመኑትን ማበረታታት

ለ. የተለያዩ የአንቀጽ ምድቦች

1. የአንቀጽ ምድቦች

በጥሬው

ተለዋዋጭ አቻ

አክሱምቅ	አየተመት ኢየሩ. መ/ቅዱስ*	አዳክት* ዊሊያምስ*		
1ኛ ምድብ 1:1-4	1ኛ ምድብ 1:1-3 1:4	1ኛ ምድብ 1:1-4		1:1-4 1:5-9
2ኛ ምድብ 1:5-9 1:10-16	2ኛ ምድብ 1:5-9 1:10-16	2ኛ ምድብ 1:5-9 1:10-16 3ኛ ምድብ 1:10-14 1:15-16 4ኛ ምድብ 2:1-2	1:10-16	2ኛ ምድብ 1:5-9
3ኛ ምድብ 2:1-14 2:15	3ኛ ምድብ 2:1-2 2:3-5 2:6-8 2:9-10 2:11-14 2:15	3ኛ ምድብ 2:1-10 2:11-14 5th Unit 2:11-14	2:1-2 2:9-10 2:11-14	3ኛ ምድብ 2:1-10 2:3-5 2:6-8
4ኛ ምድብ 3:1-11	4ኛ ምድብ 3:1-11 3:1-3	6ኛ ምድብ 3:1-2 3:4-8U 7ኛ ምድብ 3:8A-11 8ኛ ምድብ 3:12-14 3:15	3:3-8 3:9-11 5ኛ ምድብ 3:12-14 3:15 3:12-14 3:15	4ኛ ምድብ 3:1-2 3:3-7 3:8-11 3:12 3:13-14 3:15 3:15

2. የበርካታ ትርጉሞች ይዘት ጭምቅ-ሐሳብ።

ሀ. ኢየሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ

- (1) 1ኛ ምድብ፡ “ተግባብቱ” 1:1-4
- (2) 2ኛ ምድብ፡ “የሽማግሌዎች ሹመት፡” 1:5-9
- (3) 3ኛ ምድብ፡ “ሐሰተኛ መምህራንን መቃወም፡” 1:10-14፣ 15፣ 16
- (4) 4ኛ ምድብ፡ “የተለዩ የሞራል መመሪያዎች፡” 2:1-10
- (5) 5ኛ ምድብ፡ “የክርስቲያን የሞራል ሕይወት መሠረት፡” 2:11-14
- (6) 6ኛ ምድብ፡ “ለአማኞች አጠቃላይ መመሪያ፡” 3:1-3፣ 4-8U
- (7) 7ኛ ምድብ፡ “ለቲቶ ግላዊ ምክር፡” 3:8A-11
- (8) 8ኛ ምድብ፡ “ተግባራዊ ማሳሰቢያዎች፡ ስንብቻና መልካም ምኞት፡” 3:12-14፣ 15

ለ. አዲሱ ዓለም አቀፍ ትርጉም

- (1) 1ኛ ምድብ፡ ሰላምታ፡ 1:1-4
- (2) 2ኛ ምድብ፡ “ቲቶ የቀርጬስ ተግባሩ፡” 1:5-9፣ 10-16
- (3) 3ኛ ምድብ፡ “ለተለያዩ ቡድኖች መግር የሚኖርበት፡” 2:1-2፣ 3-5፣ 6-8፣ 9-10፣ 11-14፣ 15
- (4) 4ኛ ምድብ፡ “መልካም የሆነውን ማድረግ፡” 3:1-2፣ 3-8፣ 9-11
- (5) 5ኛ ምድብ፡ “የመጨረሻ ቃል፡” 3:12-14፣ 15

ሐ. የዊያምስ ትርጉም

- (1) 1ኛ ምድብ፡ “የእግዚአብሔር ሰዎች በተግባራቸው ይታወቃሉ፡” 1:1-4፣ 5-9፣ 10-16
- (2) 2ኛ ምድብ፡ “የእግዚአብሔር ሰዎች ለጽድቅ ተጠርተዋል፡” 2:1-10፣ 11-14፣ 15
- (3) 3ኛ ምድብ፡ “አማኞች መልካም መሆን ይኖርባቸዋል፡” 3:1-2፣ 3-7፣ 8-11፣ 12፣ 13-14፣ 15

ሐ. የአንቀጽ ምድቦች ጭምቅ-ሐሳብ

1. ለመልእክቱ ባህላዊ ክርስቲያናዊ መግቢያ፡ 1:1-4

ሀ. ከማን፣ 1:1U

- (1) ጳውሎስ
- (2) የእግዚአብሔር ባርያ
- (3) የኢየሱስ ክርስቶስ ሐዋርያ

ለ. ለምን፣ 1:1A-3

- (1) እምነትን ለማነቃቃት
- (2) እነሱን ወደ ሙሉ እውቀት ለመምራት
- (ሀ) በዘላለም ሕይወት ተስፋ፣ እግዚአብሔር ቃል በገባው

- (ለ) እግዚአብሔር በሠራው ተገቢ ሰዓት
- (ሐ) እግዚአብሔር ባዘዘው በዳውሎስ መልእክት በመታመን

ሐ. ለማን፣ 1:4ሀ

- (1) ለቴቶ
- (2) በእምነት እውነተኛ ልጅ ለሆነ

መ. ጸሎት፣ 1:4ለ

- (1) መንፈሳዊ በረከት
- (2) ሰላም
- (3) ከ
- (ሀ) እግዚአብሔር አባታችን
- (ለ) ኢየሱስ ክርስቶስ አዳኞችን

2. ለሽማግሌዎች መመሪያ፣ 1:5-9

ሀ. ነቀፋ የሌለበት፣ 1:6፣7

ለ. አንዲት ሚስት

ሐ. የሚያምኑ ልጆች

መ. ስለ ግዴላሽ አኗኗር የማይከሰስ

ሠ. ስለ አለመታዘዝ የማይከሰስ

ረ. አስቸጋሪ ያልሆነ

ሰ. የማይቆጣ

ሸ. በአልኮል መጠጥ የማይሰክር

ቀ. የማይጨቃጨቅ

በ. ነውረኛ ረብ የማይሻ

ተ. እንግዳ ተቀባይ

ቸ. መልካምን የሚወድ

ኀ. ጠንቃቃ

ነ. ጸድቅ

ኘ. ቅዱስ ሕይወት

አ. ራሱን የሚገዛ

ከ. በታመነው መልእክት የሚጸና

ኸ. በመልካም ትምህርት ሌሎችን ለማበረታታት የሚበቃ

ወ. ተቃዋሚዎችን ሊወቅስ የሚችል (2:15)

3. የሐሰት ትምህርትን ለመፈረጅ መመሪያ፣ 1:10-16

ሀ. የሚያፈነግጥ

ለ. ከንቱና የማይረባ ንግግር

ሐ. በገዛ ሐሳባቸው የሚስቱ

መ. አይሁዳዊ ነገሮች

- (1) መገረዝ፣ 1:10
- (2) የአይሁድ አፈ-ታሪክ፣ 1:14
- (3) የትውልዶች ታሪክ፣ 3:9
- (4) ስለ ሕግም ክርክር፣ 3:9

ሠ. የመላ ቤተሰቡን ትምህርት የሚረብሽ፣ መሆን የሌለባቸውን

ረ. ያልታመነ ትርፍ ለማግኘት ሲባል

ሰ. አምሯቸውና ሕሊናቸው አድፏል

ሸ. ድርጊታቸው እሱን የሚተው ነው

ቀ. ነገር ፈላጊዎች

በ. የማይታመኑ

ተ. ለመልካም ነገር የማይሆኑ

4. ለአማኞች መመሪያ፣ 2:1-10ሀ፣ 12

ሀ. ለትልልቅ ሰዎች፣ 2:2

- (1) ልክኛ
- (2) ቁም ነገራም
- (3) ጥንቁቅ
- (4) መልካም እምነት ያለው
- (5) መልካም ፍቅር ያለው
- (6) ጽኑ

ለ. ለትልልቅ ሴቶች፣ 2:3

- (1) በአካሄዳቸው የተከበሩ
- (2) የማያሙ
- (3) በብዙ አልኮል መጠጥ የማይጎመጁ
- (4) መልካም የሆነውን የሚያስተምሩ
- (5) ወጣት ሴቶችን የሚያሠለጥኑ

- ሐ. ለወጣት ሴቶች፣ 2:4-5
 - (1) ባሎቻቸውን የሚወዱ
 - (2) ልጆቻቸውን የሚወዱ
 - (3) ራሳቸውን የሚገዙ
 - (4) ንጹሐች
 - (5) ቤታቸውን በመልካም የሚያስተዳድሩ
 - (6) ደግ
 - (7) ለባሎቻቸው የሚታዘዙ

- መ. ለወጣት ወንዶች፣ 2:6-8
 - (1) ጠንቃቆች
 - (2) መልካምን በማድረግ ምሳሌ የሚሆኑ
 - (3) የሚታዘዙ
 - (4) ለትምህርታቸው የሚጠነቀቁ
 - (5) ጤናማ መልእክት
 - (6) የማይነቀፉ

- ሠ. የሚያምኑ አገልጋዮች፣ 2:9-10
 - (1) ለጌቶቻቸው በፍጹም መገዛትን የሚለማመዱ
 - (2) እነሱን የማይገዳደሩ
 - (3) ከእነሱ የማይሰርቁ

- 5. ለመመርያዎቹ ሥነ-መለኮታዊ መሠረቶች፣ 2:10ለ-15፣ 3:4-7
 - ሀ. ውብ ለማድረግ፣ በሚያደርጉት ሁሉ፣ በእግዚአብሔር አዳኞችን ትምህርት፣ 2:10ለ።
 - ለ. የእግዚአብሔር ጸጋ ለሰው ልጆች ሁሉ እንዲገለጥ፣ 2:11።
 - ሐ. የተባረከውን ተስፋችንን መጠበቅ (ዳግም ምጽአቱ)፣ 2:13
 - መ. ኢየሱስ ሰዎችን የገዛው እግዚአብሔርን ለመግለጥ ነው፣ 2:14
 - ሠ. የእግዚአብሔር መልካምነትና ደግነት ተገልጧል፣ 3:4
 - ሠ. እግዚአብሔር ያዳኝን በእኛ ሥራ ላይ ተመሥርቶ አይደለም፣ 3:5።
 - ረ. እግዚአብሔር ያዳኝን በምሕረቱ ተመሥርቶ ነው፣ 3:5።
 - (1) በዳግም ውልደት በመታጠብ
 - (2) በመንፈስ ቅዱስ መታደስ
 - (3) ሁለቱም በክርስቶስ ነው የተሰጡት
 - (4) በእግዚአብሔር ፊት የመቆም ሙብት አለን
 - (5) የዘላለም ሕይወት ወራሾች ነን

- 6. ችግር ሊፈጥሩ ለሚችሉ መመሪያ፣ 3:1-11
 - ሀ. ለባለሥልጣኖች ታዘዙ፣ 3:1-2።
 - (1) ለማንኛቸውም መልካም ተግባር ዝግጁ መሆን
 - (2) ማንንም ከማወክ መታቀብ
 - (3) ሰላማዊ መሆን
 - (4) ለሁሉም ፍጹም ጨዋነትን ማሳየት

- ለ. ለሁሉም የሰው ልጅ ጨዋ መሆን፣ ምክንያቱም፣ 3:3-8
 - (1) አማኞች ቀደም ሲል ስለሆኑ፡
 - (ሀ) የማይገነዘቡ
 - (ለ) የማይታዘዙ
 - (ሐ) የሚሰቱ
 - (መ) ለሁሉም ዓይነት ስሜት ተገዥዎች
 - (ሠ) ሕይወታችንን በክፋት የምናሳልፍ
 - (ረ) ሕይወታችንን በመመቅኘት የምናሳልፍ

- ሐ. ተጠበቁ፣ 3:9-11
 - (1) የስንፍና ተቃርኖ
 - (2) በዘር መመካት
 - (3) ጡብ
 - (4) ስለ ሕግ መከራከር
 - (5) መከፋፈልን የሚፈልግ ሰው
 - (ሀ) ጠማማ
 - (ለ) በኃጢአት የተሞላ
 - (ሐ) በራሱ የሚኮንን

- 7. ለመልእክቱ ባህላዊ ክርስቲያናዊ መዘገያ፣ 3:12-15
 - ሀ. የቲቶ መተካት ደረሰ፣ 3:12
 - (1) አርጤማስ (ወይም)
 - (2) ቲኪቆስ
 - ለ. ቲቶ መጣ በኒቆሎስም አገኘኝ፣ 3:12
 - ሐ. አማኞች እንዲረዱ ማበረታታት፣ 3:13-14

- (1) ዜኖስ (እና)
 - (2) አጵሎስ
- መ. የስንብቻ ሰላምታ እና መዝሊያ፣ 3:15

መ. ተግባራዊ የሥራ ነጥቦችን ዘርዘር፡ በዚህ ዝርዝር የዋና ነጥቦች ማውጫ ከገጹ(ጾቹ) በስተግራ ጥግ ላይ ታሳቢ የተግባር እውነታዎችን ለዋናዎቹ ጽሑፋዊ አሀዶች እና ለእያንዳንዱ የአንቀጽ ምድብ ጻፍ። የተግባር እውነታውን በአንድ አጭር ገላጭ ዓረፍተ-ነገር አስቀምጥ። ይህ የዋና ሐሳቦች ማውጫ የስብከት ነጥቦች ይሆናል።

IV. ምንባብ አራት

ሀ. ዋናዎቹ ትይዩዎች (ሌሎች መጋቢያዎ መልእክቶች)

- 1. 1 ጢሞቴዎስ (በተለይም ምዕራፍ 3:1-13)
- 2. 2 ጢሞቴዎስ

ለ. የተለዩ ዝርዝሮች

- 1. “አዳኝ” የሚለውን ማዕርግ መጠቀም
 - ሀ. እግዚአብሔር አዳኛችን፣ 1:3፣ 2:10፣ 3:4
 - ለ. ክርስቶስ አዳኛችን፣ 1:4፣ 2:13፣ 3:6
- 2. የወንጌል ደክትሪናዊ እውነቶች፣ ክርስቶስን ለመሰለ የሕይወት ስልታችን እንደ መሠረት ጥቅም ላይ የዋለ (ዝክ. III.፣ ሲ5.)
 - ሀ. 2:10ለ-14
 - ለ. 3:4-7
- 3. ሽማግሌዎች መሆን ያለባቸው ዝርዝር፣ 1:7 (ዝክ. III. ሲ2. ከ1 ጢሞቴዎስ ጋር አነጻጽር 3:1)
- 4. የሐሰተኛ መምህራን መለያዎች፣ (ዝክ. IV. ሲ3.)
 - ሀ. 1:10-16
 - ለ. 3:9-11

ሐ. አስቸጋሪ ምንባቦች

- 1. ጽሑፋዊ - 1:6ለ ላይ ያለው ሐረግ የሚያመለክተው ሽማግሌውን ነው ልጆቹን?
 - ሀ. ሽማግሌውን - አአመመቅ እና አየተመት
 - ለ. የሽማግሌውን ልጆች - አኢት እና ዊሊያምስ
- 2. ታሪካዊ - ለአራተኛው ሚሲዮናዊ ጉዞ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ወይም ታሪካዊ ማስረጃ ይኖረዋል?
 - ሀ. መጽሐፍ ቅዱሳዊ
 - (1) ጳውሎስ ወደ ስፔን ለመሄድ ፈለገ፣ ሮሜ 15:24፣ 28
 - (2) በመጋቢያዎ መልእክቶች ያለው የጳውሎስ የጉዞ መስመር በሐዋርያት ሥራ ላይ ካለው የጉዞ መስመር ጋር አይገጥምም።
 - ለ. ታሪካዊ
 - (1) ኢዩሲበስ በቤተ-ክርስቲያን መጽሐፍ ላይ፣ 2:22፣ 2-3 ጳውሎስ ከእስር የተፈታው በሐዋርያት ሥራ መዝሊያ ላይ መሆኑን ያመለክታል።
 - (2) ሌሎች የቤተ-ክርስቲያን ባህሎች ጳውሎስ ወንጌልን በሜዲትራኒያን ባሕር ወደ ሩቅ ምዕራብ ወስዷል ይላሉ
 - (ሀ) የሮሜ ክሌመንት
 - (ለ) የሙራቶሪያን ቅሪቶች
- 3. ሥነ-መለኮታዊ - የጥምቀት ዳግም ልደት ደክትሪን በ3:5 ይደገፋል??
- 4. ውዥንብርን የሚፈጥሩ ቁጥሮች - ሽማግሌዎች ጨርሰው የታቀቡ አይደሉም፣ ግን “ለብዙ ወይን-ጠጅ የማይጎመዱ እንጂ፣” 1:7። ለአርጊቶቹ ሴቶችም ተመሳሳይ ነገር ተጠቅሷል፣ 2:3።

ኤፌሶን 2 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

የተመቅሶት	አኪጀት	አየተመት	አለት	ኢመቅ
ከሞት ወደ ሕይወት	ጸጋው በእምነት	የክርስቶስ ጠቀሚያዎች	ከሞት ወደ ሕይወት	መዳን በክርስቶስ ነጻ ስጦታ 2:1-6
2:1-10	2:1-10	2:1-10	2:1-3 2:4-10	2:7-10 የአይሁድና የጣዎት አምላኪዎች ከሌሎቹና ከአምላክ ጋር መታረቅ
በክርስቶስ አንድ	በደሙ አቀረበን		በክርስቶስ አንድ	2:11-18
2:11-13	2:11-13 ክርስቶስ ሰላማችን	2:11-22	2:11-12 2:13-18	2:19-22
2:14-22	2:14-22		2:19-22	

የንባብ ምድብ ሦስት

የሞነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መስተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የሞነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ-ጽሑፋዊ ውሰጠት 2:1-22

ሀ. የግናስቲኮችና አይሁድ የሰዎች ሥራ-ተኮር ደኅንነት አጽንዖት በጳውሎስ አጽንዖት ይኳሰስ ነበር (1) በእግዚአብሔር ምርጫ፣ ምዕራፍ 1 ላይ፣ (2) የእግዚአብሔር መነሻ ጸጋ፣ 2:1-10፣ እና (3) ለዘመናት ተሸሽጎ የነበረው የእግዚአብሔር የማዳን እቅድ ምሥጢር (ማለትም፣ አይሁድና አሕዛብ አሁን በክርስቶስ አንድ ናቸው) 2:11-3:13። ጳውሎስ ሦስቱን ነገሮች አጽንዖት ይሰጥ ነበር፣ የሰው ልጆች ምንም ድርሻ ያሌላቸውን! ደኅንነት ሙሉው የእግዚአብሔር ነው (ዝክ. 1:3-14፣ 2:4-7)፣ ሰዎች ግን በግላቸው ምላሽ መስጠት ይኖርባቸዋል (ዝክ. 2:8-9) እንዲሁም በአዲሱ ኪዳን ብርሃን መመላለስ ይኖርባቸዋል (2:10)።

ለ. ሦስት የወደቀው ሰው ጠላቶች አሉ፣ ቁ.2-3 (ያዕቆብ 4:1፣4፣7) ላይ የተገለጹ። (1) የወደቀው ዓለም ሥርዓት፣ ቁ. 2፣ (2) የመላእክት በላንጣነት፣ ሰይጣን፣ ቁ. 2፣ እና (3) የሰው ልጅ የወደቀ ተፈጥሮ (አዳማዊ ተፈጥሮ)፣ ቁ. 3። ቁጥር 1-3 የሚያሳየው የወደቀውን የሰው ልጅ ተስፋ-ቢስነትና ረጅ-የለሽነት ነው፣ ከእግዚአብሔር በመለየቱና በማመጹ (ሮሜ 1:18-2:16)።

ሐ. ቁጥር 1-3 የሰውን አሳዛኝነት እንደሚያሳይ፣ ቁጥር 4-6 በተቃርኖ የእግዚአብሔርን ፍቅርና ምሕረት ባለጸግነት ያሳያል፤ ለወደቀው የሰው ልጅ። የሰው ኃጢአት መጥፎ ነው፤ የእግዚአብሔር ፍቅርና ምሕረት ግን ይበልጣል (ሮሜ 5:20)። እግዚአብሔር ለክርስቶስ ያደረገው (ዝክ. 1:20)፣ ክርስቶስ አሁን ለአማኞች አደረገው (ዝክ. 2:5-6)።

መ. በአዲስ ኪዳን ርግጠኛ የሆነ ተቃርኖ አለ፤ በእግዚአብሔር ነጻ ጸጋና በሰው ጥረት መካከል። ይህም ተቃርኖ በአያዎአዊ ጥንዶች ሊገለጽ ይችላል። አመለካኛ (መግለጫ) እና ተተካሪ (ትእዛዝ)፣ ጸጋ/እምነት ተጨባጭ (የወንጌል ይዘት) እና ተያያዥ (አንዱ ስለ ወንጌል ያለው ተሞክሮ)፣ ውድድሩን ያሸንፋል (በክርስቶስ) እና ውድድሩን ይሮጣል (ለክርስቶስ)። ይህ ተቃርኖ በግልጽ ይታያል 2:8-9 ላይ፣ እሱም ለጸጋ አጽንዖት የሚሰጠው፣ 2:10 ደግሞ ለመልካም ሥራ አጽንዖት ሲሰጥ። እሱም አንድም/ወይም አይደለም ግን ሁለቱም/እና ሥነ-መለኮታዊ ሐሳብ ነው እንጂ። ሆኖም፣ ጸጋ ዘወትር ቀድሞ ነው የሚመጣው፣ እንዲሁም ክርስቶስን የመምሰል የሕይወት ስልት መሠረት ነው። ቁጥር 8-10 የክርስቲያን ወንጌል አያዎ የቆየ ጭምቅ ሐሳብ ነው— ነጻ፣ ግን ሁሉንም ዋጋ የሚያስከፍል! እምነት እና ሥራ (ያዕቆብ 2:14-26)!

ሠ. አዲስ ርዕሰ-ጉዳይ 2:11-3:13 ላይ ይተዋወቃል። እሱ ምሥጢር ነው፣ ከመጀመሪያው የተሰወረ፣ እግዚአብሔር የሰው ልጆችን ሁሉ መቤዥት መፈለጉን፣ አይሁድ (ሕዝ. 18:23-32) እና አሕዛብ (1 ጢሞ. 2:4፣ 2 ጴጥ. 3:9)፣ በግል እምነት፣ በመሲሐ ተለዋጭ ዋጋ። ይህ ሁለንተናዊ የደኅንነት ስጦታ ዘፍ. 3:15 እና 12:3 ላይ ተተንብዮአል። ይህ ልዩ የሆነ ነጻ ይቅርታ (ሮሜ 5: 12-21) አይሁዶችንና ሁሉንም ሃይማኖታዊ ሕጋዊያንን አስደንግጧቸዋል (የግናስቲክ ሐስተኛ መምህራን፣ ይሁዲዎች) እና ሁሉንም ዘመናዊ “ጽድቅ በሥራ” አራማጆችን።

የቃልና የሐረግ ጥናት

ኤፌሶን 2:1-10

^{1,2}በበደላችሁና በኃጢአታችሁ ሙታን ነበራችሁ፤ በእነርሱም፣ በዚህ ዓለም እንዳለው ኑሮ፣ በማይታዘዙትም ልጆች ላይ አሁን ለሚሠራው መንፈስ አለቃ እንደ ሆነው በአየር ላይ ሥልጣን እንዳለው አለቃ ፈቃድ፣ በፊት ተመላለሳችሁባቸው። ³በእነዚህም ልጆች መካከል እኛ ሁላችን ደግሞ፣ የሥጋችንንና የልብናችንን ፈቃድ እያደረግን፣ በሥጋችን ምኞት በፊት እንኖር ነበርን እንደ ሌሎቹም ደግሞ ከፍጥረታችን የቁጣ ልጆች ነበርን። ⁴ነገር ግን እግዚአብሔር በምሕረቱ ባለ ጠጋ ስለ ሆነ፣ ⁵ከወደደን ከትልቅ ፍቅሩ የተነሣ በበደላችን ሙታን እንኳ በሆንን ጊዜ ከክርስቶስ ጋር ሕይወት ሰጠን፣ በጸጋ ድናችኋልና።^{6,7}በሚመጡ ዘመናትም በክርስቶስ ኢየሱስ ለእኛ ባለው ቸርነት ከሁሉ የሚበልጠውን የጸጋውን ባለ ጠግነት ያሳይ ዘንድ፣ ከእርሱ ጋር አስነሣን በክርስቶስ ኢየሱስም በሰማያዊ ስፍራ ከእርሱ ጋር አስቀመጠን። ⁸ጸጋው በእምነት አድናክችኋልና፣ ይህም የእግዚአብሔር ስጦታ ነው እንጂ ከእናንተ አይደለም፤ ⁹ማንም እንዳይመካ ከሥራ አይደለም። ¹⁰እኛ ፍጥረቱ ነንና፣ እንመላለስበት ዘንድ እግዚአብሔር አስቀድሞ ያዘጋጀውን መልካሙን ሥራ ለማድረግ በክርስቶስ ኢየሱስ ተፈጠርን።

2:1 ቁጥር 1-7 ወይም 1-10 በግሪክ አንድ ዓረፍተ-ነገር ይመሠርታሉ፣ ቁ.5 ካለው ከዋነኛው ግሥ ጋር። እሱ አንድ የተሟላ መግለጫ ነው። የጳውሎስ ቃል የሚያካትተው (1) ተስፋ-ቢስነት፣ ረጅ-የለሽነት፣ እና የሰው ልጅ ሁሉ መንፈሳዊ መጥፋትን ነው፣ ቁ. 1-3፣ (2) ያልተደከመበት የእግዚአብሔር ጸጋ፣ ቁ. 4-7፣ እና (3) የሰው ምላሽ አስፈላጊነት፣ እምነትና ሕይወት፣ ቁ. 8-10።

☐ “እናንተ” በቆላስያስና ኤፌሶን ይህ የብዙ ተውላጠ ስም ዘወትር የሚያመለክተው የሚያምኑ አሕዛብን ነው (ዝክ. 1:13፣ 2:12)።

☐ “ሞታችኋል” ይህ የአሁን የድርጊት ተገብሮ ሲሆን ፍቺው “የሞተ” ነው። ይህ መንፈሳዊ ሞትን ያመለክታል (ዝክ. ቁ. 5፣ ሮሜ. 5:12-21፣ ቆላ. 2:13)። መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ሞት ሦስት ደረጃዎች ይናገራል፡ (1) መንፈሳዊ ሞት (ዘፍ. 2:17፣ 3፣ ኢሳ. 59:2፣ ሮሜ. 7:10-11፣ ያዕቆብ 1:15)፣ (2) ሥጋዊ ሞት (ዘፍ. 5)፣ እና (3) ዘላለማዊ ሞት፣ “ሁለተኛው ሞት” ተብሎ የሚጠራው (ራዕይ 2:11፣ 20:6፣14፣ 21:8)።

☐ “ተላላፊ” ይህ የግሪክ ቃል (*paraptōma*) ፍቺው “ወደ አንድ ወገን መውደቅ” ማለት ነው (ዝክ. 1:7)። ለ“ኃጢአት” ሁሉም የግሪክ ቃላት ከዕብራይስጥ ጽንሰ-ሐሳብ ከእግዚአብሔር ጽድቅ መለኪያ ማፈንገጥ ጋር ይዛመዳሉ። “ቀጥተኛ፣” “ትክክል” እና የእነሱ ተጓዳኝ የሆኑ ቃላት በዕብራይስጥ የግንባታ መሣርያ ከሆነው የመለኪያ ዘንግ ጋር ይያያዛሉ። መለኪያው እግዚአብሔር ነው። ሁሉም ሰዎች ከዛ መለኪያ አፈንግጠዋል (መዝ. 14:1-3፣ 5:9፣ 10:7፣ 36:1፣ 53:1-4፣ 140:3፣ ኢሳ. 53:6፣ 59:7-8፣ ሮሜ. 3:9-23፣ 1 ጴጥ. 2:25)።

☐ “ኃጢአት” ይህ የግሪክ ቃል (*hamartia*) ፍቺው “ምልክቱን መሳት” ነው (ዝክ. 4:26)። ቁጥር 1 ላይ ለኃጢአት ሁለቱ ቃላት በተመሳሳይ ጥቅም ላይ የዋሉት የሰው ልጅን የወደቀ፣ የተነጠለ ሁኔታ ለማሳየት ነው (ሮሜ 3:9፣ 19፣23፣ 11:32፣ ገላ. 3:22)።

2:2 “እናንተም በፊት ትራመዱ የነበረው” “መራመድ” መጽሐፍ ቅዱሳዊ ዘይቤ ነው፣ ለሕይወት ስልት (ዝክ. 2:1፣10፣ 4:1፣17፣ 5:2፣8፣15)።

☐ አለመመቅ፣ አኪጀት “በዚህ ዓለም አካሄድ መሠረት”አየተመት “የዚህን ዓለም አካሄድ ተከትሎ”
 አእት “የዓለምን ክፉ መንገድ ተከትሎ”
 አኢመቅ “በዚህ ዓለም መርሕ መሠረት እየኖሩ”

ይህ የአሁኑ የወደቀ የዓለም ሥርዓት (ማለትም፣ ዘመን) እንደ ጠላት ሰውኛ ሆኗል (ገላ. 1:4)። ይህ የወደቀ የሰው ልጅ ነው ከእግዚአብሔር ተለይቶ ፍላጎቶቹን ሁሉ ለማሟላት የሚሞክረው። በዮሐንስ ጽሑፎች “ዓለም” ይባላል (1 ዮሐንስ 2:2፣ 15-17፣ 3:1፣3፣17፣

4:1-17፣ 5:4፣5፣19) ወይም “ባቢሎን” (ራዕይ 14:8፣ 16:19፣ 17:5፣ 18:2፣10፣21)። በእኛ ዘመናዊ ቃል “ኢሉማኒ ሰውነት” ተብሎ ይጠራል። ልዩ ርዕስ ተመልከት፡ የጳውሎስ የኮስቶስ አጠቃቀም ቆላ 1:6 ላይ።

አክሱምቅ፣ አኪጀት
አገተመት
አእት
አኢመቅ

“በአየር ላይ እንደሚሠራው አለቃ ሥልጣን”
“በአየር ላይ የሚገዛውን ሥልጣን ተከትሎ”
“በጠፈር ላይ የሚገዛውን መንፈሳዊ ኃይል ታዘዘችሁ”
“አየሩን የሚገዛውን አለቃ ታዘዘችሁ”

ይህ የወደቀው የሰው ልጅ ሁለተኛው ጠላት ነው። ሰይጣን፣ ከሳሹ። የሰው ልጅ ለአካላዊ መልአካዊ ፈታኝ ተገዥ ሆኗል (ዘፍ. 3፣ ኢዮብ 1-2፣ ዘካ. 3)። እሱም የዚህ ዓለም ገዥ ወይም አምላክ ተብሎ ይጠራል (ዮሐንስ 12:31፣ 14:30፣ 16:11፣ ዘ ቆሮ. 4:4፣ 1 ዮሐንስ 5:19)።

በእኪ አየር የሰይጣናዊ ግዛት ነው። ታችኛው አየር (aer) በግሪኮች የሚታየው ንጹሕ እንዳልሆነ ነው። እና ስለዚህ የርኩሳን መናፍስት ስፍራ። አንዳንዶች ይህንን የ“አየር” አጠቃቀም የሚመለከቱት የመንፈሳዊው ግዛት ቁሳዊ ያልሆነ ተፈጥሮ አድርገው ነው። “የ ክርስቲያን መነጠቅ” ጽንሰ-ሐሳብ የመጣው ከላቲን ትርጉም 1 ተሰ. 4:17፣ “መንጠልጠል” ነው። ክርስቲያኖች ጌታን ይገናኛሉ፣ በሲ መንግሥት መካከል፣ “አየሩ” የሱን መገልበጥ ያሳያል! ከታች ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት

ልዩ ርዕስ፡ አካላዊው ክፉ

ይህ እጅግ አስቸጋሪ ርዕስ-ጉዳይ ነው። በበርካታ ምክንያቶች

1. ብሉይ ኪዳን የመልካምን ዋነኛ ጠላት አይገልጥም፤ ነገር ግን የያህዌ አገልጋይ፣ ለሰው ልጅም አማራጭን የሚያቀርብ እና የሰው ልጅን ጻድቅ ባለመሆን የሚከስ።
2. የእግዚአብሔር አካላዊ ዋነኛ ጠላት እየሰለጠነ የመጣው በበይነ-መጽሐፍ ቅዱሳዊ (ካኖናዊ ባልሆኑ) ጽሑፎች ነው። በፋርስ ሃይማኖት ተጽዕኖ ሥር (ዘሮአስትሪያኒዝም)። ይህ በተራው በራቢያዊ ይሁዲነት ላይ ትልቅ ተጽዕኖ አሳድሯል።
3. አኪ የብሉይ ኪዳንን ጭብጠኛ በሚያስገርም መልኩ ፍጹም በሆነ ጥራት አሳድሯል። ግን በተመረጡ ምድቦች። አንዱ የክፉውን ጥናት ከመጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-መለኮት አኳያ ቢያካሂድ (እያንዳንዱ መጽሐፍ ወይም ደራሲ ወይም ዘውግ የሚጠናውና የፍሬ ሐሳብ ዝርዝር የሚወጣለት ለየብቻ ነው)፤ ከዚያም እጅግ የተለየ የክፉ አተያይ ይገለጻል። ሆኖም፣ አንዱ የክፉውን ጥናት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ካልሆኑ ወይም ከተጓዳኝ ቅዱሳን መጻሕፍት አግባብ ከሆነ የዓለም ሃይማኖት ወይም የምስራቅ ሃይማኖቶች አኳያ ቢያካሂድ፣ ከዚያም አብዛኛው የአኪ እድገት በፋርስ ምንታዊነት እና በግሪኩ-ሮም መንፈስነት ጥላ ይጋረዳል። አንዱ በቅድመ-ግምታዊነት ለቅዱስ ቃሉ መለኮታዊ ሥልጣን የተሰጠ ቢሆን፣ ከዚያም የአኪ እድገት ቀጣይነት ባለው መገለጥ መታየት ይኖርበታል። ክርስቲያኖች በተቃራኒ መጠበቅ ይኖርባቸዋል። የአይሁድ አፈ-ታሪክ ወይም ምዕራባዊ ሥነ-ጽሑፍ እንዳያልፍ (ማለትም፣ ዳንቴ፣ ሚልተን) የቅዱስ ቃሉን ጽንሰ-ሐሳቦች ለመግለጥ። በዚህ አካባቢ ባለው መገለጥ በርግጠኝነት ምሥጢርና አሻሚነት ይኖራል። እግዚአብሔር ሁሉንም የክፉ ገጽታዎች፣ የእሱንም መነሻ፣ የእሱንም ዓላማ መግለጽን አልመረጠም፣ መሸነፉን ግን ገልጧል!

በብሉይ ኪዳን ቃል ሰይጣን ወይም ከሳሹ ከሦስት የተለዩ ቡድኖች ጋር የሚዛመድ ይመስላል

1. ሰው ከሳሹች (1 ሳሙ. 29:4፣ ዘ ሳሙ. 19:22፣ 1 ነገሥ. 11:14፣23፣25፣ መዝ. 109:6)
2. መልአካዊ ከሳሹች (ዘካ. 22:22-23፣ ዘካ. 3:1)
3. ሰይጣናዊ ከሳሹች (1 ቆሮ. 21:1፣ 1 ነገሥ. 22:21፣ ዘካ. 13:2)

ኋላ ላይ በበይነ-ኪዳናዊ ዘመን ብቻ የዘፍ. 3 እባብ ከሰይጣን ጋር ተገልጧል (የጥብብ መጽሐፍ 2:23-24፣ ዘ ሄኖክ 31:3)፣ ኋላም ላይም ቢሆን ይህ ራቢያዊ አማራጭ እስኪሆን ድረስ (ሶት 9ለ እና ሳንህ. 29ሀ)። የዘፍጥረት 6 “የእግዚአብሔር ወንዶች ልጆች” በ1 ሄኖክ 54:6 ላይ መላእክት ሆኗል። እዚህ የምጠቅሰው ሥነ-መለኮታዊ ርግጠኝነቱን ለመጥቀስ አይደለም፤ እድገቱን ለማሳየት እንጂ። በአኪ እነዚህ የብሉይ ኪዳን ተግባራት የተመለከቱት ለመልአካዊ፣ አካላዊ ክፉ ነው (ማለትም፣ ሰይጣን) ዘ ቆሮ. 11:3፣ ራዕይ. 12:9። የአካላዊው ክፉ መነሻ አስቸጋሪ ወይም የማይቻል ነው (እንደየ አተያያቸው ይወሰናል) ከብሉይ ኪዳን ለመወሰን። ለዚህ ምክንያቱ የእስራኤል ጠንካራ አሳዳጊነት ነው (1 ነገ. 22:20-22፣ መዝ. 7:14፣ ኢሳ. 45:7፣ አሞጽ 3:6)። ሁሉም ምክንያት ለያህዌ ነው የሚሰጠው፣ የእሱን የተለየነትና ቀዳሚነት ለማሳየት (ኢሳ. 43:11፣ 44:6፣8፣24፣ 45:5-6፣14፣18፣21፣22)። የታሳቢ መረጃ ምንጮች ትኩረት (1) ኢዮብ 1-2 ሰይጣን እንደኛው “የእግዚአብሔር ወንዶች ልጆች” (ማለትም፣ መላእክት) ወይም (2) ኢሳ. 14፣ ሕዝ. 28 ኩራት በቅርብ ምስራቅ ነገሥታት (ባቢሎንና ጢሮስ) የሰይጣንን ኩራት ለማሳየት ጥቅም ላይ ውሏል (1 ጢሞ. 3:6)። በዚህ አግባብ ላይ የተደበሰሰ ስሜት አለኝ። ሕዝቅኤል የኤደን ገነትን ዘይቤ የተጠቀመው የጢሮስ ንጉሥን እንደ ሰይጣን ለማሳየት ብቻ አይደለም (ሕዝ. 28:12-16)፣ ግን ለግብፅም ንጉሥ ነው፤ መልካሙንና ክፉውን እንደምታሳውቀው ዘፍ ደግሞ እንጂ (ሕዝ. 31)። ሆኖም፣ ኢሳ. 14፣ በተለይም ቁ. 12-14፣ የመልአካዊ ነውጥ የሚገልጽ ይመስላል። በትዕቢት ምክንያት። እግዚአብሔር የሰይጣንን የተለየ ተፈጥሮና መነሻውን ሊገልጽልን ቢፈልግ ኖሮ ይህ እጅግ ዘወርቀራ መንገድና ስፍራ ይሆናል፣ ያን ለማሳየት። ስልታዊ ከሆነ ሥነ-መለኮት አዝማሚያ መጠበቅ ይኖርብናል። አነስተኛና አሻሚ ክፍሎች የሆኑትን የተለያዩ፣ ምስክሮችን፣ ደራስያንን፣ መጻሕፍትን፣ እና ዘውጎችን በመውሰድ ደበላልቆ አንድ መለኮታዊ እንቅፋል ማውጣትን።

አልፍሬድ ኢደርሺም (የኢየሱስ መሲሁ ሕይወትና ጊዜ፣ ቅጽ 2፣ ዕዝል XIII [1ጽ 748-763] እና XVI [1ጽ 770-776]) እንደሚለው፣ ራቢያዊ ይሁዲነት በፋርስ ምንታዊነት እና ሰይጣናዊ መላ-ምቶች እጅግ ተጽዕኖ አርፎበታል። ራቢዎች በዚህ አካባቢ የተሻሉ ምንጮች አይደሉም። ኢየሱስ ሥር-ነቀል በሆነ መልኩ ከምክራብ ትምህርት ገለል ብሏል። እንደሚመስለኝ ራቢያዊ ጽንሰ-ሐሳብ የሆነው የመላእክት ምልጃ እና ለሙሴ በሲና ተራራ ላይ ሕግ እንዳይሰጠው መቃወም፣ የመላእክት አለቃዊ የያህዌ ብሎም የሰው ልጅም ጠላትነት ለሚለው ጽንሰ-ሐሳብ በር ከፍቷል። ሁለት የኢራን (ዘሮአስትሪክ) ልዕል አማልክት ምንታዊነት፣ አህኪማን እና አርማዛ፣ መልካምና ክፉ አሉ። ይህ ምንታዊነት ወደ ይሁዲነት የያህዌ እና ሰይጣን ውስን ምንታዊነት አይደገ መጥቷል።

በርግጥ እያደገ የሚሄድ መገለጥ በአኪ አለ፣ እንደ ክፉው እያደገ መሄድ፣ ነገር ግን ራቢዎች እንደሚያውጁት የተብራራ አይደለም።

የዚህ መልካም ምሳሌ የሚሆነን “በሰማይ የሚሆነው ሰልፍ” ላይ ያለው ልዩነት ነው። የሰይጣን መውደቅ ሎጂካዊ መሻት ነው። ተለይቶ ግን አልተሰጠም። የተሰጠውም ቢሆን በፍጻሜ ዘመን ዘውግ ተሸፍኗል (ራዕይ 12:4፣7፣12-13)። ምንም እንኳን ሰይጣን ቢሸነፍና ወደ ምድር ቢጣልም፣ አሁንም ቢሆን እንደ ያህዌ ባርያ እየሠራ ነው (ማቴ. 4:1፣ ሉቃስ 22:31-32፣ 1 ቆሮ. 5:5፣ 1 ጢሞ. 1:20)።

በዚህ አካባቢ ጥንቃቄያችንን ማጠንከር ይኖርብናል። አካላዊ ተፈታታኝ ኃይልና ክፉ ይኖራል፣ ነገር ግን አሁንም አንድ እግዚአብሔር ብቻ አለ፣ የሰው ልጅም ለምርጫው ጥቅም ተጠያቂ ነው። መንፈሳዊ ውጊያ አለ፣ በሁለቱም ከደንበኝነት በፊትም ሆነ ኋላ። ድል ሊገኝና ሊጠበቅ የሚችለው በሦስትነቱ አንድ በሆነ አምላክ ብቻ ነው። ክፉው ተሸንፏል፣ ይወገዳልም!

- ☐ አለመመቅ፣ አኪጀት “በማይታዘዙት ልጆች”
- አየተመት “የማይታዘዙ በሆኑት መካከል”
- አእት “እግዚአብሔርን የማይታዘዙ ሰዎች”
- አኢመቅ “በዐመጸኞች”

ይህ የዕብራይስጥ ፈሊጥ ነው። ለዐመጸኛና ለጸና ገጸ-ባሕርይ (ዝክ. 5:6)።

2:3 “እኛ ሁላችንም ደግሞ ኖረንበታል” ኤፌሶን ላይ “እኛ” የሚያመለክተው አይሁድ አማኞችን ነው። በዚህ ጉዳይ ላይ ጳውሎስንና የአገልግሎት ቡድኑን ነው። የመዝጊያው ሐረግ “እንደ ሌሎቹ ሁሉ” እንዲሆን የሚያስችለው፣ ይህ ሐረግ የሚያመለክተው ሁሉንም የብሉይ ኪዳን የተመረጡ ሰዎችን ነው። አይሁድን። ይህ ግስ የድርጊት ተገብሮ አመለካኝ ነው። ተገብሮ ድምጻቱ አጽንዖት የሚሰጠው የወደቀው የሰው ልጅ ውጫዊ ክፉ መንፈሳዊ ኃይላት፣ ሰይጣን ወይም አጋንንታዊ ተጽእኖ ሊኖርበት እንደሚችል ነው። ቁ. 2 እና 3፣10፣ 6፣12 እንደተጠቀሱት።

- ☐ አለመመቅ፣ አኪጀት “የሥጋችንን ሐሳብ”
- አየተመት “የሥጋችንን ስሜት”
- አእት “እንደ ተፈጥሯዊ ፍላጎታችን”
- አኢመቅ “ስሜታዊ ሕይወት”

ይህ የወደቀው ሰው ሦስተኛው ጠላት ነው። ምንም እንኳን ሰዋሰዋዊ ትይዩ በሆነው አወቃቀር ባይዘረዘርም (“በመሠረቱ...”) ቁ. 2 ላይ ካሉት ከሁለቱ ጠላቶች ጋር፣ ከሥነ-መለኮት አኳያ ትይዩ ነው። የሰው ልጅ የወደቀ፣ ራስ-ተኮርነት (ዘፍ. 3) ዋነኛ ጠላቱ ነው (ገላ. 5፣ 19-21)። እሱም ሁሉንም ነገር እና ማንንም ወደ ራሱ የግል ፍላጎት ይጠመዘዛል (ሮሜ. 7:14-25)።

ጳውሎስ “ሥጋ” የሚለውን ቃል የሚጠቀመው በሁለት በተለይ መንገዶች ነው። ዐውደ-ጽሑፉ ብቻ ነው ልዩነቱን የሚወስነው። በ2:11፣14፣ 5:29፣31፣ 6:5 እና 12 እሱ የሚለው “ሰዋዊ አካል” ነው እንጂ “የወደቀው የኃጢአት ተፈጥሮ” አይደለም። እንደዚህ።

- ☐ አለመመቅ “የሥጋንና የሐሳብን ፍላጎት በማርካት”
- አኪጀት “የሥጋንና የሐሳብን ፍላጎት በመፈጸም”
- አየተመት “የሥጋችንንና የስሜታችንን ፍላጎት እየተከተልን”
- አእት “ሥጋችንንና ሐሳባችንን ሊያደርግ የሚፈልገውን ሁሉ በማድረግ”
- አኢመቅ “በዝግ ራሳችንን አካላዊ ፍላጎትን በራሳችን ሐሳብ በአጠቃላይ በመገዛት”

ይህ የአሁን የድርጊት ያልተወሰነ ስሆን ቀጣይነት፣ በሂደት ላይ ያለ፣ ተለምድዎ ድርጊትን አጽንዖት ይሰጣል። የሰው አካል እና ሐሳብ በራሳቸው ክፉ አይደሉም፣ ግን የፈተናና የኃጢአት የጦር አውድማ ናቸው (ዝክ. 4:17-19፣ ሮሜ 6 & 7)።

☐ “በተፈጥሮ” ይህ የሚያመለክተው የሰው ልጅን የወደቀ፣ አዳማዊ ዝንባሌ ነው (ዘፍ. 3፣ መዝ. 51:5፣ ኢዮብ 14:4፣ ሮሜ 5:12-21፣ 7:14-25)። የሚያስገርመው ራቢዎች ባጠቃላይ ለሰው ውድቀት፣ ዘፍ. 3 ላይ አጽንዖት አለመስጠታቸው ነው። ባንጻሩ እነሱ የሚያስረግጡት የሰው ልጆች ሁለት ሐሳብ (yetzers) እንዳለው ነው። አንዱ መልካም፣ አንዱ መጥፎ። ሰዎች ተጽዕኖ የሚያርፍባቸውም በምርጫቸው ነው። የታወቀ ራቢያዊ ምሳሌ አለ። “እያንዳንዱ ሰው ጥቁርና ነጭ ውሻ በልቡ አለ። በጣም የሚመግበው ትልቁ የሚሆነው እሱ ነው።” ሆኖም፣ አኪ በርካታ ሥነ-መለኮታዊ ምክንያቶችን ለሰው ልጅ ኃጢአት ያቀርባል (1) የአዳም ውድቀት፣ (2) ፍቃደኛ የሆነ አለማወቅ እና (3) ኃጢአታዊ ምርጫዎች።

☐ “የቁጣ ልጆች” “የ... ልጆች” እንደ “የ... ወንዶች ልጆች”፣ ዕብራይስጣዊ ፈሊጣዊ ሐረግ ነው። ለሰው ባሕርይ። እግዚ ኃጢአተኝነትንና ዐመፀኝነትን ይቃወማል፣ በፍጥረቱ። የእግዚአብሔር ቁጣ በሁለቱም ጊዜያዊ (በጊዜው) እና በፍጻሜ (በመጨረሻው ዘመን) ነው።

- ☐ አለመመቅ “እንደ ሌሎቹ ሁሉ”
- አኪጀት “እንደ ላይ እንደንቀመጥ አደረገን”
- አየተመት፣ አእት “እንደ ሌላው”
- አኢመቅ “እንደ ሌላው ዓለም”

ይህ የሚያመለክተው የሰው ልጆችን ሁሉ መጥፋት ነው። አይሁድና አሕዛብ (ሮሜ. 1:18-3:21)። ጳውሎስ ዘወትር “የተቀሩት” የሚለውን ቃል ይጠቀማል፣ የጠፉትን ለማመልከት (1 ተሰ. 4:33፣ 5:6)።

2:4 “ነገር ግን እግዚአብሔር በምሕረቱ ባለ ጠጋ ስለ ሆነ፣ ከወደደን ከትልቅ ፍቅር የተነሣ” ይህን መሰሉ አስገራሚ ለውጥ ይታያል፤ ተስፋ-ቢስና ረጅ-የለሽ በሆነው ቁ. 1-3 እና በአስደናቂው የእግዚአብሔር ጸጋና ምሕረት መካከል፤ ቁ.4-7 ላይ።

ምንኛ ታላቅ እውነት ነው! የእግዚአብሔር ምሕረትና ፍቅር የደገነነት ቁልፎች ናቸው (ዝኪ. ቁ. 7)። የእርሱ የምሕረት ባሕርይ ነው (ዝኪ. 1:7፣18፣ 2:7፣ 3:8፣16)፤ የሰው ልጅ ሥራ ሳይሆን፣ የጽድቅን መንገድ የሚያስገኘው። “ብልጽግና” የሚለውን ማስታወሻ 1:7 ላይ ተመልከት።

ይህ ቁጥር በእግዚአብሔር ጸጋ ላይ ያለው፣ በአሁን ጊዜ አንቀጽ እና የአሁን የድርጊት አመልካች መሆኑ ወሳኝ ነው። እግዚአብሔር ባለፈው ወደኛል፣ በቀጣይም ይወደናል (1 ዮሐንስ 4:10)!

2:5 “በመተላለፋችን ሙታን በነበርንበት ጊዜ እንኳ” ይህ ሐረግ ከቁ. 10 ጋር ትይዩ ነው። ጳውሎስ ወደ ዋነኛ ሐሳቡ ተመልሷል፤ በቅንፍ ካለ ሐሳቡ በኋላ (ዝኪ. 1-3) ስለ ሰው ልጅ መጥፋት። በችግራችን መሐል ላይ እግዚአብሔር በፍቅር ተራመደ (ሮሜ 5:6፣8)።

☐ “ከክርስቶስ ጋር ሕይወትን ሰጠን” ይህ የእንግሊዝኛ ሐረግ አንድ የግሪክ ቃል ያንጸባርቃል (*suzōpoieō*)። ይህ የግሪኩ ተገባሪ ዋና ግሥ ነው (የድርጊት የአሁን አመለካኛ) ቁ. 1 ላይ የሚጀምር። ይህ የሦስቱ ድብልቅ ግሥ የመጀመሪያው ነው። ከግሪኩ መስተጻምር፣ *syn* ጋር፣ ፍቸውም “አንድ ላይ ያብሮነት ተሳትፎ”። ኢየሱስ ከሙታን ተነሥቷል 1:20 ላይ፤ አማኞችም በእርሱ በኩል ለመንፈሳዊ ሕይወት ያፈጥናሉ (ቆላ. 2:13)። አማኞች አሁን በርግጥ ከክርስቶስ ጋር በሕይወት ናቸው።

☐ 2:5፣8 “በጸጋ ድናትኋልና” ይህ የተጠናቀቀ ተገባሪ የተራዘመ ያልተወሰነ ሲሆን ቁ. 8 ላይ ለአጽንዖት ተደግሟል። ይህ ማለት አማኞች ባለፈው ድነዋል፣ ውጫዊ በሆነ አካል፣ በማያቆም ውጤት፣ “እነሱም በእግዚአብሔር ማዳን ይቀጥላሉ።” ይኸው ተመሳሳይ አወቃቀር ቁ. 1 ላይ ለአጽንዖት ተደግሟል። ልዩ ርዕስ ኤፌ. 1:7 ተመልከት።

ይህ አንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ ነው፤ ስለ አማኝ ደኅንነት መሠረታዊ ዶክትሪን የሆነው (ዮሐንስ 6:37፣ 39፣ 10:28፣ 17:2፣ 24፣ 18:9፣ ሮሜ 8:31-39)። እንደ ሌሎቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ዶክትሪኖች ሚዛኑ መጠበቅ ይኖርበታል (በተቃርኖ የተያዘ) ከሌሎቹ እውነቶችና ጽሑፎች ጋር።

2:6 “ከእርሱ ጋር አስነሣን” ይህ ሁለተኛው የድርጊት ድብልቆች ነው ከ *syn* ጋር። አማኞች ከክርስቶስ ጋር ቀደም ሲል ተነሥተዋል። አማኞች ከእርሱ ጋር በጥምቀት ከእርሱ ጋር ተቀብረዋል (ቆላ. 2:12፣ ሮሜ 6:3-11) ከክርስቶስ ጋር በአብ ተነሥተዋል (ቆላ. 2:13፣ ሮሜ 6:4-5) እሱም ኢየሱስን ያስነሣው (በመንፈስ ተነሥቷል ሮሜ 8:11)። እነዚህ የተለዩ የመዋጀት ምሳሌዎች ናቸው። አማኞች በመንፈሳዊነት በኢየሱስ ልምምዶች ዋነኛ ሁኔታ ላይ ተካፍለዋል። ስቅለት፣ ሞት፣ ቀብር፣ ትንሣኤ፣ እና ንግሥና፤ አማኞች የእሱን ሕይወትና መከራ ይካፈላሉ፤ እንዲሁም ክብርንም ይካፈላሉ (ሮሜ 8:17)!

አአመመቅ፣ አየተመት	“ከእርሱ ጋር አስቀመጠን”
አከጅት	“አንድ ላይ አንድንቀመጥ አደረገ”
አአት	“ከእርሱ ጋር ለመግዛት”
አአመቅ	“ከእርሱ ጋር ስፍራ ሰጠን”

ይህ ሦስተኛው የድርጊት ድብልቆች ነው ከ *syn* ጋር። ከእርሱ ጋር ያለን ስፍራ የአሁኑ፣ ብሎም የወደፊቱም ድላችን ነው (ሮሜ 8:37)፤ ከእርሱ ጋር መቀመጥ የሚለው ጽንሰ-ሐሳብ ፍቸው ከእርሱ ጋር መግዛት ነው። ኢየሱስ የነገሥታት ንጉሥ ነው በእግዚአብሔር አብ ዙፋን ላይ የተቀመጠ፤ አማኞች አሁን አንኳ ከእርሱ ጋር ነግሠዋል (ማቴ. 19:28፣ ሮሜ. 5:17፣ ቆላ. 3:1፣ 11 ጢሞ. 2:12፣ ራዕይ 22:5)። ቀጥሎ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

ልዩ ርዕስ፡ በእግዚአብሔር መንግሥት መግዛት

ከክርስቶስ ጋር መግዛት የሚለው ጽንሰ-ሐሳብ “የእግዚአብሔር መንግሥት” ከሚባለው ትልቅ ሥነ-መለኮታዊ ምድብ ከፋይ ነው። ይህ ከብሉይ ኪዳን ጽንሰ-ሐሳብ ሲያያዝ የመጣ ነው፤ እግዚአብሔር አንድ እውነተኛው የእስራኤል ንጉሥ (1 ሳሙ. 8:7)። እሱ በተምሳሌታዊነት ነግሟል (1 ሳሙ. 8:7፣ 10:17-19) በይሁዳ ነገድ ዝርያዎች በኩል (ዘፍ. 49:10) እና በእሴይ ወገን (2 ሳሙ. 7)።

ኢየሱስ የብሉይ ኪዳን ትንቢት ተስፋ ፍጻሜ ነው፤ መሲሔን በተመለከተ። እሱ የእግዚአብሔርን መንግሥት መረቀቅ፣ በቤተሰብም ሥጋ በመልበስ፤ የእግዚአብሔር መንግሥት የኢየሱስ ስብከት ዋነኛው ዐምድ ሆነ። መንግሥቱ በሙላት በእርሱ መጣ (ማቴ. 10:7፣ 11:12፣ 12:28፣ ማርቆስ 1:15፣ ሉቃስ 10:9፣ 11፣ 20፣ 16:16፣ 17:20-21)።

ሆኖም፣ መንግሥቱ ደግሞ የወደፊትም ነው (የፍጻሜ)። የአሁን ነው ነገር ግን አልተቀዳጀውም (ማቴ. 6:10፣ 8:11፣ 16:28፣ 22:1-14፣ 26:29፣ ሉቃስ 9:27፣ 11:2፣ 13:29፣ 14:10-24፣ 22:16፣18)። ኢየሱስ በመጀመሪያ የመጣው መከራን እንደሚቀበል አገልጋይ ነው (ኢሳ. 52:13-53:12)፤ እንደ ትሑት (ዘካ. 9:9) ተመልሶ የሚመጣው ግን እንደ ነገሥታት ንጉሥ ነው (ማቴ. 2:2፣ 21:5፣ 27:11-14)። “መግዛት” የሚለው ጽንሰ-ሐሳብ በርግጥ የዚህ “መንግሥት” ሥነ-መለኮት ነው። እግዚአብሔር መንግሥቱን ለኢየሱስ ተከታዮች ሰጥቷቸዋል (ሉቃስ 12:32 ተመልከት)።

ከክርስቶስ ጋር የመግዛት ጽንሰ-ሐሳብ በርካታ ገጽታዎችና ጥያቄዎች አሉት፡

1. እግዚአብሔር በክርስቶስ ለአማኞች የሰጣቸውን “መንግሥት” የሚያስረግጡት ምንባቦች የሚያመለክቱት “መግዛትን” ነውን (ማቴ. 5:3፣10፣ ሉቃስ 12:32)?
2. የኢየሱስ ቃላት ለዋነኞቹ ሐዋርያት፣ በአንደኛው ክፍለ-ዘመን አይሁድ ዐውደ-ጽሑፍ፣ የሚያመለክቱት ሁሉንም አማኞች ነውን (ማቴ. 19:28፣ ሉቃስ 22:28-30)?

3. የጳውሎስ አጽንዖት፣ አሁን በዚህ ዘመን መግዛትን በተመለከተ የላይኞቹን ጽሑፎች ይቃረናል ወይም ተያያዥ ነው? (ሮሜ 5:17፣ 1 ቆሮ. 4:8)?
4. መከራ መቀበልና መግዛት እንዴት ይዛመዳሉ (ሮሜ. 8:17፣ 11 ጢሞ. 2:11-12፣ 1 ጴጥ. 4:13፣ ራዕይ. 1:9)?
5. የአሁኑ የራዕይ ጭብጥ የክርስቶስን ግዛት ክብር መካፈልን ነው፣ ነገር ግን እሱ
 - ሀ. ምድራዊ፣ 5:10
 - ለ. ሚሊኒየማዊ፣ 20:5፣6
 - ሐ. ዘላለማዊ፣ 2:26፣ 3:21፣ 22:5 እና ዳን. 7:14፣18፣27?

☐ አለመመዘኛ፣ አኪጀት፣

አየተመት	“በሰማያዊ ስፍራ”
አእት	“በሰማያዊ ዓለም”
አኢመቅ	“በሰማይ”

ይህ አመለካኝ (የስፍራ) ጾታ የማያመለክት የብዙ ቁጥር ቅጽል፣ “በሰማያዊ ስፍራዎች” ጥቅም ላይ የዋለው አፌሶን (ዝክ. 1:20፣ 2:6፣ 3:10፣ 6:12)። ከአገባቡ አጠቃላይ አጠቃቀም አኳያ፣ የሚለው መንፈሳዊ ግዛት ነው፣ ይኸውም አማኞች እዚህ አሁን የሚኖሩትን ነው፣ ሰማይ ሳይሆን።

27 “በሚመጡ ዘመናትም” አይሁድ በሁለት ዘመናት ያምናሉ፣ የአሁኑ ክፉ ዘመን (ገላ. 1:4) እና የሚመጣው የጽድቅ ዘመን (1:21 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት)። ይህ አዲሱ የጽድቅ ዘመን በመሰረት መምጣት ይመረቃል፣ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል። በ1:20 ላይ “ዘመን” ነጠላ ነው፣ እዚህ ብዙ ነው (1 ቆሮ. 2:7 ዕብ. 1:2፣ 11:3)። ይህም አንድምታው (1) ቢያንስ ሁለት ዘመናት አሉ ወይም (2) የብዙው ጥቅም ላይ የዋለው መጪውን ዘመን አጽንዖት ለመስጠትና ለማግለጥ ነው— ራቢያዊ ፈሊጥ “የግርማዊነቱ ብዛት” በመባል የሚጠራ። ይህ ዓይነቱ የብዙ አጠቃቀም በተምሳሌታዊ መልኩ ያለፉትን “ዘመናት” በሚጠቅሱ ምንባቦች ሊታይ ይችላል (ሮሜ 10:25፣ 1 ቆሮ. 10:11፣ 11 ጢሞ. 1:9፣ ቲቶ 1:2)።

አንዳንድ ሊቃውንት እንደሚያምኑት ይህ ለዘላለማዊነት ዘይቤ ነው፣ ሐረግ ከቀረበበት ሃይማኖታዊ ካልሆነው ከኮኔ ግሪክ አኳያና ከአኪ በርካታ ስፍራ አኳያ (ሉቃስ 1:33፣ 55፣ ዮሐንስ 12:34፣ ሮሜ 9:5፣ ገላ. 1:5፣ 1 ጢሞ. 1:17)።

☐ “የሳያል” ይህ የድርጊት መካከለኛ ተጓዳኝ ነው። እግዚአብሔር የዝግጠኛ ርዕሱን ባሕርይ በገሀድ ገልጧል (ዝክ. 1:5-7)። ይህ ቃል ፍቺው “ባደባባይ ማሳየት” ነው (ሮሜ 9:17፣22)። የእግዚአብሔር ምሕረትና ዓላማ በክርስቶስ በገሀድ ተገልጿል፣ ለመላእክት፣ ለወደቀ ባደረገው አያያዝ (ዝክ. 3:10፣ 1 ቆሮ. 4:9፣ 1 ጴጥ. 1:12)።

☐ “የሚያስደንቅ” Huperballō። ልዩ ርዕስ፣ የጳውሎስ የሁገር ድብልቆች አጠቃቀም 1:19 ላይ ተመልከት።

2:8 “በጸጋው” ደኅንነት በእግዚአብሔር “ጸጋ” ነው (ኤፌ. 1:3-14)። የእግዚአብሔር ባሕርይ በምሕረቱ ተገልጧል (ዝክ. ቁ. 4-6)። አማኞች የእርሱ ፍቅር ሽልማቶች ናቸው። ጸጋው ይበልጥ የሚገለጠው ባልተደከመበት፣ በማይገባን የእግዚአብሔር ፍቅር ነው። እሱም ከእግዚአብሔር ባሕርይ በክርስቶስ በኩል የፈሰሰ፣ እሱም የሚገባው ወይም የደከመበት ከመሆን አይደለም፣ አንዱ ስለወደደ።

☐ “ድናችኋል” ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ ሐረጋዊ ያልተወሰነ ሲሆን ከቁ. 5 ጋር ትይዩ ነው። የሚያስረግጠውም፣ “አማኞች ፊትም በቀጣይነትም” በእግዚአብሔር መዳናቸውን ነው። በብሉይ ኪዳን “መዳን” የሚለው ቃል “አካላዊ ትድግና” ነው የሚናገረው (ያዕቆብ 5:15)። በአኪ ይህ ትርጉም ወደ መንፈሳዊ ገጽታ ተወስዷል። እግዚአብሔር አማኞችን ከኃጢአት ውጤት አድኖ ዘላለማዊ ሕይወት ሰጥቷቸዋል።

☐ “በእምነት” እምነት የእግዚአብሔርን ነጻ ስጦታ በክርስቶስ ይቀበላል (ሮሜ 3:22፣25፣ 4:5፣ 9:30፣ ገላ. 2:16፣ 1 ጴጥ. 1:5)። የሰው ልጅ ለእግዚአብሔር ስጦታ ምላሽ መስጠት ይኖርበታል፣ በክርስቶስ በሰጠው ጸጋ ምሕረት (ዮሐንስ 1:12፣ 3:16-17፣36፣ 6:40፣ 11:25-26፣ ሮሜ. 10:9-13)።

እግዚአብሔር ከወደቀው የሰው ልጅ ጋር በኪዳን መልክ ነው የሚቀርበው። እሱ ዘወትር መነሻውን ይወስዳል (ዮሐንስ 6:44፣ 65) ሐሳቡን አደራጅቶ ወሰኑን ያስቀምጣል (ማርቆስ 1:51፣ ሐዋርያት ሥራ 3:16፣19፣ 20:21)። እሱም ለወደቀው የሰው ልጅ ይፈቅዳል፣ በራሳቸው መዳን ላይ እንዲሳተፉ፣ ፣ ለኪዳን ስጦታው ምላሽ ይሰጡ ዘንድ። አስፈላጊው ምላሽ መነሻና ቀጣይነት ያለው እምነት፣ ንስሐ፣ ታዛዥነት፣ አገልግሎት፣ አምልኮ፣ እና ጽናት ነው።

“እምነት” የሚለው ቃል በብሉይ ኪዳን ዘይቤአዊ ነው፣ ቀጣይነት ላለው የጻፍ ሁኔታ። እሱም የሚገልጸው ርግጠኛውን፣ ታማኝን፣ ሊጠጉት የሚገባውን እና የታመነውን ነው። ከእነዚህ ማናቸውም የተዋጀውን የወደቀውን የሰው ልጅ አይገልጹም። እሱ የሰው ልጅ ታማኝነት፣ ወይም የታመነ መሆን ወይም ተማማኝነት አይደለም፣ የእግዚአብሔር እንጂ። የእርሱን ታማኝ የሆነ ተስፋ እንታመናለን፣ የእኛን ታማኝነት ሳይሆን! የኪዳን ታዛዥነት ከምስጋና ይፈሰሳል! አትኩሮቱ ዘወትር በእርሱ ታማኝነት ላይ ነው፣ በአማኞች እምነት ላይ ሳይሆን! እምነት ማንንም አያድንም። ጸጋው ብቻ ነው የሚያድነው፣ እሱን የምንቀበለው ግን በእምነት ነው። ትኩረቱ በእምነት መጠን ላይ ፈጽሞ አይደለም (ማቴ. 17:20)፣ ግን በባለቤቱ (ኢየሱስ) ላይ ነው።

☐ “ያም” ይህ የግሪክ አመለካኝ ተውላጠ ስም ነው (touto)፣ እሱም ጾታ-የለሽ ነው። ቀረብ የሚሉት ስሞችም፣ “ጸጋ” እና “እምነት” ሁለቱም አንስታይ ጾታ ናቸው። ስለዚህ፣ ይህ የሚያመለክተው የደኅንነታችንን አጠቃላይ ሂደት ነው፣ በክርስቶስ የተጠናቀቀ ሥራ።

ሌላ ተዛማጅ ሊሆን የሚችል አለ። ከተመሳሳይ ሰዋሰዋዊ አወቃቀር፣ ፊሊ. 1:28 ላይ። ጉዳዩ ይህ ከሆነ እንግዲያውስ ይህ ተውሳክ ግሣዊ ሐረግ የሚዛመደው ከእምነት ጋር ነው። እሱም የእግዚአብሔር ጸጋ ስጦታ የሆነ! ይህም የእግዚአብሔር ሉዓላዊነትና የሰው ልጅ ነጻ ፍቃድ ምስጢር ነው።

☐ “ከራሳችሁ አይደለም” ይህ ከሦስቱ ሐረጎች አንደኛው ሲሆን እሱም ደኅንነት በሰው ሥራ እንደማይመሠረት በግልጽ ያሳያል፡ (1) “ከራሳችሁ አይደለም” ቁ. 8 (2) “የእግዚአብሔር ስጦታ” ቁ. 8 እና (3) “ከሥራ አይደለም” ቁ. 9።

☐ “የእግዚአብሔር ስጦታ” ይህ የጸጋ ጉዳይ ነው— የፍቅር፣ ምንም ትብትብ ሳይረግበት (ሮሜ 3:24፣ 6:23)። የደኅንነት አያዎ ልክ እንደ ነጻ ስጦታና የኪዳናዊ ምላሽ ኃላፊነት ለመረዳት ያስቸግራል። ርግጥ ሁለቱም እውነት ናቸው! ደኅንነት በርግጥ ነጻ ነው። ሆኖም ሁሉንም ዋጋ ያስከፍላል። አብዛኞቹ ማጠቃለያ ቅዱሳዊ ዶክትሪኖች የሚቀርቡት እንደ ተቃርኖ-ሞል የእውነት ጥንዶች ነው (ደኅንነት አልያም ጽናት፣ እምነት አልያም ሥራ፣ የእግዚአብሔር ሉዓላዊነት አልያም የሰው ነጻ ፍቃድ፣ ቅድመ-መዳረሻ አልያም የሰው ምላሽ እና ከፍጥረት በላይ አልያም የተወሰነ)።

ልዩ ርዕስ: የአዲስ ኪዳን ማስረጃ ለመዳን

1. እሱ የተመሠረተው በአብ ባሕርይ ነው (ዮሐንስ 3:16)፣ በወልድ ሥራ (2 ቆሮ. 5:21)፣ እና በመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት (ሮሜ 8:14-16)፣ በሰው ሥራ አይደለም፣ በመታዘዝ የሚሆን ዋጋ አይደለም፣ ደንብም አይደለም።
2. እሱ ስጦታ ነው (ሮሜ 3:24፣ 6:23፣ ኤፌ. 2:5፣8-9)።
3. እሱ አዲስ ሕይወት ነው፣ አዲስ የዓለም አተያይ (ያዕቆብ እና 1 ዮሐንስ)።
4. እሱ እውቀት ነው (ወንጌል)፣ ወዳጅነት (እምነት በ እና ከኢየሱስ ጋር)፣ እንዲሁም አዲስ የሕይወት ስልት ነው (መንፈስ-መር ክርስቶስን መምሰል) ሦስቱም፣ ማንም በራሱ የማይችለው።

2:9 “የሥራ ውጤት አይደለም” ደኅንነት በሥራ አይደለም (ሮሜ 3:20፣ 27-28፣ 9:11፣ 16፣ ገላ. 2:16፣ ፊሊጵ. 3:9፣ 11 ጢሞ. 1:9፣ ቲቶ 3:5)። ይህ ሐሰተኛ መምህራንን በቀጥታ የሚቃረን ነው።

☐ “ስለዚህ ማንም እንዳይመክ” ደኅንነት በእግዚአብሔር ጸጋ ነው፣ በሰው ጥረት ሳይሆን፣ ስለሆነም ሰው ሊከብርበት የሚገባ ምንም ምክንያት የለም (ሮሜ 3:27፣ 4:2)። አማኞች የሚመኩ ከሆነ በክርስቶስ ይመኩ (1 ቆሮ. 1:31፣ እሱም ከኤር. 9:23-24 የተጠቀሰ)።

ልዩ ርዕስ: መመካት

እነዚህ የግሪክ ቃላት *kauchaomai*, *kauchēma*፣ እና *kauchēsis* ሠላሳ አምስት ጊዜ ያህል በጳውሎስ ጥቅም ላይ ውለዋል፣ በተቀረው እኪ ሁለት ጊዜ ብቻ (ሁለቱም ያዕቆብ ላይ)። በዋናነት ጥቅም ላይ የዋለውም 1 እና 2 ቆሮንቶስ ላይ ነው።

ከመመካት የተያያዙ ሁለት ሐቆች አሉ።

1. ማንም ሥጋ-ለባሽ በእግዚአብሔር ፊት አይመክም/አይከበርም (1 ቆሮ. 1:29፣ ኤፌ. 2:9)
2. አማኞች ማክበር ያለባቸው በጌታ ነው (1 ቆሮ. 1:31፣ 11 ቆሮ. 10:17፣ ይኸውም ከኤር. 9:23-24 ጋር ጠቃሽ የሆነ)

ስለዚህ፣ ተገቢ የሆነና ተገቢ ያልሆነ መመካት/ማክበር አለ (ማለትም ኩራት)።

1. ተገቢ የሆነ
 - ሀ. በክብር ተስፋ (ሮሜ 4:2)
 - ለ. በእግዚአብሔር በጌታ ኢየሱስ በኩል (ሮሜ 5:11)
 - ሐ. በጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ መስቀል (ማለትም፣ የጳውሎስ ዋና ጭብጥ፣ 1 ቆሮ. 1:17-18፣ ገላ. 6:14)
 - መ. ጳውሎስ የሚመካው
 - (1) ያለ ዋጋ ለሚሰጠው አገልግሎት (1 ቆሮ. 9:15፣16፣ 11 ቆሮ. 10:12)
 - (2) ከክርስቶስ በተሰጠው ሥልጣን (11 ቆሮ 10:8,12)
 - (3) በሌሎች ሥራ አለመመካቱ (አንዳንዶች በቆሮንቶስ እንደነበሩት፣ 11 ቆሮ. 10:15)
 - (4) በዘር ውርሱ (አንዳንዶች በቆሮንቶስ ያደርጉ እንደነበረው 11 ቆሮ. 11:17፣ 12:1፣5፣6)
 - (5) በአብያተ ክርስቲያናቱ
 - (ሀ) ቆሮንቶስ (11 ቆሮ. 7:4፣14፣ 8:24፣ 9:2፣ 11:10)
 - (ለ) ተሰሎንቄ (11 ተሰ. 1:4)
 - (6) በእግዚአብሔር ማጽናናትና ማዳን ባለው መታመን (11 ቆሮ. 1:12)
2. ተገቢ ያልሆነ
 - ሀ. ከአይሁድ ውርስ ጋር በተያያዘ (ሮሜ. 2:17፣23፣ 3:27፣ ገላ. 6:13)
 - ለ. አንዳንዶች በቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን ይመኩ ነበር
 - (1) በሰዎች (1 ቆሮ. 3:21)
 - (2) በጥበብ (1 ቆሮ. 4:7)
 - (3) በነጻነት (1 ቆሮ. 5:6)
 - ሐ. ሐሰተኛ መምህራን በቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን ሊመኩ ሞክረው ነበር 11 ቆሮ. 11:12)

2:10 “ከእርሱ ጋር የምንሠራ ነንና” የእንግሊዝኛው ቃል “poem” (ግጥም) የመጣው ከግሪኩ ቃል (poíēma) ነው። ይህ ቃል በአዲስ ኪዳን ሁለት ጊዜ ነው ጥቅም ላይ የዋለው፤ እዚህና ሮሜ 1:20 ላይ። ይህ የአማኞች አቋም ነው፤ በጸጋው። እነሱ በአያዎአዊ የእሱ የተጠናቀቁ ውጤቶች ናቸው፤ ይኸውም ገና በሂደት ላይ ያለ!

☐ “በክርስቶስ ኢየሱስ የተፈጠርን” ይህ የድርጊት ተገብሮ ያልተወሰነ ግሥ ነው። መንፈስ ቅዱስ አማኞችን ያበጃጃቸዋል፤ በክርስቶስ አገልግሎት፤ በእግዚአብሔር ፈቃድ (ዝክ. 1:3-14)። ይህ የአዲሱ መንፈሳዊ ተፈጥሮ ድርጊት በተመሳሳይ ቃላት ይገለጻል፤ በፍጥረት መነሻ በዘፍጥረት ጥቅም ላይ በዋለ (ዝክ. 3:9፣ ቆላ. 1:16)።

☐ “ለመልካም ሥራ” የአማኞች የሕይወት ስልት ክርስቶስን ካገኙ በኋላ የደንበኞቻቸው ማስረጃ ነው (ያዕቆብ እና 1 ዮሐንስ)። የዳኑት በእምነት በኩል በጸጋ ነው፤ ለሥራ! የዳኑት ለማገልገል ነው! እምነት ያለ ሥራ ምውት ነው፤ ሥራ ያለ እምነት እንደሆነ ሁሉ (ማቴ. 7:21-23 እና ያዕቆብ 2:14-26)። የእግዚአብሔር ምርጫ ግቡ አማኞች “ቅዱስና ያለ ነውር” እንዲሆኑ ነው (ዝክ. 1:4)።

ጳውሎስ አዘውትሮ ይጠቃል፤ ሥር-ነቀል በሆነው ነጻ ወንጌል፤ መልካም ያልሆነ አኗኗርን የሚያበረታታ መስሎ ስለሚታይ። ከሞራል አፈጻጸም ጋር ያልተያያዘ የሚመስል ወንጌል ወደ አላግባብነት ይመራል። የጳውሎስ ወንጌል በእግዚአብሔር ጸጋ ነጻ ነው፤ ነገር ግን ደግሞ ተገቢ የሆነ ምላሽን ይጠይቃል፤ በመነሻ ንስሐ ብቻ ሳይሆን፤ ቀጣይነት ባለው ንስሐ ደግሞ እንጂ። መልካም ኑሮ ውጤቱ ነው፤ ሕገ ወጥነት ሳይሆን። መልካም ሥራ ደንበኞችን የሚያስገኝ ዘዴ አይደለም፤ ውጤቱ እንጂ። ይህ ባጠቃላይ ነጻ የሆነ ደንበኞች እና ሁሉንም ዋጋ የሚያስከፍል ምላሽ አያዎ (ፓራዶክስ) ለማስረዳት አስቸጋሪ ነው፤ ነገር ግን ሁለቱም በተቃርኖ-ሞል ሚዛን መያዝ ይኖርባቸዋል።

የአሜሪካን ግለሰቦችን ወንጌልን አዘብቶታል። ሰዎች የዳኑት በግለሰብ ደረጃ እግዚአብሔር በጣም ስለወደዳቸው አይደለም፤ ነገር ግን እግዚአብሔር የወደቀውን የሰው ልጅ በመውደዱ እንጂ፤ በእርሱ አምሳል የተሠራውን። እሱ ግለሰቦችን ያድናል ይለውጣልም፤ በርካታ ግለሰቦችን ለመድረስ። የፍቅር የመጨረሻ ትኩረት በቅድሚያ አጠቃላይ ነው (ዮሐንስ 3:16)፤ እሱን ግን በግለሰብ ደረጃ ነው የምንቀበለው (ዮሐንስ 1:12፣ ሮሜ. 10:9-13፣ 1 ቆሮ. 15:1)።

☐ “እግዚአብሔር አስቀድሞ ያዘጋጀው” ይህ ጠንካራ ቃል (ቅድመ+ *hetoimos* “ቀደም ብሎ ማዘጋጀት”) ሥነ-መለኮታዊ ከሆነው ጽንሰ-ሐሳብ ከዕግ-ፈንታ ጋር ይዛመዳል (ዝክ. 1:4-5:11) እናም እዚህ እና ሮሜ 9:23 ብቻ ነው ጥቅም ላይ የዋለው። እግዚአብሔር ሰዎችን መርጧል፤ የእርሱን ባሕርይ ያንጸባርቁ ዘንድ። በክርስቶስ በኩል፤ አብ የእሱን አምሳል መልሷል፤ የወደቀውን የሰው ልጅ (ዘፍ. 1:26-27)።

አመቅ ጽሑፍ: 2:11-22

“ስለዚህ እናንተ አስቀድሞ በሥጋ አሕዛብ የነበራችሁ፤ በሥጋ በእጅ የተገረዙ በተባሉት ያልተገረዙ የተባላችሁ፤ ይህን አስቡ፤¹² በዚያ ዘመን ከእስራኤል መንግሥት ርቃችሁ ለተሰፋውም ቃል ኪዳን እንግዶች ሆናችሁ በዚህም ዓለም ተሰፋን አጥታችሁ ከእግዚአብሔርም ተለይታችሁ ያለ ክርስቶስ ነበራችሁ።¹³ እሁን ግን እናንተ በፊት ርቃችሁ የነበራችሁ በክርስቶስ ኢየሱስ ሆናችሁ በክርስቶስ ደም ቀርባችኋል።¹⁴⁻¹⁵ እርሱ ሰላማችን ነውና፤ ሁለቱን ያዋህድ በአዋጅ የተነገሩትንም የትእዛዛትን ሕግ ሽሮ በመካከል ያለውን የጥል ግድግዳን በሥጋው ያፈረሰ፤ ይህም ከሁለታቸው አንድን አዲስን ሰው በራሱ ይፈጥር ዘንድ ሰላምንም ያደርግ ዘንድ።¹⁶ ጥልንም በመስቀሉ ገድሎ በእርሱ ሁለታቸውን በአንድ አካል ከእግዚአብሔር ጋር ያስታርቅ ዘንድ ነው።¹⁷ መጥቶም ርቃችሁ ለነበራችሁ ለእናንተ ሰላምን፤ ቀርበው ለነበሩትም ሰላምን የምስራች ብሎ ሰበከ።¹⁸ በእርሱ ሥራ ሁላችን በአንድ መንፈስ ወደ አብ መግባት አለንና።¹⁹ እንግዲያስ ከእንግዲህ ወዲህ ከቅዱሳን ጋር ባላገሮችና የእግዚአብሔር ቤተ ሰዎች ናችሁ እንጂ እንግዶችና መጻተኞች አይደላችሁም።²⁰ በሐዋርያትና በነበያት መሠረት ላይ ታንጻችኋል፤ የማዕዘንም ራስ ድንጋይ ክርስቶስ ኢየሱስ ነው።²¹ በእርሱም ሕንጻ ሁሉ እየተጋጠመ በጌታ ቅዱስ ቤተ መቅደስ እንዲሆን ያድጋል።²² በእርሱም እናንተ ደግሞ ለእግዚአብሔር መኖሪያ ለመሆን በመንፈስ አብራችሁ ትሠራላችሁ።

2:11 “ስለዚህ” ይህ የሚያመለክተው (1) ቁ. 1-10፤ ወይም (2) 1:3-2:10 ነው። ጳውሎስ ይህንን ቃል አዘውትሮ ይጠቀማል፤ ሌላ ጽሑፋዊ ምድብ ለመጀመር፤ ባለፉት ምድቦች ላይ ባሉ የእውነት ውህደቶች ላይ በመገንባት (ሮሜ 5:1፣ 8:1፣ 12:1)።

ይህ ሦስተኛው ዋና የጳውሎስ ድክትሪናዊ ምድብ ነው (ምዕራፍ 1-3)። የመጀመሪያው የእግዚአብሔር ዘላለማዊ ምርጫ ነበር፤ በእርሱ የጸጋ ባሕርይ ላይ የተመሠረተ፤ ሁለተኛው የወደቀው ሰው ተስፋ ቢስነት፤ በእግዚአብሔር የጸጋ ድርጊት የዳኑ፤ በክርስቶስ በኩል፤ እሱንም የግድ መቀበልና መኖር በእምነት አማካኝነት የሚገባ። ሦስተኛው ደግሞ፤ የእግዚአብሔር ፍቃድ ዘወትር ሰዎች ሁሉ ይድኑ ዘንድ መሆኑ (ዘፍ. 3:15)፤ አይሁድ ቢሆኑ አሕዛብ (ዝክ. 2:11-3:13)። የትኛውም የሰው እውቀት (ማለትም፤ ግኖስቲከስ) እነዚህን የተገለጡ እውነቶች ሊረዳቸው አይችልም።

☐ “አስታውሱ” ይህ የእሁን የድርጊት ተተኳሪ ነው። እነዚህ አሕዛብ ታዘዋል፤ ቀደም ሲል ከእግዚአብሔር የነበራቸውን መነጠል ማስታወሳቸውን እንዲቀጥሉ ይነገራቸዋል፤ ቁ. 11-12።

☐ “ቀደም ሲል እናንተ በሥጋ አሕዛብ የነበራችሁ” ይህ በጥሬው “ሕዝቦች” (*ethnos*) ነው። እሱ የሚያመለክተው ከያዕቆብ ዘር ያልሆኑትን ሁሉንም ሕዝቦች ነው። በብሉይ ኪዳን “ሕዝቦች” የሚለው ቃል (*go'im*) አይሁድ ያልሆኑትን ሁሉ ቀለል አድርጎ የመግለጫ መንገድ ነበር።

☐ “ያልተገረዙ የተባላችሁ” በብሉይ ኪዳን እንኳ ይህ ሥርዓት የውስጣዊው እምነት ውጫዊ ምልክት ነበር ሌዋ. 26:41-42፣ ዘዳ. 10:16፣ ኤር. 4:4)። የገላትያ “ይሁዲዎች” ይህ አሁንም የእግዚአብሔር ፍቃድ እንደሆነ ያስረግጣሉ፤ ለደንበኞችም አስፈላጊ ነው ይላሉ (ሐዋ. 15:1፣ ገላ. 2:11-12)። ተምሳሌቱን ከሚወክለው ከመንፈሳዊ ሁኔታ ጋር እንዲታምታቱት ተጠንቀቁ (ሐዋ. 2:38 ለሌላ ምሳሌ)።

2:12

አክሱምቅ	“ከክርስቶስ ተለይታችሁ”
አክጆት፣ አየተመት	“ያለ ክርስቶስ”
አእት	“ከክርስቶስ ርታችሁ”
አኢመቅ	“ክርስቶስ ሳይኖራችሁ”

ይህ በጥሬው “በተለየ መሠረት ላይ” ማለት ነው። እነዚህ ቀጣዮቹ ጥቂት ሐረጎች (ማለትም፡ ቁ.12)፣ እንደ ቁ. 1-3፣ የአሕዛብን ረጅ-የለሽነት እና ተስፋ-ቢስነት መሆን ያመለክታል፤ ያለ ክርስቶስ።

አክሱምቅ፣ አኢመቅ	“አልተካተቱም”
አክጆት፣ አየተመት	“ባዕድ ሆነው”
አእት	“መጻተኞች”

ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ ያልተወሰነ ፍቺው “ባለመካተት ነበሩ፤ በቀጣይነትም ይኖራሉ” ነው። በብሉይ ኪዳን ይህ ቃል የሚያመለክተው ዜግነት የሌላቸውን ነዋሪዎች ነው፤ ከተወሰኑ ሙብቶች ጋር (ባዕድ)። አሕዛብ ተለይተው ነበር፤ በቀጣይም ተለይተዋል፤ ከየህዌ ኪዳን ባዕድ በመሆን።

☐ “ከአስራኤል ማኅበር” ይህ በጥሬው “ዜግነት” (*politeia*) ነው። ይህ ቃል ወደ እንግሊዝኛ “ፖለቲካል” በሚል መጥቷል። የሚያመለክተው ወደ ተመረጡት የአብርሃም ትውልዶች ነው። የእነሱም ጥቃሞት ሮሜ 9:4-5 ላይ ተዘርዝሯል።

☐ “ወደ ተስፋው ኪዳን።” አኪ ወደ ብሉይ ኪዳን ሊያመለክት ይችላል እንደ አንድ ኪዳን ወይም እንደ በርካታ ኪዳናት። ሥነ-መለኮታዊው ተቃርኖ ሊታይ ይችላል፤ እንደ አንድ የእምነት ኪዳን፤ በተለያዩ መስፈርቶች እንደተገለጸ። እግዚአብሔር የብሉይ ኪዳንን ሰዎች የተገናኘው በተለያዩ መንገዶች ነው። ለአዳም የነበረው ቃል ስለ ኤደን ገነት ነገሮች ነበር፤ ለኖህ ስለ መርከብ፤ ለአብርሃም ስለ ልጅና ስለሚኖርበት ስፍራ፤ ለሙሴ ሕዝቡን ስለ መምራት፤ ወዘተ። ለሁሉ ግን ለእግዚአብሔር ቃል ስለ መታዘዝ ነበር! አንዳንድ ወገኖች (ተከፋፋዮች) በልዩነት ላይ ነው የሚያተኩሩት። ሌሎች ወገኖች (ካልቪናውያን) የእምነት ገጽታዎችን አንድ በማድረግ ላይ ነው የሚያተኩሩት። ጳውሎስ የሚያተኩረው በአብርሃም ኪዳን ላይ ነበር (ሮሜ 4) ለሁሉም የእምነት ግንኙነቶች ፈርጆችን ለማበጀት።

አዲስ ኪዳን ልክ እንደ ብሉይ ኪዳናት ነው፤ ለእግዚአብሔር መገለጥ መታዘዝና የግል እምነትን በመጠየቃቸው። በኪዳንነቱ ልዩ ነው (ኤር. 31:31-34)። የሙሴ ኪዳን የሚያተኩረው በሰው ልጅ መታዘዝና ሥራ ላይ ነበር፤ አኪ ደግሞ የሚያተኩረው በክርስቶስ መታዘዝና ሥራ ላይ ነው። ይህ አዲስ ኪዳን እግዚአብሔር አይሁድንና አሕዛብን በእምነት አንድ ያደረገበት መንገድ ነው (ዝኪ. 2:11-3:13)።

አዲስ ኪዳን፣ እንደ ብሉይ፣ ሁለቱም ሁኔታዊ አልነበሩም (የእግዚአብሔር ተስፋ) ሁኔታዊም ነበሩ (የሰው ምላሽ)። እሱም ሁለቱንም ያንጸባርቃል፤ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነት (ቅድመ መዳረሻ ውሳኔ) እና የሰው ልጅ ነጻ ፍቃድ (እምነት፣ ንስሐ፣ መታዘዝ፣ መጽናት)።

ልዩ ርዕስ፡ ኪዳን

የብሉይ ኪዳን ቃል የሆነው ቤሪዝ (*berith*) ኪዳን፣ ለመግለጽ ቀላል አይደለም። በዕብራይስጥ የሚገጥም ግሥ የለውም። ሥርወ ቃላዊ ፍቺ ለማምጣት የተደረጉት ሙከራዎች ሁሉ የማያሳምኑ ሆነዋል። ሆኖም፣ የጽንሰ ሐሳቡ ማዕከላዊነት የቃሉን አጠቃቀም ይመረምሩ ዘንድ ሊቃውንትን አስገድዷቸዋል፤ ተግባራዊ ፍቺውን ለመወሰን።

ኪዳን አንዱ አውነተኛው አምላክ የእሱ ፍጡር ከሆነው ሰው ጋር የሚደረግ ውል ነው። የኪዳን ጽንሰ ሐሳብ፣ ውል፣ ወይም ስምምነት የመጽሐፍ ቅዱስን መገለጥ ለመረዳት ወሳኝነት አለው። በእግዚአብሔር ሉዓላዊነት እና በሰው ልጆች ነጻ ፍቃድ መካከል ያለው ክርክር በኪዳን ጽንሰ ሐሳብ በግልጽ ይታያል። አንዳንድ ኪዳናት የተመሠረቱት በእግዚአብሔር ባሕርይ፣ ድርጊት፣ እና ዓላማ ላይ ነው።

1. ተፈጥሮ ራሱ (ዘፍ. 1-2)
2. የአብርሃም መጠራት (ዘፍ. 12)
3. ከአብርሃም ጋር ኪዳን (ዘፍ. 15)
4. የኖህ መጠበቅና ተስፋ (ዘፍ. 6-9)

ሆኖም፣ የኪዳን ዋነኛ ባሕርይ ምላሽን መፈለጉ ነው

1. በእምነት አዳም እግዚአብሔርን መታዘዝና በኤደን ገነት መሐል ከሚገኘው ዛፍ ሙብላት የለበትም (ዘፍጥረት 2)
2. በእምነት አብርሃም ወገኖቹን ትቶ፣ እግዚአብሔርን መከተል፤ እንዲሁም ስለ መጨው ዝርዮቹ ማመን ነበረበት (ዘፍጥረት 12:15)
3. በእምነት ኖህ ትልቅ መርከብ ገንብቶ፣ ከውሃ ራቅ ያለ፣ እንሰሳትን ማሰባሰብ ነበረበት (ዘፍጥረት 6-9)
4. በእምነት ሙሴ እስራኤላውያንን ከግብፅ አውጥቶ የተወሰኑ መመሪያዎችን ፣ ለሃይማኖታዊና ለማህበራዊ ሕይወት የሚሆኑ የበረከትና የርግማን ተስፋዎችን መቀበል ነበረበት (ዘግግም 27-28)።

ተመሳሳይ የሆነ ክርክር እግዚአብሔር ከሰዎች ጋር ስላለው ግንኙነት “በአዲስ ኪዳን” ተመልክቷል። ክርክሩ በግልጽ የሚታየው 18ን ከሕዝ. 36:27-37 ጋር በማወዳደር ነው። ኪዳኑ የተመሠረተው በእግዚአብሔር የጻጋ ድርጊት ነው፤ ወይስ ለሰው በተሰጠ የውክልና ሃላፊነት? ይህ አንገብጋቢ ጉዳይ ነው፤ በብሉይ ኪዳን፣ በአዲሱም ጭምር። የሁለቱም ግቦች ተመሳሳይ ናቸው። (1) የጠፋው ኅብረት መመለስ፤ ዘፍጥረት 3 እና (2) የእግዚአብሔርን ባሕርይ የሚያንጸባርቅ ጻድቅ ሕዝብ መመሥረት።

የኤር. 31:31-34 አዲስ ኪዳን ክርክሩን ይቃላል፤ የሰዎችን ድርጊት ተቀባይነት ለማግኘት የሚደረገውን በማስቀረት። የእግዚአብሔር ሕግ ውስጣዊ መሻት ሆነ፤ ውጫዊ ድርጊት መሆኑ ቀርቶ። መልካም፣ ጻድቅ ሕዝብ የመሆን ግብ በተመሳሳይ መልኩ ነው የሚቀረው፤ ነገር ግን ዘዴው (አገባቡ) ነው የተቀየረው። የወደቀው የሰው ልጅ የእግዚአብሔር አምሳል ነጸብራቅ ከመሆን ብቃት እንደሌለው ተረጋግጧል

(ሮሜ 3:9-18)። ችግሩ ኪዳን አልነበረም፤ ነገር ግን የሰው ሃጢአተኝነትና ድካም ነው (ሮሜ 7፣ ገላትያ 3)። ተመሳሳይ ክርክር በብሉይ ኪዳን ሁኔታዊ ያልሆነና በሁኔታዊ ኪዳን መካከል እንዳለ ይኖራል፤ በአኪ። ደህንነት በፍጹም ነጻ ነው። በኢየሱስ ክርስቶስ የተፈጸመ ሥራ፤ ነገር ግን ንስሐና እምነትን ይጠይቃል (ሁለቱንም በመነሻነትም ሆነ በቀጣይነት)። እሱም ሁለቱም፤ ሕጋዊ ሥልጣናዊ አዋጅና ክርስቶስን ወደ መምሰል መጠራት፤ አመላካች መግለጫ ለተቀጣይነትና አስፈላጊ ቅድስና! አማኞች በራሳቸው ድርጊት የዳኑ አይደሉም፤ ነገር ግን በመታዘዝ (ኤፌ. 2:8-10)። እግዚአብሔርን በመምሰል መኖር የመዳን ማስረጃ ነው እንጂ የመዳን ምክንያት አይደለም። ይህ ተቃርኖ የአኪ መጻሕፍት በሆኑት ያዕቆብና ገላትያ ላይ በግልጽ ይታያል።

☐ “በዚህም ዓለም ተስፋን አጥታችሁ ከእግዚአብሔርም ተለይታችሁ” አንድ እውነተኛ ፈጣሪ አምላክ ካለና፤ እስራኤል የእርሱ የተመረጠ ሕዝብ ከሆነ፤ አሕዛብ ያለ አንዳች ተስፋ ተወግደዋል፤ በጣዖት አምልኮና በአምልኮተ-ባዕድ ጠፍተዋል (1 ተሰ. 4:13 እና ሮሜ 1:18-2:16)።

2:13 “አሁን ግን” ተቃርኖ አለ፤ በአሕዛብ ያለፈ ተስፋ ቢስነት መካከል፤ ቁ. 11-12፤ እና በእነሱ ታላቅ የወንጌል ተስፋ፤ ቁ. 13-22።

☐ “እናንተ በፊት ርታችሁ የነበራችሁ አሁን ቀርባችኋል” ይኸው ተመሳሳይ ጽንሰ-ሐሳብ ቁ. 17፤ ላይ ተደግጧል፤ እሳም ኢሳ. 57:14-19 የተጠቀሰበት። በኢየሱስ ይህ ጽሑፍ የሚያመለክተው ለአይሁድ ግዙብ ነው፤ እዚህ ኤፌሶን ላይ ግን እሱ የሚያመለክተው አሕዛብን ነው። ይህ አንደኛው ምሳሌ ነው የጳውሎስ የብሉይ ኪዳንን ምንባቦች ዐቢይ ምድቦች መጠቀሙ። የአኪ ሐዋርያት የብሉይ ኪዳንን ተስፋ ሁለንተናዊ አድርገውታል። ልክ ግዙተኞቹ አይሁድ ከእግዚአብሔር ርቀው እንደነበረ፤ እንዲሁ ደግሞ አሕዛብ ከእግዚአብሔር ተለይተው ነበር።

☐ “በክርስቶስ ደም” ይህ የሚያመለክተው ክርስቶስ ያደረገውን፤ ተለውጦ፤ በምትካችን የከፈለውን ዋጋ ነው (ዝክ. 1:7፣ሮሜ 3:25፤ 5:6-10፤ ዘ ቆሮ. 5:21፤ ቆላ. 1:20፤ ዕብ. 9:14፤28፤ 1ጴጥ. 1:19፤ ራዕ. 1:5). የእግዚአብሔር ቤተሰብ ከእንግዲህ ብሔራዊ አይደለም፤ መንፈሳዊ እንጂ (ሮሜ 2:28-29፤ 4:16-25)።
የክርስቶስ ደም መሥዋዕታዊ ዘይቤ ነበር (ሌዋውያን 1-2) ለመሲሐ ሞት (አእት)። መጥምቁ የሐንስ ስለ ኢየሱስ ሲናገር፤ “እነሆ የእግዚአብሔር በግ የዓለምን ኃጢአት የሚያስወግድ” ብሏል (የሐንስ 1:29)። ኢየሱስ የመጣው ሊሞት ነበር (ዘፍ. 3:15፤ ኢሳ. 53፤ ማርቆስ 15:53፤ 10:45)።

2:14 ይህ ግሥ ሦስት ርባታዎች አሉት። የመጀመሪያው የአሁን አመላካች ነው። ኢየሱስ በቀጣይነት ሰላማችን ነው፤ ሰላምንም ይሰጠናል። ሁለተኛና ሦስተኛው የድርጊት የአሁን አንቀጽ ናቸው፤ አይሁድንና አሕዛብን ወደ አንድ አዲስ አህድ (ቤተ ክርስቲያን) ለማምጣት አስፈላጊ የሆነው ሁሉ ተፈጽሟል።
ሰላም በአይሁድና በአሕዛብ መካከል የዚህ ጽሑፍ ምድብ ትኩረት ነው 2:11-3:13። ይህም ባለፉት ዘመናት የተሸሸገው የወንጌል ምሥጢር ነው። “ሰላም” የሚለው ቃል የሚያመለክተው (1) በእግዚአብሔርና በሰው ልጅ መካከል ሰላም (የሐንስ 14:27፤ 16:33፤ ሮሜ 5:1-11፤ ፊሊጵ. 4:7፤9) እና (2) ሰላም በአይሁድና በአሕዛብ መካከል፤ ቁ. 14፤ 15፤ 17 (ገላ. 3:28፤ ቆላ. 3:11)።

☐ “እርሱ ራሱ ሰላማችን ነውና” “እርሱ ራሱ” (autos) አጽንዖት ነው። “ሰላም” የሚለው ቃል ፍቸው “የተቋረጠውን መመለስ” ነው፤ (ማስታረቅ)። ኢየሱስ መሲሐ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል ኢሳ. 9:6 እና ዘካ. 6:12-13)። የእግዚአብሔር ፍቅር በክርስቶስ በርካታ ገጽታዎች አሉት። ልዩ ርዕስ፤ ሰላም እና ክርስቲያንና ሰላም ቆላ. 1:20 ላይ ተመልከት።

- ☐ አአመቅ “ሁለቱን ወገኖች አንድ ያደረገ”
- አኪጀት “ሁለቱን አንድ ያደረገ”
- አየተመት “ሁለቱን ወገኖች አንድ ያደረገ”
- አእት “አይሁድንም ሆነ አሕዛብን አንድ ሕዝብ በማድረግ”
- አአመቅ “ሁለቱን አንድ ያደረገ”

አማኞች ከእንግዲህ ወዲያ አይሁድና አሕዛብ አይደሉም፤ ክርስቲያን እንጂ (ዝክ. 1:15፤ 2:15፤ 4:4፤ ገላ. 3:28፤ ቆላ. 3:11)። ይህ ነው የእግዚአብሔር ምሥጢር በኤፌሶን የተገለጠው። ይህ የእግዚአብሔር የዘወትር ዕቅድ ነው (ዘፍ. 3:15)። እግዚአብሔር አብርሃምን መረጠ ሕዝብን ለመምረጥ፤ ዓለምን ለመምረጥ (ዘፍ. 12:3፤ ዘጸ. 19:5-6)። ይህም አንድ የማድረጊያ ጭብጥ ነው፤ ብሉይና ሐዲስ ኪዳናትን (ኪዳናት)።

- ☐ አአመቅ “የሚከፋፍለውን የኬላ ግድግዳ”
- አኪጀት “የሚከፋፍለውን የመሐል ግድግዳ”
- አየተመት “የሚከፋፍለው ግድግዳ”
- አእት “የሚለየው ግድግዳ”
- አአመቅ “ለያይቶ የሚያስቀረው ኬላ”

ይህ በጥሬው “የመለያያ መሐከለኛ ግድግዳ” ነው። ይህ ያልፎ-አልፎ ቃል ነው። በወደ-ጽሑፉ እሱ በግልጽ የሚያመለክተው የሙሴን ሕግ ነው (ዝክ. ቁ. 15)። አንዳንድ አታችች እንደሚያስረግጡት እሱ በሄሮድስ ቤተ-መቅደስ መሐከል የነበረው የአሕዛብ ስፍራና የሴቶች ስፍራ ነው፤ እሱም አይሁድንና አሕዛብ አምላኪዎችን የሚለየው ጠቃሽ-ዘይቤ። ይኸው ተመሳሳይ ተምሳሌት የግድግዳው መወገድ የቤተ መቅደሱ መጋረጃ ከላይ እስከ ታች መቀደዱን ያሳያል፤ በኢየሱስ ሞት (ማቴ. 27:51)። አንድነት አሁን ተቸሏል። አንድነት አሁን የእግዚአብሔር ፍቃድ ነው (ኤፌ. 4:1-10)።

በግኖስቴሲዝም ይህ ቃል የሚጠቀሰው በሰማይና በምድር መካከል ላለው መለያ ነው፤ እሱም ምናልባት በኤፌ. 4:8-10 የተጠቀሰው።

2:15
 አክራሪነት “ማስወገድ”
 አየተመት “አስወግዶታል”
 አክት “አስወግዷል”
 አክመቅ “ደምስሶታል”

“ማስወገድ” የሚለው ቃል በጳውሎስ ተወዳጅ ነው (ሮሜ 3:31፣ 6:6፣ ቆላ. 2:14)። እሱም በጥሬ ትርጉሙ “ባዶና ዋጋ-ቢስ” ወይም “ተጽዕኖ አልባ ማድረግ” ማለት ነው። እሱም የድርጊት የአሁን አንቀጽ ነው። ኢየሱስ ባጠቃላይ እስወግዶታል፤ የብሉይ ኪዳን ሕግን የሞት ፍርድን (ዝክ. ቆ. 16፣ ቆላ. 2:14፣ ዕብ. 8:13)።

ይህ ማለት ግን ብሉይ ኪዳን ተመስጧዊ አይደለም፤ ለአኪ አማኝም ጠቃሚ መገለጥ የለውም ማለት አይደለም (ማቴ. 5:17-19)። እሱም ማለት ሕግ የመዳን መንገድ አይደለም ማለት አይደለም (ሐዋ. 15፣ ሮሜ 4፣ ገላትያ 3፣ ዕብራውያን)። አዲሱ ኪዳን (ኤር. 31:31-34፣ ሕዝ. 36:22-36) የተመሠረተው በአዲስ ልብ እና በአዲስ መንፈስ ላይ ነው፤ በሰው ሥራ ወይም በሕግ ጽሑፍ ላይ ሳይሆን። አማኝ አይሁድ እና አማኝ አሕዛብ አሁን በእግዚአብሔር ፊት ተመሳሳይ አቋም ይኖራቸዋል— በክርስቶስ የጽድቅ አስተዋጽኦ።

ልዩ ርዕስ: ባዶ እና ዋጋቢስ (KATARGEÖ)

ይህ (katargeō) በጳውሎስ ከሚወደዱት ቃላት አንደኛው ነበር። እሱም ቢያንስ ሃያ አምስት ጊዜ ተጠቅሞታል፤ እሱ ግን ሰፊ የፍቺ ወሰን አለው።

- ሀ. የእሱ ሥርወ-ቃል hargos ነው፤ ፍቸውም
 1. ንቁ ያልሆነ
 2. ሥራ-ፈት
 3. ጥቅም ላይ ያልዋለ
 4. ጥቅም-ቢስ
 5. የማይሠራ
- ለ. ከkata ጋር ተደባልቆ ለመግለጽ ጥቅም ላይ የዋለው
 1. ያለ አገልግሎት መሆንን
 2. ጥቅም-ቢስነትን
 3. የተሰረዘ መሆንን
 4. የተጠናቀቀ መሆንን
 5. ሙሉ ለሙሉ የማይሠራ መሆንን ነው።
- ሐ. እሱም በሉቃስ ጥቅም ላይ ውሏል፤ ፍሬ-ቢስነትን፣ ብሎም ጥቅም-ቢስነትን፣ ለዛፍ ተገልጿል (ሉቃስ 13:7)።
- መ. ጳውሎስ እሱን ጥቅም ላይ ያዋለው በዘይቤ መልኩ ነው፤ በሁለት ቀዳሚ መንገዶች
 1. እግዚአብሔር ያደረጋቸው የማይሠሩ ነገሮች እነሱም ከሰው ልጅ ጋር ጠላት የሆኑ
 - ሀ. የሰው ልጅ የኃጢአት ተፈጥሮ - ሮሜ 6:6
 - ለ. የሙሴ ሕግ እግዚአብሔር ስለ “ዘሩ” ከሰጠው ተስፋ ጋር በተዛመደ - ሮሜ 4:14፣ ገላ. 3:17፣5:4፣11፣ ኤፌ. 2:15
 - ሐ. መንፈሳዊ ኃይላት - 1 ቆሮ. 15:24
 - መ. “ሕግ የሌለው ሰው” - ዘ ተሰ. 2:8
 - ሠ. ሥጋዊ ሞት - 1 ቆሮ. 15:26፣ ዘ ጢሞ. 1:16 (ዕብ. 2:14)

- 2. እግዚአብሔር አሮጌውን (ኪዳን፣ ዘመን) በአዲስ ተከፋታል
- ሀ. ከሙሴ ሕግ ጋር የተያያዙትን ነገሮች - ሮሜ 3:3፣31፣ 4:14፣ ዘ ቆሮ. 3:7፣11፣13፣14
- ለ. በሕግ ጥቅም ላይ የዋለው ስለ ጋብቻ ምስያ - ሮሜ. 7:2፣6
- ሐ. የዚህ ዘመን ነገሮች - 1 ቆሮ. 13:8፣10፣11
- መ. ይህ አካል - 1 ቆሮ. 6:13
- ሠ. የዚህ ዓለም ገዥዎች - 1 ቆሮ. 1:28፣ 2:6

ይህ ቃል በበርካታ የተለያዩ መንገዶች ተተርጉሟል፤ ነገር ግን ዋናው ትርጉሙ አንድን ነገር ጥቅም-ቢስ፣ ባዶ፣ ዋጋቢስ፣ የማይሠራ፣ አቅም-ቢስ ማድረግ ነው፤ ነገር ግን ሕላዌ የለውም፣ ተደምስሷል፣ ወድሟል ማለት አይደለም።

☐
 አክራሪነት፣ አክገት “በሥጋው”
 አየተመት (2:14) “ሥጋ”
 አክት (2:14) “በዝግ ሥጋው”
 አክመቅ (2:14) “በዝግ አካሉ”

ይህ የኢየሱስን ሰውነት አጽንዖት ይሰጣል (ቆላ. 1:22) ብሎም የእሱን የሥጋዊ አገልግሎት (ኤፌ. 4:8-10)። ሐሰተኛ መምህራን ሁለቱንም ይከዳሉ፤ በዕርከናዊ ምንታዌት አስተሳሰባቸው ምክንያት፤ በመንፈስ፣ እሱንም እንደ መልካም በሚያዩት፣ እና ቁስ አካል፣ እንደ ክፉ በሚያዩት (ገላ. 4:4፣ ቆላ. 1:22)።

☐ “ጠላትነት” ሚዛናዊ አወቃቀሩ “ጠላትነት”ን (ዝክ. ቁ. 16) ከ”በመታዘዝ የሚሆን ሥልጣናዊ ሕግ” ጋር እኩል ያደርገዋል ብሉይ ኪዳን ይላል “አድርጉና በሕይወት ኑፋ፣” ነገር ግን የወደቀው የሰው ልጅ ግን የሙሴን ሕግ ማድረግ አልቻለም። እንዴ ከተጣ ብሉይ ኪዳን ሕግጋት ርግማን ይሆናሉ (ገላ. 3:10)። “ኃጢአት የምትሠራ ነፍስ በርግጥ ትሞታለች” (ሕዝ. 18:4፣20)። አዲስ ኪዳን ጠላትነትን አስወገ ለሰዎች አዲስ ልብና መንፈስ በመስጠት (ኤር. 31:31-34፣ ሕዝ. 36:26-27)። ሥራ ውጤት እንጂ ግብ አይደለም። ድኅነት ስጦታ ነው። ለተከናወነ ሥራ ዋጋ ሳይሆን።

- ☐ አአመመቅ “ባዋጅ የተነገረ የትእዛዛት ሕግ”
- አኪጀት “ባዋጅ የተነገረ የትእዛዛት ሕግ”
- አየተመት “ከእነ ትእዛዛቱና አዋጁ የሆነ ሕግ”
- አእት “ከእነ ትእዛዛቱና ደንቡ የሆነ የአይሁድ ሕግ”
- አኢመቅ “የሕጉ ደንቦችና አዋጆች”

ይህ የሚያመለክተው የመዳንን መንገድ ሲሆን እሱም የሙሴን ሕግ በመፈጸም ብቻ እንደሚገኝ ይታሰባል (ሮሜ. 9:30-32፣ ገላ. 2:15-21)።

ልዩ ርዕስ: የሙሴ ሕግ እና ክርስቲያን

ሀ. ሕጉ ተመስጧዊ ቅዱስ ቃል ነው እንዲሁም ዘላለማዊ (ማቴ. 5:17-19)።

ለ. ሕጉ እንደ ደኅንነት መንገድ ዋጋ አለው፣ ዘወትርም ነበረው፣ ነገር ግን የሰው ልጅ የእሱን/የእሷን ጥረት መመልከቱ ዋጋ ቢስ ነበር (ማቴ. 5:20፣ 48፣ ሮሜ. 7:7-12፣ ገላ. 3:1፣ ያዕቆብ 2:10)።

ሐ. የክርስቶስ ወንጌልለግዚአብሔር ብቸኛው መንገድ ነው (ዮሐንስ 14:6፣ ሮሜ. 3:21፣ ገላ. 2:15-21፣ ዕብ. 8:12)።

መ. ብሉይ ኪዳን ለአማኞች አሁንም ቢሆን ይረዳል፣ ለሰዎች የእግዚአብሔር ፍቃድ በኅብረተሰቡ መሐል፣ እንደ ድኅነት መንገድ ግን አይደለም። የእስራኤል የአምልኮ ልማድ (መሥዋዕታዊ ሥርዓት፣ ቅዱስ ቀናት፣ ሥነ-ምግባራዊና ሃይማኖታዊ ሕግጋት) አልፏል፣ እግዚአብሔር ግን አሁንም በብሉይ ኪዳን በኩል ይናገራል። በሐዋርያት ሥራ 15:20 የተጠቀሱት ሁኔታዎች የሚያመለክቱት የአንድነት ጉዳይ ነው፣ ለደኅንነት ሳይሆን።

☐ “እርሱ ራሱ የሚያደርገው” “ራሱ” የሚለው ተውላጠ ስም አጽንዖት ነው። የእግዚአብሔር ዘላለማዊ ዓላማ የሆነው ሰዎችን ሁሉ በደኅንነት አንድ ማድረግ (ዘፍ. 3:15) እና ኅብረት ራሱን ችሎ ተፈጽሟል ሰው በሆነው መሲሕ ሥራ በኩል፣ በሙሴ ሕግ ሳይሆን።

☐ “አንድ አዲስ ሰው፣” ይህ የግሪክ ቃል ፍችው “አዲስ” ነው፣ በዓይነት፣ በጊዜ ሳይሆን። የእግዚአብሔር ሕዝቦች አይሁድ አይደሉም፣ ክርስቲያኖች እንጂ! ቤተ ክርስቲያን አዲስ ተቋም ነች፣ በ እና በኩል እና ለ ክርስቶስ (ሮሜ 11:36፣ ቆላ. 1:16፣ ዕብ. 2:10)።

☐ “ሰላምን ለማምጣት” ይል ለጳውሎስ ተወዳጅ ቃል ነው። እሱም ሮሜ ላይ አስራ አንድ ጊዜ እና ኤፌሶን ላይ ሰባት ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል (ዝክ. 1:2፣ 2:14፣15፣17፣ 4:3፣ 6:15፣23)። እሱም በሦስት መንገዶች ነው የተጠቀመበት።

1. ሰላም በእግዚአብሔርና በሰው ልጅ መሐከል፣ ቆላ. 1:20
2. ለእግዚአብሔር የሚገዛ ሰላም በክርስቶስ በኩል፣ ዮሐንስ 14:27፣ 16:33፣ ፊሊጵ. 4:27
3. ሰላም ከሰዎች ጋር፣ ኤፌ. 2:11-3:13።

ይህ የአሁን ተገብሮ አንቀጽ ነው። ክርስቶስ ሰላምን ማድረጉን ቀጥሏል፣ ለወደቁት የአዳም ልጆች፣ በንስሐና በእምነት ምላሽ ለሚሰጡት። የክርስቶስ ሰላም አውቶማቲክ አይደለም (ዮናርጊት ተጓዳኝ የቁ. 16)፣ ግን ለሁሉ ይገኛል (ሮሜ 5:12-21)።

2፡16 “ለማስታረቅ” የግሪኩ ቃል ፍችው አንዱን ከአንድ የሕላዌ አቋም ወደ ሌላው ማሸጋገር ነው። እሱም የተቃርኗዊ አቋሞች መቀያየርን ያመለክታል (ሮሜ 5:10-11፣ ቆላ. 1:20፣22፣ 11 ቆሮ. 5:18፣21)። ማስታረቅ ሲባል ዘፍጥረት 3 ላይ ያለውን ርግማን ማስወገድ ነው። እግዚአብሔርና የሰው ልጅ የቅርብ ወዳጅነታቸውን መልሰዋል፣ በዚህ ሕይወት እንኳ፣ በዚህ በወደቀ የዓለም ሥርዓት። ይህ ከእግዚአብሔር ጋር የሚሆን እርቅ ከሌሎች ሰዎች ጋር በሚኖር አዲስ ግንኙነት ይገለጻል፣ በመዳረሻውም ከተፈጥሮ ጋር (ኢሳ. 11:6-9፣ 65:25፣ ሮሜ. 8:18-23፣ ራዕ. 22:3)። አይሁድን አሕዛብን ዳግም ማስተባበር አንደኛው ውብ ምሳሌ ነው፣ በዓለማችን የእግዚአብሔር ኅብረት የማድረግ ሥራ።

☐ “በአንድ አካል” የኅብረት ዘይቤ በበርካታ የተለያዩ መንገዶች በጳውሎስ ጽሑፎች የገለጻል፡ (1) የክርስቶስ ሥጋዊ አካል (ቆላ. 1:22) ወይም የክርስቶስ አካል፣ ቤተ ክርስቲያን (ቆላ. 1:23፣ 4:12፣ 5:23፣30)፣ (2) አዲሱ ሰውነት፣ የሁለቱም፣ የአይሁድና አሕዛብ (ዝክ. 2:16)፣ ወይም (3) የመንፈሳዊ ስጦታዎችን አንድነትና የተለያዩ መሆን መጥቀሻ መንገድ (1 ቆሮ. 12:12-13፣27)። ሁሉም ከቁ. 1 ጋር ይዛመዳሉ በሚል አሳቤ።

☐ “በመስቀል በኩል” የአይሁድ መሪዎች እንደሚሉት የክርስቶስ መስቀል ርግማን መሆን ማለት ነው (ዘዳ. 21:23)። እግዚአብሔር እሱን የተጠቀመበት ለመቤገጥ ነው (ኢሳ. 53)። ኢየሱስ ለእኛ “ርግማን” ሆነ (ገላ. 3:13)! እሱም የድል ሠረገላው ሆነ (ቆላ. : -15)፣ ለአማኞች ድልን እየሰጠ (1) በብሉይ ኪዳን ርግማን ላይ፣ (2) በክፉ ኃይላት፣ እና (3) በአይሁድ እና አሕዛብ ጠላትነት ላይ።

አለመመቅ
አኪጀት
አየተመት
አእት
አኢመቅ

“በእርሱም ጥልን ገድሎ”
“እንዲሁ ጥልን ገድሎ”
“በእርሱም ጠላትነትን ገድሎ”
“ክርስቶስ ጠላትነትን አስወግዷል”
“በገዛ ሥጋው በኩል ጥልን ገድሎ”

የእንግሊዝኛ ትርጉሞች እንደሚያመለክቱት ይህን ሐረግ በሁለት መንገዶች ነው መረዳት የሚቻለው። ይህም የሆነበት ምክንያት ነጠላ ተውላጠ ስሙ ቀጥተኛ ያልሆነ ተሳቢ ወንድ ሊሆን ስለሚችል ነው (አእት፣ አኢመቅ) ወይም ቀጥተኛ ያልሆነው ተሳቢ ጾታ ስለማያመለክት (አለመመቅ፣ አየተመት)። ከዐውደ-ጽሑፉ አኳያ ሁለቱም ይቻላል። የትልቁ ዐውደ-ጽሑፍ አጽንዖት በክርስቶስ የተጠናቀቀ የመቤገዥት ሥራ ላይ ነው።

2:17 ይህ ለኢሳ. 57:19 ጠቃሽ ነው፣ ወይም 52:7 ሊሆን ይችላል። ራቢዎች፣ ወደ ኋላ ተመልሰው ኢሳ. 56:6 ጋ ይሄዳሉ፣ ይህንን ሐረግ በመያዝ የአሕዛብን ኪዳን ለመጥቀስ።

2:18 የሥላሴ ሥራ በዚህ መጽሐፍ በግልጽ ተቀምጧል (ዝክ. 1:3-14፣17፣ 2:18፣ 4:4-6)። ምንም እንኳን “ሥላሴ” የሚለው ቃል መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃል ባይሆንም፣ ጽንሰ-ሐሳቡ በርግጥ ነው (ማቴ. 3:16-17፣ 28:19፣ ዮሐንስ 14:26፣ ሐዋ. 2:33-34፣38-39፣ ሮሜ 1:4-5፣ 5:1፣5፣ 8:9-10፣ 1 ቆሮ. 12:4-6፣ 11 ቆሮ. 1:21-22፣ 13:14፣ ገላ. 4:4-6፣ ኤፌ. 1:3-14፣ 2:18፣ 3:14-17፣ 4:4-6፣ 1 ተሰ. 1:2-5፣ 11 ተሰ. 2:13፣ ቲቶ 3:4-6፣ 1 ጴጥ. 1:2፣ ይሁዳ 20-21)። ልዩ ርዕስ 1:3 ላይ ተመልከት።

☐ “እኛ ሁለታችንም መቅረብ ይቻለናል” ይህ የአሁን የድርጊት አመለካከት ሲሆን ፍችውም “በቀጣይነትም መቅረብ ይቻለናል” ማለት ነው ይህ ጽንሰ-ሐሳብ፣ ኢየሱስ በሰውነቱ አማኞችን ወደ እግዚአብሔር መንበር ማምጣቱንና ግላዊ ትውውቅ ማድረጉን ነው (ሮሜ 5:2፣ እሱም ደግሞ በመተማመን ስሜት ጥቅም ላይ ውሏል፣ ዕብ. 4:16፣ 10:19፣35 ላይ)።

☐ “በአንድ መንፈስ” ይህም ደግሞ በኤፌሶን 4:4 ላይ አጽንዖት ተሰጥቶታል። ሐሰተኛ መምህራን አንድነት እንዳይኖር ያደርጉ ነበር፣ መንፈስ ግን አንድነትን ያመጣ ነበር (ወጥነትን ሳይሆን)!

2:19 ባዕድ የነበሩት አሕዛብ (ቁ. 11-12) አሁን በሙሉ ተካተዋል። ይህም በግልጽ ተመልክቷል። አራት የተለመዱ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ዘይቤዎችን በመጠቀም፡ (1) ባልንጀራ ዜጎች (ከተማ)፣ (2) ቅዱሳን (ለእግዚአብሔር የተለየ ቅዱስ ሕዝብ)፣ (3) የእግዚአብሔር ቤተሰቦች (የቤተሰብ አባላት)፣ እና (4) መንፈሳዊ ሕንፃ (ቤተ መቅደስ፣ ቁ. 20-22ሀ)።

☐ “ቅዱሳን” ልዩ ርዕስ ቆላ. 1:2 ላይ ተመልከት።

2:20 “በላዩ ተገንብታችኋል” ይህ የድርጊት ተገብሮ አንቀጽ ነው። የእምነታችን መሠረት በሙሉ፣ በመጨረሻ፣ እና ተጠቃሎ በሦስት አንድ በሆነው አምላክ ተጥሏል። የእግዚአብሔር የምስራች ቃል በሐዋርያትና በነቢያት ታውጇል (ዝክ. 3:5)።

☐ “በሐዋርያትና በነቢያት መሠረት ላይ” ኢየሱስ የወንጌልን መሠረት ጥሏል (1 ቆሮ. 3:11)። ብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔርን መንግሥት መምጣት ተንብዮአል፣ የኢየሱስ መንፈስ-ሞል ሕይወት፣ ሞት፣ እና ትንሣኤ፣ እሱን ፈጽሞታል፣ ሐዋርያትም የእሱን እውን መሆን ሰብክዋል። ብቸኛው ጥያቄ የሚሆነው፡ “ነቢያት” የሚለው ቃል ለእነዚህን እንደሚያመለክት ነው። እነሱ የብሉይ ኪዳን ነቢያት ናቸውን ወይስ የአኪ ነቢያት (ዝክ. 3:5፣ 4:1)? የቃላቱ ቅደም ተከተል የአኪን ነቢያት ያመለክታል (ዝክ. ቁ. 3:5፣ 4:1)፣ ነገር ግን የብሉይ ኪዳን መሰረታዊ ጠቃሽ-ዘይቤ ለ”ማዕዘን ድንጋይ” የሚያመለክተው የብሉይ ኪዳንን ትንቢት ነው። በብሉይ ኪዳን እና አኪ ነቢያት መሐከል ያለው ልዩነት ምክንያት የመገለጥ ጉዳይ ነው። የብሉይ ኪዳን ነቢያት ቅዱስ ቃሉን ጽፈዋል። እነሱ የእግዚአብሔር ዕቃ ነበሩ ለተመስጊዊው ራሱን መግለጥ። ሆኖም፣ ትንቢት ቀጣይነት ያለው ስጦታ ነው፣ በአኪ (1 ቆሮ. 12:28፣ ኤፌ. 4:11)። ቅዱስ ቃሉን መጻፍ ቀጥሏል? በመካከሉ መለያ የግድ መደረግ ይኖርበታል፣ በተመሰሉ (ሐዋርያትና ብሉይ ኪዳን ነቢያት) እና በማብራራትና ባለ መንፈሳዊ ስጦታ በመሆን (የአኪ ባለተሰጥዖ አማኞች)።

☐ “የማዕዘን ድንጋይ” ይህ የብሉይ ኪዳን መሰረታዊ ዘይቤ ነው (ኢሳ. 28:16፣ መዝ. 118:22፣ 1ጴጥ. 2:4-8)። ብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔር ጽኑነት፣ ጥንካሬ፣ እና ትዕግሥት ዘወትር በ”ዐለት” ይታያል፣ እንደ ማዕርግ (ዘዳ. 32:4፣ 15፣ 18፣ 30፣ መዝ. 18:2፣ 31፣ 46፣ 28:1፣ 33:3፣ 42:9፣ 71:3፣ 78:15)።

- የኢየሱስ ዘይቤ እንደ ድንጋይ
1. የተናቀ ድንጋይ - መዝ. 118:22
 2. የሕንፃ ድንጋይ - መዝ. 118:22፣ ኢሳ. 28:16
 3. የማሰናከያ ድንጋይ - ኢሳ. 8:14-15
 4. አሸናፊና ድል አድራጊ ድንጋይ (መንግሥት) - ዳን. 2:45
 5. ኢየሱስ እነዚህን ምንባቦች ራሱን ለመግለጽ ተጠቅሟል (ማቴ. 21:40፣ ማርቆስ 12:10፣ ሉቃስ 20:17)
- እሱ ቁልፉ የግንባታ ዓይነት ነበር፣ በብሉይ ኪዳን አምልኮአዊ ሥርዓትና ሕጋዊነት የተናቀው፣ (ኢሳ. 8:14)።

ልዩ ርዕስ: የማዕዘን ድንጋይ

I. የብሉይ ኪዳን አጠቃቀም

ሀ. የድንጋይ ጽንሰ-ሐሳብ፣ እንደ ጠንካራና ቋሚ ዓይነት መልካም መሠረት የሚሆን ለመግለጽ ጥቅም ላይ የዋለው ሊያህዌ ነው (መዝ. 18:1)።

ለ. እሱም ወደ መሲሐዊ መጠርያ እያደገ መጣ (ዘፍ. 49:24፣ መዝ. 118:22፣ ኢሳ. 28:16)።

ሐ. እሱም የሚወክለው በመሲሐዊ የሚሆን የያህዌን ፍርድ ነው (ኢሳ. 8:14፣ ዳን. 2:34-35፣44-45)።

መ. ይህም ወደ ግንባታ ዘይቤ እያደገ መጣ።

1. የመሠረት ድንጋይ፣ መጀመሪያ የሚቀመጥ፣ እሱም ለቀሪው የሕንፃ ክፍል ማዕዘናቱን ማስተማማኝ የሚሸከም ነው፣ “የማዕዘን ድንጋይ” ተብሎ የሚጠራው
2. እሱም ደግሞ የድምድማት ድንጋይ ተብሎ ይጠቀሳል፣ ግድግዳዎቹን አንድ ላይ የሚይዝ (ዘካ. 4:7፣ ኤፌ. 2:20፣21)፣ “የጉልላት ድንጋይ” ተብሎ የሚጠራ፣ ከዕብራይስጥ *rush* (ማለትም፣ ራስ)
3. እሱም “ቁልፍ ድንጋይ” ተብሎ ይጠራል፣ በበሩ ቅስት በኩል ሆኖ ያጠቃላዩን ግድግዳ ከብደት ይሸከማል

II. የአኪ አጠቃቀም

ሀ. ኢየሱስ መዝሙር 118ን በርካታ ጊዜ ስለ ራሱ ጠቅሷል (ማቴ. 21:41-46፣ ማርቆስ 12:10-11፣ ሉቃስ 20:17)

ለ. ጳውሎስ መዝሙር 118ን ተጠቅሞቢታል፣ ያህዌ፣ እምነተ-ቤሱን፣ ዐመጸኛውን እስራኤልን ካለመቀበሉ ጋር በተያያዘ (ሮሜ 9:33)

ሐ. ጳውሎስ “የጉልላት ድንጋይ” ጽንሰ-ሐሳብን በኤፌ. 2:20-22 ላይ ተጠቅሟል፣ ክርስቶስን ለመጥቀስ

መ. ጴጥሮስ ይህን ጽንሰ-ሐሳብ ለኢየሱስ በ ፳፲. 2:1-10 ተጠቅሟል። ኢየሱስ የማዕዘን ድንጋይ ነው፣ አማኞችም ሕያዋን ድንጋይነት ናቸው (ማለትም፣ አማኞች እንደ ቤተ-መቅደስ 1 ቆሮ. 6:19)፣ በእርሱ ላይ የተገነቡ (ማለትም፣ ኢየሱስ አዲሱ ቤተ መቅደስ ነው፣ ማርቆስ 14:58፣ ማቴዎስ 12:6፣ ዮሐንስ 2:19-20)። አይሁድ ዋና የተስፋቸውን መሠረት ነው ያልተቀበሉት፣ ኢየሱስን እንደ መሲሐ ሳይቀበሉ።

III. ሥነ-መለኮታዊ መግለጫዎች

ሀ. ያህዌ ፈቀደ፣ ዳዊት/ሰሎሞን ቤተ መቅደስ ይገነቡ ዘንድ። እሱም ነገራቸው፣ ኪዳኑን ከጠበቁ እሱ ይባርካቸዋል፣ ከእነርሱም ጋር ይሆናል (2 ሳሙ. 7)፣ እንደዚያ ካላደረጉ ግን ቤተ መቅደሱ ፍርስራሽ ይሆናል (1 ነገ. 9:1-9)!

ለ. ራቢያዊ ይሁዲነት የሚያተኩረው በመልክና በአምልኮት ሥርዓት ላይ ሲሆን የእምነትን ግላዊ ገጽታ ችላ ይለዋል (ይህ ሽፋን መግለጫ አይደለም፣ መልካም ራቢዎች ነበሩ)። እግዚአብሔር የየዕለቱን፣ ግላዊ፣ መልካም ግንኙነት ይፈልጋል፣ በአምሳሌ ከተፈጠሩት ጋር (ዘፍ. 1:26-27)። ሉቃስ 20:17-18 አስፈሪ የፍርድ ቃል ይዟል።

ሐ. ኢየሱስ የመቅደስን ጽንሰ-ሐሳብ የተጠቀመው ሥጋዊ አካሉን እንዲወክል ነው (ዮሐንስ 2:19-22)። ይህም እየቀጠለና እየሰፋ የሚሄድ ጽንሰ-ሐሳብ ነው፣ ኢየሱስን እንደ መሲሐ የሚቀበል የግል እምነት፣ ከያህዌ ጋር ለሚኖረው ግንኙነት እንደ ቁልፍ።

መ. መዳን ማለት የእግዚአብሔርን አምሳል በሰው ልጆች መመለስ ነው፣ ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት ይኖረን ዘንድ። የክርስትና ግብ አሁን ክርስቶስን መምሰል ነው። አማኞች ሕያው ድንጋይ መሆን ይገባቸዋል (ማለትም፣ አነስተኛ መቅደሶች የሚገነቡ/ክርስቶስን ተከትለው)።

ሠ. ኢየሱስ የእምነታችን መሠረትና የእምነታችን የጉልላት ድንጋይ ነው (ማለትም፣ አልፋና አሜጋ)፣ ደግሞም የማሰናከያ እና የእንቅፋት ድንጋይ። እሱን ማጣት ሁሉንም ነገር ማጣት ነው። እዚህ ምንም መካከለኛ ስፍራ የለም!

2:21-22 የእግዚአብሔር ሕዝብ የተሰባሰበ ወይም የተጠቃለለ ሐሳብ ቁ. 19 (ሁለቴ)፣ 21 እና 22 ላይ በብዙ ቁጥር “ቅዱሳን” በሚል ነው የተገለጸው። መዳን የቤተሰብ፣ የሕንፃ፣ የአካል፣ የመቅደስ አካል መሆን ነው።

የቤተ ክርስቲያን ጽንሰ-ሐሳብ እንደ ቤተ መቅደስ 1 ቆሮ. 3:16-17 ላይ ተገልጿል። ይህም ለቤተ ክርስቲያን የተጠቃለለ ተፈጥሮ አጽንዖት ነው። ግለሰባዊ ገጽታው በ 1 ቆሮ. 6:16 ላይ ተገልጿል። ሁለቱም እውነት ናቸው!

ቁ. 21-22 ያሉት ቁጥሮች ደግሞ የተጠቃለለ ትኩረት አላቸው። እነሱ ድብልቅ *syn* አላቸው፣ ማለትም “በጋራ አብሮ መካፈል።” ሁለቱም የአሁን ተገብሮ ናቸው። እግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያኑን መገንባት/መጨመር ቀጥሏል።

የግሪክ የእጅ ጽሑፍ ችግር፣ ከሐረጉ ጋር የተያያዘ አለ፣ “ሕንፃው በሙሉ።” ጥንታዊው የተለየ የእጅ ጽሑፍ *፣ ቢ፣ ዲ፣ ኤፍ እና

ጂ አንቀጽ የላቸውም። ሲ፣ ኤ፣ ሲ፣ እና ፒ ሲኖራቸው። ጥያቄው፣ ጳውሎስ የሚጠቅሰው አንድ ትልቅ ሕንፃ ነውን (አአመመቅ፣ አኪጀት፣ አየተመት፣ አኢት፣ አእት፣ የተእመቅ) ወይስ በርካታ አነስተኛ ሕንፃዎችን (አመት፣ አኢመቅ፣ ፊሊፕስ) በሆነ መንገድ አንድ የሆኑ? የተባበረው የመጽሐፍ ቅዱስ ሰሳይቲ 4^ኛ ዕትም የግሪክ መጽሐፍ ደረጃ “ለ”ን ይሰጣል ለአናርትሮውስ ግንባታ፣ እሱም የሚያመለክተው “ከሞላ ጎደል ትክክለኛ” ነው፣ ማለትም አንድ ሕንፃን ነው የሚያመለክተው። ይኸውም አንድ ሕንፃ አልተጠናቀቀም። በዕድገት ሂደት ላይ ነው። የሕንፃው ዘይቤ ጠቃሽነቱ መንፈሳዊ ቤተ መቅደስን ነው (የእግዚአብሔር ሕዝብ)።

ልዩ ርዕስ: ማነጽ

ይህ ቃል *oikodomeō* እና ሌሎች የእርሱ መልኮች በጳውሎስ ዘወትር ጥቅም ላይ ውለዋል። በጥሬው እሱ የሚለው “ቤት መገንባት” ነው (ማቴ. 7:24)፣ ግን እሱ በዘይቤነት ጥቅም ላይ የዋለው ለ፡

1. ክርስቶስ አካል፣ ቤተ ክርስቲያን፣ 1 ቆሮ. 3:9፣ ኤፌ. 2:21፣ 4:16፣
2. ለመገንባት
 - ሀ. የደከሙ ወንድሞችን፣ ሮሜ 15:1
 - ለ. ባልንጀሮችን፣ ሮሜ 15:2
 - ሐ. እርስ በርስ፣ ኤፌ. 4:29፣ 1 ተሰ. 5:11

መ. ቅዱሳንን ለአገልግሎት ኤፌ. 4:11
 3. የምንገነባው ወይም የምንታነጻው በ
 ሀ. ፍቅር፣ 1 ቆሮ. 8:1፣ ኤፌ. 4:16
 ለ. የግል ነጻነትን በመወሰን፣ 1 ቆሮ. 10:23-24
 ሐ. ምርምርን በማስወገድ፣ 1 ጢሞ. 1:4
 መ. የተናጋሪዎችን ቁጥር በመወሰን፣ በአምልኮ አገልግሎቶች ላይ (ዘማርያን፣ መምህራን፣ ነቢያት፣ የልሳን ተናጋሪዎች)፣ 1 ቆሮ. 14:3-4፣12
 4. ሁሉም ነገር ለማነጻ መሆን አለበት
 ሀ. የጳውሎስ ሥልጣን፣ 11 ቆሮ. 10:8፣ 12:19፣ 13:10
 ለ. የማጠቃለያ መግለጫዎች በሮሜ 14:19 እና 1 ቆሮ. 14:26

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ሰዎች ሁሉ በርግጥ ከእግዚአብሔር ተለይተዋል?
2. ሰዎች በገዛ ራሳቸው መዳን ትርጉም ያለው ድርሻ አላቸውን?
3. የአይሁድና አሕዛብ ኅብረት ለምን ይሄን ያህል አስፈለገ?
4. ኢየሱስ ሕግን እንዴት “ባዶ እና ዋጋ ቢስ” አደረገው?
5. የእግዚአብሔር ሕግ ዘላለማዊ ነውን? ክርስቲያኖች ከሙሴ ሕግና ከአጠቃላይ ብሉይ ኪዳን ጋር ይዛመዳሉ?
6. ጳውሎስ የግንባታውን ዘይቤ ለምን አጽንዖት ሰጠው? ቁ. 19-23 ላይ?

ሮማ 5

የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች				
የተለያዩት	አክጆ	አእመቅ፤	አእት፤	አመቅ፤
የጽድቅ ውጤቶች	እምነት ችግሩን አስወገደ	ከጽድቅ በኋላ የሚከተሉት	ከእግዚአብሔር ጋር ትክክለኛነት	እምነት ደኅንነትን አረጋገጠ
5:1-11	5:1-5 ክርስቶስ በእኛ ስፍራ 5:6-11	5:1-5 5:6-11	5:1-5 5:6-11	5:1-11
አዳምና ክርስቶስ	በአዳም ሞት፣ በክርስቶስ ሕይወት	አዳምና ክርስቶስ፣ ተመሳሳሎ እና ተቃርኖ	አዳምና ክርስቶስ	አዳምና ኢየሱስ ክርስቶስ
5:12-14	5:12-21	5:12-14	5:12-14ሰ 5:14ሐ-17	5:12-14
5:15-21		5:15-17 5:18-21	5:18-19 5:20-21	5:15-21

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (viii ተመልከት)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መግለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ጽሑፋዊ ይዘት

ሀ. ቁጥር 1-11 በግሪክ አንድ ዓረፍተ ነገር ነው። እነሱም የጳውሎስን “በእምነት መጽደቅ” የሚለውን ዋነኛ ጽንሰ-ሐሳብ ያጠናክራሉ (ዝኒ ከማሁ 3:21-4:25)።

ለ. የዋና ሐሳቦች ዝርዝር ቁ. 1-11፡

ቁጥር 1-5	ቁጥር 6-8	ቁጥር 9-11
የደኅንነት ጠቀሜታዎች	የደኅንነት መሠረቶች	መጻሕፍት የደኅንነት ርግጠኝነት
የጽድቅ ተያያዥ ልምዶች	የጽድቅ ተጨባጭ ሀቆች	መጻሕፍት የደኅንነት ርግጠኝነት
ጽድቅ	የተሻሻለ መቀደስ	ክብር
የሰው ዘር ጥናት (አንትሮፖሎጂ)	ሥነ መለኮት	የሥነ መለኮት ክፍል (እስካቶሎጂ)

ሐ. ቁጥር 12-21 የሚያብራራው ኢየሱስ እንደ ዳግም አዳም ነው (1ኛ ቆሮ. 15:21-22፣ 45-49፣ ፊሊጵ. 2:6-8)። እሱም አጽንዖት የሚሰጠው በሥነ-መለኮት ጽንሰ-ሐሳብ ለሁለቱም ማለትም ለግል ኃጢአትና በውርስ በደል ላይ ነው። ጳውሎስ የሰው ልጆችን (እና የተፈጥሮን) በአዳም የተነሣ መውደቅ ከአይሁድ መምህራን (ራቢ) ፈጽሞ በተለየ መልኩ ነው የሚያቀርበው፣ ዳኑግን የእሱ የሥጋዊነት አስተሳሰብ በእጅጉ ከአይሁድ መምህራን (ራቢ) መስመር ጋር ተያይዞ እያለ። ይህም የሚያሳየው የጳውሎስን ችሎታ ሲሆን፣ ኢየሱስ ለሥነ-ምግባር በግልጽ ሥር በሚማርበት ወቅት (ሐዋ. 22:3) የተገነዘበውን እውነት ለተመስጊዊ ጠቀሜታ እና ለሐሳብ ማጠናከሪያነት ተጠቅሞበታል።

ተሐድሷዊው የወንጌላዊ መሠረተ እምነት፣ የመነሻው ኃጢአት ከዘፍ. 3 እየተባራራ የመጣው በአውግስጢኖስ እና በካልቪን ነው። እሱም በመሠረቱ የሚያስረዳው የሰው ልጆች በኃጢአት መወለዳቸውን (ጨርሶ መበላሸት) ነው። መዝሙር 51:5፣ 58:3፣ እና ኢዮብ 15:14፣ 25:4 እንደብሉይ ኪዳን ማስረጃ ጽሑፎች ያገለግላሉ። አማራጩ የሥነ መለኮት አቋም፣ ማለትም ሰዎች በአካሄድ የግብር-ገባዊም ሆነ የመንፈሳዊ ኃላፊነት በራሳቸው ምርጫም ሆነ ከመዳረሻ ግባቸው እንዳላቸው የተባራራው በፕሌጊስ እና በአርሚኒስ ነው። ለእነሱም አመለካከት የተወሰኑ ማስረጃዎች አሉ፣ ዘዳ. 1:39፣ ኢሳ. 7:15፣ እና ዮና. 4:11፣ ዮሐንስ 9:41፣ 15:22፣24፣ ሐዋ. 17:30፣ ሮሜ. 4:15። የዚህ ሥነ-መለኮታዊ አቋም መተማመኛ ሊሆን የሚችለው፣ ልጆች ክፉ ደጉን እስከሚያውቁበት ዕድሜ ድረስ ንጹሕ መሆናቸውን፣ (ይህ ለአይሁድ መምህራን (ራቢ) ለወንዶች 13 ዓመት ለሴቶች ደግሞ 12 ዓመት) የሚያሳየው ነው።

በዚህ ላይ ደግሞ በስተመካከል የሆነ አቋም አለ፣ የሁለቱንም ማለትም የውርስ የክፋት ዝንባሌ እና ክፉ ደጉን የመለየት ዕድሜ ትክክል የሚሆኑበት! ክፋት የውርስ ብቻ አይደለም፣ ነገር ግን እያደገ የሚመጣ ክፋት ማለትም ግለሰባዊ በሆነ ኃጢአት (ሕይወት ከእግዚአብሔር እየራቀ ይሄዳል)። የሰው ኃጢአተኝነት አይደለም ጉዳዩ (ዘፍ. 6:5፣ 11-12፣13፣ ሮሜ. 3:9-18፣ 23)፣ ግን መቼ፣ በውልደት ወይም ኋላ በሕይወት ጉዞ?

መ. ስለ ቁ. 12 ተጽእኖ በርካታ ንድፈ-ሐሳቦች ይኖራሉ

1. ሁሉም ሰዎች ይሞታሉ ምክንያቱም ሁሉም ሰዎች ኃጢአትን ለማድረግ ስለመረጡ (ፔሌጊስ)
2. የአዳም ኃጢአት ሞላውን ፍጥረት ነካው፣ እናም ሁሉም ሞቱ (ቁ. 18-19፣ አውግስጢኖስ)
3. በአውኑ ግን፣ ሊሆን የሚችለው የመነሻ ኃጢአትና የፍቃድ ኃጢአት ነው

ሠ. የጳውሎስ ንጽጽር ቁ. 12 ላይ የሚጀምረው “ልክ እንደ” ቁ.18 እስኪደርስ ድረስ አያበቃም። ቁጥር 13-17 ቅንፍ ተበጅቶለታል፣ እንደ ጳውሎስ ጽሑፎች ጠባይ።

ረ. የጳውሎስ የወንጌል አቀራረብ፣ 1:18-8:39 አንድ ወጥ መከራከሪያ መሆኑን አስተውል። ሁሉም መታየት የሚኖርበት ክፍሎቹን ባጣቡ ለመተርጎምና ለማብራራት እንደሆነ መወሰድ ይኖርበታል።

ሰ. ማርቲን ለተር ስለ ምዕራፍ 5 እንዲህ ብሏል፣ “ከሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ ከዚህ አሸናፊ ጽሑፍ ጋር አቻ የሆነ ሌላ ምዕራፍ ማግኘት አዳጋች ነው።”

የቃል እና የሐረግ ጥናት

ሮሜ 5:1-5
እንግዲህ በእምነት ከጸደቅን በእግዚአብሔር ዘንድ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ሰላምን እንያዝ፣ ፊርድም ደግሞ ወደ ቆምንበት ወደዚህ ጸጋ በእምነት መግባትን አግኝተናል፤ በእግዚአብሔር ክብርም ተስፋ እንመካለን።³⁻⁴ ይህም ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን መከራ ትዕግሥትን እንዲያደርግ፣ ትዕግሥትም ፈተናን ፈተናም ተስፋን እንዲያደርግ እያወቅን፣ በመከራችን ደግሞ እንመካለን፤⁵ በተሰጠንም በመንፈስ ቅዱስ የእግዚአብሔር ፍቅር በልባችን ስለ ፈሰሰ ተስፋ አያሳፍርም።

5:1 “ስለዚህ” ይህ ቃል ዘወትር የሚያመለክተው (1) እስከ እዚህ ነጥብ ያለውን የሥነ- መለኮት ክርክር ጭምቅ-ሐሳብ፣ (2) በሥነ- መለኮታዊ ገለጻው ላይ የተመሠረተ ማጠቃለያ፣ እና (3) የአዲስ እውነት አቅርቦት (ዝኒ ከማሁ 5:1፣ 8:1፣ 12:1)።

☐ “ከጸደቅን” ይህ የድርጊት ተገብሮ በዝ አንቀጽ ነው፤ እግዚአብሔር አማኞችን አጽድቋል። ይህ በግሪኩ ዓረፍተ ነገር በመጀመሪያ የተቀመጠው (ቁ. 1-2) ለአጽንዖት ነው። እዚህ ጋ የጊዜ ቅደም ተከተል ያለ ይመስላል፤ ቁ.1-11፣ (1) ቁ. 1-5፣ የእኛ የጊዜው የጸጋ ልምምድ፣ (2) ቁ. 6-8፣ ክርስቶስ በእኛ በኩል ሆኖ ሥራውን ፈጽሟል፤ እና (3) ቁ. 9:11፣ መጻሕፍት የመዳን ሞስትናችንን ተስፋችንን። በጽሑፉ ይዘት ለ ላይ ያለውን የዋና ሐሳብ ዝርዝር ተመልከት።

በብሉይ ኪዳን “ጸድቋል” (ዲካዮ dikaioó) የሚለው ቃል ዳራ “ቀጥ ያለ ጫፍ” ወይም “የመለኪያ ዘንግ” ማለት ነው። ይህም በዘይቤአዊ አግባብ ጥቅም ላይ የዋለው እግዚአብሔርን ራሱን ነው። ልዩ ትኩረት የሚያሻው ርዕስ፡ ጽድቅ 1:17 ላይ ተመልከት። የእግዚአብሔር ባሕርይ፣ ቅድስና፣ ብቸኛው የፍርድ መለኪያ ነው (LXX የሌዋ. 24:22፣ እና ሥነ-መለኮታዊ በማቴ. 5:48)። በኢየሱስ መሥዋዕታዊ፣ የተለዋጭነት ሞት፣ አማኞች ሕጋዊ (ሕግ-ነክ) ስፍራዊ አቋም በእግዚአብሔር ዘንድ አላቸው። (5:2 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።) ይህም የሚያመለክተው የአማኞችን ያለ ኃጢአት መሆን አይደለም፤ ነገር ግን ይልቁን ምሕረት መደረጉን እንጂ። ሌላው ቅጣቱን ተቀብሏል፤ (2ኛ ቆሮ. 5:21)። አማኞች ምሕረት እንደተደረገላቸው ታውጧል (ቁ. 9፣ 10)።

☐ “በእምነት” እምነት የእግዚአብሔርን ጸጋ የምንቀበልበት እጅ ነው (ቁ.2፣ ሮሜ. 4:1)። እምነት በአማኞች ቁርጠኝነት ወይም ውሳኔ ደረጃ ወይም ብርታት ላይ አያተኩርም (ማቴ. 17:20)፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር ባሕርይና ተስፋ ላይ እንጂ (ኤፌ. 2:8-9)። የብሉይ ኪዳን ቃል “እምነት” በዋነኝነት የሚያመለክተው የጸና አቋምን ነው። ይህም በዘይቤአዊ አገላለጽ፣ ታማኝ ለሆነ፣ አብሮ የሚቆምና ታማኝነት ላለው ሰው ነው። እምነት በእኛ ታማኝነት ወይም የታመንን መሆን ላይ አያተኩርም፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር እንጂ። ልዩ ትኩረት የሚያሻው ርዕስ፡ እምነት 4:5 ላይ ተመልከት።

☐ “ሰላም አለን” እዚህ ጋ የግሪክ የእጅ-ጽሑፍ ልዩነት አለ። ይህ ግሥ አንድም፣ የአሁን የድርጊት አኳኋን (ኢኮሜን echōmen) ወይም የአሁን የድርጊት አመላካች (ኢኮሜን echomen) ነው። ይህን መሰል ሰዋሰዋዊ አሻሚነት ቁ. 1፣ 2 እና 3 ላይ ይገኛል። ጥንታዊዎቹ የግሪክ ጽሑፎች የድርጊት አኳኋንን የሚደግፉት ይመስላል MSS ፣ ሀ፣ ለ፣ ሐ፣ መ)። የአኳኋን ከሆነ ሊተረጎም የሚችለው “በሰላማችን እየተደሰትን እንቀጥል” ወይም “በሰላም እየተደሰታችሁ ቀጥሉ” የሚል ይሆናል። አመላካች ከሆነ ደግሞ “ሰላም አለን” በሚል ይተረጎማል። የቁ. 1-11 ጽሑፍ ይዘት ማሳመኛ ዓይነት አይደለም፤ አማኞች ቀደም ሲል በክርስቶስ በኩል የሆኑትን ወይም ያላቸውን ማጽኛ (ማወጃ) እንጂ። ስለሆነም፣ ግሡ ሊሆን የሚችለው የአሁን የድርጊት አመላካች ነው፤ “ሰላም አለን።” ዩቢኤስ፣ ይህን አማራጭ ለ“ሀ” (ተገቢነት) ይሰጣል። አብዛኞቹ ጥንታዊ የግሪክ ጽሑፎች የሚዘጋጁት አንድ ሰው ጽሑፉን እያነበበ እና ሌሎች በርካቶች ደግሞ እየጻፉ ነው። አንድ ዓይነት ንባብ ያላቸው ቃላት ዘወትር ያሳስታሉ። እዚህ ላይ ጽሑፉ እና አንዳንድም የአጻጻፍ ዘዴው እንዲሁም የተለመደው የጸሐፊው ቃላት የትርጓሜ ውሳኔውን አመቺ ለማድረግ ይረዳል።

☐ “ሰላም” ከባታች ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት

ልዩ ትኩረት የሚያሻጧል ርዕስ: ሰላም

የግሪኩ ቃል በመጀመሪያ የሚለው “የተሰበረውን አንድ ላይ መጠገን ነው” (ዮሐንስ 14:27፣ 16:33፣ ፊሊጵ. 4:7)። በ አዲስ ኪዳን ሦስት ዓይነት የሰላም መግለጫ መንገዶች አሉ፡

1. እንደ ተሳቢ ገጽታ (ተጨባጭ) በክርስቶስ በኩል ከእግዚአብሔር ጋር ያለን ሰላም (ቆላ. 1:20)
2. እንደ ባለቤት ገጽታ (ተያያዥ) ከእግዚአብሔር ጋር ትክክለኛ መሆናችን (ዮሐንስ 14:27፣ 16:33፣ ፊሊጵ. 4:7)
3. እግዚአብሔር በክርስቶስ በኩል አማኝ አይሁድን እና አሕዛብን ወደ አንድ አዲስ አካል ማምጣቱ (ኤፌ. 2:14-17፣ ቆላ. 3:15)።

አንድ ጊዜ ከእግዚአብሔር ጋር ሰላም ካለን፣ ከሌሎችም ጋር ሰላም ሊኖረን ይገባል! የወደላዩ የወደጎንም መሆን አለበት። አዲሱማን እና ኒ፣ በጳውሎስ መልእክት ወደ ሮሜ ሰዎች ላይ የተረጋገጠው መሆኑ ገጽ 92፣ ስለ “ሰላም” መልካም የሆነ አስተያየት አለው።

“በሁለቱም በብሉይ ኪዳንም ሆነ በአዲስ ኪዳን ሰላም የሚለው ቃል ሰፊ ያለ ትርጉም አለው። በመሠረቱ የሚያስረዳው የሰዎችን ሕይወት አጠቃላይ ደኅንነት ሲሆን፣ ይህም በአይሁድ እንኳ የሰላምታ መግለጫ ተደርጓል። ቃሉ ጠለቅ ያለ ትርጉምም አለው፣ ይህም በአይሁድ ጥቅም ላይ ሲውል መሰረታዊ ደኅንነትን ይገልጻል። ከዚህም ሆነ የተነሳ፣ ‘ከእግዚአብሔር ጋር በተገቢ ግንኙነት መሆን’ በሚል ተመሳሳይ ትርጉም የሚይዝበት ጊዜ አለ። እዚህ ላይ ጥቅም ላይ የዋለው በእግዚአብሔርና በሰው መካከል የተመሠረተውን ኅብረታዊ ግንኙነት ለማመልከት ሲሆን፣ በመሠረቱም እግዚአብሔር ሰውን ከራሱ ጋር በትክክል ማስቀመጡን ያሳያል” (ገጽ 92)

☐ “በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ከእግዚአብሔር ጋር” ኢየሱስ ከእግዚአብሔር ጋር ላለው ሰላም አድራጊው ኢየሱስ ነው። ኢየሱስ ከእግዚአብሔር ጋር ላለ ሰላም ብቸኛው መንገድ ነው (ዮሐንስ 10:7-8፣ 14:6፣ ሐዋ. 4:12፣ 1ኛ ጢሞ. 2:5)። ኢየሱስ ክርስቶስ ለሚለው ቃል 1:4 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

5.2 “መግባትን አማኝተናልና” ይህ የተጠናቀቀ ድርጊት አመለካኝ ነው፣ ስላለፈ ድርጊትና ስለተጠናቀቀ፣ ውጤቱ ግን አሁን የሚታይ ነው። “መግባት” የሚለው ቃል በጥሬ ቃሉ “አድራሽ መንገድ” ወይም “ፍቃድ” ማለት ነው (ፕሮሳጎሪ prosagōgē፣ ዝነ ከማሁ ኤፌ. 2:18፣ 3:12)። በዘይቤአዊ መልኩ ጥቅም ላይ የዋለው፣ ለ (1) ወደ ንጉሣዊ መግባት ወይም (2) ወደ ወደብ በደኅና መድረስ በሚል ነው።

☐ ይህ ሐረግ የግሪክን የተለያየ ጽሑፎች ይዟል። ጥቂት የጥንት ጽሑፎች “በእምነት” የሚል ተጨማሪ ያደርጋሉ (ዝነ ከማሁ. ?፣?፣ ሐ እንዲሁም የጥንት ላቲን፣ ፕራጋቲ፣ ሲሪያዊ፣ እና ኮፕቲክ ቅጂዎች)። ሌሎች የእጅ ጽሑፎችም “በ እምነት” ላይ መስተጻምር ይጨምራሉ (ዝነ ከማሁ. ?፣፣ ሀ፣ እና ጥቂት የቫልጋቱ ቅጂዎች)። ሆኖም፣ የተለዩት የእጅ ጽሑፎች ለ፣ መ፣ ረ፣ እና ስ ሁሉንም ይገድቋቸዋል። ይህም ሊሆን የሚችለው ጸሐፊዎቹ፣ 5:1 እና 4:16 (ሁለቱ)፣ 19፣ እና 20 ያሉትን ትይዩዎች በመሙላታቸው ይሆናል። “በእምነት” የጳውሎስ የወቅቱ ጭብጥ ነው።

☐ “ወደዚህ ክብር” ይህ ቃል (ቻሪስ charis) የሚለው የእግዚአብሔርን የማይገባንን፣ መተሳሰሪያ ገመድ የሌለንን፣ ከጥረታችን ያልሆነውን ፍቅር የሚያሳይ ነው (ኤፌ. 2:4-9)። ይህም በጋጢአተኛው የሰው ልጅ ምክንያት የክርስቶስን ሞት በግልጽ ያመለክታል (ዝነ ከማሁ. ቁ.8)።

☐ “የቆምንበትን” ይህም ሌላው የተጠናቀቀ ድርጊት አመለካኝ ነው፣ በጥሬ ትርጉሙ “ቆመናል እናም በመቆማችን እንቀጥላለን” ማለት ነው። ይህም የሚያንጸባርቀው የአማኞችን ሥነ-መለኮታዊ አቋም፣ በክርስቶስ ያላቸውንና በእምነት ቁርጠኝነት መቀጠል እንዳለባቸው ሲሆን ይህም የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነት (1ኛ ቆሮ. 15:1) እና የሰዎችን ነጻ ፍቃድ (ኤፌ. 6:11፣ 13:14) ላይ ያለውን አያዎ (ፓራዶክስ) የሚያዋህድ ይሆናል።

ልዩ ትኩረት የሚያሻጧል ርዕስ: መቆም (ሂስተሚ HIST ĒMI)

ይህ የተለመደ ቃል በበርካታ ሥነ-መለኮታዊ አግባቦች በአዲስ ኪዳን ላይ ጥቅም ላይ ውሏል

1. ለማጽናት
 - ሀ. የብሉይ ኪዳን ሕግ፣ ሮሜ.3:31
 - ለ. የአንዱ የራሱ ጽድቅ፣ ሮሜ. 10:3
 - ሐ. አዲሱ ኪዳን፣ ዕብ. 10:9
 - መ. ለማጽናት፣ 2ኛ ቆሮ. 13:1
 - ሠ. የእግዚአብሔር እውነት፣ 2ኛ ጢሞ. 2:19
2. በመንፈሳዊነት ለመቃወም
 - ሀ. ሰይጣን፣ ኤፌ. 6:11
 - ለ. የፍርድ ቀን፣ ራዕ. 6:17
3. ስፍራው ላይ ቆሞ ለመቃወም
 - ሀ. ወታደራዊ ዘይቤ፣ ኤፌ. 6:14
 - ለ. ሲቪል ዘይቤ፣ ሮሜ. 14:4
4. በእውነት ላይ ያለ አቋም፣ ዮሐንስ 8:44
5. በጸጋ ላይ ያለ አቋም
 - ሀ. ሮሜ. 5:2
 - ለ. 1ኛ ቆሮ. 15:1
 - ሐ. 1ኛ ጴጥ. 5:12

6. በእምነት ላይ ያለ አቋም

ሀ. ሮሜ 11:20

ለ. 1ኛ ቆሮ. 7:37

ሐ. 1ኛ ቆሮ. 15:1

መ. 2ኛ ቆሮ. 1:24

7. የአብሪተኛ አቋም፣ 1ኛ ቆሮ. 10:12

ይህ ቃል የሚገልጸው ሁለቱንም ኪዳናዊ ጸጋንና የሉዓላዊውን የእግዚአብሔርን ምሕረት እንዲሁም አማኞች መያዝ ያለባቸውን እውነት እና ከእሱም ጋር በእምነት መጣበቅ እንዳለባቸው ነው። ሁለቱን ቅዱስ መጽሐፍ ሐቆች ናቸው። እነሱም አንድ ላይ መያዝ አለባቸው!

▣ **“እንደሰታለን”** ሰዋሰዋዊ አገባቡ ሊሆን የሚችለው (1) የአሁን መካከለኛ አመለካከት፣ “እንደሰታለን” ወይም (2) የአሁን መካከለኛ ባለቤት፣ “እንደሰታለን” ማለት ነው። ሊቃውንት በእነዚህ አማራጮች ተከፋፍለዋል። አንዱ “እኛ አለን (እኛ ...ላለን)” ቁ. 1.ን እንደ አመለካከት ቢወስድ፣ ትርጓሜው እስከ ቁ. 3 ድረስ አይለዋወጥም። “መደሰት” የሚለው ቃል ሥሩ “መመካት” ነው። (አእመቅ፣ ኢመቅ)። በ2:17 ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት። አማኞች በራሳቸው አይደሰቱም (ዝኒ ከማሁ. 3:27)፣ ጌታ ለእነርሱ ባደረገላቸው እንጂ (ኤር. 9:23-24)። ይህ ተመሳሳይ የግሪክ ሥር ቁ. 3 እና 11 ላይ ተደግሟል።

▣ **“ተስፋ የምናደርገው”** ጳውሎስ ይህንን ቃል አዘውትሮ በተለያዩ ግን ዝምድና ባላቸው አገባቦች ይጠቀማል። 4:18 ያለውን ማስታወሻ ተመልከት። ዘወትር የሚያያዘው የአማኙ እምነት ከሚቀዳጀው ጋር ነው። ይህም ሊገለጽ የሚችለው እንደ ክብር፣ የዘላለም ሕይወት፣ የመጨረሻው ድኅነት፣ ዳግም ምጽዓቱ፣ ወዘተ ጋር ነው። መቀዳጀቱ ርግጠኛ ነው፣ ግን የጊዜው ጉዳይ መጽኢ እና የማይታወቅ ነው። ዘወትር ከ“እምነት” እና ከ“ፍቅር” ጋር ይያያዛል (1ኛ ቆሮ. 13:13፣ ገላ. 5:5-6፣ ኤፌ. 4:2-5፣ 1ኛ ተሰ. 1:3፣ 5:8)። የጳውሎስ አጠቃቀም ከፊሉ ዝርዝር ቀጥሎ ተመልክቷል።

1. ዳግም ምጽዓት፣ ገላ. 5:5፣ ኤፌ.1:18፣ ቲቶ 2:13
2. ኢየሱስ ተስፋችን ነው፣ 1ኛ ጢሞ. 1:1
3. አማኞች ለእግዚአብሔር ይሰጣሉ፣ ቆላ. 1:22-23፣ 1ኛ ተሰ. 2:19
4. ተስፋ በሰማይ ተቀምጧል፣ ቆላ. 1:5
5. የመጨረሻው መዳን፣ 1ኛ ተሰ. 4:13
6. የእግዚአብሔር ክብር፣ ሮሜ. 5:2፣ 2ኛ ቆሮ. 3:12፣ ቆላ. 1:27
7. የመዳን ዋስትና፣ 1ኛ ተሰ. 5:8-9
8. የዘላለም ሕይወት፣ ቲቶ 1:2፣ 3:7
9. በክርስትና የሙብሰል ውጤቶች፣ ሮሜ. 5:2-5
10. የፍጥረት ሁሉ መቤዠት፣ ሮሜ. 8:20-22
11. የእግዚአብሔር ማዕርግ፣ ሮሜ. 15:13
12. ልጆች የሚቀዳጁት፣ ሮሜ. 8:23-25
13. ብሉይ ኪዳን እንደ መመሪያ ለ አዲስ ኪዳን አማኞች፣ ሮሜ. 15:4

▣ **“የእግዚአብሔር ክብር”** ይህ ሐረግ የብሉይ ኪዳን ፈሊጥ ሲሆን የእግዚአብሔርን አካላዊ ሕላዌ ያሳያል። ይህም የሚያመለክተው አማኞች በትንሣኤ ቀን በእግዚአብሔር ፊት መቆማቸውን ይህም ከኢየሱስ ባገኙት የእምነት ጽድቅ ይሆናል (2ኛ ቆሮ. 5:21)። እሱም ዘወትር በሥነ-መለኮታዊ ቃሉ “መክበር” በሚል ይጠራል (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 9-10፣ 8:30)። አማኞች ኢየሱስን የመምሰል ድርሻ ይኖራቸዋል (1ኛ ዮሐንስ 3:2፣ 2ኛ ጴጥ. 1:4)። ልዩ ትኩረት የሚያሻዉ ርዕስ፡ ክብር 3:23 ላይ ተመልከት።

5:3

- አእመቅ፣ “ይህም ብቻ አይደለም፣ ነገር ግን”
- አዲሱ ከንግ ጀምስ ትርጉም፣ “ያም ብቻ አይደለም፣ ነገር ግን”
- አእመቅ፣ “ያም ብቻ አይደለም፣ ነገር ግን”
- አእት፣ ፣ -ተገድቷል-
- አመቅ፣ “ያም ብቻ አይደለም”

ጳውሎስ የቃላት ቅንብሮችን ብዙ ጊዜ ተጠቅሟል (ዝኒ ከማሁ. 5:3፣ 11፣ 8:23፣ 9:10፣ እና 2ኛ ቆሮ. 8:19)።

- ▣ አእመቅ፣ “በመከራችንም ደግሞ እንመካለን”
- አዲሱ ከንግ ጀምስ ትርጉም፣ “በመከራችንም ደግሞ እናከብራለን”
- አእመቅ፣ “በመከራችን ደግሞ እንመካለን”
- አእት፣ ፣ “በችግሮቻችን ደግሞ እንመካለን”

ኢመቅ፣ “እንደሰት፣ በጣም፣ በመከራችን”

ዓለም ኢየሱስን ከጠላው፣ የሱን ተከታዮችም ይጠላል (ማቴ.10:22፣ 24:9፣ ዮሐንስ 15:18-21)። ኢየሱስ ሙሉ ነበር፣ እንደ ሰው አገላለጽ፣ በተቀበለው መከራ ሁሉ (ዕብ. 5:8)። መከራ ጽድቅን ያመጣል፣ ይህም ለእያንዳንዱ አማኝ የሆነ የእግዚአብሔር እቅድ ነው (ዝኒ ከማሁ. 8:17:19፣ ሐዋ. 14:22፣ ያዕቆብ 1:2-4፣ 1ኛ ጴጥ. 4:12-19)።

▣ **“እናውቃለን”** የተጠናቀቀ በዝ አንቀጽ ነው፣ “አይዳ oida”። በቅርጽ የተጠናቀቀ ይመስላል፣ ነገር ግን አገባቡ እንደ የአሁን ጊዜ ነው። የአማኞች አረዳድ በዚህ የወንጌል ሐቅ ላይ፣ ከመከራ ጋር ሲያያይዙት ሕይወትን በደስታና በጽናት እንዲጋፈጡ፣ ይህም በሁኔታዎች በማይወሰን መልኩ፣ ሊገደሉ ባለ ጊዜ እንኳ የሚደረግ ነው (ፊሊጵ. 4:4፣ 1ኛ ተሰ. 5:16፣ 18)።

5:3 “መከራ” የሚከተለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት

ልዩ ትኩረት የሚያሻግረው ርዕስ፡ መከራ

በጳውሎስ እና በዮሐንስ መካከል የዚህ (ትሊፕሲስ thlipsis) የሚለው ቃል አጠቃቀም ሥነመለኮታዊ ልዩነት ይኖረዋል፡

- I. የጳውሎስ አጠቃቀም (የኢየሱስን አጠቃቀም የሚያንጸባርቀው)
 - ሀ. ችግሮች፣ መከራዎች፣ በወደቀው ዓለም ላይ የተገኘ ክፉ
 1. ማቴ. 13:21
 2. ሮሜ. 5:3
 3. 1ኛ ቆሮ. 7:28
 4. 2ኛ ቆሮ. 7:4
 5. ኤፌ. 3:13
 - ለ. ችግሮች፣ መከራዎች፣ በማያምኑት የተፈጠረ ክፉ
 1. ሮሜ. 5:3፣ 8:35፣ 12:12
 2. 2ኛ ቆሮ. 1:4፣ 8፣ 6:4፣ 7:4፣ 8:2፣ 13
 3. ኤፌ. 3:13
 4. ፊሊጵ. 4:14
 5. 1ኛ ተሰ. 1:6
 6. 2ኛ ተሰ. 1:4
 - ሐ. ችግሮች፣ መከራዎች፣ የመጨረሻው ዘመን ክፉ
 1. ማቴ. 24:21፣ 29
 2. ማርቆስ 13: 19፣ 24
 3. 2ኛ ተሰ. 1:6-9
- II. የዮሐንስ አጠቃቀም
 - ሀ. ዮሐንስ የተወሰነ ልዩነት አድርጓል፣ በትሊፕሲስ (thlipsis) እና አርጌ (orgê) መካከል ወይም ቱምስ (thumos) (ቁጣ) በራዕይ ላይ። ትሊፕሲስ የሚለው የማያምኑ በአማኞች ላይ የሚያደርጉትን ሲሆን፣ አርጌ ደግሞ እግዚአብሔር በማያምኑት ላይ የሚያደርገውን ነው።
 1. ትሊፕሲስ (thlipsis) - ራዕ. 1:9፣ 2:9-10፣ 22፣ 7:14
 2. አርጌ (orgê) - ራዕ. 6:16-17፣ 11:18፣ 16:19፣ 19:15
 3. ቱምስ (thumos) - ራዕ. 12:12፣ 14:8፣ 10፣ 19፣ 15:2:7፣ 16:1፣ 18:3
 - ለ. ዮሐንስ ከዚህም በላይ ቃሉን በወንጌሉ ላይ፣ አማኞች በየዘመናቱ የሚገጥሟቸውን መከራ አንጸባርቆበታል - ዮሐንስ 16:33።

5:3፣4 “መጽናት” ይህ ቃል “ፍቃደኝነት፣” “ንቁ፣” “ቁርጠኝነት፣” “ጽናት” ማለት ነው። ይህም ቃሉ የሚገናኘው ከሁለቱም፣ ማለትም ሰዎችን፣ እንዲሁም ሁኔታዎችን መታገሥ ነው። ልዩ ርዕስ 8:25 ተመልከት።

- 5:4**
- አአመመቅ፣ “የተፈተነ ስብዕና”
 - አዲስ ኪዳንጆቅ፣ አአመቅ፣ “ስብዕና”
 - አእት፣ ፣ “የእግዚአብሔር ማጽደቂያ”
 - ኢመቅ፣ “የተፈተነ ስብዕና”

በሰባ (LXX) ዘፍ. 23:16፣ 1ኛ ነገሥ. 10:18፣ 1ኛ ዜና. 28:18 ላይ ይህ ቃል ጥቅም ላይ የዋለው ብረታ ብረቶችን ለመቀደስና ለማትባት፣ መፈተንን (በአሳት) ለመግለጽ ነው። (2ኛ ቆሮ. 2:9፣ 8:2፣ 9:13፣ 13:3፣ ፊሊጵ. 2:22፣ 2ኛ ጢሞ. 2:15፣ ያዕ. 1:12)። የእግዚአብሔር ፈተናዎች ሁልጊዜ ለማጠንከር ነው (ዕብ. 12:10-11)! ልዩ ትኩረት የሚያሻው ርዕስ፡ ፈተና 2:18 ተመልከት።

5:5 “ምክንያቱም የእግዚአብሔር ፍቅር በልባችን ስለፈሰሰ” የተጠናቀቀ ተገብሮ አመለካከት ነው። በጥሬ ቃሉ፣ “የእግዚአብሔር ፍቅር ነበረ፣ እናም መፍሰሱን ይቀጥላል” ማለት ነው። ይህ ቃል ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ለመንፈስ ቅዱስ ነው (ሐዋ. 2:17፣ 18፣ 33፣ 10:45 እና ቲቶ 3:6)፣ ይህም ኢዩኤል 2:28-29ን የሚያንጸባርቀው።

አገናዛቢው ሐረግ፣ “የእግዚአብሔር ፍቅር” በሰዋሰዋዊ አገባቡ የሚያመለክተው (1) እኛ ለእግዚአብሔር ያለንን ፍቅር፣ ወይም (2) እግዚአብሔር ለእኛ ያለውን ፍቅር ነው (2ኛ ቆሮ. 5:14)። ቁጥር ሁለት ብቸኛው ጽሑፋዊ አማራጭ ነው።

☐ **“በተሰጠንም በመንፈስ ቅዱስ”** ይህ የድርጊት ተገብሮ በዝ አንቀጽ ነው። ተገብሮ ግሡ ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው የእግዚአብሔርን አድራጊነት ለመግለጽ ነው። ይህም የሚያመለክተው አማኞች ብዙ መንፈስ እንደሚሰጥባቸው ነው። አንድም መንፈሱ ይኖራቸዋል ወይም ክርስቲያን አይደሉም (ዝኒ ከማሁ. 8:9)። የመንፈሱ መስጠት የአዲሱ ዘመን ምልክት ነበር (ኢዩኤል 2:28-29)፣ አዲሱ ኪዳን (ኤር. 31:31-34፣ ሕዝ. 36:22-32)።

- ☐ በዚህ አንቀጽ ያሉትን ሦስቱን የሥላሴ አካላት አስተውል፤
1. እግዚአብሔር፣ ቁ. 1፣ 2፣ 5፣ 8፣ 10
 2. ኢየሱስ፣ ቁ. 1፣ 6፣ 8፣ 9፣ 10
 3. መንፈስ፣ ቁ. 5
- ልዩ ትኩረት የሚያሻው ርዕስ፡ ሥላሴ 8:11 ተመልከት።

ሮሜ 5:6-11
 ግና ደካሞች ሳለን ክርስቶስ ዘመኑ ሲደርስ ስለ ኃጢአተኞች ሞቶአልና። ስለ ጸድቅ የሚሞት በጭንቅ ይገኛልና፣ ስለ ቸር ሰው ግን ሊሞት እንኳ የሚደፍር ምናልባት ይገኝ ይሆናል። ስንገር ግን ገና ኃጢአተኞች ሳለን ክርስቶስ ስለ እኛ ሞቶአልና እግዚአብሔር ለእኛ ያለውን የራሱን ፍቅር ያስረዳል። ስይልቁንስ እንግዲህ አሁን በደሙ ከጸድቅን በእርሱ ከቀጣው እንድናለን። ስጠላቶች ሳለን ከእግዚአብሔር ጋር በልጁ ሞት ከታረቅን፣ ይልቁንስ ከታረቅን በኋላ በሕይወቱ እንድናለን፣ ይህም ብቻ አይደለም፣ ነገር ግን አሁን መታረቁን ባገኘንበት በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል በእግዚአብሔር ደግሞ እንመካለን።

5:6

- አአመመቅ፣ “ገና ረዳት አልባ በነበርንበት ሰዓት”
 አዲሱ ከንግ ጀምስ ትርጉም፣ “ገና አቅም በሌለን ሰዓት”
 አአመመቅ፣ “ገና ደካሞች በነበርንበት ሰዓት”
 አአመመቅ፣ “ገና ረዳት አልባ በነበርንበት ሰዓት”
 አመመቅ፣ “ረዳት አልባ እንደነበርን”

ግሡ የአሁን በዝ አንቀጽ ነው። ይህም የሚያመለክተው የሰው ልጆችን አዳማዊ የወደቀ ተፈጥሮ ነው። ሰዎች ኃጢአትን በመቃወም ረገድ አቅም-ቢስ ናቸው። “እኛ” የሚለው ተውላጠ ስም የሚገልጸው እና ትይዩ የሆነው ገላጭ የሆነውን ስም ቁ. 6 ለ “መልካም ያልሆነ፣” ቁ.8 “ኃጢአተኞች” እና ቁ. 10 “ጠላቶች” የሚሉትን ነው። ቁጥር 6 እና 8 ከሥነ-መለኮትና ከአወቃቀር አኳያ ትይዩ ናቸው።

- አአመመቅ፣ አአመመቅ፣ “በትክክለኛው ሰዓት”
 አዲሱ ከንግ ጀምስ ትርጉም፣ “በተገቢው ሰዓት” አሉት፣ “እግዚአብሔር በመረጠው ሰዓት”
 አመመቅ፣ “እሱ በፈቀደው ጊዜ”

ይህ ከታሪክ አኳያ የሚያመለክተው (1) የሮማ ሰላም ነጻ መዘዋወርን መፍቀዱ፣ (2) የግሪክ ቋንቋ ሁሉን አቀፍ የሆነ ባህላዊ ግንኙነት መፍጠሩ፣ እና (3) የግሪክና የሮማ ጣቦታት መጥፋት በመንፈስ ተስፋ አድራጊና ረሀብተኛ የሆነ ዓለም መፍጠሩ (ማርቆስ 1:15፣ ገላ. 4:4፣ ኤፌ. 1:10፣ ቲቶ 1:3)። ከሥነ-መለኮት አኳያ ሥጋዊ (የክርስቶስ ሥጋ መልበስ)፣ የታሰበበት መለኮታዊ ክስተት ነው (ሉቃስ 22:22፣ ሐዋ. 2:23፣ 3:18፣ 4:28፣ ኤፌ. 1:11)።

5:6፣ 8፣ 10 “ለኃጢአተኞች ሞቶአልና” ይህ የተጠናቀቀ ድርጊት አመለካኝ ነው። እሱም የሚያሳየው የኢየሱስን ሕይወት እና ሞት እንደ አንድ ወጥ ክስተት ነው። “ኢየሱስ ዕዳችንን ከፈለ፣ እሱ ዕዳ አልነበረበትም፤ እኛ ዕዳ ውስጥ ገብተን መክፈል ያቃተን?” (ገላ. 3:13፣ 1ኛ ዮሐንስ 4:10)።

የኢየሱስ ሞት በጳውሎስ ጽሑፎች ተደጋጋሚ ጭብጥ ነው። በርካታ የተለያዩ ቃላትንና ሐረጎችን የኢየሱስን የተለዋጭነት ሞት ለመጥቀስ ተጠቅሟል፡

1. “ደም” (ዝኒ ከማሁ. 3:25፣ 5:9፣ 1ኛ ቆሮ. 11:25፣ 27፣ ኤፌ. 1:7፣ 2:13፣ ቆላ. 1:20)
2. “ራሱን አሳልፎ ሰጠ” (ኤፌ. 5:2፣ 25)
3. “አሳልፎ ሰጠ” (ሮሜ. 4:25፣ 8:32)
4. “ተሠዋ” (1ኛ ቆሮ. 5:7)
5. “ሞተ” (ሮሜ. 5:6፣ 8:34፣ 14:9፣ 15፣ 1ኛ ቆሮ. 8:11፣ 15:3፣ 2ኛ ቆሮ. 5:15፣ ገላ. 5:21፣ 1ኛ ተሰ. 4:14፣ 5:10)
6. “መስቀል” (1ኛ ቆሮ. 1:17-18፣ ገላ. 5:11፣ 6:12-14፣ ኤፌ. 2:16፣ ፊሊጵ. 2:8፣ ቆላ. 1:20፣ 2:14)
7. “ስቅለት” (1ኛ ቆሮ. 1:23፣ 2:2፣ 2ኛ ቆሮ. 13:4፣ ገላ. 3:1)

ሁፐር (huper) የሚለው መስተጻምር በዚህ ጽሑፍ ያለው ትርጉም

1. ውክልና፣ “በእኛ ምትክ”
2. ምትክ፣ “በእኛ ቦታ”

ተገቢው የሁፐር መሠረታዊ ፍቺ፣ ከአገናዛቢነት አኳያ “በምትክ” ማለት ነው (ሉው እና ሊንዳ)። እሱም የሚገልጸው የተወሰኑ ጠቀሜታዎች ለሰዎች መጨመራቸውን ነው (የኦጊስቲኒያን ሥነ-መለኮት አዲሱ ዓለም አቀፍ መዝገበ ቃላት፣ ቅጽ 3፣ ገጽ 1196)። ሆኖም፣ ሁፐር (huper)፣ አንቲ (anti) ከሚለው ጋር ተመሳሳይ ስሜት ያለው ሲሆን፣ የሚያሳየውም “በሌላው ምትክ” ማለት ሆኖ ይህም ከሥነ-መለኮት አኳያ የሚያሳየው በሁለተኛ ሰው ምትክነት የሚገኝ ሥርዓትን ነው (ማርቆስ 10:45፣ ዮሐንስ 11:50፣ 18:14፣ 2ኛ ቆሮ. 5:14፣ 1ኛ ጢሞ. 2:6)። ኤም. ጄ. ሃሪስ (ኒድ-ቴ፣ ቅጽ 3፣ ገጽ 1197)፣ “ነገር ግን ጳውሎስ ስለምን ክርስቶስ የሞተው አንቲ ሄሞን ነው። በሚል ፈጽሞ አልጠቀሰም? (1ኛ ጢሞ. 2:6 ቀረብ ያለው - አንቲሎትሮን ሁፐር ፓንቶን ይሆን)? ምናልባት ሁፐር የተባለው መስተጻምር፣ ከአንቲ በተለየ መልኩ እግረ መንገዱን ውክልና እና ምትክነቱን ስለገለጸው ይሆናል” ብሏል።

ኤም. አር.ቪንሰንት፣ የቃሉ ጥናት፣ ቅጽ 2፣ እንዲህ ይላል

“በዙ የሚያወዛግበው ሁፐር፣ (ስለእሱ ሆኖ)፣ ከአንቲ (በምትኩ) ጋር እኩል ሊሆን ይችላል። የቀደሙት ጸሐፊዎች ሁኔታዎችን በማሳየት ትርጉሞቹ ተወራሪሽ መሆናቸውን ያመለክታሉ... የዚህ አንቀጽ ፍቺ፣ የሆነ ሆኖ፣ በርግጠኝነት በተገቢው ማስረጃ አለመደገፉን ያሳያል። መስተጻም፣ ምናልባት ዘዬአዊ ፍቺ ሊኖረው ይችላል፣ በሙሉ ላይ። ማናቸውም እነዚህ አንቀጾች ወሳኝ በመሆን ሊወሰዱ አይችሉም። በእጅጉን ሊባል የሚችለው ግን፣ ሁፐር በአንቲ ፍቺ ላይ ማዋሰኑን ነው። በዚያ ቦታ በእጅጉን የሚያሳየው ቀኖናዊ ዳራውን ነው። በጣም ብዙው አንቀጾች ሐሳቡ በግልጽ፣ ለእነሱ ብሎ፣ በእነሱ ምትክ የሚል ነው። ትክክለኛው መግለጫ ሊሆን የሚችለው፣ በአንቀጾች፣ በተለይም በጥያቄ መልክ፣ እነሱም፣ ከክርስቶስ ሞት ጋር የሚገናኙት፣ እዚህ ገላ. 3:13፣ ሮሜ.14:15፣ 1ኛ ጴጥ. 3:18፣ እንደተጠቀሱት፣ ሁፐር ያልተወሰነና አጠቃላይ መስተጻምር ባሕርይ መያዙ ነው— ክርስቶስ በምትክ ሞተ— ያልተለመደ ሁኔታ በማሳየት፣ በምትኩ ያልተወሰነ ሆኖ፣ በሎም በሌሎቹ አንቀጾች አልባት የሚያገኝ ነው። በምትክ የሚለው ፍቺ ምናልባት ታክሎበት ይሆናል፣ ይህም ግን በትርጓሜ ነው” (ገጽ 692)።

5:7 ይህ ቁጥር የሰዎችን ፍቅር ሲያሳይ፣ ቁጥር 8 ደግሞ የእግዚአብሔርን ፍቅር ያሳያል!

▣	
አአመቅ፣	አዲስ ኪዳንጀቅ፣
አአት፣	“ለጻድቅ ሰው”
አአመቅ፣	“ለጻድቅ ሰው”
አአመቅ፣	“ለደኅና ሰው”

ይህ ቃል ጥቅም ላይ የዋለው ልክ እንደ ኖኅ እና ኢዮብ ጻድቅና ያለ ነውር ለሆኑ ሰዎች ባለ ሁኔታ ነው። እነሱ በዘመናቸው የነበረውን ሃይማኖታዊ መስፈርቶች ተከትለዋል። ኃጢአት አልባ ናቸው ማለትን አያሳይም። በ1:17 ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

5:8 “እግዚአብሔር የራሱን ፍቅር ገልጿልና” ይህ የአሁን የድርጊት አመለካኝ ነው (ዝኒ ከማሁ. 3:5)። ኡብ ልጁን ላከ (ዝኒ ከማሁ. 8:3፣ 32፣ 2ኛ ቆሮ. 5:19)። የእግዚአብሔር ፍቅር ስሜታዊ አይደለም፤ ነገር ግን በተግባር የሚታይ ነው (ዮሐንስ 3:16፣ 1ኛ ዮሐንስ 4:10) ቋሚ ነው።

5:9 “ይልቁንስ” ይህ አንደኛው ተወዳጅ አገላለጹ ነው (ቁ. 10:15:17)። እግዚአብሔር አማኞችን ገና ኃጢአተኛ ሳሉ እጅግ በጣም ከወደደ፣ አሁን ደግሞ ልጆቹ ሲሆኑ የቱን ያህል ይወዳቸው! (ዝኒ ከማሁ. 5:10፣ 8:22)።

☐ **“አሁንም ከጸደቁ”** ይህ የድርጊት ተገብሮ በዝ አንቀጽ ሆኖ አጽንዖት የሚሰጠው ጽድቅን እንደ ተጠናቀቀ ድርጊትና በእግዚአብሔር እንደሚቀዳጁት ነው። ጳውሎስ በቁ. 1 ያለውን እውነት ደግሞታል። እንዲሁም “ጸድቋል” የሚለውን (ቁ. 9) እና “ታርቋል” (ቁ. 10-11) ማስታወሻ አለ።

☐ **“በደሙ”** ይህ የሚያመለክተው የክርስቶስን የመሥዋዕትነት ሞት ነው። (ዝኒ ከማሁ. 3:5፣ ማርቆስ10:45፣ 2ኛ ቆሮ. 5:21)። ይህ የመሥዋዕትነት ጽንሰ-ሐሳብ፣ ንጹሕ የሆነ ሕይወት፣ በኃጢአተኛ ሕይወት ምትክ መሰጠቱ፣ ወደ ሌዋ. 1-7 እና እንዲሁም ዘጸ. 12 (የፋሲካን በግ) የሚያመለክት ሲሆን፣ ከሥነ-መለኮት አኳያም ተግባራዊ የሆነው በኢየሱስ ላይ ነው። ኢሳ. 53:4-6። የተጠናከረውም በክርስቶሳዊ ሐሳብ በዕብራውያን መጽሐፍ ላይ ነው። ዕብራውያን፣ በአግባብ ብሉይና አዲስ ኪዳንን በብዙ ነጥቦች ያወዳድራል።

☐ **“አንድናለን”** ይህ የድርጊት ተገብሮ አመለካከት ነው (ዝኒ ከማሁ. ቁ.10)። ይህ የሚያሳየው የመዳረሻ ድንኳኑን ሲሆን፣ “መክበር” በሚል ይጠራል (ዝኒ ከማሁ. ቁ.2፣ 8:30፣ 1ኛ ዮሐንስ 3:2)። አዲስ ኪዳን ድንኳኑን በሁሉም ዓይነት የግሥ ጊዜያቶች ይገልጻል።

- 1. የተጠናቀቀ ድርጊት (ያለፈ ድርጊት)፣ ሐዋ. 15:11፣ ሮሜ 8:24፣ 2ኛ ጢሞ. 1:9፣ ቲቶ 3:5
- 2. ያለፈ ጊዜ ድርጊት ውጤቱ አሁን ያለ (የተጠናቀቀ ድርጊት)፣ ኤፌ. 2:5፣8
- 3. ቀጣይ ሂደት (የአሁን)፣ 1ኛ ቆሮ. 1:18፣ 15:2፣ 2ኛ ቆሮ. 2:15፣ 1ኛ ተሰ. 4:14፣ 1ኛ ጴጥ. 3:21
- 4. ወደፊት የሚቀዳጁት (የትንቢት)፣ ሮሜ. 5:9፣10፣ 10:9።

ልዩ ርዕስ 10:13 ተመልከት። መዳን የሚጀምረው በመነሻ ውሳኔ ሲሆን ግንኙነቱ እያደገ ሄዶ አንድ ቀን የምንቀዳጀው ይሆናል። ይህ ጽንሰ-ሐሳብ ዘወትር በሦስት የሥነ-መለኮት ቃላት ይገለጻል። መጽደቅ፣ ማለትም “ከኃጢአት ቅጣት ነጻ መውጣት”፣ መቀደስ፣ ማለትም “ከኃጢአት ኃይል ነጻ መውጣት”፣ እና መክበር፣ ማለትም “ካለ ኃጢአት ነጻ መውጣት”።

መጽደቅና መቀደስ የእግዚአብሔር የጸጋ ድርጊቶች ሲሆኑ ለአማኙ በክርስቶስ በማመኑ የሚሰጡት ናቸው እንጂ ከምንም አይደለም። ሆኖም አዲስ ኪዳን ስለ መቀደስ ሲገልጽ ሂደቱ ክርስቶስን ወደ መምሰል የሚቀጥል መሆኑን ያሳያል። በዚህም ምክንያት ሥነ-መለኮታዊያን ስለ “ማዕርጋዊ መቀደስ” እና “አዳጊ መቀደስ” ይናገራሉ። ይህም የነጻ ድንኳን ምሥጢር ሲሆን ከመልካም ሕይወት ጋር የተያያዘ ነው!

☐ **“ከእግዚአብሔር ቁጣ”** ይህ ከመጨረሻው የሰው ልጆች መለኮታዊ ግብ ጋር የሚያያዝ ጽንሰ-ሐሳብ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር ታላቅ፣ የማይገባን የሆነ፣ በዋጋ የማይገመት ፍቅር ገልጾ፣ ነገር ግን እግዚአብሔር በኃጢአትና በአመጸ ላይ ያለውን የጸና ተቃውሞ በግልጽ ይነግረናል። እግዚአብሔር የመዳንን መንገድ እና ይቅርታውን በክርስቶስ በኩል ሰጥቷል፣ ነገር ግን እሱን የናቁ በቁጣ ሥር ናቸው (ዝኒ ከማሁ. 1:18-3:20)። ይህ የሰው ልጆችን ጠባይ የሚያሳይ ሐረግ ሲሆን የሚያስረዳው ግን እውነትን ነው። በእግዚአብሔር ቁጣ ላይ መውደቅ በጣም የሚያስፈራ ነገር ነው (ዕብ. 10:31)።

5:10 “በ... ከ... (በሆን)” ይህ አንደኛ ምድብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ትክክል ይሆናል ተብሎ የሚታሰበው ከጸሐፊው አስተሳሰብ ወይም ለጽሑፉ ጥቅሙ ነው። ስብእና፣ የእግዚአብሔር ዋናው ፍጥረት፣ ጠላት ሆነ! ሰው (ዘፍ. 3:5) እና ሰይጣን (ኢሳ. 14:14፣ ሕዝ. 28:2፣ 12-17) ተመሳሳይ ችግር አለው፣ ነጻነትን መሻት፣ ለመቆጣጠር መፈለግ፣ አማልክት የመሆን ፍላጎት።

☐ **“ከእግዚአብሔር ጋር ከታረቅን... ከታረቅን”** ይህ ሁለቱም ማለት፣ የድርጊት ተገብሮ አመለካከት እና የድርጊት ተገብሮ በዝ አንቀጽ ነው። “መታረቅ” የሚለው ግሥ ከመነሻው “መለዋወጥ” ማለት ነው። እግዚአብሔር ኃጢአታችንን በኢየሱስ ጽድቅ ለውጦታል (ኢሳ. 53:4-6)። ሰላም ተመልሷል (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 1)!

☐ **“በልጁ ሞት በኩል”** የይቅርታ ወንጌል መሠረት ያደረገው (1) የእግዚአብሔር ፍቅር፣ (2) የክርስቶስ ሥራ፣ (3) የመንፈስ መቃተት፣ እና (4) እምነት/ ግለሰባዊ የንስሐ ምላሽን ነው። በእግዚአብሔር ፊት ትክክል ለመሆን ሌላ መንገድ የለም (ዮሐንስ 14:6)። የመዳን ዋስትና የተመሠረተው በሥላሴ (በእግዚአብሔር) ባሕርይ እንጂ በሰው ሥራ አይደለም! አያዎ (ፓራዶክስ) የሚሆነው የሰው ልጅ ከዳነ በኋላ ያለው ምግባር የነጻ ደንኳኑ ማስረጃ ነው (ያዕቆብ እና 1ኛ ዮሐንስ)።

☐ **“አንድናለን”** አዲስ ኪዳን ስለ ድንኳን የሚናገረው ባለፈ፣ በአሁን፣ እና በወደፊት ጊዜ ነው። እዚህ ላይ የትንቢት ጊዜው የሚጠቅሰው በዳግም ምጽአቱ የምናገኘውን የመጨረሻ ግብ፣ የተጠናቀቀ ድንኳኑን ነው። ቁ. 9 ላይ ያለውን ማስታወሻ እና ልዩ ርዕስ 10:13 ተመልከት።

☐ **“በሱ ሕይወት”** የዚህ ለሕይወት የተሰጠ የግሪክ ቃል ዞአ (zoa) ይባላል። ይህ ቃል በዮሐንስ ጽሑፎች ዘወትር የሚጠቀሰው ለትንሣኤ ሕይወት፣ ለዘላለም ሕይወት፣ ወይም ለመንግሥት ሕይወት ነው። ጳውሎስ በተጨማሪም ጥቅም ላይ ያዋለው በዚህ ሥነ-መለኮታዊ እሳቤ ነው። የዚህ ጽሑፍ አመኔታ፣ እግዚአብሔር ይህንን ታላቅ ግጋ ለአማኞች ይቅርታ ከከፈለ፣ በርግጥ በቀጣይነትም ለውጤታማነቱ እንዲሁ ነው። “ሕይወት” የሚያመለክተው አንድም (1) የኢየሱስን ትንሣኤ (ዝኒ ከማሁ. 8:34፣ 1ኛ ቆሮ. 15)፣ (2) የኢየሱስን የማስታረቅ ሥራ (ዝኒ ከማሁ. 8:34፣ ዕብ. 7:25፣ 1ኛ ዮሐንስ 2:1)፣ ወይም (3) መንፈስ ኢየሱስን በእኛ መቅረጹ (ሮሜ 8:29፣ ገላ. 4:19)። ጳውሎስ የሚያስረዳው የኢየሱስ ምድራዊ ሕይወት እና ሞት ከዚህም በላይ ማዕርግ ያለው መንፈሳዊ ሕይወቱ፣ እነዚህ የመታረቃችን መሠረቶች ናቸው።

5:11 “ይህም ብቻ አይደለም፣ ነገር ግን” በቁጥር 3 ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

☐ “እኛም ደግሞ እንመካለን” 5:2 ያለውን ማስታወሻ ተመልከት። ይህ “መደሰት” የሚለው ቃል ሦስተኛው አጠቃቀም ነው፤ በዚህ ጽሑፍ፣ (መመካት)።

1. በክብር ተሰፋ መመካት፣ ቁ. 2
2. በመከራ መመካት፣ ቁ. 3
3. በመታረቅ መመካት፣ ቁ. 11

አሉታዊ የሆነ ትምክሕት በ2:17 እና 23 ላይ ታይቷል!

☐ “አሁንም እኛ መታረቅን ተቀብለናል” ይህ ያለፈ ድርጊት አመላካች ሆኖ፣ የተጠናቀቀ ድርጊትን የሚያሳይ ነው። የአማኞች መታረቅ እንዲሁ በቁ. 10 እና 2ኛ ቆሮ. 5:18-21፣ ኤፌ. 2:16-22፣ ቆላ. 1:19-23 ላይ ተብራርቷል። በዚህ ጽሑፍ “መታረቅ” ሥነ-መለኮታዊ ተመሳሳይ “መጽደቅ” ማለት ነው።

ሮሜ 5:12-14
 12 ስለዚህ ምክንያት ኃጢአት በአንድ ሰው ወደ ዓለም ገባ በኃጢአትም ሞት፣ እንደዚሁም ሁሉ ኃጢአትን ስላደረጉ ሞት ለሰው ሁሉ ደረሰ፤
 13 ሕግ እስከ መጣ ድረስ ኃጢአት በዓለም ነበረና ነገር ግን ሕግ በሌለበት ጊዜ ኃጢአት አይቆጠርም፤ 14 ነገር ግን በአዳም መተላለፍ ምሳሌ ኃጢአትን ባልሠሩት ላይ እንኳ፣ ከአዳም ጀምሮ እስከ ሙሴ ድረስ ሞት ነገሠ፤ አዳም ይመጣ ዘንድ ላለው ለእርሱ አምሳሌ ነውና።

5:12 “ስለዚህ” ሮሜ በርካታ ስልታዊ አገባብ ያለው “ስለዚህ” አለው (ዝኒ ከማሁ. 5:1፣ 8:1፣ 12:1)። ትርጉማዊ ጥያቄው ከምን ጋር ይዛመዳሉ የሚል ነው። እነሱ ከሁሉም የጳውሎስ የክርክር አገባቦች ጋር ሊዛመዱ ይችላሉ። በርግጠኝነት ይሄኛው የሚዛመደው ከዘፍጥረት ጋር ነው፤ እና ስለዚህ ምናልባትም ወደ ሮሜ 1:18-32 ያመላክታል።

☐ “በአንድ ሰው ምክንያት ኃጢአት ወደ ዓለም እንደገባ” በቁ.12 ያሉት ሦስቱም ግሎች የተጠናቀቁ ጊዜያት ናቸው። የአዳም ውድቀት ሞትን አመጣ (1ኛ ቆሮ. 15:22)። መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ኃጢአት መነሻ እምብዛም የለውም። ኃጢአት የተከሰተው በመላእክት ግዛት ነው (ዘፍ. 3 እና ራዕ. 12:7-9)። እንዴትና መቼ እንደሆነ ርግጠኝነት የለውም (ኢሳ. 14:12-27፣ ሕዝ. 28:12-19፣ ኢዮብ 4:18፣ ማቴ. 25:41፣ ሉቃስ 10:18፣ ዮሐንስ 12:31፣ ራዕ. 12:7-9)። የአዳም ኃጢአት ሁለት ገጽታዎችን ያጣቅሳል፡ (1) ለልዩ ትዕዛዝ አለመታዘዝ (ዘፍ. 2:16-17)፣ እና (2) ራስ-ተኮር ኩራት (ዘፍ. 3:5-6)። ይህ ዘፍጥረት 3 በተከታይ ማጣቀስ የሚጀምረው ሮሜ 1:18-32 ነው።

ይህ የኃጢአት ሥነ-መለኮት ነው ጳውሎስን ከራቢያዊ አስተምሕሮት በግልጽ የለየው። ራቢዎች (የአይሁድ መምህራን) በዘፍ. 3 ላይ አያተኩሩም፤ በአንጻሩ የሚሉት በእያንዳንዱ ሰው ሁለት “ዓላማዎች” (የትዘርስ yetzers) እንዳሉ ነው። የእነሱ የታወቀው ራቢያዊ አገላለጽ፡ “በእያንዳንዱ ሰው ልብ ውስጥ ጥቁርና ነጭ ውሾች አሉ። በሚገባ የምትመጣበው ትልቅ ይሆናል” የሚል ነው። ጳውሎስ ኃጢአትን በእግዚአብሔርና በፍጥረቱ መካከል የሚገኝ ዋናው መሰናክል እንደሆነ ተመልክቷል። ጳውሎስ ስልታዊ የሥነ-መለኮት ሰው አልነበረም (የጀምስ ስቲዋርት የክርስቶስ ሰው)። በርካታ የኃጢአት መነሻዎችን አመለክቷል (1) የአዳም መውደቅ፣ (2) ሰይጣናዊ ፈተና፣ እና (3) ቀጣዩ የሰው ልጅ ዐመጸ።

በሥነ-መለኮታዊ ተቃርኖ እና ትይዩ፣ በአዳምና በኢየሱስ መካከል ባለው፣ ሁለት ዓይነት ውጤቶች አሉ።

1. አዳም በርግጥ ታሪካዊ ሰው መሆኑ።
2. ኢየሱስ በርግጥ የሰው ልጅ መሆኑ።

እነዚህ ሁለቱም እውነቶች በሐሰተኛ ትምህርት አንጻር የመጽሐፍ ቅዱስን ትክክለኛነት ያጸናሉ። “አንድ ሰው” ወይም “ሰው-የው” የሚሉት በተደጋጋሚ ጥቅም ላይ እንደዋሉ አስተውል። እነዚህ ሁለት ስለ አዳምና ስለ ኢየሱስ የሚገልጹት አገባቦች በዚህ ጽሑፍ ላይ አስራ አንድ ጊዜ ተጠቅሰዋል።

☐ “በኃጢአት ምክንያት ሞት” መጽሐፍ ቅዱስ ሦስት ዓይነት የሞት ደረጃዎች እንዳሉ ይገልጻል (1) መንፈሳዊ ሞት (ዘፍ. 2:17፣ 3:1-7፣ ኤፌ. 2:1)፣ (2) ሥጋዊ ሞት (ዘፍ. 5)፣ እና (3) የዘላለም ሞት (ራዕ. 2:11፣ 20:6፣ 14፣ 21:8)። በአንቀጽ የተጠቀሰው ስለ አዳም መንፈሳዊ ሞት ሲሆን (ዘፍ. 3:14-19) ይህም ውጤት የሰው ልጆችን ሥጋዊ ሞት ያስከተለ ነው (ዘፍጥረት 5)።

☐ “ሞትም በሰዎች ሁሉ ላይ ሆነ” የዚህ አንቀጽ ዋናው ትኩረት የኃጢአት ሁለንተናዊነት ነው (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 16-19፣ 1ኛ ቆሮ. 15: 22፣ ገላ. 1:10) እና ሞት።

☐ “ሁሉም ኃጢአትን ስለ ሠሩ” ሁሉም የሰው ልጆች ከአዳም ጋር ኃጢአትን ሠርተዋል (ይህም ማለት የኃጢአትን ይዘትና የኃጢአትን ዝንባሌ ወርሰዋል።) በዚህን ምክንያት ነው እያንዳንዱ ሰው በግሉ ኃጢአትን የሚፈጽመውና የሚደጋግመው። መጽሐፍ ቅዱስ ሁሉም የሰው ልጆች በሁለቱም በኩል፣ ማለትም በውርስም ሆነ በፍቃድ ኃጢአተኞች መሆናቸውን አጽንዖት ይሰጣል (1ኛ ነገሥ. 8:46፣

2ኛ ዜና. 6:36፣ መዝ. 14:1-2፣ 130:3፣ 143:2፣ ምዕ. 20:9፣ መክብብ7:20፣ ኢሳ. 9:17፣ 53:6፣ ሮሜ 3:9-18፣ 23፣ 5:18፣ 11:32፣ ገላ. 3:22፣ 1ኛ ዮሐንስ 1:8-10)።

ይህም ከጽሑፋዊ አጽንዖቱ አኳያ ሲታይ (ዝኒ ከማሁ. ቁ.15-19)፣ አንድ ድርጊት ሞትን አመጣ (አዳም) እንዲሁም አንድ ድርጊት ሕይወትን አመጣ (ኢየሱስ)። በሰላምም፣ እግዚአብሔር ከሰው ልጆች ጋር ያለው ግንኙነት እንዲጠናከር ይህም የሰው ልጆች ምላሽ ትርጉም ያለው ገጽታ የሚኖረው፣ “በመጥፋት” እና “በመጽደቅ” ላይ ነው። የሰው ልጆች በመጻፈ ግባቸው ላይ ፍቃዳዊ ተሳትፎ አላቸው! በቀጣይነትም ኃጢአትን መምረጥ ወይም ክርስቶስን መምረጥ ይጠበቅባቸዋል። እነዚህን ሁለት ምርጫዎች መደባለቅ አይችሉም፤ ዳሩግን በፍቃዳቸው ወደየትኛው እንደሚሆኑ ማሳየት ይኖርባቸዋል!

“ምክንያቱም” የሚለው ትርጉም የተለመደ ነው፤ ፍቺው ግን ዘወትር እንዳወዛገበ ነው። ጳውሎስ፣ ኢፍ ሆ (eph'ho) የሚለውን ቃል በ2ኛ ቆሮ. 5:4፣ ፊሊጵ. 3:12፣ እና 4:10 “ምክንያቱም” በሚል እሳቤ ተጠቅሞበታል። ይህም ኢየሱስን የሰው ልጅ ምርጫ በግሉ የኃጢአት እና የዐመጸ ተሳትፎ በእግዚአብሔር ላይ ማድረጉን ያመለክታል። አንዳንድ የተለየ መገለጥን በመናቅ፣ ሁሉም ደግሞ የተፈጥሮ መገለጥን በመናቅ ነው (ዝኒ ከማሁ. 1:18-3:20)።

5:13-14 ይኸው ተመሳሳይ እውነት በሮሜ 4:15 እና ሐዋ.17:30 ላይ ይገኛል። እግዚአብሔር ፍትሐዊ ነው። የሰው ልጆች በእነሱ ጋር ገዳይ ብቻቸውን ኃላፊነት ይወስዳሉ። ቁጥሩ የሚናገረው ስለ ልዩ መገለጥ (**ብሉይ ኪዳን**፣ ኢየሱስ፣ አዲስ ኪዳን) ሳያካትት ሲሆን፣ የተፈጥሮ መገለጥን ግን አይደለም (መዝሙር 19፣ ሮሜ. 1:18-23፣ 2:11-16)።

አዲስ ኪዳንጅቅ የቁጥር 12ን ንጽጽር የሚያመለክተው በረዥም ቅንፍ መሆኑን አስተውል (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 13-17) ከማጠቃለያው ከቁ. 18-21 ጋር።

- 5:14**
- አአመቆ፣** አዲስ ኪዳንጅቅ፣
- ኢመቆ፣** “ሞት ገዢ ሆነ”
- አአመቆ፣** “ሞት የበላይነቱን አረጋገጠ”
- አአት፣** ፣ “ሞት ገዛ”

ሞት እንደ ንጉሥ ገዛ (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 17 እና 21)። ይህ የሞትና የኃጢአት ሰውኛ ዘይቤ እንደ ፈላጭ ቆራጭ በዚህ ምዕራፍም ሆነ በምዕራፍ 6 ላይ ቀጥሏል። ሁለንተናዊ የሞት ሥልጣን የሚያረጋግጠው የሰው ልጆችን ሁለንተናዊ ኃጢአት ነው። በቁጥር 17 እና 21፣ ጸጋ በሰውኛ ዘይቤ ተመልክቷል። ጸጋው ይገዛል! የሰው ልጆች ምርጫ አላቸው (ከሁለቱ የብሉይ ኪዳን መንገዶች)፣ ሞት ወይም ሕይወት፣ ባንተ ሕይወት የሚገዛው የትኛው ነው?

☐ “እንደ አዳም ዓይነት በመሰለ የመተላለፍ ኃጢአት ባልወደቁት ላይ እንኳ” አዳም የተላለፈው የእግዚአብሔርን ትዕዛዝ ነው፤ ምንም እንኳ ሔዋን በተመሳሳይ መንገድ ኃጢአት ባትሠራም። ከአዳም ስለ ዛፉ ሰምታለች፣ በቀጥታ ከእግዚአብሔር ባትሰማም። የሰው ልጆች ከአዳም ጀምሮ እስከ ሙሴ ድረስ በአዳም ዐመጸ ተንድተዋል! እነሱ በቀጥታ ከእግዚአብሔር በተሰጣቸው ትዕዛዝ ላይ አላመጹም፤ ነገር ግን 1:18-32፣ በርግጥ የዚህ ሥነ-መለኮት ጽንሰ-ሐሳብ በሆነው ሲታይ የሚያስቀምጠው እውነት፣ በውስጣቸው ባለ ብርሃን ላይ ከፍጥረታቸው እንዳመጹና፣ ይህም በእግዚአብሔር ላይ ለማመጸቸው/ ኃጢአትን ለመፈጸማቸው ኃላፊነቱን እንደሚወስዱ ያሳያል። የአዳም የኃጢአት ዝንባሌ በልጆቹ ላይ ወርዷል።

- ☐
- አአመቆ፣** አዲስ ኪዳንጅቅ፣
- አአመቆ፣** “ሊመጣ ላለው አምሳያው ነውና”
- አአት፣** “አዳም ሊመጣ ላለው ተምሳሌቱ ነውና”
- ኢመቆ፣** “አዳም ሊመጣ ላለው ቅድመ-ተምሳሌት ተደርጓል”

ይህ የሚያሳየው በጣም ተጨባጭ በሆነ መልኩ የአዳም-ክርስቶስን አጠቃላይ ምድብ ነው (1ኛ ቆሮ. 15:21-22፣ 45-49፣ ፊሊጵ. 2:6-8)። ሁለቱም በዝርዝሩ ቀዳሚ ሆነው ነው የሚታዩት፣ የዘሩ መነሻዎች (1ኛ ቆሮ. 15:45-49)። አዳም ከ**ብሉይ ኪዳን** በተለየ መንገድ በ አዲስ ኪዳን “ዓይነት” ተብሎ የተጠራ ብቸኛው ነው። ልዩ ትኩረት የሚያሻገር ርዕስ፡ ቅርጽ (Tupos) 6:17 ላይ ተመልከት።

ሮሜ 5:15-17
¹⁵ነገር ግን ስጦታው እንደ በደሉ መጠን እንደዚያው አይደለም፤ በአንድ ሰው በደል ብዙዎቹ ሞተዋልና፤ ነገር ግን የእግዚአብሔር ጸጋና በአንድ ሰው በኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ የሆነው ስጦታ ከዚያ ይልቅ ለብዙዎች በዛ። ¹⁶አንድ ሰውም ኃጢአትን በማድረግ እንደ ሆነው መጠን እንደዚያው ስጦታው አይደለም፤ ፍርድ ከአንድ ሰው ለተነሳሽ መጥቶአልና፤ ስጦታው ግን በብዙ በደል ለማጽደቅ መጣ። ¹⁷በአንዱም በደል ሞት በአንዱ በኩል ከነገሥ፤ ይልቁን የጸጋን ብዛትና የጽድቅን ስጦታ ብዛት የሚቀበሉ በአንዱ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል በሕይወት ይነግሣሉ።

5:15-19 ይህ ትይዩ ሐረጎችን በመጠቀም የቀጠለ ክርክር ነው። አለመመቅ፣ አለመቅ፣ እና አለት፣ እንቅጹን ቁጥር 18 ላይ ይከፍሉታል። ሆኖም ግን የተመቅሰ⁴ (ዩቢኤስ)፣ አዲስ ኪዳንጆቅ፣ እና ኢመቅ፣ የሚተረጉሙት እንደ አንድ አሀድ ነው። የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ ለመተርጎም ቁልፉ በእያንዳንዱ አንቀጽ አንድ ዋና ስሜት እውነት እንደሆነ አስተውል። “በዙ” የሚለው ቃል ቁ. 15 እና 19 ያለው፣ “ሁሉም” ከሚለው ቁ. 12 እና 18 ከሚገኘው ጋር እንደዛው ነው። ምንም ዓይነት ሥነ-መለኮታዊ ልዩነቶች፣ (የካልቪን የተመረጠ ወይም ያልተመረጠ) በእነዚህ ቃላት ላይ መመሥረት አለበት!

5:15 “ነጻ ስጦታ” ሁለት የተለያዩ ዓይነቶች የግሪክ ቃላት “ስጦታ” ለሚለው ጥቅም ላይ ውለዋል— ክሪስማ (chrisma) ቁ. 15፣16 (6: 23) እና ዶሪክ/ዶራማ (dorea/ dorama) ቁ. 15፣ 16፣ 17 (ቁ. 3፣24 ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)— ነገር ግን ተመሳሳይ ናቸው። ይህ በርግጥ ስለ ደኅንነት መልካም ዜና (ወንጌል) ነው። ከእግዚአብሔር በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ነጻ ስጦታ ነው (ዝኒ ከማሁ. 3:24፣ 6:23፣ ኤፌ. 2:8፣9) በክርስቶስ ለሚያምኑ ሁሉ።

☐ “በ... ከ... (በሆን)” ይህ አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ሲሆን፣ ይህም ከጸሐፊው ሐሳብ ወይም ለጽሑፋዊ ጠቀሜታው አኳያ ተገቢ እንደሆነ ይገመታል። የአዳም ኃጢአት በሁሉም የሰው ልጆች ላይ ሞትን አስከተለ። ይህ ከቁ. 17 ጋር ትይዩ ነው።

☐ “የተትረፈረፈ” ልዩ ርዕስ 15:13 ተመልከት።

5:16 “ኩነኔ... ጽድቅ” እነዚህ ሁለቱም ሕግነክ፣ ሕጋዊ ቃላት ናቸው። በብሉይ ኪዳን ዘወትር የነቢያት መልአክት የሚቀርበው በፍርድ ቤት ትዕይንት አምሳያ ነው። ጳውሎስ ይህንን ገጽታ (ሮሜ. 8:1 31-34) ላይ ተጠቅሟል።

5:17 “በ... ከ... (በሆን)” ይህ ሌላኛው አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ሲሆን ይህም ከጸሐፊው ሐሳብ ወይም ለጽሑፋዊ ጠቀሜታው አኳያ ተገቢ እንደሆነ ይገመታል። የአዳም መተላለፍ በሁሉም የሰው ልጆች ላይ ሞትን አስከተለ።

☐ “በጣም ብዙ የሚቀበሉ ሁሉ” ቁጥር 18-19 በትክክል ሥነ-መለኮታዊ ሚዛኑን የጠበቀ አይደለም። ይህ ሐረግ ከሮሜ 1-8 ካለው ጽሑፍ ወጥቶ፣ እንደ ማጣሪያ ጽሑፍ ለሁለንተናዊነት (ማለት፣ ሁሉም በመጨረሻ ይደናሉ) ለሚለው ጥቅም ላይ ሊውል አይችልም። የሰው ልጆች በክርስቶስ የሆነውን የእግዚአብሔርን ስጦታ የግድ መቀበል አለባቸው (ቁ.17ለ)። ደኅንነት ለሁሉም ተሰናድቷል፣ ነገር ግን በግል የሚቀበሉት ነው (ዮሐንስ 1:12፣ 3:16፣ ሮሜ. 10:9-13)። የአዳም አንድ የዓመጸ ድርጊት በሁሉም የሰው ልጆች ላይ ዐመጸኝነትን አስከተለ። አንዲቷ ኃጢአታዊ ድርጊት ዝፈች! ነገር ግን በክርስቶስ አንድ የጽድቅ መስመር ዝፈረፈ የብዙዎችን ኃጢአት፣ ብሎም አጠቃላዩን የኃጢአት ውጤትም ለመሸፈን በቃ። ይህ “እጅግ ብዙው” የክርስቶስ ድርጊት ገነነ (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 9፣10፣ 15፣ 17)። ጸጋ ተትረፈረፈ!

5:17፣18 “የጸጋ ስጦታ በሕይወታችን ላይ ይገዛል... የሕይወት ጽድቅ” ኢየሱስ የእግዚአብሔር ስጦታ እና ለወደቁት ሁሉም የሰው ልጆች መንፈሳዊ ፍላጎት የተሰጠ ነው (1ኛ ቆሮ. 1:30)። እነዚህ ትይዩ ሐረጎች የሚሉት (1) ኃጢአተኛው የሰው ልጅ በክርስቶስ በኩል በተጠናቀቀ ሥራ በእግዚአብሔር ፊት የመቆም መብት ያገኘ ሲሆን የዚህም ውጤት “መልካም አኗኗር” ነው። ወይም (2) ይህ ሐረግ ከ “ዘላለም ሕይወት” ጋር ተያያዥነት አለው። ጽሑፉ የመጀመሪያውን አማራጭ ይደግፋል። ጽድቅን በተመለከተ ለቃል ጥናት ልዩ ርዕስ 1:17 ተመልከት።

ልዩ ትኩረት የሚያሻግረው ርዕስ: በእግዚአብሔር መንግሥት መንገድ

ከክርስቶስ ጋር መንገድ የሚለው ጽንሰ-ሐሳብ “የእግዚአብሔር መንግሥት” የሚለው የዋናው ሥነ-መለኮታዊ ምድብ ክፍል ነው። ይህም ከብሉይ ኪዳን ተያይዞ የመጣ ጽንሰ-ሐሳብ ሲሆን እግዚአብሔር እውነተኛው የእስራኤል ንጉሥ እንደሆነ ያሳያል (1ኛ ሳሚ. 8:7)። እሱ በተምሳሌትነት ነግሟል (1ኛ ሳሚ. 8:7፣ 10:17-19) በትውልዶች ውስጥ ከይሁዳ ነገድ (ዘፍ. 49:10) እና ከእሴይ ቤተሰብ (2ኛ ሳሚ. 7)።

ኢየሱስ በብሉይ ኪዳን ስለ መሲህ የተተነበየው ተስፋ ፍጻሜ ነው። እሱ የእግዚአብሔርን መንግሥት በቤተ ልሔም በመወለድ መርቆታል። የእግዚአብሔር መንግሥት የኢየሱስ ስብከት ማዕከላዊ ዐምድ ነው። መንግሥቱ ተጠቃሎ የመጣው በእሱ ነው (ማቴ. 10:7፣ 11:12፣ 12:28፣ ማርቆስ 1:15፣ ሉቃስ 10:9፣ 11፣ 11:20፣ 16:16፣ 17:20-21)።

ሆኖም መንግሥቱ ደግሞ መጻኢ ነው (የፍጻሜው ግብ)። አሁን አለ ነገር ግን አልተቀዳጀውም (ማቴ. 6:10፣ 8:11፣ 16:28፣ 22:1-14፣ 26: 29፣ ሉቃስ 9:27፣ 11:2፣ 13:29፣ 14:10-24፣ 22:16፣ 18)። ኢየሱስ ለመጀመሪያ ጊዜ መከራ እንደሚቀበል አገልጋይ የመጣው (ኢ.ሳ.52:13-53:12) ላይ፣ እንደ ትሑት (ዘክ. 9:9) ላይ፣ ነገር ግን የነገሥታት ንጉሥ ሆኖ ይመለሳል (ማቴ. 2:2፣ 21:5፣ 27:11-14)። “መንገድ” የሚለው ጽንሰ-ሐሳብ በርግጠኝነት የዚህ “መንግሥት” አካል የሆነ ሥነ-መለኮት ነው። እግዚአብሔር ለኢየሱስ ተከታዮች መንግሥቱን ሰጥቷል (ሉቃስ 12:32) ተመልከት።

ከክርስቶስ ጋር መንገድ የሚለው ጽንሰ-ሐሳብ በርካታ ገጽታዎችና ጥያቄዎች አሉት።

1. እግዚአብሔር በክርስቶስ በኩል ለአማኞች የሰጠውን “መንግሥት” የሚያስረዱት አንቀጾች የሚያመለክቱት ስለ “መንግሥት” ነውን? (ማቴ. 5:3፣ 10፣ ሉቃስ 12:32)
2. የኢየሱስ ቃላት ለዋነኞቹ ሐዋርያት በአንደኛው ክፍለ-ዘመን የአይሁድ ጽሑፍ መሠረት የሚያመለክቱት ለሁሉም አማኞች ነውን? (ማቴ. 19:28፣ ሉቃስ 22:28-30)
3. ጳውሎስ እጽንዖት የሰጠው በዚህ ሕይወት ላይ አሁን መንግሥት የሚለው ከላይ ከቀረቡት ጽሑፎች ጋር ይቃረናል ወይስ ተያያዥ ነው? (ሮሜ. 5:17፣ 1ኛ ቆሮ. 4:8)
4. መከራ መቀበልና መንግሥት እንዴት ይዛመዳል? (ሮሜ 8:17፣ 2ኛ ጢሞ. 2:11-12፣ 1ኛ ጴጥ. 4:13፣ ራዕ. 1:9)
5. ራዕይ ላይ በተደጋጋሚ የተነሣው ጭብጥ የከበረውን የኢየሱስን ንግሥና ያሳያል ሀ. ምድራዊ፣ 5:10

ለ. ሺህ ዓመት (ሚሊኒየም)፣ 20:5፣6

ሐ. የዘላለም፣ 2:26፣ 3:21፣ 22:5 እና ዳን. 7:14፣ 18፣ 27

5:18-21

¹⁸እንግዲህ በአንድ በደል ምክንያት ፍርድ ለኩህ ወደ ሰው ሁሉ እንደ መጣ፣ እንዲሁም በአንድ ጽድቅ ምክንያት ስጦታው ሕይወትን ለማጽደቅ ወደ ሰው ሁሉ መጣ። ¹⁹በአንዱ ሰው አለመታዘዝ ብዙዎች ኃጢአተኞች እንደ ሆኑ፣ እንዲሁ ደግሞ በአንዱ መታዘዝ ብዙዎች ጻድቃን ይሆናሉ። ²⁰⁻²¹በደልም እንዲበዛ ሕግ ጭምር ገባ፣ ዳሩ ግን ኃጢአት በበዛበት፣ ኃጢአት በሞት እንደ ነገሠ፣ እንዲሁ ደግሞ ጸጋ ከኤታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ የተነሣ በጽድቅ ምክንያት ለዘላለም ሕይወት ይነግሥ ዘንድ፣ ጸጋ ከመጠን ይልቅ በለጠ።

5:18

- አአመመቅ፣ “እንዲሁም በአንድ የጽድቅ ሥራ ምክንያት ውጤቱ ሕይወትን ለማጽደቅ ለሰው ሁሉ ሆነ”
- አዲሱ ከንግ ጀምስ ትርጉም፣ “እንዲሁም በአንድ ሰው የጽድቅ ሥራ ነጻ ስጦታው ወደ ሰው ሁሉ መጣ”
- አአመቅ፣ “እናም የአንድ ሰው የጽድቅ ሥራ ወደ ጽድቅና ሕይወት ለሰዎች ሁሉ አመራ”
- አአት፣ “በተመሳሳይ መንገድ አንድ የጽድቅ ሥራ ሰዎችን ሁሉ ነጻ አውጥቶ ሕይወትን ሰጣቸው”
- አአመቅ፣ “እናም የአንድ ሰው መልካም ሥራ ለሰዎች ሁሉ ሕይወትን አስገኝቶ አጸደቃቸው”

ይህ አባባል ግን ሁሉም ይጻፍታል ማለት አይደለም (ሁለንተናዊነት)። ይህ ቁጥር ከሮሜ መጽሐፍ መልእክት እና ከዚህ (ከቅርቡ) ጽሑፍ በተለየ መልኩ መተርጎም የለበትም። ይህ ለመጥቀስ የሚፈልገው ለሰው ልጆች ሁሉ የሆነውን መዳን ነው። በኢየሱስ ሕይወት/ ሞት/ ትንሣኤ። የሰው ልጅ ለቀረበለት ወንጌል በንግሥተና በእምነት ምላሽ መስጠት አለበት (ማርቆስ 1:15፣ ሐዋ. 3:16፣ 19፣ 20:21)። እግዚአብሔር ዘወትር መነሻውን ይወስዳል (ዮሐንስ 6:44፣65)፣ ነገር ግን እሱ እያንዳንዱ ግለሰብ በራሱ ምላሽ እንዲሰጥ ነው የመረጠው (ማርቆስ 1:15፣ ዮሐንስ 1:12፣ እና ሮሜ 10:9-13)። ስጦታው አጠቃላይ ነው (1ኛ ጢሞ. 2:4፣ 6፣ 2ኛ ጴጥ. 3:9፣ 1ኛ ዮሐንስ 2:2)፣ ነገር ግን የበደል ምሥጢሩ ብዙዎች “እምቢ” ማለታቸው ነው።

“የጽድቅ ሥራ” አንድም (1) የኢየሱስ ሙሉ የመታዘዝ ሕይወት እና የአብ መግለጥ ወይም (2) በተለይም የሱ በኃጢአተኛ የሰው ልጅ ምትክ መሞቱ ነው። የአንድ ሰው ሕይወት ሁሉንም እንደነካቸው (የአይሁድ፣ በሥጋ ያሉት፣ ኢያሱ 7)፣ እንደሆነው የአንድ ጻድቅ ሕይወት ሁሉንንም ነክቷል። እነዚህ ሁለት ድርጊቶች ትይዩ ናቸው። እኩል ግን አይደሉም። ሁሉም በአዳም ኃጢአት ምክንያት ቢጎዱም ሁሉም በተጨማሪም በኢየሱስ ሕይወት ብቻ ነው የሚነኩት፣ የጽድቅን ስጦታ የተቀበሉት አማኞች ብቻ። የኢየሱስ ድርጊት ሁሉንም የሰው ልጆች ኃጢአት ነክቷል፣ ለሚያምኑትና ለተቀበሉት ያለፈውን፣ የአሁኑን፣ እና የወደፊቱን!

5:18-19 “ኩህ ለሰዎች ሁሉ... የጽድቅ ሕይወት ለሰዎች ሁሉ... ብዙዎች ኃጢአተኛ እንደ ሆኑ... ብዙዎች ጻድቅ ይሆናሉ” እነዚህ ትይዩ ሐረጎች “ብዙዎች” የሚለውን ቃል የሚያሳዩ ሲሆኑ ክልከላ የለበትም፣ ነገር ግን የሚያካትት ነው። ተመሳሳይ የሆነ ትይዩነት በኢ.ሳ. 53:6 “ሁሉም” እና 53:11፣ 12 “ብዙዎች” ላይ ይገኛል። “ብዙዎች” የሚለው ቃል፣ የእግዚአብሔርን የመዳን ስጦታ ለሰው ልጆች ሁሉ የሆነውን ክልከላ ባለው አግባብ ጥቅም ላይ መዋል አይኖርበትም (የካልቪን የተመረጡት ወይም ያልተመረጡት)።

የሁለቱን ሐረጎች የተገብሮ ድምጽ (ግሥ) አስተውል። እነሱ የሚያመለክቱት የእግዚአብሔርን ድርጊት ነው። የሰው ልጆች ኃጢአት የሚሠሩት ከእግዚአብሔር ባሕርይ ጋር ባላቸው የጋራ ግንኙነት ሲሆን የሚጸድቁትም ከሱ ባሕርይ ጋር በሚኖር ግንኙነት ነው።

5:19 “የአንድ ሰው አለመታዘዝ... የአንዱ መታዘዝ” ጳውሎስ የብሉይ ኪዳንን ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳብ ሥጋዊነት ጥቅም ላይ አውሎታል። የአንድ ሰው ድርጊት ሁሉንም ማኅበረሰብ ጎዳ (አካን በኢያሱ 7 ላይ)። የአዳምና የሔዋን አለመታዘዝ በፍጥረት ሁሉ ላይ ፍርድን አመጣ (ዘፍ. 3)። ሁሉም ፍጥረታት በአዳም የአመጸ መዘዝ ሳቢያ ጉዳት አገኛቸው (ዝኒ ከማሁ. 8:18-25)። ዓለም አንድ ዓይነት አይደለም። የሰው ልጆች አንድ ዓይነት አይደሉም። ሞት የሁሉም ምድራዊ ሕይወት መጨረሻ ሆነ (ዘፍ. 5)። ይህ ዓለም፣ እግዚአብሔር ሊሆን የፈለገው አይደለም!

በተመሳሳይ ሥጋዊ አገባብ የኢየሱስ አንዱ የመታዘዝ ድርጊት፣ ቀራንዮ፣ ያስገኘው ውጤት (1) አዲስ ዘመን፣ (2) አዲስ ሕዝብ፣ እና (3) አዲስ ኪዳን ነው። ይህ ውክልናዊ ሥነ-መለኮት “የአዳም ክርስቶስ ምድብ” ይባላል (ፊሊጵ. 2:6)። ኢየሱስ ሁለተኛው አዳም ነው። እሱም ለወደቀው የሰው ዘር አዲስ ጅምር ነው።

▣ **“ጽድቅ አደረገ”** 1:17 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

5:20
አአመቆ፣ “እናም መተላለፍም እንዲበዛ ሕግ ጭምር ገባ”
አዲሱ ከንግ ጀምስ ትርጉም፣ “ከዚህም በላይ መተላለፍ እንዲበዛ ሕግ ገባ”
አአመቆ፣ “ነገር ግን ሕግ ገባ፣ መተላለፍ እንዲበዛ አድርጎ”
አኢት፣ “ሕግ እንዲገባ ሆነ በደል እንዲበዛ ለማድረግ”
አመቆ፣ “ሕግ በመጣ ጊዜ፣ የመውደቅን አጋጣሚ እንዲበዛ አደረገው”

የሕግ ተግባር የሰው ልጆችን ለማዳን ፈጽሞ አልነበረም ነገር ግን የወደቁት የሰው ልጆች የሚያስፈልጋቸውንና አቅሙቢስ መሆናቸውን ለማሳየት ነው (ኤፌ. 2:1-3) እናም እነሱን ወደ ኢየሱስ ለማምጣት (ዝኒ ከማሁ. 3:20፣ 4:15፣ 7:5፣ ገላ. 3:19፣ 23-26)። ሕጉ መልካም ነው፣ የሰው ልጅ ግን ኃጢአተኛ ነው!

▣ **“ጸጋም ከመጠን ይልቅ በዛ”** ይህ በዚህ ክፍል ውስጥ የጳውሎስ ዋናው ጥያቄ ነው። ኃጢአት አስፈሪና ሁሉምጋ የተሰራጨ ሲሆን፣ ነገር ግን ጸጋ፣ በሞት ተጽዕኖው ላይ በዝቶ ተትረፍርፏል! ይህ በአንደኛው ክፍለ ዘመን አዲሷን ቤተ-ክርስቲያን ለማበረታታት የሚደረግ መንገድ ነበር። እነሱ በክርስቶስ ድል አድራጊዎች ናቸው (ዝኒ ከማሁ. 5:9-11፣ 8:31-39፣ 1ኛ የሐንስ 5:4)። ይህ ኃጢአትን ዳግም ለመፈጸም ፍቃድ አይደለም! ልዩ ትኩረት የሚያሻው ርዕስ፡ የጳውሎስ የሁፐር (*hyper*) ድብልቆች አጠቃቀም 1:30 ላይ ተመልከት።

5:21 ሁለቱም “ኃጢአት” እና “ጸጋ” በሰውኛ ዘይቤ እንደ ንጉሥ ተደርገዋል። ኃጢአት የሚነግሠው በሁለንተናዊ ሞት ነው (ቁ. 14፣ 17)። ጸጋ የሚነግሠው በኢየሱስ ክርስቶስ ኃላፊነት በተፈጸመ የጽድቅ ሥራ ኃይል እና አማኞች ለወንጌል ቢያደርጉት የግል እምነትና የንስሐ ምላሽ ነው።

እንደ እግዚአብሔር አዲስ ሕዝብ፣ እንደ ክርስቶስ አካል፣ ክርስቲያኖችም ከክርስቶስ ጋር ይነግሣሉ (ዝኒ ከማሁ. 5:17፣ 2ኛ ጢሞ. 2:12፣ ራዕ. 22:5)። ይህ እንደ ምድራዊ ወይም የሺ ዓመት ንግሥና ተደርጎ ሊወሰድ ይችላል (ራዕ. 5:9-10፣ 20)። መጽሐፍ ቅዱስ በተጨማሪ የሚናገረው ተመሳሳይ እውነት ይሄው መንግሥት ለቅዱሳን መስጠቱን ነው (ማቴ. 5:3፣ 10፣ ሉቃስ 12:32፣ ኤፌ. 2:5-6)። ልዩ ትኩረት የሚያሻው ርዕስ፡ በእግዚአብሔር መንግሥት መንገድ 5:17 ተመልከት።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንዲያሰላስሉ ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንዲወሰኑ አይደለም።

1. የእግዚአብሔርን “ጽድቅ” ግለጽ
2. በ “አቋማዊ መቀደስ” እና በ “ተጨማሪ ውርስ” መካከል ያለው ሥነ-መለኮታዊ ልዩነት ምንድነው?
3. የዳንካው በጸጋ ነው በእምነት (ኤፌ. 2:8-9)?
4. ክርስቲያኖች ለምን ይሠቃያሉ?
5. ድነናል ወይስ እየዳንን ነው ወይስ እንድናለን?

6. ኃጢአተኞች የሆነው ኃጢአትን ስለ ፈጸምን ነው፤ ወይስ ኃጢአት የምንሠራው ኃጢአተኛ ስለሆንን?
7. “መጽደቅ” “መዳን” እና “መታረቅ” የሚሉት ቃላት በዚህ ምዕራፍ እንዴት ይዛመዳሉ?
8. እግዚአብሔር ከሺ ዓመታት በፊት የነበረን የሌላን ሰው ኃጢአት እንዴት እኔን ተጠያቂ ያደርጋል (ቁ. 12-21)?
9. ከአዳም ጀምሮ እስከ ሙሴ ድረስ ለምን እያንዳንዱ ይሞታል፤ በዚህ ጊዜ ውስጥ ኃጢአት የማይቆጠር ከሆነ (ቁ. 13-14)?
10. “ሁሉም” እና “በዙዎች” የሚሉት ቃላት ይመሳሰላሉ (ቁ. 18-19፤ ኢሳ. 53፡6፤ 11-12)?

ሮጫ 6

የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች				
የተየመቅሶፋ	አ ክጀት፣	አእመቅ፣	አእት፣	አመቅ፣
ለኃጢአት መሞት ግን ለክርስቶስ መኖር 6:1-11	ለኃጢአት መሞት፣ ለእግዚአብሔር መኖር 6:1-14	ከአያሱስ ጋር መሞትና መነሣት 6:1-4 6:5-11	ለኃጢአት መሞት ነገር ግን በክርስቶስ መኖር 6:1-4 6:5-11	ጥምቀት 6:1-7 6:8-11 ቅድስና፣ ኃጢአት እንዳይገዛ
6:12-14		6:12-14	6:12-14	6:12-14
የጽድቅ አገልጋዮች 6:15-23	ከኃጢአት ባርነት ወደ እግዚአብሔር አገልጋይነት 6:15-23	የሁለቱም ባርነት 6:15-19 6:20-23	የጽድቅ አገልጋዮች 6:15-19 6:20-23	ክርስቲያን ከኃጢአት ባርነት ነጻ ወጥቷል 6:15-19 የኃጢአት ዋጋ እና የቅድስና ዋጋ 6:20-23

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (viii ተመልከት)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያቸው ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብቦው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
5. ወዘተርፈ

ጽሑፋዊ ይዘት

ሀ. ምዕራፍ 6:1-8:39 የሐሳብ ምድብ (ጽሑፋዊ አህድ) ከርስቲያን ከኃጢአት ጋር ያለውን ግንኙነት መልክ ሰጥቶ የሚያሳይ ነው። ይህ በጣም አስፈላጊ ጉዳይ ነው፤ ምክንያቱም ወንጌል የተመሠረተው በነጻና ባልተደከመባቸው በክርስቶስ በኩል በሆኑ የእግዚአብሔር ጸጋዎች በመሆኑ ነው (3:21-5:21) ስለሆነም፤ እንዴት ኃጢአት አማኝ ላይ ተጽዕኖ ያሳድራል? ምዕራፍ 6 የተመሠረተው በሁለት ታሳቢ ጥያቄዎች ላይ ነው፤ ቁ. 1 እና 15። ቁጥር 1 የሚዘመደው ከ5:20 ጋር ሲሆን ቁ. 15 ደግሞ የሚዘመደው ከ6:14 ጋር ነው። የመጀመሪያው የሚዘመደው ከኃጢአት ጋር እንደ ያኗር ዘዴ (የአሁን ጊዜ) ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ የግለሰብ የኃጢአት ድርጊት (የድርጊት ግሥ) ያሳያል። ቁጥር 1-14 በግልጽ የሚያሳዩው አማኞች ከኃጢአት አገዛዝ ነጻ መሆናቸውን ሲሆን፤ ቁ. 15-23 ደግሞ አማኞች ቀደም ሲል ኃጢአትን ያገለግሉ እንደነበሩ፤ እግዚአብሔርን በሙሉ፤ በተሟላ እና ባጠቃላይ ልብ ያገለግሉት ዘንድ ነጻነት እንዳላቸው ነው።

ለ. ቅድስና ሁለቱም ነው።

1. አቋም (በደኅንነት ጊዜ እንደሆነ የጽድቅ ድርሻ፤ 3:21-5:21)
2. ክርስቶስን በመምሰል መጓዝን

ሀ. 6:1-8:39 ይህንን እውነት በሥነ-መለኮታዊነት ይገልጻል

ለ. 12:1-15:13 በተግባር ይገልጻል (ልዩ ርዕስ 6:4 ላይ ተመልከት)

ሐ. ተንታኞች የጽድቅን እና የቅድስናን ርዕሰ-ጉዳዮች ከሥነ-መለኮታዊ አኳያ ከፋፍለው ማየት ይኖርባቸዋል፤ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ፍቺዎቻቸውን ለመገንዘብ ይረዳቸው ዘንድ። በተጨማሪ እነሱ የጸጋ ትይዩ ድርጊቶች ናቸው (አቋማዊ፤ 1ኛ ቆሮ. 1:30፤ 6:11)። የሁለቱም ያተገባበር ዘዴ ተመሳሳይ ነው— የእግዚአብሔር ጸጋ በኢየሱስ ሕይወትና ሞት የተፈጸመው፤ በእምነት የምንቀበለው (ኤፌ. 2:8-9)።

መ. ይህ ምዕራፍ የሚያስተምረው የሙሉ ጉልምስና እምቅ ኃይልን ሲሆን (ኃጢአት የለሽነት፤ 1ኛ ዮሐንስ 3:6፤ 9፤ 5:18) በክርስቶስ የእግዚአብሔርን ልጅነት ነው። ምዕራፍ 7 እና 1ኛ ዮሐንስ 1:8-2:1 የሚያሳዩት የአማኞችን ቀጣይ ኃጢአተኝነት ነው።

ከይቅርታ ጋር ካለው ከጳውሎስ አመለካከት ሳቢያ አብዛኛው ክርክር የተያያዘው ከግብረ ገብነት ጉዳይ ጋር ነው። አይሁድ መልካም ሕይወትን ለማረጋገጥ ሲፈልጉ አዲስ አማኞች የሙሴን ሕግ እንዲያጸኑ ይጠይቃሉ። እንዲህ ሊሆን የቻለው አንዳንዶች የጳውሎስን አመለካከት እንደ ፍቃድ በመውሰድ ኃጢአትን ስለፈጸሙ ነው ብሎ መውሰድ ይቻላል (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 1፤ 15፤ 2ኛ ጴጥ. 3:15-16)። ጳውሎስ የሚያምነው በውስጥ ያደረ መንፈስ እንጂ ውጫዊ የሆነ ሕግ መለኮታዊና ክርስቶስን የመሰሉ አማኞች እንደማይፈጥር ነው። በተጨማሪም ይህ ልዩነት በብሉይ ኪዳን (ዘዳግም. 27-28) እና በአዲስ ኪዳን (ኤር. 31:31-34፤ ሕዝቅ. 36:26-27)።

ሠ. ጥምቀት በቀላሉ፤ የመጽደቅ/ የመቀደስ መንፈሳዊ እውነታ አካላዊ መግለጫ ነው። በሮሜ መንታዎቹ መሠረተ እምነቶች ማለትም፤ አቋማዊ መቀደስ (መጽደቅ) እና የሕይወት-ልምድ መቀደስ (ክርስቶስን መምሰል) ሁለቱም አጽንዖት ተሰጥቷቸዋል። ከእሱ ጋር መቀበር (ቁ.4) “ከእርሱ ጋር መሰቀል” (ቁ. 6) ከሚለው ጋር ትይዩ ነው።

ረ. በክርስትና ሕይወት ፈተናንና ኃጢአትን ድል ለማድረግ ቁልፎቹ፡

1. በክርስቶስ ማን መሆንን እውቅ። እሱ ምን እንዳደረገልህ እውቅ። ከኃጢአት ነጻ ወጥተሃል! ለኃጢአት ሞተሃል!
2. በክርስቶስ ያለህን ስፍራ (አቋም) በየቀኑ የሕይወት ሁኔታህ እውቅ፤ ቁጠር።
3. እኛ የራሳችን አይደለንም! ጌታችንን ማገልገል/ መታዘዝ አለብን። የምናገለግለው/ የምንታዘዘው ከምስጋናና ከፍቅር የመነጨ ሲሆን ይህም ለወደደን ለአንዱ ነው!
4. የክርስቲያን ሕይወት ከተፈጥሮ በላይ የሆነ ሕይወት ነው። እሱም፤ እንደ ደኅንነት፤ ከእግዚአብሔር በክርስቶስ ያገኘው ስጦታ ነው። እሱ መነሻውም ኃይል ሰጪውም ነው። እኛም በንስሐና በእምነት ምላሽ መስጠት ይገባናል፤ በመነሻውም ሆነ በቀጣይነት።
5. በኃጢአት አካባቢ አትጫወት። እዛው እንዳለ ተወው። ከእሱ ዘወር በል፤ ከእሱ ሸሽ። ፈተና ያለበት አካባቢ ራሱን አታቅርብ።
6. ኃጢአት ሊሰበር የሚቻል ሱስ ነው፤ ነገር ግን ጊዜ፤ ጥረት፤ እና ፍቃድን ይፈልጋል።

የቃልና የሐረግ ጥናት

ሮሜ 6:1-7

‘እንግዲህ ምን እንላለን? ጸጋ እንዲበዛ በኃጢአት ጸንተን እንኑርን? አይደለም። ለኃጢአት የሞትን እኛ ወደ ፊት እንዴት አድርገን በእርሱ እንኖራለን? ኃይሉ ከክርስቶስ ኢየሱስ ጋር አንድ እንሆን ዘንድ የተጠመቅን ሁላችን ከሞቱ ጋር አንድ እንሆን ዘንድ እንደ ተጠመቅን አታውቁምን? ለእንግዲህ ክርስቶስ በአብ ክብር ከሙታን እንደ ተነሣ እንዲሁ እኛም በአዲስ ሕይወት እንድንመለስ፤ ከሞቱ ጋር አንድ እንሆን ዘንድ በጥምቀት ከእርሱ ጋር ተቀበርን። ስሞቱንም በሚመስል ሞት ከእርሱ ጋር ከተባበርን ትንሣኤውን በሚመስል ትንሣኤ ደግሞ ከእርሱ ጋር እንተባበራለን፤ ስለእንግዲህ ወዲያ ለኃጢአት እንዳንገዛ የኃጢአት ሥጋ ይሻር ዘንድ አሮጌው ሰዎችን ከእርሱ ጋር እንደ ተሰቀለ እናውቃለን፤ ፊት ለፊት ከኃጢአቱ ጸድቋልና።’

6:1

- አለመመቅ፣ “ጸጋ እንዲበዛ በኃጢአታችን እንቀጥል?”
- አዲሱ ከገግ ጀምሮ ትርጉም፣ “እንግዲህ ጸጋ እንዲበዛ በኃጢአታችን እንቀጥል?”
- አለመቅ፣ “ጸጋ ይበዛልን ዘንድ ኃጢአት በመፈጸም እንቀጥል?”
- አእት፣ “የእግዚአብሔር ጸጋ ይበዛልን ዘንድ ኃጢአትን በመሥራት ሕይወት እንቀጥል?”
- ኢመቅ፣ “ጸጋ በጣም ይጨምር ዘንድ በኃጢአት መቀጠላችን አግባብ ነውን?”

ይህ የአሁን ጊዜ ሁኔታን የሚያሳይ ነው። በጥሬ አገባቡ የሚጠይቀው፣ ክርስቲያኖች ኃጢአትን ጋር “ታግሦ መኖር ይችላሉ” ወይስ “ይቀራረባሉ” የሚል ነው። ይህ ጥያቄ ተመልሶ ወደ 5:20 ይሄዳል። ጳውሎስ ይህንን ጸጋን ያግባብ መጠቀም በተመለከተ መላምታዊ ተቃውሞ (የወቀሳ ቃል) ይጠቀማል (1ኛ ዮሐንስ 3:6፣9፣ 5:18)። የእግዚአብሔር ጸጋና ምሕረት የዐመጸን ሕይወት ለመኖር ፍቃድ እንደመስጠት አይደለም።

የጳውሎስ ወንጌል ማለትም ነጻ ደኅንነት፣ እንደ ስጦታ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል የእግዚአብሔር ጸጋ የሆነው (ዝኒ ከማሁ. 3:24፣ 5:15፣17፣ 6:23) ስለ ያደናደሩ ስልት ጽድቅ ብዙ ጥያቄዎችን አስነሥቷል። ነጻ ስጦታ እንዴት አድርጎ ቀጥተኛ ግብረገብነትን ይፈጥራል? መጽደቅና መቀደስ መነጣጠል አይኖርባቸውም (ማቴ. 7:24-27፣ ሉቃስ 8:21፣ 11:28፣ ዮሐንስ 13:17፣ ሮሜ 2:13፣ ያዕቆብ 1:22-25፣ 2:14-26)።

በዚህ ነጥብ ላይ ከ ኤፍ. ኤፍ. ብሩስ በጳውሎስ፣ ገሰ ነጻ ልቡ ሐዋርያ፣ ከሚለው ልጥቀስ፣ “የክርስቲያኖች ጥምቀት ወሰኑን የሚመሠርተው በአሮጌው ባልታደሰው ማንነታቸው መካከልና በክርስቶስ ባላቸው አዲስ ሕይወት ነው። እሱም የሚያመለክተው ለአሮጌው ሥርዓት መሞታቸውን ሲሆን በዚህም መሠረት ለተጠመቀ ክርስቲያን በኃጢአት መቀጠል ነውርና፣ ነጻ የወጣ ባርያ ለቀድሞ ጌታው ለድጋሚ ባርነት እንደመገዛት ማለት ነው (ሮሜ. 6:1-4፣ 15-23) ወይም ባሏ የሞተባት ሴት ከባሏ ጋር ባለው ሕግ እንደመታሰር ማለት ነው።” ገጽ 281-82 (ሮሜ 7:1-6)።

በጀምሮ ኤስ. ስቲዋርት መጽሐፍ፣ በክርስቶስ ያለ ሰው፣ እንዲህ ጽፏል፡ “ይህን መስሎ የሐዋርያው የአስተሳሰብ ገጽታ የክስተቱ ምድብ በሮሜ 6 ላይ ይገኛል። እዚያ ላይ ጳውሎስ፣ ግሩም በሆነ ብርታትና ጥረት፣ ወደ ልቦናና ሕሊና ትምህርቱን የሚያመጣው ከኢየሱስ ጋር በሞቱ መተባበር ማለት ለአማኝ ከኃጢአት ጋር ጨርሶ መቆራረጥን ለማሳየት ነው።” ገጽ 187-88።

6:2 “ፈጽሞ እንዳይሆን” ይህ የማይዘወተር የመሻት ሁኔታ አገባብ ሲሆን እሱም የሰዋሰዋዊ ሁኔታ ወይም ስልት የፍላጎት መግለጫ ወይም ጸሎት ነው። እሱም የጳውሎስ የአመለካከት ስልት ሲሆን ለመላምታዊ ተቃውሞ ምላሽ አድርጎታል። እሱም የሚገልጸው፣ ጳውሎስን ያስደነገጠውና የረበሸው የማይምኑ የሰው ልጆች የተዛባ መረዳትና ጸጋን አላግባብ መጠቀማቸው ነው (ዝኒ ከማሁ. 3:4፣6)።

☐ “እኛ ለኃጢአት የሞትን” ይህ የተፈጸመ ድርጊት አመላካች ሲሆን፣ ፍቺውም “ሞተናል” የሚል ነው። ነጠላ ቁጥሩ “ኃጢአት” በዚህ ምዕራፍ ሁሉ ተጠቅሷል። ለመጥቀስ የሚፈልገው ስለ እኛ “የኃጢአት ተፈጥሮ” እሱም ከአዳም የወረሰውን ነው (ሮሜ 5:12-21፣ 1ኛቆሮ. 15:21-22)። ጳውሎስ የሞትን ጽንሰ-ሐሳብ ዘወትር እንደ ዘይቤ የሚጠቀምበት፣ አማኞች ከኢየሱስ ጋር ያላቸውን አዲስ ኅብረት ለማመላከት ነው። እነሱ በቀጣይ ለኃጢአት ጌትነት ተገዥ አይሆኑም።

☐ “በእርሱ ይኖራሉ” ይህ በጥሬ ትርጉሙ “መራመድ” ማለት ነው። ይህ ዘይቤ ጥቅም ላይ የዋለው አጽንዖት ለመስጠት ሲሆን ይህም አንድም፣ የእምነት የሕይወት ዘይቤ (ኤፌ. 4:1፣ 5:2፣15) ወይም የኃጢአት የሕይወት ዘይቤ (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 4) ነው። አማኞች በኃጢአት ደስተኞች ሊሆኑ አይችሉም!

6:3-4 “ተጠምቅናል... ተቀብረናል” እነዚህ ሁለቱም የተጠናቀቀ ድርጊት ተገብሮ አመላካቾች ናቸው። ይህ ሰዋሰዋዊ ቅርጽ አጽንዖት የሚሰጠው በውጫዊ አካል የተጠናቀቀ ድርጊትን ሲሆን፣ እዚህ ላይ መንፈስ ቅዱስ ነው። እነሱ በዚህ ጽሑፍ ተነጻጻሪ ናቸው።

ልዩ ትኩረት የሚያሻገር ርዕስ: ጥምቀት

ኮርቲስ ቮግሃን፣ ግብረ ሐዋርያት (Acts)፣ ገጽ 28 ላይ ማራኪ የግርጌ ማስታወሻ ይዟል።

“በግሪክ ‘ጥምቀት’ የሚለው ቃል ሦስተኛ መደብ አድራጊ ሲሆን፣ ‘ንስሐ’ የሚለው ቃል ደግሞ ሁለተኛ መደብ አድራጊ ነው። ይህ ለውጥ፣ ማለትም በእጅጉን ቀጥተኛ ከሆነው ከሁለተኛ መደብ ትዕዛዝ አንቀጽ፣ አነስ ወደሚለው ቀጥተኛ ሦስተኛ መደብ፣ ‘ጥምቀት’ መለወጡ የሚያመለክተው የጳጥሮስ ተቀዳሚው ጥያቄ ንስሐ መሆኑን ነው።”

ይህም ተከትሎ የመጣው የዮሐንስ መጥምቅን የሰብከት አጽንዖት (ማቴ. 3:2) እና የኢየሱስ (ማቴ. 4:17) ነው። ንስሐ ሊሆን የሚችለው መንፈሳዊ ቁልፍ ሲሆን እንዲሁም ጥምቀት የዚህ መንፈሳዊ ለውጥ ውጫዊ መግለጫ ነው። አዲስ ኪዳን ስለ አልተጠመቁ አማኞች ምንም አያውቅም! ለጥንቷ ቤተ-ክርስቲያን ጥምቀት ግልጽ የእምነት መግለጫ ነበር። ትዕይንቱ በሕዝብ ፊት በክርስቶስ ያለ እምነትን መግለጫ እንጂ የደኅንነት መሣርያ አይደለም! መታወስ ያለበት ነገር፣ ጥምቀት በጳጥሮስ ሁለተኛው ስብከት ላይ አልተጠቀሰም፣ ንስሐ እንጂ (ዝኒ

ከማሁ. 3:19፣ ሉቃስ 24:17)። ጥምቀት በኢየሱስ የተቀመጠ ምሳሌ ነው (ማቴ. 3:13-18)። ጥምቀት በኢየሱስ የታዘዘ ነው (ማቴ. 28:19)። የዘመናዊው ጥያቄ የሆነው ለመዳን የሚያስፈልገው ጥምቀት በአዲስ ኪዳን አልተጠቀሰም፤ ሁሉም አማኞች እንዲጠመቁ ይጠበቃል። ሆኖም፣ የሃይማኖታዊ ሥርዓቶችን መሣርያነት ሁሉም ሊመረምራቸው ይገባል! ደኅንነት የእምነት ጉዳይ ነው እንጂ የትክክለኛ ቦታ፣ ትክክለኛ ቃላት፣ የትክክለኛ አምልኮዊ ድርጊት ጉዳይ አይደለም!

☐ **“ወደ ክርስቶስ ኢየሱስ”** የኢስ (eis) (ወደ) አጠቃቀም ትይዩነቱ ከታላቁ ተልእኮ፣ የማቴ. 28:19፣ አዲስ አማኞች ሲጠመቁ ነው ኢስ (ወደ)፣ በአብ በወልድ እና በመንፈስ ቅዱስ ስም። መስተጻምሩ በተጨማሪም ጥቅም ላይ የዋለው፣ አማኞች በኢየሱስ አካል በመንፈስ መጠመቃቸውን ነው። በ1ኛ ቆሮ. 12:13። ኢስ በዚህ ጽሑፍ ከኢን ጋር (በኢየሱስ) ተመሳሳይ ነው በቁ. 11፣ ይህም የጳውሎስ ተወዳጅ አማኞችን የማመልከቻ ዘዴ። እሱም ስፍራ አመለካከት ነው። አማኞች ይኖራሉ እናም ይንቀሳቀሳሉ እንዲሁም በክርስቶስ የራሳቸው ሕላዌ አላቸው። እነዚህ መስተጻምሮች የሚያመለክቱት ይህን ወዳጃዊ ኅብረት፣ የኅብረቱን ክልል፣ ይህንን የወይንና የቅርንጫፍን ግንኙነት ነው። አማኞች የሚለዩት እና ከክርስቶስ ጋር የሚገናኙት በሞቱ (ዝኒ ከማሁ. ቁ.6፣ 8:17)፣ በትንሣኤው (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 5)፣ እሱ ለአግዚአብሔር ባለው የታዘዘነት አገልግሎት እና በእሱ መንግሥት ነው!

☐ **“በሞቱ... ከእሱ ጋር ተቀብረናል”** በመነከር የሚደረግ ጥምቀት ሞትንና መቀበርን ያመለክታል (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 5 እና ቆላ. 2:12)። ኢየሱስ ጥምቀትን የተጠቀመበት ለራሱ ሞት ተምሳሌት ነው (ማርቆስ 10:38-39፣ ሉቃስ 12:50)። እዚህ ላይ የሰው አጽንዖት የጥምቀት መሠረተ እምነት አይደለም፣ ነገር ግን የክርስቲያን አዲስ፣ ወዳጃዊ ግንኙነት ከክርስቶስ ሞትና መቀበር ጋር ነው። አማኞች የሚታወቁት በክርስቶስ ጥምቀት፣ በእሱ ባሕርይ፣ በእሱ መሥዋዕትነት፣ በእሱ ተልእኮ ነው። ኃጢአት በአማኞች ላይ ኃይል የለውም!

6:4 “በሞቱ ደግሞ አንድ እንሆን ዘንድ በጥምቀት ከእሱ ጋር ተቀብርን” በዚህ ምዕራፍ፣ እንደ ሁሉም የጳውሎስ ጽሑፎች ስልት፣ በርካታ ሱን (sun) (ጋር) ድብልቆች ተጠቅሟል (ምሳ. ኤፌ. 2:5-6)።

1. ሱን (sun) + ታፕቶ (thaptō) = አብሮ መቀበር፣ ቁ. 4፣ ቆላ. 2:12፣ እንዲሁም ቁ. 8 እይ
2. ሱን (sun) + ስታዮሮ staurōō = አብሮ መተከል፣ ቁ. 5
3. ሱን (sun) + አዞ azō = አብሮ መኖር፣ ቁ.8፣ 2ኛ ጢሞ. 2:11 (እንዲሁ አብሮ መሞትና አብሮ መንገሥን ይዟል)

☐ **“ስለሆነም እኛም በአዲስ ሕይወት መመላለስ አለብን”** ይህ የድርጊት የአሁን ጊዜ ሁኔታን የሚያሳይ ነው። የሚጠበቀው የመዳን ውጤት ቅድስና ነው። አማኞች የአግዚአብሔርን ጸጋ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ስለሚያውቁ ሕይወታቸው የተለየ መሆን አለበት። አዲሱ ሕይወታችን ደኅንነትን አያመጣልንም፣ ነገር ግን የደኅንነታችን ውጤት ነው (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 19፣ እና ኤፌ. 2:8-9፣10፣ ያዕቆብ 2:14-26)። ይህ ግን የእምነት ነው የሥራ የሚል ጥያቄ አይደለም፣ ነገር ግን የቅደም ተከተል ጉዳይ ነው።

ልዩ ትኩረት የሚያሻገረው ርዕስ፡ ቅድስና

አዲስ ኪዳን የሚለው ኃጢአተኞች ወደ ኢየሱስ በንስሐና በእምነት በተመለሱ ጊዜ፣ ወዲያውኑ ይጸድቃሉ ይቀደሳሉም። ይህም በኢየሱስ ያላቸው አዲስ አቋም ነው። የሱ ጽድቅ በእነሱ ውስጥ ይመነጫል (ሮሜ. 4)። እነሱ ትክክለኛና ቅዱስ እንደሆኑ ታውጇል (የአግዚአብሔር የፍርድ ድርጊት)።

ነገር ግን አዲስ ኪዳን ደግሞ የሚያሳስበው ወደ ቅድስና ወይም መቀደስ ነው። ይህም ሁለቱንም፣ ማለትም ሥነ-መለኮታዊ አቋም በኢየሱስ ክርስቶስ በተጠናቀቀ ሥራ እና በዝንባሌም ሆነ በየዕለቱ የሕይወት ድርጊት ክርስቶስን የመምሰል መጠራት ነው። ደኅንነት ነጻ ስጦታ እንደሆነና የሁሉም ነገር የአኗኗር ስልት ዋጋ እንደሆነ ቅድስናም እንደዚያው ነው።

መነሻ ምላሽ	ቀጣይ ክርስቶስን መምሰል
ሐዋርያት ሥራ 20:23፣ 26:18	ሮሜ 6:19
ሮሜ 15:16	2ኛ ቆሮንቶስ 7:1
1ኛ ቆሮንቶስ 1:2-3፣ 6:11	1ኛ ተሰሎንቄ 3:13፣ 4:3-4፣7፣ 5:23
2ኛ ተሰሎንቄ 2:13	1ኛ ጢሞቴዎስ 2:15
ዕብራውያን 2:11፣ 10:10፣14፣ 13:12	2ኛ ጢሞቴዎስ 2:21
1ኛ ጴጥሮስ 1:1	ዕብራውያን 12:14
	1ኛ ጴጥሮስ 1:15-16

☐ **“ክርስቶስ ተነሥቷል”** በዚህ ጽሑፍ አብ የወልድን ቃል እና ሥራ የተቀበለበት ሁኔታ በሁለት ታላላቅ ሁነቶች ተገልጿል።

1. የኢየሱስ ከሙታን መነሣት
2. የኢየሱስ ማረጋገጫ በአብ ቀኝ መቀመጥ

☐ **“የአብ ክብር”** ለ “ክብር” ልዩ ርዕስ 3:23 ላይ ተመልከት። ለ “አብ” ልዩ ርዕስ 1:7 ላይ ተመልከት።

6:5 “ቢ... ከ... (ቢሆን)” ይህ አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ሲሆን፣ ትክክል ይሆናል ተብሎ የሚታሰበው ከጸሐፊው አስተሳሰብ ወይም ለጽሑፉ ጥቅም ነው። ጳውሎስ አንባቢዎቹ አማኞች እንደሆኑ ግምት ውስጥ አስገብቷል።

▣ “እኛም ከእሱ ጋር የምንተባበር ሆነናል” ይህ የተፈጸመ የድርጊት አመለካከት ሲሆን፣ ሊተረጎም የሚችለውም፣ “አንድ ላይ የሆነና አንድ በመሆኑ የቀጠለ” ወይም “አንድ ላይ የተተከለ ወይም አንድ ላይ በመተከሉ የቀጠለ” በሚል ነው። ይህ እውነት ከሥነ-መለኮት አኳያ አምሳያ የሚሆነው የሐንስ 15 ላይ ካለው “መኖር” ከሚለው ጋር ነው። አማኞች ከኢየሱስ ሞት ጋር ከታወቁ (ገላ. 2:19-20፣ ቆላ. 2:20፣ 3:3-5)፣ ከሥነ-መለኮታዊ መታወቅ ያለባቸው ከትንሣኤው ሕይወት አኳያ ነው (ዝኒ ከማሁ. ቁ.10)። ይህ፣ ጥምቀት እንደ ሞት የሚታይበት ዘይቤአዊ ገጽታ ለማሳየት የሚሻው (1) እኛ ለአሮጌው ሕይወት፣ ለአሮጌው ኪዳን ሞተናል፣ (2) እኛ የምንኖረው ለመንፈስ፣ ለአዲስ ኪዳን ነው። ስለዚህ፣ የክርስቲያን ጥምቀት፣ የመጨረሻው የብሉይ ኪዳን ነቢይ እንደሆነው እንደ የሐንስ መጥምቁ ያለ ጥምቀት አይደለም። ጥምቀት የጥንቷ ቤተ-ክርስቲያን ለአዲስ አማኝ በሕዝብ ፊት የአምነት መግለጫ የሚሆን ምኞት ጊዜ ነበር። የጥንቱ የጥምቀት መግለጫ በተጠማቂው የሚደገመው፣ “ኢየሱስ ጌታ መሆኑን አምናለሁ” የሚል ነበር (ሮሜ. 10:9-13)። በሕዝብ ፊት የሚደረግ ይፋ እወጃ ቀደም ሲል በልምድ የሆነውን በመደበኛ፣ በአምልኮ ሥርዓት በሆነ ድርጊት የሚፈጸም ነበር። ጥምቀት የይቅርታ መሣርያ፣ ደኅንነት ወይም የመንፈስ ቅዱስ መምጣት አልነበረም፣ ነገር ግን በሕዝብ ፊት፣ በምኞት ጊዜ የሚደረግ ምስክርነት እና ንስሐ እንጂ (ሐዋ. 2:38)። ሆኖም ግን፣ ሌላ ተለዋጭ አልነበረውም። ኢየሱስ አዝዞታል (ማቴ. 28:19-20)፣ እንዲሁም ምሳሌ አድርጎታል፣ (ማቴ. 3፣ ማርቆስ 1፣ ሉቃስ 3) እና እሱም የሐዋርያዊ ስብከቶች አካልና የሐዋርያት ሥራ ደንብ ነበር።

6:6

አአመቃ፣ “ይሄንን እናውቃለን፣ እሱም አሮጌው ማንነታችን ከእሱ ጋር እንደተሰቀለ”
አዲሱ ከንግ ጀምስ ትርጉም፣ “ይሄንን እናውቃለን፣ እሱም አሮጌው ሰዎችን ከእሱ ጋር እንደተሰቀለ”
አአመቃ፣ “ይሄንን እናውቃለን አሮጌው ማንነታችን ከእሱ ጋር መስቀሉን።”
አአት፣ “እናም ይሄንን እናውቃለን፣ አሮጌው ማንነታችን ከክርስቶስ ጋር በእሱ መስቀል እንደሞተ”
አመቃ፣ “እኛ ያንን መገንዘብ ያለብን ፊተኛው ማንነታችን ከእሱ ጋር መስቀሉን ነው”
ይህ የተፈጸመ ተገብሮ አመለካከት ፍቺው “የእኛ አሮጌው ማንነት ሁሉ ለአንድ ለመጨረሻ ጊዜ በመንፈስ ተሰቅሏል” የሚል ነው። ይህ እውነት በድል ለተሞላ የክርስትና ሕይወት ወሳኝ ነው። አማኞች ከኃጢአት ጋር የሚኖራቸውን አዲስ ግንኙነት መገንዘብ ይኖርባቸዋል (ገላ. 2:20፣ 6:14)። የሰው ልጆች አሮጌ የወደቀ ማንነት (አዳማዊ ተፈጥሮ) ከኢየሱስ ጋር ሞቷል (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 7፣ ኤፌ. 4:22 እና ቆላ. 3፣ 9)። እንደ አማኞች አሁንም ስለ ኃጢአት ምርጫ አለን፣ አዳም በመጀመሪያ እንደነበረው።

▣

አአመቃ፣
አዲሱ ከንግ ጀምስ ትርጉም፣ “የኃጢአት ሥጋችን ይወገድ ዘንድ”
አአመቃ፣ “ስለዚህም የኃጢአት ሥጋችን ይደመሰስ ዘንድ”
አአት፣ “የኃጢአት ማንነት ኃይል ይደመሰስ ዘንድ”
አመቃ፣ “ኃጢአተኛ ሥጋን ለማስወገድ”
ጳውሎስ “ሥጋ” (ሶማ፣ soma) የሚለውን ቃል ለበርካታ አገናዛቢ ሐረጎች ተጠቅሞበታል።

- 1. የኃጢአት ሥጋ፣ ሮሜ. 6:6
- 2. የሞት ሥጋ፣ ሮሜ. 7:24
- 3. የሥጋ አካል፣ ቆላ. 2:11

ጳውሎስ የሚገልጸው ስለዚህ ሥጋዊ ሕይወት የኃጢአትና የዐመጸ ዘመን ነው። የኢየሱስ የትንሣኤ አካል የአዲሱ የጽድቅ ዘመን አካል ነው (2ኛ ቆሮ. 5:17)። አካላዊነት ችግር አይደለም (የግሪክ ፍልስፍና)፣ ነገር ግን ኃጢአትና ዐመጸ እንጂ። ሥጋ ከፉ አይደለም። ክርስትና የዘላለማዊውን ግዘፍ አካል እምነት ያጸናል (1ኛ ቆሮ. 15)። ሆኖም፣ ግዘፍ አካል የፈተና፣ የኃጢአት፣ እና የእኔነት የጦር ሜዳ ነው።

ይህ የተፈጸመ ተገብሮ ሁኔታዊ ነው። “ተወግዷል” የሚለው ሐረግ ፍቺው፣ “የማይሠራ ተደርጓል፣” “ኃይል አልባ ተደርጓል” ወይም “የማይሠራ ተደርጓል” ማለት ሲሆን “ተደምስሷል” ማለት አይደለም። ይህ ተወዳጅ የጳውሎስ ቃል ሲሆን፣ ከሃያ አምስት ጊዜ በላይ ጥቅም ላይ ውሏል። ልዩ ርዕስ 3፣3 ተመልከት። ግዘፍ አካላችን ከግብረ-ገብነት አኳያ ገለልተኛ ሲሆን፣ ዳሩግን ቀጣይነት ላለው መንፈሳዊ ውጊያ የጦር ሜዳ ሆኗል (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 12-13፣ 5:12-21፣ 12:1-2)።

6:7 “የሞተስ ከኃጢአት ነጻ ወጥቷል” ይህ የድርጊት የአሁን ባዝ አንቀጽ እና የተፈጸመ ተገብሮ አመለካከት ሲሆን ፍቺውም “የሞተስ ከኃጢአት ነጻ ወጥቷል። በመውጣቱም ቀጥሏል።” አማኞች በክርስቶስ አዲስ ፍጥረት በመሆናቸው ቀደም ሲልም ሆነ በቀጣይነት ከአዳም መውደቅ ከወረሱት የባርነትና የእኔነት ባርነት ነጻ ወጥተዋል (ዝኒ ከማሁ. 7:1-6)።

የግሪክ ቃል “ነጻ” በሚል እዚህ የተተረጎመው በመግቢያዎቹ ምዕራፎች አንዱ ሆኖ የተተረጎመው “ጸድቋል” በሚል ነው (አሙት (አሜሪካን መደበኛ ትርጉም) ASV)። በዚህ ጽሑፍ “ነጻ” በእጅጉን ስሜት ይሰጣል (በሐዋርያት ሥራ 13:39 ጋር ተመሳሳይ አገባብ አለው)። የቃልን ፍቺ የሚወስነው አጠቃላይ ጽሑፉ እንጂ የመዝገብ-ቃላት ወይም ሞያዊ ፍቺ አለመሆኑን አስተውል። ቃላት በዓረፍተ-ነገር ፍቺ፣ ዓረፍተ-ነገሮች ደግሞ በአንቀጾች ፍቺ ይኖራቸዋል።

ሮሜ 6:8-11

8 ነገር ግን ከክርስቶስ ጋር ከሞትን ከእርሱ ጋር ደግሞ በሕይወት እንድንኖር እናምናለን፤ 9 ክርስቶስ ከሙታን ተነሥቶ ወደ ፊት እንዳይሞት ሞትም ወደ ፊት እንዳይገዛው እናውቃለንና። 10 መሞትን አንድ ጊዜ ፈጽሞ ለኃጢአት ሞቶአልና፤ በሕይወት መኖርን ግን ለእግዚአብሔር ይኖራል። 11 እንዲሁም እናንተ ደግሞ ለኃጢአት እንደ ሞታችሁ። ግን በክርስቶስ ኢየሱስ በጌታችን ሆናችሁ ለእግዚአብሔር ሕያዎን እንደ ሆናችሁ ራሳችሁን ቁጠሩ።

6:8 “በ... ከ... (ቢሆን)” ይህ አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ሲሆን፣ ትክክል ይሆናል ተብሎ የሚታሰበው ከጸሐፊው አስተሳሰብ ወይም ለጽሑፉ ዋና ጥቅም ነው። የአማኞች ጥምቀት ትዕይንታዊ ምሳሌነቱ የአንዱ ከክርስቶስ ጋር መሞትን ነው።

☐ “ከእርሱ ጋር ደግሞ እንኖራለን” ይህ ጽሑፍ የሚያመለክተው “እዚህ እና አሁን” (1ኛ ዮሐንስ 1:7)፣ ለማሳወቅ ሲሆን፣ በትንቢት መቼት ለይቶ የሚያሳይ አይደለም። ቁጥር 5 የሚገልጸው እኛ የክርስቶስን ሞት መካፈላችንን ሲሆን፣ ቁጥር 8 ደግሞ የሚገልጸው የሱን ሕይወት መካፈላችንን ነው። ይህም በተመሳሳይ የተወረሰ የሐሳብ ክርክር ሲሆን ከመጽሐፍ ቅዱስ ጽንሰ-ሐሳብ የእግዚአብሔርን መንግሥት የሚመለከት ነው። ይህም እዚህና አሁን፣ በቀጣይም ነው። ነጻ ጸጋ ራሱን መግዛትን ያመጣል እንጂ ፍቃድ አይደለም።

6:9 “ከሙታን ተነሥቶ” ይህ የድርጊት ተገብሮ በዝ አንቀጽ ነው (6:4፣ የድርጊት ተገብሮ አመላካችን ተመልከት)።

አዲስ ኪዳን የሚያጸናው ሦስቱም የሥላሴ አካላት በሙሉ በኢየሱስ ትንሣኤ ላይ ነበሩበት (1) መንፈስ ቅዱስ (ሮሜ. 8:11)፣ (2) ወልድ (ዮሐንስ 2:19-22፣ 10:17-18)፣ እንዲሁም በጣም በመደጋም (3) አብ (ሐዋ. 2:24፣32፣ 3:15፣26፣ 4:10፣ 5:30፣ 10:40፣ 13:30፣33፣ 34፣37፣ 17:31፣ ሮሜ 6:4፣9)። የአብ ድርጊት የነበረው የኢየሱስን ሕይወት፣ ሞት፣ እና ትምህርቶቹን መቀበሉን ማረጋገጥ ነበር። ይህም የሐዋርያት የፊተኛው ስብከት ዋናው ገጽታ ነበር። ልዩ ትኩረት የሚያሻው ርዕስ፡ ኬሪግማ (ጥንታዊው ስብከት) 1:2 ተመልከት።

- ☐ አአመመቅ፣ “ሞት በእሱ ላይ በቀጣይ ሥልጣን የለውም”
- አዲሱ ከንግ ጀምስ ትርጉም፣
- አአመመቅ፣ “ከእንግዲህ ሞት በእሱ ላይ አይገዛም”
- አአት፣ “ሞት ወደፊት በእርሱ ላይ ሊገዛ አይችልም”
- አአመቅ፣ “ከሁን በኋላ ሞት በእሱ ላይ ኃይል የለውም”

ኩሪዮ (kurieuō) የሚለው ግሥ ኩሪዮስ (kurios) ከሚለው ቃል የመጣና ፍቺውም “ባለቤት፣” “ጌታ፣” “ባል፣” ወይም “ጌታ፣” ማለት ሲሆን፣ ኢየሱስ አሁን በሞት ላይ ጌታ ነው (ራዕ. 1:18)። ኢየሱስ የሞትን ኃይል ለመስበር የመጀመሪያው ነው (1ኛ ቆሮ. 15)!

6:10 “መሞትን ሞቷልና፣ ለኃጢአት ሞቷል” ኢየሱስ የኖረው በኃጢአተኛ ዓለም ውስጥ ነበር፣ እሱ ግን ኃጢአትን አላደረገም፤ ኃጢአተኛው ዓለም ሰቀለው (ዕብ. 10:10)። የኢየሱስ በሰው ልጆች ፈንታ የምትከነት ሞት መሞቱ፣ ሕግ የሚያስቀምጣቸውንና እንዲሁም የሚያስከትለውን ውጤት ሽሮታል (ገላ. 3:13፣ ቆላ. 2:13-14)።

☐ “አንዴ ለሁሉም” በዚህ ጽሑፍ ጳውሎስ አጽንዖት የሰጠው የኢየሱስን መሰቀል ነው። የእሱ የአንድ ጊዜ ለኃጢአት መሞት፣ ተከታዮቹ ለኃጢአት እንዲሞቱ አደረጋቸው። የዕብራውያን መጽሐፍ ዋናውን አጽንዖት የሚሰጠው በኢየሱስ የመሥዋዕትነት ሞት ነው። ይህ አንድ ጊዜ የተደረገ ደኅንነት እና ይቅርታ ለዘላለም ተፈጽመዋል (ዘኒ ከማሁ. “አንዴ” [ኢፋፓክስ (ephapax)]፣ 7:27፣ 9:12፣ 10:10 እና “ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ” [ሃፓክስ (hapax)]፣ 6:4፣ 9:7፣26፣27፣28፣ 10:2፣ 12:26፣27)። ይህ የተቀዳጀነው መሥዋዕታዊ ማረጋገጫ ተደግሞ ነው።

☐ ነገር ግን የኖረውን ሕይወቱን፣ ለእግዚአብሔር ይኖራል” ሁለቱ ድርጊቶች ቁጥር 10 ላይ ያሉት፣ ከሁለቱ የአሁን ድርጊት አመላካቾች ከሆኑት ቁ.10 ላይ ካሉት ጋር ይቃረናሉ። አማኞች ከክርስቶስ ጋር ሞተዋል፣ አማኞች ለእግዚአብሔር ይኖራሉ፣ በክርስቶስ በኩል። የወንጌል ግብ ይቅርታ ብቻ አይደለም (ጸድቅ) ነገር ግን ለእግዚአብሔር ማገልገል (ቅድስና) ነው። አማኞች የዳኑት ለማገልገል ነው።

6:11 “ሰለሆንም ራሳችሁን ለኃጢአት እንደሞታችሁ አድርጋችሁ ቁጠሩ።” ይህ ያሁን መካከለኛ (አረጋጋጭ) አስፈላጊ ነው። ይህ ቀጣይነት ያለው ዘወትራዊ ትዕዛዝ ነው። ለአማኞች። ክርስቲያኖች ክርስቶስ ለእነሱ ብሎ የሠራው ሥራ ላይ ያላቸው እውቀት ለየዕለቱ ሕይወታቸው ወሳኝ ነው። “መመርመር” የሚለው ቃል (ዝኒ ከማሁ. 4:4፣9)፣ ስሌታዊ ቃል ሲሆን ፍቺውም “በጥንቃቄ መደመር” ማለት እና፣ በዚያም እውቀት መተግበር ማለት ነው። ቀጥር 1-11 እውቅና የሚሰጡት የአንዱን በክርስቶስ ያለ አቋም (አቋማዊ መቀደስ) ሲሆን 12-13 ደግሞ አጽንዖት የሚሰጠው በእሱ መራመድን (የቅድስና ጉዞን) ነው። ልዩ ርዕስ ቁ.4 ተመልከት።

ሮሜ 6:12-14
¹²እንግዲህ ለምኞቱ እንድትታዘዙ በሚሞት ሥጋችሁ ኃጢአት አይገነሥ፤ ¹³ብልቶቻችሁንም የዓመፃ የጦር ዕቃ አድርጋችሁ ለኃጢአት አታቅርቡ። ነገር ግን ከመታገዝ ተለይታችሁ በሕይወት እንደምትኖሩ ራሳችሁን ለእግዚአብሔር አቅርቡ። ብልቶቻችሁንም የጽድቅ የጦር ዕቃ አድርጋችሁ ለእግዚአብሔር አቅርቡ። ¹⁴ኃጢአት አይገዛችሁምና፤ ከጸጋ በታች እንጂ ከሕግ በታች አይደላችሁምና።

6:12 “እንግዲህ በሚሞት ሥጋችሁ ኃጢአት አይገነሥ” ይህ የአሁን የድርጊት ተተካሪ በአሉታዊ ሐረጋዊ ግሥ የተመሠረተ ሲሆን፣ ዘወትራዊ ፍቺው ቀደም ሲል የተጀመረን ድርጊት ማቆም ማለት ነው። “መንገዱ” የሚለው ቃል የሚዛመደው ከ5:17-21 እና 6:23 ጋር ነው። ጳውሎስ በርካታ ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳቦችን ሰውኛ ዘይቤ ሰጥቷቸዋል፡ (1) ሞት እንደ ንጉሥ ነግሟል (ዝኒ ከማሁ. 5:14፣17፣ 6:23)፣ (2) ጸጋ እንደ ንጉሥ ነግሟል (ዝኒ ከማሁ. 5:21)፣ እና (3) ኃጢአት እንደ ንጉሥ ነግሟል (ዝኒ ከማሁ. 6:12፣14)። ትክክለኛው ጥያቄ በሕይወትህ የሚገዛው ማን ነው? ነው? አማኝ በክርስቶስ የመምረጥ ኃይል አለው! ለግለሰብም፣ ለአጥቢያ ቤተ-ክርስቲያንም፣ ሆነ ለእግዚአብሔር መንግሥት አሳዛኝ የሚሆነው አማኞች ማንነትንና ኃጢአትን ሲመርጡ ነው። ጸጋ እንደሆነ እያስረዱ!

6:13 “የአካላችሁን ብልቶች የኃጢአት መፈጸሚያ አድርጋችሁ አታቅርቡ” የአሁን የድርጊት አትኩሮት በአሉታዊ ሐረጋዊ ግሥ የተመሠረተ ሲሆን፣ ዘወትራዊ ፍቺው ቀደም ሲል የተጀመረን ድርጊት ማቆም ማለት ነው። ይህም የሚያሳየው በአማኞች ሕይወት ያለውን የኃጢአት እምቅ ኃይል ነው (ዝኒ ከማሁ. 7:1፣ 1ኛ ዮሐንስ 1:8-2:1)። ነገር ግን የኃጢአት መሻት ከክርስቶስ ጋር ባለው ግንኙነት ተወግዷል ቁ. 1-11።

☐ “እንደ ጦር ዕቃ” ይህ ቃል የሚያመለክተው “የወታደርን የጦር መሣሪያ” ነው። ሥጋዊ አካላችን የፈተና የጦር-ሜዳ ነው (ቁ. 12-13፣ 12:1-2፣ 1ኛ ቆሮ. 6:20፣ ፊሊጵ. 1:20)። ያደባባይ ሕይወታችን ወንጌልን ይገልጻል።

☐ “ነገር ግን ራሳችሁን ለእግዚአብሔር አቅርቡ” ይህ የተፈጸመ የአሁን ተተካሪ (አስገዳጅ) ሲሆን ለወሳኝ ድርጊት የሚደረግ ጥሪ ነው (ዝኒ ከማሁ. 12:1)። አማኞች ይህንን በደኅነነት ጊዜ የሚያደርጉት ሲሆን፣ በሕይወት ዘመናቸው ሁሉ ማድረጋቸውን መቀጠል ይኖርባቸዋል። የዚህን ቁጥር ይትዩ አስተውሉ።

1. ተመሳሳይ ግሥ እና ሁለቱም ተተካሪ (አስገዳጅ)
2. የጦር ዕቃ ዘይቤዎች
 ሀ. የዐመጸ የጦር ዕቃዎች
 ለ. የጽድቅ የጦር ዕቃዎች
3. አማኞች አካላቸውን ለኃጢአት ወይም ራሳቸውን ለእግዚአብሔር መስጠት ይችላሉ ይህ ቁጥር አማኞችን የሚመለከት መሆኑን አስተውሉ— ምርጫው ይቀጥላል፣ ውጊያው ይቀጥላል!

6:14 “ኃጢአት አይገዛችሁምና” ይህ የትንቢት ገቢር አመለካኛ ሆኖ (መዝ. 19:13) አገባቡም፣ “ኃጢአት አይገዛችሁም!” የሚል አስገዳጅ ነው። ኃጢአት በአማኞች ላይ አይገዛም፣ ምክንያቱም እሱ በክርስቶስ ላይ ስለማይገዛ፣ (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 9፣ ዮሐንስ 16:33)።

ሮሜ 6:15-19
¹⁵እንግዲህ ምን ይሁን? ከጸጋ በታች እንጂ ከሕግ በታች ስላይደለን ኃጢአትን እንሥራ? አይደለም። ¹⁶ለመታዘዝ ባሪያዎች እንድትሆኑ ራሳችሁን ለምታቀርቡለት። ለእርሱ ለምትታዘዙለት ባሪያዎች እንደ ሆናችሁ አታውቁም? ወይም ለሞት የኃጢአት ባሪያዎች ወይም ለጽድቅ የመታዘዝ ባሪያዎች ናችሁ። ¹⁷⁻¹⁸ነገር ግን አስቀድሞችሁ የኃጢአት ባሪያዎች ከሆናችሁ፣ ለተሰጣችሁለት ለትምህርት ዓይነት ከልባችሁ ስለ ታዘዘችሁ፣ ከኃጢአትም አርነት ወጥታችሁ ለጽድቅ ስለ ተገዛችሁ ለእግዚአብሔር ምስጋና ይሁን። ¹⁹ስለ ሥጋችሁ ድካም እንደ ሰው ልማድ እላለሁ። ብልቶቻችሁ ዓመፃ ሊያደርጉ ለርዝሰነትና ለዓመፃ ባሪያዎች አድርጋችሁ እንዳቀረባችሁ፣ እንደዚሁ ብልቶቻችሁ ሊቀደሱ ለጽድቅ ባሪያዎች አድርጋችሁ አሁን አቅርቡ።

6:15 ይህ ሁለተኛው ሊቀርብ የሚችል ጥያቄ (ወቀሳ) 6:1 ላይ ያለው ዓይነት ነው። ሁለቱም የተለያዩ ጥያቄዎችን ምላሽ ይሰጣሉ፤ የክርስቲያን ግንኙነት ከኃጢአት ጋር እንዴት መሆን እንዳለበት። ቁጥር 1 የሚለው፣ ጸጋ ኃጢአትን ለመፈጸም ፍቃድ አለመሆኑን ሲሆን፣ ቁ. 15 ደግሞ ክርስቲያን ግለሰባዊ የኃጢአትን ድርጊቶች መዋጋት፣ ወይም መቃወም እንደሚያስፈልገው ነው። በድጋሚያም፣ በተመሳሳይ ጊዜ እግዚአብሔርን ማገልገል ይኖርበታል፣ ቀደም ሲል ኃጢአትን ያገለግልበት በነበረው ትጋት (ዝኒ ከማሁ. 6:14)።

አእመቆ፣ አዲሱ ከንግ ጀምስ ትርጉም፣
አእት፣ “ኃጢአት እንሥራን?”
አእመቆ፣ “ኃጢአት መሥራት ይኖርብናል?”
አእመቆ፣ “ኃጢአትን ለመሥራት ነጻ ነን?”

ዊሊያምስ እና ፈሊፕስ ትርጉሞች ሁለቱም ይህንን የድርጊት የአሁን ሁኔታን ሲተረጎሙ ልክ እንደ ቁ. 1 የአሁን የድርጊት ሁኔታን አመሰግሰው ነው። ይህ ትክክለኛው ትኩረት አይደለም። አማራጭ ትርጉሞችን ተመልከት (1) ኪጆት፣ አመት፣ አኢት- “ኃጢአትን እንሥራን?”፣ (2) የምእቱ ትርጉም - “የኃጢአትን ድርጊት እንፈጽምን?”፣ (3) የተመት- “ኃጢአትን እንድናደርግ ነውን?” ይህ ጥያቄ በግሪክ አጽንዖት ያለው ሲሆን ምላሹም “አዎን” ነው። ይህ የጳውሎስ የወቀሳ ዘዴ እውነትን የሚያሳይበት ነው። ይህ ቁጥር የሚያሳየው የተሳሳተን ሥነ-መለኮት ነው! ጳውሎስ ይህንን የሚመልሰው በራሱ ባሕርይ “ፈጽሞ አይሁን” በሚል ነው። የጳውሎስ ሥር-ነቀል ነጻ የእግዚአብሔር ጸጋ የሆነው ወንጌል በብዙ ሀሰተኛ መምህራን ባግባቡ እንዳልተረዳና እንደተዛባ ነው።

6:16 ጥያቄው “አዎን” የሚል ምላሽ ይጠብቃል። የሰው ልጆች አንድን ነገር ወይም አንድን ሰው ያገለግላሉ። በሕይወትህ የሚገዛው ማን ነው፣ ኃጢአት ወይስ እግዚአብሔር? ሰዎች የሚታዘዙት የሚያሳየው የሚያገለግሉትን ነው (ገላ. 6:7-8)።

6:17 “ነገር ግን ለእግዚአብሔር ምስጋና ይሁን” ጳውሎስ ዘወትር እግዚአብሔርን ያመሰግናል። የእሱ ጽሑፍ የሚፈልቀው ከጸሎቱ ነው። የእሱ ጸሎት ደግሞ በወንጌል ላይ ባለ እውቀቱ ነው። ልዩ ትኩረት የሚያሻው ርዕስ፣ የጳውሎስ ጸሎት፣ ምስጋና፣ እና ለእግዚአብሔር ስብሐት 7:25 ተመልከት።

- ☐ “ነበራችሁ... ሆናችሁ” ይህ ያልተጠናቀቀ ጊዜ የ “መሆን” ግሥ ሲሆን የሚገልጸውም ቀደም ሲል የነበራቸውን ሁኔታ (የኃጢአት ባርነት) ሆኖ የድርጊት ጊዜን አስከትሎ፣ የዐመጸ አቋማቸው ማክተሙን ያስረዳል።
- ☐ “ለተሰጣችሁ የትምህርት ዓይነት ከልባችሁ ስለ ታዘዘችሁ” በጽሑፉ፣ ይህ የሚያመለክተው በእምነት መጽደቃቸውን ሆኖ፣ እሱም በየዕለቱ ክርስቶስን ወደ መምሰል የሚያመራ መሆን ይኖርበታል። “ማስተማር” የሚለው ቃል የሚያመለክተው ሐዋርያዊ ትምህርትን ወይም ወንጌልን ነው።
- ☐ “ልብ” ልዩ ትኩረት የሚያሻው ርዕስ፣ ልብ 1:24 ላይ ተመልከት።

አእመቆ፣ “ለተሰጣችሁለት ለዚያ የትምህርት ዓይነት”
አዲሱ ከንግ ጀምስ ትርጉም፣ “ለተሰጣችሁለት ለዚያ አስተምህሮት”
አእመቆ፣ “ለታመናችሁበት ለዚያ የትምህርት ዓይነት”
አእት፣ “በተቀበላችሁት ትምህርት ለተገኘ እውነት”
አእመቆ፣ “ለተዋወቃችሁት ለትምህርት ዘርፍ”

ልዩ ትኩረት የሚያሻው ርዕስ፣ ዓይነት (ቅርጽ) (ቱፖስ *Tupos*)

ችግሩ ቱፖስ የሚለው ቃል ነው፣ በርካታ አጠቃቀሞች ስላሉት።

1. መልቶን እና ሚሊጋን፣ የግሪክ አዲስ ኪዳን መዝገብ-ቃላት፣ ገጽ 645
 ሀ. ፈርጅ
 ለ. ዕቅድ
 ሐ. የአጻጻፍ ስልት ወይም ሁኔታ
 መ. ድንጋጌ ወይም የተከለሰ (ጽሑፍ)
 ሠ. ውሳኔ ወይም ድንጋጌ
 ረ. ለሚፈውስ ጣዖት በመሥዋዕትነት የተሰጠ የሰው አካል ዓይነት
 ሰ. የሕግን አስገዳጅነት ለማመልከት ጥቅም ላይ የዋለ ግሥ
2. ሎው እና ኒዳ፣ የግሪክ-እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል፣ ቅጽ 2፣ ገጽ 249
 ሀ. ጠባሳ (ዮሐንስ 20:25)
 ለ. ምስል (ሐዋ. 7:43)

- ሐ. ማሳያ (ዕብ. 8:5)
 - መ. ምሳሌ (1ኛ ቆሮ. 10:6፣ ፊሊጵ. 3:17)
 - ሠ. ዋነኛ ማሳያ (ሮሜ. 5:14)
 - ረ. ዓይነት (ሐዋ. 23:25)
 - ሰ. ይዘት (ሐዋ. 23:25)
3. ሃርልድ ኬ. ሞልቶን፣ የግሪክ ሥርወ-ግሥ ትንታኔ የተከለሰው፣ ገጽ 411
- ሀ. ጡጫ፣ ምልክት፣ መለያ (ዮሐንስ 20:25)
 - ለ. ንድፍ
 - ሐ. ምስል (ሐዋ. 7:43)
 - መ. ቀመር፣ የሥራ ዕቅድ (ሮሜ 6:17)
 - ሠ. ቅርጽ፣ ዓላማ (ሐዋ. 23:25)
 - ረ. ምልክት፣ ተመሳሳይ (1ኛ ቆሮ. 10:6)
 - ሰ. የሚጠበቅ መልክ፣ ዓይነት (ሮሜ 5:14፣ 1ኛ ቆሮ. 10:11)
 - ሸ. ምስያፊ ፈርጅ (ሐዋ. 7:44፣ ዕብ 8:5)
 - ቀ. የግብረ-ገብ ፈርጅ (ፊሊጵ. 3:17፣ 1ኛ ተሰ. 1:7፣ 2ኛ ተሰ. 3:9፣ 1ኛ ጢሞ. 4:12፣ 1ኛ ጴጥ. 5:3)
- በዚህ ጽሑፍ ተራ ቁጥር 1 ከላይ ያለው የተሻለ ይመስላል። ወንጌል ሁለቱንም፣ ማለትም የእምነት መግለጫውና የሕይወት ስልት ተጽዕኖ አለው። በክርስቶስ ያለ የደኅንነት ነጻ ስጦታ ክርስቶስን መምሰልንም ይጠይቃል!

6:18 “ከኃጢአት አርነት ወጥታችሁ” ይህ ያልተጠናቀቀ ተገብሮ ቦዝ አንቀጽ ነው። ወንጌል አማኞችን ነጻ አውጥቷቸዋል፤ በክርስቶስ ሥራና በመንፈስ ቅዱስ አማካኝነት። አማኞች ከሁለቱም ነጻ ወጥተዋል፤ ከኃጢአት ቅጣት (መጽደቅ) እና ከኃጢአት ተገዥነት (መጽደቅ፣ ቁ. 7 እና 22)።

▣ “የጽድቅ አገልጋዮች ሆናችኋል” ይህ ያልተጠናቀቀ ተገብሮ አመለካኝ ሲሆን፣ “ለጽድቅ አገልጋይ ሆናችኋል” የሚል ነው። ልዩ ትኩረት የሚያሻው ርዕስ፡ 1:17 ተመልከት። አማኞች ከኃጢአት ነጻ የወጡት እግዚአብሔርን ለማገልገል ነው። (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 14፣ 19፣ 22፣ 7:4፣ 8:2)፤ የነጻ ጸጋ ግብ መልካም ሕይወት ነው። ጽድቅ ሁለቱንም፣ ማለትም ሕጋዊ አዋጅ እና ግለሰባዊ ጽድቅን ወደ ፊት የሚያራምድ ነው። እግዚአብሔር ሊያድነንና ሊለውጠን ይፈልጋል፤ ሌሎችን ለማስተማር፤ ጸጋ በእኛ ብቻ አያቆምም!

6:19 “ስለ ሥጋችሁ ድካም እንደ ሰው ልማድ እናገራለሁ” ጳውሎስ ሮም ለሚገኙት አማኞች ነው መልእክቱ። እሱ መልእክቱን የሚያስተላልፈው፣ ሰምቶት ለነበረው ለአንድ አካባቢ ችግር ማለትም (በአይሁድ አማኞችና በአሕዛብ አማኞች መካከል በተነሣው መቀናናት) ነው። ወይንስ ሁሉንም አማኞች ስለሚመለከት እውነት? ጳውሎስ ይህንን ሐረግ ቀደም ሲል ሮሜ 3:5 ላይ ተጠቅሞበታል፤ ገላ. 3:15 ላይ እንዳደረገው ሁሉ።

ቁጥር 19 ከቁ. 16 ጋር ትይዩ ነው። ጳውሎስ ሥነ-መለኮታዊ ነጥቦቹን ለአጽንኦት ይደግማቸዋል።

አንዳንዶች ይህ ሐረግ የሚለው ጳውሎስ የባርያን ዘይቤ መጠቀሙን ይቅርታ ለመጠየቅ ነው፤ ይሉ ይሆናል። ሆኖም፣ “ስለ ሥጋችሁ ድካም” የሚለው ለዚህ ትርጓሜ አይመጥንም። ባርነት፣ በአንደኛው ክፍለ-ዘመን ኅብተሰብ፣ በተለይም በሮም እንደ ክፉ ነገር አይታይም ነበር። እንደዚሁ የጊዜው ባህል ነበር።

▣ “ሥጋ” ልዩ ርዕስ 1:3 ላይ ተመልከት

▣ “የቅድስና ውጤት” ይህ የመጽደቅ ግብ ነው (ዝኒ ከማሁ. ቁ. 22)። አዲስ ኪዳን ይህንን ቃል የሚጠቀመው ለሁለት ከደኅንነት ጋር ለተያያዙ ሥነ-መለኮታዊ እሳቤዎች ነው (1) አቋማዊ መቀደስ፤ ይህም የእግዚአብሔር ስጦታ የሆነ (ተጨባጭ ገጽታ)፤ ክርስቶስን በማመን በኩል በደኅንነት ጊዜ በመጽደቅ የሚሰጥ ነው (ሐዋ. 26:18፣ 1ኛ ቆሮ. 1:2፣ 6:11፣ ኤፌ. 5:26-27፣ 1ኛ ተሰ. 5:23፣ 2ኛ ተሰ. 2:13፣ ዕብ. 10:10፣ 13:12፣ 1ኛ ጴጥ. 1:2) እና (2) ቀጣይነት ያለው ቅድስናም የእግዚአብሔር ሥራ ሲሆን፣ በመንፈስ ቅዱስ በኩል፣ የአማኝ ሕይወት ክርስቶስን ወደ መምሰልና ወደ ሙሉ ሲሸጋገር ነው (ተያያዥ ገጽታ፣ 2ኛ ቆሮ. 7:1፣ 1ኛ ተሰ. 4:3፣ 7፣ 1ኛ ጢሞ. 2:15፣ 2ኛ ጢሞ. 2:21፣ ዕብ. 12:10፣ 14)። ልዩ ትኩረት የሚያሻው ርዕስ፡ መቀደስ 6:4 ላይ ተመልከት። ሁለቱም ስጦታ እና ትዕዛዝ ነው! አቋም ነው (ተጨባጭ) እና ተግባር ነው (ተያያዥ)! እሱም አመለካኝ (መግለጫ) እና አስገዳጅ (ትዕዛዝ) ነው! አመጣጡ መጀመሪያ ላይ ሆኖ፣ እስከ ፍጻሜው እስኪደርስ ድረስ አያስረግጥም (ፊሊጵ. 1:6፣ 2:12-13)።

ሮሜ 6:20-23

²⁰የኃጢአት ባሪያዎች ሳላችሁ ከጽድቅ ነጻ ነበራችሁና፣ ²¹እንግዲህ ዛሬ ከምታፍሩበት ነገር ያን ጊዜ ምን ፍሬ ነበራችሁ? የዚህ ነገር መጨረሻው ሞት ነውና። ²²አሁን ግን ከኃጢአት አርነት ወጥታችሁ ለእግዚአብሔርም ተገዝታችሁ፤ ልትቀደሱ ፍሬ አላችሁ፤ መጨረሻውም የዘላለም ሕይወት ነው። ²³የኃጢአት ደመወዝ ሞት ነውና፣ የእግዚአብሔር የጸጋ ስጦታ ግን በክርስቶስ ኢየሱስ በጌታችን የዘላለም ሕይወት ነው።

6:20-21 ይህ የተቀመጠው የቁ. 18 እና 19 ተቃርኖ ሆኖ ነው። አማኞች አንድ ጌታ ብቻ ማገልገል አለባቸው (ሉቃስ 16:13)።

6:22-23 እነዚህ ቁጥሮች ሕጋዊ አካሄድን ይዘው ለአገልጋይ የሚከፈልን ያሳያሉ። ይህ የኃጢአትና የአማኝ ገለጻ በጸጋ አትኩሮት ላይ ስለሚያበቃ እግዚአብሔር ይመስገን! ቀዳሚው የጸጋ ስጦታ በእኛ ተባባሪነት ሲሆን ቀጥሎም የክርስቲያን ሕይወት ስጦታ በእኛ ተባባሪነት ነው። ሁለቱም በእምነት እና በንስሐ የምንቀበላቸው ስጦታዎች ናቸው።

6:22 “ፍሬአችሁን ታገኛላችሁ፤ ከመቀደሳችሁ የተነሣ፤ መጨረሻውም የዘላለም ሕይወት ነው” “መጠቀም” የሚለው በጥሬ ትርጉሙ “ፍሬ” ጥቅም ላይ የዋለው ቁ. 21 ላይ የኃጢአትን ውጤት የሚያሳይ ሲሆን፤ ነገር ግን ቁ. 22 ላይ እግዚአብሔርን ማገልገል ያለውን ውጤት ነው የሚገልጸው። የወዲያው ጠቀሜታው የአማኝ ክርስቶስን መምሰል ነው። የመጨረሻው ጠቀሜታው ለዘላለም ከእሱ ጋር መሆንና እሱን መምሰል ነው (1ኛ የሐንስ 3:2)። የወዲያው ውጤት ከሌለ (የተለወጠ ሕይወት፣ ያዕቆብ 2) የመጨረሻው ውጤት የመርሕ ጥያቄ ያስነሣል (የዘላለም ሕይወት፣ ማቴ. 7)። “ፍሬ የለም፣ ሥር የለም!”

6:23 ይህ የሙሉ ምዕራፉ ማጠቃለያ ነው። ጳውሎስ ምርጫውን በግልጽ አስቀምጧል። ምርጫው የራሳችን ነው— ኃጢአትና ሞት ወይም በክርስቶስ ነጻ ጸጋ እና የዘላለም ሕይወት። ከ“ሁለቱ መንገዶች” ጋር በጣም ይመሳሰላል። ብሉይ ኪዳን የጥበብ ሥነ-ጽሑፎች (መዝሙር 1፣ ምሳሌ 4፣ 10-19፣ ማቴ. 7:13-14)።

▣ “የኃጢአት ዋጋ” ኃጢአት በሰውኛ የተገለጠው እንደ (1) የባሪያ አሳዳሪ፣ (2) የጦር መሪ፣ ወይም (3) ምንዳ የሚከፍል ንጉሥ (ዝኒ ከማሁ. 3:9፣ 5:21፣ 6:9፣14፣17)።

▣ “የእግዚአብሔር ነጻ ስጦታ የዘላለም ሕይወት ነው” “ነጻ ስጦታ” የሚለው ቃል የተተረጎመው (ማራኪ ውበት (ክሪስማ)) ከሚለው ሲሆን ሥሩም ጸጋ (ካሪስ ነው፣ ዝኒ ከማሁ. 3:24፣ 5:15፣ 16፣ 17፣ ኤፌ. 2:8-9) 3:24 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. መልካም ሥራ እና ደኅንነት እንዴት ይዛመዳሉ (ኤፌ. 2:8-9፣10)?
2. በአማኝ ሕይወት ቀጣይነት ያለው ኃጢአት፣ ከደኅንነት ጋር እንዴት ይዛመዳል (1ኛ የሐንስ 3:6፣9)?
3. ምዕራፉ ስለ “ኃጢአት-የለሽ ፍጽምና” ያስተምራልን?
4. ምዕራፍ 6 ከምዕራፍ 5 እና 7 ጋር እንዴት ይዛመዳል።
5. እዚህ ለምን ጥምቀት ማብራሪያ ተደረገበት?
6. ክርስቲያኖች ወደ ቀድሞ ሕይወታቸው ይመለሳሉ? ለምን?
7. ቁጥር 1-14 የአሁን ጊዜ ግሦች የበዙበትና ቁ. 15-23 ያለፈ ድርጊት ግሦች የበዙበት ምን ውጤት አለው?

ተጨማሪ አንድ ብሉይ ኪዳን እንደ ታሪክ

ክርስትናና ይሁዲነት ታሪካዊ እምነቶች ናቸው። እነሱም እምነታቸውን በታሪካዊ ሁኔታ ላይ ይመሠርታሉ (ከትርጓሜዎቻቸው ጋር በተጓዳኝ)። ችግሩ የሚመጣው “ታሪካዊ” ወይም “ታሪካዊ ጥናት” የሚለውን ለማብራራት ወይም ለመግለጽ በሚሞከርበት ጊዜ ነው። አብዛኛው ችግር በዘመናዊ ሥነ-መለኮታዊ ትርጓሜ ላይ የሚያርፈው በዘመናዊ ሥነ-ጽሑፋዊ ወይም ታሪካዊ ታሳቢዎች ላይ ሲሆን፣ እሱም የሚያመለክተው ወደ ኋላ ተመልሶ ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-ጽሑፍ ላይ ነው። አዛጋ ያለው ተገቢ የሆነ አተያይ፣ በጊዜው ጉዳይም ሆነ በባህላዊ ልዩነቶች ላይ አለመኖሩ ብቻ አይደለም፣ ነገር ግን ሥነ-ጽሑፋዊ ልዩነቱም ጭምር ነው። እንደ ዘመናዊ ምዕራባውያን ሕዝቦች እኛ የጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ዘውትንና የሥነ-ጽሑፍ ስልቶችን በቀላሉ ልንረዳ አንችልም፣ ስለሆነም የምንተረጎማቸው በምዕራባዊ ሥነ-ጽሑፍ ዘውት አግባብ ነው።

የአስራ ዘጠነኛው ክፍለ-ዘመን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጥናት አግባብ፣ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍትን እንደ ታሪካዊና ወጥ እንደሆነ ሰነድ አሳንሶና አንጻሩ ነው የሚመለከተው። ይህ ታሪካዊ ተጠራጣሪነት (አለመቀበል) የብሉይ ኪዳንን ትርጓሜዎችንና ታሪካዊ ምርምሮችን ጎድቷል። የአሁኑ አዝማሚያ፣ “ቅዱስ ቃላዊ ትርጓሜዎችን” በተመለከተ፣ (ብሪቫርድ ፕሌይስ) የአሁኑን የብሉይ ኪዳን ጽሑፍ ቅርጽ ላይ ለማተኮር ረድቷል። ይህ፣ በእኔ ግምት፣ ረጅ የሆነ ድልድይ ነው። ለጀርመን የአስራ ዘጠነኛው ክፍለ ዘመን ከፍተኛ ትንተና አዘቅት። እኛ መገናኘት ያለብን ከቅዱስ ቃላዊ ጽሑፍ፣ እሱም ባልታወቀ ታሪካዊ ሂደት የተሰጠን፣ ተመስጧዊነቱም ይሆናል በሚባል ነው።

በርካታ ሊቃውንት ወደ ብሉይ ኪዳን ታሪካዊ ታሳቢዎች እየተመለሱ ነው። በርግጥ ይህ ማለት፣ በኋለኞቹ የአይሁድ ጸሐፊት የተደረገውን የሚታወቅ እርማትና ማሻሻያዎችን ለመካድ አይደለም፣ ነገር ግን እሱ ወደ ብሉይ ኪዳን ተቀባይነት ያለው ታሪካዊ የሁኔታዎች እውነተኛ ሰነድ መመለስ ማለት ነው። (ከሥነ-መለኮት ትርጓሜዎቻቸው ጋር)።

ከእር. ኬ ሃሪሰን የአብራራዎች (ገላጭ)፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ፣ ቅጽ 1፣ ላይ የሚገኘው “የብሉይ ኪዳን ታሪካዊ ሥነ-ጽሑፍ ትንተና” አንቀጽ ረጅ ነው።

“አወዳዳሪ ታሪካዊ ሥነ-ጽሑፍ” ጥናቶች የሚያመለክቱት፣ ከኬጢያውያን ባሻገር፣ ጥንታዊ ዕብራውያን በጣም ርግጠኞች፣ ተጨባጭ፣ እና አስተማማኝ ማስረጃዎች ነበሩ። ከቅርብ ምስራቅ ታሪክ። እንደ ዘፍጥረትና ዘዳግም ከመሳሰሉት መጻሕፍት ሂሳብ ጥናቶች፣ ይህም በተወሰኑ ዓይነት የገበታ ጽሑፎች ላይ በመመሥረት፣ እሱም ማሪ፣ ኑዚ፣ እና ቢጋዝኮይ የተባሉትን ስፍራዎች ከሚያካትት የተገኙት፣ የሚያመለክቱት ቅዱስ ቃላዊ ነገሮች አቻዎ የሆነ ሥነ-ጽሑፍ ያልሆነ እንዳላቸው ነው። በአንዳንድ ቅርብ ምስራቅ ሕዝቦች ባህል ዘንድ። በውጤቱም፣ ማለት የሚቻለው በሌላ በአዲስ አስተማማኝ እና ተገቢ በሆነ መልኩ መመልከት ነው። እነዚህን የጥንት የዕብራይስጥ ባህሎች፣ የታሪካዊ ጽሑፍ ተፈጥሮ ዓላማ ያላቸው” (ገጽ 232)።

እኔ በተለይ የእር. ኬ ሃሪሰንን ሥራ የማደንቅበት ምክንያት፣ እሱ ቅድሚያ የሰጠው ብሉይ ኪዳንን በዘመኑ ሁኔታዎች፣ ባህሎችና ዘውትን በመተርጎሙ ነው።

በራሴ ክፍሎች፣ በጥንታዊ አይሁድ ሥነ-ጽሑፍ (ዘፍጥረት-ዘዳግም እና ኢያሱ)፣ ከሌሎቹ ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ሥነ-ጽሑፍና ሥነ-ጥበቦች ጋር ትርጉም ያለው ተያያዥነት ለማድረግ ሞክራለሁ።

ሀ. የዘፍጥረት ጽሑፋዊ ትይዩ ከጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ

1. የድሮዎቹ ታዋቂ ትይዩአዊ ጽሑፎች፣ የዘፍጥረት 1-11 ባህላዊ መቼት፣ የኢልባ የገበታ ጽሑፎች ናቸው። እነሱም ከሰሜን ሰርያ፣ በግምት 2500 ዓ.ዓ ዕድሜ ያለው፣ በአካድያን የተጻፈ።
2. ፍጥረት
 - ሀ. ከፍጥረት ጋር በተያያዘ ቀረብ ያለው የሜሶፖታሚያ ሐተታ፣ ኢኑማ ኢሊሽ፣ እሱም በግምት 1900-1700 ዓ.ዓ የሆነ፣ በአሹርባኒፓል ቤተ-መጻሕፍት በነነዌ እና በሌሎች በርካታ ቦታዎች ተገኝቷል። ሰባት የገበታ ጽሑፎች በአካድያን የተጻፉ አሉ፣ እነሱም በማርዱክ የተፈጠሩትን የሚገልጹ።
 - 1) አማልክት፣ አፕሱ (ንጹሐ ወንድሙ) እና ቲያማት (የጨው ውኃ -ሴት) የማይታዘዙ፣ ነጭናጫ ልጆች አሏቸው። እነዚህ ሁለት ጣዖታት ወጣቶቹን ጣዖታት ዝም ለማሰኘት ይሞክራሉ።
 - 2) አንደኛው የጣዖት ልጅ፣ ማርዱክ ቲያማትን ለማሸነፍ ረዳው። እሱም ከአሷ አካል ምድርን አበጀ።

3) ማርዳክ ስብዕናን መሠረተ፣ ከሌላ ተሸናፊ ጣዖት፣ ኪንጉ፣ እሱም የቲአማት የወንድ ጓደኛ ነው፣ ከአጥሱ ሞት በኋላ። ስብዕና የመጣው ከኪንጉ ደም ነው።

4) ማርዳክ የባቢሎናውያን ፓንቶን አለቃ ሆነ።

ለ. “የተፈጥሮ ማኅተም” የጥንታዊ ጽሑፍ ገበታ ነው፣ እሱም ራቁት ወንድ እና ሴት ከፍሬያማ ዛፍ አጠገብ ያሉበት፣ እባብም በዛፉ ቅርፊት ዙሪያ አተጠመጠመበት፣ በሴቲቱ አቅጣጫ በትከሻም አጠገብ እንደሚያናግራት ሆኖ ያለው ነው።

3. ተፈጥሮና የጥፋት ውኃ - የአትራሃሲስ ዘመን የሚመዘግበው የአነስተኛቸውን ጣዖታት ዐመጸ ሲሆን፣ ምክንያቱም ከመጠን ባለፈ በመሥራትና ሰባት የሰዎች ጥንዶች በመፈጠራቸው ነው፣ የእነዚህን አናሳ ጣዖታት ተግባር ለማሳየት ነው። ምክንያቱም፡ (1) በሰው ብዛት እና (2) በጨኸት ነው፣ የሰው ልጆች በቁጥር የሚቀነሱት በመቅሠፍት ነው፣ በሁለተኛም በድርቅ በመጨረሻም በጎርፍ ነው፣ እሱም በኢንሊል የታቀደ። ይህም ተመሳሳይ ዐቢይ ሁነት በቅደም ተከተሉ በዘፍጥረት 1-8 ላይ ታይቷል። የጥንታዊው ጽሑፍ ቅንብር በተመሳሳይ ጊዜ ወቅቱን ያስቀምጣል፣ እንደ ኢኮማ ኢሊሽ እና ጌልጋሜሽ ኢፒክ፣ በግምት 1900-1700 ዓ.ዓ.። ሁሉም በአካዲያን ናቸው።

4. የኖህ የጥፋት ውኃ
ሀ. የሱሜሪያን የጽሑፍ ገበታ ከኒፑር፣ ኢራዱ ጀነሲስ ተብሎ የሚጠራው፣ በግምት 1600 ዓ.ዓ. ዘመን የሚቆጠረው ስለ ዚዩሱድራ እና ስለ መጪው ጎርፍ ይገልጻል።

- (1) ኢንካ፣ የውኃው አምላክ፣ ስለሚመጣው ጎርፍ አስጠንቅቋል
- (2) ዚዩሱድራ፣ ንጉሥ-ካህን፣ በትልቅ መርከብ ውስጥ ሆኖ ድኗል
- (3) ጎርፉ ሰባት ቀን ቆየ
- (4) ዙሱድራ የመርከቡን መስኮት ከፍቶ በርካታ ወፎችን ለቀቃቸው፣ ደረቅ መሬት መኖሩን ለማወቅ።
- (5) እሱም ደግሞ መርከቡን ለቅቆ ሲወጣ አንድ በሬና በግ መሥዋዕት አቀረበ።

ለ. በባቢሎናውያን ስለ ጎርፉ የተጠናቀረው በአራት ሱሜራውያን ተረቶች ነው፣ እሱም የሚጠራው ጌልጋሜሽ ኢፒክ በዋነኛነትም ጊዜው የሚያመለክተው በግምት 2500-2400 ዓ.ዓ ሲሆን፣ የጥንታዊ ጽሑፉ ቅንብር ግን አካዲያን ኋለኛ ነው። እሱም የሚገልጸው ከጎርፉ ስለ ተረፉት ነው፣ ዩትናፒሽቲም፣ እሱም ለጌልጋሜሽ፣ ለዩሩክ ንጉሥ፣ እንዴት ከታላቁ ጎርፍ እንደ ዳነና የዘላለም ሕይወት እንደተሰጠው ይነግረዋል።

- (1) ኢኦ፣ የውኃ አምላክ፣ ስለሚመጣው ጎርፍ ያስጠንቅቀዋል እንዲሁም ዩትናፒሽቲምን (በባቢሎናውያን ዚዩሱድራ ማለት ነው) መርከብ እንዲሠራ ይነግረዋል።
- (2) ዩትናፒሽቲም እና ቤተሰቡ፣ ከተመረጡ ፈዋሽ ዕፅዋት ጋር ከጎርፉ ተረፉ።
- (3) ጎርፉ በሰባት ቀን አበቃ።
- (4) መርከቡም በሰሜን ፋርስ ዐረፈ፣ በኒዚር ተራራ ላይ።
- (5) እሱም ሦስት የተለያዩ ወፎችን ለቀቀ፣ ደረቅ ምድር መኖሩን ለማወቅ።

5. የሜሶፖታሚያን ሥነ-ጽሑፍ ስለ ጥንታዊ ጎርፍ የሚገልጹት የሚመነጨት ከተመሳሳይ ምንጭ ነው። ስሞቹ ዘወትር ይለያያሉ፣ ታሪኩ ግን ተመሳሳይ ነው። ምሳሌ የሚሆነው፣ ዚቩሳድራ፣ አትራሃሲስ እና ዩትናፒሽቲም ሁሉም የሚወክሉት የሰው ንጉሦችን ነው።

6. ታሪካዊዎቹ አቻዎች፣ ለፊተኞቹ የዘፍጥረት ሁነቶች በሰው ልጆች ቅድመ-መበታተን በፊት በነበረው ሁኔታ መረዳት ይቻላል (ዘፍጥረት 10-11) በእግዚአብሔር እውቀትና በሕይወት ልምድ። እነዚህ እውነተኛ ታሪካዊ ዋነኛ ነገር መታሰቢያዎች ተሻሽለዋል እንዲሁም አፈ-ታሪካዊ ነገሮች ተጨምረውባቸዋል፣ ይህም ለወቅታዊው የጎርፍ ሁኔታ በመላው ዓለም የተለመደ ነው። ይህ ተመሳሳይም በተፈጥሮ ላይ ብቻ አይደለም ሊባል የሚችለው (ዘፍጥረት 1፣2) እና የሰዎችና የመላዕክት ግንኙነቶች (ዘፍጥረት 6)።

7. የአባቶች ጊዜ (መካከለኛው ነሐስ)
ሀ. ማሪ የጽሑፍ ገበታዎች - የጥንታዊ የሕግ ጽሑፍ (የአሞናውያን ባህል) እና ግለሰባዊ ጽሑፎች በአካዲያን በግምት ከ1700 ዓ.ዓ

ለ. ኑዚ የጽሑፍ ገበታዎች - የጥንታዊ ጽሑፍ ቤተ-መዛግብት የሆኑ የእነዚህ የጽሑፍ ቤተሰቦች (ሆሪቲ ወይም ሁሪያን ባህል) በአካዲያን የተጻፉ ከነገሩ 100 ማይል ደቡብ ምስራቅ በግምት 1500-1300 ዓ.ዓ.። እነሱ የመዘገቡት የቤተሰብና የንግድ ደንቦችን ነው። ለተጨማሪ የተለየ ምሳሌ፣ ዋልተን፣ ገጽ 52-58 ተመልከት።

ሐ. አላላክ የጽሑፍ ገበታ- የጥንት ጽሑፎች ከሰሜን ሰርያ በግምት 2000 ዓ.ዓ.

መ. አንዳንዶቹ በዘፍጥረት ላይ የሚገኙት ስሞች በማሪ የገበታ ጽሑፍ ላይ በቦታ ስሞች ተመዘግበዋል። ሰሩግ፣ ፒሌግ፣ ታራ፣ እና ናኮር። ሌሎች መጽሐፍ ቅዱሳዊ ስሞች ደግሞ የተለመዱ ናቸው። አብርሃም፣ ይስሐቅ፣ ያዕቆብ፣ ላባ፣ እና ዮሴፍ።

8. “ንጽጽራዊ ታሪካዊ ጥናቶች የሚያመለክቱት፣ ከኬጢያውያን በመለስ፣ ጥንታዊ ዕብራውያን በጣም ትክክለኛ፣ ተጨባጭነት ያለው እና ኃላፊነት የተሞላቸው መዘጋቢዎች ናቸው። በቅርብ ምስራቅ ታሪክ፣” አር. ኬ ሃሪሰን፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሂስ፣ ገጽ 5።

9. የጥንታዊ ቅርስ ምርምር የመጽሐፍ ቅዱስን ታሪካዊ ዳራ ለማስቀመጥ በጣም የሚረዳ መሆኑ ተረጋግጧል። ሆኖም፣ የጥንታዊ ቃል ማስቀመጡ ያስፈልጋል። የጥንታዊ ቅርስ ምርምር ፍጹም ሆኖ እምነት የሚጣልበት አይደለም፣ ምክንያቱም ሀ. ቀደም ሲል በነበረው ደካማ የቁፋሮ ዘዴ

- ለ. በርካታ፣ በጣም ተጨባጭነት የሌላቸው ትርጓሜዎች በእነዚህ በተገኙ ቅርሶች ላይ መደረጋቸው
- ሐ. በቀድሞው ቅርብ ምስራቅ ቅደም ተከተል ላይ ምንም ስምምነት አለመኖሩ (እንዲያውም አንደኛው የዳበረው ከዛፍ ቀለቦች በመሆኑ)

- ለ. የግብፅ የተፈጥሮ ሐተታ በጆን ደብሊዩ ዋልተን፣ የጥንት እስራኤላውያን ሥነ-ጽሑፍ በባህሉ ይዘት። ግራንድ ራፒድስ፣ ኤም አይ፡ ዘንደርቫን፣ 1990) ገጽ 23-34፣ 32-34።
1. በግብፃውያን ሥነ-ጽሑፍ፣ ተፈጥሮ የሚጀምረው ባልተዋቀረ፣ ትርምስ ባለበት፣ ቅድመ ውኃ ነው። ተፈጥሮ የሚታየው እድገት ባለው መዋቅር ከውኃ በሆነ ትርምስ።
 2. በግብፃውያን ሥነ-ጽሑፍ ከሜምፊስ፣ ተፈጥሮ የተገኘው በፕታህ የንግግር ቃል ነው።
- ሐ. ኢያሱ በጥሬው ከጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ትይዩ የሚሆነው
1. አርኪዎሎጂ እንደሚያሳየው አብዛኞቹ ታላላቅ የተመሸጉ የከነዓን ከተሞች የተደመሰሱትና በፍጥነት ድጋሚ የተገነቡት በግምት 1250 ዓ.ዓ ነው
 - ሀ. ሀዘር
 - ለ. ላኪሽ
 - ሐ. ቤቴል
 - መ. ዴቢር (ቀደም ሲል ኬሪአዝ ሴፈር፣ 15:15)
 2. አርኪዎሎጂ የምጽሐፍ ቅዱሳዊ ሐተታ የሆነውን የኢየሩሳሌምን መውደቅ ሊያጸናው ወይም ላይቀበለው አልቻለም (ኢያሱ 6)። ይህም የሆነበት ምክንያት ስፍራው ጥሩ ባልሆነ ሁኔታ በመሆኑ ነው።
 - ሀ. የዓየር ሁኔታ/ስፍራው
 - ለ. በስፍራው ኋላ ላይ የተደረጉት ግንባታዎች፣ ነባሩን ቁሳቁስ በመጠቀም
 - ሐ. የንብርብሩን ዕድሜ በርግጠኝነት ለመለየት አለመቻል
 3. አርኪዎሎጂ በዔባል ተራራ ላይ መሠዊያ አግኝተዋል፣ እሱም ምናልባት ከኢያሱ 8:30-31 (ዘዳግም 27:2-7) ጋር የሚያያዝ። እሱም ሚሻናህ (ታልሙድ) ላይ ከተገኘው ገለጻ ጋር እጅግ ተመሳሳይ ነው።
 4. በዑጋሬት የተገኙት የራስ ሻምራ ጽሑፎች የከነዓናውያንን የ1400 ዓ.ዓ ሕይወትና ሃይማኖት የሚያመለክቱት፡
 - ለ. ብዝሃ መልክ ያለው አምልኮ (የመራባት አምልኮ ሥርዓት)
 - ለ. ኤል ዋነኛው መለኮት
 - ሐ. የኤል ተጓዳኝ አሽራህ ነበረች (ኋላ ላይ የበአል ተጓዳኝ ሆነች) እሷም በተቀረጸ ግንድ ወይም በቆመ ዛፍ አምሳል ትመለክ ነበር፣ ይኸውም “የሕይወት ዛፍን” የሚያመለክት።
 - መ. ልጃቸውም በአል (ሃዳድ)፣ ነበር የማዕበሉ አምላክ
 - ሠ. በአል የከነዓናውያን ጣዖት “ከፍተኛው አምላክ” ሆነ። አናት ጓደኛው ነበረች
 - ረ. ከብረ በዓሉ እንደ ግብፁ ኢሲስ እና ኦሲሪስ ነበር
 - ሰ. የበአል አምልኮ የሚያተኩረው በአካባቢያዊ “ከፍተኛ ስፍራዎች” ወይም የድንጋይ ንጣፎች ላይ ነበር (አመንዝራዊ ግልሙትና)
 - ረ. በአል ተምሳሌታዊ የነበረው የድንጋይ ክምር ሐውልት ነው (የወንድ ብልት ተምሳሌት)
5. የጥንታዊያኑ ከተሞች ትክክለኛው ዝርዝር የዘመኑ ጸሐፊ ጋር ነው የሚገጥሙት፣ ከኋለኞቹ አራሚ (ዎች) ጋር ሳይሆን፡
 - ሀ. ኢየሩሳሌም ጃቡስ ተብሎ ይጠራ ነበር፣ ኢያሱ 15:8፣ 18:16፣ 28
 - ለ. ኬብሮን ኬሪአት-አርባ ተብሎ ይጠራ ነበር፣ ኢያሱ 14:15፣ 15:13፣ 54፣ 20:7፣ 21:11
 - ሐ. ኬሪያት-ጄሪም በአላህ ተብሎ ይጠራ ነበር ኢያሱ 15:9፣ 10
 - መ. ሲዶን ይጠቀሰልን የነበረው እንደ ዋነኛ የፍንቄ ከተማ ነው፣ ጢሮስ ሳይሆን፣ ኢያሱ 11:8፣ 13:6፣ 19:28፣ እሱም ኋላ ላይ ዋና ከተማ የሆነ

ተጨማሪ ሁለት

የብሉይ ኪዳን ታሪካዊነት ከዘመኑ የቅርብ ምስራቅ ባህሎች ጋር ሲነጻጸር

I. የሜሴፖታሚያ ምንጮች

- ሀ. እንደ አብዛኛዎቹ ጥንታዊ ሥነ-ጽሑፎች ባለቤቱ ዘወትር ንጉሥ ወይም አንዱ ብሔራዊ ጀግና ነው።
- ለ. ሁነቶቹ ዘወትር ለቅስቀሳ (ፕሮፓጋንዳ) ዓላማ የተካካሉ ናቸው።
- ሐ. ሁልጊዜ አሉታዊ የሆነ ነገር ምንም አይደለም።
- መ. ዓላማውም የወቅቱን ተቋማት አቋም ለመደገፍ ወይም የአዲስ አገዛዝ መነሣትን ለማስረዳት ነበር።
- ሠ. ታሪካዊው መዛባቶች የሚያካትቱት
 - 1. ታላቅ ድል እንዳገኙ ጨማምሮ ማቅረብ
 - 2. ቀደም ሲል የነበሩትን ግኝቶች እንደ አሁን ግኝት አድርጎ ማቅረብ
 - 3. አዎንታዊ ገጽታዎች ብቻ ናቸው የሚመዘገቡት
- ረ. ሥነ-ጽሑፉ ያገለግል የነበረው ለፕሮፓጋንዳ ተግባር ብቻ አልነበረም፣ ግን ደግሞ ለመጥቀሻ (መተንተኛ) ተግባር ነበር

II. የግብፅ ምንጮች

- ሀ. እነሱ ጽኑ በሆነ ቋሚ የሕይወት አተያይ ያምናሉ፣ ይህም በጊዜ በማይታወክ (በማይጎዳ)።
- ለ. ንጉሥና ቤተሰቡ የአብዛኛው ሥነ-ጽሑፍ ርዕሰ-ጉዳይ ነው።
- ሐ. እንደ ሜሴፖታሚያ ሥነ-ጽሑፍ በአጅጉን ፕሮፓጋንዳዊ ነው።
 - 1. ምንም አሉታዊ ገጽታ የለውም
 - 2. የተካካለ ገጽታ አለው

III. ራቢያዊ ምንጮች (ኋለኛ)

- ሀ. ቅዱስ ቃሉን ጠቃሚ ለማድረግ በሚድራሽ ተሞክሯል፣ ይህም በተርጓሚ ላይ ካለ እምነት ወደ ጽሑፍ በመሻገር፣ እናም ኃላፊነት በተሞላው ውስጠት ወይም በጽሑፉ ታሪካዊ መቼት ላይ አያተኩርም
 - 1. ሃላክሃ የሚያተኩረው በእውነትና በሕይወት ሕግጋት ላይ ነው
 - 2. ሃጋዳ የሚያተኩረው በአፈጻጸምና በሕይወት ጽናት ላይ ነው
- ለ. ፔሽር - ኋለኛ መሻሻል በሙት ባሕር ጥቅሎች ላይ ይታያል። እሱም የጥቅሎች ምድብ አግባብን ይጠቀማል፣ ያለፉትን ሁነቶች ትንቢታዊ ፍጻሜ ለመመልከት፣ ከወቅታዊው መቼት አኳያ፣ ወቅታዊው መቼት የመዳረሻው ትንቢት (መጻፈው አዲስ ዘመን) ነው።

IV. ጥንታዊው የቅርብ ምስራቅ ዘውጎች እና የኋለኛው የአይሁድ ሥነ-ጽሑፍ ከብሉይ ኪዳን ቅዱስ ቃል የተለየ መሆኑ ግልጽ ነው። በብዙ መንገዶች የብሉይ ኪዳን ዘውጎች፣ ምንም እንኳን ከዘመኑ ሥነ-ጽሑፍ ጋር ባሕርያትን ቢጋሩም፣ የተለዩ ናቸው፣ በተለይም ታሪካዊ ሁነቶችን በገላጭ መልኩ በማቅረባቸው። ከዕብራይስጥ ታሪክ ጽሑፍ ጋር የሚቀራረበው የኬጢያውያን ሥነ-ጽሑፍ ነው።

በሚገባ መታወቅ የሚኖርበት የጥንታዊው የታሪክ ጽሑፍ ከዘመናዊው፣ ምዕራባዊው የታሪክ ጽሑፍ የሚለይ መሆኑን ነው። እዚህ የሚገጥመው ችግር በትርጓሜ ላይ ነው። ዘመናዊው የታሪክ ጽሑፍ የሚሞክረው ተጨባጭ ለመሆን ነው፣ (ፕሮፓጋንዳ ያልሆነ፣ የሚቻል ከሆነ) እንዲሁም የታሪኩን ቅደም ተከተል ለመዘገብና ለማስፈር፣ ምን “በትክክል እንደሆነ!” እሱም ለማስፈር የሚሞክረው የታሪካዊ ሁነቱን “ሳቢያና ውጤት” ነው። እሱም ባሕርይ ያደረገው ዝርዝሮች ላይ ነው!

የቅርብ ምስራቅ ታሪክ እንደ ዘመናዊ ታሪክ ባለመሆኑ ምክንያት እሱን የተሳሳተ፣ ዝቅተኛ፣ ወይም የማይታመን አድርጎ መወሰድ አይኖርበትም። ዘመናዊ የምዕራብ ታሪክ አድላዊ (ቅድመ-አቋም) ያንጸባርቃሉ፣ የጸሐፊዎቻቸውን፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ፣ በራሱ ልዩ ተፈጥሮ (ተመሰጦ) የተለየ ነው። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ታሪክ መታየት የሚኖርበት በተመሰጠዊው ጸሐፊ በእምነት እይታ ነው፣ እንዲሁም ለሥነ-መለኮት ዓላማ፣ ግን ደግሞ እሱ ዋጋ ያለው ታሪካዊ ሐተታ ነው።

ይህ የብሉይ ኪዳን ታሪካዊነት ለእና እጅግ ጠቃሚ ነው፣ ለሌሎች እምነቱን መግለጫ መንገድ እንዲሆነኝ። መጽሐፍ ቅዱስ ታሪካዊ በሆነ መልኩ እንዲቀርብ ከሆነ፣ እንዲያውስ የእሱ የእምነት አቋም ለማያምኑት ጠንካራ ጥያቄ ይኖረዋል። የእኔ እምነት ያረፈው በአርኪዎሎጂና አንቲርፖሎጂ ታሪካዊ ማረጋገጫ ላይ አይደለም፣ ነገር ግን እነዚህ የመጽሐፍ ቅዱስን መልእክት ለማስተዋወቅ ይረዳሉ፣ እናም በሌላ መልኩ ያለውን ዋጋ ይሰጠዋል።

ለማጠቃለል፣ ታሪካዊነት በተመሰጠ ዙሪያ አይሠራም፣ ነገር ግን በክርስቲያን ዶክትሪንና በወንጌላዊነት።

ተጨማሪ ሦስት የዕብራይስጥ ታሪካዊ አተራረክ

I. የመክፈቻ መግለጫዎች

ሀ. በብሉይ ኪዳን (ብሉይ ኪዳን) እና በሌሎቹ ሁነቶችን በመመዘገቢያ መንገዶች መካከል ያለው ዝምድና

1. ሌላው የቅርብ ምስራቅ ሥነ-ጽሑፍ አፈ-ታሪካዊ ነው ሀ. ብዙህ አምላኪ (ዘወትር ሰዋዊ አማልክት፣ የተፈጥሮን ኃይላት የሚያንጸባርቁ፣ ግን የማጎበራዊ ተቃርኖ ውስጠቶች) ለ. በተፈጥሮ ዑደቶች ላይ የተመሠረተ (የሚሞቱና የሚነሡ አማልክት)
2. ግሪክ-ሮሜ ለመዝናኛ እና ለመበረታቻ ነው፣ ታሪካዊ ሁነቶችን ከውርስ ተፈጥሯቸው አኳያ ከመመዘገብ ይልቅ (ሆሜር በብዙ መልኩ ሜሶፖታሚያዊ ጭብጦችን ነው የሚያንጸባርቀው)

ለ. ሊሆን የሚችለው ሦስቱ የጀርመን ቃላት በዓይነት ያለውን ልዩነት ያሳያሉ፣ ወይም የታሪክን ፍቺ

1. “ታሪክ፣” ሁነቶችን መመዘገብ (ጥሬ ሐቆች)
2. “ጌስቶቹ፣” የሁነቶች ትርጓሜ፣ ይህም ለሰው ልጆች ያለውን ጠቀሜታ የሚያሳይ
3. “ሄልስጌስቶቹ” በተለየ መልኩ የሚያመለክተው የእግዚአብሔርን የመቤዠት እቅድ እና ድርጊት ነው፣ በታሪካዊ ሂደት ውስጥ

ሐ. የብሉይ ኪዳን እና አኪ ትሪካዎች “ጌስቶቹ” ናቸው ፣ እነሱም ወደ ሄልጌስቶቹ መረዳት የሚመሩ። እነሱም የተመረጡ ሥነ-መለኮታዊ ቅኝት ያላቸው ታሪካዊ ሁነቶች ናቸው

1. የተመረጡ ሁነቶች ብቻ
2. ቅደም ተከተል እንደ ሥነ-መለኮት አስፈላጊ አይደለም
3. ሁነቶች ከሚገለጹ አውነቶች ጋር ይያያዛሉ

መ. ትሪካ በእጅግ የተለመደ የብሉይ ኪዳን ዘውግ ነው። 40% የሚሆነው ብሉይ ኪዳን ትሪካ እንደሆነ ይገመታል። ስለዚህ፣ ዘውግ ለመንፈስ ቅዱስ ጠቃሚ ነው፣ ለወደቀው የሰው ልጅ የእግዚአብሔርን መልእክት ለማስተላለፍ (ለመገናኘት)። ነገር ግን፣ እሱ የሆነው በመግለጫ መልክ አይደለም (እንደ አኪ መልእክቶች)፣ ነገር ግን፣ በአንድምታ፣ በአጠቃሎኝ ወይም በተመረጡ ምልልሶች/ማኅበብነት ነው። አንዱ መጠየቁን መቀጠል ይኖርበታል፣ ይህ ለምን ተመዘገብ ብሎ። ለምንድነው አጽኑን ለመስጠት እየሞከረ ያለው? ሥነ-መለኮታዊ ዓላማው ምንድነው?

ይህ ማለት ግን በምንም መልኩ ታሪክን ለማንኳስ አይደለም። ግን፣ ታሪክ ለመገለጥ እንደ አገልጋይና እንደ መተላለፊያ መስመር ሆኗል።

II. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትሪካዎች

ሀ. እግዚአብሔር በሱው ዓለም ላይ ንቁ ነው። ተመስጧዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች የተወሰኑ ሁነቶችን መርጠዋል፣ እግዚአብሔርን ለመግለጥ። እግዚአብሔር የብሉይ ኪዳን ዋነኛው ገጸ-ባሕርይ ነው።

ለ. እያንዳንዱ ትሪካ በተለያዩ መንገድ ይሠራል፡

1. እግዚአብሔር ማን ነው፣ በዓለሙ ላይ ምን እየሠራ ነው
2. የሰው ልጅ የተገለጠው፣ እግዚአብሔር ከግለሰቦች እና ከብሔራዊ አሀዶች ጋር ባደረገው ግንኙነት ነው
3. እንደ ምሳሌ በተለይ የኢያሱን ወታደራዊ ድል መመልከት ይቻላል፣ እሱም ከኪዳኑ አፈጻጸም ጋር በተያያዘ (ዝክ.1:7-8፣ 8:30-35)።

ሐ. ትሪካዎች ዘወትር እርስ በርስ ተያይዘዋል፣ ተለቅ ያለ ጽሑፋዊ አሀድ ለማበጀት፣ ይህም ነጠላ ሥነ-መለኮታዊ እውነት ለመግለጥ።

III. የብሉይ ኪዳንን ትሪካዎች መተርጎሚያ መርሆዎች

ሀ. የተሻለ ማብራሪያ ያገኘሁት፣ ይህም የብሉይ ኪዳንን ትሪካዎች በመተርጎም ረገድ፣ የዳግላስ ስቱዋርት፣ መጽሐፍ ቅዱስን ከሰው ጠቀሜታው እንዴት ማንበብ ይቻላል፣ ገጽ 83-84 ላይ ነው።

1. የብሉይ ኪዳን ትሪካ ዘወትር በቀጥታ ይከትራልን አለማስተማሩ።
2. የብሉይ ኪዳን ትሪካ ዘወትር ይከትራልን ወይም ይከትራልን የሚያስተምረው ሌላ ስፍራ ላይ በማመልከት መሆኑ።
3. ትሪካዎች የሚመዘግቡት ምን እንደሆነ ነው — በየጊዜው ምን መሆን እንዳለበት ወይም ምን መሆን እንደሚኖርበት ሳይሆን። ስለሆነም፣ እያንዳንዱ ትሪካ የተለየ ግለሰባዊ የግብረ-ገብ ታሪክ የለውም።
4. ሰዎች በትሪካው ውስጥ የሚያደርጉት ለእኛ ይህን ያህል መልካም ምሳሌ አይደለም። በተደጋጋሚ፣ እሱ ተቃራኒው ነው።
5. አብዛኛዎቹ የብሉይ ኪዳን ትሪካዎች ገጸ-ባሕርያት ፍጹማን አይደሉም፣ ተግባራቸውም ጭምር።
6. ለእኛም ዘወትር በትሪካው መጨረሻ ላይ መልካም የሆነውና ክፉ የሆነው አይነገረንም። እኛ የምንጠበቀው እግዚአብሔር በቀጥታ እና በየፈርጁ በሌላ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ባስተማረን ላይ ተመሥርተን መፍረድ (መወሰን) እንድንችል ነው።
7. ሁሉም ትሪካዎች የተመረጡና ያልተጠናቀቁ ናቸው። ሁሉም ጠቃሚ ዝርዝሮች ዘወትር አልተጠቀሱም (ዮሐንስ 21:25)። በትሪካው የተገለጠው ነገር ቢኖር ተመስጧዊው ደራሲ እኛ እንድናውቀው ጠቃሚ ይሆናል ብሎ ያሰበው ነው።

- 8. ትረካዎች ሁሉንም ሥነ-መለኮታዊ ጥያቄዎች ለመመለስ የተጻፉ አይደሉም። እነሱ ተናጠላዊ፣ የተለየ፣ የተወሰነ ዓላማ አላቸው፤ እንዲሁም በተወሰኑ ጉዳዮች ላይ ነው የሚያተኩሩት፤ ሌሎቹን በሌላ ስፍራ፣ በሌላ መንገድ እንዲታዩ በመተው።
- 9. ትረካዎች ምናልባት በግልጽ ያስተምራሉ (አንድን ነገር በግልጽ በማስቀመጥ) ወይም እንዳለ ሳያብራሩ (አንድን ነገር ሳያብራሩ እንዳለ በማስቀመጥ)።
- 10. በመጨረሻም፣ እግዚአብሔር የሁሉም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትረካዎች ዋነኛ (ጀግና) ነው።

ለ. ትረካዎችን በመተርጎም ሌላኛው የተሻለ ማብራሪያ የሚሆነው የዋልተር ኬይሰር ወደ ትርጓሜ ሥነ-መለኮት የሚለው ነው።

“የቅዱስ ቃሉ የተለየ ገጽታ ትረካዊ ክፍል የሚሆነው፣ ጸሐፊው ዘወትር ቃላቱና ድርጊቶቹ፣ በትረካው ውስጥ ያሉት ሰዎች ዋነኛውን የእምነቱን መልእክት እንዲያራምዱ መፍቀድ ነው። እናም፣ ለእኛ በቀጥተኛ መግለጫዎች ከሚያቀርብልን ይልቅ፣ በቅዱስ ቃሉ እንደሚገኙት ደክትሪናል ወይም የማስተማሪያ ክፍሎች፣ ጸሐፊው በዳራውም ሆነ በቀጥተኛ ትምህርት ወይም ግምገማዊ መግለጫዎችን ከመስጠት ይታቀባል። በውጤቱም፣ በትንተናዊ መልኩ ጠቃሚ የሚሆነው ተለቅ ያለውን ዐውደ-ጽሑፍ መገንዘብ ነው፣ ይህም ከትረካው ጋር የሚስማማውን፣ እናም ጸሐፊው የተወሰነ የሁነት ክፍሎችን ለምን እንደተጠቀመ ማወቅ፣ ግልጽ በሆነ ቅደም ተከተል እንዳስቀመጣቸው። አሁን እንግዲህ ለትርጉም ጥንዶቹ ፍንጮች የሚሆኑት የመልእክቶቹ አቀጣጠር እና የዘርዘሮቹ አመራረጥ ነው። ከታላቢ ንግግሮች፣ ሰዎች፣ ወይም መልእክቶች ዝብርቅርቅ ውስጥ። ከዚህም በላይ፣ በእነዚህ ሰዎች እና ሁነቶች ላይ ያለው ታላቢ መለኮታዊ ድርጊት የግድ ወሳኝ መሆን ይኖርበታል፤ ደራሲው አንድን ሰው ወይም የተወሰኑ ወገን ሕዝቦችን በተመረጡ ቅደም ተከተላዊ ሁነቶች ጠብቅ ላይ እንዲሆኑ ከመፍቀዱ ጋር በተያያዘ፣ ያም ማለት፣ የገዛ ራሱን ለመስጠት ትረካውን ካላቋረጠ (በዚህ ሁኔታ የእግዚአብሔርን) ከተከናወነው ውስጥ ግምታዊውን” (ገጽ 205)።

ሐ. በትረካዎች ውስጥ እውነት የሚገኘው በሙላው ጽሑፋዊ አሁድ እንጂ በዘርዘሮች ላይ አይደለም። ጽሑፎችን ከማጥራት ተጠበቁ ወይም የብሉይ ኪዳንን ትረካዎች ለራስ ሕይወት ጠቀሜታ ከማዋል።

IV. ባለ ሁለት ደረጃዎች ትርጉም

ሀ. የያህዌ የመቤዠት፣ የመገለጥ ተግባራት፣ ለአብርሃም ዘር

ለ. የያህዌ ፈቃድ ለእያንዳንዱ አማኝ ሕይወት (በሁሉም ዕድሜ)

ሐ. የመጀመሪያው አትኩሮት “እግዚአብሔርን ማወቅ” (ደኅንነት)፣ ሁለተኛው እሱን ማገልገል (የክርስቲያን የእምነት ሕይወት፣ ሮሜ. 15:4፣ 1ኛ ቆሮ. 10:6፣11)

እዝል አራት የዕብራይስጥ ትንቢት

1. መግቢያ

ሀ. የመክፈቻ መግለጫ

1. አማኙ ማኅበረሰብ ትንቢትን እንዴት መተርጎም እንዳለበት አይስማማም። ሌሎች እውነቶች ቀጥተኛ በሆነ አቋም በክፍለ-ዘመናት መሐል ደርጅተዋል፤ ይህም ግን አይደለም።
2. በርካታ በደንብ የተገለጹ የብሉይ ኪዳን ትንቢት ደረጃዎች አሉ

ሀ. ከሞናርኪ በፊት (ቅድመ-ሥርወ-መንግሥት) (ከንጉሥ ሳኦል በፊት)

 - (1) ነቢያት ተብለው የተጠሩ ግለሰቦች
 - (ሀ) አብርሃም - ዘፍ. 20:7
 - (ለ) ሙሴ - ዘኁ. 12:6-8፣ ዘዳ. 18:15፣ 34:10
 - (ሐ) አሮን - ዘጸ. 7:1 (የሙሴ ቃል አቀባይ)
 - (መ) ማርያም - ዘጸ. 15:20
 - (ሠ) ሜዳድና ኢልዳድ - ዘኁ. 11:24-30
 - (ረ) ዲቦራ - መሳ. 4:4
 - (ሰ) ስሙ ያልተጠቀሰ - መሳ. 6:7-10
 - (ሸ) ሳሙኤል - 1 ሳሙ. 3:20
 - (2) ነቢያት እንደ ቡድን የተጠቀሱበት - ዘዳ. 13:1-5፣ 18:20-22
 - (3) የነቢያት ቡድኖች ወይም ጉባኤዎች - 1 ሳሙ. 10:5-13፣ 19:20፣ 1 ነገ. 20:35፣ 41፣ 22:6፣ 10-13፣ 11 ነገ. 2:3፣ 7፣ 4:1፣ 38፣ 5:22፣ 6:1፣ ወዘተ.
 - (4) መሲሕ ነቢይ ተብሎ ተጠርቷል - ዘዳ. 18:15-18

ለ. በጽሑፍ ያልተመለከቱ ሥርወ-መንግሥታዊ ነቢያት (ለንጉሥ የሚያቀርቡ)

 - (1) ጋድ - 1 ሳሙ. 7:2፣ 12:25፣ 11 ሳሙ. 24:11፣ 1 ዜና. 29:29
 - (2) ናታን - 11 ሳሙ. 7:2፣ 12:25፣ 1 ነገ. 1:22
 - (3) አሂሻ - 1 ነገ. 11:29
 - (4) ጄሁ - 1 ነገ. 16:1፣ 7፣ 12
 - (5) ስም ያልተጠቀሰ - 1 ነገ. 18:4፣ 13፣ 20:13፣ 22
 - (6) ኤልያስ - 1 ነገ. 18፣ 11 ነገ. 2
 - (7) ሚልኪያስ - 1 ነገ. 22
 - (8) ኤልሳዕ - 11 ነገ. 2:8፣ 13

ሐ. የጥንታዊ ጽሑፎች ነቢያት (እነርሱም ለሕዝቡም ሆነ ለንጉስ ያቀርባሉ)፣ ኢሳይያስ — ሚልኪያስ (ከዳንኤል በቀር)

ለ. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃላት

1. *ro'eh* = ነቢይ፣ 1 ሳሙ. 9:9። ይህ ጠቃሽ የሚያመለክተው *Nabi* ወይም ሌላ የተደረገውን መሸጋገር ነው፤ ፍቺውም “ነቢይ” ሲሆን የመጣውም “መጥራት” ከሚለው ሥር ነው። *Ro'eh* ከአጠቃላይ የዕብራይስጥ ቃል “ማየት” ነው። ይህ ሰው የእግዚአብሔርን መንገዶችና ዕቅዶች የሚያውቅና፣ በአንዳንድ ጉዳይ ላይ የእግዚአብሔርን ፍቃድ ለማስረገጥ የሚጠየቅ ነበር።
2. *hozeh* = ነቢይ። 2 ሳሙ. 24:11። እሱ በመሠረቱ ከ*ro'eh* ጋር ተመሳሳይ ነው። እሱም ከዕብራይስጥ የአልፎ አልፎ ቃል “በራዕይ መመልከት” ነው። ያልተወሰነ አንቀጽ መልኩ በተደጋጋሚ ጥቅም ላይ የሚውለው ነቢያትን ለማመልከት ነው።
3. *nabi'* = ነቢይ፣ ከአካድያን ግሥ *nabu* = “መጥራት” ጋር ተዛማጅ የሆነ፣ እንዲሁም ከዓረብኛ *naba'a* = “ማወጅ።” ይህ እጅግ የተለመደ የብሉይ ኪዳን ቃል ሲሆን ነቢይን ለመሰየም ነው። እሱም 300 ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል። ትክክለኛው ሥርወ-ቃል አይታወቅም፣ ግን “መጥራት” ለአሁኑ የተሻለ አማራጭ ይመስላል። የተሻለው አማራጭም የመጣ የሚመስለው ከያህዌ ገለጻ ነው። ሙሴ ከፈርዖን ጋር በአሮን በኩል ባለው ግንኙነት (ዘጸ. 4:10-16፣ 7:1፣ ዘዳ. 5:5)። ነቢይ ለእግዚአብሔር የሚናገር ነው፣ ለሕዝቡ (አሞጽ 3:8፣ ኤር. 1:7፣ 17፣ ሕዝ. 3:4)።
4. ሦስቱም ቃላት በሙሉ ለነቢይነት ሹመት ጥቅም ላይ ውለዋል 1 ዜና. 29:29፣ ሳሙኤል *Ro'eh*፣ ናታን - *Nabi'*፣ እና ጋድ - *Hozeh*።
5. *ish ha - 'elohim*: “የእግዚአብሔር ሰው፣” ሰፋ ባለ ስያሜው ለእግዚአብሔር ተናጋሪ ነው። እሱም 76 ጊዜ ያህል በብሉይ ኪዳን “ነቢይ” በሚል ስሜት ጥቅም ላይ ውሏል።
6. “ነቢይ” የሚለው ቃል መነሻው ግሪክ ነው። እሱም የመጣው (1) *pro* = “በፊት” ወይም “ለ”፣ (2) *phemi* = “መናገር።”

11. የትንቢት ፍቺ

- ሀ. “ትንቢት” የሚለው ቃል ከእንግሊዝኛ ይልቅ በዕብራይስጥ ሰፋ ያለ የፍቺ መስክ አለው። አይሁድ የታሪክ መጻሕፍት የሆኑትን ምልክት አድርገውባቸዋል፤ ከኢያሱ እስከ ነገሥት ድረስ (ከሩት በስተቀር) “የቀድሞዎቹን ነቢያት።” ሁለቱም፣ አብርሃም (ዘፍ. 20:7፣ መዝ. 105:5) እና ሙሴ (ዘዳ. 18:18) እንደ ነቢያት ይጠሩ ነበር (ማርያምም ጭምር፣ ዘጸ. 15:20)። ስለዚህ፣ ከእንግሊዝኛ ግምታዊ ፍቺ ተጠንቅቁ!
- ለ. “ትንቢታዊነት አግባብ ባለው ሁኔታ የሚፈታው ፍቺን ብቻ በሚቀበል የታሪክ መረዳት ነው፣ ከመለኮታዊ መገደድ፣ መለኮታዊ ዓላማ፣ መለኮታዊ ተሳትፎ አኳያ” (የተርጓሚዎች የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገብ-ቃላት፣ ቅጽ 3፣ ገጽ 896)።

ሐ. “ነቢይ፣ ፈላስፋ አልያም ስልታዊ ሥነ-መለኮታውያን አይደሉም፣ ነገር ግን የኪዳን መካከለኛ ነው፣ የእግዚአብሔርን ቃል ለራሱ ሕዝብ የሚያቀርብ፣ አሁን ያሉበትን ተሐድሶ በማድረግ መጪውን መልክ የሚያስይዝ” (“ነቢያትና ትንቢት፣” ኢንግሊሽ ሎግዮግራፊያል ጅ.ዳይካ፣ ቅጽ 13፣ ገጽ 1152)።

III. የትንቢት ዓላማ

ሀ. ትንቢት እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሚናገርበት መንገድ ነው፣ ላሉበት ወቅታዊ መቼትና ተስፋ ምሪት የሚሰጥበትና፣ እሱም ሕይወታቸውንና የዓለም ሁኔታችን እንደሚቆጣጠር የሚያሳይበት። መልእክታቸው በመሠረቱ ኅብረታዊ ነው። ማለትም ለመገሰጠ፣ ለማበረታታት፣ እምነትንና ንስሐን ለማምጣት፣ እና ለእግዚአብሔር ሕዝብ ስለ ራሱና ስለ ዕቅዱ ለማስታወቅ ነው። እሱም የሚናገርለትን የእግዚአብሔርን ምርጫ በግልጽ ያሳያል (ዘዳ. 13፣1-3፣ 18፣20-22)። ይህም እንደ ግብ የሚወሰደው መሲሕን ለማመልከት ነው።

ለ. ነቢዩ ዘወትር የራሱን ጊዜ ታሪካዊ ወይም ሥነ-መለኮታዊ ቀውሶችን ወስዶ በመጨረሻው ዘመን መቼት ይነድፈዋል። ይህ የመጨረሻው ዘመን የታሪክ አተያይ (የፍጻሜ አስተሳሰብ) ለእስራኤልና ለመለኮታዊ መጠራት እና የኪዳን ተስፋዎች የተለየ ስሜት ነው።

ሐ. የነቢይ ሹመት ሚዛኑን የጠበቀ ይመስላል (ኤር. 18፣18) እናም ሊቀ ካህኑን የሚተካ ነው፣ የእግዚአብሔርን ፍቃድ እንደ ማወቂያ መንገድ። የእግዚአብሔር ቃል አቀባይ የቃል መልእክት ከኦሪጎኖስ ተሚሞ ላቅ ብሏል። የነቢይ የሹመት ሥርዓት በእስራኤል ዘንድ ከሚልኪያስ በኋላ አብቅቷል (ወይም የዜና መዋዕሎች ጽሑፍ)። ለ400 ዓመት አልተከሰተም፣ እስከ መጥምቁ የሐንስ ድረስ። የአዲስ ኪዳን “የትንቢት” ስጦታ ከብሉይ ኪዳን ጋር እንዴት እንደሚዛመድ ርግጠኛ አይደለም። የአዲስ ኪዳን ነቢያት (ሐዋ. 11፣27-28፣ 13፣1፣ 14፣29፣32፣37፣ 15፣32፣ 1 ቆሮ. 12፣10፣28-29፣ ኤፌ. 4፣11) የአዲስ ራዕይ ገላጭቶች አይደሉም፣ ነገር ግን ቀድሞ ነጋሪ እና የፊት ለፊቱን ነጋሪ ናቸው፣ የእግዚአብሔርን ፍቃድ ከወቅቱ ሁኔታዎች አኳያ።

መ. ትንቢት በባሕርይ ሁሉን የማያካትት ወይም ቀድሞ የሚታወቅ አይደለም። ትንቢያ የእሱን ሹመት እና የእሱን መልእክት የሚረጋገጫ መንገድ ነው፣ ነገር ግን መታወቅ ያለበት “...ከ2% ያነሰው የብሉይ ኪዳን ትንቢት መሲሐዊ ነው። ከ5% ያነሰው በተለይ የሚገልጸው የአዲስ ኪዳንን ዘመን ነው። ከ1% ያነሰው ወደፊት ስለሚመጡ ሁኔታዎች የሚያመለክት ነው” (ፊ እና ስቱዋርት፣ መጽሐፍ ቅዱስን ከነሙሉ ጠቀሜታው ስለ ማንበብ፣ ገጽ 166)።

ሠ. ነቢያት እግዚአብሔርን ለሕዝቡ ሲወክሉ፣ ካህናት ደግሞ ሕዝቡን ለእግዚአብሔር ይወክላሉ። ይህ ጠቅላላ ያለ መግለጫ ነው። እንደ ዕንባቆም የመሰሉ የተለያዩ አሉ፣ ለእግዚአብሔር ጥያቄ የሚያቀርቡ።

ረ. ነቢያትን ለመረዳት ከሚያስቸግሩን ምክንያቶች አንዱ፣ መጻሕፍታቸው እንዴት እንደተዋቀሩ ስለማናውቅ ነው። ዜና መዋዕላዊ አይደሉም። ጭብጣዊ ይመስላሉ፣ ነገር ግን ሁልጊዜ አንዱ በሚጠበቀው መንገድ አይደለም። ዘወትር ግልጽ የሆነ ታሪካዊ መቼት፣ የጊዜ ቅንብብ (መካለያ)፣ ወይም ግልጽ የሆነ ክፍል በንግሮች መካከል አይኖርም፣ እሱ አስቸጋሪ የሚሆነው (1) መጻሕፍቱን በአንድ ቁጭታ ማንበብ፣ (2) በየርዕሳቸው የፍሬ-ሐሳብ ዝርዝርን ማዘጋጀት፣ እና (3) ማዕከላዊውን እውነት ወይም የደራሲውን ሐሳብ በእያንዳንዱ ንግር ማስረገጥ ነው።

IV. የትንቢት ባሕርይ

ሀ. በብሉይ ኪዳን “ነቢይ” እና “ትንቢት” የሚሉት ጽንሰ-ሐሳቦች እያደጉ የመጡ ይመስላል። በቀደመው እስራኤል የነቢያት ኅብረት እያደገ መጥቷል፣ እንደ ኤልያስ ወይም ኤልሳዕ ባሉ ብርቱ ተደማጭነት ባላቸው መሪዎች። “የነቢያት ልጆች” የሚለው ሐረግ አንዳንዴ ጥቅም ላይ የሚውለው ይሄንን ቡድን ለመስየም ነው (2 ነገ. 2)። የጊዜው ነቢያት ባሕርያቸው በጥልቅ ስሜት የመወሰድ መልክ ነበረው (1 ሳሙ. 10፣10-13፣ 19፣18-24)።

ለ. ሆኖም፣ ይህ ጊዜ ቶሎ አለፈ፣ ወደ ግለሰብ ነቢያት፣ እነዚያ ነቢያት ነበሩ (ሁለቱም እውነተኛና ሐሰተኛ) ከንጉሥ ጋር የሚገለጡና በቤተ-መንግሥት የሚኖሩ (ጋድ፣ ናታን)። ደግሞም፣ ራሳቸውን የቻሉ ነበሩ፣ አንዳንዴም ባጠቃላይ ከእስራኤል ኅብረተሰብ ሁኔታ ጋር የማይያያዙ (አሞጽ)። ሁለቱም ወንዶችም ሴቶችም ነበሩ (11 ነገ. 22፣14)።

ሐ. ነቢይ ዘወትር መጻሕፍትን ገላጭ ነበር፣ በሰውየው ወይም በሕዝቡ የወዲያውኑ ምላሽ ሁኔታ ውስጥ ሆኖ። የነቢዩ የዘወትር ተግባር የእግዚአብሔር ሁለንተናዊ ዕቅድ፣ እሱም ለሕዝቡ ያለው፣ በሰዎችም ምላሽ ተጽዕኖ የማይቀርበት እንደሚታወቅ ማሳየት ነበር። ይህ ሁለንተናዊ የፍጻሜ ዕቅድ በጥንታዊ ቅርብ-ምስራቅ የእስራኤል ነቢያት መካከል የተለየ ነበር። ትንቢያና የኪዳን ታማኝነት የትንቢታዊ መልእክቶቹ መንታ ማዕከላዊ ነጥቦች ነበሩ (ፊ እና ስቱዋርት፣ ገጽ 150 ተመልከት)። ይህ የሚያመለክተው ነቢያት በዋናነት ትኩረታቸው የተባበረ መሆኑን ነው። እነሱ ዘወትር፣ ነገር ግን ያልተካተተ ባልሆነ መልኩ ለእስራኤል ሕዝብ ያቀርቡ ነበር።

መ. አብዛኞቹ የትንቢት ነገሮች ቢቃል ነበር የሚቀርቡት። ኋላ ላይ ነው ከጭብጠ፣ ዜና መዋዕሉ፣ ወይም ከሌሎች የቅርብ ምስራቅ ሥነ-ጽሑፍ ዘርፎች ጋር መደባለቅ የጀመሩት፣ አሁን ግን የማናገኛቸው። ቃላዊ በመሆኑ ምክንያት፣ በሰድ ንባብ እንደተጻፈው የተዋቀረ አይደለም። ይህም መጻሕፍቱን በቀጥታ ለማንበብ አስቸጋሪ አድርጓቸዋል፣ ያለ ተለየ ታሪካዊ መቼትም ለመረዳት አስቸጋሪ ናቸው።

- ሠ. ነቢያት የተለያዩ ፈርጆችን ይጠቀማሉ፤ መልእክታቸውን ለማስተላለፍ
 1. የፍርድ-ቤት ትዕይንት - እግዚአብሔር ሕዝቡን ወደ ፍርድ-ቤት ይወስደዋል፤ እሱም ዘወትር የፍቺ ጉዳይ ነው፤ ያህዌ ሚስቱን (እስራኤልን) ባለመቀበሉ፤ ያልታመነች ስለ መሆኗ (ሆሴዕ 4፣ ሚኪያስ 6)።
 2. የቀብር መሾ - የዚህ ልዩ ልኬት የመልእክት ዓይነት እና ባሕርይ “የው” በልዩ ቅርጽ ለይቶታል (ኢሳይያስ 5፣ ዕንባቆም 2)።
 3. የኪዳን በረከት መግለጫ - የኪዳን ሁኔታዊ ተፈጥሮ አጽንዖት ተሰጥቶታል፤ እናም የሚያስከትለው ውጤትም፤ በሁለቱም በአዎንታዊ በአሉታ፤ ለወደፊቱ ተመልክቷል (ዘዳግም 27-29)።

V. መጽሐፍ ቅዱሳዊ መለያዎች እውነተኛውን ነቢይ ለማረጋገጥ

ሀ. ዘዳግም 13:1-5 (ትንቢያዎች/ምልክቶች ከአንዱ አምላክ ንጽሕና ጋር ይያያዛሉ)

ለ. ዘዳግም 18:9-22 (ሐሰተኛ ነቢያት/እውነተኛ ነቢያት)

ሐ. ሁለቱም ወንዶች እና ሴቶች እንደ ነቢያት ወይም ነቢይት ይጠራሉ ይሰየማሉም

1. ማርያም - ዘጸአት 15
2. ዲቦራ - መሳፍንት 4:4-6
3. ሁልዳህ - ዘ ነገሥት 22:14-20፣ ዘ ዜና መዋዕል 34:22-28

መ. በአካባቢው ባህል መሠረት ነቢያት የሚረጋገጡት በመንፈሳዊነት ነው። በእስራኤል የሚረጋገጡት

1. በሥነ-መለኮታዊ ፍተሻ - የያህዌን ስም አጠቃቀም
2. ታሪካዊ ፍተሻ - ትክክለኛ ትንቢያ

VI. ትንቢትን ለመተርጎም ረጂ መመርያዎች

ሀ. የዋነኛውን ነቢይ (አዘጋጅ) ሐሳብ ፈልግ፤ የእያንዳንዱን ንግር ጽሑፋዊ ዐውደ-ጽሑፍ ታሪካዊ መቼት በመመዘን። እሱም ዘወትር የሚያካትተው እስራኤል የሙሴን ኪዳን በሆነ መንገድ መሰበሩን ነው።

ለ. ሙሉውን ንግር አንብቦህ ተርጉም፤ ክፍሉን ብቻ ሳይሆን፤ የይዘቱን ፍሬ-ሐሳብ ዘርዘር። ከአካባቢ ንግሮች ጋር እንዴት እንደሚዛመድ ተመልከት። የሙሉውን መጽሐፍ ፍሬ-ሐሳብ ዝርዝር አስፍር (በጽሑፋዊ ምድቡ እና በአንቀጽ ደረጃ)።

ሐ. የምንባቡን እማሬያዊ ፍቺ (በጥሬው) በታሳቢነት ያዝ፤ በራሱ በጽሑፉ አንድ ነገር ዘይቤያዊ አጠቃቀም (ፍካሬያዊ ፍቺ) እስኪጠቁምህ ድረስ፤ ከዚያም ዘይቤአዊውን ቋንቋ በስድንባብ ለማስቀመጥ ሞክር።

መ. ተምሳሌታዊ ድርጊቶችን ተንትን፤ በታሪካዊው መቼት እና በትይዩ አንቀጾች ይዘት መሠረት። ይህ የጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ሥነ-ጽሑፍ መሆኑን ማስታወስን ርግጠኛ ሁን፤ ምዕራባዊ ወይም ዘመናዊ ሥነ-ጽሑፍ ሳይሆን።

ሠ. ትንቢያዎችን በጥንቃቄ ተመልከት

1. እነሱ ምንም ሳያካትቱ በደራሲው ቀን ናቸውን?
2. እነሱ በጊዜ ቅደም ተከተል በእስራኤል ታሪክ ተፈጽመዋልን?
3. እነሱ ገና ለመጨረሻ ሁነት ናቸውን?
4. እነሱ በዘመናቸው የተፈጸሙና ወደፊትም የሚፈጸሙ ናቸውን?
5. ምላሾችህን እንዲመሩህ የመጽሐፍ ቅዱስ ደራሲያንን ፍቀድላቸው፤ ዘመናዊዎቹን ደራሲያንን ሳይሆን።

ረ. ልዩ ሐሳቦች (መገደዶች)

1. ትንቢቱ በሁኔታዊ ምላሽ ተመልክቷል
2. ትንቢቱ የተነገረው ለማን እንደሆነ ርግጠኝነት አለ (እና ለምን)?
3. በርከት ላሉ ፍጻሜዎች ዕድል አለ ወይ፤ በሁለቱም በመጽሐፍ ቅዱሳዊ እና/ወይም በታሪካዊ?
4. የአኪ ደራሲያን በተመስጦ በኩል መሲሔን በብሉይ ኪዳን በብዙ ስፍራዎች መመልከት ችለዋል፤ ለአኛ ግልጽ ያልሆኑልንን። እነሱም አጠቃላይ ምድቦችን ወይም የቃላት ጨዋታዎችን የተጠቀሙ ይመስላል። እኛ ተመስጧዊ ስላልሆንን ይህንን አገባብ ለእነርሱ ብንተወው የተሻለ ይሆናል።

VII. ረጂ መጻሕፍት

1. የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢት መመርያ በካርል ኢ. አርሜርዲንግ እና ደብልዩ. ዋርድ ጋስተው
2. መጽሐፍ ቅዱስን ከህ ሙሉ ጠቀሜታው ስለ ማንበብ በካርደን ፊ እና ዳግላስ ስቱዋርት
3. ባሪያዎቹ ነቢያት በኤድዋርድ ጄ. ያንግ
4. ማረሻና መግረግ ማንገጠ፤ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢትንና የፍጻሜ ዘመን ቋንቋን ዳግም ስለ ማሰብ በዲ. ብሬንት ሳንዲ
5. የብሉይ ኪዳንን ሕግ መሰበር፤ ዲ. ብሬንት ሳንዲ እና ሮናልድ ኤል. ጂሲ፣ ጄአር.

እዝል አምስት የአዲስ ኪዳን ትንቢት

I. የአኪ ትንቢት እንደ ብሉይ ኪዳን ትንቢት ተመሳሳይ አይደለም (ቢዲቢ 611)፤ እሱም ከያህዌ የሆነ ተመስጢዊ መግለጥ፣ ራቢያዊ ፍቺ ያለው (ሐዋ. 3:18፣21፣ ሮሜ. 16:26)። ነቢያት ብቻ ናቸው ቅዱስ ቃሉን ሊጽፉ የሚችሉት።
ሀ. ሙሴ ነቢይ ተብሎ ተጠርቷል (ዘዳ. 18:15-21)።

ለ. የታሪክ መጻሕፍት (ኢያሱ - ነገሥት [ክሩት በቀር]) “የቀድሞ ነቢያት” ተብለው ተጠርተዋል (ሐዋ. 3:24)።

ሐ. ነቢያት የሊቀ ካህናቱን ስፍራ ይይዛሉ፤ ከእግዚአብሔር ዘንድ እንደ መረጃ ምንጭ (ኢሳይያስ - ሚልኪያስ)

መ. የዕብራውያን ካኖን (ቅቡል መጻሕፍት) ሁለተኛው ምድብ “ነቢያት” ናቸው (ማቴ. 5:17፣ 22:40፣ ሉቃስ 16:16፣ 24:25፣27፣ ሮሜ. 3:21)።

II. በአኪ ጽንሰ-ሐሳብ በበርካታ የተለያዩ መንገዶች ጥቅም ላይ ይውላል።

ሀ. ወደ ብሉይ ኪዳን ነቢያት እና ተመስጢዊ መልእክታቸው በማመልከት (ማቴ. 2:23፣ 5:12፣ 11:13፣ 13:14፣ ሮሜ. 1:2)

ለ. ለአንድ ግለሰብ የሆነ መልእክት መጥቀስ፤ ከኅብረት ቡድኖች ይልቅ (ማለትም፣ የብሉይ ኪዳን ነቢያት በቀዳሚነት ለእስራኤል ነበር የተናገሩት)

ሐ. ለሁለቱም ለዮሐንስ መጥምቁ (ማቴ. 11:9፣ 14:5፣ 21:26፣ ሉቃስ 1:76) እና ኢየሱስ እንደ እግዚአብሔር መንግሥት አዋጅ ነጋሪዎች (ማቴ. 13:57፣ 21:11፣46፣ ሉቃስ 4:24፣ 7:16፣ 13:33፣ 24:19)። ኢየሱስ ደግሞ ከነቢያት እንደሚባል ለሰሪግጧል (ማቴ. 11:9፣ 12:41፣ ሉቃስ 7:26)።

መ. ሌሎች ነቢያት በአኪ

1. የኢየሱስ ፊተኛ ሕይወት፣ በሉቃስ ወንጌል እንደተመዘገበው (ማለትም፣ የማርያም ማስታወሻዎች)

ሀ. ኤልሳቤጥ (ሉቃስ 1:41-42)

ለ. ዘካርያስ (ሉቃስ 1:67-79)

ሐ. ስምዖን (ሉቃስ 2:25-35)

መ. ሐና (ሉቃስ 2:36)

2. ውስጠ-ወይራዊ ትንቢቶች (ቀዳፋ፣ ዮሐንስ 11:51)

ሠ. ወንጌልን ለሚያውቅ የሚያመለክቱ (የማወጅ ስጦታዎች ዝርዝር 1 ቆሮ. 12:28-29፣ ኤፌ.4:11)

ረ. ቀጣይነት ያለውን የቤተ ክርስቲያንን ስጦታ የሚያመለክት (ማቴ. 23:34፣ ሐዋ. 13:1፣ 15:32፣ ሮሜ. 12:6፣ 1 ቆሮ. 12:10፣28-29፣ 13:2፣ ኤፌ. 4:11)። ይህ አንዳንድ ወደ ሴቶች ሊያመለክት ይችላል (ሉቃስ 2:36፣ ሐዋ. 2:17፣ 21:9፣ 1 ቆሮ. 11:4-5)።

ሰ. የፍጻሜ ዘመን መጽሐፍ የሆነውን የዮሐንስ ራዕይን ያመለክታል (ራዕ. 1:3፣ 22:7፣10፣18፣19)

III. የአኪ ነቢያት

ሀ. እነሱ ተመስጢዊ ራዕይን አይሰጡም፤ የብሉይ ኪዳን ነቢያት ያደርጉት በነበረው ተመሳሳይ ስሜት (ማለትም፣ ቅዱስ ቃል)። ይህ መግለጫ ሊሆን የሚችል ነው፤ “እምነት” በሚለው ሐረግ ምክንያት (ማለትም፣ የተጠናቀቀው ወንጌል ስሜት) በሐዋ. 6:7፣ 13:8፣ 14:22፣ ገላ. 1:23፣ 3:23፣ 6:10፣ ፊሊጵ. 1:27፣ ይሁዳ 3፣20 ጥቅም ላይ ውሏል።

ይህ ጽንሰ-ሐሳብ ግልጽ ነው፤ ይሁዳ 3 ላይ ጥቅም ላይ ከዋለው ሙሉ ሐረግ የተነሣ፣ “ለቅዱሳን አንድ ጊዜ ፈጽሞ ስለ ተሰጠ ሃይማኖት።” “አንድ ጊዜ ፈጽሞ” የሆነ አምነት የሚያመለክተው እውነቶችን፣ ይክትሪኖችን፣ ጽንሰ-ሐሳቦችን፣ ርዕዮተ-ዓለሞችን የክርስትና ትምህርቶችን ነው። ይህ አንድ ጊዜ የተሰጠ አጽንዖት መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት ነው፤ ከሥነ-መለኮት አኳያ ተመስጦን መወሰን፣ ለአኪ ጽሑፎች፣ እናም ከዛን በኋላ ማናቸውም ዓይነት ጽሑፎችን እንደ መግለጥ አድርጎ አለመቀበል ነው። በርካታ አሻሚዎች፣ ርግጠኛ ያልሆኑ፣ እና ግልጽ ያልሆኑ ስፍራዎች በአኪ ይገኛሉ፤ አማኞች ግን በእምነት የሚያስረግጡት በእምነት “የሚያስፈልገው” ነገር ሁሉ፤ ለእምነትና ለተግባር በአኪ ግልጽ በሆነ በበቂ መጠን መካተቱን ነው። ይህ ጽንሰ-ሐሳብ በሚገባ ተገልጿል፤ “የመገለጥ ሦስት ማዕዘን” በሚባለው

1. እግዚአብሔር ራሱን ገልጧል፤ በታሪክ ጊዜና-ቦታ (ራዕይ)

2. እሱ የተወሰኑ ሰዎች ጸሐፊዎችን መርጧል፤ የአርሱን ድርጊት ለመመዘገብና ለማስረዳት (ተመስጦ)

3. እሱ መንፈሱን ሰጥቷል፤ የሰዎችን አእምሮና ልብ ይክፍት ዘንድ፤ እነዚህን ጽሑፎች እንዲረዱ፤ የተወሰነ ሳይሆን ግን ለደኅንነትና ውጤታማ ክርስቲያን ሕይወት በቂ የሆነ (ማብራራት)። የዚህ ነጥብ የሚሆነው ተመስጦ ለቅዱስ ቃሉ ጸሐፍት የተወሰነ መሆኑን ነው።

ከእንግዲህ ተጨማሪ ሥልጣናዊ ጽሑፎች፣ ራዕዮች፣ ወይም መግለጫዎች አይኖሩም። ካኖኑ (ቅቡል ቅዱስ ቃሉ) ተዘግቷል። ለእግዚአብሔር ተገቢውን ምላሽ እንሰጥ ዘንድ የሚያስፈልገን ሁሉም እውነት አለን። ይህም እውነት በተሻለ የሚታየው በመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፍት ስምምነት አልያም በቅንና በመልካም አማኞች አለመስማማት ነው። ማንኛውም ዘመናዊ ጸሐፊ ወይም ተናጋሪ የመለኮታዊ መሪነት ደረጃ አይኖረውም፤ የቅዱስ ቃሉ ጸሐፊዎች እንደነበራቸው።

ለ. በአንዳንድ መንገዶች የአኪ ነቢያት ከብሉይ ኪዳን ነቢያት ጋር ይመሳሰላሉ።

1. መጻኢ ሁኔታዎችን በመተንበይ (ጳውሎስ፣ ሐዋ. 27:22፣ ኢጋቦስ፣ ሐዋ. 11:27-28፣ 21:10-11፣ ሌሎስ ስማቸው ያልተጠቀሰ ነቢያት፣ ሐዋ. 20:23)
2. ፍርድን ያስታውቃሉ (ጳውሎስ ሐዋ. 13:11፣ 28:25-28)
3. ተምሳሌታዊ ድርጊት አንድን ሁኔታ በተገቢው የሚያሳይ (ኢጋቦስ፣ ሐዋ. 21:11)

ሐ. አንዳንድ የወንጌልን እውነት በትንቢታዊ መንገዶች ያውጃሉ (ሐዋ. 11:27-28፣ 20:23፣ 21:10-11)፣ ይህ ግን ቀዳሚ ትኩረት አይደለም። በገሰቶስ ያለው ትንቢያ በመሠረቱ ወንጌልን ለማስረጨት ነው (ዝኪ. 14:24፣39)።

መ. እነርሱ የመንፈስ ቅዱስ የወቅቱ የመግለጫ መሣርያዎች ናቸው፣ ወቅታዊውንና ተግባራዊውን ድርጊታዊ የእግዚአብሔርን እውነት ከእያንዳንዱ ሁኔታ፣ ባህል፣ ወይም ሰዓትና ጊዜ (1 ቆሮ. 14:3)።

ሠ. እነርሱም በጥንታዊ ጳውሎሳዊ አብያተ-ክርስቲያናት ጉቁ ተሳታፊ ነበሩ (1 ቆሮ. 11:4-5፣ 12:28፣29፣ 13:29፣ 14:3፣3፣4፣5፣6፣22፣ 24፣29፣31፣ 32፣37፣39፣ ኤፌ. 2:20፣ 3:5፣ 4:11፣ 1 ተሰ. 5:20) እናም በ*Didache* ላይ ተጠቅሰዋል (በአንደኛው ክፍለ-ዘመን መጀመሪያ ወይም በሁለተኛው ክፍለ-ዘመን፣ ባልተረጋገጠበት ጊዜ) እና በሁለተኛው እና ሦስተኛው ክፍለ-ዘመን ሞንታኒዝም በሰሜን አፍሪካ።

IV. የአኪ ስጦታዎች አብቅተዋል?

ሀ. ይህን ጥያቄ መመለስ አስቸጋሪ ነው። ጉዳዩን ማብራራት ያስፈልጋል፣ የስጦታዎችን ዓላማ በመግለጽ። እነርሱ የመነሻውን ወንጌል ለመስበክ ለማጽኛ ናቸውን ወይስ ቤተ ክርስቲያን ራሷንና የጠፋውን ዓለም እንድታገለግል ቀጣይነት ያላቸው መንገዶች?

ለ. አንዱ የቤተ-ክርስቲያንን ታሪክ መመልከት ይኖርበታል፣ ጥያቄ ለመመለስ ወይም አኪን ራሱን? በአኪ ምንም አመለካከት የለም፣ መንፈሳዊ ስጦታዎች ጊዜያዊ ለመሆናቸው። 1 ቆሮ. 13:8-13ን ይህን ጉዳይ ለማስረዳት ለመጠቀም የሚሞክሩ የምንባቡን ሥልጣናዊ ሐሳብ አዛብተዋል፣ እሱም ከፍቅር በስተቀር ሁሉም ነገር እንደሚያልፍ የሚያስረግጠውን።

ሐ. እኔም እፈተን ነበር፣ ከአኪ ወዲህ የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ሳይሆን፣ ሥልጣን ያለው፣ አማኞች ስጦታዎቹ ቀጣይነት እንዳላቸው ማጽናት ይኖርባቸዋል። ሆኖም፣ ባህል ትርጓሜ ላይ ተጽዕኖ እንዳለው አምናለሁ። አንዳንድ እጅግ ግልጽ የሆኑ ጽሑፎች ከእንግዲህ ተግባራዊ አይደረጉም (ማለትም፣ ቅዱስ መሳሰሉ፣ የሴቶች መሸፈኛ መልበስ፣ በቤት ውስጥ የቤተ ክርስቲያን ስብሰባ፣ ወዘተ)። ባህል ቤተ ክርስቲያን ላይ ተጽዕኖ የሚያሳድር ከሆነ፣ እንግዲያውስ የቤተ ክርስቲያን ታሪክስ?

መ. ይህ እንዲያው ተብራርቶ ሊመለስ የሚችል ጥያቄ አይደለም። አንዳንድ አማኞች “ማቆሙን” ሲከራከሩ ሌሎች ደግሞ “አለመቆሙን” ይገልጻሉ። በዚህ አካባቢ፣ እንደሌሎች በርካታ ትርጓሜያዊ ጉዳዮች፣ የአማኙ ልብ ዋነኛ ጉዳይ ነው። አኪ አሻሚና ባህላዊ ነው። አስቸጋሪ ሊሆን የሚችለው፣ የትኞቹ ጽሑፎች የባህል/ታሪክ ተጽዕኖ ሊያርፍባቸው እንደሚችልና የትኞቹ ደግሞ ለሁሉም ጊዜና ባህል ለመሆናቸው መወሰን ነው (ፊ እና ስቲቆርት መጽሐፍ ቅዱስን ከነሙሉ ጠቀሜታው ስለ ማንበብ፣ ገጽ 14-19 እና 69-77)። የነጻነት እና ኃላፊነት ውይይቶች እነሱም ሮሜ 14:1-15:13 እና 1 ቆሮ. 8-10 ላይ የሚገኙት ዋነኛ የሚሆኑት እዚህ ነው። ጥያቄውን እንዴት መመለስ እንደሚኖርብን በሁለት መንገድ ጠቃሚ ይሆናል።

1. እያንዳንዱ አማኝ ባለው ብርሃን በእምነት መራመድ ይኖርበታል። እግዚአብሔር ልባችንንና ሐሳባችንን ይመለከታል።
2. እያንዳንዱ አማኝ ሌሎች አማኞች በእምነት መረዳታቸው እንዲራመዱ መፍቀድ ይኖርበታል። በመጽሐፍ ቅዱሳዊ ወሰኖች ላይ መቻቻል መኖር አለበት። እግዚአብሔር እርስ በርስ እንድንዋደድ ይፈልጋል፣ እርሱ እንዳደረገው።

ሠ. ይህን ጉዳይ ለማጠቃለል፣ ክርስትና የእምነትና የፍቅር ሕይወት ነው፣ ፍጹም የሆነ ሥነ-መለኮት ሳይሆን። ከእርሱ ጋር ያለን ግንኙነት ይኸውም ከሌሎች ጋር ያለን ግንኙነት ላይ ተጽዕኖ የሚያሳድረው እጅግ ጠቃሚ ነው፣ ከተወሰነ መረጃ ወይም መርሐዊ ፍጹምና ይልቅ።

እዝል ስድስት የዕብራይስጥ ቅኔ

I. መግቢያ

ሀ. ይህ ዓይነቱ ሥነ-ጽሑፍ የብሉይ ኪዳንን 1/3 አበጅቶታል። እሱ በተለይ በ “ነቢያት” ዘንድ የተለመደ ነው (ከሐገና ከሚልክያስ በስተቀር ሁሉም ቅኔ ይዘዋል) እናም የዕብራይስጥ ቅቡል ቅዱሳን መጻሕፍት (ካኖን) “ጽሑፋዊ” ክፍሎች።

ለ. እሱ ከእንግሊዝኛ ቅኔ እጅግ ይለያል። የእንግሊዝኛ ቅኔ እያደገ የመጣው ከግሪክና ከላቲን ቅኔ ነው። እሱም በቅድሚያ ድምጽ ላይ የተመሠረተ። የዕብራይስጥ ቅኔ ከከነዓን ቅኔ ጋር ብዙ የሚጋራው አለ። በቅርብ ምስራቅ ቅኔ ዘዬአዊ (ማጥበቂያ) ስንኞች ወይም ዜማ የለም (ምት ግን አለ)።

ሐ. ከእስራኤል በስተሰሜን በኢጋሪት (ራስ ሻምራ) የጥንታዊ ቅርስ ግኝት የብሉይ ኪዳንን ቅኔ ይረዱ ዘንድ ሊቃውንቱን ረድቷቸዋል። ይህ ቅኔ ከ15^ኛ ክፍለ-ዘመን ዓ.ዓ ከመጽሐፍ ቅዱስ ቅኔ ጋር ግልጽ የሆነ መያያዝ አለው።

II. አጠቃላይ የቅኔ ባሕርይ

ሀ. የተጨመቀ ነው።

ለ. እሱ እውነትን፣ ስሜትን፣ ተሞክሮዎችን በምናብ ለመግለጽ ይሞክራል።

ሐ. እሱ በቅድሚያ የጽሑፍ ነበር፣ የቃል ሳይሆን። አወቃቀሩ ከፍ ያለ ነው። ይህም አወቃቀር የሚገለጠው፡

1. በተመጣጠኑ ስንኞች (ትይዩነት)
2. የቃላት ጨዋታ
3. የድምጽ ጨዋታ

III. መዋቅር አር. ኬ. ሃሪስን፣ የብሉይ ኪዳን መግቢያ፣ ገጽ 965-975)

ሀ. ጳጳስ ሮበርት ሎውዝ በመጽሐፉ፣ በዕብራይስጥ ቅዱስ ቅኔ ትምህርት (1753) መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቅኔን እንደ ተመጣጠነ የሐሳብ ስንኞች መልክ በማስያዝ ቀዳሚ ነበር። አብዛኞቹ ዘመናዊ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች የተቀመሩት የቅኔ ስንኞችን ለማሳየት ነው።

1. ተመሳሳይ - ስንኞቹ ተመሳሳይ የሆኑ ሐሳብን በተለያዩ ቃላት ይገልጻሉ፡
 - ሀ. መዝሙር 3:1፣ 49:1፣ 83:14፣ 103:13
 - ለ. ምሳሌ 19:5፣ 20:1
 - ሐ. ኢሳይያስ 1:3፣ 10
 - መ. አሞጽ 5:24፣ 8:10
2. ተቃርኖ - መስመሮቹ ተቃራኒ ሐሳቦችን ይገልጻሉ፣ በተጻራሪ አገባብ ወይም አዎንታዊና አሉታዊዎችን በማስቀመጥ፡
 - ሀ. መዝሙር 1:6፣ 90:6
 - ለ. ምሳሌ 1:29፣ 10:1፣ 12፣ 15:1፣ 19:4
3. ድብልቅ - ቀጣዮቹ ሁለት ወይም ሦስት መስመሮች ሐሳቡን ያዳብራሉ - መዝ. 1:1-2፣ 19:7-9፣ 29:1-2
4. የተመሳሰለ - የቅኔው ፈርጅ መልእክቱን የሚያስተላልፈው ወደታችና ወደላይ በሚል ቅደም ተከተል ነው። ዋናው ነጥብ የሚገኘው በፈርጁ መካከል ላይ ነው።

ለ. ኬ. ብሪጅስ በመጽሐፉ፣ ለቅዱስ ቃሉ ጥናት አጠቃላይ መግቢያ (1899) የዕብራይስጥን ቅኔ ለመተንተን ቀጣዩን ደረጃ አዘጋጅቷል፡

1. ተምሳሌታዊ - እንደኛው ስንኝ በጥሬው እና ሁለተኛው ዘይቤአዊ፣ መዝ. 42:1፣ 103:3።
2. ሁኔታዊ ወይም መወጣጫ መሳይ - ስንኞቹ ከፍ እያለ በሚሄድ መልኩ እውነትን ይገልጣሉ፣ መዝ. 19:7-14፣ 29:1-2፣ 103:20-22።
3. ዘወርዋሪ - ተከታታይ የሆኑ ስንኞች፣ ዘወትርም ቢያንስ አራት፣ እነርሱም በመስመሩ ውስጣዊ አወቃቀር የሚዛመዱ ከ1 እስከ 4 እና ከ2 እስከ 3 - መዝ. 30:8-10

ሐ. ጂ.ቢ. ግሬይ በመጽሐፉ፣ የዕብራይስጥ ቅኔ መልኮች (1915) ሚዛናዊ የሆኑ ስንኞችን ጽንሰ-ሐሳብ ያሳድጋሉ፡

1. በተጠናቀቀ ሚዛን - በእንደኛው መስመር ያለው እያንዳንዱ ቃል በሁለተኛው መስመር ከሚገኘው ቃል ሲደገም ወይም ሚዛናዊ ሲሆን - መዝሙር 83:14 እና ኢሳይያስ 1:3
2. ያልተጠናቀቀ ሚዛን ስንኞቹ ተመሳሳይ ርዝመት ሳይኖራቸው - መዝ. 59:16፣ 75:6

መ. ዛሬ በዕብራይስጥ መስቀልያ ተብሎ የሚጠራ ጽሑፋዊ መዋቅራዊ ፈርጅ እውቅና በማግኘት እያደገ መጥቷል፣ እሱም ምልክት የሚያደርገው የትይዩ ስንኞችን ጎዶሎ ቁጥር ሲሆን፣ የአንድ ሰዓት ብርጭቆ ቅርጽ አለው፣ ማዕከላዊ ቅርጹ አጽንዖት የሚሰጠው።

ሠ. በቅኔው ውስጥ ባጠቃላይ የሚገኙት የድምፅ ፈርጅ ዓይነቶች፣ ነገር ግን በምስራቅ ቅኔ ውስጥ አዘውትሮ የማይገኝ

1. በፊደላት የሚጠቀም (ዕንቁቅልሽ፣ መዝ. 9፣ 34፣ 37፣ 119፣ ምሳ. 31:10፣ ሰቆ. 1-4)

2. በተናባቢዎች የሚጠቀም (ተናባቢያዊ፣ መዝ. 6:8፣ 27:7፣ 122:6፣ ኢሳ. 1:18-26)
3. በአናባቢዎች የሚጠቀም (አናባቢያዊ፣ ዘፍ. 49:17፣ ዘጸ. 14:14፣ ሕዝ. 27:27)
4. በድግግሞሽ የሚጠቀም፣ ተመሳሳይ ድምፅ ባላቸው ቃላት ግን የተለያየ ትርጉም ባላቸው (ቀልዳዊ)
5. ቃላቶች በሚባሉበት ጊዜ እንደ ተሰየሙበት ነገር ያለ ድምጽ ባላቸው ቃላት መጠቀም (ድምፁ-ቀድ)
6. የተለየ መከፈቻና መዝጊያ (ሁሉን-አቀፍ)

ረ. በብሉይ ኪዳን በርካታ ዓይነት ቅኔ አለ። አንዳንዶቹ ከርዕሱ ጋር የተዛመዱ አንዳንዶቹም ከቅርጽ ጋር የተዛመዱ።

1. የመሰጠት መዝሙር - ዘኁ. 21:17-18
2. የሥራ መዝሙሮች - (ተጠቅሷል ግን አልተመዘገበም መሳ. 9:27)፣ ኢሳ. 16:10፣ ኤር. 25:30፣ 48:33
3. ባላድ (የጅግንነት ግጥም) - ዘኁ. 21:27-30፣ ኢሳ. 23:16
4. የመጠጥ መዝሙሮች - አሉታዊ፣ ኢሳ. 5:11-13፣ አሞጽ 6:4-7 እና አዎንታዊ፣ ኢሳ. 22:13
5. የፍቅር ግጥሞች - ማሕልየ ማሕልይ፣ የሰርግ እንቅቅልሽ - መሳ. 14:10-18፣ የሰርግ መዝሙር - መዝ. 45
6. ጎዘን/ሙሽ - (ተጠቅሷል ግን አልተመዘገበም፣ በዘ ሳሙ. 1:17 እና በ ዜና. 35:25) በ ሳሙ. 3:33፣ መዝ. 27፣ 28፣ ኤር. 9:17-22፣ ሰቆ. ሕዝ. 19:1-14፣ 26:17-18፣ ነሀ. 3:15-19
7. የጦርነት መዝሙሮች - ዘፍ. 4:23-24፣ ዘጸ. 15:1-18፣ 20፣ ዘኁ. 10:35-36፣ 21:14-15፣ ኢያ. 10:13፣ መሳ. 5:1-31፣ 11:34፣ 1 ሳሙ. 18:6፣ በ ሳሙ. 1:18፣ ኤሳ. 47:1-15፣ 37:21
8. የተለየ ቡራኬ ወይም የመሪ በረከት - ዘፍ. 49፣ ዘኁ. 6:24-26፣ ዘዳ. 32፣ በ ሳሙ. 23:1-7
9. የጥንቅላ ጽሑፎች - በለዓም፣ ዘኁ. 24:3-9
10. የተቀደሱ ግጥሞች - መዝሙር
11. መስቀልያ ግጥሞች - መዝ. 9፣ 34፣ 37፣ 119፣ ምሳሌ. 31:10 እና ሰቆቃ 1-4
12. ርግማን - ዘኁ. 21:22-30
13. የነቀፋ ግጥሞች - ኢሳ. 14:1-22፣ 47:1-15፣ ሕዝ. 28:1-23
14. የጦርነት ግጥሞች መጽሐፍ (ጃሻር) - ዘኁ. 21:14-15፣ ኢያ. 10:12-13፣ በ ሳሙ. 1:18

IV. የዕብራይስጥ ቅኔን ለመተርጎም መመሪያ

ሀ. የአንጓውን ወይም የክፍሉን ማዕከላዊ እውነት ፈልግ (ይህ በስድ-ንባብ እንደ አንቀጽ ዓይነት ነው።) የተመት የመጀመርያው ዘመናዊ ትርጉም ነበር፣ ቅኔን በአንጓዎች በመለየት። ውስጠቱን ለመረዳት ዘመናዊዎቹን ትርጉሞች አወዳድር።

ለ. ዘይቤአዊ ቋንቋውን ለይ እና በስድ-ንባብ ግለጸው። ይህ ዓይነቱ ሥነ-ጽሑፍ እጅግ የታመቀ መሆኑን አስታውሱ፣ ብዙ ነገር በአንባቢው እንዲሞላ ተትቷል።

ሐ. ዘለግ ያለ ጉዳይ የያዙትን ግጥሞች ከጽሑፋዊ ዐውዳቸው ጋር ማዛመድህን ርግጠኛ ሁን (ብዙውን ጊዜ ሙሉው መጽሐፍ) እና ታሪካዊ መቼት።

መ. መሳፍንት 4 እና 5 እጅግ የሚረዱ ናቸው፣ ቅኔ እንዴት ታሪክን እንደሚገልጽ ለማየት። መሳፍንት 4 ስድ-ንባብ ነው፣ እንዲሁም መሳፍንት 5 ቅኔ ነው፣ የተመሳሳይ ሁኔታ (ደግሞም ዘጸአት 14 እና 15ን አወዳድር)።

ሠ. የተካተቱትን የትይዩ ዓይነቶች ለመለየት ሞክር፣ ተመሳሳይ ቢሆኑ፣ ተቃራኒ፣ ወይም ድብልቅ። ይህ እጅግ ጠቃሚ ነው።

እዝል ሰባት

የዕብራይስጥ የጥበብ ሥነ-ጽሑፍ

1. ዘውዳ

ሀ. የተለመደ ጽሑፋዊ ዓይነት ነው፤ በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ። ጄ. ዊሊየምስ፤ “ጥበብ በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ፤” የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚ መዝገብ-ቃላት፤ ተጨማሪ)

1. ሜሶፖታሚያ (1 ነገ. 4:30-31፤ ኢሳ. 47:10፤ ዳን. 1:20፤ 2:2)
 - ሀ. ሱሜሪያ የዳበረ የጥበብ ባህል አለው፤ በሁለቱም በምሳሌም ሆነ በታሪካዊ ግጥም (የኒፑር ጽሑፎች)።
 - ለ. የባቢሎን ምሳሌያዊ ጥበብ ከካህን/ጠንቋይ ጋር ይያያዛል። ሞራል-ተኮር አይደለም (ደብልዩ. ጂ. ላምበርት፤ የባቢሎን ምሳሌያዊ የጥበብ ሥነ-ጽሑፍ)። እሱም በእስራኤል እንዳለው የዳበረ ዘውዳ አይደለም።
 - ሐ. ሶሪያም የጥበብ ባህል አለው፤ አንድ ምሳሌ የሚሆነን የአሂኳር ትምህርት ነው። እሱ የሰናክሬ አማካሪ ነበር (704-681 ዓ.ዓ.)።
2. ግብፅ (1 ነገ. 4:30፤ ዘፍ. 41:8፤ ኢሳ. 19:11-12)
 - ሀ. “ለቪዚየር ጥቃቃ-ሆቴፕ ትምህርት፤” በ2450 ዓ.ዓ. አካባቢ የተጻፈ። የእሱ አስተምህሮት በአንቀጽ ነበር፤ በምሳሌያዊ መልክ ሳይሆን። እነሱ የተዋቀሩት ከአባት ወደ ልጅ ነበር፤ እንዲሁም ደግሞ፤ “የንጉሥ ሜራካ-ሬ አስተምህሮት፤” 2200 ዓ.ዓ. አካባቢ (ላሶር፤ ሀብርድ፤ ቡሽ፤ የብሉይ ኪዳን ዳቦሳ፤ 1ጽ 533)።
 - ለ. የአሜን-ኢም-ኦፔት ጥበብ፤ 1200 ዓ.ዓ. አካባቢ የተጻፈ፤ ከምሳ. 22:17-24:12 ጋር በጣም ይመሳሰላል።
3. ፍንቄ (ሐዝቅ. 27:8-9፤ 28:3-5)
 - ሀ. በኡጋሬት የተደረገው ግኝት በፍንቄ እና በዕብራይስጥ ጥበብ መካከል የጠበቀ ግንኙነት መኖሩን አመለክቷል፤ በተለይም በምጣኔ ረገድ። አብዛኞቹ በቅዱስ መጽሐፍ በጥበብ ሥነ-ጽሑፍ ያሉ ያልተለመዱ ቅርጾችና ያልፎ-አልፎ ቃላት አሁን ለመረዳት አመቺ ሆነዋል፤ በራስ ሻምራ (ኡጋሬት) በተደረገው የጥንታዊ ቅርስ ምርምር ግኝቶች የተነሣ።
 - ለ. ማኅልዩ ማኅልዩ ከፍንቄ የሰርግ ዘፈኖች ጋር እጅግ ተመሳሳይ ነው፤ *wasps* ተብለው ከሚጠሩትና በግምት በ600 ዓ.ዓ. ከተጻፉት።
4. ከነዓን (ማለትም፤ ኤድም፤ ኤር. 49:7፤ አብድዩ 8) - አልብራይት ገልጦታል፤ በዕብራይስጥ እና በከነዓን የጥበብ ሥነ-ጽሑፍ በተለይም የራስ ሻምራ ጽሑፎች ከኡጋሬት በመካከላቸው ተመሳሳይነት እንዳለ፤ እነርሱም በግምት በ15ኛ ክፍለ-ዘመን ዓ.ዓ የተጻፉ።
 - ሀ. ዘወትር ተመሳሳይ ቃላት በጥንድ ይከሰታሉ
 - ለ. የተገላቢጠሽ መኖር
 - ሐ. የራስጌ ጽሑፎች አሏቸው
 - መ. መዝቃዊ ቃና አላቸው
5. የቅዱስ ቃሉ የጥበብ ሥነ-ጽሑፍ እስራኤላዊ ያልሆኑ በርካታ ጽሑፎችንም ያካትታል።
 - ሀ. ኢዮብ ከኤዶም
 - ለ. አጉር ከማሳ (በሰውዲ ዓረቢያ የነበረ የእስራኤል መንግሥት (ዘፍጥረት 25:14 እና 1 ዜና መዋዕል 1:30)
 - ሐ. ልሙኤል ከማሳ
6. ሁለት የአይሁድ ካኖናዊ ያልሆኑ መጻሕፍት አሉ፤ ይህንን የዘውዳ ዓይነት የሚጋሩ
 - ሀ. መጽሐፈ መክብብ (የቤን ሲራክ ጥበብ)
 - ለ. የሰሎሞን ጥበብ (ጥበብ)

ለ. ሥነ-ጽሑፋዊ ባሕርይ

1. በቀዳሚነት ሁለት የተለያዩ ዓይነት ናቸው
 - ሀ. ምሳሌያዊ መመርያዎች፤ ለደስተኛ፤ ስኬታማ ሕይወት (በዋነኛነትም ሥነ-ቃላዊ፤ ምሳ. 1:8፤ 4:1)
 - (1) አጭር
 - (2) በቀላሉ በባህል የሚረዱት (የተለመደ ተሞክሮ)
 - (3) ሐሳብ ቀስቃሽ - አሳሪ የእውነት መግለጫዎች
 - (4) ዘወትር ተቃርኖ የሚጠቀሙ
 - (5) አጠቃላይ እውነት ሆነው ግን ዘወትር ተለይተው የማይተገቡ
 - ለ. ልዩ ርዕሶችን፤ ጽሑፋዊ ሥራዎች እያሳደጉ እያገለበቱ የመጡ (ዘወትር ጽሑፋዊ) እንደ ኢዮብ፤ መክብብ እና ዮናስ።
 - (1) መነባንብ
 - (2) ምልልስ
 - (3) ወጎች
 - (4) በሕይወት ዋነኛ ጥያቄዎችና ምሥጢራት ላይ የሚያተኩሩ ናቸው
 - (5) አዋቂዎቹ ሥነ-መለኮታዊ ሁኔታን ለመቋቋም ፍቃደኛ ነበሩ
- ሐ. የጥበብ ሰውኛ ዘይቤ መሆን (ዘወትር አንስታይ ጾታ)። ጥበብ የሚለው ቃል ሴታዊ ነበር።
 - (1) በምሳሌ ላይ አዘውትሮ ጥበብ የምትገለጠው እንደ ሴት ነው (ዝ.ክ 1:8-9:18)
 - (ሀ) በአዎንታ
 - i 1:20-33
 - ii 4:6-9
 - iii 8:1-36
 - iv 9:1-6

(ለ) በአሉታ
i 7:1-27
ii 9:13-18

(2) ምሳሌ 8:22-31 ጥበብ እንደ ፍጥረት በኩር ሰውኛ ሆኖአል፤ በእሱም እግዚአብሔር ሁሉንም የፈጠረበት (3:19-20፣ መዝ. 104:24፣ ኤር. 10:12)። ይህ ምናልባት የኮሎስ ስድስት ደብዳቤ (ሎጎስ) አጠቃቀም መነሻ ይሆናል የኮሎስ 1:1 ላይ፤ ኢየሱስ መሲሔን ለማመልከት።

(3) ይህም መክብብ 24 ላይ ደግሞ ይታያል።

2. ይህ ሥነ-ጽሑፍ የተለየ ነው፤ ከሕግና ከነቢያት (ኤር. 18:18) በዛውም ለግለሰብ እንጂ ለሕዝብ የሚደርስ አይደለም። ታሪካዊ ወይም የምልኮ ሥርዓት ጠቃሾች የሉትም። እሱ በቀዳሚነት የሚያተኩረው በዕለት ተዕለት፣ ስኬታማ፣ አስደሳች፣ የሞራል አኗኗር ላይ ነው።
3. መጽሐፍ ቅዱሳዊ የጥበብ ሥነ-ጽሑፍ ከአካባቢው ጎረቤቶች ጋር በመዋቅሩ ይስማማል፤ በይዘቱ ሳይሆን። አንዱ እውነተኛው አምላክ መሠረቱ ነው፤ ሁሉም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጥበብ የተመሠረተበት (ምሳ. ዘፍ. 41:38-39፣ ኢዮብ 12:13፣ 28:28፣ ምሳ. 1:7፣ 9:10፣ መዝ.111:10)። በባቢሎን አጥሶ፣ ኢአ ወይም ማርዱክ ነበር። በግብፅ ቶዝ ነበር።
4. የዕብራይስጥ ጥበብ እጅግ ተግባራዊ ነበር። እሱ የተመሠረተው ከተሞክሮ ነው እንጂ ከተለየ መገለጫ አልነበረም። እሱ የሚያተኩረው በአንድ ግለሰብ የሕይወት ስኬታማነት ላይ ነበር (በሁሉም ሕይወት፣ የተቀደሰና ሃይማኖታዊ ያልሆነ)። እሱ መለኮታዊ “ዓይነተኛ ተግባራዊ ፍርድ” ነው።
5. የጥበብ ሥነ-ጽሑፍ የሰዎችን አስተሳሰብ፣ ተሞክሮ እና አስተውሎት በመጠቀሙ ምክንያት፣ እሱ ዓለም አቀፋዊ፣ ባህል አካላዊ ነው። እሱ አንድ አምላካዊ ሃይማኖታዊ የዓለም አተያይ ነው። ዘወትር ተረግጦ ያልተወሰደ፣ ያም የእስራኤልን ጥበብ መገለጫዎ ያደረገ።

II. ታሳቢ መነሻዎች

ሀ. የጥበብ ሥነ-ጽሑፍ በእስራኤል ሊያደግ የቻለው ለሌሎቹ የመገለጥ ዓይነቶች እንደ አማራጭ ወይም ማመዛዘኛ ሆኖ ነው። (ኤር. 18:18፣ ሕዝ. 7:26)

1. ካህን - ሕግ - ቅርጽ (የተጠቃለለ)
2. ነቢይ - ንግር - የውስጥ ሐሳብ (የተጠቃለለ)
3. ጠቢብ - ጥበብ - ተግባራዊ፣ ስኬታማ የዕለት ሕይወት (ግለሰባዊ)
4. በእስራኤል የሴት ነቢይቶች እንደነበሩ ሁሉ (ማርያም፣ ሁልዳህ) እንዲሁ ደግሞ የሴት ጠቢባንም ነበሩ (II ሳሙ. 14:1-21፣ 20:14-22)።

ለ. ይህ ዓይነቱ ሥነ-ጽሑፍ እያደገ ሊመጣ የቻለው፡

1. እንደ ሥነ-ቃላዊ ታሪኮች በእሳት (ደመራ) ዙሪያ
2. እንደ ባህላዊ ወጎች፣ ወደ ወንዶች ልጆች እንደሚተላለፉ
3. በንጉሣዊ ቤተ-መንግሥት የሚጻፉና የሚደገፉ፡
ሀ. ዳዊት ከመዝሙር ጋር ይያያዛል
ለ. ሰሎሞን ከምሳሌ ጋር ይያያዛል (1 ነገ. 4:29-34፣ መዝ. 72 እና 127፣ ምሳ. 1:1፣ 10:1፣ 25:1)
ሐ. ሕዝቅኤል የጥበብ ሥነ-ጽሑፍን በማዘጋጀት (ኤዲት) ይያያዛል (ምሳ. 25:1)

III. ዓላማ

ሀ. እሱ በመሠረቱ የ “እንዴት” አትኩሮት ነው፤ በደስተኝነትና በስኬታማነት። እሱ በቀዳሚነት ግለሰብ-ተኮር ነው። እሱም የተመሠረተው

1. ያለፉት ትውልዶች ተሞክሮ
2. የሳቢያና የውጤት ግንኙነቶች፣ በሕይወት
3. በእግዚአብሔር መታመን ሽልማት እንዳለው (ዘዳ. 27-29)

ለ. እሱ የኅብረተሰቡ መንገድ ነበር፤ ለመጪው ትውልድ መሪዎችና ዜጎች እውነትን ማስተላለፊያና ማሠልጠኛ።

ሐ. የብሉይ ኪዳን ጥበብ፣ ምንም እንኳ እሱን ዘወትር ባይገልጸውም፣ የኪዳንን አምላክ በሕይወት ሁሉ ላይ ይመለከታል። በዕብራይስጥ ቁርጥ ያለ ምድብ በተቀደሰውና በዓለማዊው መካከል አልነበረም። ሕይወት ሁሉ የተቀደሰ ነበር።

መ. እሱ ባህላዊውን ሥነ-መለኮት የመቋቋሚያና የማመዛዘኛ መንገድ ነበር። ጠቢባኑ ነጻ አሳቢዎች ነበሩ፤ በመጽሐፋዊ እውነቶች ያልታሰሩ። “ለምን?” “እንዴት?” “ምን ይሆን?” ብለው ለመጠየቅ ይደፍሩ ነበር።

IV. የትርጓሜ ቁልፎች

ሀ. አጫጭር ምሳሌያዊ ጽሑፎች

1. እውነትን ለመግለጽ ጥቅም ላይ የዋሉ የሕይወትን የተለመዱ ነገሮች ፈልግ።
2. ማዕከላዊውን እውነት በቀላል ገላጭ ዓረፍተ-ነገሮች ግለጽ።
3. ዐውደ-ጽሑፍ በተመሳሳይ ርዕስ ትይዩ ምንባቦችን ለመፈለግ አይረዳም።

ለ. ረጃጅም ጽሑፋዊ ክፍሎች

1. የሙሉውን ማዕከላዊ እውነት ለመግለጽ ርግጠኛ ሁን።

2. ቁጥሮችን ከዐውደ-ጽሑፍ አውጥተህ አትውሰድ።
3. የጽሑፍን ታሪካዊ ሁኔታ ወይም ምክንያት ቃኝ።

ሐ. አንዳንድ ተራ ግድፈተ-ትርጓሜዎች (ፊ እና ስቱዋርት፣ መጽሐፍ ቅዱስን ከነሙሉ ጠቀሜታው ስለማንበብ፣ ገጽ 207)

1. ሰዎች ሙሉውን የጥበብ መጽሐፍ አያነበትም (እንደ ኢዮብ እና መክብብ) እናም ማዕከላዊውን እውነት አይሹም ነገር ግን የመጽሐፍን ክፍሎች ከዐውደ-ጽሑፍ እየነተቱ በጥሬው በዘመናዊ ሕይወት ተግባር ላይ ያውሉታል።
2. ሰዎች የጽሑፍ ዘውጉን የተለየነት አይረዱም። ይህ እጅግ የታመቀና ዘይቤአዊ የጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ሥነ-ጽሑፍ ነው።
3. ምሳሌዎች የአጠቃላይ እውነት መግለጫዎች ናቸው። እነሱ ሰፊ ጽሑፎች ሲሆኑ፣ የተለየ እውነት ላይኖራቸው ይችላል፣ በየምክንያቱ፣ በየጊዜው፣ የእውነት መግለጫ።

V. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምሳሌዎች

ሀ. ብሉይ ኪዳን

1. ኢዮብ
2. መዝሙር 1፣ 19፣ 32፣ 34፣ 37 (ዕንቁጭልሽ)፣ 49፣ 78፣ 104፣ 107፣ 110፣ 112-119 (ዕንቁጭልሽ)፣ 127-128፣ 133፣ 147፣ 148
3. ምሳሌዎች
4. መክብብ
5. ማኅልየ ማኅልይ
6. ሰቆቃወ (ዕንቁጭልሽ)
7. የናስ

ለ. ተረፈ ካኖናዊ (ቅቡል ቅዱሳን መጻሕፍት)

1. ጦቢት
2. ጥበበ ቢን ሲራክ (መክብብ)
3. ጥበበ ሰሎሞን (መጽሐፈ ጥበብ)
4. IV መቃብያ

ሐ. አዲስ ኪዳን

1. የኢየሱስ ጥቅሶችና ምሳሌዎች
2. የያዕቆብ መጽሐፍ

እዝል ስምንት

የፍጻሜ ዘመን ጽሑፎች (አፖካሊፕቲክ)

(ይህ ልዩ ርዕስ የተወሰደው ከእኔ የራዕይ ሐተታ ላይ ነው።)

1. ራዕይ የተለየ የአይሁድ ጽሑፋዊ ዘውግ ነው፤ የፍጻሜ ዘመን ትንቢት፤ (አፖካሊፕቲክ)። እሱም ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው በተቃርኖ-ሞል ጊዜያት ነው፤ ቁርጠኝነትን ለመግለጽ፤ ማለትም እግዚአብሔር ታሪክን እንደሚቆጣጠር እና ለራሱ ሕዝብ መዳንን እንደሚያመጣ። የዚህ ዓይነቱ ሥነ-ጽሑፍ በባሕርይ
 - ሀ. የእግዚአብሔር ሁለንተናዊ የሉዓላዊነት ጽኑ ስሜት (አሀዳዊነት እና ቅድመ-ውሳኔነት)
 - ለ. በመልካምና በክፉ መካከል ያለ ትግል፤ ያሁኑ ዘመንና የሚመጣው ዘመን (ምንታዌነት)
 - ሐ. ምሥጢራዊ መለያ ቃላትን መጠቀም (ዘወትር ከብሉይ ኪዳን ወይም በይነ-ኪዳናዊ የአይሁድ አፖካሊፕቲክ ሥነ-ጽሑፍ)
 - መ. ቀለማትን፤ ቁጥሮችን፤ እንስሳትን፤ አንዳንድም እንስሳት/ሰዎችን መጠቀም
 - ሠ. መልአካዊ ጣልቃ-ገብነትን በራዕይና በሕልም መልክ መጠቀም፤ ዘወትር ግን በመልአካዊ ጣልቃ-ገብነት
 - ረ. በቀዳሚነት የሚያተኩረው በፍጻሜ ዘመን ላይ ነው (አዲሱ ዘመን)
 - ሰ. የተወሰኑ የተምሳሌት ስብስቦችን መጠቀም፤ እውነታን ሳይሆን፤ የመጨረሻውን ዘመን መልእክት ለማስተላለፍ
 - ሸ. የዚህ ዓይነቱ ዘውግ ጥቂት ምሳሌዎች፡
 1. ብሉይ ኪዳን
 - ሀ. ኢሳይያስ 24-27፣ 56-66
 - ለ. ሕዝቅኤል 37-48
 - ሐ. ዳንኤል 7-12
 - መ. ኢዩኤል 2:28-3:21
 - ሠ. ዘካርያስ 1-6፣ 12-14
 2. አዲስ ኪዳን
 - ሀ. ማቴዎስ 24፣ ማርቆስ 13፣ ሉቃስ 21፣ እና 1 ቆሮንቶስ 15 (በተመሳሳይ መንገዶች)
 - ለ. ዘ ተሰሎንቄ 2 (ባብዛኞቹ መንገዶች)
 - ሐ. ራዕይ (ምዕራፍ 4-22)
 3. ካኖናዊ ያልሆኑ (ከ ዲ. ኤስ. ፍሴል፤ የአይሁድ አፖካሊፕቲክ ዘዴና መልእክት፤ ገጽ 37-38 የተወሰደ)
 - ሀ. 1 ሄኖክ፣ 2 ሄኖክ (የሄኖክ ምሥጢራት)
 - ለ. የጁብሊስ መጽሐፍ
 - ሐ. የሲቢሊን ንግር III, IV, V
 - መ. የአስራ ሁለቱ አባቶች ኪዳን
 - ሠ. የሰሎሞን መዝሙራት
 - ረ. የሙሴ መግለጫ
 - ሰ. የኢሳይያስ መሥዋዕትነት
 - ሸ. የሙሴ አፖካሊፕቲክ (የአዳምና ሔዋን ሕይወት)
 - ቀ. የአብርሃም አፖካሊፕቲክ
 - በ. የአብርሃም ኪዳን
 - ተ. ዘ ኢስድራስ (IV ኢስድራስ)
 - ቸ. ባሮክ II፣ III
- ቀ. በዚህ ዘውግ ላይ የምንታዌነት ስሜት አለ። እሱም እውነታን የሚመለከተው እንደ እንደ ተለጣጣቂ ምንታዌዎች፤ ተቃርኖዎች፤ ወይም ፉክክራዊ ሐሳቦች ነው (በዮሐንስ ጽሑፎች እጅግ የተለመደ ነው) በ... መካከል፡
1. ሰማይ - መሬት
 2. ክፉ ዘመን (ክፉ ሰዎች እና ክፉ መላእክት) - አዲሱ የጽድቅ ዘመን (መልካም ሰዎች እና መልካም መላእክት)
 3. የአሁኑ ሕላዌ - የሚመጣው ሕላዌ
- በ. እነዚህ ሁሉ የሚያመሩት እግዚአብሔር ሊያመጣ ወደ አለው መቀዳጀት ነው። ይህ ዓለም እግዚአብሔር እንዲሆን የፈለገው አይደለም፤ ነገር ግን ፍቃዱን ማድረጉን፤ ሥራውን፤ እና ዕቅዱን ቀጥሏል፤ በኤደን ገነት የተጀመረውን ወዳጃዊ ጎብረት ለመመለስ። የክርስቶስ ሁኔታ የእግዚአብሔር ዕቅድ ዓይነተኛ ታሪካዊ ፍሰት ነው፤ ነገር ግን ሁለቱ ምጽአቶች የአሁኑን ምንታዌነት ያመጣሉ።

እዝል ዘጠኝ ምሳሌዎች (ታሪካዊ)

1. ምሳሌዎች

ሀ. ወንጌላት የተጻፉት ከኢየሱስ ሕይወት በኋላ ብዙ ዓመታት ቆይተው ነው። የወንጌል ጸሐፊዎች (በመንፈስ ቅዱስ እገዛ) በተለምዶ ከባሕር አኳያ በሥነ-ቃል የተያዙ ነበሩ። ራቢዎች በቃል አቅርቦት ያስተምሩ ነበር። ኢየሱስም ይህንን ቃላዊ አገባብ ለማስተማር ወስኗል። ለእውቀት ያህል፣ የትኛውንም ትምህርቱን ወይም ስብከቱን ፈጽሞ አልጻፈልንም። ለማስታወስ ይረዳ ዘንድ፣ የትምህርት አስጣጥ ይደገሙ፣ ይጠቃለሉ፣ እና መግለጫም ይደረግላቸው ነበር። የወንጌል ጸሐፊዎችም በእነዚህ የማስታወሻ መርጃዎች መጠቀማቸውን ቀጥለዋል። ምሳሌዎች አንደኛቹ የእነዚህ ዘዴዎች ናቸው። ምሳሌዎችን መግለጽ ይቻላል።

“ምሳሌዎች ይበልጥ ሊብራሩ የሚችሉት ሁለት የፍቺ መልክ እንዳላቸው ታሪኮች ነው። የታሪኩ መልክ እውነታ የሚያሰብብትንና የሚረዳበትን መስታወት ይሰጣል።” ከኢየሱስና ወንጌላት መዝገብ-ቃላት ላይ የተወሰደ፣ ገጽ 594

“ምሳሌ አባባል ወይም ታሪክ ነው፣ ማለትም ተናጋሪው አጽንዖት ሊሰጥ የፈለገው ላይ ነጥቡን ከተዘወተረው የሕይወት የተለመደ ሁኔታ ማሳያ በመውሰድ።” ከዞንደርቫን ስዕላዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ የተወሰደ፣ ገጽ 590

ለ. “ምሳሌ” በሚለው ቃል በኢየሱስ ጊዜ ምን ዓይነት መረዳት እንደነበረ በትክክል ለመግለጽ አስቸጋሪ ነው

1. አንዳንዶች የሚሉት፣ እሱ የሚያንጸባርቀው የዕብራይስጡን ቃል *mashal* (ማሻል) ሲሆን፣ እሱም የዕንቁቅልሽ ዓይነት ነው (ማርቆስ 3:23)፣ የብልህ አባባሎች (ምሳሌዎች፣ ሉቃስ 4:23)፣ አጭር አባባል (ማርቆስ 7:15) ወይም ምሥጢራዊ አባባሎች (“ስውር አባባሎች”)።
2. ሌሎች ከአጭር ታሪክ ፍች ጋር በተወሰነ መጠን ያያይዙታል።

ሐ. አንዱ ቃሉን እንዴት እንደሚገልጸው ላይ ቢወሰንም፣ ከአንድ ሦስተኛው በላይ የኢየሱስ የተመዘገቡት ትምህርቶች ምሳሌያዊ ቅርጽ ይዘዋል። ይህ ዋናው የአኪ ጽሑፋዊ ዘውግ ነው። ምሳሌዎች በርግጥ የኢየሱስ እውነትን የማረጋገጫ ንግግሮች ናቸው። አንዱ ሁለተኛውን ፍች የሚቀበል ከሆነ በርካታ የተለያዩ ዓይነት አጭር ታሪኮች አሉ

1. ቀላል ታሪኮች (ሉቃስ 13:6-9)
2. ውስብስብ ታሪኮች (ሉቃስ 15:11-32)
3. ተቃርኗዊ ታሪኮች (ሉቃስ 16:1-8፣ 18:1-8)
4. ምድባዊ/አሊጎሪካል (ማቴ. 13:24-30፣ 47-50፣ ሉቃስ 8:4-8፣ 11-15፣ 10:25-37፣ 14:16-24፣ 20:9-19፣ ዮሐንስ 10፣ 15:1-8)

መ. እነዚህን የተለያዩ የምሳሌ ነገሮች ባግባቡ ለመያዝ፣ አንዱ እነዚህን አባባሎች መተርጎም የሚኖርበት በበርካታ ደረጃዎች ነው። የመጀመሪያ ደረጃ የሚሆነው ለሁሉም የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ዘውጎች ተግባራዊ የሚሆኑት አጠቃላይ የትርጓሜ መርሆዎች ናቸው። አንዳንድ መመርያዎችም

1. የሙሉውን መጽሐፍ ዓላማ መለየት፣ ወይም ቢያንስ ተለቅ ያለውን ጽሑፋዊ ምድብ
2. ዋናዎቹን አድማጮች መለየት። ዘወትር ተመሳሳይ ምሳሌ ለተለያዩ ቡድኖች ሊሰጥ ይችላል፣ ለምሳሌ፡
ሀ. ሉቃስ 15 ላይ ያለው የጠፋው በግ ኃጢአተኞችን ያመለክታል
ለ. ማቴ. 18 ላይ ያለው የጠፋው በግ ደቀ-መዛሙርትን ያመለክታል
3. የምሳሌውን የቅርብ ዐውደ-ጽሑፍ መገንዘብን ርግጠኛ ሆን። ኢየሱስ ወይም የወንጌል ጸሐፊ ዘወትር ዋናውን ነጥብ ይናገራሉ (ዘወትር በምሳሌው መጨረሻ ወይም ከእሱ በኋላ ወዲያውኑ)።
4. የምሳሌውን ማዕከላዊ ሐሳብ(ቦች) በአንድ ገላጭ ዓረፍተ-ነገር ግለጹ። ምሳሌዎች ዘወትር ሁለት ወይም ሦስት ዋና ገጽ-ባሕርያት ይኖሯቸዋል። ዘወትር አንድ የተገለጸ እውነት፣ ዓላማ ወይም ነጥብ (ታሪክ) ይኖራል፣ ለእያንዳንዱ ገጽ-ባሕርይ። ትይዩ ምንባቦችን በሌሎች ወንጌላት ከዚያም በሌሎች አኪ መጻሕፍት እና ብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ላይ ቃኙ።

ሠ. ሁለተኛው የትርጓሜ መርሆዎች ደረጃ ከምሳሌያዊ ነገሮች ጋር በተለይ የሚዛመዱት ናቸው

1. ምሳሌውን ደግመህ ደጋግመህ አንብብ (ከተቻለ አድምጥ)። እነዚህ የተሰጡት ለቃላዊ ፍጆታ ነው እንጂ ለጽሑፋዊ ትንተና አይደለም።
2. አብዛኞቹ ምሳሌዎች አንድ ብቻ ማዕከላዊ እውነት ይኖራቸዋል፣ የሚዛመዱትም ከሁለቱም ከኢየሱስ እና/ወይም ወንጌላዊ ታሪካዊ እና ጽሑፋዊ ዐውደ-ጽሑፎች ጋር ነው።
3. ዝርዝሮችን ከመተርጎም ተጠንቀቅ። እነሱ ዘወትር የታሪኩ መቼት ክፍሎች ብቻ ናቸው።
4. ምሳሌዎች እውነታ እንዳልሆኑ አስታውሱ። እነሱ ሕይወት-መሰል ምስያዎች ሲሆኑ፣ ዘወትር ግንታዊዎች ናቸው፣ ነጥቡን (እውነቱን) ለማስጨበጥ።
5. የአንደኛው ክፍለ-ዘመን የአይሁድ ታዳሚዎች የተረዱትን የታሪኩን ዋና ነጥቦች ለይ። ከዚያም የተጠማዘዘውን ወይም አስገራሚውን ፈልግ። እሱም ዘወትር የሚገኘው በታሪኩ መጨረሻ ላይ ነው (ኤ. በርክሌይ ሚክልሰን፣ መጽሐፍ ቅዱስን መተርጎም፣ ገጽ 221-224)።
6. ሁሉም ምሳሌዎች የተሰጡት ለስሜታዊ ምላሽ ነው። ያም ምላሽ ዘወትር የሚዛመደው “የእግዚአብሔር መንግሥት” ከሚለው ጽንሰ-ሐሳብ ጋር ነው። ኢየሱስ የአዲሱ መሰረታዊ መንግሥት መራቂ ነበር (ማቴ. 21:31፣ ሉቃስ 17:21)። እርሱን የሰሙት አሁኑኑ ምላሽ ሊያደርጉለት ይገባል!

መንግሥቱ ደግሞ መጻኢ ነበር (ማቴ. 25)። የአንድ ሰው የወደፊት የሚወሰነው በጊዜው ለኢየሱስ እንዴት ምላሽ እንደሰጠ ነው። የመንግሥት ምሳሌዎች የሚገልጹት በኢየሱስ የደረሰውን አዲሱን መንግሥት ነው። እነሱም የእሱን ሥነ-

ምግባራዊና ሥር-ነቀል ጥያቄዎች ለደቀ-መዛሙርነት ይገልጻሉ። ምንም ነገር እንደነበረ አይሆንም። ሁሉም በሥር-ነቀል ሁኔታ አዲስና በኢየሱስ ላይ የሚያተኩር ነው!

7. ምሳሌዎች ዘወትር ነጥቡን ወይም ማዕከላዊ እውነቱን አይገልጹም። ተርጓሚው ዘወትር የዐውደ-ጽሑፉን ቁልፎች መፈለግ ይኖርበታል፤ ይኸውም በመነሻውና ከባህል አኳያ ግልጽ የሆኑት ማዕከላዊ እውነቶች፤ አሁን ግን ለእኛ ግልጽ ያልሆኑትን።

ረ. ሦስተኛው ደረጃ ዘወትርም አወዛጋቢ የሆነው የምሳሌያዊ እውነት ሽሽግነት ነው። ኢየሱስ አዘውትሮ የምሳሌዎችን ሽሽግነት ተናግሯል (ማቴ. 13:9-15፤ ማርቆስ 4:9-13፤ ሉቃስ 8:8-10፤ ዮሐ. 10:6፤ 16:25)። ይህም የሚዛመደው ከኢ.ሳ. 6:9-10 ጋር ነው። የኢድማጩ ልብ የመረዳቱን ደረጃ ይወስነዋል (ማቴ. 11:15፤ 13:9፤ 15:16፤ 43፤ ማርቆስ 4:9፤ 23፤ 33-34፤ 7:16፤ 8:18፤ ሉቃስ 8:8፤ 9:44፤ 14:35)።

ሆኖም፤ እሱ ደግሞ መቀመጥ ያለበት ሕዝቡ (ማቴ. 15:10፤ ማርቆስ 7:14) እና ፈሪሳውያን (ማቴ. 21:45፤ ማርቆስ 12:12፤ ሉቃስ 20:19) ኢየሱስ ያለውን በትክክል እንደተረዱት ሲሆን፤ ነገር ግን በእምነትና በንስሐ ምላሽ ለመስጠት እምቢ ማለታቸው ነው። በአንድ በኩል ይህ የመሬቱ ምሳሌ እውነት ነው (ማቴ. 13፤ ማርቆስ 4፤ ሉቃስ 8)።

ምሳሌዎች እውነትን የመሸሽጊያ ወይም የመግለጫ መንገዶች ነበሩ (ማቴ. 13:16-17፤ 16:12፤ 17:13፤ ሉቃስ 8:10፤ 10:23-24)።

ግራንት አስቦርን፤ በተርጓሚያዊ ጥምዝምዘ፤ 1ጽ 239፤ ነጥቡን አስቀምጧል

“ምሳሌዎች ‘ተቃርኗዊ ዘዴዎች’ ናቸው፤ እናም የሚሠሩት በተለየ ዘዴ ነው፤ በታዳሚዎቹ ላይ በመመርኮዝ... እያንዳንዱ ቡድን (መሪዎች፤ ሰዎች፤ ደቀ-መዛሙርት) በምሳሌዎች በተቃራኒው ነው የሚነኩት።” ደቀ-መዛሙርት እንኳ ዘወትር የእሱን ምሳሌም ሆነ ትምህርት አይረዱም (ማቴ. 15:16፤ ማርቆስ 6:52፤ 8:17-18፤ 21፤ 9:32፤ ሉቃስ 9:45፤ 18:34፤ ዮሐንስ 12:16)።

ሰ. ሦስተኛው ደረጃ እንዲሁ አወዛጋቢ ነው። እሱም የሚናገረው በምሳሌዎች ማዕከላዊ እውነት ላይ ነው። አብዛኞቹ ዘመናዊያን ተርጓሚዎች ተቃውመውታል (እንዲሁ ባረጋጋጭነት) የምሳሌዎችን አሊነራያዊ ፍቺ። አሊነራ፤ ዝርዝሮችን ወደ ተብራራ የእውነት ሥርዓት ይለውጣል። ይህ የተርጓሚ ዘዴ በታሪካዊ መቼት፤ በጽሑፉ መቼት ወይም በደራሲው ሐሳብ ላይ አይተኩርም፤ ነገር ግን የተርጓሚውን አስተሳሰብ ያቀርባል፤ የጽሑፉን ሳይሆን።

ሆኖም፤ መቀበል የሚኖርብን ኢየሱስ የተረጎማቸው ምሳሌዎች ወደ አሊነራያዊ ወይም ቢያንስ ወደ ምድባዊ እጅግ የቀረቡ መሆናቸውን ነው። ኢየሱስ ዝርዝሮቹን ተጠቅሟል፤ እውነትን ለማስረዳት (ዘራው፤ ማቴ. 13፤ ማርቆስ 4፤ ሉቃስ 8 ክፉዎቹ ነበራቸው፤ ማቴ. 21፤ ማርቆስ 12፤ ሉቃስ 20)።

አንዳንዶቹ ምሳሌዎችም በርካታ ዋነኛ እውነቶች አሏቸው። ጥሩ ምሳሌ የሚሆነን የአባካኙ ልጅ ምሳሌ ነው (ሉቃስ 15:11-32)። የአባትየው ፍቅር እና የትንሽየው ልጅ አስቸጋሪነት ብቻ አይደለም ነገር ግን የትልቅየው ልጅ አዝማሚያ ነው የምሳሌውን ሙሉ ፍቺ የሚያስገኘው።

ረጂ የሆነ ጥቅስ ከሊንግብስት እና የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ በፒተር ኮቴሪል እና ማክስ ተርነር፤

“አዶልፍ ጁሊቸር ነበር ከሌሎቹ በላይ የአዲስ ኪዳን ትምህርትን፤ በኢየሱስ አስተምህሮት ምሳሌ የነበረውን ሚና ለመረዳት ወሳኝ የሆነውን ሙከራ ያደረገ። ምሳሌዎችን ጽንፈኛ በሆነ መልኩ አሊነራያዊ ማድረግ ተትቶ ቁልፉን መፈለግ ተጀምሮ ነበር፤ ይኸውም እውነተኛ ፍቻቸውን ለማግኘት ዘልቀን እንደገና የሚያስችለን። ጀርሚያስ ግልጽ እንዳደረገው ግን፤ ምሳሌዎችን ከአስገራሚና አሻሚ ዝርዝር ትርጓሜ ነጻ ለማውጣት ያደረገው ጥረት ወደ ጎጂ ስህተት ላይ ጣለው።” ስህተቱ፤ ምሳሌን መረዳት የሚገባው አንድ ነጠላ ሐሳብን እንደሚገልጽ ማስረገጥ ነበር፤ ነገር ግን ሐሳቡ በተቻለ መጠን ጥቅል መሆን አለበት” (1ጽ 308)።

ሌለኛው ረጂ ጥቅስ፤ ከተርጓሚያዊ ጥምዝምዘ በግራንት አስቦርን፤

“በርካታ አመለካከቶችን መዝግቤአለሁ፤ ምሳሌዎች አሊነራ ለመሆናቸው፤ ምንም እንኳ በደራሲው ሐሳብ ቁጥጥር ሥር ቢሆኑም። ብሎሚንግ (1990) በርግጥ ይከራከራል፤ በምሳሌ ውስጥ በርካታ ነጥቦች እንዳሉ ሁሉ በርካታ ገጽ-ባሕርያት አሉ፤ እነሱ በርግጥ አሊነራ የሆኑ። ይህ የተጋነነ ዓይነት ነው፤ እሱም ከ ‘አንድ ነጥብ’ አግባብ ይልቅ ወደ እውነት የቀረበ ነው” (1ጽ 240)።

ሸ. ምሳሌዎች ጥቅም ላይ መዋል ያለባቸው ዶክትሪናዊ እውነቶችን ለማስተማር ነው። ወይስ ዶክትሪናዊ እውነትን ለማብራራት? አብዛኞቹ ተርጓሚዎች ተጽዕኖ የማሳደር መዘበት ደርሶባቸዋል፤ ምሳሌዎችን በአሎጎሪያዊ ዘዴ የመተርጎም፤ ይኸውም ከኢየሱስ ዋነኛ ሐሳብ አልያም ከወንጌል ጸሐፍት፤ ምንም ግንኙነት በሌላቸው ላይ ዶክትሪንን ለመመሥረት የሚያስችላቸውን። ፍቺ ከደራሲው ሐሳብ ጋር የግድ መያያዝ ይኖርበታል። ኢየሱስና የወንጌል ጸሐፍት በተመስጦ ሥር ነበሩ፤ ተርጓሚዎች ግን አልነበሩም።

ሆኖም ምሳሌዎች በከፋ መልኩ አላግባብ ጥቅም ላይ ውሰው አሁንም ቢሆን የእውነትን አንቀሳቃሽ፤ የዶክትሪን እውነት በመሆን ለማስተማርያነት እያገለገሉ ነው።

“ምሳሌዎች ዶክትሪንን ያስተምራሉ፤ እናም እነሱ ለዶክትሪናዊ ጽሑፍ ፈጽሞ አያገለግሉም የሚለው ሐሳብ ተገቢ አይደለም... ውጤቶቻችንን በጉልህ፤ በጌታችን ትምህርት ማስረጃ፤ እና ከተቀረው አዲስ ኪዳን ጋር ማረጋገጥ ይኖርብናል። ምሳሌዎች በተገቢው ጥንቃቄ ዶክትሪንን ለማሳያነት፤ የክርስቲያንን ተሞክሮዎች ለማብራራት፤ እና ተግባራዊ ትምህርቶችን ለማስተማር ጥቅም ላይ ሊውሉ ይችላሉ።” ፕሮቴስታንት የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም (1ጽ 285)።

II. በማጠቃለያ በምሳሌ አተረጓጎማችን ላይ ማስጠንቀቂያን የሚያንጸባርቁ ሦስት ጥቅሶችን ልስጥ።

ሀ. መጽሐፍ ቅዱስን ከነሙሱ ጠቀሜታው ስለማንበብ በጎርደን ፊ እና ዶዩግ ሱኦርት የተወሰደ፤ “ምሳሌዎች በቤተ ክርስቲያን ያላግባብ የመተርጎም ዕጣ ገጥሟቸዋል፤ ከራዕይ ቀጥሎ በሁለተኛ ደረጃ” (1ጽ 135)።

- ለ. መጽሐፍ ቅዱስን መረዳትና መተግበር በጄ. ሮበርትስን ኤምኪዊልኪን ላይ የተወሰደ፡
 “ምሳሌዎች ያልነገረ በረከት ምንጭ ሆነው ነበር፤ የእግዚአብሔርን ሕዝብ እውቀት በማጎልበት፤ መንፈሳዊ እውነትን በተመለከተ፤ በተመሳሳይ ጊዜም፤ ምሳሌዎች ያልተነገረ ውዥንብር ምንጭ ሆነው ነበር፤ በቤተ ክርስቲያን በዶክትሪንና በተግባር” (ገጽ 164)።
- ሐ. ከትርጓሜያዊ ጥምዝምዘ በግራንት አሰቦርን የተወሰዱ፡
 “ምሳሌዎች ከቅዱስ ቃሉ እጅግ ከፍ ባለ መልኩ ትርጓሜያዊ መዛባቶች የተደረጉባቸው የጽሑፍ ክፍሎች መካከል ናቸው... እጅግ ተለዋዋጭ ሆነው እጅግ መረዳት የሚያስቸግሩ የመጽሐፍ ቅዱስ ዘውጎች። ምሳሌዎች ለተግባቦት ያላቸው አቅም እጅግ ከፍ ያለ ነው፤ ከዕለት ተዕለት ልምድ ላይ የተመሠረተ ማወዳደሪያ ወይም ታሪክ ስለሚፈጥሩ። ሆኖም፤ ያታሪክ ራሱ ብዙ ፍቺዎች ሊኖረው ይችላል፤ እናም ዘመናዊው አንባቢ እሱን ለመተርጎም ብዙ ችግሮች ይኖሩበታል፤ የጥንት አድማጮች እንደነበሩባቸው” (ገጽ 235)።

ዕዘል አሥር የቃላት ፍቺ

ልጅነት መወከል:- ይህ ጥንት የነበረ አስተሳሰብ ሲሆን ኢየሱስ ከመለኮታዊነት ጋር የነበረውን ህግኙነት ያጣቅሳል። ፅንሰ ሃሰቡ መሰረት የሚያደርገው ኢየሱስ በማንኛውም መንገድ ሰው ሲሆን ልጅነትን ያገኘው በእግዚአብሔር በተለየ መልኩ ማለትም በጥምቀቱ /በማቴ 3:17፣ ማርቆስ 1:11/ ወይም /በሮሜ 1:4/ በተመለከተው መሰረት ነው። ኢየሱስ ምሳሌያዊ በሆነ መልኩ በዚህ ዓይነት እንደኖረ እግዚአብሔርም በአንዳንድ ሁኔታዎች /በጥምቀትና በትንሳኤ/ እንደ ገዛ ልጁ እንደሆነው /ሮሜ 1:4 ፊሊጵ 2:9/ በተመለከተው መሰረት ያሳያል። ይህ የእምነት መግለጫ በ8ኛው ክፍለ ዘመን የነበረ የአናሴ ቤተ-ክርስቲያን ጥሰታዊ አስተሳሰብ የነበረ ነው። አምላክ ሰው ሆነ /ሲጋዊ/ ከማመልከት ይልቅ ገለባብጦ ሰው እንዴት አምላክ እንደሆነ ያመለክታል።

ኢየሱስ አምላክ የሆነው ወለድ ቀድሞ መለኮት ምሳሌያዊ ሕይወት በመኖሩ እግዚአብሔር አክበረው ብሎ በቃላት ለማስረዳት ይቻላል። እሱ ከቀድሞ ጀምሮ አምላክ ከሆነ እንዴት ክብርን ይሸለማል? እሱስ ቀድሞ የነበረ መለኮታዊ ክብር አያለው እንዴት ተጨማሪ ክብር ይሰጠዋል? እርግጥ ይህን ልንደርስበት በርግጥ ይቻላል። ማለትም ኦብ ኢየሱስን በተለየ መልኩ የአባቱን ፍቃድ በመፈጸሙ መከበሩን ለማሳየት ይሆናል።

የአሌክሳዳሪያ አስተምህሮት:- ይህ ዓይነቱ የመጽሐፍ ቅዱስ የትርጓሜ አግባብ በግብፅ አሌክሳንደሪያ በ2ኛው ክፍለ ዘመን የተጀመረ ነው። መነሻ ያደረገውን መሰረታዊውን ፊሎሎግ የፍቺ መርህ ተከታይ የሆነው ጆሎን ያመለክታል። ተምሳሌታዊ ዘዴ በመባል የታወቀው። እስከ ተሃድሶ ዘመን ድረስ በቤተ ክርስቲያን ሲሰራበት ኖሯል። የትርጓሜው ሊቃውንት ሲረገገና አውሲብሊዮስ ናቸው። /ለተጨማሪ መረጃ የMoises Silva "ቤተክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስን አሳስታ ተርጉማው ይሆን?" የሚለውን አንብብ /1987 ዓ.ም/።

አሌክሳዳሪያ:- ይህ በ5ኛው ክፍለ ዘመን በአሌክሳዳሪያ የተገኘ የግሪክ /ቅርፅ/ የብራና ፅሁፍ ሲሆን፣ በውስጡም ብሉይ ኪዳን፣ የራዕይና አብዛኛውን ሐዲስ ኪዳን ያካተተ ነው። ፅሁፉ የግሪኩን ሐዲስ ኪዳን ቅጂ በተመለከተ ዋናኛው ማጣቀሻ ነው። /ከማቴዎስ፣ ከዮሐንስ ወንጌል አንዳንድ ክፍሎች እና ከሁለተኛ ቆሮንቶስ በቀር/ይህ ጽሁፍ ማለትም ልዩ ስሙ "ሀ" የተባለውና የቫቲካሎ ጽሁፍ ልዩ ስሙ "ለ" የተባለው በንባብ ላይ ሲሰማ በብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ሊቆች አማካኝነት በብዙ አገባቦች እንደ ዋነኛ ተደርገው ይወሰዳሉ።

ተምሳሌታዊ:- ይህ አይነቱ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ በመጀመሪያ የተሰፋፋው በአሌክሳንደሪያ የአይሁድ እምነት ነው። እያንዳንድ የመጣው በአሌክሳንደሪያው ፊሎ ነው። የመሰረታዊ እምነቱም ፍላጎት ቅዱሳት መጻሕፍትን እንደየሰው ባህል፣ ፍልስፍናና ስርዓት በማጣጣም የመጽሐፍ ቅዱስን ታሪካዊ መቼት /በታና ጊዜ/ ስነጽሁፋዊ ይዘት በመተው ነው። በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ የሚገኙትን የተሸሽጉትን እያንዳንዳቸውን ትርጓሜዎች በመመርመር ላይ ያተኩራል። ኢየሱስ በማቴስ 13 እንዲሁም ጳውሎስ በገላትያ 4 እውነትን ለመግለጽ የተጠቀሙበትን ተምሳሌት ያመለክታል። ዳሩ ግን ይህ ተምሳሌታዊ ሳይሆን ጽሁፋዊ መልክ የያዘ ነው።

ስርወቃላዊ ትንታኔ:- ይህ አንደኛው የምርምር ዘዴ ሲሆን በአዲስ ኪዳን ውስጥ የሚገኙትን የግሪክ ስርወ ቃላት ለመለየት ይረዳል። በግሪክ የፊደል ተራ መሰረት ቅርጹና ዋናው መግለጫ /ትርጓሜ/ የያዘ ነው። ግሪክኛን ለሚያነሱ አማኞች ሰዩ ትርጓሜ አያይዞ በማስቀመጥ የግሪኩን የሐዲስ ኪዳን ሰዋሰውና ስነጽሁፋዊ አገባብ ለመረዳት ያስችላል።

የቅዱሳት መጻሕፍት ተመሳሳሎ:- ይህ ሐረግ ለማስረዳት የሚሻው ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል እንደሆነና እርስ በርሱ የሚቃረን ሳይሆን የሚደጋገፍ እንደሆነ ለማመለከት ነው።

ይህ አይነቱ በውል የተቀመረ አቀራረብ ቃሉን መሰረታዊ በሆነ መልኩ በንጽጽር በማስቀመጥ የመጽሐፍ ቅዱስን ክፍሎች ይተረጎማል።

አሻሚ ትርጓሜ:- ይህ የሚያመለክተው አሻሚ ትርጓሜ ያላቸውን የጽሁፍ ስነደችን ሲሆን ሁለትና ከዚያም በላይ ፍቺ ሲኖር፣ ወይም ሁለትና ከዛ በላይ የሆኑ ነገሮች በአኑድ ጊዜ በማጣቀሻነት ሲቀርቡ የሚከሰት ነው። ዮሐንስ ሆን ብሎ በዚህ ዘዴ ተጠቅሟል /ማለትም በእጥፍ አገባብ/

ሰዋዊ ምዕላድ:- ይህ አይነቱ ፍቺ ከሰው ልጆች ጋር የተያያዘውን ሲማመለከት ጥሬ ቃሉም ሃይማኖታዊ ቋንቋዎችን ከእግዚአብሔር ጋር ያለውን ቁርኝት ነው። ስርወ ቃሉ ከግሪክኛ የመጣ ሲሆን የሰው ልጅ ማለት ነው። ፍቺውም እኛ ስለ እግዚአብሔር የምንናገረው በሰውኛ ዘይቤ ማለት ነው። እግዚአብሔር በአካላዊ፣ በማህበረሰባዊ፣ በሰለልሰናዊ ቃላት ከሰው ልጆች ጋር በተጓዳኝ /ዘፍ 34፣ 1ኛ ነገስት 22:19-23/ እንደተጻፈው ሲነገር ማለት ነው። እርግጥ ይህ ተመሳሳሎ ብቻ ነው። ያም ሆነ ይህ ከሰው ልጆች በቀር ልንጠቀምበት የምልኝልበት ምድብ ወይም ቃል የለም። ስለሆነም ስለ እግዚአብሔር ያለን እውቀት እውነትን ተንተርሶ ውስንነት እንዳለው ያመለክታል።

የአንቲሆች አስተምህሮት:- ይህ አይነቱ የመጽሐፍ ቅዱስ የትርጓሜ ዘዴ በአንቲሆች ሶሪያ በ3ኛው ክፍለ ዘመን የተንሰራፋ ሲሆን የአሌክሳንደሪያ ግብጽን ተምሳሌታዊ ዘዴ የሚቃረን ነው። መሰረታዊ እምነቱን ለመጽሐፍ ቅዱስ ታሪካዊ ትርጓሜ ላይ ያተኩራል። መጽሐፍ ቅዱስን እንደማንኛውም የሰው ልጆች ስነጽሁፍ ይተረጎማል። ይህ አስተምህሮት ከክርስቶስ ክልዴ /ሁለት/ ባሕርይ አለው ከሚለው /ንስጥርሳዊ/ አስተምህሮትና ወይም ደግሞ አንድ ባሕርይ አለው /ፍጹም አምላክና ፍጹም ሰው/ ከሚለው አስተምህሮት መሐል በተነሳው ውዝግብ ውስጥ ገብቶ እንደነበር ይታወቃል። ኋላም በሮማ ካቶሊክ ቤተክርስቲያን ተነቅሎ እንደመኖሩ ስለተወሰደ ወደ ፋርስ ሊሄድና ድጋሚ ሊቋቋም ቢሞክርም ውል ያለው አቋም ሳይዝ ቀርቷል። መሰረታዊ የአተረጓም መርሆቹ ግን ለትርጓሜ አግባብ ይሆኑ ዘንድ ለሉተርፕ ለካልቪን የፕሮቴስታንት የተሀድሶ አራማጆች ጥቅም ላይ ሊውል ችሏል።

አንቲሄትካል:- ከሶስቱ አንደኛው ዓይነት ገላጭ ጽሑፋዊ ዘዴ ሲሆን የአብራይስጥን የቅኔ ሐረጎች ተዛምዶ ያመለክታል። ፍቺያቸው የማይገባጠሙትን የቅኔ ሐረጎች/ዘውጎች ተዛምዶቸውን ይመለከታል/ምሳሌ 10:1፤15:1/።

ራዕያዊ ስነጽሑፍ:- ይህ በአብዛኛው፣ በተለየ መልኩ የአይሁድ የስነጽሑፍ ዘውግ ነው። ይህ ዓይነቱ ምስጢራዊ ጽሑፍ ከአዩዳውያን በውጭ ኃያላት ይወረድና ሲገዙ የሚዘወተር ነው። በጽሑፉ ይዘትም እግዚአብሔር ዓለምን እንደፈጠረ፣ ሙላዊ የሱ እንደሆነችና መጠገኛት እንደሚችሉ አመለካከት ለእስራኤልም የተለየ ዓላማ እንደሚጠነቀቅለት ያሳያል። ስነ ጽሑፉ የመጨረሻው ድል የሚገኘው በእግዚአብሔት ልዩ ክንድ እንደሆነ አጽንዖት ይሰጣል።
ጽሑፉ በጣም ተምሳሌታዊና ምስል ከሳች ምስጢራዊ ቃላት ይበዘብታል። ብዙውን ጊዜ እውነትን በቀለማት በቁጥርቶች በምስል ከሳች ሁኔታ በሕልምቶች በመለክታዊ ክስታ በምስጢራዊ ቃላት የሚገለጽ ሆኖ ጊዜ በሰናይና በክፉ መሐል በመንታዊ ሰይፍ ከፍሎ ያልፋል።
የዚህ ዘውግ አነዳንድ ምሳሌዎች 1ኛ በብሉይ ኪዳን ሕዝቅኤል/36-48/ ዳንኤል /ምዕ 7-12/ ዘካርያስ እና ዘርፍ ሲሆን ደግሞ ማቴ 2 ማር 13 2ኛ ተሰሎ 2 እና ራዕይ ናቸው።

አፖሎጅስት:- ይህ የግሪክ ስርወ ቃል ሕጋዊ ተከላካይ የሚል ነው። ከስነ-መለኮት አንደኛው የትምህርት ንዑስ ዘርፍ ሲሆን ለክርስትና እምነት ተገቢ የመከራከሪያ ማስረጃና አመክኗዊ የክርክር አግባብን ይቀምራል።

ቀዳማይ:- ይህ ቃል ቀደም ሲል ከተሄደበት አግባብ ጋር ጥብቅ መሰረታዊ ቁርኝት ያለው ነው። የሐሳብ አወራረዱም ቀደም ሲል ከወጡትና ከተቀበልናቸው ትርጓሜዎች መርሆች ወይም አቋሞች በመመስረት እንደ እውነት በመቀበል መቀጠል ነው። ያለ ምንም ተጨማሪ ምርምርና ትንታኔ የምንቀበላቸውን ማለት ነው።

አርዮሳዊነት:- አርዮስ በአሌምሳንደሪያ ግብፅ ፕሬስቤታሪያን ቤተ-ክርስትያን በ3ኛ እና በ4ኛው ክፍለ ዘመን መጀመሪያ የነበረ ነው። አጽንዖት ሰጥቶ የሚከራከረው ምሳሌ 8:22-31 ያለውን ቃል ሲሆን እየሱስ ቀድሞ እንደነበረ ቢቀበልም መለኮትነቱ ክዷል። /ከአብ ጋር መስተካከል የለበትም ባይ ነው።/ ከአሌክሳንደሪያው ጳጳስ ተቋውሞ የገጠመው ሲሆን ይህም ከ318 ዓ.ም አንስቶ ለብዙ ዓመታት የቆየ ክርክር ነው። አርዮሳዊነት በተለይ የምስራቅ ቤተክርስቲያን መሰረተ እምነት ተደርጎ ተወስዶ ነበር። በ325 ዓ.ም በአቅያ የተሰበሰቡት ሊቃውንት አርዮስን አውግዘውና ነቅፈው ተወልድን የተካከለ መለኮትነት አጽንተዋል።

አርስጣጣሊስ:- የጥንታዊቷ ግሪክ ፈላስፋ ሲሆን የጥላቶ ተማሪና የታላቁ እስክስድር /አሌክሳንደር መምህር ነው። የሱ ተጽዕኖ እስካሁን ድረስ በዘመናዊው ጥናትና አስተምህሮት ላይ የጻፈ ነው። ይህም የሆነበት ምክንያት በማስተዋልና ምደባዊ ፈር በያዘ የማስተማር። ስልት አጽንዖት በመስጠቱ ነው። ይህም አንደኛው የሳይንሳዊ ምርምር ዘዴ እንደሆነ ይታወቃል።

አውቶግራፐር:- ይህ ለጥናታዊውና ወጥ ለሆነው የመጽሐፍ ቅዱስ ጽሑፎች የተሰጠ ስያሜ ነው። እነዚህ ጥንታዊ ወጥ የብራና ጽሑፎች ሙሉ በሙሉ ጠፍተዋል። የቅጂ ቅጂ ብቻ ነው ያለው ይህም የጽሑፉዊ ይዘት ልዩነቶችን በዕብራይስጥና በግሪክ የብራና ጥንታዊ ጽሑፎች መሐል ሲፈጥር ችሏል።

ቤዛ:- ይህ የ6ኛው ክፍለ ዘመን የግሪክና የላቲን ጽሑፍ ነው። የሚል መለያ ሲኖረው ወንጌላትንና ግብረ-ሐዋርያትን እንዲሁም አንዳንድ መልዕክቶችን አካቷል። ከዚህም በላይ ሌሎች በርካታ ስንክሳሮችን /ጽሑፎችን/ ይዟል። በኪንግጆምስ የመጽሐፍ ቅዱስ ቅጂ ወስጥ መካተት ስላለባቸው መሰተር ጥሏል። /እንደ መነሻ ሆኗል።

አድልዎ:- ይህ ቃል የሚያመለክተው በአንድ ነገር ወይም አመለካከት ላይ ቀደም ተብሎ የተያዘ አድሏዊ ግትር አቋምን ነው። አእምሮ በአንድ ነገር ከተያዘ ማድላቱ የማይቀር መሆኑል ያሳያል። ቀደም ብሎ የተያዘ ፍርድ-ምድላዊ አቋምን ያመለክታል።

መጽሐፍ ቅዱሳዊ መረዳት:- ይህ ቃል በተለተ መልኩ ጥቅም ላይ የሚውል ነው። ይህም ማለት የመጀመሪያው ፀሐፊ በዘመኑ ምን ለማለት እንደፈለገና አሁን በዘመናችን በምን መልኩ ተግባራዊ እንደምናደርገው ያለውን ያካትታል። መጽሐፍ ቅዱሳዊ መረዳት ቃሉን ስልጣናዊ መመሪያ አድርጎ መውሰድ ነው። የሆነ ሆኖ የትርጓሜ መዛባት እንዳይከሰት የመጽሐፍ ቅዱስን ትርጓሜ በታሪካዊና በሰዋሰዋዊ ዘዴ ብቻ መወሰኑ ይበቃል።

ደንብ:- ይህ ቃል በተለይ ተመስጧዊ በሆነ ሁኔታ በተመስጧዊ የሆኑትን ጽሑፎች ይመለከታል። ይህም ሁለቱንም የብሉይና የሐዲስ ቅዱሳት መጻሕፍትን ያካትታል።

ማዕከላዊ ክርስቶስ:- ይህ ቃል የኢየሱስን ማዕከላዊነት ያመለክታል። ቃሉን ለመጠቀም የተፈለገው ኢየሱስ የመጽሐፍ ቅዱስ ጌትነቱን የሚያሳየውን ጽንሰ ሐሳብ ለማሳየት ነው። ብሉይ ኪዳን ወደ እሱ አመለካከት ነው። እሱም የቃሉ ፍጻሜና ግብ ነው /ማቴ 5:17-48/

ሐተታ ትርጓሜ:- ይህ የተለየ ዓይነት የሐተታ መጽሐፍ ነው። ለመጽሐፍ ቅዱስ አጠቃላይ ዳራ ያስነብባል። እያንዳንዱ የመጽሐፍ ክፍልን ትርጓሜ ለመስጠት ይሞክራል አንዳንዶች በተግባራዊ አያያዝ ላይ ሲያተኩሩ ሌሎች ደግሞ በጽሑፍ ቴክኒካዊ አግባብ ላይ አጽንዖት ይሰጣሉ። እነዚህ የትርጓሜ መጻሕፍት በጣም ጥቅም ይሰጣሉ። ዳሩ ግን ከእነሱ በፊት አጥኚው ግለሰብ የራሱን ጥናት መካሄድ ይጠበቅበታል። እነዚህ የትርጓሜ መጻሕፍት ሐተታዎችን መቀበል የሚገባው በወል መርምሮ መሆን ይገባል። ለዚሁም የተለያዩ ትርጓሜዎችን ከተለያዩ ስነ-መለኮታዊ ትምህርቶች አቋም አኳያ መመልከቱ ተመራጭ ነው። ቃላት ዝርዝር ይህ የመጽሐፍ ቅዱስ ምርምራዊ መጽሐፍ ነው። በብሉይም ሆነ በሐዲስ ያሉትን ቃላት ሁሉ በየአገባባቸው በዝርዝር የያዘ ነው። በብቁ መንገድ እገዛ ያደርጋል። 1/ እያንዳንዱን የእንግሊዝኛ ቃል ምን መሆን እንዳለበት ከዕብራይስጥና ከጽርዕ/ግሪክ/ እንደሆነ ያመለክታል 2/አንቀጾችን በማነጻጸር የመሳሰሉ የሆነ የግሪክ ወይም የዕብራይስጥ ቃል ጥቅም ላይ መዋሉን ለማወቅ ያስችላል። 3/ሁለት የተለያዩ የዕብራይስጥም ሆነ የግሪክ ቃላት በተመሳሳይ የእንግሊዝኛ ቃል ተርጉመው እንደሆነ ያመለክታል። 4/ቃላቶች በምን ያህል ድግግሞሽ በየትኞቹ

መጻሕፍትና ጸሐፊት እንደተረጋገጡ ያሳያል። 5/ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለ ተጠቀሰው ቃል አመለካከት የሆነ አንቀጣ ያሳያል /ዋልተር ክላርክ የብሉይ ኪዳን ግሪክኛ እንዴት ጥቅም ላይ እንደዋለ የጥናት መረጃ መጽሐፍ ገጽ 54-55።

የሙት ባሕር ጥቅሎች፡- ይህ የሚያመለክተው የጥንታዊ ጽሑፍ ጥቅሎች የሆኑ በዕብራይስጥና በአረማክ የተጻፉ ሙት ባሕር አጠገብ በ1947 የተገኙትን መጻሕፍትን ነው። እናዚህ ጥቅሎች ሃይማኖታዊ ቤተ-መጽሐፍት ሲሆኑ የይሁዳነት ክፍል የሆኑ በገናኙ ክፍለ ዘመን የነበሩትን ነው። የሮማ የግዛት መስፋፋትና በ60ዎቹ የተካሄዱት የቀናኢነት ውጊያዎች ገዳም በመሰሉና በዋሻዎች ውስጥ በሸክላ ታሸገው እንዲቀመጡ እንዳስገደደ ይገመታል። ጥቅሎች የገናኙ ክፍለ ዘመን ፍልስጤምን ታሪካዊ መቼቶችን እንድንገነዘብና ማሰራዊ ጽሑፎች የሚባሉትን ትክክለኛነት እንድንረዳ /ከክርስቶስ ልደት በፊት የነበረውን/ አስችለውናል። በአድሕሮት በመባል ይታወቃሉ /ሙ/ባ/ጥ/ የሙት ባሕር ጥቅሎች።

ዲዳክተር፡- ይህ አይነቱ ተአመክንዮ አገባብ ከአጠቃላይ መርሕ ተነስቶ ወደ ዝርዝር ሁኔታ ውስጥ የሚገባ ሎጂካዊ አስተሳሰብ ነው። ከአንደክቲቭ አስተሳሰብ ተቃራኒ ነው። ማለትም ሳይንሳዊ የሆነውን ከዝርዝር አስተውሎች በመነሳው ወደ አጠቃላይ ንድፈ ሃሳብ የሚያደርሰውን።

ዲያሌክቲካዊ፡- ይህ አይነቱ የአስተሳሰብ ዘዴ ተቃራኒ የሆኑትን ነገሮች ያስቀምጥና /አይዎ/ በሁለቱም በኩል ያለውን ተቃርኖና ተዛምዶ የሚመረምር ነው። ብዙ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮቶች ዲያሌክታካዊ ጥንዶች አሏቸው። ለአብነትም ቀድሞ የተወሰነና - ነጻ ፍቃድ ደሕንነት - ጥረት እምነት ስራ ውሳኔ ስርዓታዊት ክርስትያናዊ ነጻነት ክርስትያናዊ ሐላፊነት።

ዲያስፖራ፡- ይህ ቃል የግሪክ ሲሆን ከነዓናዊ አይሁዶች አገራቸው ውጭ ያሉትን ከመልክዓ ምድራዊ አቀማመጥ ከተሰፋይቱ ምድ ዳርቻ ወጭ የሚኖሩትን አይሁዳውያን ለመጥራት የሚጠቀሙበት ነው።

ፍጹማዊ አቻነት፡- ይህ የመጽሐፍ ቅዱስ የትርጓሜ ሐሳብ ሲሆን ትርጓሜዎቹም ቃል በቃል አቻ እና አንድ የእንግሊዝኛ ቋንቋ ከዕብራይስጥም ሆነ ከግሪክ አቻውን አግኝተው መተርጎም የሚገባው ሲሆን ይህ ከልሆነም በሐረግ መልክ ሐሳብ በጥንቃቄ ከምንጩ ሳይዛባ እንዲተረጎም ይደረጋል። በእነዚህ ሁለት ንድፈ ሐሳቦች መሐል ፍጹማዊ አቻነት መነሻ ጽሑፉን አተኩሮ ይዞ በዘመናዊ ሰዋሰውና ፈሊጥ መተርጎም ይኖርበታል ይላል። የእነዚህ የትርጓሜ ንድፈ ሐሳቦች ትንታኔ መጽሐፍ ቅዱሳን እንዴት በመረዳት እናንብብ ገጽ 35 በሚለው ሰፊ እና ስታዋርት መጽሐፍ ላይ /ሮበርት ባራቸር/ መግቢያ በሰጡበት እናገኘዋለን።

ኤሌክቲክ፡- ይህ ቃል ጥቅም ላይ የዋለው የመጽሐፍ ቅዱስ ለማከናወን ብቻ ነው። ጠቀሜታውም የተለያዩ ንባቦችን ከግሪክ ጽሑፎች ውስጥ በመምረጥና በመመርመር ዋነኛውን ወጥ ጽሑፍ ጋር ለመድረስ የሚያስችል ነው። ከግሪክ ጽሑፎች መሐከልም ዋነኛውን ተንተርሰው በግል አስተያየት መልክ የተሰጡትን አይቀበልም።

ኤሲጂሲስ፡- ይህ የኤክስሳይስ ተቃራኒ ነው። ማለትም ኤክስጂሲስ ከዋነኛው ጸሐፊ ሐሳብ ያፈነገጠ /የወጣ/ ከሆነ ኤሲጂሲስ ደግሞ ባዕድ ሐሳብ ወይም አስተያየት ውስጥ ማጨቅን/በብዛት መግባትን ማስገባትን/ ይመለከታል።

ስርወቃል፡- ይህ የስርወ ቃላት የማጥኛ ዘዴ ሆኖ መነሻው ከምን እንደሆነ ይመረምራል። ከቃሉ ስር ፍቺ በመነሳትም ቃሉ እንዴት እቅም ላይ እንደዋለ ለማወቅ ያስችላል። በትርጓሜ ጊዜ ግን ኢቲሞሎጂ ዋነኛ የትኩረት ነጥብ አይደለም። አወዳዊ ፍቺና የቃሉ አገባብ ነው የሚተኮርበት።

ኤክስጂሲስ፡- የተወሰነ አንቀጽን ለመተርጎም የሚውል ቃል ነው። ይህም ማለት ከጽሑፉ ወጣ ባለ መልኩ በመርመር የዋነኛ ጸሐፊውን ሃሳብ ለመረዳት የሚያስችል ነው። ከታሪካዊ ዳራና መቼት /መቼ እና የት/ ስነ ጽሑፋዊ ፈርጅ ለዋሰውና ወቅታዊ የቃሉን ፍቺ ይቃኛል።

ዣን፡- የፈረንሳይ ቃል ሲሆን የተለያዩ የስነጽሑፍ ዘውጎች ማለት ነው። ተመሳሳይነት ያላቸውን የስነጽሑፍ ዓይነቶች አንድ ላይ ይመድባቸዋል። ለምሳሌም ታሪካዊ ትሪካ ቅኔ ምሳሌ ትንቢታዊ /ምስል ከሳች/ ሕጋዊ ይገኙበታል።

ግኖስቲሲዝም፡- ስለዚህ ጉዳይ ያለን እውቀት የሚመነጨው በሁለተኛው ክፍለ ዘመን ከነበሩይ የግኖስቲክ ጽሑፎች ሲሆን አስተሳሰቡ ግን ከገናኙ ክፍለ ዘመን ወይም ቀደም ሲል የነበረ ነው። አንዳንዶች እንደሚሉት የቫለንታይን እና የቆረንታይን የ2ኛው ዘመን ግኖስቲኪ 1/ቁስ አካልና መንፈስ ዘላለማዊ ሲሆኑ አንድነትም ምንታኤም /ሁለትነትም/ ይዘው። ቁስ አካል ክፉ ሲሆን መንፈስ ግን ሰናይ ነው። መንፈስ የሆነው እግዚአብሔር በቀጥታ ክፉ ነገርን በማበጀት ውስጥ አይገባም። 2/በእግዚአብሔርና በቁስ አካል መካከል የረጅም ጊዜ ወይም የመላዕክታዊ ደረጃ አለ። የመጨረሻው ወይም ዝቅተኛው ያህዌህ? /YHWH/ ሲሆን አለማትን የመሰረተ ነው። አንዳንዶች ከፍተኛ አድርገው በመመስጥ ከእግዚአብሔር ያነሰ /በመለኮትነቱ ሳይሆን/ የሰው አካል ለብሶ መለኮት ሊሆን አይቻለውም። እሱ መንፈስ ነው ገኛ ዮሐ. 1፡-3 4፡-6 /እና 4/ ደሕንነት ሊገኝ የሚችለው በእ.የሱ በማመንና የተለያዩ እውቀት በማግኘት ይህም ልዩ እውቀት በልዩ ሰዎች የሚታወቅ ነው። እውቀት /የማለፊያ ቃል/ ወደ መንግስት ሰማያት ለመግባት ያስፈልጋል። የአይሁድ የሕግ እውቀትም ወደ እግዚአብሔር ለመድረስ ይህ እንደሚያስፈልግ ያመለክታሉ። የግኖስቲክስ የሀሰት መምህራን ሁለት ዓይነት ስነ ምግባራዊ ተጻራሪ ስርዓቶች ያስቀምጣሉ። 1/ለአንዳንዶች የአኗኗር ስርዓት /ዘይ/ ከደሕንነት ጋር ምንም ዓይነት ተዛምዶ የለውም። ለእነሱ ደሕንነትና መንፈሳዊነት ምስጢራዊ እውቀት /የማለፊያ ቃል/ በሚሰለው የተገዳኝ በመላዕክት ክልል ነው ይላሉ። ወይም 2/ለሌሎች ደግሞ የአኗኗር ስርዓት በደሕንነት ላይ ትልቁ ነጥብ ነው። ለተሻለ የሕይወት ዘይቤም አጽንኦት በመስጠት ለእውነተኛ መንፈሳዊነት በማስረጃ ያቀርባሉ።

ሄርሚኒየዥስ:- ቴክኒካዊ ቃል ሲሆን ለ ኤክስጂሲስ እንደ መርሐ ያገለግላል። ሁለትዮሽ የሆነ የተወሰነ መመሪያና ተሰጧዊ ጥበብ ነው። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ወይም የተቀደሰ በሚል ሄርሚኒየዥስ በሁለት ምድብ ማለትም፡- አጠቃላይ መርህና ዝርዝር መርሆች በሚል። ይህም ከተለያዩ መክገጫዎች ቅዱስ ውስጥ ከሚገኙ ስነ ጽሑፎች ጋር ይዛመዳል። እያንዳንዱ የተለየ የስነጽሑፍ ዘውግ የየራሱ የተለየ መመሪያ ያለው ሲሆን ከሌሎች ጋር ደግሞ ግምቶችንና የትርጓሜ አገባቦችን ይጋራል።

ታየር ክርቲዝም:- ይህ የመጽሐፍ ቅዱሳዊ የትርጓሜ አገባብ /ደንብ/ ሲሆን አተኩሮቱም በአንድ በመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ ላው በታሪካዊ መቼትና በስነጽሑፍ መቅቅር ላይ ነው።

ፈሊጥ:- ይህ ሐረግ የተለያዩ ባህሎችን ተንተርሶ ከዋናው ቃል ትርጉም ጋር ያልተያዘ ትርጉም የሚሰጥ ነው። አንዳንድ ዘናዋ ምሳሌዎች፡ የመጥፎ ጥሩ ነው ገደልከኝ የሚሉ አሉ። መጽሐፍ ቅዱስም የዚህ ተመሳሳይ የሆኑ ሐረጎች አሉት።

ማብራሪያ:- ይህ ስያሜ የተሰጠው እግዚአብሔር ለሰው ልጆች መናገሩን ለማመልከት ነው። ሙሉ ጽንሰ ሐሳቡ የሚገልጸው በሶስት መልክ ነው። 1/ራዕይ እግዚአብሔር በሰው ታሪክ ውስጥ መስራቱ 2/ ተመስጦ፡- ለድርጊቱ ተገቢ የሆነ ትርጓሜ እና ፍቺ ለተመረጡ ሰዎች በተመስጦ በማስታወቅ መዝግበው ለሰው ልጅ እንዲያስተላልፉ ማድረግ 3/ማብራሪያ፡- መንፈሱን ለሰው ልጆች በሰጡት ስለ እሱ እንዲያውቁና እንዲያስተውሉ ማስቻሉ።

ኢንዱስትሪ:- የሎጂክ አንዱ ዘዴ ሲሆን ከዝርዝር ነገሮች ተነስቶ ወደ አጠቃላይ የሚተነትን ነው። ለዘመናዊው ሳይንስ በተግባር ዘዴ በመሆን በማገልገል ላይ ነው። ዘዴው በመሰረቱ የአርስቶትል ነው።

ኢንተርላይኒር:- ይህ የምርምር መሳሪያ ዘዴ ዓይነት ሲሆን የመጽሐፍ ቅዱስን ቋንቋ የሚያነቡትን እንዲተነትኑና ፍቁውንና መቅቅሩን እንዲረዱ ያስችላል። የእንግሊዝኛውን ትርጉም ቃል በቃል በማስቀመጥ ከዋናው የመጽሐፍ ቅዱስ ቋንቋ ጋር አነጻጽሮ ያስቀምጣል። ይህ የምርምር አግባብ ትንተናዊ ስርወቃልን በመደባለቅ ለሰው ልጆች የተናገረው መሰረታዊ ለሆኑት የዕብራይስጥና ግሪክ ፍቺዎች መልክ ይሰጣል።

ተመስጦ:- ይህ ጽንሰ ሐሳብ እግዚአብሔር ለሰው ልጆች የተናገረው የመጽሐፍ ቅዱስን በጻሕፍት በትክክልና በግልጽ መገለጡን እንዲያፍሩ ነው። ሙሉ ጽንሰ ሐሳቡ በሶስት መልኩ ይገለጻል። 1/መገለጥ /ራዕይ/ እግዚአብሔር በሰው ልጆች ታሪክ ውስጥ መስራቱ 2/ ተመስጦ ለድርጊቱ ተገቢ ይርጓሜ እና ፍቺ ለተመረጡ ሰዎች በተመስጦ ለማስታወቅ መዝግበው ለሰው ልጅ እንዲያስተላልፉ 3/ ብርሃነ /ማብራሪያ/ መንፈሱን ለሰው ልጆች በመስጠት እሱ ሸሽግነት እንዲያውቁና እንዲያስተውሉ ማስቻል።

የገለጻ ቋንቋ:- ይህ ብሉይ ኪዳን የተጻፈውንና ፈሊጦቹን ለማገናኘት ታስቦ ነው። እሱም የዓለማችንን የአበጋገር አግባብ በአምስቱ የስሜት ሕዋሳት በማስመርኮዝ ያቀርባል። ሳይንሳዊ ገለጻ ማለት ግን አይደለም።

ሕጋዊነት:- ይህ አዝማሚያ የሚያመለክተው ለሕጋዊነትና ለክብር በዓላዊ አምልኮተ ስነስርዓት አፅንኦት የመሰጠትን ነው። የሰው ልጆች የሚያደርጉትን ደንቦችና ስርዓቶች እግዚአብሔር ይቀነሳል ብሎ መወሰን ነው። ግንኙነትን ዝቅ የሚያደርግና ከቅድመትን ከር የሚያደርግ ሆኖ ሁለቱንም ኪዳናዊ ግንኙነቶች /በቅዱሱ በእግዚአብሔርና በኃጢአተኛው ሰውነት እንደሚካሄደው ያስምጣል።

ጽሑፍ ፍቺ:- ይህ የጽሑፍ ፍቺ ላይ የሚያተኩር እና ታሪካዊ የአተረጓጎም ዘዴ የሆነውን የአንቲሆችን ባህል ይከተላል። ይህም ማለት ትርጓሜ መያዝ ያለበት ተራ ወኔና ግልጽ የሆነውን ፍቺ በሰው ልጆች ቋንቋ እንዳለ ነው ይላል። ይህም ማለት ግን በተምሳሌታዊ ቋንቋ የተጻፉ ክፍሎች መኖራቸውን አይከድም።

ጽሑፍ ዘውግ /ክፍል:- ይህ የሰው ልጆች መግባቢያ የሆነ የጽሑፍ ክፍሎችን ማለትም ቅኔ ታሪካዊ ትረካ የመሳሰሉትን ያካትታል። እያንዳንዱ ዓይነት ስነ ጽሑፍ የየራሱ የትርጓሜ አገባብ ሲኖረው በተጨማሪም ለሁሉም የስነ ጽሑፍ መርሆችን ይከተላል።

ጽሑፍ አሃድ:- ይህ የሚያመለክተው ዋነኞቹን የመጽሐፍ ቅዱስ ያስተሳሰብ ክፍሎችን ነው። ይህም በጥቂት ምንባቦች አንቀጾች ወይም ምዕራፎች ሊዘጋጅ ይችላል። በየራሱ ሙሉ የሆነና ማዕከላዊ የጽሑፍ ዓይነት የያዘ ነው።

ሎወር ክርቲዝም:- /ቴክስቲዊሐነ ክርትዝም/ ተመልክት የእጅ ጽሑፍ /የብራና ጽሑፍ/። ይህ ቃል የግሪኩን የሐዲስ ኪዳን ልዩ ልዩ ኮፒዎች ያመለክታል። ብዙውን ጊዜ በልዩ ልዩ ዓይነት ይመደባሉ። 1/ከተጻፈባቸው ቁሳቁስ /ፓፕርስ፣ ብራና/ ወይም 2/ የጽሑፍ የራሱ ቅርጽ /በካፒታል/ በቁም ጽሑፍ ወይም በቅጥልጣይ መሆኑ። በአጽሕሮተ ቃልም "MS" የብዙ ቁጥር ይባላሉ።

ማአራቴክ ቴክስት:- የዘጠነኛውን ክፍለ ዘመን በብሉይ ኪዳን የዕብራይስጥ የእጅ ጽሑፎችን ያመለክታል። ይህም በአይሁዳዊ ጠበብት የተጻፈና አካባቢ ድምጾችን ተጓዳኝ እዝሎችን የግርጌ ማስታወሻዎችን ያካተተ ነው። ለእንግሊዝኛው ብሉይ ኪዳን የሚሆነው ጽሑፍ ከዚህ የተገኘ ነው። ጽሑፍ በታሪካዊ መልኩ በዕብራይስጥ እንደሆነ የተረጋገጠ ሲሆን በተለይ ትንቢተ አላያስ በሙት ባሕር ጥቅሶች ታውቋል። በአጽሕሮትም "MS" ይባላል።

ሚኒቶናሚ:- ከንግግር ክፍሎች ሆኖ የአንድ ነገር ስም ከሌላው ጋር በተጓዳኝ በመጥቀስ የሚገለጥበት ነው። ለምሳሌ ጀበናው አተፈላ ነው ሲል በጀበናው ውስጥ ያለው ውኃ እየፈላ ነው ለማለት ነው።

መርሐቶርያን ፍራግመንትስ:- ይህ የደንብ /የሕግ/ መጻሕፍትን ዝርዝር ያካተተ ኪዳን ክፍል ነው። የተጻፈውም በሮሜ ከ200 ዓ.ም ቀደም ብሎ ነው። እነዚህ 27 የሐዲስ መጽሐፍት በፕሮቴስታንት አዲስ ትርጉም ነው። ይህም በሮም ግዛት የሚገኙት የአጥቢያ አብያተ ክርስቲያናት ዋነኞቹ የቤተክርስቲያን ምክር ቤቶች /በ4ኛው ክፍለ ዘመን ከነበሩት/ በፊት እንደተበጀ ያመለክታል።

ተፈጥሯዊ መገለጥ:- ይህ እግዚአብሔር ራሱን ለሰዎች የሚገልጽበት አንደኛው ክፍል ነው። ተፈጥሯዊ ስርዓትን /ሮሜ 1:19-20/ እና ሞራላዊ የሕሊና ሚዛንን /ሮሜ 2:14-15/ ያካትታል። በመዝሙር 19:1-6 እና ሮሜ 1-2 ተጽፏል። ከልዩ መገለጥ ይለያል፤ ማለትም የእግዚአብሔር የራሱ መገለጥ በመጽሐፍ ቅዱስም ሆነ በናዝሬቱ ኢየሱስ ማለት ነው። ይህ የሰነ መለኮት ምድብ እንደገና አዳንዶች እየተሰጠው እንደ ሁግሮስ በመሳሰሉ ክርስቲያን ጸሐፍት በአሮጌው ዓለም ንቅናቄ ላይ ተመልክቷል። እነሱም ይህን ምድብ ሁሉም እውነት የእግዚአብሔር እውነት እንደሆነ ያጸኑበታል። ተፈጥሮ በእግዚአብሔር ለማወቅ የተከፈተ በር ነው ይህም ካልተመሰገነ /ከመጽሐፍ ቅዱስ/ ይለያል ዘመናዊው ሳይንስ የተፈጥሮ ስርዓትን እንዲያጠና ነጻነትን ይሰጠዋል። እንደ አስተያየት ለዘመናዊው ሳይንሳዊ የምዕራቡ ዓለም ለመመስከር አዲስ አስደናቂ ዕድል ነው አላለሁ።

ንስጥሮላዊነት:- ንስጥሮስ በ5ኛው ክፍል ዘመን የኮንስታንቲኖፕል ፓትርያርክ የነበረ ነው። የተማረውም በንጋሆች ሶርያ ሲሆን የመከራከሪያ ነጥቡም ኢየሱስ ሁለት ባሕርያት ሲኖሩት አንደኛው ሙሉ ለሙሉ ሰው፤ ሌላኛው ሙሉ ለሙሉ መለኮት ነው ባይነው። ይህም ከአሌክሳንደሪያው የሐርቶዶክስ አንድ ባሕር /በተዋህዶ/ ከሚለው ያፈነገጠ ነው። የንስጥሮስ ዋናው አትኩሮቱ ለማርያም የተሰጠው የአምላክ እናት የሚለው ስያሜ ነው። ንስጥሮስ በሌክሳንደሪያው ሲሪል ነቀፋ ገጥሞታል። ይህም ዘሮ ዘሮ በተማረበት በአንቲሆች ማለት ነው። በወቅቱ አንቲሆች የታሪካዊ ሰዋሰዋዊ ጽሑፋዊ አገባብ ያለው የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትረጓሜ ማዕከል ስትሆን አሌክሳንደሪያ ደግሞ በአራትዮሽ /ተምሳሌታዊ/ ጉባዔያት የትምህርት ትርጓሜ ማዕከል ነበረች። ንስጥሮስ ከማዕረጉ ወርዶ በግዞት እንዲቀመጥ ተደርጓል።

ዋነኛው ጸሐፊ:- ይህ የሚያመለክተው ዋነኞቹን የቅዱሳን መጻሕፍት ጸሐፊዎችን ነው።

ትይዩ አንቀጾች:- እኒህ የጽንሰ ሐሳብ ክፍሎች፤ መጽሐፍ ቅዱስ ከእግዚአብሔር የተሰጠ እና ፍጹም የሆነው የሆነው ተርጓሚም እሱ እንደሆነ፤ አደናጋሪ የመሰሉንን እውነቶች እንኳ ሚዛናዊ በሆነ መልኩ የሚፈታ ነው። ይህም አንድ ሰው ግልጽ ያልሆነለትን አሻሚ አንቀጽ ሲተረጎም ሲሻ ሊረዳው ይችላል። አንቀጾቹ በተጨማሪም ግልጽ ተዛማጅ ክፍሎችን በርዕስ ጉዳዩ ዙሪያ ከቅዱሳን መጻሕፍት ያመለክታሉ።

አጽሕሮት:- ይህ የመጽሐፍ ቅዱስ ደረጃም ንድፈ ሐሳብ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ ቃል በቃል የተረገፍ ተያያዥነት ቅርጽ የያዘ ሆኖ የእንግሊዝ ቃል ለዕብራይስጥም ሆነ ለግሪክ ቃል ፍቺነት ተፈልጎ፤ የክፍሉ /የአንቀጹ/ ፍሬ ሐሳ ዝቅ ባለ ግምት ከዋናው ጽሑፍ ጋር እየተያየ የሚተረጎምበት ነው። ከእነዚህ ሁለት ዓይነት ንድፈ ሐሳቦች ፍጹም አቻዎች የሚባሉው ግን ዋናውን ጽሑፍ በዘመናዊ ሰዋሰው እና በዘይቤና በፈሊጥ ለመተርጎም የሚሞክር ነው። ይህን በተመለከተ ደህና መብራሪያ /የትርጉም ንድፈ ሐሳቦች /በ Fee እና Stuart መጽሐፍ ቅዱስን እንዴት በመረዳት እናንብብ 18 35 ተመልከት።

አንቀጽ:- ይህ በስድ ንባብ የሚደረግ ዋነኛው የትርጓሜ ክፍል ነው። አንድ ዋነኛ ሃሳቡን ይዞ እያዳበረ ይሄዳል። አንዳንድ በአንቀጽ ላይ ብቻ አኩረን ትርጉሙን ስንሻ /አናሳ አንቀጽ ላይ/ የዋናውን ጸሐፊ ሃሳብ ላናገኘው እንችላለን።

ፖራኮሊዝም:- ይህ የሚያሳየው በአድላዊነት የተያዘን የአጥቢያ ስነመለኮታዊና ባህላዊ ጉድኝትን ነው። የመጽሐፍ ቅዱስን ፍጹም ባህል /የባህሎች ሁሉ የበላይነት/ እና የአተገባበር እውነቱን ግምት ውስጥ እያስገባም /አይቀጠልም/።

አያዎ:- ይህ የሚያመለክተው ተቃራኒነት ያላቸው የመሰሉ እውነቶችን ሲሆን /ይሆናሉ አይሆኑም/ የሚል መልክ ይዞ ነው። እውነትን የሚያቀርበው ተቃራኒ አቅጣጫዎችን ይዞ ነው። በዙዎቹ የመጽሐፍ ቅዱስ እውነቶች የሚቀርቡት በዚህ /አያዎ/ ወይም በዲያሌክታካዊ ጥንዶች ተቃርኖ አገባብ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ እውነታዎች ተለያይተው እንደተቀመጡ ከዋክብት ሳይሆኑ ምድብ ምድብ በያዙ የከዋክብት ክምችት ይመሰላሉ።

ጥላቶ:- ከጥንታዊ ግሪክ ፈላስፎች አንደኛው ነው። የሱ ፍልስፍና የጥንታዊውን ቤተክርስቲያን በአሌክሳንደሪያ ግብፅ ሊቃውንት እንዲሁም በአውግስጦስ አማካኝነት ተጽዕኖ አሳድሯል። ጥላቶ በምድር ላይ ያለ ማንኛውም ነገር የመንፈሳዊ ዓለም ግለባጭ /ቅጅ/ ነው ብሎ ያምናል። የስነመለኮት ጠበብት በኋላ ይህን ተጥላቶን አስተሳሰብ ቅርጾች/ሐሳቦች በሚል ለመንፈሳዊ ተግባር ጥቅም ላይ አውለውታል።

ቅድመ ግምት:- ይህ ስለ አንድ ነገር ቀድመን የምናስበው ወይም የምንገምተው ነው። ጽሑፉን ከመመርመራችን በፊት ብዙ ጊዜ አስተያየትና ፍርድን /አቋምን/ ስለ አንድ ነገር ማድረግ ይዘወተርብናል። ይህ ቅድመ ግምት፤ አድልዎ በመባልም ይታወቃል። ግምት ወይም ቅድመ እውቅና ይባላል።

ጥሩፍ ቴክስቲንግ:- ይህ ተግባት ከለን በቁጥር ብቻ /ሙሉ ክፍልን ሳይሆን/ ወይም ዋናውን የክፍሉን አጠቃላይ ሃሳብ ሳይሆን የመተርጎም ስራ ነው። ይህም ቁጥሮቹን ከዋናው የጸሐፊው ሐሳብ ባፈነገጠ መልኩ የግል አስተያየትን በሚካተት የመጽሐፍ ቅዱስን ስልጣን ትቶ ማለት ነው።

ይሁዳዊ መምህርነት:- ይህ ዓይነቱ የአይሁድ ሕዝቦች የኑሮ ስርዓት የተጀመረው ከ586-538 ቅ.ል.ክ ከባቢሎን ግዞት በኋላ ነው። የአይሁድ ቀሳውስትና ቤተመቅሰሱ ከቀሩ በኋላ የአጥቢያ ምክራቦች የአይሁድ ብሔራዊ የዕምነት ማዕከላት ለመሆን ቻሉ። እነዚህ አጥቢያ ማዕከላት የአይሁድ ባህል፤ ሕብረት የአምልኮና የቅዱሳን መጻሕፍት ጥናት ማካሄጃ በመሆን የብሔራዊ ሃይማኖታዊ የትኩረት ማዕከላት ሆነዋል። በጁሊየስ ዘመን እነዚህ የጸሐፍት ሃይማኖት ተብለው የሚታወቁት ቀሳውስቱ ጋር በትይዩ መልኩ አገልግለዋል። በ70 ዓ.ም ከኢየሩሳሌም መውደቅ በኋላ ጸሐፍቱ አካል የፈሪሳውያን የበላይ ለመሆን ከመቻሉም በላይ የአይሁድን ሃይማኖታዊ ሕይወት መቆጣጠር ችለዋል። ባሕርዩም ተግባራዊ ሕጋዊ ትርጓሜዎች ላይ የሚያተኩር ሆኖ ባህላዊ /ስነ ቃላዊ/ የሆነውን ዘዴ በመጠቀም ታልሙድን ማብራራት ነው።

ራዕይ:- ይህ እግዚአብሔር ሰለው ልጆች የሚናገርበትን ጽንሰ ሐሳብ የሚገልጽ ስያሜ ሙሉ ሐሳቡ ብዙውን ጊዜ በሶስት መንገዶች ይገለጻል። 1/ራዕይ:- ማለትም እግዚአብሔርን በሰው ልጆች ታሪክ ውስጥ የሚከናወነውን 2/ ተመስ:- እሱ ትክክለኛውን ትርጓሜ ለድርጊቱ ሁሉ የሚሰጥበትን ይህም በተመረጡ ሰዎች አማካኝነት ሆኖ መዝግቦው ለሰው ልጆች የሚያስተላልፍበት አገባብ። 3/በማብራሪያ ማለትም መንፈስን በመስጠት የሰው ልጆችን በማገዝ ስለ እሱ ይበልጥ እንዲረዱ ማድረግን ያጠቃልላል።

የቃላት የዓረፍተነገር ትርጉም:- ይህ አጠቃላይ የቃላት ትርጉም ጋር የተያያዙ ደረጃዎችን ያመለክታል። በመሰረቱ የቃላት የተለያዩ ትርጉም በየአግባቡ /በየጽሑፉ/ /በየወርዱ/ የሚታዩበት ነው።

ሴፕቱኤጀንት:- የዕብራይስጥ ብሉይ የግሪክ ትርጉም ነው። ከባህል አንጻር በሰባ የአይሁድ ሊቃውንት በሰባ ቀናት ተጽፎ ለአሌክሳንደሪያ ግብፅ የተጻፈ እንደሆነ ይነገራል። ባሕላዊ ጊዜውም 250 ቅ.ል.ክ እንደሆነ ሲገመት /በተግባር ግን ጽፎ ለመጨረስ ከመቶ ዓመት በላይ እንደወሰደ ይገመታል/ ይህ ትርጉም ጠቀሜታው የላቀ ሲሆን፤ ይህም 1/ጥንታዊ የሆነውን ጽሑፍ ከዕብራይስጥ ማስረጃ ጋር እንዲነጻጸር 2/የአይሁድን የትርጉም አገባብ በ3ኛው ክፍለ ዘመን ከክርስቶስ ልደት በኋላ የነበረውን ያሳያል። 3/የአይሁድን ሜስኪክ መረዳት /አስተሳሰብ/ ማለትም ክርስቶስን ካለመቀበላቸው በፊት የነበረውን ያሳያል። አጽሕሮቱም "LXX" ነው።

ሲናቲኮስ:- የ4ኛው ክፍለ ዘመን ዓ.ም የነበረ የግሪክ የብራና ጽሑፍ ነው። የተገኘውም ቲስከስዶርፍ በተባለ የጀርመን ሊቅ በቅድነት ናተሪኒ ገዳም፤ በጃቢሳ መሳ የተባለ ባሕላዊ ስም ባለው በሲናይ ተራራ ክልል ነው። ይህ የብራና ጽሑፍ /የእጅ ጽሑፍ/ በዕብራይስጥ የመጀመሪያ ፊደል በሆነው በአልፋ [x] ይታወቃል። እሱም ብሉይ ኪዳንን የተጠቃለለውን ሐዲስ ኪዳንን ይዟል። በጣም ጥንታዊ ከሆኑት የተለየ የእጅ ጽሑፎች አንደኛው ነው።

የመንፈሳዊ:- ይህ ቃል ተምሳሌታዊነት ከማድረግ ጋር ተመሳሳይ ሲሆን ሃሳብም ታሪካዊና ተራ የሆነውን የፅሁፉን ክፍል በማስቀረት በልቶ መስፈርት የመተርጎም አግባብ ነው።

ተመሳሳይ:- ይህ የፅሁፉን ፍቺ ያመለክታል። 15/ምንም እንኳ ሁለት ቃላት ፍፁም ተመሳሳይ ትርጉም ባይኖራቸውም /በጣም የተቀራረቡ ከመሆናቸው የተነሳ በአረፍተ ነገር አወቃቀር ላይ የትርጉም ለውጥ ሳይኖር አንዱ አንዱን ሊተካው ይችላል። በተጨማሪም የአብራይስጥ ቅኔ ከሆኑት 3 የትይዩ ዘርፎች አንደኛውን ለመመስረት ያስችላል። በዚህ መሰረት ባለሁለት መስመር የሆኑትን ቅኔዎች /ግጥሞች/ ያመለክታል። /መዝ 1-3-3/

ሰዋሰዋዊ:- ይህ የግሪክ ቃል ሲሆን የአረፍተ ነገርን አወቃቀር ያሳያል። ይህም የአረፍተ ነገር አደራደር ሙሉ አስተሳሰብን እንዲገልፅ ተደርጎ ሲዋቀር ያለውን ያሳያል።

ሳይንዚቲካል:- ከአብራይስጥ ቅኔ /ግጥሞች ከሶስቱ አይነቶች አንደኛውን ያመለክታል። ይህም የቅኔ /የግጥም/ መስመሮች /ሀረጎች/ አንደኛው ከአንደኛው በመቀናጀት አጠቃላይ ስሜት ሊሰጡ በሚችሉ መልኩ ሲዋቀሩ ነው። አንዳንዴም ተለዋዋጭ ይላላል። /መዝ 19:7-9/

ስልታዊ የስነ መለኮት ትምህርት:- ይህ ትርጉም ደረጃው አይነት የመፅሀፍ ቅዱስን እውነት ህብር እና ምክንያታዊ በሆነ መልኩ ሲያቀርቡ ነው። ከታሪካዊነቱ ይልቅ ሎጂካዊነቱ /ምክንያታዊነቱ/ ያመዘናል። የክርስትና የስነመለኮት ትምህርት በየምድቡ በማድረግ /እግዚአብሔር፤ ሰው፤ ሀጢአት፤ ደህንነት ወዘተ/ እያለ ይቀርባል።

ታልሙድ:- ይህ የአይሁድ የስነ ቃል /ባህል መለያ ነው። አይሁድ እግዚአብሔር በሲና ተራራ ላይ ለሙሴ በቃሉ እንደተናገረው ያምናሉ። በተግባር ሲታይ ግን ለዓመታት የተከማቸ። የአይሁድ መምህራን የጥበብ ክምችት ነው። ሁለት ዓይነት የተለያዩ የፅሁፍ ቅጂዎች /እትሞች/ አሉት ታልሙድ እነሱም የባቢሎንና ያልተጠናቀቀው በአጭር የተጻፈው የፍልስጥሙ /የክነኦ/።

የቃሉ ምርመራ:- ይህ የቅዱሳን መጻሕፍትን ጡናት ማካሄድ በተመለከተ ነው። ይህ አይነቱ ጥናት አስፈላጊ የሚሆነው ዋነኞቹ ፅሁፎች ስለማይገኙ ቅጂዎቹ የተለያዩ በመሆኑ ነው። ልዩነቶችን ለማብራራትና በተቸለ መጠን ወደ ዋነኞቹ የብሉይና የሐዲስ ኪዳን ፅሁፎች መነሻ ለማድረስ ነው ብዙውን ጊዜ ዝቅተኛው ምርመራ ይባላል።

የፅሁፍ አቀባበል:- ይህ ስያሜ የተስፋፈው ወደ አኤልዚጎር ትርጉም ከሆነው በ1633 የግሪክ አዲስ ኪዳን እትም ነው። በመሰረቱ ይህ የግሪክ የአዲስ ኪዳን የወጣው /የተገኘው/ ጥቂት ቀደም ሲል ተፅፎው ከነበሩ የግሪክ የእጅ ፅሁፎች እና የላቲን እትሞች ማለትም ከአራሳመስ /1510-1535/ እስጢፋኖስ /1546-1559/ እና ኤልዚጎር /1624-1678 ከተጻፉት ነው የአዲስ ኪዳን ፅሁፋዊ ምርመራ /ገፅ 27 መግቢያው ላይ ኤቲ ሮበርትስን/ የባይዘንታይን /የግሪክ/ ፅሁፍ በተግባር ሲታይ ፅሁፎችን መቀበል ነው ብሏል። የባይዘንታይን ፅሁፍ የመጨረሻው ዝቅተኛው የሆነ በጣም ጠቃሚ ከሆነው ከሶስቱ ከቀደምት የብራና /የእጅ ፅሁፎች/ /በምዕራብ በሌክሳንደሪያና በባይዘንታይን/ ካሉት የሚመደብ ነው። በውስጡም በእጅ ሲጻፍ ለዘመናት የተደረጉትን ግድፈቶች /ስህተቶች/ አከማችቶ ይዟል። ሆኖም ግን ኤ ቲ ሮበርትስን ደግሞ እንዳለው፤ ፅሁፎቹ የተወልደን ነገር በውስጡ ያለው ተገቢ ፅሁፍ ነው ብሏል /ገፅ 21 ላይ/ ይህ የግሪክ ፅሁፍ /በተለይም የአራሳመስ 3ኛ እትም በ1522 /የንጉስ ጀምስ እትም ማለትም 1611 ዓ.ም የታተመውን መሰረት እንደሆነ ይታመናል።

ቶራ:- ይህ የዕብራይስጥ ቃል ማስተማር ማለት ነው። እሁም ለሙሴ ፅሁፎች /ከዘፍጥረት እስከ ዘዳግም/ ያለውን የሚያካትተ ርዕስ ነው። ይህ ለአይሁድ ታላቅ ስልጣን /ተቀባይነት/ ያለው ክፍል ነው።

ታይፖሎጂካል:- ይህ ጥልቀት ያለው ሙያዊ ትራንስፎርም ነው። ብዙውን ጊዜ የሀዲስ ኪዳን እውነት ከብሉይ ኪዳን ተምሌታዊ መልኩ የሚያስጠቅስና የሚያስማማ ነው። የትርጉም ምድብ ግንኛው የአሌክሳንደሪያን ዘዴ የተከተለ ነው። የዚህ አይነቱን ትርጉም በአግባቡ አለማከናወንን ለማስቀረት ትርጓሜው ሲካሄድ በተወሰኑ የአዲስ ኪዳን ክፍሎች መሆን ይኖርበታል።

ቫኦቲካነስ:- ይህ የፋኛ ክፍለ ዘመን የግሪክ የእጅ ፅሁፍ ነው። የተገኘውም በቫቲካን ቤተመጽሀፍት ሲሆን ዋናውን ብሉይ ኪዳን ተነባቢት /ራዕይ/ እና አዲስ ኪዳንን ያካትተዋል። የተወሰኑ ክፍሎች ማለትም ከዘፍጥረት፣ ከዕብራውያን፣ ከሌዋውያን ሆኖም የተወሰኑ ክፍሎች ማለትም ከዘፍጥረት፣ ከዕብራውያን፣ ከሌዋውያን ፈሊጥና እና ከራዕይ ጎድለውበታል። ዋናውም የቃሉን የእጅ ጽሁፍ በመወሰን በኩል በጣም ጠቃሚ የሆነ ጽሁፍ ነው። መለያውም ፊደል "ቢ" ነው።

ቫሰኔት:- ይህ የጀርም የላቲን ትርጉም የሆነ መጽሀፍ ቅዱስ ነው። ይህ የሮማ ካቶሊክ ቤተክርስቲያን ዋነኛ ትረጉም ተደርጎ ተወስዷል። በ380 ዓ.ም ነው የተጻፈው። ጥበባዊ ሥነ-ጽሁፍ፡- ይህ ቃል የሥነ-ጽሁፍን ዘውግ/ዓይነት/ የተለመደ ዓይነት ሆኖ በቅርብ ምስራቅ የጥንት አካባቢ /ዘመናዊው ዓለም/ የሆነውን ያመለክታል። ይህ በቅኔ/በግጥም/በምሳሌያዊ አነጋገር፣ በወገዊ ጽሁፍ አማካኝነት አዲሱን ትውልድ ለማስተማርና ስኬታማ ሕይወት እንዲኖር የሚያስችል ነው። መልእክቱም ለአጠቃላይ ለማህበረሰቡ ሳይሆን በግለሰቦች ላይ ያተኮረ ነው። የታሪክን ሁኔታ በማጣቀስ አይጠቀምም፣ ይልቁንም የሕይወትን ልምድና አስተውሎትን ይቃኛል። ከመጽሀፍ ቅዱስ ከእየብ ከመሃል የማሃል የሚታሰበው የያህዌን መገኘትና ማምለክን ሲሆን ይኼውም መንፈሳዊ ዓለም አስተሳሰቡ በግልፅ በየሰው የሕይወት ልምድ በሁሉም ጊዜ እንደማይደረግ ያታወቃል። እነደ ሥነ-ጽሁፍ ዘርፍ በአጠቃላይ እውነት ላይ ያተኮራል። ይህ የሥነ-ጽሁፍ ክፍል /ዕይነት/ግን በእያንዳንዱ ሁኔታ ጥቅም ላይ አይውልም። እነዚህ አጠቃላይ ሀሳቦች በእያንዳንዱ ሰው ባለበት ሁኔታ ላይ የማይከናወኑ ናቸው። እነዚህ እነዚህ ፅሁፎች የሕይወትን ጠንካራ /ዋነኛ/ ጥያቄ ያነሳሉ። ብዙውን ጊዜ ሀይማኖታዊ ሆነው ባህል የሚደባለቁ አመለካከቶችን /ኢየሱስ/መክብብ/ ያነሳሉ /ይከራከራሉ/። ለሕይወት ጥያቄዎች ሚዛናዊ ምላሽ በመስጠት በተለይ አሰዛኝ/ሰቆቃዊ/ በሆኑት ላይ ያተኮራሉ።

ወርድ ፒክቸር እና ወርድ ቪው:- እነዚህ ተጓዳኝ ቃላት ናቸው። ሁሉም ፍልስፍናዊ ጽሑፍ ሃሳቦች ሲሆኑ በአፈጣጠር ላይ ያተኮራሉ። የዓለም ምስል የሚሰጠው እንዴትን ሲያመለክት ስለአፈጣጠር ደግሞ የዓለም አመለካከት የሚለው ማን የሚለውን ያሳያል። እነዚህ ቃላት በተለይ ዘፍጥረት 1-2 ለመተርጎም በመጀመሪያ በመጀመሪያ ማን፣ የሚለውን ያነሳሉ "እንዴት" የሚለውን የአፈጣጠር ጥያቄ ትተው።

ያህዌ:- ይህ የእግዚአብሄር የቃል ኪዳን ስም በአዲስ ኪዳን ነው። ይህም ዘፀአትን 3.14 ያለውን ያነትናል። ይህ የዕብራይስጥ ምክንያታዊ ስም በመጥቀስ መሆን የሚሰውን ያሳያል። አይሁዶች ይህን ስም ለመጥራት ፍርሐት አለባቸው ምንም እንኳን ቢቀበሉትም። በመሆኑም ወደ ዕብራይስጥ ለውጠው አደናይ/ኔታ/ ይሉታል። በዚህም ምክንያት ነው ይህ የቃል ኪዳን ስም ወደ እንግሊዝኛ የተተረጎመው።

ዕዝል አስራ አንድ

የተጠቀሱ ዋቢ ጽሑፎች እና ተነባቢ መጻሕፍት

- ባር፣ ጀምሮ። የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ቋንቋ ፍቺ። አክሲዮኒድ። አክሲዮኒድ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣ 1961
- ባርተን፣ ጆን። ቅዱሳን ጽሑፎች — ቅዱስ ጽሑፍ፡ ካኖን በጥንት ክርስቲና። ሪፕሞንድ፡ ጆን ኖክስ ፕሬስ፣ 1977
- በርክሆፍ፣ ሉዩስ። ስልታዊ ሥነ-መለኮት። ግራንድ ራፒድስ፡ ኢርድማንስ፣ 1939
- _____ ። የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ መርሆች። ግራንድ ራፒድስ፡ ቤከር 1950
- ብላክ፣ ዳቪድ ኤ፣ አዘጋጅ። የአዲስ ኪዳን ጽሑፋዊ ሒሳብ ዳግም ቅኝት። ግራንድ ራፒድስ፡ ቤከር አካዳሚክ፣ 2002
- ብራጋ፣ ጆምስ። መጽሐፍ ቅዱስን ስለ ማጥናት። ፖርትላንድ፡ ሙልትሞህ፣ 1982
- ብሩስ፣ ኤፍ. ኤፍ. መጻሕፍት እና ብራና። ኦልድ ታፓን፣ ኤን. ጄ. ሪቪል፣ 1963
- _____ ። የአዲስ ኪዳን ታሪክ። ጋርደን ሲቲ፡ ደብልዴይ፣ 1969
- _____ ። የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ፡ የትርጉሞች ታሪክ፡ ከጥንቶቹ ትርጉሞች እስከ አዲሱ የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ። አክሲዮኒድ፡ አክሲዮኒድ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣ 1970
- _____ ። ለጥያቄ መልሶች። ግራንድ ራፒድስ፡ ዞንደርቫን፣ 1972
- _____ ፣ አዘጋጅ። አዲሱ ዓለም አቀፍ የአዲስ ኪዳን ሐተታ። ግራንድ ራፒድስ፡ ኢርድማንስ፣ 1955
- ካርሰን፣ ዲ. ኤ. የኪንግ ጀምስ ትርጉም ክርክር፡ ጥያቄ ለአውነታዊነት ፣ 1979
- _____ ። የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉምና ቤተ ክርስቲያን። ኖቪሲ. ፋማስ ኒልሰን፣ 1984
- _____ ። የትርጓሜ ተፋላሳዎች። ግራንድ ራፒድስ፡ ቤከር፣ 1984
- ኮሌ፣ አለን። የጳውሎስ መልእክት ወደ ገላትያ። ግራንድ ራፒድስ፡ ኢርድማንስ፣ 1964
- ኮተሪል፣ ፒር እና ማክስ ተርካር። ሊንጎስቲክስና የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም፣ 1989
- ዳና፣ ሃርቪይ ኢዩጂኒ። ቅዱሳን መጻሕፍትን ፍለጋ። ካንሳስ ሲቲ፡ ማዕከላዊ ሲሚናር፣ 1946
- ዳንከር፣ ፍሬደሪክ ደብልዩ. ለመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ሁለገብ መሣሪያዎች። ኮንኮርዲያ፣ 1970
- ደምብስኪ፣ ዊሊያም ኤ፣ አዘጋጅ. ንጹሕ ፍጥረት። ዶክሰ ግሮቭ፡ ኢንተርቫርሲቲ ፕሬስ፣ 1998
- ኢህርማን፣ ባርት ዲ. የቃላት ቀጥተኛ ብልሽት። አክሲዮኒድ፡ አክሲዮኒድ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣ 1993
- ፎክ፣ ዳሬል አር. ከሳይንስ ጋር ስምምነት። ዶክሰ ግሮቭ፡ ኢንተርቫርሲቲ ፕሬስ፣ 2004
- ፊ፣ ጎርደን ዲ. ወንጌል እና መንፈስ ቅዱስ፡ የአዲስ ኪዳን ሥነ-ትርጓሜ ጉዳዮች። ፒቦዲ፡ ሄንድሪክስን፣ 1991
- ፊ፣ ጎርደን ዲ. እና ዳግላስ ስቱዋርት። መጽሐፍ ቅዱስን ከነመላ ጠቀሜታው ስለማንበብ። ግራንድ ራፒድስ፡ ዞንደርቫን፣ 1982
- _____ ። ትርጓሜ እንደምን ያበቃል? ግራንድ ራፒድስ፡ ኢርድማንስ፣ 2001
- ፈርገሰን፣ ዱንካን ኤስ. የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜ። አትላንታ፡ ጆን ኖክስ ፕሬስ፣ 1937
- ፍሮህሊች፣ ካርልፍሬንድ። የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም በጥንታዊቷ ቤተ-ክርስቲያን። ፊላዴልፊያ፡ ፎርትሪስ፣ 1984
- ጌልበርት፣ ጆርጅ ሆሊ። የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም፡ አጭር ታሪክ። ኒውዮርክ፡ ማክሚላን፣ 1908
- ግራንት፣ ሮበርት ኤም. እና ዴቪድ ትሬሲ። የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም አጭር ታሪክ። ፊላዴልፊያ፡ ፎርትሪስ፣ 1984
- ግሪንሊ፣ ጄ. ሃርልድ። የአዲስ ኪዳን ጽሑፋዊ ሒሳብ መግቢያ። ግራንድ ራፒድስ፡ ኢርድማንስ፣ 1972
- ሃይስ፣ ጆን ኤች. እና ካርል አር. ሆሊዴይ። የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም። አትላንታ፡ ጆን ኖክስ ፕሬስ፣ 1934
- ሄንድሪክስ፣ ሃዋርድ ጂ. በመጽሐፍ መኖር፣ 1991
- ሄንሪክስን፣ ዋልተር ኤ. መጽሐፍ ቅዱስን ለመተርጎም የተራው ሰው መመርያ። ግራንድ ራፒድስ፡ ዞንደርቫን፣ 1973
- ሂርስት፣ ኢ.ዲ. ዋጋነት በትርጉም። ኒው ሄቨን፡ ያለ ዩኒቨርሲቲ፣ 1967
- _____ ። የትርጓሜ ዓላማዎች። ኒው ሄቨን፡ ያለ ዩኒቨርሲቲ፣ 1978
- ሆይካስ፣ አር. ሃይማኖትና የዘመናዊ ሳይንስ አነሳሰ። ግራንድ ራፒድስ፡ ኢርድማንስ፣ 1972
- ጃንሰን፣ ጆን ፍሬደሪክ። ቅዱስ መጽሐፍን ለመተርጎም መልመጃ። ፊላዴልፊያ፡ ጄኔቫ ፕሬስ፣ 1968

ጂብሽ፡ ማልኮልም ኤ. ሳይንሳዊ ተቋም እና የክርስቲያን እምነት። ደውነርስ ግሩብ፡ ኢንተርቫው፡ 1969
 ጄንሰን፡ ኢርቪንግ ኤል. ነጻ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት፡ የትንታኔ ስንጠረዥንና ዝርዝር ዘዴን መጠቀም። ቺካጎ፡ ሙዲ፡ 1963
 ጄንሰን፡ ኢሊየት ኢ. ገላጭ ትርጓሜ። ግራንድ ራፒድስ፡ ዞንደርቫን፡ 1990
 ጆንሰን፡ ፊሊፕ ኢ. ዳርዊናዊነት ሲፈተሽ። ደውነርስ ግሩብ፡ ኢንተርቫው፡ ፕሬስ፡ 1993
 ኬይሰር፡ ኦቶ እና ወርነር ጄ. ኩሜል። የትርጓሜ ዘዴዎች። ኒውዮርክ፡ ሲቦር፡ 1981
 ኬይሰር፡ ዋልተር ሲ.፡ ጄኦር. ወደ ትርጓሜያዊ ሥነ-መለኮት። ግራንድ ራፒድስ፡ ቤከር፡ 1981
 ኬይሰር፡ ዋልተር ሲ.፡ ጄኦር.፡ ፒተር ኤች. ዳቪስ፡ ኤፍ. ኤፍ. ብሩስ፡ እና ማንፍሬድ ቲ. ባሩክ። የመጽሐፍ ቅዱስ ጠንካራ አባባሎች።
 ደውነርስ ግሩብ፡ ኢንተርቫው፡ ፕሬስ፡ 1996
 ኪትቸን፡ ኪ. ኤ. የጥንቱ ምስራቅ እና ብሉይ ኪዳን። ደውነርስ ግሩብ፡ ኢንተርቫው፡ 1966
 ኩብ፡ ሳኬ እና ዋልተር ስፒትት። በርካታ ትርጉሞች። ግራንድ ራፒድስ፡ ዞንደርቫን፡ 1983
 ኩሀጽ፡ ጄክ። መጽሐፍ ቅዱስን መተግበር። ደውነርስ ግሩብ፡ ኢንተርቫው፡ ፕሬስ፡ 1990
 ላድ፡ ጆርጅ አልደን። የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት። ግራንድ ራፒድስ፡ ኢርድማንስ፡ 1974
 ላይሬልድ፡ ዋልተር ኤል. የአዲስ ኪዳን ማብራርያ። ግራንድ ራፒድስ፡ ዞንደርቫን፡ 1984
 _____ ። የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ በዘመነ ሐዋርያት። ግራንድ ራፒድስ፡ ኢርድማንስ፡ 1999
 ሎንግማን፡ ትሬምፕር III. የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም ጽሑፋዊ አገባብ፡ ቅጽ 3፡ 1987
 ማርሊ፡ ሬኔ ኤስ. ጄ. የትርጓሜ መግቢያ። ኒውዮርክ ሄርደር እና ሄርደር፡ 1967
 ማርቫል፡ I. ሀዋርያ፡ አዘጋጅ። የአዲስ ኪዳን ትርጉም። ግራንድ ራፒድስ፡ ኢርድማንስ፡ 1977
 ሜይሁ፡ ሪቻርድ። መጽሐፍ ቅዱስን ለራስህ ስለመተርጎም። ቺካጎ፡ ሙዲ፡ 1986
 ኤምሲኪዩልኪን፡ ጄ. ሮበርትሰን። መጽሐፍ ቅዱስን መረዳትና መተግበር። ቺካጎ፡ ሙዲ፡ 1983
 ሜዝገር፡ ብሩስ ኤም. አዲስ ኪዳን፡ አስተላለፊ፡ ብልሹ እና መመለሱ። ኦክስፎርድ፡ ኦክስፎርድ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፡ 1964
 _____ ። አዲስ ኪዳን፡ ዳራው፡ እድገቱ እና ይዘቱ። ኒውዮርክ፡ አቢንግዳን፡ 1965
 _____ ። የግሪክ-አዲስ ኪዳን ጽሑፋዊ ሐተታ። ኒውዮርክ፡ ዩናይትድ ባይብል ሶሳይቲስ፡ 1971
 _____ ። የአዲስ ኪዳን የጥንት ትርጉሞች፡ 1977
 _____ ። የአዲስ ኪዳን ካናን (ቅብሬ ቅዱሳን መጻሕፍት)። ኦክስፎርድ፡ ክላሬንድን ፕሬስ፡ 1997
 ሚክልሰን፡ ኤ. በርክሊይ። መጽሐፍ ቅዱስን መተርጎም። ግራንድ ራፒድስ፡ ኢርድማንስ፡ 1963
 ኒውፖርት፡ ጆን ፒ. እና ዊሊየም ካናን። ክርስቲያኖች ለምን በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ይጣላሉ። ናቨሲሊ፡ ቶማስ ኔልሰን፡ 1974
 ኒዳ፡ ኢዩኒቲ። የእግዚአብሔር ቃል በሰው ቋንቋ። ለንደን፡ ዊሊየም ካሪ፡ 1952
 _____ ። የትርጉም ጥምዘምዶች። ደውነርስ ግሩብ፡ ኢንተርቫው፡ ፕሬስ፡ 1991
 አሰርን፡ ግራንት አር. እና ስቲቨን ቢ. ውድዋርድ። የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት አጭር ማስታወሻ። ግራንድ ራፒድስ፡ ቤከር፡ 1979
 ፔቲ፡ ዳንኤል። የጥንት አይሁድ ትርጓሜ በፍልስጥኤም። ሚሶኦላ፡ ኤምቲ፡ ሶሳይቲ እና ባይብሊካል ሊትሬቸር ኤንድ ስኮራልስ ፕሬስ፡
 1975
 ፖ፡ ሃሪ ኤል. እና ጄሚ ኤች. ዴቪስ። ሳይንስና እምነት። ናቨሲሊ፡ ብሮድማን፡ 2000
 ፖይቲረስ፡ ቩርን ኤስ. ሳይንስና ትርጓሜ። ግራንድ ራፒድስ፡ አካዳሚክ፡ 1988
 ራም፡ ቤርናርድ። የሳይንስና ቅዱሳን መጻሕፍት የክርስቲያን አተያይ። ግራንድ ራፒድስ፡ ኢርድማንስ፡ 1954
 _____ ። የፕሮቴስታንት የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ። ግራንድ ራፒድስ፡ ቤከር፡ 1970
 ራትዝቸ፡ ዴል። የመጀመርያዎቹ ውጊያ። ደውነርስ ግሩብ፡ ኢንተርቫው፡ ፕሬስ፡ 1996
 ሮውሊ፡ ኤች. ኤች. የመጽሐፍ ቅዱስ ጠቀሜታ፡ 1940
 ሳንዲ፡ ዲ. ብሬንት እና ሮናልድ ኤል. ጄሲ፡ ጄኦር. የብሉይ ኪዳን ሕግጋት ስብራት። ናቨሲሊ፡ ብሮድማን፡ 1995
 _____ ። ማረፊ እና የመግረግ ማንገጥ፡ የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢትንና የፍጻሜ ዘመን ትንቢትን ዳግም መቃኘት። ደውነርስ ግሩብ፡
 ኢንተርቫው፡ ፕሬስ፡ 2002
 ስኮሊር፡ ዲ. ደብልዩ. የአዲስ ኪዳን ትርጓሜ መሠረታዊ ማጣቀሻ መመሪያ። ግራንድ ራፒድስ፡ ኢርድማንስ፡ 1973

ስኩልትዝ፣ ሳሙኤል ጄ. እና ሞሪስ ኤ. ኢንቸ፣ አዘጋጅቶ። የአግዚአብሔርን ቃል መተርጎም። ቺካጎ፣ ሙዲ፣ 1976
 ሲልቫ፣ ሞሲስ። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃላትና ፍቻቸው። ግራንድ ራፒድስ፣ ዞንደርቫን፣ 1983
 _____ ። ቤተ ክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስን አዛብታ አንብባለችን? ግራንድ ራፒድስ፣ ዞንደርቫን፣ 1987
 ሲልቫ ሞሲስ፣ አዘጋጅ። የዘመነኛ ትርጓሜ መሠረቶች። ግራንድ ራፒድስ፣ ዞንደርቫን፣ 1996
 ስሪ፣ ጀምስ ደብልዩ. ቅዱስ ቃሉን ማጣመም። ደውነርስ ግሩቭ፣ ኢንተርቫርሲቲ ፕሬስ፣ 1980
 ስታግ፣ ፍራንክ። የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት። ናቨሲሊ፣ ብሮድሚን፣ 1962
 ስቲን፣ ሮበርት ኤቸ. መጽሐፍ ቅዱስን ለመተርጎም መሠረታዊ መመሪያ፣ በሕግጋት መጫወት። ግራንድ ራፒድስ፣ ቤከር፣ 2000
 ስቲሪት፣ ጄ. ኖርተን። መጽሐፍ ቅዱስህን ስለመረዳት። ደውነርስ ግሩቭ፣ ኢንተርቫርሲቲ ፕሬስ፣ 1973
 ስቲዋርት፣ ዳግላስ። የብሉይ ኪዳን ትርጓሜ። ፊላዴልፊያ፣ ዌስትሚኒስተር፣ 1980
 ቴኒ፣ ሜሪል ሲ. ገላትያ። የክርስቲያን ነጻነት ቻርተር። ግራንድ ራፒድስ፣ ኢ.ሲ.ድ.ሚንጎን፣ 1950
 ቴሪ፣ ሚልተን። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜ። ግራንድ ራፒድስ፣ ዞንደርቫን፣ 1974
 ቲሴልተን፣ አንቶኒ ሲ. ሁለቱ አድማሳት፣ ግራንድ ራፒድስ፣ ኢ.ሲ.ድ.ሚንጎን፣ 1980
 ትራይና፣ ሮበርት ኤ. ስልታዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት። ግራንድ ራፒድስ፣ ዞንደርቫን፣ 1985
 ቫይን፣ ደብልዩ. ኢ. የአዲስ ኪዳን ቃላት ማብራርያ መዝገብ-ቃላት። ዌስት ውድ፣ ኤን. ጄ. ሪቪል፣ 1966
 ቪርክለር፣ ሐንሪ ኤ. ሥነ-ትርጓሜ። ግራንድ ራፒድስ፣ ቤከር፣ 1981
 ዋልኬ፣ ቢ. ኬ. ዲ. ጉትሪ፣ ጄ. ዲ. ፊ እና አር. ኬ. ሀሪሰን። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሒስ (ትንተና)፣ ታሪካዊ፣ ሥነ-ጽሑፋዊ እና ጽሑፋዊ፣ 1997

ተጨማሪ መግለጫ አስራ ሁለት

የእምነት መግለጫ

በግል በተለይ በእምነት መግለጫም ሆነ የዕምነት ማስታወቂያ ብዙ አያሳስበንም ይልቁንም መጽሐፍ ቅዱስን ማፅናቱ ይሻለኛል። ዳሩ ግን እኔ የዕምነት ሁኔታ ለመረዳትና ለመፈተሽ ለሚፈልጉ የዕምነት መግለጫው ይረዳቸው ይችላል። በርካታ ሥነ-መለኮታዊ ሕጻጾችና የተዛቡ አመለካከቶች ባሉበት ሁኔታ የእኔን ሥነ-መለኮታዊ ትምህርት አጭር ማጠቃለያ አቀርባለሁ።

1. መጽሀፍ ቅዱስ ብሉይም ሆነ አዲስ ኪዳን ሁለቱም ተመስጧዊ የሆነ የማይወድቅ /የማይሻር / ሙሉ ሥልጣን ያለው የእግዚአብሔር ዘለዓለማዊ ቃል ነው።

ቃሉ የራሱ የእግዚአብሔር መገለጫ ሲሆን በመንፈሳዊ ምሪት በሰዎች አማካኝነት የተመዘገበ /የተጻፈ/ ነው። ስለ እግዚአብሔር ንፁህ እውነት እና ስለ ተግባሩ የሚገልፅ ብቸኛ ምንጭ ነው። እሱም ለራሱ ቤተክርስቲያን የዕምነትና የተግባር ብቸኛ ምንጭ ነው።

2. አንድ ብቻውን የሆነ ዘለዓለማዊ ፈጣሪ የሚባዙ እግዚአብሔር አለ። እሱም የሚታየውንም ሆነ የማይታየውንም የሁሉም ነገር ፈጣሪ ነው። ራሱን በአፍቃሪነቱና በጠባቂነቱ /በተንከባካቢነቱ/ የገለፀ ሲሆን ራሱም ፍፁምና /መልካም/ ትክክለኛ ነው። ራሱን በሦስት አካላት ገልጧል። አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በእኩል አካል የተለያዩ ባህርያት ግን አንድ የሆነ።

3. እግዚአብሔር ከቃሉ ጋር ሁሉም ነው። እናም ዘለዓለማዊ እቅድ ለፍጥረቱ ያለ ሲሆን ይህም ማስተካከያ የማይደረግለት በእያንዳንዱ ሰው ነፃ ፍቅር ላይ ያተኮረ ነው። ያለ እግዚአብሔር እውቅናና ፍቃድ የመሆን ነገር የለም ይህም ቢሆን ግን ለሰዎችም ሆነ በመላእክት ነፃ ፍቃድን ፈቅዷል። እየሱስ አብ መረጠው ሰው ነው። ሁሉም የሚመረጡት በሱ ነው። የእግዚአብሔር የሁኔታዎች ቀድመ እውቅና የሰው ልጆችን ቅድመ ፅሁፍ ቃሉን ከመቀበል ለመወሰን አያዳግታቸውም። እያንዳንዳችን ለምናስበውም ሆነ ለምንሰራው ሃላፊነትን እንወስዳለን።

4. የሰው ልጅ ምንም እንኳን በእግዚአብሔር አምሳል ቢፈጠርና ከሃጥያት ነፃ ቢሆንም በእግዚአብሔር ላይ ማመፅን መረጠ። አዳምና ሄም ምንም እንኳን ከተፈጥሮ በሆነ ወኪል ቢፈተኑም ፈቅደውና ወደው በግለኝነት በወሰዱት አቋም ሃላፊነት አለባቸው። የእነሱ አመፅ ነው የሰው ልጆችም ሆነ ፍጥረትን ለጉዳት የዳረገው። እኛ ሁላችንም ከእግዚአብሔር ምህረት ከአዳም ለወረሰነውም ሆነ በሰውነታችን ለፊጫው አመፅ ያስፈልገናል።

5. እግዚአብሔር ይቅርታውን ምህረቱን ለወደቀው ሰውነታችን ስጥቸናል። ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ብቸኛ ልጅ ሰው የሆነ፤ ያለ ሃጥያት የተመላለሰ እኛን ውጦ በሞተልን፤ የሰው ልጆችን የአሃጢአት ቅጣት ተቀበለ። እሱ የደህንነት መንገድና ከእግዚአብሔር ጋር ለሚምረው ሰውረት ብቸኛ መንገድ ነው። ስለደህንነት ሌላ ምንም መንገድ የለም ራሱ ስርቶ በጨረሰው ሥራ ከማመን በስተቀር።

6. እያንዳንዳችን በግል የእግዚአብሔርን ይቅርታ ስጦታ በአየሱስ የሆነውን ደህንነት መቀበል ይኖርብናል። ይንንም ማግኘት የሚቻለው በእግዚአብሔር ተስፋ በማመን፤ በኢየሱስ በኩል ፍቃድን ከሃጢአት መራቅ ነው።

7. ሁላችንም ሙሉ ምህረት እና መመለስ የምናገኘው ክርስቶስ እምነትና ሃጢአት በመመለስ ነው። የአዲስ ህይወቱ ማስረጃም በተለመደና እየተለወጠ ባለ ህይወቱ ይታወቃል። እግዚአብሔር ለሰው ሰጆች ያለው ዓላማ አንድ ቀን በመንግስተ ሰዎች የሚሆን ሳይሆን አሁን ክርስቶስ በመሰለ ሕይወት መመላለስ ነው። በትክክል መቤገጥን ያገኙ በስህተት ሃጢአት ቢሰሩም በዕምነታቸው ቀጥለውበት በንሥሐ ህይወት በሕይወት ዘመናቸው ሊመላለሱ ይገባል።

8. መንፈስ ቅዱስ ሌላው እየሱስ ነው። እሱም በዓለም ላይ አለ፤ የጠፉትን ወደ ክርስቶስ ለመምራትና በዳኑትም ክርስቶስ የመሰለ ሕይወት እንዲኖሩ በማስቻል። የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች ደህንነታችን ስንቀበል ይሰጡናል። እነርሱም የእየሱስ ሕይወትና አገልግሎቶች ሲሆኑ ለአካሉ ለቤተክርስቲያን የተሰጡ ፀጋዎቹ ኢየሱስ ክርስቶስ ፍላጎቱንና ሐሳቦቹን ለማስፈፀም በመንፈስ ፍሬ የሚታዩ ናቸው። መንፈስ ቅዱስ ፊት እንደነረ አሁንም ይጠራል።

9. አብ ከሙታን የተነሳውን ኢየሱስ ክርስቶስን የሁሉም ፈራጅ አድረጎታል። ወደ ዓለም ይመለሳል በሁሉም የሰው ልጆች ላይ ለመፍረድ በኢየሱስ ያመኑና ስማቸውም በበጎ ሕይወት መጽሀፍ ላይ የፃፈ ስማቸው የከበረ አካላቸውን በዳግም ምፅአቱ ያገኛሉ ከእሱም ጋር ለዘለዓለም ይሆናሉ። የእግዚአብሔርን እውነት ለመቀበል ያልፈለጉ ለዘለዓለም ከእግዚአብሔር ህብረትና ደስታ ይለያሉ። ከሰይጣንና ከመልአክቱ ጋር ይፈረድባቸዋል።

ይህ በእውነቱ የተጠናቀቀና የጠለቀ ባይሆንም የልቤን ሥነ-መለኮታዊ መዓዛ ይሰጣቸዋል ብዬ አምናለሁ። ጽሁፉን እወደዋለሁ።

"ከአስፈላጊዎች ሁሉ - ህብረት፣ ከምርጫዎች- ነፃነት ከሁሉም ነገር- ፍቅር"

ግጥም

ሊሆን አይችልም ማለት ፈጽሞ አይሆንም ማለት አይደለም

በአእምሮዬ ተቀርጿል ተቀምጧልም።

ቅዱስ ቃሉን ሳጠና ስመረምር

ያንን አዝማች አስተጋባ ነበር።

ሥነ-ትርጓሜንና ትንታኔን አጥንቻለሁ፤

ከዚህ ውጤት የተነሣም

አመለካከቴን ቀይሬአለሁ።

ቀሰምኩኝ ጥቂት አሰያየም

ለመግለጽ እጅግ የሚረዝም

እንዳንጸራዊ ባህል እንደ ጽሑፋዊ ንድፍም።

ብዙ አለ ማወቅ የምሻው ፣

እውነት መርምሪ ማገኘው።

አንድ ቀን እንደምሆን ተሰፈኛ

የቅዱስ ቃሉ ንባብ መርማሪ ዘዴኛ።

ለራሱ ለእግዜር ቅዱስ ቃል፣ አዲስ ክብር ወሰደኝ

እንደተሰማው ልሰማ፣ እውነትን እንዳውቅ መሰጠኝ።

አውቃለሁ ማስታወስ እንዳለብኝም፣

በተከፈተ በር እንዳቀናሁም፣

ወደ ቀድሞ ፈጽሞ ላልመለስም።

ፓት ባርጌሮን

11/27/91